

PROGRAMOVACIE OBDOBIE 2021 - 2027 s výhľadom do roku 2030

Formulár č. Ú 1 - Hlavička dokumentu PHRSR / IÚS SPR Banská Štiavnica – Žarnovica – Žiar nad Hronom

Názov:	PHRSR/IUS SPR na roky 2021 - 2027 s výhľadom do roku 2030
Územné vymedzenie :	Banskobystrický kraj, okres Banská Štiavnica, Žiar nad Hronom, Žarnovica
Samosprávy:	Basnká Štiavnica, Kremnica, Žiar nad Hronom, Žarnovica, Nová Baňa, Baďan, Banská Belá, Banský Studenec, Bartošova Lehôtka, Beluj, Brehy, Dolná Trnávka, Dolná Ždaňa, Dolná Ves, Hliník nad Hronom , Hodruša Hámre, Horná Ves, Hrabíčov, Hronská Dúbrava, Ihráč, Ilija, Janova Lehota, Jastrabá, Kľak, Kosorín, Kremnické Bane, Kopernica, Krahule, Kunešov, Ladomerská Vieska, Lehôtka pod Brehmi, Lovča, Lovčica - Trubín, Lúčky, Lutila, Malá Lehota, Nevoľné, Orovnica, Ostrý Grúň, Pila , Pitelová, Prestavky, Prochoť, Rudno nad Hronom, Sklené Teplice, Stará Kremnička, Štiavnické Bane, Tekovská Breznica, Trnavá Lehota, Veľká Lehota, Veľké Pole, Voznica , Vyhne, Župkov
Územný plán schválený:	
Dátum schválenia PHRSR/IUS:	
Dátum platnosti:	2021 - 2037 / 2030
Verzia	1.0.
Publikovaný verejne:	

Zdroj: vlastné spracovanie

SPR			
Erb	samospráva	Erb	samospráva
	Banská Štiavnica		Krahule
	Kremnica		Kunešov
	Žiar nad Hronom		Ladomerská Vieska
	Žarnovica		Lehôtka pod Brehmi
	Nová Baňa		Lovča
	Baďan		Lovčica - Trubín
	Banská Belá		Lúčky
	Banský Studenec		Lutila
	Bartošova Lehôtka		Malá Lehota
	Beluj		Nevoľné
	Brehy		Orovnica
	Dolná Trnávka		Ostrý Grúň
	Dolná Ždaňa		Píla
	Dolná Ves		Pitelová
	Hliník nad Hronom		Prestavky
	Hodruša Hámre		Prochoť
	Horná Ves		Rudno nad Hronom
	Hrabčiov		Sklené Teplice
	Hronská Dúbrava		Stará Kremnička
	Ihráč		Štiavnické Bane
	Iľja		Tekovská Breznica
	Janova Lehota		Trnavá Hora
	Jastrabá		Veľká Lehota
	Kľak		Veľké Pole
	Kopernica		Voznica
	Kosorín		Vyhne
	Kremnické Bane		Župkov
Základné údaje			
Kraj:		Banskobystrický	
Okres:		Okres Banská Štiavnica, okres Žiar nad Hronom, okres Žarnovica	
Región:		Sitno, Žiarsky, Pohronský	
Rozloha:		Okres Banská Štiavnica	292,30 km ²
		Okres Žiar nad Hronom	517,67 km ²
		Okres Žarnovica	425,34 km ²
Počet obyvateľov:		Okres Banská Štiavnica	15551 (31.12.2021)
		Okres Žiar nad Hronom	44424 (31.12.2021)
		Okres Žarnovica	24991 (31.12.2021)
Hustota obyvateľstva:		Okres Banská Štiavnica	53,20 ob./km ²
		Okres Žiar nad Hronom	85,82 ob./km ²
		Okres Žarnovica	58,76 ob./km ²
Nacionále			
PSC			
ŠÚJ		Banská Štiavnica	SK0322516643

	Kremnica	SK032D516970
	Žiar nad Hronom	SK032D516589
	Žarnovica	SK032C517381
	Nová Baňa	SK032C517097
	Baďan	SK0322516601
	Banská Belá	SK0322516627
	Banský Studenec	SK0322516651
	Bartošova Lehôtka	SK032D516660
	Beluj	SK0322516678
	Brehy	SK032C581607
	Dolná Trávka	SK032D516724
	Dolná Ždaňa	SK032D516741
	Dolná Ves	SK032D516732
	Hliník nad Hronom	SK032D516767
	Hodruša Hámre	SK032C516759
	Horná Ves	SK032D581747
	Hrabičov	SK032C516813
	Hronská Dúbrava	SK032D516821
	Ihráč	SK032D516848
	Ilija	SK0322516856
	Janova Lehota	SK032D516872
	Jastrabá	SK032D516881
	Kľak	SK032C516902
	Kopernica	SK032D516937
	Kosorín	SK032D516945
	Krahule	SK032D516961
	Kremnické Bane	SK032D516988
	Kunešov	SK032D516996
	Ladomerská Vieska	SK032D599328
	Lehôtka pod Brehmi	SK032D517011
	Lovča	SK032D517020
	Lovčica - Trubín	SK032D517038
	Lúčky	SK032D517046
	Lutila	SK032D599336
	Malá Lehota	SK032C517062
	Nevoľné	SK032D517089
	Orovnica	SK032C580546
	Ostrý Grúň	SK032C517119
	Pila	SK032C517127
	Pitelová	SK032D517135
	Prestavky	SK032D517186
	Prochot	SK032D517194
	Rudno nad Hronom	SK032C517232
	Sklené Teplice	SK032D517241
	Stará Kremnička	SK032D517267
	Štiavnické Bane	SK0322517283
	Tekovská Breznica	SK032C517291
	Trnavá Hora	SK032D517313
	Veľká Lehota	SK032C517330
	Veľké Pole	SK032C517348
	Voznica	SK032C517356
	Vyhne	SK032D517364
	Župkov	SK032C517399
EČV	BS, ZH, ZC	
Tel. predvolba	045	
Oficiálne adresy		
Adresa:	Mesto Banská Štiavnica	
	Radničné námestie 1. 969 24 Banská Štiavnica	
Web:	www.banskastiavnica.sk	
E-mail:	msu@banskastiavnica.sk	
Telefón:	045 / 694 96 11,12,40	
Fax:	045 / 694 96 20,692 12 07	
Adresa:	Mesto Kremnica	
	Štefánikovo námestie 1/1, 967 01 Kremnica	
Web:	www.kremnica.sk	
E-mail:	msu@kremnica.sk alexander.ferencik@kremnica.sk	
Telefón:	045 / 228 97 14,92,93,26	
Fax:	045 / 674 25 05	
Adresa:	Mesto Žiar nad Hronom	
	Štefana Moyzeša 46, 965 19 Žiar nad Hronom	
Web:	www.ziar.sk	
E-mail:	msu@ziar.sk viceprimator@ziar.sk primator@ziar.sk prednosta@ziar.sk	
Telefón:	045 / 678 71 20,53	
Fax:	045 / 678 71 55	

Adresa:	Mesto Žarnovica
Web:	Námestie SNP 33, 966 81 Žarnovica
E-mail:	www.zarnovica.sk
Telefón:	info@zarnovica.eu primator@zarnovica.eu
Fax:	045 / 683 00 11,12,13,14
	045 / 681 21 52
Adresa:	Mesto Nová Baňa
Web:	Námestie slobody 1, 968 01 Nová Baňa
E-mail:	www.novabana.sk
Telefón:	msu@novabana.sk primator@novabana.sk prednosta@novabana.sk
Fax:	045 / 678 28 00

ÚVOD

Dokument „ Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja / Integrovaná územná stratégia SPR 2021 - 2027 s výhľadom do roku 2030 (PHRSR/IUS SPR) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja regiónu SPR stanovuje jeho strategické ciele a priority rozvoja na integrovanom prístupe. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania rozvoja štiavnicko pohronskeho regiónu SPR. PHRSR / IUS SPR sa uskutočňuje podpora rozvoja na úrovni kompaktného regiónu SPR s hlavnými väzbami na mestá Banská Štiavnica, Kremnica, Žiar nad Hronom, Žarnovica a Nová Baňa, s dôrazom na sociálnu, hospodársku a environmentálnu sféru. Je to program cielených opatrení, navrhnutý pre oživenie sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja SPR, ako aj pridružených obcí, ktorý na základe výsledkov ročného hodnotenia bude priebežne aktualizovaný a dopĺňovaný.

Formulár č. Ú 2 - Zámer spracovania PHRSR/IUS

Zámer spracovania PHRSR/IUS SPR	
Názov dokumentu	- PHRSR/IUS SPR (na obdobie 2021-2027 s výhľadom do roku 2030)
Forma spracovania	- členmi pracovných skupín - členmi kooperačných rád - pracovníkmi samospráv, - s pomocou externých odborníkov (spolupráca),
Riadenie procesu spracovania	- pracovné skupiny a kooperačné rady boli zložené z vedenia samospráv, zamestnancov MÚ a OcÚ, poslancov MÚ a OcÚ a komisií, podnikateľských subjektov v rámci regiónu,
Obdobie spracovania	- PHRSR/IUS SPR bol spracovaný v priebehu roka 2020 až 2022 - harmonogram spracovania je uvedený v nasledujúcej tabuľke.
Financovanie spracovania	- náklady na vlastné spracovanie boli financované z rozpočtu obce KZ 41.

Zdroj: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Formulár č. Ú 3 - Harmonogram spracovania - PHRSR/IUS SPR

Harmonogram prípravy a schvaľovania PHRSR/IUS a zodpovednosti za jednotlivé kroky												
	2020				2021							
Termín	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Identifikácia potreby												
Prípravné práce												
Inventarizačná												
Stanovenie strat. smerovania												
Návrh vlastnej stratégie												
Nastavenie implementácie												
	2021				2022							
Termín	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Prerokovanie a schvaľovanie												
Harmonogram spracovania PHRSR/IUS SPR												
	2021											
Termín	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Úvod												
Analytická časť												
Strategická časť												
Programová časť												
Realizačná časť												

Finančná časť													
Záver													

Zdroj: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Identifikácia potreby a impulzov vypracovania PHRSR VÚC a rozhodnutie o začatí prípravných prác

Prípravné práce - spracovanie a schválenie Vstupnej správy

Inventarizačná - analytická a prognostická fáza spracovania PHRSR VÚC

Stanovenie strategického smerovania - priorít a strategických cieľov PHRSR VÚC

Návrh vlastnej stratégie – strategického prístupu, postupu a nástrojov na dosiahnutie vízie a cieľov

Nastavenie implementácie - financovania, monitorovania a vyhodnocovania PHRSR VÚC

Prerokovanie a schvaľovanie - návrhu PHRSR VÚC

Stratégia PHRSR/IUS SPR bola spracovaná na základe zákona Národnej rady SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja (v znení č. 309/2014 Z. z., 378/2016 Z. z., 58/2018 Z. z., 313/2018 Z. z., 221/2019 Z. z., 134/2020 Z. z., 258/2021 Z. z.), ktorá definuje Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja / IÚS ako strednodobý programový dokument, obsahujúci analýzu hospodárskeho a sociálneho rozvoja regiónu alebo obce, hlavné smery jej vývoja, ustanovenie cieľov, prvoradých potrieb a úloh vo všetkých oblastiach života. Súčasťou programu je aj návrh jeho administratívneho a finančného zabezpečenia. Zákon stanovuje aj úlohy, týkajúce sa vypracovávania, schvaľovania, zabezpečenia plnenia a pravidelného vyhodnocovania predmetného programového dokumentu PHRSR/IUS SPR. Pri spracovaní programu boli **integrovaným spôsobom** rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky a princípy regionálnej politiky Európskej únie zakotvené najmä v nariadení Rady (ES) č. 1266/1999 (nariadenie o štrukturálnych fondoch).

Formulár č. Ú 7 - Použitie participatívne metódy

Metóda	Informovanie verejnosti	Získavanie názorov verejnosti	Zohľadnenie názorov verejnosti
Tlačené materiály			
Verejné informačné tabule	áno		
Informačné formuláre, tabuľky údajov,	áno		
Internetové stránky	áno		
Využitie existujúcich médií			
Zverejňovanie informácií v miestnej tlači	áno	áno	
Stretnutia			
Stretnutia s kľúčovými ľuďmi/skupinami	áno	áno	áno
Návšteva v dotknutom území	áno	áno	áno
Verejné vypočutie	áno	áno	áno
Využitie miestnych ľudí na získavanie názorov	nie	nie	nie
Rozhovory a prieskumy			
Dotazník pre záujmové skupiny	áno	áno	
Dotazník pre širokú verejnosť	nie	Nie	
Poradné skupiny			
Miestne poradné skupiny	áno	Áno	áno
Riešenie problémov			
Rokovanie bez prítomnosti moderátora/facilitátora	áno	áno	áno

Zdroj: vlastné spracovanie

Stratégia PHRSR/IUS SPR je **integrovanou** súčasťou sústavy základných dokumentov podpory regionálneho rozvoja v Slovenskej republike. Táto sústava je členená na strategické a programové dokumenty vypracovávané na úrovni štátu, sektorov, samosprávnych krajov, regiónov a obcí a programové dokumenty Európskej únie (pre využitie zdrojov predvstupových a štrukturálnych fondov).

Východiskové podklady

Podpora regionálneho rozvoja sa uskutočňuje v súlade s programovaním na základe:

Miestnej úrovne

- **Programy hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja miest a obcí**, ktoré sú strednodobé programové dokumenty spracované na úrovni mesta a obce.

- Územné plány miest a obcí,
- Komunitné plány sociálnych služieb,
- Programy odpadového hospodárstva,
- **Viacročné rozpočty miest a obcí**
- **Odvetvové koncepcie (energetická, športu, školstva, kultúry, ...),**
- **Relevantné koncepčné materiály samospráva SPR a VZN,**

Národnej úrovne prostredníctvom dokumentov

- **Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027** (ďalej aj „PD SR“) je základný strategický dokument s celoštátnym dosahom, ktorý vypracuje Slovenská republika (ďalej len „SR“) za účasti partnerov a ktorým sa stanoví stratégia, priority a opatrenia pre účinné a efektívne využívanie prostriedkov z fondov politiky súdržnosti Európskej únie (ďalej len „EÚ“) na programové obdobie 2021 – 2027. PD SR uzatvorí Slovenská republika s Európskou komisiou (ďalej aj „EK“).
- **Plán obnovy** - je spoločnou reakciou krajín EÚ na silný pokles ekonomiky v dôsledku pandémie COVID - 19. Jeho hlavným cieľom je podporiť reformy a investície, ktoré Slovensku umožnia začať opäť dobiehať životnú úroveň priemeru EÚ.
- **Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021 - 2030** spracovaný podľa nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 2018/1999 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy
- **Národný program reforiem** Slovenskej republiky (2018, 2019, 2020)
- Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024
- **Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja** Slovenskej republiky do roku 2030 (2017)
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 – v znení KURS 2011 – zmeny a doplnky č. 1 KURS 2001
- **Národný infraštruktúrny plán Slovenskej republiky** na roky 2018 – 2030, (2017) 11
- Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 (Envirostratégia 2030)
- **Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030** (2016)
- Akčný plán rozvoja elektromobility v Slovenskej republike (2019)
- **Národná stratégia cyklistickej dopravy a cykloturistiky** v Slovenskej republike (2015)
- **Stratégia rozvoja cestovného ruchu** do roku 2020 (2013)
- **Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity** do roku 2020 (2014)
- Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy – aktualizácia (2018)
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja (2001)
- **Koncepcia ochrany prírody a krajiny do roku 2030** (2019)
- **Koncepcia implementácie Agendy 2030** v medzinárodnom prostredí (2017)
- Aktualizácia Národného programu podpory zdravia v Slovenskej republike (2014)
- Koncepcia Štátnej politiky zdravia Slovenskej republiky (2008)
- Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky V. (2019)
- Strategický rámec v oblasti starostlivosti o zdravie pre roky 2014 až 2030 (2013)
- Dokumenty/stratégie/plány SR vzťahujúce sa k plneniu jednotlivých kritérií základných podmienok

Nadnárodnej úrovne

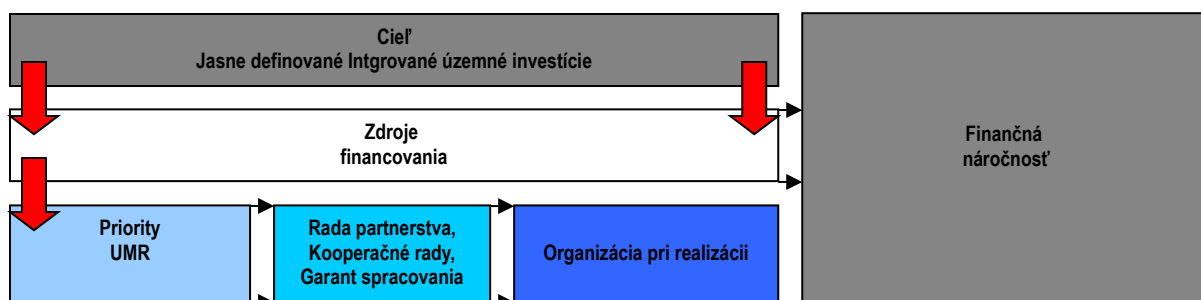
- K programovým dokumentom Európskej únie pre využitie štrukturálnych fondov patria:
- Zmluva o fungovaní Európskej únie
- Rámcový dohovor OSN o zmene klímy (1994)
- Kjótsky protokol k Rámcovému dohovoru OSN o zmene klímy (1997)
- **Agenda 2030** pre udržateľný rozvoj
- **Ciele politiky EÚ v programovom období 2021 – 2027**
- Rámcový dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (2003)
- **Stratégia EÚ pre Dunajský región**
- Revízia Akčného plánu Stratégie EÚ pre dunajský región (júl 2019)
- **BIELA KNIHA: Plán jednotného európskeho dopravného priestoru** – vytvorenie konkurencieschopného dopravného systému účinne využívajúceho zdroj, COM(2011) 144 v konečnom znení

- **Európska zelená dohoda** (European Green Deal) publikovaná v decembri 2019, ktorá stanovuje plán opatrení s cieľom prechodu na plne klimaticky neutrálne hospodárstvo EÚ
- **Európa 2020 Stratégia pre inteligentný a udržateľný rast podporujúci začlenenie**,
- COM(2010) 2020 v konečnom znení
- Európska stratégia pre nízkoemisnú mobilitu (COM(2016) 501 z 20. 7. 2016)
- **Plán prechodu na konkurencieschopné nízkouhlíkové hospodárstvo do roku 2050**,
- COM(2011) 112 v konečnom znení
- **Energetický plán do roku 2050** COM(2011) 885 v konečnom znení
- Nástroj na prepájanie Európy v oblasti dekarbonizácie hospodárstva a podpory využívania čistej energie
- **Horizont Európa (2021 – 2027)**
- LIFE (oblasť ochrany biodiverzity, prechodu na obehové hospodárstvo, adaptácie na zmenu klímy a podpory obnoviteľných zdrojov energie)
- Erasmus (oblasť rozvoja vzdelávania a odbornej prípravy zameraného na inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie)
- Program pre sociálnu zmenu a inovácie v oblasti zamestnanosti a sociálneho začleňovania
- Európsky pilier sociálnych práv (2017)

Jednotlivé strategické dokumenty sú vypracovávané vo vzájomnej nadväznosti a postupnosti.

Implementácia

Implementácia Stratégia PHRSR/IUS SPR je zložitý a náročný proces. Za jeho realizáciu so zabezpečením všetkých väzieb na strategické a programové dokumenty SR a EÚ budú zodpovední predstavitelia Rady partnerstva a Kooperačných rád. Návrh spôsobu implementácie bude treba dopĺňať v súlade s organizačnou štruktúrou stanovených orgánov, jeho kompetenciami v nadväznosti na vývoj v oblasti legislatívy, predovšetkým v oblasti nakladania s finančnými prostriedkami. Pri posudzovaní jednotlivých projektov bola použitá procesná analýza, ktorej hlavným cieľom bolo analyzovať proces premeny vstupov pomocou použitia súboru finančných, ľudských a technologických zdrojov.

Finančné zabezpečenie

V zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja (v znení č. 309/2014 Z. z., 378/2016 Z. z., 58/2018 Z. z., 313/2018 Z. z., 221/2019 Z. z., 134/2020 Z. z., 258/2021 Z. z.), sa financovanie regionálneho rozvoja realizuje na troch úrovniach: Na mikroregionálnej úrovni je možné rozvojové aktivity financovať jedine združovaním zdrojov nižšej úrovne, čiže obcí.

Samosprávy v rámci SPR **nemajú vlastný spoločný zdroj financovania**. V súčasnej situácii je možné rozvojové aktivity financovať buď z rozpočtov jednotlivých obcí v prípade individuálnych projektov alebo združením financií viacerých obcí v prípade spoločných projektov. V prípade financovania projektov majúceho význam v kontexte priorit celého kraja zohráva významnú úlohu Banskobystrický samosprávny kraj a financovanie inštitúcií v jeho zriaďovateľskej kompetencii.

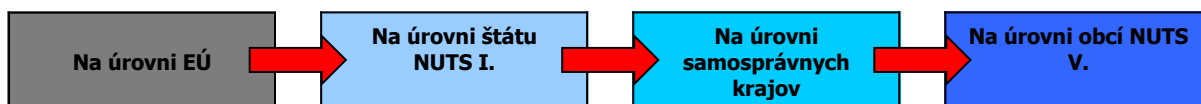
Hlavným zdrojom financovania projektov SPR PHRSR/IÚS, ktoré možno definovať na úrovni jednotlivých prioritných aktivít (**formou Integrovaných investičných balíčkov**) sú predovšetkým štrukturálne fondy EÚ. Ich

využitie v rámci jednotlivých aktivít je možné stanoviť len indikatívne s určením približnej výšky požadovanej podpory s cieľom prispieť ku koordinácii realizácie rozvojových aktivít.

- Pri zostavovaní finančného plánu a zaistovaní finančnej podpory sa SPR zameriaval na tie opatrenia, ktoré sú nedostatočne podporované zo štátneho rozpočtu, alebo nie sú podporované vôbec. Základný princíp výberu projektov bol postavený na integrovanom prístupe.
- Pri zabezpečovaní základných potrieb občanov, neziskových a ziskových organizácií postupuje SPR podľa zákona číslo 369/1990 Z.z. O obecnom zriadení a v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. O majetku obcí v znení neskorších predpisov.
- Na plnenie svojich ostatných úloh majú mestá a obce okrem finančných prostriedkov poukázaných od štátu v rámci delimitácie k dispozícii nasledovné financie: príjmy z miestnych daní a poplatkov, zdroje Štrukturálnych fondov Európskej únie v rámci programovacieho obdobia 2021 - 2027.

Zdroje a dokumenty

V súlade so snahou Slovenskej republiky o znižovanie rozdielov na úrovni rozvoja jednotlivých regiónov boli východiskom pri príprave Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja / Integrovannej územnej stratégie SPR Banská Štiavnica – Žarnovica – Žiar nad Hronom nasledovné strategické dokumenty:

Podporné materiály

Pri vypracovaní PHRSR/IÚS SPR boli použité aj prognostické údaje. Hlavnou úlohou prognostických údajov je podporiť vypracovanie tohto programu a zabezpečiť tým zvýšenie efektívnosti procesov strategického plánovania a kvality tohto dokumentu. Toto zabezpečenie je dané prepojením Systému strednodobého výhľadu hospodárskeho a sociálneho vývoja a vecnej roviny strategického plánovania.

SPR Banská Štiavnica – Žarnovica – Žiar nad Hronom má nasledovné možnosti čerpania mimorozpočtových zdrojov na dosahovanie svojich cieľov a priorít v zmysle stanovených tematických cieľov Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a cieľov politiky EÚ v programovom období 2021 – 2027:

Partnerská dohoda (ďalej len „PD“) - Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027 (ďalej aj „PD SR“) je základný strategický dokument s celoštátnym dosahom, ktorý vypracuje Slovenská republika (ďalej len „SR“) za účasti partnerov a ktorým sa stanoví stratégia, priority a opatrenia pre účinné a efektívne využívanie prostriedkov z fondov politiky súdržnosti Európskej únie (ďalej len „EÚ“) na programové obdobie 2021 – 2027. PD SR uzatvorí Slovenská republika s Európskou komisiou (ďalej aj „EK“).

Európska komisia zverejnila v máji 2018 návrh viacročného finančného rámca EÚ na roky 2021 – 2027 a návrh legislatívneho balíka pre politiku súdržnosti EÚ na programové obdobie 2021 – 2027.

Politika súdržnosti EÚ má aj naďalej podporovať svoje dva hlavné ciele, ktorými sú:

Investovanie do rastu a zamestnanosti

Európska územná spolupráca

Pre programové obdobie 2021 – 2027 sa stanovilo päť osobitných cieľov politiky súdržnosti EÚ:

1. Inteligentnejšia Európa
2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa
3. Prepojenejšia Európa
4. Sociálnejšia Európa

5. Európa bližšie k občanom.

Jednotlivé členské štáty majú podľa návrhu všeobecného nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl a migráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj pre riadenie hraníc a víza (ďalej len „návrh všeobecného nariadenia EÚ“) povinnosť predložiť svoje partnerské dohody v súlade s princípom partnerstva.

Na úrovni SR sa uskutočnil proces identifikácie investičných priorít SR na roky 2021 – 2027 v rámci piatich cieľov politiky súdržnosti, ktoré sú súčasťou návrhu PD SR. Tento proces pozostával z niekoľkých etáp, do ktorých bolo zapojené široké spektrum odborníkov z radov ústredných orgánov štátnej správy, územnej samosprávy, akademickej obce, profesijných a záujmových združení, mimovládnych neziskových organizácií a pod. Aby sa zabezpečila čo najširšia reprezentatívnosť odborných pohľadov z celého Slovenska, bol v apríli 2019 uskutočnený online dotazníkový prieskum.

Výstupy dotazníkového prieskumu boli následne konzultované s príslušnými rezortmi – ministerstvami zodpovednými za tematické oblasti podpory v rámci jednotlivých cieľov politiky súdržnosti na programové obdobie 2021 – 2027. Súčasťou tohto procesu boli aj predbežné úvahy o tvorbe tzv. strategických projektov (projekty strategického významu). Pre príslušné ciele boli v spolupráci so sociálno-ekonomickými partnermi vypracované tzv. návrhové listy, v ktorých sa zadefinovali podrobnejšie návrhy opatrení aj s odôvodnením, prečo je potrebná ich realizácia, ďalej cieľová skupina, ktorej sa budú týkať, ale aj súlad s prílohou D Správy o Slovensku 2019 – počiatočným dokumentom EK.

Ďalším krokom bol analytický hierarchický proces, cieľom ktorého bolo prostredníctvom nezávislých hodnotiteľov (odborníci z analytických útvarov), prideliť identifikovaným prioritám v rámci jednotlivých cieľov váhy, tzn. zoradiť ich na základe troch hlavných kritérií – závažnosti, naliehavosti a realizovateľnosti. Výsledky tohto procesu boli predstavené v materiáli „Východiskový návrh priorít SR pre politiku súdržnosti 2021 – 2027“, ktorý schválila Rada vlády SR pre politiku súdržnosti 2021 – 2027 dňa 3. októbra 2019. Na základe tohto procesu bola zahájená aj príprava návrhu PD SR, ako hlavného strategického dokumentu SR pre využívanie fondov politiky súdržnosti EÚ po roku 2020.

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
1. Inteligentnejšia Európa	Podpora opatrení na rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií
	Podpora budovania ľudských zdrojov vo výskume a vývoji
	Podpora budovania a modernizácie centrálnej infraštruktúry pre výskum a vývoj
	Podpora účasti slovenských subjektov v Európskom výskumnom a inovačnom priestore
	Využívanie výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády
	Podpora rozvoja digitálneho a údajového hospodárstva a digitálna transformácia širšej ekonomiky, výskum a vývoj a aplikovanie moderných technológií s cieľom zvyšovať inovatívnu výkonnosť
	Slovenska a eliminovanie negatívneho dopadu digitalizácie na spoločnosť
	Modernizácia poskytovania verejných služieb
	Podpora budovania inteligentných regiónov a miest
	Podpora digitálnej pripojiteľnosti
	Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti najmä malých a stredných podnikov, vrátane produktívnych investícií
	Podpora malého a stredného podnikania
	Internacionalizácia malého a stredného podnikania
	Podpora sieťovania podnikateľských subjektov
	Rozvoj zručnosti pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ
	Podpora kvality terciárneho vzdelávania orientovaného na pracovný trh
	Digitálne a podnikateľské zručnosti
2. Ekologickejšia nízkouhlíková Európa	Podpora opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženia emisií skleníkových plynov
	Podpora využívania energie z obnoviteľných zdrojov
	Rozvoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo TEN-e
	Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám
	Zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd
	Prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo
	Zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb,
	Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží
	Zlepšenie kvality ovzdušia
	Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility
Prioritné oblasti podpory z ENRAF:	podpora udržateľného rybárstva a ochrany vodných biologických zdrojov,
	podpora udržateľných akvakultúrnych činností, ako aj spracovania produktov rybolovu a akvakultúry a uvádzania

	týchto produktov na trh Cestná doprava Dobudovanie diaľničných spojení TEN-T Výstavba rýchlostných ciest Modernizácia a výstavba ciest I. triedy vrátane modernizácie mostov Zlepšenie regionálnej dopravnej obslužnosti Železničná doprava Modernizácia železničnej infraštruktúry zaradenej do siete TEN-T a železničných uzlov Podpora regionálnej železničnej dopravy Vodná doprava Modernizácia infraštruktúry vodnej dopravy zaradenej do TEN-T Pomoc prevádzkovateľom plavidiel vnútrozemskej plavby pri zavádzaní technológií ekologizácie plavidiel Adaptabilný a prístupný trh práce Kvalitné inkluzívne vzdelanie Záruka pre mladých Aktívne začlenenie a dostupné služby Potravinová a materiálna deprivácia Sociálne inovácie a experimenty Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov Prevenca negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody
3. Prepojenejšia Európa	
4. Sociálnejšia Európa	
5. Európa bližšie k občanom	
Fond spravodlivej transformácie (FST)	

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8, 2020.

Uplatnenie integrovaného prístupu

rozmer - 1

Rôzne aspekty života obce – environmentálny, hospodársky, sociálny a kultúrny – sú vzájomne prepojené a úspech v rozvoji SPR možno dosiahnuť len prostredníctvom **integrovaného prístupu**. Opatrenia týkajúce sa fyzickej obnovy sa v **PHRSR/IÚS SPR** skombinovali s opatreniami na podporu vzdelávania, kultúry, telesnej kultúry, hospodárskeho rozvoja, sociálneho začleňovania a ochrany životného prostredia. Predpokladom toho je rozvoj silných partnerstiev medzi miestnymi obyvateľmi, občianskou spoločnosťou, miestnym hospodárstvom a rôznymi úrovňami správy. Takýto prístup je osobitne dôležitý vzhľadom na vážnosť problémov, pred ktorými momentálne región SPR a jednotlivé samosprávy stoja. Tieto problémy siahajú od konkrétnych demografických zmien, cez dôsledky hospodárskej stagnácie v súvislosti s tvorbou pracovných miest a sociálnym pokrokom, až po dôsledky zmeny klímy a situácie okolo COVID - 19. Reakcia na tieto problémy bude mimoriadne dôležitá na dosiahnutie inteligentnej, udržateľnej a inkluzívnej spoločnosti, ktorá je cieľom politiky súdržnosti EÚ na programové obdobie 2021 - 2027. Politika súdržnosti EÚ má aj naďalej podporovať svoje dva hlavné ciele, ktorými sú: Investovanie do rastu a zamestnanosti a Európska územná spolupráca. Pre programové obdobie 2021 – 2027 sa stanovilo päť osobitných cieľov politiky súdržnosti EÚ: 1. Inteligentnejšia Európa, 2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa, 3. Prepojenejšia Európa, 4. Sociálnejšia Európa a 5. Európa bližšie k občanom.

rozmer – 2

PHRSR/IÚS SPR Banská Štiavnica – Žarnovica – Žiar nad Hronom integruje všetky dokumenty na miestnej úrovni, integruje opatrenia a priority IÚS Banskobystrického samosprávneho kraja, ako aj ciele a priority národných strategických dokumentov a dokumentov EÚ. PHRSR/IÚS Banská Štiavnica – Žarnovica – Žiar nad Hronom 2021 – 2027 s výhľadom do roku 2030 nadväzuje na predchádzajúce strategické dokumenty jednotlivých samospráv, územné plány samospráv, PHRSR obcí, komunitné plány sociálnych služieb, sektorové koncepčné materiály a viacročný rozpočet. PHRSR/IÚS SPR integruje strategické dokumenty EÚ spoločne s dokumentmi z národnej úrovne.

rozmer – 3

Integrovaný prístup bol uplatnený pri procese spracovania strategického dokumentu, kde boli zohľadnené predstavy, potreby a požiadavky jednotlivých zainteresovaných skupín, ako sú miestne mestské samosprávy, obecné samosprávy, obyvatelia, rozpočtové a príspevkové organizácie v pôsobnosti miest a obcí, záujmové skupiny obyvateľov, mimovládne organizácie, podnikateľské subjekty, ostatné obce a ich jednotlivé orgány. V prípravnej fáze spracovania PHRSR/IÚS SPR sa integrovaný prístup využil prostredníctvom prieskumu, v rámci schvaľovacej fázy PHRSR/IÚS bol návrh dokumentu zaslaný zainteresovaným skupinám na záverečnú úpravu, doplnenie a odsúhlasenie.

Definovanie hlavných aktérov rozvoja v zmysle integrovaného prístupu

pracovné skupiny, kooperačná rada, pracovníci samospráv, podnikateľské subjekty, mimovládne organizácie, RO a PO, obce a mestá a ich samosprávne orgány

Definovanie dotknutej verejnosti

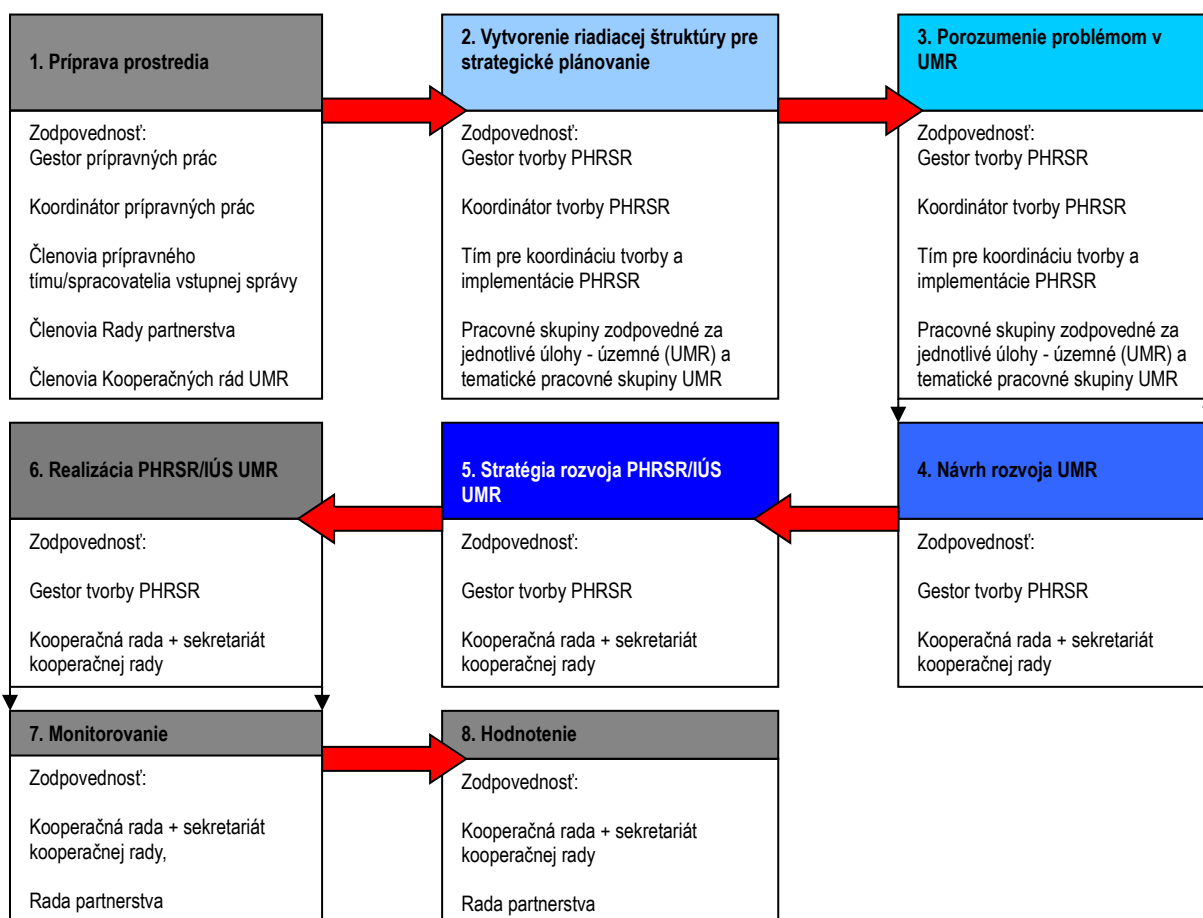
Vzhľadom na geografický rozmer predkladaného dokumentu sa pod dotknutou verejnosťou chápu všetci obyvatelia samospráva SPR, právnické a fyzické osoby pôsobiace na území SPR, ako aj dotknuté orgány štátnej správy a samosprávy.

rozmer – 4

Integrovaný prístup bol uplatnený v prípade finančného zabezpečenia jednotlivých priorít a cieľov. Financovanie sa realizuje z viacerých zdrojov – verejných a súkromných. Verejné zdroje uplatňujú **integrovaný prístup** z hľadiska horizontálneho ako aj vertikálneho. Z horizontálneho hľadiska predstavuje kombinovanie viacerých možných zdrojov EÚ (Fondov a Operačných programov). Z vertikálneho hľadiska sú integrované zdroje EÚ, úrovne SR, VÚC a nakoniec na najnižšej úrovni SPR a miestnej samosprávy.

PHRSR/IÚS sa skladá z hlavného dokumentu a príloh, ktoré sú jeho neoddeliteľnou súčasťou.

Fázy strategického plánovania a definovanie zodpovedností

1	Vyvolanie dopytu v SPR Banská Štiavnica – Žarnovica – Žiar nad Hronom. Sformovanie prvej pracovnej skupiny. Určenie, koho je treba do prípravy PHRSR/IÚS SPR zapojiť. Spôsob formovania ďalších štruktúr. Príprava informačnej stratégie.
2	Zapojenie všetkých účastníkov procesu. Vytvorenie organizačnej a riadiacej štruktúry pre spracovanie PHRSR/IÚS SPR. Stanovenie pravidiel rokovania riadiacej štruktúry.
3	Predstavenie cieľov, záujmov a potrieb všetkých účastníkov. Vytvorenie a zverejnenie mechanizmov pre aktívnu spoluúčasť verejnosti. Uskutočnenie analýzy potrieb a zhodnotenie existujúcich zdrojov. Zhodnotenie silných a slabých stránok SPR.
4	Vymenovanie príležitostí a rizík a naznačenie trendov pre rozvoj SPR v jednotlivých oblastiach. hlavné hodnoty, ktoré tvoria jej základ a ktoré určia pri spracovaní PHRSR/IÚS smer, ktorým sa budú jednotlivé oblasti uberať, cieľ, ktorý má byť dosiahnutý a priority rozvoja v zmysle integrovaných prístupov, prekážky, ktoré bude nutné prekonať pri rozvoji, regionálne aj nadregionálne zdroje, ktoré je možné využiť na rozvoj.
5	Plán postupných krokov a úloh na dosiahnutie stanovených cieľov a priorít. Systém sledovania realizácie PHRSR/IÚS. Spracovanie konečnej verzie PHRSR/IÚS. Predloženie textu PHRSR/IÚS na pripomienkovanie verejnosti. Schválenie PHRSR/IÚS - Kooperačná rada SPR.
6	Uskutočňovanie plánu. Ročné vyhodnocovanie plánu. Informovanie verejnosti o uskutočňovaní PHRSR/IÚS.
7	Priebežné vyhľadávanie a zapájanie partnerov. Nástroje umožňujúce uskutočniť zmeny v pôvodnom PHRSR/IÚS.
8	pravidelné sledovanie realizácie cieľov Programu a projektov s využitím systému merateľných ukazovateľov systematicky skúma prínos z realizácie PHRSR/IÚS SPR a jeho súlad s cieľmi stanovenými v PHRSR/IÚS SPR analyzuje účinnosť realizačných procesov a vhodnosť nastavenia jednotlivých opatrení a skupiny aktivít

Zdroj: Woleková, Mezianová, 2004, s.14 – 17.

Vymedzenie pojmov

Integrované územné stratégie (ďalej len „IÚS“) sú komplexné rozvojové stratégie územia integrujúce všetky aspekty rozvoja a rozvojové aktivity v území. IÚS vychádzajú z analytickej, strategickej a programovej časti Programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (ďalej len „PHRSR“) samosprávnych krajov, vypracovaných v spolupráci so socioekonomickými partnermi a prerokovaných v zmysle Zákona 539/2008. IÚS sú základným strategickým nástrojom pre zabezpečenie integrovaného územného rozvoja podporovaného nástrojmi územnej implementácie EŠIF, ako sú integrované územné investície. IÚS je definovaná v článku 29 všeobecného nariadenia k fondom EÚ. Integrované územné stratégie sú vnútorne štruktúrované podľa územných oblastí, tzv. strategicko-plánovacích regiónov, vrátane územia SPR.

Integrovaný investičný balíček - súbor vzájomne prepojených a súvisiacich projektov, ktorého realizácia ako celku je potrebná pre naplnenie niektorej z priorít Integrovanej územnej stratégie. Jadrom integrovaného projektového balíčka je spravidla kľúčová aktivita, ktorej efekt je podporený doplnkovými aktivitami. Integrovaný investičný balíček je financovaný aj z iných zdrojov ako EŠIF ako napríklad Plán obnovy, či Fond spravodlivej transformácie.

Integrované územné investície (ďalej len „IÚI“) sú jedným z kľúčových finančných nástrojov implementácie IÚS prostredníctvom zdrojov EŠIF v programovom období 2021-2027. IÚI vzniká prepojením minimálne jednej kľúčovej aktivity s jednou doplnkovou aktivitou, ktoré sú identifikované v zozname aktivít IÚS. Aktivity musia byť financované z rôznych priorít EŠIF v súlade so všeobecným nariadením k fondom EÚ. Aktivity sa prebávajú v projektovom zámere.

Projektový zámer – je súhrn informácií o minimálne 2 aktivitách identifikovaných v zozname aktivít IÚS, ktoré žiadateľ navrhuje na realizáciu prostredníctvom žiadosti o Nenávratný finančný príspevok. Definovanie projektového zámeru je základným krokom pre financovanie IÚI prostredníctvom poskytnutia príspevku z Fondov EÚ v programovom období 2021-2027. Schvaľuje ho príslušná Rada partnerstva alebo Kooperačná rada SPR, pričom musí prispieť k naplneniu priorít a cieľov IÚS.

Aktivita/projekt je základný prvok (najnižšej úrovne) v rámci IÚI. Pozostáva z konkrétnych činností, ktoré sú merateľné (je možné priradiť merateľný ukazovateľ). Aktivita môže byť kľúčová alebo doplnková. Aktivita je súbor činností v rámci jednej priority v danom politickom ciele, ktoré vedú k naplneniu jedného cieľa. Aktivita sa dá chápať ako jeden projekt v rámci dopytovej výzvy, ktorá je cieľená na jednu oblasť – napríklad budovanie cyklotrasy, modernizácia cesty, rekonštrukcia zelenej strechy atď. Aktivity identifikované v IÚS sa zaraďujú do zoznamu aktivít.

Kľúčová aktivita/projekt je aktivita strategického významu, ktorá rozhodujúcim spôsobom prispieva k plneniu cieľov IÚS a sú na ňu naviazané doplnkové aktivity, a ktorých realizácia be by bez kľúčovej aktivity negenerovala žiadany efekt.

Strategicko-plánovacie regióny (ďalej len „SPR“) sú územiami, pre ktoré môžu byť v rámci PHRSR VÚC definované špecifické územné stratégie. Skupina miest a obcí tvoriaca SPR môže na základe zmluvy o spolupráci vypracovať spoločný PHRSR skupiny obcí v zmysle Zákona a tým nahradiť PHRSR jednotlivých obcí. Špecifickým typom strategicko-plánovacieho regiónu je tzv. územie udržateľného mestského rozvoja (SPR), na ktorý je viazaná časť alokácie EFRR pre podporu SPR v zmysle čl.11 ods. 2 NARIADENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ) 2021/1058 z 24. júna 2021 o Európskom fonde regionálneho rozvoja a Kohéznom fonde.

Stratégia udržateľného mestského rozvoja (ďalej len „IÚS UMR“) je nástrojom na podporu využitia rozvojového potenciálu a riešenia spoločných problémov jadrového mesta a jeho zariadeného zázemia. IÚS UMR vychádza z analytickej, strategickej a programovej časti PHRSR miest a PHRSR okolitých obcí, vypracovaných v spolupráci so socioekonomickými partnermi a prerokovaných v zmysle Zákona 539/2008, pričom predstavuje spoločnú realizačnú a finančnú časť stratégie rozvoja územia UMR podporenú zo zdrojov EFRR.

Územie udržateľného mestského rozvoja (ďalej len „územie UMR“) je územie jadrového mesta a obcí jeho zázemia, v ktorom prebiehajú intenzívne interakcie a medzi komunálna spolupráca a implementácia spoločnej stratégie UMR zabezpečuje efektívne využitie rozvojového potenciálu a riešenie problémov. Územia udržateľného mestského rozvoja boli zariadené na podklade ťažisk osídlenia 1. a 2. kategórie v zmysle Koncepcie územného rozvoja Slovenska z roku 2011.

Územná spolupráca je v zmysle Zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja (ďalej len „Zákon“) spolupôsobenie sociálno-ekonomických partnerov pri zvyšovaní úrovne hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja v nadväznosti na územie kraja.

Všeobecné nariadenie k fondom EÚ je NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku.

Zoznam aktivít je súčasťou IÚS. Obsahuje všetky kľúčové ako aj doplnkové aktivity. Tento zoznam je možné počas implementácie IÚS rozšíriť na základe návrhu sociálno-ekonomických partnerov v súlade so schválenou a platnou IÚS. Aktivity uvedené v zozname aktivít sú súčasťou jednotlivých sektorových stratégií a plánov (napr. Plán udržateľnej mobility). V prípade, že aktivita nie je súčasťou príslušnej sektorovej stratégie či plánu, je potrebné iniciovať jej/jeho aktualizáciu do začatia fyzickej realizácie schválenej žiadosti o NFP.

Žiadosť o nenávratný finančný príspevok (žiadosť o NFP) je základným dokumentom pre získanie príspevku z EŠIF 2021-2027. Žiadosť o NFP môže predložiť žiadateľ riadiacemu orgánu operačného programu Slovensko (alebo poverenému sprostredkovateľskému orgánu) výlučne na základe schváleného projektového zámeru.

1 PRÍRODNÉ PROSTREDIE

ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMIA

Okres Banská Štiavnica

Okres leží na juhozápadnom okraji banskobystrického kraja a jeho rozloha je 292 km². Susedí s piatimi okresmi – Žarnovica, Žiar nad Hronom, Zvolen, Krupina a Levice. Okres ohraničujú Štiavnické vrchy a pohorie Javorie. Podľa počtu obyvateľov je Banská Štiavnica druhý najmenší okres Slovenska a hustota zaľudnenia je tiež veľmi nízka. V okrese je 15 obcí, z toho jedno mesto – Banská Štiavnica. V okrese prosperujú firmy, ktoré zastupujú kožiarsky a stavebný priemysel, výrobu drevených brikiet. Známy je aj ťažobný priemysel. Poľnohospodárska výroba okresu je vzhľadom na prírodné pomery zemiakársko – pasienkársko – lúčneho typu. Vzhľadom na hornatý povrch okresu ho významné dopravné komunikácie obchádzajú a cesty na jeho území majú len regionálny význam. Okresom prechádza iba jedna železničná trať spájajúca Banskú Štiavnicu s Hronskou Dúbravou. (Hajko J., Klátik P., Tunega M., 2010, s.286).

Obrázok: Okres Banská Štiavnica

Zdroj: 20.4.2021, [https://sk.wikipedia.org/wiki/Bansk%C3%A1_%C5%A0tiavnica_\(okres\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Bansk%C3%A1_%C5%A0tiavnica_(okres))

Kraj	Banskobystrický kraj
Rozloha	292,3 km ² (29 230 ha)
Obyvateľstvo	16 003 (31. december 2020)
Hustota	54,75 obyv./km ²
Časové pásmo	SEČ (UTC+1)
letný čas	SELČ (UTC+2)
Tel. predvoľba	45
EČV	BS
Kód okresu	602
Mestá	1
Obce	14

Zdroj: 20.4.2021, [https://sk.wikipedia.org/wiki/Bansk%C3%A1_%C5%A0tiavnica_\(okres\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Bansk%C3%A1_%C5%A0tiavnica_(okres))

Mestá

Banská Štiavnica

Obce

Banská Belá, Banský Studenec, Baďan, Beluj, Dekýš, Ilija, Kozelník, Močiar, Podhorie, Počúvadlo, Prenčov, Svätý Anton, Štiavnické Bane, Vysoká.

SO Banská Štiavnica

Okres Žarnovica

Okres Žarnovica je situovaný v banskobystrickom kraji. Jeho rozloha 425 km² ho radí medzi menšie okresy Slovenskej republiky. Územie okresu je hornaté, zasahujú doň celky sopečného Slovenského stredohoria – Pohronský Inovec, Vtáčnik, Štiavnické vrchy a južný výbežok Žiarskej kotliny. Preteká ním rieka Hron a nachádza sa tu 16 obcí a 2 mestá – Žarnovica a Nová Baňa. V hospodárstve má dominantné postavenie kovospracujúci, drevospracujúci priemysel a priemysel stavebných hmôt. V okrese je tiež zastúpený ťažobný priemysel a spracovanie rudy v Štiavnických vrchoch. Približne polovicu rozlohy zaberajú lesy, najúrodnejšie pôdy sú v doline Hrona, pestuje sa najmä jačmeň, zemiaky, raž a z krmovín ďatelina. Dobré podmienky má chov hovädzieho dobytku. Na území okresu je Slovenská brána – prielom Hrona cez Štiavnické vrchy, kadiaľ vedú najvýznamnejšie dopravné ťahy na stredné Slovensko. Územím prechádza rýchlostná cesta R1, ktorá po dokončení všetkých úsekov prepojí Nitru a Banskú Bystricu a významná je aj železničná trať Nové Zámky – Zvolen. Okresné mesto je vzdialené od Banskej Bystrice 62 km, od Bratislavy 154 km (Hajko J., Klátik P., Tunega M., 2010, s. 362).

Obrázok: Okres Žarnovica

Zdroj: 20.4.2021, [https://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%BDarnovica_\(okres\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%BDarnovica_(okres))

Kraj	Banskobystrický kraj
Rozloha	425,34 km ² (42 534 ha) [1]
Obyvateľstvo	26 054 (31. december 2020) [2]
Hustota	61,25 obyv./km ²
Časové pásmo	SEČ (UTC+1)
- letný čas	SELČ (UTC+2)
Tel. predvoľba	45
EČV	ZC [3]
Kód okresu	612
Mestá	2
Obce	16

Zdroj: 20.4.2021, [https://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%BDarnovica_\(okres\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%BDarnovica_(okres))

Mestá

Nová Baňa · Žarnovica

Obce

Brehy, Hodruša-Hámre, Horné Hámre, Hrabčiov, Hronský Beňadik, Kľak, Malá Lehota, Orovnica, Ostrý Grúň, Píla, Psiare, Rudno nad Hronom, Tekovská Breznica, Veľká Lehota, Veľké Pole, Voznica, Župkov

SO Žarnovica

SO Nová Baňa

Okres Žiar nad Hronom

Okres Žiar nad Hronom leží približne v strede Slovenska. Patrí do banskobystrického kraja, jeho rozloha je 517 km². Sídlným a hospodárskym jadrom okresu je Žiarska kotlina, ktorú obklopuje pohorie Vtáčnik, Štiavnické vrchy a Kremnické vrchy. Okresom preteká rieka Hron. Teplé minerálne pramene podmienili vznik kúpeľov Sklené Teplice a Vyhne. Nachádza sa tu 33 obcí a 2 mestá – Žiar nad Hronom a Kremnica. V okrese je zastúpený najmä hutnícky a elektrotechnický priemysel, nachádza sa tu banská spoločnosť a mincovňa. Približne polovicu rozlohy zaberá poľnohospodárska pôda, na ktorej prevláda pestovanie jačmeňa, zemiakov, raže, pšenice a objemových krmovín. Rozľahlé lúky sú základom chovu hovädzieho dobytku. Okres Žiar nad Hronom má relatívne dobré dopravné podmienky. Cez jeho územie prechádzajú najvýznamnejšie dopravné ťahy zo západnej do strednej časti Slovenska, najmä rýchlostná cesta R1 na trase Nitra – Banská Bystrica a plánovaná je aj výstavba rýchlostných ciest R2 a R3. Železničná infraštruktúra je zastúpená traťou Zvolen – Nové Zámky. Žiar nad Hronom je od Banskej Bystrice vzdialený 40 km, od Bratislavy 176 km (Hajko J., Klátik P., Tunega M., 2010, s.363).

Obrázok: Okres Žiar nad Hronom

Zdroj: 20.4.2021, [https://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%BDiar_nad_Hronom_\(okres\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%BDiar_nad_Hronom_(okres))

Kraj	Banskobystrický kraj
Rozloha	517,67 km ² (51 767 ha)
Obyvateľstvo	46 477 (31. december 2020)
Hustota	89,78 obyv./km ²
Časové pásmo	SEČ (UTC+1)
letný čas	SELČ (UTC+2)
Tel. predvoľba	45
EČV	ZH
Kód okresu	613
Mestá	2

Mestá

Kremnica · Žiar nad Hronom

Obce

Bartošova Lehôtka, Bzenica, Dolná Trnávka, Dolná Ves, Dolná Ždaňa, Hliník nad Hronom, Horná Ves, Horná Ždaňa, Hronská Dúbrava, Ihráč, Janova Lehota, Jastrabá, Kopernica, Kosorín, Krahule, Kremnické Bane, Kunešov, Ladomerská Vieska, Lehôtka pod Brehmi, Lovča, Lovčica-Trubín, Lúčky, Lutíla, Nevoľné, Pítelová, Prestavky, Prochot, Repište, Sklené Teplice, Slaská, Stará Kremnička, Trnavá Hora, Vyhne

SO Žiar nad Hronom

SO Kremnica

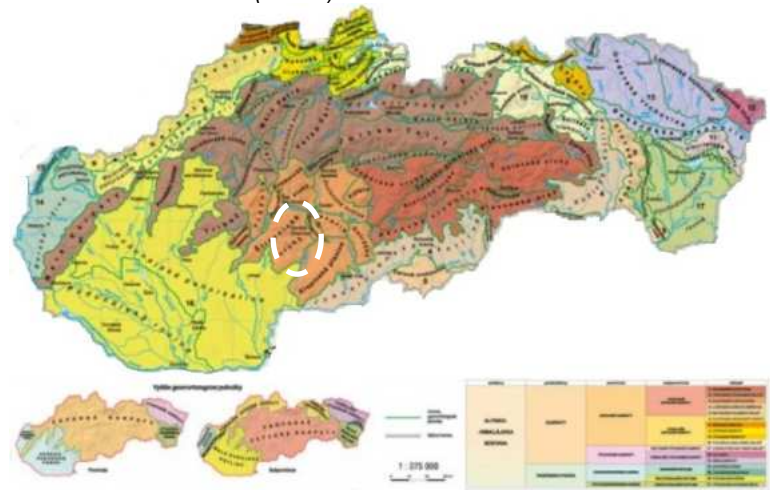
ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ

GEOMORFOLÓGIA

Územie je súčasťou Alpsko-himalájskej sústavy, ktorá sa na území Slovenska v zmysle práce D. Kočického et B. Ivaniča (2011) spracovanej podľa E. Mazúra a M. Lukniša (1986) člení na:

Západné Karpaty (provincia), Vnútorne Západné Karpaty (subprovincia), Slovenské stredohorie (oblasť),

Slovenské stredohorie (oblasť)

Obrázok: Geomorfologické členenie SPR

Zdroj: 15.4.2021, <https://www.skola.sk/mapy/98065-slovensko-geomorfologicke-clenenie-120x160cm.html>

Vtáčnik je pohorie (a zároveň geomorfologický celok) geomorfologickej oblasti Slovenské stredohorie. Na západe, severe a severovýchode ho ohraničuje Hornonitrianska kotlina, na východe Žiarska kotlina. Susednými pohoriami sú na severe Žiar, severozápade Strážovské vrchy, na juhu Tribeč, na juhovýchode a východe Štiavnické vrchy a na severovýchode Kremnické vrchy. Pohorie Vtáčnik sa delí na štyri geomorfologické podcelky: Vysoký Vtáčnik, Nízky Vtáčnik, Župkovská brázda, Raj (Konečný, V., Lexa, J., Šimon, L., Dublan, L., 2001).

Pohronský Inovec - je pohorie sopečného pôvodu, ktoré je súčasťou Slovenského stredohoria. Najvyšším bodom je Veľký Inovec dosahujúci výšku 901 metrov. Južné svahy padajú strmo a okolitý terén Pohronskej pahorkatiny prevyšuje až o 600 metrov. Severná časť má charakter náhornej plošiny v okolí Veľkej Lehoty, prevažujú pastviny a rozptýlené osídlenia.

Štiavnické vrchy - sú geomorfologickým celkom na Slovensku ako súčasť subprovincie Vnútorne Západné Karpaty a oblasti Slovenské stredohorie. Najvyšším vrchom je Sitno (1 009,2 m n. m.). Na severe susedia s Kremnickými vrchmi, na východe s Pliešovskou kotlinou a Krupinskou planinou, na juhu s Podunajskou pahorkatinou a na západe s Pohronským Inovcom, Vtáčnikom a Žiarskou kotlinou. Pohorie sa člení na časti: Skalka na východe, Sitnianska vrchovina v centrálnej časti, Sitnianske predhorie na juhu, Kozmálovské vršky na juhozápade, Hodrušská hornatina na západe. Medzi nimi sa nachádzajú erózne zníženia: Vyhnianska brázda, Štiavnická brázda, Prenčovská kotlina.

SO Banská Štiavnica leží v centrálnej časti Štiavnických vrchov ktoré podmieňujú ako geologické zloženie, tak aj samotnú geomorfológiu územia. Okraje vulkanickej kaldery, vymedzujúce rozsah oblasti, nevytvárajú jeden súvislý hrebeň, ale viacero kratších chrbtov, oddelených od seba dolinami. Najvyšším vrchom je Sitno (1.009 m

n.m.), na jeho vrchole sa nachádzajú vypreparované andezitové bralá. V blízkosti sa nachádza aj vrchol Tanádu (907 m n.m.). Pohorie je porastené listnatými lesmi, z ihličnanov je zastúpená jedľa. V minulosti padlo veľa lesov v centrálnej časti vrchov za obeť ťažbe – bane spotrebovali veľa dreva na vystuženie chodieb, huty zase veľa palivového dreva pri ťažbe rúd (10.9.2014, <http://www.fberg.tuke.sk/kg/predmety/geomorfologia/11.doc>). Amplitúda reliéfu kolíše medzi 181-470 m, stredný uhol sklonu medzi 10-19 stupňov. V strednej a južnej časti Štiavnických vrchov je Sitnianska vrchovina so Štiavnickou a Prenčovskou brázdou, na východe sú to Skalky a na severe Hodrušská hornatina s Vyhnianskou brázdou. (10.9.2014, <http://www.banskastiavnica.sk/navstevnik/aktivny-oddych/turisticke-chodniky/tipy-na-vylet/stiavnicke-vrchy-1.html>). Východnú časť tvorí spomínaná skupina vrchov Skalky (882 m), ktorá sa strmo zvažuje do Pliešovskej kotliny. Obe skupiny oddeľuje Antolská kotlina. Južnú časť pohoria tvorí nevysoká Baďanská vrchovina, ktorej výšky sa pohybujú od 500 do 600 m. V strednej časti leží tiež spomínaná Prenčovská kotlina. Sitnianska časť je hlboko rozrytá dolinami potokov vtekajúcich do Hrona, z ktorých prírodnými krásami vynikajú Richnavská, Hodrušská, Vyhnianska, Sklenoteplická, Žakýlska jazva. V južnej časti sú pozoruhodné doliny Klastavská, Belujská a Segiňovská (Jedlík R.-Pánik V., 1974).

Okrem sitnianskej skupiny dominujú výškou najmä vrchy: Ižanský vrch (866 m), Studený vrch (876 m), Šobov (888 m), Paradis (939 m), Tanád (938 m), Ostrý vrch (868 m).

Súčasný reliéf je od pôvodného vulkanického reliéfu celkom odlišný a podmienili ho pliocénne až kvartérne geomorfologické procesy podmienené diferencovanými tektonickými pohybmi a litológiou. Miestami sa zachovali stopy po zarovnanom reliéfe, vytvorenom v období rozsiahleho zarovnávaného v panóne. Z pôvodnej rozsiahlej stredohorskej rovne sa zachovali viaceré plošinaté územia. Inde, najmä na okraji ju rozčlenili intenzívne diferenciačné tektonické pohyby a nimi vyvolaná intenzívna subaerická deštrukcia. Vo formovaní reliéfu zohrala dôležitú úlohu odolnosť hornín. Morfológicky sú veľmi nápadné prúdy efuzív s častými skalnými formáciami, ktoré sú kontrastom hladko modelovaného reliéfu na pyroklastikách. Zvyškom prúdu pyroxenického andezitu je aj Sitno. V krajine sa nápadne uplatňujú aj vypreparované sopúchy a žilné telesá (20.4.2021, <http://www.najkrajisikraj.sk/priroda-chronene-krajinne-oblasti/stiavnicke-vrchy/>).

Kremnické vrchy - sú sopečným pohorím v centrálnej časti Slovenska, súčasť provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútorne Západné Karpaty a oblasti Slovenské stredohorie. Hraničia s týmito geomorfologickými celkami: na severe sú to Veľká Fatra a Turčianska kotlina, na západe Žiar, Hornonitrianska kotlina a Vtáčnik, na juhu Žiarska kotlina a Štiavnické vrchy, na krátkom juhovýchodnom úseku Pliešovská kotlina a Javorie, na východe Zvolenská kotlina a Starohorské vrchy. Geomorfologické podcelky Kremnických vrchov: Kunešovská hornatina v severozápadnej časti, Jastrabská vrchovina v juhozápadnej časti, Flochovský chrbát v centrálnej časti a na severe, Turovské predhorie na juhu, Malachovské predhorie na východe.

Kotliny

Žiarska kotlina - je geomorfologický celok na strednom Slovensku, je súčasťou oblasti Slovenské stredohorie. Na severe a severozápade ju ohraničujú Kremnické vrchy, na juhu Štiavnické vrchy a na západe Vtáčnik. Osou kotliny je rieka Hron. Najnižší bod územia leží v južnej časti kotliny, v údolí Hrona (cca 200 m n. m.). V Žiarskej kotline sú lokalizované dve mestá – Žiar nad Hronom a Žarnovica a 14 obcí. Prítomnosť Závodu SNP v Žiari nad Hronom vytváralo vzhľadom na stiesnenosť kotliny (cirkulácia vzduchu) jednu z najviac znečistených oblastí na Slovensku (emisie, prašnosť), k čomu značne prispievala aj frekventovaná cestná doprava. V súvislosti s neúmerne znečisteným životným prostredím zanikla v kotline obec Horné Opatovce. Stav životného prostredia sa po modernizácii ZSNP upravil a do prírody sa vracajú jej pôvodní obyvatelia. Kotlina patrí vďaka polohe medzi dopravne najdôležitejšie v regióne. Vytvára ideálny koridor pre dopravné prepojenie západného a stredného Slovenska. Vede ňou európska cesta 58 v trase rýchlostnej cesty R1 z Nitry na Zvolen, cesta I/65 (sever - juh) a I/9 (západ – východ). Celoštátny význam má aj železničná trať Nové Zámky – Zvolen, ako aj trať na Martin. Lokálny význam má trať do Banskej Štiavnice (Košický, Ivanič, 2011).

GEOLOGICKÉ POMERY

Územia je geologicky veľmi rozmanité. Budujú ho jednotky neogénne vulkanity a paleogén, neogén a kvartér karpatských kotlín.

Neogénne vulkanity - vystupujú vo vnútornej časti karpatského oblúka v dvoch rozsiahlych oblastiach: stredoslovenskej - Vtáčnik, Kremnické vrchy, Štiavnické vrchy, Pohronský Inovec, Poľana, Javorie, Ostrôžky, Krupinská planina, Cerová vrchovina. Ich vznik sa spája s procesmi subdukcie (podsúvania) a zaoblúkovej extenzie (rozpínania) v priebehu neogénneho vývoja karpatského oblúka, ktorý v tom čase postupne kolidoval s okrajom európskej platformy. Z hľadiska priestorového rozloženia, časového vývoja, petrografického a geochemického zloženia, ako aj vzťahu k základným geodynamickým javom rozlišujú sa: 1. kyslé alkalicko-vápenaté vulkanity areálového typu, prevažne ryodacitového až ryolitového zloženia, spojené s procesmi zaoblúkovej extenzie, 2. intermediálne alkalicko-vápenaté vulkanity areálneho typu, andezitového až dacitového zloženia, spojené s procesmi zaoblúkovej extenzie, 3. intermediálne alkalicko-vápenaté vulkanity oblúkového typu, prevažne bazaltické andezity a pyroxenické andezity, ojedinele dacity, v úzkom vzťahu k subdukcii v predpolí karpatského oblúka, 4. bazické alkalické vulkanity, prevažne nefelinické bazanity až olivinické bazalty, spojené s obdobím celkovej termálnej subsidencie (poklesávania) panónskeho bazénu a izostatického vyrovnania v režime extenzie.

Paleogén, neogén a kvartér karpatských kotlín - vnútrohorský paleogén, nazývaný aj centrálno-karpatský flyš, vznikol v moriach starších treťohôr, v kotlinách a depresiách Centrálnych Západných Karpát. V Banskobystrickom kraji vystupuje v Horehronskom podolí. Z jeho rozšírenia vyplýva, že oblasť Centrálnych Západných Karpát sa po vyvrásnení v kriede stala pahorkatinou, ktorú v paleogéne zaplavilo znovu more zo severu. Preto spodnú časť paleogénnych sedimentov často tvoria transgresívne zlepenice. Z nich sú najznámejšie súľovské zlepenice, ktoré sa takmer výlučne skladajú z okruhiakov vápencov a dolomitov. Nad zlepenicami a často i v nich sa nachádzajú vložky numulitových vápencov a pieskovcov. Neskôr v paleogéne aj tu začína pôsobiť flyšová sedimentácia a usadzujú sa ílovce a vápnité pieskovce, ktoré sa mnohonásobne striedajú. Vrstvy bývajú porušené spravidla len zlomami a nie sú tu vyvinuté príkrovy tak ako vo flyšovom pásme. Koncom paleogénu poslednými vrásovými pohybmi sa vyvrásnilo flyšové pásmo, ktoré bolo vyzdvižené nad morskú hladinu a pripojené k spevnenej jednotke Centrálnych Západných Karpát. Počas neogénu sa tieto vyzdvihovali vo forme megaantiklínál a hrástí. V ich predpolí vznikla úzka klesajúca zóna - čelná karpatská predhlbeň. Okrem predhlbne prenikalo do oblasti Karpát od juhu neogénne more, pričom jeho pobrežie a existencia sa často menili. Moria sa postupne vysladzovali, menili sa na panvy, jazerá a lagúny so sladkou vodou. V mladšom neogéne - pliocéne väčšina má už sladkú vodu. V panvách sa usadzovali teda morské, neskôr sladkovodné usadeniny mechanického, chemického, čiastočne aj organogénneho pôvodu. Koncom neogénu jednotlivé panvy zanikali v súvislosti s tektonickými pohybmi, klimatickými zmenami a vznikom riečnej siete. V určitých centrách sa začala aktivizovať vulkanická činnosť, ktorá spôsobila usadzovanie aj pyroklastického materiálu za vzniku vulkanogénno-sedimentárnych hornín (tufitov). V neogéne sa nasunuli posledné príkrovy flyšového pásma na okraj čelnej predhlbne, vyplnenej sedimentami. Neogénne sedimenty sa vyskytujú v Západných Karpatoch v tzv. vonkajších a vnútorných panvách. Poslednú predstavujú výbežky Podunajskej panvy, Juhoslovenskej panvy s ložiskami hnedého uhlia (Veľký Krtíš), ložiskami v poľtárskej formácii (štrky, piesky, žiaruvzdorné íly a rozsiahlym výlevom čadičov (Fiľakovo). Vnútrohorské panvy sa nachádzajú vo vnútri Žiarskej (s ložiskami limnokvarcitov v Starej Kremnici) a Zvolenskej kotline, Horehronskom podolí a inde. V období štvrtohôr (kvartér) je už naše územie súšou. Všetky jazerá a panvy sa vysladili a začal sa vývin riečnej siete, podobný dnešnému. Vznikali riečne usadeniny, modelovali sa svahy pohorí, vznikali rôzne tvary dolín. Pre vznik sedimentov a modeláciu povrchu bolo dôležité kolísanie podnebia, zapríčinené ľadovými dobami - glaciálmi (biber, donau, günz, mindel, riss a würm), ktoré sa striedali s medziľadovými dobami - interglaciálmi. Počas glaciálov vznikali vysokohorské ľadovce vo vyšších polohách Západných Karpát, ktoré zanechali na našom území sedimenty (morény, fluvio-glaciálne sedimenty) a zároveň aj stopy eróznej činnosti (trógy, kary a pod.).

Takmer polovicu z výmery poľnohospodárskych pôd Banskobystrického kraja (42,7%) tvoria typovo kambizeme (hnedé lesné pôdy), ktoré sa radia medzi stredne úrodné pôdy, vhodné pre užívanie sortimentu poľnohospodárskych plodín podľa ďalších špecifik (pestovanie jačmeňa, raže, lucerny, maku, repky olejnej, cukrovej repy, zemiakov a konopy, ľanu, šošovice a viky siatej). Pšenici a kukurici sa darí len v najteplejších oblastiach kraja, za predpokladu, že ide o pôdy dostatočne hlboké (nad 0,6 m) a slabo skeletnaté. Po kambizemiach sú ešte hojnejšie zastúpené hnedozeme, pseudogleje a fluvizeme. Na najúrodnejšie pôdy - čiernice a černozeme pripadá menej ako 3%. Podľa pôdných druhov majú najvyššie zastúpenie stredne ťažké pôdy.

Obmedzenia nitrátovou direktívou nie sú výrazné (86% pôd v kategórii A). Pri kvalite pôd môžeme hovoriť o vysokom podiele menej kvalitných poľnohospodárskych pôd. Tento faktor a členitý reliéf ovplyvňujú nízku výnosovosť pôd a to má za následok zaradenie pozemkov do znevýhodnených poľnohospodárskych oblastí (LFA). Dôsledkom veľkej variability spomínaných morfometrických vlastností je vyššia náchylnosť pôd k degradácii.

Pôdne druhy

Podľa percentuálneho obsahu jednotlivých zrnitostných frakcií sa pôdy triedia na tzv. pôdne druhy. Pre tento účel je zostavených viacero národných i medzinárodných klasifikácií. Pre vyjadrenie zrnitosti pôd sa u nás najviac používa Nováková klasifikácia. Táto triedi pôdy na 7 druhov podľa obsahu hrubého ílu (frakcie pod 0,01 mm). Pozitívom takejto klasifikácie je dobrá zrozumiteľnosť pre užívateľov v praxi. Dovoľuje pomerne presne klasifikovať pôdne druhy už v teréne. Kategorizácia pôdných druhov podľa obsahu častíc <0,01 mm a zastúpenie pôdných druhov na poľnohospodárskych pôdach Slovenska je nasledovné:

Kategorizácia pôdných druhov		
Kategória zrnitosti	Obsah častíc < 0,01 mm	Zastúpenie v %
pôdy ľahké	- piesočnaté (0 - 10%) - hlinitopiesočnaté (10 - 20%)	6,4
pôdy stredne ťažké	- piesočnatohlinité (20 - 30%) - hlinité (30 - 45%)	73,2
pôdy ťažké	- íloviťohlinité (45 - 60%) - íloviťé (60 - 75%)	17,1
pôdy veľmi ťažké	- íly (> 75%)	3,3

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pd/pd.aspx

Zastúpenie pôdných druhov v okresoch v %					
	Kategória erózneho ohrozenia				
	ľahké piesočnaté, hlinitopiesočnaté	stredne ťažké piesočnatohlinité	hlinité	ťažké íloviťohlinité	veľmi ťažké íloviťé, íly
Banská Štiavnica	0,79	77,24	20,84	1,13	-
Žarnovica	0,92	66,77	30,37	1,94	-
Žiar nad Hronom	2,34	53,56	38,94	5,16	-
Banskobystrický kraj	10,02	56,75	16,91	15,79	0,52

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pd/pd.aspx

Pôdne typy

Pôdny typ je základnou identifikačnou jednotkou morfogenetickej i agronomickej kategorizácie pôd. Zahŕňa v sebe skupinu pôd charakterizovanú rovnakou stratigrafiou pôdneho profilu, t.j. určitou kombináciou diagnostických horizontov, ako výsledok kvalitatívne špecifického typu pôdotvorného procesu, ktorý sa vyvíjal a vyvíja v rovnakých hydrotermických podmienkach pod približne rovnakou vegetáciou. Pôdne typy sú definované súborom diagnostických horizontov a ich najdôležitejších vlastností získaných dlhodobým vývojom v prírodných podmienkach i kultiváciou. Nižšími kategóriami klasifikačného systému pôd sú subtyp, varieta, forma. Na Slovensku je nasledujúca štruktúra pôdných typov poľnohospodárskych pôd: (http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pd/pd.aspx, 20.4.2021):

Kategorizácia pôdných typov	
Pôdny typ	Zastúpenie v %
FM - fluvizem	14,4
ČA - čiernica	7,2
ČM - černoze	10,8
RM - regozem	5,5

HM - hnedozem	11,4
LM - livizem	2,7
KM - kambizem	33,4
PZ - podzol	0,1
PG - pseudoglej	7,5
RA - rendzina	3,3
OM - organozem	0,2
SK - slanisko, SC - slanec	0,1
LI - litozem, RN - ranker	0,3
GL - slej	1,7
KT - kultizem	0,1
INÉ - litozeme, rankre, rendziny resp. kambiz. a ich komplexy na zrázoch	1,3

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pt/pt.aspx

Zastúpenie pôdných typov v okresoch a krajoch SR (% z poľnohospodárskej pôdy)

Okres	FM	ČA	ČM	RM	HM	LM	KM	PZ	PG	RA	OM	SK,SC	LI,RN	GL	KT	zrázy
B. Štiavnica	1,91	-	-	-	-	-	94,94	-	-	0,06	-	-	0,18	-	-	2,91
Žarnovica	12,25	-	-	0,02	1,61	0,58	77,74	-	-	6,88	-	-	-	-	-	0,93
Ž.nad Hronom	11,91	-	-	-	0,01	2,39	57,74	-	24,60	0,39	-	0,09	0,12	0,61	-	2,14
BB kraj	11,02	1,64	0,29	4,22	12,73	4,98	47,07	0,27	10,31	2,97	-	-	0,23	1,65	0,14	2,46

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pt/pt.aspx

Zastúpenie kategórií bodových hodnôt pôd

Pre účely praktickej realizácie poznatkov o produkčnej schopnosti pôd bolo potrebné vykonať integrované hodnotenia vzťahov medzi vlastnosťami pôdno-ekologických jednotiek (BPEJ), faktormi prostredia a dostupnými údajmi o úrodách plodín a tak vytvoriť relevantnú sústavu hodnotenia produkčného potenciálu poľnohospodárskych pôd, ktorá je vyjadrená v 100-bodovej stupnici, (od 100 do 1 BH BPEJ), resp. v príslušných kategóriách. Vyššie bodové hodnoty vyjadrujú vyšší produkčný potenciál pôdy a nižšie naopak nižší produkčný potenciál pôdy (http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/bh/bh.aspx, 20.4.2021).

Zastúpenie kategórií bodových hodnôt pôd (% z poľnohospodárskej pôdy)

Okres	Zastúpenie kategórií bodových hodnôt (%)										Bodová hodnota (body)
	0-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	
Banská Štiavnica	3,09	21,69	38,06	11,99	16,04	8,76	0,37	-	-	-	29,56
Žarnovica	0,88	16,16	46,52	6,46	8,60	6,52	9,85	5,01	-	-	34,26
Žiar nad Hronom	2,21	16,46	23,18	14,18	14,93	19,63	6,92	2,49	-	-	37,71
Banskobystrický kraj	2,57	13,83	18,06	10,86	13,39	16,42	15,23	8,27	1,15	0,21	43,17

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pd/pd.aspx

NERASTNÉ SUROVINY

Rudné suroviny

Sú sústredené na územiach okresov Banská Štiavnica, Žarnovica a Žiar nad Hronom. Ložiská drahokovových rúd, rúd farebných kovov a železa a ich ťažba ovplyvnili rozvoj stredovekého baníctva a úpravy rúd už v 14. storočí. Ťažiskovými priestormi tejto hospodárskej činnosti celoeurópskeho významu boli dobývacie priestory v blízkosti Banskej Štiavnice a Kremnice v masívoch Kremnických vrchov, Štiavnických vrchov. Drahokovové rudy s obsahom zlata a striebra, vzhľadom na ich trvalý hodnotový ekvivalent sú v prioritnom záujme každého štátu. Ťažba Ag a Au rúd bola na Slovensku zastavená začiatkom deväťdesiatych rokov. Výsledky geologického prieskumu umožnili začať ťažbu týchto rúd z ložiska Banská Hodruša. Pokračovanie ťažby je ohrozené nedostatkom finančných prostriedkov na ďalší prieskum a prípravu ťažby. Rudy s vysokým obsahom Au a Ag sa overili aj v pripovrchových častiach ložiska v Banskej Štiavnici. Ďalšie práce na overovaní príprave ťažby boli pre nedostatok finančných prostriedkov pozastavené v roku 1994. Rudy farebných kovov sa ťažili na území v

historicky významných lokalitách okresov Banská Štiavnica, Žarnovica aj Žiar nad Hronom. Zmeny v geopolitických pomeroch, otvorenie svetových trhov surovín aj pre našu priemyselnú výrobu a útlm svetového hospodárstva na počiatku 90-tych rokov vytvorili neprekonateľné konkurenčné bariéry pre export surovín vo vzťahu k importu. Tento stav je do značnej miery ovplyvnený nízkym ekonomickým potenciálom našich domácich ložísk surovín, produktivitou práce a technickými podmienkami ťažby. V národohospodárskom zmysle prestali byť surovinami vyššieho strategického významu. Z týchto dôvodov prijala vláda SR už v roku 1991 svojim uznesením č. 246/1991 útlmový program. Ložiská farebných kovov v území sú z hľadiska súčasných možností ťažobného priemyslu neekonomické a neperspektívne. Celosvetový vývoj produkcie a cien nedáva predpoklad v najbližšej dobe sa k ťažbe týchto surovín vrátiť. Surovinová politika SR a na ňu naväzujúca legislatíva však musí túto možnosť zachovať stanoveným stupňom ochrany ložísk a objektívnymi kritériami ich posudzovania (ÚPN VÚC Banskobystrický kraj, s.157-160).

Palivo-energetické suroviny

Súčasťou energetického potenciálu perspektívneho významu je geotermálna energia. Geotermálne vody evidované v riešenom území sa vyskytujú v okrese Žiar nad Hronom - Žiarska kotlina.

Žiarska kotlina je súčasťou vymedzenej hydrogeotermálnej oblasti stredoslovenských neovulkanitov – severozápadná časť. Kotlina predstavuje vnútrokarpatskú depresiu v rámci stredoslovenských neovulkanitov, situovanú medzi pohorím Štiavnických vrchov, Kremnických vrchov a Vtáčnikom, kde maximálna hĺbka predterciérneho podložia (oblasť medzi Žiarom n/H a Lovčou) dosahuje až okolo 3500 m pod úrovňou mora. Výplň kotliny tvoria produkty najmä andezitového a ryolitového vulkanizmu (báden-sarmat) a sedimenty panonu až kvartéru. Predterciérne podložie je budované hronikom, a to v juhovýchodnej a severozápadnej časti územia triasovými karbonátmi a v strednej časti územia ipoltickou skupinou (melafýrová séria – bridlice, pieskovce). V hlbšej stavbe, pod hronikom, ležia mezozoické horniny (trias-krieda) série Veľkého boku, resp. križňanského príkrovu. Dominantnými morfolotektonickými štruktúrami územia sú severná časť hodruško-štiavnickej hraste (mezozoický ostrov) a výrazná tektonicky rozčlenená žiarska depresia, zaberajúca hlavnú časť územia s hĺbkou predterciérneho podložia až 3500 m (čiastková depresia medzi Lovčou a Žiarom n/H). Z geotermického hľadiska možno Žiarsku kotlinu charakterizovať ako geotermicky vysoko aktívnu oblasť. Teploty v hĺbke 1000 m dosahujú 55-60 °C, hustota tepelného toku sa pohybuje od 80 do 100 mW/m²s charakteristickou hodnotou 95 mW/m². Značná časť predterciérneho podložia kotliny je charakterizovaná teplotami 100 °C a vyššími v hĺbke pod 2100 m a hlbšie. Najvyššie teploty sú v strednej časti kotliny v čiastkovej depresii medzi Lovčou a Žiarom n/H, kde v hĺbke 3400 až 3500 m je teplota okolo 130 °C. Od stredu smerom k okraju kotliny teplota na predterciérnom podloží klesá, čo súvisí so zmenšovaním sa hĺbky predterciérneho podložia. Geotermálne vody v predmetnom území sú známe z prameňov i vrtov, a to iba v juhovýchodnej časti oblasti Sklených Teplic. V Sklených Tepliciach sa nachádza 13 zdrojov minerálnych (termálnych) vôd (11 prameňov a dva vrtu) s výdatnosťou 0,1-22,3 l.s-1, teplotou vody 24-53 °C, Ca-Mg-SO₄ typu s mineralizáciou 2,4-2,6 g/l. Rovnakého chemického zloženia sú aj vody z vrtu ST-4 západne od Sklených Teplic (výdatnosť 16, 13 l.s-1, teplota 57 °C) a ST-5 východne od Sklených Teplic (výdatnosť 4,4 l.s-1, teplota 46,3 °C). Geotermálne vody v Žiarskej kotline sa nachádzajú v predterciérnom podloží a sú viazané na triasové karbonáty (dolomity, vápence) hronika a série Veľkého boku, resp. križňanského príkrovu. Rozloženie hydrogeotermálnych štruktúr sa kryje s rozšírením triasových karbonátov týchto tektonických jednotiek, ale aj s rozložením morfolotektonických podložia, ktorými sú poklesávajúci svah hodruško-štiavnickej hraste a žiarska depresia. Triasové karbonáty hronika v predmetnom území budujú vrchné hydrogeotermálne štruktúry (vrchnú sklenoteplickú a vrchnú žiarsku štruktúru), kde v hĺbkach 200 m až 4100 m sú predpokladané geotermálne vody s rezervoárovou teplotou v rozsahu 20-150 °C. V prevažnej časti kotliny je v hĺbkach 2200 až 4100 m teplota 100-150 °C. Triasové karbonáty série Veľkého boku, resp. križňanského príkrovu budujú spodné hydrogeotermálne štruktúry (spodnú sklenoteplickú a spodnú žiarsku štruktúru), kde v hĺbkach okolo 200 m až cca 5000 m sa uvažuje s geotermálnymi vodami s rezervoárovou teplotou v rozsahu 30-160 °C. Chemické zloženie geotermálnych vôd v Žiarskej kotline pravdepodobne reprezentuje Ca-Mg-SO₄, resp. Ca-Mg-SO₄-HCO₃ typ s mineralizáciou 2-4 g/l a obsahom CO₂, príp. H₂S. Prírodné množstvo geotermálnych vôd (prírodné zdroje) s teplotou vody 60 °C (sklenoteplická štruktúra) a 110 °C (žiarska štruktúra) predstavuje 65,3 l.s-1. Tomuto množstvu geotermálnych vôd odpovedá prognózne množstvo geotermálnej energie prírodných zdrojov 22,296 MWt. Merný tepelno-energetický potenciál prírodného množstva geotermálnej vody pre triasové karbonáty hronika predstavuje 0,091-6,307 GJ/m² (priemerná hodnota 3,251 GJ/m²) a pre triasové karbonáty série Veľkého boku, resp. križňanského príkrovu 0, 329-3,658 GJ/m²

(priemerná hodnota 2,357 GJ/m²). Geotermálne vody po ich tepelnom využití sú vodami odpadovými. Ich zneškodnenie je možné riedením, vypúšťaním do povrchových tokov a reinjektážou. Vhodným povrchovým tokom pre vypúšťanie geotermálnych vôd v skúmanom regióne je Hron (pre geotermálne vrtý vo vzdialenosti 3-5 km od neho) a dolné toky jeho prítokov (Rudnica, Lutiský potok, Kopernica, Slaský potok, Istebný potok, Zákruty, Teplá a Prochotský potok). V návrhu na realizáciu ďalších prác je odporúčané priame overenie a zachytenie geotermálnych vôd, zistenie ich kvalitatívno-quantitatívnych parametrov vrátane vlastností horninového prostredia pomocou vrtov. Vrtý sú situované na takých miestach, aby boli získané základné informácie v rámci celého územia, rešpektujú ekonomické hľadisko (minimálna hĺbka vrtov, maximálna teplota a množstvo vôd, minimálna vzdialenosť vrtu k využitiu) a možnosti budúceho využívania geotermálnych vôd. V predmetnom území sú navrhované tri oblasti, resp. lokality na overenie geotermálnych vôd pomocou geotermálnych vrtov. Je to oblasť elevácie medzi Lutilou a Lovčicou, oblasť Horná Ždaňa – Dolná Ždaňa – Hliník n/H a oblasť Slaskej. Navrhovaná hĺbka vrtov je 2700-3500 m, predpokladaná rezervoárová teplota geotermálnych vôd je 100-120 °C (i vyššia), cena vrtov je cca 57-80 mil. Sk. Týka sa to geotermálnych vôd viazaných na triasové karbonáty hronika. Pre overenie geotermálnych vôd viazaných na triasové karbonáty série Veľkého boku, resp. krížňanského príkrovu, ktoré ležia pod hronikom je navrhovaná hĺbka vrtov 3200 - 4300 m, predpokladaná rezervoárová teplota vôd 110-145 °C, predpokladaná cena vrtov je 2,5 - 3,5 mil.€. Pri vyhľadávaní geotermálnych vôd treba mať na zreteli geologické riziko, ktoré súvisí so zložitou geologickej stavby územia (redukcia vrstevných sledov, absencia kolektorov geotermálnych vôd, prítomnosť hlbinných intruzívnych telies v spodnej vulkanickej stavbe, či v predterciálnom podloží a i.), a hlavne s nedostatkom priamych geologických a hydrogeologických údajov z územia kotliny. Za účelom zníženia geologického rizika neúspešnosti vrtu je treba pred každou realizáciou vrtu venovať maximálnu pozornosť komplexnému geofyzikálnemu prieskumu s dôrazom na seizmické meranie. Za účelnú považujeme realizáciu seizmických meraní v celej kotline (profily alebo 3D verzia). Pri realizácii navrhovaných geologických prác sa predpokladá možnosť stretu záujmov len pri vyhľadávaní geotermálnych vôd v sklenoteptickej hydrogeotermálnej štruktúre (ovplyvnenie prírodných liečivých zdrojov v kúpeľoch Sklené Teplice, príp. geotermálnych vôd vo Vyhniciach – mimo územia) (20.4.2021, <https://www.minzp.sk/geologia/informacie/ziarska-kotlina-nove-suroviny.html>).

HYDROLOGICKÉ POMERY

Územie spadá do 6 hydrogeologických rajónov, z toho do 3 hydrogeologických rajónov spadá čiastočne.

Zoznam hydrogeologických rajónov

Označenie	Hydrogeologický rajón - názov	Čiastkové povodie	Okres
MG 069	Mezozoikum a paleozoikum SZ časti Trábeča	Hron	Žarnovica
Q 080	Kvartér nivy Hrona a Slatiny od Slovenskej Ľupče po Tlmače	Hron	Banská Bystrica, Zvolen, Žiar nad Hronom, Žarnovica
V 082	Neovulkanity Kremnických vrchov	Hron	Banská Bystrica, Zvolen, Žiar nad Hronom
V 086	Neovulkanity pohorí Vtáčnika a Pohronský Inovec	Hron	Žiar nad Hronom, Žarnovica
N 087	Neogén Žiarskej kotliny	Hron	Žiar nad Hronom
V 088	Neovulkanity S svahov Štiavnických vrchov a Javoria	Hron	Banská Štiavnica, Detva, Zvolen, Žiar nad Hronom, Žarnovica

Zdroj: ÚPN VÚC Banskobystrický kraj, 2009, s. 379-380.

Hydrológia

Riešené územie spadá do povodia riek Hron a povodia rieky Ipel'.

Povodie Hrona v riešenom území tvoria základné povodia: Hron pod Čiernym Hronom (číslo hydrologického poradia 4 - 23 - 01), Hron od Čierneho Hrona po Slatinu (číslo hydrologického poradia 4 - 23 - 02), Slatina (číslo hydrologického poradia 4 - 23 - 03), časť povodia Hron od Slatiny po odbočenie Perca (číslo hydrologického poradia 4 - 23 - 04). V povodí Hrona hlavným recipientom je rieka Hron. K jej najvýznamnejším prítokom patria: ľavostranné - Rohozná, Čierny Hron, Slatina a Jasenica, pravostranné - Bystrianka, Vajskovský potok, Jasenienský potok, Bystrica, Kremnický potok a Kľak.

Povodie Ipľa v riešenom území tvoria základné povodia: Ipeľ po zaústenie Kriváňa (číslo hydrologického poradia 4 - 24 - 01), Ipeľ po zaústenie Krtíša (číslo hydrologického poradia 4 - 24 - 02), časť povodia Ipeľ (číslo hydrologického poradia 4 - 24 - 03). Hlavným recipientom v povodí je rieka Ipeľ a k jej najvýznamnejším prítokom patria : ľavostranné - Suchá, pravostranné - Krivánsky potok, Tisovník, Krtíš, Litava, Krupinica a Štiavnica (ÚPN VÚC Banskobystrický kraj, 2009, s. 379-380).

Vodné plochy na území IÚS											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ok. B. Štiavnica											
Vodná pl. (v ha)	202	200	199	199	201	201	201	201	201	200	200
% celk. plochy	0,69	0,68	0,68	0,68	0,69	0,69	0,69	0,69	0,69	0,69	0,69
Ok. Žarnovica											
Vodná pl. (v ha)	412	412	412	415	413	410	415	415	415	415	415
% celk. plochy	0,97	0,97	0,97	0,98	0,97	0,97	0,98	0,98	0,98	0,98	0,98
Ok. Ž.nad Hronom											
Vodná pl. (v ha)	528	528	530	530	532	573	578	581	585	585	585
%	1,02	1,02	1,02	1,02	1,03	1,11	1,12	1,12	1,13	1,13	1,13

Zdroj: DataCubes, 2021

Charakteristika a zhodnotenie územia z hľadiska odtokových pomerov

Riešené územie Banskobystrického kraja spadá do povodia riek Hron, Ipeľ a Slaná. Toky v záujmovom území majú odlišné odtokové pomery. Rieka Hron vo vodomernej stanici Brehy s priemerným ročným prietokom $49,9 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$ je z hodnotených tokov najvodnejšia a má najpriaznivejšie časové a priestorové rozloženie odtoku. Najčastejší výskyt maximálnych prietokov je v mesiacoch február - apríl. Minimálna vodnosť v priebehu roka sa sústreďuje do dvoch depresí - letno - jesennej s najčastejším minimom v mesiaci september a zimnej depresie s najčastejším minimom v mesiaci január.

Rieka Slaná v Lenartovciach, nad sútokom s najvýznamnejším prítokom Rimavou má priemerný ročný prietok Rimavy vo vodomernej stanici Vlkyňa, tesne nad zaústením do Slanej $7,55 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$. Prírodné podmienky sú pre odtok menej priaznivé. Od roku 1953, po ukončení sústavy vodných diel Palcmanová Maša - Vlčia dolina - Dobšiná, režim odtoku je ovplyvnený prevodom vody z Hnilca do Slanej. Najčastejší výskyt maximálnych a minimálnych prietokov je obdobný ako pri rieke Hron.

Rieka Ipeľ vo vodomernej stanici v Slovenských Ďarmotách charakterizuje priemerný ročný prietok $12,1 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$. Rozdelenie odtoku v roku je nepriaznivé, Ipeľ má zo slovenských riek najextrémnejší režim odtoku. Najčastejší výskyt maximálnych prietokov je vo februári až apríli. Minimálne prietoky sa najčastejšie vyskytujú v septembri. Rieka Ipeľ v dĺžke 69,7 km a rieka Slaná v dĺžke 1,0 km tvorí hraničný tok s Maďarskou republikou, pre ktoré platí „Dohoda o úprave technických a hospodárskych otázok hraničných tokov“ (ÚPN VÚC Banskobystrický kraj, 2009, s. 381).

Odtokové pomery vodných tokov	
Názov toku	Odtokové pomery
<i>Povodie Hrona</i>	
Hron	Odtokové pomery nie sú regulované vodnými nádržami.
Jasenica	Odtokové pomery sú regulované bankskými malými nádržami (tajchy) v pramennej oblasti toku.
Kremnický potok	Prietoky tokov sú ovplyvňované bankskou činnosťou.
Kľak	Odtokové pomery nie sú regulované. Tok má prirodzený prietok.
<i>Povodie Ipľa</i>	
Štiavnica	Odtokové pomery sú čiastočne regulované bankskými nádržami, tajchami a bankskými štôľňami (prevod vody Dedičnou štôľňou do povodia Hrona).

Zdroj: ÚPN VÚC Banskobystrický kraj, 2009, s. 381-382.

V území Banskobystrického kraja sú realizované všetky spôsoby úprav odtokových pomerov.

Minerálne vody

Minerálne vody sú chápané ako vody, ktoré sa od obyčajných vôd odlišujú svojim chemickým zložením, obsahom voľných plynov, rádioaktivitou a najčastejšie biochemickým pôsobením na ľudský organizmus. Minerálne vody sú v povodiach nerovnomerne rozložené a ich výskyt je závislý od geologického podložia a tektonickej stavby. V Banskobystrickom kraji je evidovaných 265 minerálnych prameňov. Počet evidovaných prameňov dokumentuje nasledovná tabuľka :

Minerálne pramene v okresoch kraja	
Okres	Minerálne pramene
Banská Štiavnica	nie sú evidované
Žarnovica	Nová Baňa (Studňa u Gašparíkov), Voznica (Vrt R-3), Lukavica (Vrt LKC-4)
Žiar nad Hronom	Bukovina (Prameň pri JRD, Prameň pri hájovni, Prameň Nový), Dolná Ždaňa (Studňa pri medokýši, Rakytie prostredný, Rakytie horný, Pri napájadle), Lovčice (Studňa v obci), Sklené Teplice (Jozef, Ľudovít, Gejza, Irena, Ľudový, Viera, Vilma, Rudolf, Banský, Vojtech, Mária, Zipser ST-1, Born ST-2, Vrt ST-4, Vrt ST-5, Teplý prameň), Trubín (Medokýš), Kremnica (Vrt KŠ-1, Teplý prameň), Vyhne (Vrt H-1)

Zdroj: ÚPN VÚC Banskobystrický kraj, 2009, s. 403-404.

Osobitnú skupinu medzi prírodnými minerálnymi vodami tvoria "prírodné liečivé zdroje", ktoré sa využívajú na účely kúpeľnej starostlivosti a "prírodné zdroje minerálnych stolových vôd". Na ich ochranu sa ustanovujú ochranné pásma, v ktorých je zakázaná alebo obmedzená činnosť, ktorá tieto zdroje môže nepriaznivo ovplyvniť. Minerálne a termálne vody sa využívajú v prírodných liečebných kúpeľoch. V zmysle § 65 zákona NR SR č.277/1994 Z.z. o zdravotnej starostlivosti MZ SR rozhoduje o využití prírodných liečivých zdrojov a zdrojov minerálnych stolových vôd a určuje užívateľa a správcu týchto zdrojov. V Banskobystrickom kraji sú nasledovné prírodné liečebné kúpele:

Prírodné liečebné kúpele centrálne spravované MZ SR		
Lokalita	Sumárna výdatnosť (l.s-1)	Povrchová teplota vody (°C)
Brusno	1,54	15,0 - 20,0
Dudince	6,9	26,5
Číž	250,0	14,8
Kováčová	15,0 - 20,0	46,5
Sklené Teplice	2,3	37,0 - 51,0
Sliač	0,32	12,0 - 32,0

Plnenie minerálnych vôd do fliaš sa realizuje v Čeríne a uvažuje sa s výstavbou plniarne v Klokoči, Maštinci a Tornali. V Banskobystrickom kraji sú miestne prírodné kúpele a termálne kúpaliská chránené MZ SR v Tornali. Ich sumárna výdatnosť je 145 l.s⁻¹ s povrchovou teplotou 18°C. Vzhľadom na všeobecne uznávaný liečebný, rekreačný a spotrebný význam minerálnych vôd, navrhujeme zdroje minerálnych vôd využívať po odbornom zachytení a úprave okolia prameňov, ako atraktívne miesta oddychu v rámci rozvoja turistiky a cestovného ruchu. Zoznam minerálnych prameňov k roku 1996 - podklad Inšpektorát kúpeľov a žriediel MZ SR (ÚPN VÚC Banskobystrický kraj, 2009, s. 400-405).

Geotermálne vody

Geotermálne vody sú prírodné podzemné vody, ktorých teplota po výstupe na zemský povrch je vyššia ako priemerná ročná teplota vzduchu v danej lokalite, t.j. v našej lokalite ide o teplotu 20°C. Banskobystrický kraj spadá do nasledovných oblastí s výskytom geotermálnej energie:

Tepelno - energetický potenciál zdrojov geotermálnych vôd			
Oblasť	F (km ²)	Pt (MW)	Q (l.s-1)
Stredoslovenské neovulkanity SZ časť (Žiarska dolina)	1300,0	82,6	347,2
Stredoslovenské neovulkanity JV časť (Žiarska dolina)	462,5	24,6	129,4
Hornostrhárske - trenčská prepadlina	142,5	6,2	82,9
Rimavská kotlina	562,5	26,1	180,5

Zdroj: ÚPN VÚC Banskobystrický kraj, 2009, s. 405.

V súčasnosti sa niektoré z geotermálnych vôd v území využívajú v cestovnom ruchu na plnenie sezónnych a krytých termálnych bazénov. Ide o nasledovné geotermálne zdroje:

Geotermálne zdroje			
Lokalita	Výdatnosť (l.s-1)	Teplota (°C)	Tepelný výkon (MW)
Povodie Hrona			
Kremnica	23,2	47	3,11
Vyhne	12	36	1,05

Zdroj: ÚPN VÚC Banskobystrický kraj, 2009, s. 405.

KLIMATICKÉ POMERY

Oblasť sa nachádza v mierne teplej klimatickej oblasti (M) – okrsku M7 (Atlas krajiny SR, 2002). Mierne teplá oblasť je charakterizovaná ako oblasť s priemerne menej ako 50 letných dní za rok, s denným maximom teploty vzduchu – 25°C. Samotný okrsok M7 je charakterizovaný ako mierne vrchovinový, teplý a veľmi vlhký. Priemerná ročná teplota v záujmovom území je 4 – 6°C, priemerná teplota v januári je –4 až –5°C, priemerná teplota v júli je 16°C. Minimálne zrážky sa v území riešenom územným plánom vyskytujú spravidla v januári až marci, maximá bývajú v júni, pričom aj mesiace júl a august bývajú na zrážky bohaté. Všeobecne platí, že letný polrok je spravidla na zrážky bohatší ako zimný. Na tvorbe zásob podzemných vôd sa však v dôsledku vysokej evapotranspirácie v lete podieľajú hlavne jesenné a zimné zrážky (Atlas krajiny SR, 2002).

Prúdenie vzduchu je modifikované predovšetkým členitosťou reliéfu. V otvorených oblastiach prevláda prúdenie od severozápadu a severovýchodu, v nižších polohách pozdĺž údolia potokov, t.j. hlavne zo severného smeru. Veternosť je slabá, 70-80 % vetrov nepresahuje rýchlosť 2 m/s. V posledných dvoch desaťročiach sa v tejto oblasti vyskytovali častejšie teplé obdobia ako chladné najmä v priebehu leta a zimy.

Posudzovaná oblasť patrí do mierne vlhkej klimatickej oblasti. Humidita klímy rastie od predhorí k pohoriam. Snehová pokrývka sa v posudzovanej oblasti vyskytuje v priemere od polovice novembra do konca marca. Jej trvanie je v priebehu zimy občas prerušované a preto v predhoríach v priemere trvá 80 dní, vo vyšších polohách v priemere 105 dní. Pri tuhých a dlhých zimách trvá snehová pokrývka až 150 dní, pri suchých a teplých zimách len okolo 40 dní. Priemerné výšky snehovej pokrývky pri februárovom vrcholení zimy dosahujú v predhoríach 23 cm, vo vyšších polohách až 30 cm s 80 až 90 % zabezpečenosťou výskytu.

V ročnom chode je v riešenom území najviac priameho slnečného svitu o mesačnom priemere 225-242 hodín v období máj až august. V lete občas priamy slnečný svit tu trvá aj viac ako 300 hodín.

V riešenom území sa najviac oblačnosti, vodnej pary o vysokej relatívnej vlhkosti vzduchu a najviac hmlových dní vyskytuje v zimnom období a najviac búrok v letnom období. Medzi týmito meteorologickými prvkami je vzájomná súvislosť. V ročnom chode je najväčšia relatívna vlhkosť vzduchu koncom jesene a v priebehu zimy.

V riešenom území prevláda prúdenie vzduchu od severozápadu až severu. V teplom polroku sa výraznejšie uplatňuje prevládajúce podružné prúdenie vzduchu od juhovýchodu až juhu. Veternosť je v tejto oblasti mierna, v otvorených vyšších polohách priemerné mesačné rýchlosti vetra sa pohybujú zväčša 3 – 4 m.s.⁻¹, v nižších polohách v rozmedzí 2 – 3 m.s.⁻¹.

Kremnické vrchy - Kremnické vrchy patria podnebné k mierne teplým oblastiam. Teploty v zimných mesiacoch sa pohybujú okolo -2 až -5 °C, v letnom období dosahujú cca 16 - 18 °C. Počet dní so snehovou pokrývkou je približne 60 - 100, počet letných dní je cca 30 – 50 (20.4.2021, https://sk.wikipedia.org/wiki/Kremnick%C3%A9_vrchy).

Štiavnické vrchy - patria klimaticky prevažne do oblasti podnebia mierne teplého, vrchovinného, vlhkého až veľmi vlhkého. Vrcholy ležia už v chladnej oblasti. Priemerná ročná teplota vzduchu v nižších polohách je 8 až 9°C, v stredných okolo 7°C, vo výške okolo 1000 m je 5,5°C. Najteplejší mesiac v roku je júl s priemernou teplotou vzduchu 16 až 19°C, pod ľa nadmorskej výšky, najchladnejší mesiac je január s priemernou teplotou

vzduchu -3 až -4°C v nižších (200 – 400 m n. m.) a stredných polohách (400 – 700 m n. m.), vo vysokých (nad 700 m n. m.) až - 6°C. Priemerný ročný úhrn zrážok v nižších polohách je okolo 700 mm, v stredných 800 a vo vysokých 900 mm (Sásik, 2003, s.12). Najčastejšie sa vyskytujú zrážky vo vysokých polohách (130 dní v roku). Priemerný počet dní v roku so snehovou pokrývkou je v nižších polohách okolo 60, v stredných 80 a vo vysokých 120. Najdlhšie leží snehová pokrývka v januári, v nízkych polohách, v priemere 20 až 40 dní, v stredných 26 dní a vo vysokých počas celého mesiaca (Fekete, 1984).

Zvolenská Kotlina - podľa klimatických podmienok radíme Zvolenskú kotlinu medzi oblasti mierne teplé. V zimnom období vystupujú priemerné teploty na -2 až -4 °C, letné priemerné teploty sa pohybujú okolo 17 až 18 °C, počet letných dní býva medzi 40 – 50, počet dní so snehovou pokrývkou je 50 – 70 (20.4.2021, https://sk.wikipedia.org/wiki/Zvolensk%C3%A1_kotlina).

RASTLINSTVO A ŽIVOČÍŠTVO

Rastlinstvo

V štvrtohorách sa podnebie na Slovensku niekoľkokrát menilo, čo malo vplyv na druhové zloženie tunajšej fauny a flóry. Niektoré druhy sa zachovali dodnes, iné vyhynuli. Postupným otepľovaním sa však na naše územie šířili nové teplomilné druhy rastlinstva i živočíšstva. Flóra Banskobystrického kraja je bohatá na počet, ako aj na druhy rastlín, a to predovšetkým vďaka rozmanitej klíme a pestrému geologickému podložíu. Zaraďuje sa do provincie listnatých a zmiešaných lesov a sú v nej zastúpené karpatské horské druhy, ale aj teplomilné rastliny, ktorým sa darí v nížinách na juhu. Územie IÚSu je bohaté na lesy. Tie zaberajú približne 59 % územia a tvoria najcennejšie prírodné bohatstvo krajiny. Sú vyhľadávanými miestami na oddych, každoročne navštevované mnohými výletníkmi, turistami aj cykloturistami (Štiavnické vrchy, Kremnické vrchy, Vtáčnik). Flóra nížin má rovnako ako flóra pohorí bohaté zastúpenie. So stúpajúcou nadmorskou výškou sa mení i zloženie rastlinstva. Rastlinstvo vytvára výškové vegetačné stupne. Vegetačné stupne nemajú presne vymedzené hranice, jeden vegetačný stupeň prechádza do druhého, a preto uvedené nadmorské výšky sú iba orientačné. Vegetačné stupne v území IÚS (<http://www.slovakiasite.com/sk/flora.php>, 20.4.2021):

- Dubový (100 – 400 m n. m.)
- Bukovo-dubový (200 – 550 m n. m.)
- Dubovo-bukový (250 – 700 m n. m.)
- Bukový (450 – 800 m n. m.)
- Jedľovo-bukový (650 – 1050 m n. m.)
- Smrekovo-jedľovo-bukový (850 – 1300 m n. m.)
- Smrekový (1100 – 1550 m n. m.)

Flóra nížin

Prevažnú časť kveteny tvoria dubovo-hrabové lesy. V hojnom počte sa vyskytuje dub, lipa malolistá, breza previsnutá, javor, orech kráľovský, hrab, jaseň, agát, lieska. Niektoré dreviny sa pričinením človeka presťahovali do nezvyklého prostredia. Brehy riek lemujú lužné vrbovo-jelšové lesy prevažne vo výške 250-300 m n. m. Krovité poschodie nížin je taktiež bohaté, vyskytuje sa tu najmä baza čierna, vtáčí zob, brečtan, hloh a iné. Bylinné druhy zastupuje napríklad žihľava dvojdomá alebo hluchavka. V nížinách tu vznikli zásahom človeka sady a záhrady, ktorých typickými predstaviteľmi sú ovocné stromy ako jablňo, hruška, slivka, čerešňa, višňa, marhuľa, broskyňa, ríbezľa a iné, z kvetov prevažne ruže, narcisy, tulipány.

Flóra pohorí

Na území majú veľký význam lesy so zastúpením buka (*Fagus silvatica*). Buk aj v súčasnosti tvorí základ stability lesných ekosystémov a teda aj krajiny, je stále najviac zastúpenou drevinou v našich lesoch. Možno ho zaradiť ku kultúrnemu dedičstvu Slovenska a má mimoriadny význam pre optimálne plnenie všetkých funkcií lesov. Bukový les je typický pre vyššie polohy. K ďalším listnatým drevinám vyskytujúcim sa na našom území patrí dub zimný, dub letný, jelša lepkavá, lieska obyčajná, jaseň štíhly, breza previsnutá, topoľ osikový, brest hrabolitý. Nad 1000 m n. m. nájdeme ihličnaté lesy. Z ihličnatých stromov je zastúpená jedľa biela, smrek obyčajný, smrekovec opadavý a limba, obyčajná, kosodrevinová. Kvetnaté bučiny na strmých skalných vápencových svahoch sú

doplnené lipou, javorom horským a majú viacetážový porast krovitých drevín a bylín. Z rastlínstva sú rozšírené paprade, kamene v lesoch sa zelenajú machmi a lišajníkmi. Horské lesy sú cieľom mnohých hubárov.

Endemity a relikty

Územie možno právom považovať za významnú križovatku rôznych zložiek flóry. Vďaka polohe v strede Európy a podmienkam prostredia, sa tu aj na relatívne malej rozlohe územia vyskytuje 40 endemických druhov. Endemitické rastliny sa vyskytujú len na veľmi ohraničenom území. Medzi najznámejšie endemity patrí: cyklamen fatranský (*Cyclamen fatrense*), lykovec muránsky (*Daphne arbuscula*), poniklec slovenský (*Pulsatilla slavica*), poniklec prostredný (*P. subslavica*), lomikameň trváci (*Saxifraga wahlenbergii*), soldanelka karpatská (*Soldanella carpatica*), peniažtek slovenský (*Thlaspi jankae*), horčičník Wahlenbergov. K najznámejším chráneným rastlinám patria horec Clusiov, hlaváčik jarný, plesnivec alpínsky, astra alpínska. Na území sa tiež vyskytuje veľké množstvo liečivých rastlín. K nim zaraďujeme napr. podbeľ liečivý, pľúcnik lekársky, rumanček pravý, nechťík lekársky, materinu dúšku, mäta priepornú a mnohé iné.

Arboréta

Pri Banskej Štiavnici sa nachádza arborétum Kysihybeľ s početnými druhmi ihličnatých a listnatých lesov mierneho pásma.

Kultúrne plodiny

Z kultúrnych rastlín sa pestujú na území obilniny – pšenica, raž, ovos, jačmeň, kukurica, v nižších polohách cukrová repa, slnečnica a repka olejná, vo vyšších polohách zemiaky (<http://www.slovakiasite.com/sk/flora.php>, 4.2.2015).

Živočíšstvo

Fauna patrí pod provinciu listnatých lesov. Vzhľadom na rozdielnu nadmorskú výšku a životné prostredie je územie domovom pre stovky živočíchov rozdielných svojím pôvodom, vzhľadom a životným prostredím (<http://www.slovakiasite.com/sk/fauna.php>, 4.2.2015).

Suchozemské živočíchy

Lesy sú plné živočíchov, častými je veverica, liška, diviak, rys, vlk, medveď, vysokú zver zastupuje jeleň, srnec, daniel, muflón. Tunajšie lesy vytvárajú výborné podmienky pre poľovníctvo, veľmi obvyklé sú poľovačky na medvede a jelene. Z vtákov na území prebýva sova, tetov, myšiak. Typickým živočíšnym predstaviteľom polí na je napríklad bažant, zajac, hraboš. Na rozhraní nížin a pohorí sa v hojnom počte vyskytuje jež. Faunu rozdelujeme do troch oblastí podľa výskytu jednotlivých živočíchov v daných oblastiach.

Oblasť živočíšstva listnatých lesov - táto oblasť je miestom s najväčším počtom druhov živočíšnej ríše žijúcich v oblasti. Možno tu nájsť až 75% všetkých druhov. Listnatý les poskytuje dostatok potravy a dobré možnosti úkrytu srnám, diviakom, ale i liške hrdzavej a mačke lesnej, tiež veľkému množstvu rozličných vtákov, z ktorých najčastejšie sú kukučka jarabá, sova lesná, vrana túlavá, slávik červienka, pinka lesná, stehlík konopiar, sýkorky a ďatle. Z obojživelníkov sú tu zastúpené mlok bodkovaný, mlok hrebenatý, ropucha bradavičnatá a rosnička stromová.

Oblasť živočíšstva ihličnatých lesov - potravu si v tejto oblasti nachádza asi 10% druhov našich živočíchov. Ihličnatý les je domovom pre veverice, medvede hnedé, rysa ostrovida, vtáky – tetova hlucháňa, drozda kolohrivého, orešnicu perlavú, sýkorku uhliarku a sýkorku chochlatú, hýľa lesného a krivonosa smrekového. Z plazov tu možno nájsť vretenicu severnú a užovku živorodú. Mnohé zo živočíchov žijú v listnatých aj ihličnatých lesoch, napr. lišky, vlky, jelene.

Oblasť vysokohorského živočíšstva – hoci spoločenstvo živočíchov žijúcich v tejto oblasti je chudobnejšie, predstavuje asi 1% z druhov, nestráca svoj význam ani zaujímavosť. Udržali sa tu druhy živočíšnej ríše, ktoré prežili doby ľadové, sú to tzv. glaciálne relikty. Z obojživelníkov je charakteristickým druhom mlok horský, z plazov jašterica živorodá, z vtákov dážďovník tmavý, z cicavcov hraboš tatranský, hraboš snežný.

Vodné živočíchy

Po celom území môžeme nájsť roztrúsené spoločenstvo vôd, tajchov, močiarov a brehov vôd, ktoré poskytujú taktiež priaznivé podmienky pre mnohé ryby, obojživelníky a vtáky. Na území je rozšírený chov rýb v rybníkoch na hospodárske účely. Rozdiely v skladbe vodných spoločenstiev vyplývajú z nárokov živočíchov na vlastnosti vody. Sladkovodné toky a mŕtve ramená riek sú domovom sumcov, kaprov, pstruhov, hlavátok, lipňov, rakov, žiab a korytnačiek. Prudko tečúcim čistým vodám s kamenistým dnom a nízkou teplotou vody sa prispôbil pstruh potočný, v nižších polohách s miernejšie tečúcou vodou prevláda lipeň tymiánový. Bohatšie je spoločenstvo živočíchov väčších potokov a riek v nižších polohách, ktoré je domovom štučky, zubáča, sumca, pleskáča a plotice. Na brehoch prameňov a horských potokov žije napr. kunka žltobruchá, z vtákov trasochvost horský, rybárík riečny, v nižších polohách trasochvost biely, vydra riečna, ondatra pižmová, užovka obojková. Pomerne bohato zastúpené rozličnými druhmi fauny je spoločenstvo stojatých vôd. Z vodného hmyzu tu môžeme vidieť potápniky, vodomily, ihlice, korčuliarky a vážky. Brehy stojatých vôd sa vyznačujú živočíštvom veľmi bohatým na druhy, vyskytuje sa tu lyska čierna, kačice, trsteniariky, volavky. Pri riekach majú svoje hniezdoviská aj kačice divé, labute, čajky, bociany.

Domestifikované zvieratá

V domoch a bytoch sa chovajú prevažne psy, ktoré sú domácimi miláčikmi. Mačky sú súčasťou mnohých domov hlavne na dedinách. Chov koní je na Slovensku rozšírený v rámci rodinných usadlostí a súkromných rančov a slúži aj na turistické účely. Na vidieku sa niektorí ľudia venujú chovu hydiny, najmä sliepok, kačíc a moriek. Oblúbenými živočíchmi vhodnými na domáci chov sú aj ošípané a králik domáci. V horských oblastiach, je častý i chov oviec a dobytky.

Endemitické druhy

Osobitnú zmienku si zasluhujú endemity, teda ojedinelé druhy živočíšnej ríše, ktoré žijú len na našom území. Patria k nim mäkkýše slizniak fatranský, vretienka (Chochlodina cerata) a iné bezstavovce. Medzi endemity patrí aj rys ostrovid.

Nebezpečné živočíchy

V listnatých lesoch hrozí nebezpečenstvo nákazy od infikovaného jedinca kliešťa, preto je pred vstupom do lesa vhodné použiť repelenty proti hmyzu. V prírode môžeme tiež prísť do styku s jedovatými živočíchmi. Jediný skutočne jedovatý had žijúci na území je vretenica severná. Môže žiť na rozličných stanovištiach od mokradí a brehov riek až po výslnné stráne a rúbaniská. Preto je pri pobyte v niektorých oblastiach, najmä pri zbere lesných plodín, potrebná zvýšená opatrnosť. Pri uštipnutí je nevyhnutné okamžite podať prvú pomoc. Nebezpečné môže byť tiež uštipnutie sršňom, osou alebo včelou, najmä pre ľudí alergických na uštipnutia týmto hmyzom (<http://www.slovakiasite.com/sk/fauna.php>, 20.4.2021).

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Kvalitné životné prostredie je jednou zo základných podmienok života obyvateľov SPR. Vzrastajúce problémy spojené práve so zhoršovaním kvality životného prostredia vedú ku koncentrácii úsilia eliminovať negatívne zásahy do životného prostredia a naprávať škody spôsobené v minulosti. Povinnosť a potreba naplňovať prijaté ciele vedúce k zlepšovaniu negatívneho stavu životného prostredia, prináležia všetkým stupňom štátnej správy a samosprávy. Obce a mestá SPR v uvedenej hierarchii predstavujú najnižší, ale základný prvok. Potreba naplňovať stanovené environmentálne ciele vyplýva aj zo samotnej alokácie SPR, ktoré sa rozprestiera v blízkosti hydrických koridorov (Hron) a biokoridorov miestnych potokov, chránených území (CHKO Štiavnické vrchy), ale aj alokácie význaných priemyselných podnikov, ktoré zanechávajú environmentálnu stopu nielen na území SPR. SO Banská Štiavnica sa rozprestiera na území Chránenej krajinskej oblasti Štiavnické vrchy. Bola zriadená Vyhláškou MK SSR č. 124/1979 Zb. zo dňa 22. septembra 1979 v znení Zákona NR SR č. 287/1994 Z.z. Svojou výmerou 77 630 ha predstavuje najväčšiu CHKO na Slovensku. Územie má osobitné postavenie tak pre svoju kultúrno-historickú hodnotu, ako i preto, že je to najväčšie vulkanické pohorie na Slovensku. Biogeografická poloha územia na rozhraní dvoch rozdielnych klimatických typov spôsobuje prelínanie panónskych prvkov flóry a fauny s karpatskými horskými prvkami. Ďalšou charakteristickou črtou je jeho bohatá banícka minulosť, dokumentovaná unikátnymi technickými pamiatkami a tiež osobitný krajinársky charakter. Výskytom a počtom minerálov nemá na Slovensku obdobu (5.8.2014, <http://www.lesy.sk/showdoc.do?docid=439>). CHKO zaberá takmer celý

Priemysel, energetika (Žiar nad Hronom, Žarnovica, Nová Baňa), doprava (R2) a ťažba nerastných surovín (Banská Štiavnica, Žarnovica a Žiar nad Hronom), mali a majú okrem hospodárskeho významu značne negatívny vplyv na krajinnno-prírodné prostredie na území SPR a jej blízkom okolí. Oblasť charakterizuje značná pestrosť prírodných hodnôt, ale aj rôznorodé spôsoby jeho hospodárskeho využitia. Prítomnosť NATURA 2000 a potreba zvýšenej ochrany územia ovplyvňuje zákonite aj spoločensko-hospodársku činnosť v obci, ktorá sa prejavuje hlavne v možnosti zakladania len ekologicky nezávadných prevádzok a obmedzených možnostiach hospodárskeho využívania okolitých lesných porastov, vodných tokov a okolitej pôdy. Zákon NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny (v znení č. r1/c48/2003 Z. z., 525/2003 Z. z., 205/2004 Z. z., 364/2004 Z. z., 587/2004 Z. z., 15/2005 Z. z., 479/2005 Z. z., 24/2006 Z. z., 359/2007 Z. z., 454/2007 Z. z., 515/2008 Z. z., 117/2010 Z. z., 145/2010 Z. z., 408/2011 Z. z., 180/2013 Z. z., 207/2013 Z. z., 311/2013 Z. z., 506/2013 Z. z., 35/2014 Z. z., 198/2014 Z. z., 314/2014 Z. z., 324/2014 Z. z., 91/2016 Z. z., 125/2016 Z. z., 240/2017 Z. z., 177/2018 Z. z., 284/2018 Z. z., 310/2018 Z. z., 150/2019 Z. z., 221/2019 Z. z., 356/2019 Z. z., 356/2019 Z. z., 74/2020 Z. z.) legislatívnou formou zabezpečuje zachovanie rozmanitosti podmienok a foriem života na Zemi, vytvorenie podmienok na trvalé udržanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny a udržanie ekologickej stability. Vymedzuje územnú a druhovú ochranu a ochranu drevín.

Na území SPR sa nachádza niekoľko chránených území s ich ochrannými pásmami. Podmienky ochrany týchto území sú rešpektované pre akúkoľvek činnosť v území sú definované v príslušných právnych predpisoch, ktoré sú tu taktiež uvedené.

The map illustrates the Stredný tok Hrona region, characterized by a red boundary. Key geographical features and settlements include:

- Settlements:** Žiar nad Hronom, Zarnovica, Banská Stavnica, Krupina, and Remanová stáča.
- Water Bodies:** Kunešovské lúky, Bujacie lúky, and Dolný Chlm.
- Other Features:** Revišský mlyník, Stredný tok Hrona, Hodoňská hornatina, Sedlo doplnok, Slnov Dolina, Bukovina, Maslovský bok, Stará hora, Starý tok, Stará hora, Tisových, and Krupina.

Kompetenčné územie
správy CHKO Štiavnické
vrchy na území SPR

Zdroj: 20.4.2021, <http://webgis.biomonitoring.sk/>, <http://chkostiavnickevrchy.sopsr.sk/sprava-chko/>,

NATURA 2000

Jedným z najdôležitejších objektov ochrany sú územia zahrnuté pod sústavu NATURA 2000. Okrem toho, že definujú predmet ochrany životného prostredia zároveň **STANOVUJÚ AJ LIMITY ROZVOJA PREDMETNÉHO ÚZEMIA**. Zákon 543/2020 z.z. o ochrane prírody a krajiny v neri neskošších predpisov, definuje **dve** úrovne územnej ochrany prírody, ktoré sa **vzájomne prekrývajú**.

1. Národná sieť chránených území so svojou historickou súvislosťou.
2. NATURA 2000, ktorá vyplynula z nášho vstupu do Európskej únie.

Cieľ vytvorenia sústavy:

- zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné pre celú EÚ
- zabezpečenie ochrany najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov
- zabezpečenie zachovania biologickej diverzity (rozmanitosti)
- zabezpečenie priaznivého stavu populácií vybraných druhov živočíchov a rastlín a priaznivý stav biotopov (čo nevylučuje hospodárske aktivity v územiach, pokiaľ tento priaznivý stav nenarušujú)

Základom pre vytvorenie sústavy sú **dve právne normy EÚ**, ktoré predstavujú doposiaľ najkomplexnejšiu právnu normu na ochranu prírody vo svete.

1. smernica Rady Európskych spoločenstiev č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov (známa tiež ako **smernica o vtáko**ch – Birds Directive)
2. smernica Rady Európskych spoločenstiev č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (známa tiež ako **smernica o biotopo**ch – Habitats Directive).

Zoznamy vybraných druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov, ktoré sú významné pre Európsku úniu, tvoria prílohy uvedených smerníc. Na základe týchto smerníc, tvoria sústavu NATURA 2000 **dva typy území, z ktorých na území SPR sa nachádza len jeden a to:**

Územia európskeho významu (ÚEV) – osobitné územia ochrany (Special Areas of Conservation, SAC) – vyhlasované na základe smernice o biotopoch (v národnej legislatíve je po vyhlásení územie zaradené v príslušnej národnej kategórii chránených území).

Výber území NATURA 2000 je vykonávaný na základe vedeckých podkladov (komplexných údajov o rozšírení a stave populácií jednotlivých rastlinných a živočíšnych druhov, údajov o rozlohe a zachovalosti biotopov). Výsledná sústava potom zahŕňa najhodnotnejšie územia bez ohľadu na vlastnícke vzťahy či súčasné hospodárske využívanie. Na území SPR je alokovaných niekoľko území európskeho významu zaradeného do NATURA 2000.

Okres Banská Štiavnica

Názov: Dolná Bukovina
Kód územia: SKUEV0015
Rozloha: 292,654 ha
Správca územia: Správa CHKO Štiavnické vrchy
Katastrálne územia : Prenčov, Svätý Anton, Žibritov

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany
 9180 Lipovo-javorové sutinové lesy, 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy, 6510 Nížinné a podhorské kosné lúky

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany
 Lucanus cervus, Myotis myotis

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Výkon poľovného práva - lov zveri
 Zriadiť poľovnícke zariadenie - posed, soľník, krmelec, senník

Názov: Sitno
Kód územia: SKUEV0216
Rozloha: 935,557 ha
Správca územia: Správa CHKO Štiavnické vrchy
Katastrálne územia : Banská Štiavnica, Beluj, Ilija, Počúvadlo, Prenčov

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany
 91H0 Teplomilné panónske dubové lesy, 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy, 91G0 Karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy, 9180 Lipovo-javorové sutinové lesy, 8150 Nespevnené silikátové skalné sutiny kolinného stupňa, 6510 Nížinné a podhorské kosné lúky, 6210 Suchomilné travinnobylinné a krovinné porasty na vápnom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae), 6240 Subpanónske travinnobylinné porasty, 9110 Kyslomilné bukové lesy, 8230 Pionierske spoločenstvá plytkých silikátových pôd, 91M0, Panónsko-balkánske cerové lesy, 40A0 Xerothermné kroviny, 8220 Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany
 Barbastella barbastellus, Bombina variegata, Callimorpha quadripunctaria, Cucujus cinnaberinus, Lucanus cervus, Lynx lynx, Pulsatilla grandis, Rhysodes sulcatus, Ursus arctos

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Výkon poľovného práva - lov zveri
 Let lietadlom alebo lietajúcim športovým zariadením, najmä klzákom, ktorých výška letu je menšia ako 300 m nad najvyššou prekážkou v okruhu 600 m od lietadla alebo lietajúceho športového zariadenia
 vymedzenie lokalít a stálych trás skalolezectva
 Pohyb mimo vyznačených chodníkov v lesnom vegetačnom stupni (okrem vlastníka)
 Účelové komunikácie
 Lyžiarske vleky
 Budovanie a vyznačenie turistických chodníkov, náučných chodníkov, bežeckých trás, lyžiarskych trás alebo cyklotrás
 Všetky penzióny a chaty
 Zriadiť poľovnícke zariadenie - posed, soľník, krmelec, senník

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia

Zriadiť poľovnícke zariadenie - zvernica

Názov: Tlstý vrch
Kód územia: SKUEV0258

Rozloha: 1216,320 ha
Správca územia: Správa CHKO Štiavnické vrchy
Katastrálne územia : Baďan, Dolné Jabložovce, Klastava, Ladzany, Pečenice

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

91H0 Teplomilné panónske dubové lesy, 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy, 6510 Nížinné a podhorské kosné lúky, 91G0 Karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy, 91M0 Panónsko-balkánske cerové lesy, 9180 Lipovo-javorové sutinové lesy, 8220 Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, 91I0 Eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Bombina variegata, Callimorpha quadripunctaria, Cucujus cinnaberinus, Dioszeghyana schmidtii, Lucanus cervus, Lutra lutra, Rosalia alpina

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Výkon poľovného práva - lov zveri

Organizovanie spoločných poľovačiek

Zriadiť poľovnícke zariadenie - posed, soľník, krmelec, senník

Zriadiť poľovnícke zariadenie - zvernica

Pohyb mimo vyznačených chodníkov v lesnom vegetačnom stupni (okrem vlastníka)

Účelové komunikácie

Výrub stromov, nad 80 stromov

Výrub krov, nad 500 m²

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia

Zriadiť poľovnícke zariadenie - zvernica

Vypaľovanie stariny

Názov: Stará hora
Kód územia: SKUEV0259
Rozloha: 2400,183 ha
Správca územia: Správa CHKO Štiavnické vrchy
Katastrálne územia : Beluj, Devičie, Hontianske Nemce, Klastava, Kráľovce, Krnišov, Ladzany, Sebechleby, Sitnianska Lehôtka

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

91H0 Teplomilné panónske dubové lesy, 91G0 Karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy, 8230 Pionierske spoločenstvá plytkých silikátových pôd, 91M0 Panónsko-balkánske cerové lesy, 9180 Lipovo-javorové sutinové lesy, 6510 Nížinné a podhorské kosné lúky, 6240 Subpanónske travinnobylinné porasty, 6210 Suchomilné travinnobylinné a krovinné porasty na vápnom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae), 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy, 91E0 Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy, 40A0 Xerothermné kroviny, 6410 Bezkolencové lúky

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Bombina variegata, Dioszeghyana schmidtii, Eriogaster catax, Lucanus cervus, Lutra lutra, Lycaena dispar, Myotis myotis

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Výkon poľovného práva - lov zveri

Organizovanie spoločných poľovačiek

Pohyb mimo vyznačených chodníkov v lesnom vegetačnom stupni (okrem vlastníka)

Vypaľovanie stariny

Účelové komunikácie

Miestne telekomunikačné siete a vedenia (okrem domových prípojok)

Diaľkové rozvody elektriny

Stožiare elektrických vedení, transformačné stanice

Budovanie a vyznačenie turistických chodníkov, náučných chodníkov, bežeckých trás, lyžiarskych trás alebo cyklotrás

Zriadiť poľovnícke zariadenie - posed, soľník, krmelec, senník

Výrub stromov, nad 80 stromov

Výrub krov, nad 500 m²

Výrub drevín brehových porastov (žiadateľ nie je správcom vodného toku), nad 50 m dĺžky

Údržba brehových porastov (oprávnenie správcu toku), nad 1000 m dĺžky

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia

Zriadiť poľovnícke zariadenie - zvernica

Vypaľovanie stariny

Melioračné sústavy
Úpravy tokov, priehrad, rybníkov a ochranných hrádzí
Malé vodné elektrárne

Názov: Hodrušská hornatina
Kód územia: SKUEV0263
Rozloha: 10267,739 ha
Správca územia: Správa CHKO Štiavnické vrchy
Katastrálne územia : Brehy, Čajkov, Dekýš, Dolné Devičany, Dolné Hámre, Horné Devičany, Hronský Beňadik, Kopanice, Pukanec, Rudno nad Hronom, Rybník, Tekovská Breznica, Uhliská, Voznica, Vysoká

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

9110 Eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku, 8220 Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, 8150 Nespevnené silikátové skalné sutiny kolinného stupňa, 6510 Nížinné a podhorské kosné lúky, 91G0 Karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy, 91H0 Teplomilné panónske dubové lesy, 91E0 Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy, 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy, 8230 Pionierske spoločenstvá plytkých silikátových pôd, 6240 Subpanónske travinnobylinné porasty, 6210 Suchomilné travinnobylinné a krovinové porasty na vápniťom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae), 8310 Nesprístupnené jaskynné útvary, 9180 Lipovo-javorové sutinové lesy, 9110 Kyslomilné bukové lesy

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Bombina variegata, Callimorpha quadripunctaria, Carabus variolosus, Cerambyx cerdo, Cucujus cinnaberinus, Eriogaster catax, Limoniscus violaceus, Lucanus cervus, Lutra lutra, Lycaena dispar, Lynx lynx, Myotis emarginatus, Myotis myotis, Osmoderma eremita, Pulsatilla grandis, Rhinolophus ferrumequinum, Rhinolophus hipposideros, Rhodeus sericeus amarus, Rhysodes sulcatus, Rosalia alpina

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Výkon poľovného práva - lov zveri
Organizovanie spoločných poľovačiek
Zriadiť poľovnícke zariadenie - posed, soľník, krmelec, senník
Výkon rybárskeho práva - lov rýb
Oplotenie pozemku za hranicami zastavaného územia obce okrem oplotenia lesnej škôlky, ovocného sadu a vinice
vymedzenie lokalít a stálych trás skalolezeectvo
Pohyb mimo vyznačených chodníkov v lesnom vegetačnom stupni (okrem vlastníka)
Vypaľovanie stariny
Farmy v ktorých sa chová viac ako 20 jedincov zvierat na komerčné účely (s výnimkou hospodárskych zvierat)
Účelové komunikácie
Diaľkové telekomunikačné siete a vedenia
Miestne telekomunikačné siete a vedenia (okrem domových prípojk)
Telekomunikačné stožiare a transformačné stanice
Úpravy tokov, priehrad, rybníkov a ochranných hrádží
Budovanie a vyznačenie turistických chodníkov, náučných chodníkov, bežeckých trás, lyžiarskych trás alebo cyklotrás
Použitie zariadení spôsobujúcich svetelné a hlukové efekty, najmä ohňostroj, laserové zariadenie, reprodukováná hudba mimo uzavretých stavieb
Umiestnenie krátkodobého prenosného zariadenia, ako je prenosný stánok, prístrešok, konštrukcia alebo zariadenie na slávnostnú výzdobu a osvetlenie budov, scénickej stavby pre film alebo televíziu
Rodinné domy
Všetky penzióny a chaty
Všetky poľnohospodárske budovy a sklady, stajne a maštale
Križe
Terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery
Oplocovanie pozemkov okrem oplotenia lesnej škôlky, ovocného sadu a vinice
Zmeny poľnohospodárskych objektov na rekreačné (napr. senníky na chaty a pod.)
Zriadiť poľovnícke zariadenie - zvernica
Výrub stromov, nad 80 stromov
Výrub krov, nad 500 m²
Výrub drevín brehových porastov (žiadateľ nie je správcom vodného toku), nad 50 m dĺžky
Údržba brehových porastov (oprávnenie správcu toku), nad 1000 m dĺžky

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia

Zriadiť poľovnícke zariadenie - zvernica
Vypaľovanie stariny
Použitie zariadení spôsobujúcich svetelné a hlukové efekty, najmä ohňostroj, laserové zariadenie, reprodukováná hudba mimo uzavretých
Úpravy tokov, priehrad, rybníkov a ochranných hrádží
Skládky odpadu

Názov: **Suť**
Kód územia: SKUEV0265
Rozloha: 9041,333 ha
Katastrálne územia : Banky, Banská Belá, Banská Hodruša, Banská Štiavnica, Hliník nad Hronom, Horné Opatovce, Hronská Breznica, Jalná, Kozelník, Ladomer, Lehôtka pod Brehmi, Močiar, Repište, Sklené Teplice, Šášovské Podhradie, Teplá, Vieska, Vyhne, Žakýl

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

9110 Eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku, 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy, 8220 Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, 6240 Subpanónske travnobylinné porasty, 91G0 Karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy, 91H0 Teplomilné panónske dubové lesy, 6510 Nižinné a podhorské kosné lúky, 6230 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte, 8150 Nespevnené silikátové skalné sutiny kolinného stupňa, 8310 Nesprístupnené jaskynné útvary, 9180 Lipovo-javorové sutinové lesy, 9150 Vápnomilné bukové lesy, 9110 Kyslomilné bukové lesy, 91E0 Lužné vrbovo-topolové a jelšové lesy, 6210 Suchomilné travnobylinné a krovinné porasty na vápnitom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae), 8230Pionierske spoločenstvá plytkých silikátových pôd

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Barbastella barbastellus, Bombina variegata, Callimorpha quadripunctaria, Cerambyx cerdo, Cottus gobio, Limoniscus violaceus, Lucanus cervus, Lutra lutra, Lynx lynx, Myotis bechsteinii, Myotis blythii, Myotis emarginatus, Myotis myotis, Phengaris teleius, Rhinolophus ferrumequinum, Rhinolophus hipposideros, Rhodex sericeus amarus, Rosalia alpina, Ursus arctos

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Výkon poľovného práva - lov zveri
Organizovanie spoločných poľovačiek
Zriaďiť poľovnícke zariadenie - posed, soľník, krmelec, senník
Zriaďiť poľovnícke zariadenie - zvernica
Výkon rybárskeho práva - lov rýb
Oplotenie pozemku za hranicami zastavaného územia obce okrem oplotenia lesnej škôlky, ovocného sadu a vinice
Let lietadlom alebo lietajúcim športovým zariadením, najmä klzákom, ktorých výška letu je menšia ako 300 m nad najvyššou prekážkou v okruhu 600 m od lietadla alebo lietajúceho športového zariadenia
vymedzenie lokalít a stálych trás skalolezectva
Pohyb mimo vyznačených chodníkov v lesnom vegetačnom stupni (okrem vlastníka)
Vypaľovanie stariny
Vypúšťanie odpadových vôd a osobitných vôd do povrchových vôd poškodzujúce ukazovatele vody vhodnej pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb
Umiestnenie informačného, reklamného alebo propagačného zariadenia
Cesty I. až III. triedy
Účelové komunikácie
Nekryté parkoviská a odstavné plochy
Miestne rozvody plynu, vody alebo pary (okrem domových prípojk)
Telekomunikačné stožiare a transformačné stanice
Diaľkové rozvody elektriny
Miestne rozvody elektriny (okrem domových prípojk)
Stožiare elektrických vedení, transformačné stanice
Úpravy tokov, priehrad, rybníkov a ochranných hrádzí
Úpravne vody, miestna kanalizačná sieť a čistiarne odpadových vôd
Skládky odpadu
Budovanie a vyznačenie turistických chodníkov, náučných chodníkov, bežeckých trás, lyžiarskych trás alebo cyklotrás
Umiestnenie krátkodobého prenosného zariadenia, ako je prenosný stánok, prístrešok, konštrukcia alebo zariadenie na slávnostnú výzdobu a osvetlenie budov, scénickej stavby pre film alebo televíziu
Použitie zariadení spôsobujúcich svetelné a hlukové efekty, najmä ohňostroj, laserové zariadenie, reprodukováná hudba mimo uzavretých stavieb
Rodinné domy
Všetky penzióny a chaty
Križe
Terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery
Oplocovanie pozemkov okrem oplotenia lesnej škôlky, ovocného sadu a vinice
Zmeny poľnohospodárskych objektov na rekreačné (napr. senníky na chaty a pod.)
Zmeny poľnohospodárskych objektov na obytné
Výrub stromov, nad 80 stromov
Výrub krov, nad 500 m²
Výrub drevín brehových porastov (žiadateľ nie je správcom vodného toku), nad 50 m dĺžky
Údržba brehových porastov (oprávnenie správcu toku), nad 1000 m dĺžky
Výrub drevín pri cestných komunikáciách, nad 300 m dĺžky

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia

Ťažba ostatných nerastov

Ostatné ťažobné vrty s používaním výplachu ak sú vypúšťané do toku nad územím

Vypaľovanie stariny

Použitie zariadení spôsobujúcich svetelné a hlukové efekty, najmä ohňostroj, laserové zariadenie, reprodukováná hudba mimo uzavretých

Terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery

Diaľnice

Úpravy tokov, priehrad, rybníkov a ochranných hrádzí

Umiestnenie zariadenia na vodnom toku alebo inej vodnej ploche nesúžiacej plavbe alebo správe vodného toku alebo vodného diela

Úpravne vody, miestna kanalizačná sieť a čistiarne odpadových vôd

Skládky odpadu

Názov:

Skalka

Kód územia:

SKUEV0266

Rozloha:

9715,063 ha

Katastrálne územia :

Babiná, Bacúrov, Banská Belá, Banský Studenec, Dobrá Niva, Dubové, Hronská Breznica, Kozelník, Krupina, Ostrá Lúka, Svätý Anton, Žibritov

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

9180 Lipovo-javorové sutinové lesy, 91H0 Teplomilné panónske dubové lesy, 6510 Nížinné a podhorské kosné lúky, 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy, 6240 Subpanónske travinnobylinné porasty, 91M0 Panónsko-balkánske cerové lesy, 91I0 Eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku, 8150 Nespevnené silikátové skalné sutiny kolinného stupňa, 8230 Pionierske spoločenstvá plytkých silikátových pôd, 6430 Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa, 6410 Bezkolencové lúky, 91E0 Lužné vrbovo-topolové a jelšové lesy, 9110 Kyslomilné bukové lesy, 91G0 Karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Barbastella barbastellus, Bombina variegata, Callimorpha quadripunctaria, Carabus variolosus, Cerambyx cerdo, Cottus gobio, Limoniscus violaceus, Lucanus cervus, Lutra lutra, Lynx lynx, Miniopiterus schreibersii, Myotis bechsteinii, Myotis blythii, Myotis myotis, Phengaris teleius, Rhinolophus hipposideros, Rosalia alpina, Ursus arctos

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Výkon poľovného práva - lov zveri

Organizovanie spoločných poľovačiek

Zriaďiť poľovnícke zariadenie - posed, soľník, krmelec, senník

Zriaďiť poľovnícke zariadenie - zvernica

Výkon rybárskeho práva - lov rýb

Oplotenie pozemku za hranicami zastavaného územia obce okrem oplotenia lesnej škôlky, ovocného sadu a vinice

Pohyb mimo vyznačených chodníkov v lesnom vegetačnom stupni (okrem vlastníka)

Vypaľovanie stariny

Účelové komunikácie

Miestne rozvody plynu, vody alebo pary (okrem domových prípojok)

Diaľkové telekomunikačné siete a vedenia

Miestne telekomunikačné siete a vedenia (okrem domových prípojok)

Telekomunikačné stožiare a transformačné stanice

Diaľkové rozvody elektriny

Miestne rozvody elektriny (okrem domových prípojok)

Stožiare elektrických vedení, transformačné stanice

Úpravy tokov, priehrad, rybníkov a ochranných hrádží

Skládky odpadu

Budovanie a vyznačenie turistických chodníkov, náučných chodníkov, bežeckých trás, lyžiarskych trás alebo cyklotrás

Použitie zariadení spôsobujúcich svetelné a hlukové efekty, najmä ohňostroj, laserové zariadenie, reprodukováná hudba mimo uzavretých stavieb

Umiestnenie krátkodobého prenosného zariadenia, ako je prenosný stánok, prístrešok, konštrukcia alebo zariadenie na slávnostnú výzdobu a osvetlenie budov, scénickej stavby pre film alebo televíziu

Rodinné domy

Všetky penzióny a chaty

Križe

Terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery

Oplotovanie pozemkov okrem oplotenia lesnej škôlky, ovocného sadu a vinice

Zmeny poľnohospodárskych objektov na obytné

Zmeny poľnohospodárskych objektov na rekreačné (napr. senníky na chaty a pod.)

Výrub stromov, nad 80 stromov

Výrub krov, nad 500 m²

Výrub drevín brehových porastov (žiadateľ nie je správcom vodného toku), nad 50 m dĺžky

Údržba brehových porastov (oprávnenie správcu toku), nad 1000 m dĺžky
Výrub drevín pri cestných komunikáciách, nad 300 m dĺžky
Likvidácia opustených ovocných sádov a záhrad, nad 0,5 ha

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia

Zriaďiť poľovnícke zariadenie - zvernica

Vypaľovanie stariny

Použitie zariadení spôsobujúcich svetelné a hlukové efekty, najmä ohňostroj, laserové zariadenie, reprodukovaná hudba mimo uzavretých

Úpravne vody, miestna kanalizačná sieť a čistiarne odpadových vôd

Skládky odpadu

Názov: Sitno
Kód územia: SKUEV2216
Rozloha: 7,723 ha
Katastrálne územia : Prenčov

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany
Paracaloptenus caloptenoides

Okres Žiar nad Hronom

Názov: Klokoč
Kód územia: SKUEV0264
Rozloha: 2280,826 ha
Katastrálne územia : Banská Hodruša, Bzenica, Dolné Hámre, Hliník nad Hronom, Vyhne, Žarnovica

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

6210 Suchomilné travinnobylinné a krovinné porasty na vápnom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae), 91H0 Teplomilné panónske dubové lesy, 9180 Lipovo-javorové sutinové lesy, 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy, 6510 Nížinné a podhorské kosné lúky, 8220 Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, 9110 Kyslomilné bukové lesy, 91G0 Karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy, 6430 Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpského stupňa, 91E0 Lužné vrbovo-topolové a jelšové lesy, 9150 Vápnomilné bukové lesy, 8150 Nespevnené silikátové skalné sutiny kolinného stupňa

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Bombina variegata, *Cerambyx cerdo*, *Cucujus cinnaberinus*, *Lucanus cervus*, *Lutra lutra*, *Miniopterus schreibersii*, *Myotis blythii*, *Myotis emarginatus*, *Myotis myotis*, *Pulsatilla grandis*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*, *Rosalia alpina*, *Ursus arctos*

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Výkon poľovného práva - lov zveri

Organizovanie spoločných poľovačiek

Výkon rybárskeho práva - lov rýb

Zriaďiť poľovnícke zariadenie - posed, soľník, krmelec, senník

Pohyb mimo vyznačených chodníkov v lesnom vegetačnom stupni (okrem vlastníka)

Vypaľovanie stariny

Umiestnenie informačného, reklamného alebo propagačného zariadenia

Účelové komunikácie

Miestne rozvody plynu, vody alebo pary (okrem domových prípojok)

Diaľkové telekomunikačné siete a vedenia

Miestne telekomunikačné siete a vedenia (okrem domových prípojok)

Telekomunikačné stožiare a transformačné stanice

Diaľkové rozvody elektriny

Miestne rozvody elektriny (okrem domových prípojok)

Stožiare elektrických vedení, transformačné stanice

Použitie zariadení spôsobujúcich svetelné a hlukové efekty, najmä ohňostroj, laserové zariadenie, reprodukovaná hudba mimo uzavretých stavieb

Rodinné domy

Všetky penzióny a chaty

Križe

Oplotovanie pozemkov okrem oplotenia lesnej škôlky, ovocného sadu a vinice

Zmeny poľnohospodárskych objektov na obytné

Výrub stromov, nad 80 stromov

Výrub krov, nad 500 m²

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia

Ostatné ťažobné vrty s používaním výplachu ak sú vypúšťané do toku nad územím

Vypaľovanie stariny

Použitie zariadení spôsobujúcich svetelné a hlukové efekty, najmä ohňostroj, laserové zariadenie, reprodukováná hudba mimo uzavretých
Veľkokapacitné poľnohospodárske budovy a sklady, stajne a maštale

Názov: Vtáčnik
Kód územia: SKUEV0273
Rozloha: 10056,586 ha
Správca územia: Správa CHKO Ponitrie
Katastrálne územia : Bystričany, Čereňany, Horná Ves, Kamenec pod Vtáčnikom, Klák, Lehota pod Vtáčnikom, Nová Lehota, Osľany, Ostrý Grúň, Píla, Podhradie, Prochot, Radobica, Veľké Pole

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

8150 Nespevnené silikátové skalné sutiny kolinného stupňa, 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy, 9110 Eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku, 9180 Lipovo-javorové sutinové lesy, 8220 Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, 6410 Bezkolencové lúky, 6230 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte, 8230 Pionierske spoločenstvá plytkých silikátových pôd, 9140 Javorovo-bukové horské lesy, 6510 Nížinné a podhorské kosné lúky, 91E0 Lužné vrbovo-topolové a jelšové lesy, 6430 Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížiny do alpínskeho stupňa, 9110 Kyslomilné bukové lesy, 6210 Suchomilné travnobylinné a krovinové porasty na vápnom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae)

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Bombina variegata, Canis lupus, Cucujus cinnaberinus, Lucanus cervus, Lutra lutra, Lynx lynx, Myotis bechsteinii, Myotis dasycneme, Myotis myotis, Rhinolophus hipposideros, Rosalia alpina, Ursus arctos

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Hospodársky odber vody

Lomy a ťažba ostatného stavebného kameňa a nerudných surovín (vrátane pieskov)

Výsypky, odvaly a odkaliská (haldy)

Úpravy tokov, priehrad, rybníkov a ochranných hrádzí

Umiestnenie zariadenia na vodnom toku alebo inej vodnej ploche nesúziacej plavbe alebo správe vodného toku alebo vodného diela

Umiestnenie vodného diela

Malé vodné elektrárne

Stavby na spracovanie a ukladanie jadrového odpadu

Skládky odpadu

Dialkové rozvody elektriny

Telekomunikačné stožiare a transformačné stanice

Športové areály

Lyžiarske vleky

Lyžiarske zjazdové trate

Zasnežovanie lyžiarskych tratí

Rozširovanie nepôvodných druhov rastlín (s výnimkou druhov uvedených v prílohe č. 2 a 3 vyhlášky)

Rozširovanie všetkých nepôvodných druhov živočíchov

vymedzenie lokalít a stálych trás skalolezectva

Hotely a motely

Všetky penzióny a chaty

Kempingy

Farmy v ktorých sa chová viac ako 10 jedincov zvierat na komerčné účely (s výnimkou hospodárskych zvierat)

Budovanie a vyznačenie turistických chodníkov, náučných chodníkov, bežeckých trás, lyžiarskych trás alebo cyklotrás

Terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia

Teplné, vodné, jadrové alebo iné elektrárne a energetické zariadenia

Zmeny rekreačných objektov na priemyselné

Úpravy tokov, priehrad, rybníkov a ochranných hrádzí

Banské stavby a ťažobné zariadenia

Malé vodné elektrárne

Spaľovne odpadu

Skládky odpadu

Názov: Bujačia lúka
Kód územia: SKUEV0640
Rozloha: 2,140 ha
Správca územia: Správa CHKO Štiavnické vrchy

Katastrálne územia : Kremnica

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany
6510 Nížinné a podhorské kosné lúky

Názov: Horná skala
Kód územia: SKUEV0858
Rozloha: 120,055 ha
Správca územia: Správa CHKO Poľana
Katastrálne územia : Badín, Kremnica

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany
9180 Lipovo-javorové sutinové lesy, 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy, 9110 Kyslomilné bukové lesy

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany
Buxbaumia viridis, Carabus variolosus, Cucujus cinnaberinus, Rosalia alpina

Názov: Dolný Chlm
Kód územia: SKUEV0892
Rozloha: 50,717 ha
Správca územia: Správa CHKO Štiavnické vrchy
Katastrálne územia : Ihráč

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany
9180 Lipovo-javorové sutinové lesy, 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany
Boros schneideri, Buxbaumia viridis

Názov: Kunešovské lúky
Kód územia: SKUEV0893
Rozloha: 143,804 ha
Správca územia: Správa CHKO Štiavnické vrchy
Katastrálne územia : Kremnica, Kremnické Bane, Lúčky

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany
6410 Bezkolencové lúky, 6230 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte, 6510 Nížinné a podhorské kosné lúky, 6430 Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpinskeho stupňa, 7140 Prechodné rašeliniská a trasoviská

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany
Campanula serrata

Názov: Stredný tok Hrona
Kód územia: SKUEV0947
Rozloha: 324,805 ha
Správca územia: Správa CHKO Štiavnické vrchy
Katastrálne územia : Bzenica, Dolná Trnávka, Dolná Ždaňa, Hliník nad Hronom, Horné Opatovce, Hronský Beňadik, Lehôtka pod Brehmi, Lovča, Nová Baňa, Orovnica, Revištské Podzámčie, Rudno nad Hronom, Tekovská Breznica, Voznica, Žarnovica

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany
91E0 Lužné vrbovo-topolové a jelšové lesy

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany
Barbus meridionalis, Hucho hucho, Rhodeus sericeus amarus, Romanogobio alpinus, Romanogobio kessleri
Okres Žarnovica

Názov: Stráž
Kód územia: SKUEV0013
Rozloha: 19,814 ha
Správca územia: Správa CHKO Ponitrie

Katastrálne územia : Veľké Pole

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy, 6510 Nížinné a podhorské kosné lúky, 6210 Suchomilné travinnobylinné a krovinové porasty na vápnom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae)

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Tephrosia longifolia ssp. moravica

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Diaľkové rozvody elektriny

Rozširovanie nepôvodných druhov rastlín (s výnimkou druhov uvedených v prílohe č. 2 a 3 vyhlášky)

Účelové komunikácie

Diaľkové telekomunikačné siete a vedenia

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia

Rozširovanie nepôvodných druhov rastlín (s výnimkou druhov uvedených v prílohe č. 3 vyhlášky a druhov rastlín uvedených v prílohe č.2)
- Rastliny I. a II. kategórii Zoznamu nepôvodných, invázičných a expanzívnych

Názov: Tomov štál

Kód územia: SKUEV0023

Rozloha: 1,534 ha

Správca územia: Správa CHKO Ponitrie

Katastrálne územia : Veľké Pole

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

91E0 Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Manipulácia s vodnou hladinou

Hospodársky odber vody

Úpravy tokov, priehrad, rybníkov a ochranných hrádí

Umiestnenie zariadenia na vodnom toku alebo inej vodnej ploche nesúžiacej plavbe alebo správe vodného toku alebo vodného diela

Umiestnenie vodného diela

Malé vodné elektrárne

Výstavba vodných nádrží pre zasnežovanie

Terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery

Výrub drevín brehových porastov (žiadateľ nie je správcom vodného toku), nad 50 m dĺžky

Údržba brehových porastov (oprávnenie správcu toku), nad 1000 m dĺžky

Likvidácia brehových porastov holorubným spôsobom (oprávnenie správcu toku), nad 100 m dĺžky

Zriadiť rybochovné zariadenie

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia

Úpravy tokov, priehrad, rybníkov a ochranných hrádí

Umiestnenie zariadenia na vodnom toku alebo inej vodnej ploche nesúžiacej plavbe alebo správe vodného toku alebo vodného diela

Malé vodné elektrárne

Terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery

Názov: Čajkovské bralie

Kód územia: SKUEV0262

Rozloha: 1620,992 ha

Správca územia: Správa CHKO Štiavnické vrchy

Katastrálne územia : Čajkov, Dolné Devičany, Opatová, Rybník, Tekovská Breznica

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

6510 Nížinné a podhorské kosné lúky, 9110 Eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku, 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy, 91H0 Teplomilné panónske dubové lesy, 91G0 Karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy, 91M0 Panónsko-balkánske cerové lesy, 9110Kyslomilné bukové lesy, 9180 Lipovo-javorové sutinové lesy

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Bombina variegata, Callimorpha quadripunctaria, Cerambyx cerdo, Dioszeghyana schmidtii, Limoniscus violaceus, Lucanus cervus

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

výkon poľovného práva - lov zveri
Organizovanie spoločných poľovačiek
Pohyb mimo vyznačených chodníkov v lesnom vegetačnom stupni (okrem vlastníka)
Účelové komunikácie
Zriadiť poľovnícke zariadenie - posed, soľník, krmelec, senník

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia

Zriadiť poľovnícke zariadenie - zvernica

Názov: Sokolec
Kód územia: SKUEV0593
Rozloha: 223,587 ha
Správca územia: Správa CHKO Ponitrie
Katastrálne územia : Veľké Pole

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

9180 Lipovo-javorové sutinové lesy, 9110 Kyslomilné bukové lesy, 6510 Nížinné a podhorské kosné lúky, 9150 Vápnomilné bukové lesy, 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy, 8230 Pionierske spoločenstvá plytkých silikátových pôd

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Barbastella barbastellus, Myotis bechsteinii, Myotis dasycneme, Myotis myotis, Rhinolophus ferrumequinum, Rhinolophus hipposideros

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Používanie chemických látok spojených s úpravou vlastností snehu na ploche do 2 ha
Všetky poľnohospodárske budovy a sklady, stajne a maštale
Farmy v ktorých sa chová viac ako 10 jedincov zvierat na komerčné účely (s výnimkou hospodárskych zvierat)

! Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia

Rozširovanie nepôvodných druhov rastlín (s výnimkou druhov uvedených v prílohe č. 3 vyhlášky a druhov rastlín uvedených v prílohe č.2)
- Rastliny I. a II. kategórii Zoznamu nepôvodných, inváznych a expanzívnych

Názov: Revištský rybník
Kód územia: SKUEV0638
Rozloha: 24,301 ha
Správca územia: Správa CHKO Štiavnické vrchy
Katastrálne územia : Revištské Podzámčie

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

3150 Prírodné eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu Magnopotamion alebo Hydrocharition (20.4.2021, <http://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=4&sec=5&kod=SKUEV0947>)

Seizmicita

Na strednom Slovensku vznikajú ohniská v kremnicko-štiavnickom pohorí. Najznámejší a v podstate nevyriešený je prípad silného zemetrasenia (8o-9o) z 5.6.1443, ktoré spôsobilo vážne škody v Prievidzi, Kremnici, Bojniciach, Slovenskej Lupči, Lubietovej a údajne zničilo starú Banskú Štiavnicu. Intenzity neskorších zemetrasení z roku 1855 a 1862 v okolí Banskej Bystrice a na línii Banská Bystrica-Lubietová dosiahli najviac 6o MSK. Ohniská zemetrasení v okolí Banskej Štiavnice dávajú niektorí autori (Kárník et.al, 1986) do súvislosti s banskou činnosťou. Podľa Katalógu zemetrasení s makroseizmickými účinkami (Labák a Broucek, 1995) neboli v riešenom území v 20. storočí zaznamenané žiadne zemetrasenia. V rámci výstavby sa z hľadiska seizmicity územia postupuje v zmysle STN 73 0036 – seizmické zaťaženie stavebných konštrukcií (Z. a doplnky č.5 ÚPM B.Štiavnica, 2012, s.70).

Správa povodí

Právna starostlivosť o vodu je vymedzená v zákone 364/2004 o vodách s účinnosťou od 09.04.2020 na základe 74/2020 z.z. a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších

predpisov v znení zákona 146/2021 Z. z.. Tento zákon vytvára podmienky na všestrannú ochranu povrchových vôd a podzemných vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých krajinných ekosystémov, na zlepšenie stavu povrchových vôd a na ich účelné a hospodárne využívanie.

Znečistenie povrchových a podzemných vôd

Kvalita povrchových vôd sa sleduje na rieke Hron. Monitoring SHMÚ sa pravidelne vykonáva na profiloch Žiar nad Hronom, Žarnovica a Kalná nad Hronom. V profile Žarnovica je kvalita vody ovplyvňovaná odpadovými vodami z banskej, hutnej výroby, drevo- a kovospracujúcich prevádzok. Vo väčšine ukazovateľov (kyslíkový režim, nutrienty, biologické ukazovatele) je v III. triede kvality (znečistená voda). Najhoršia V. trieda kvality (silno znečistená voda) je z hľadiska mikrobiologických ukazovateľov. V Novej Bani pritekajú odpadové vody s obsahom minerálnych vlákien pri výrobe izolačných materiálov. Zdrojom znečistenia sú aj komunálne odpadové vody miest a obcí. Znečistenie vodných tokov Kľak, Hodrušský potok a drobných vodných tokov v riešenom území nebolo zisťované. Analýzy kvality povrchových vôd sa vykonávajú iba na veľkých vodných tokoch a vodných nádržiach s objemom nad 1 mil. m³. Podzemné vody a povrchové vody v toku Kľak sú znečisťované v dôsledku netesných žump, vypúšťania nečistených odpadových vôd zo septikov do dažďovej kanalizácie, ako aj nízkej miery napojenia na splaškovú kanalizáciu. Znečistenie v menšej miere zapríčiňuje aj poľnohospodárska výroba – hnojenie, používanie fytochemikálií a pod. (ÚPN Žarnovica, 2019, s.116).

Medzi významné zdroje znečistenia v SO Banská Štiavnica patria kanalizačná sieť a areál bývalej firmy Akusit, kde bola koncentrovaná výroba na báze zhodnocovania kovového odpadu. Právne prostredie pre problematiku znečistenia povrchových vôd vytvára Nariadenia vlády SR č. 296/2005 Z.z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na kvalitu a kvalitatívne ciele povrchových vôd a limitné hodnoty ukazovateľov znečistenia odpadových a osobitných vôd. Kvalita povrchovej vody sa hodnotí podľa šiestich skupín ukazovateľov na základe platnej STN 75 7221 – Klasifikácia kvality povrchových vôd. Na základe ich kombinácie sa vodné toky zaraďujú do šiestich tried kvality. Podľa iného zdroja (Ekojet Bratislava, 2002) sa kvalita vody v Štiavici v priestore sídla nachádzala vo všetkých ukazovateľoch v V. triede. Mestský potok totiž tečie cez historické jadro Banskej Štiavnice v štolni a súčasne boli do neho zaústené aj vody splaškové a dažďové. Okrem toho odvádzal aj potočné vody a to aj v bezdažďovom období. V dolnej časti zastavaného územia mesta tečie Štiavnický potok v otvorenom neupravenom koryte (ÚPM B. Štiavnica, 2006, s.106). Po vybudovaní splaškovej kanalizačnej siete v historickom centre mesta sa situácia zlepšila. Ďalším zdrojom znečistenia je absencia splaškovej kanalizačnej siete ČOV v priľahlých sídlach (Sv Anton, Banská Belá, Banský Studenec, Ilija atď.).

Kvalitu vodných tokov v SO Kremnica - najmä však Kremnického potoka, negatívne ovplyvňuje absencia čističky odpadových vôd, kvôli ktorej sa splašky odvádzajú priamo do recipientu. StVaK – VK Kremnica vypúšťa do Kremnického potoka 946.000 m³/rok odpadových vôd. Kremnická banská spoločnosť vypúšťala do Hrona 18.300.000 m³/rok vôd z dedičnej Štölne (v jej ústí pri Šášovskom Podhradí). Pre pretrvávajúci problém s nedostatočným čistením odpadových vôd je v Kremnici obmedzená nová bytová výstavba. Ďalším rizikovým javom, s možným vplyvom najmä na kvalitu podzemných vôd, je prevádzka lesných motorových vozidiel a nedostatočne technicky vybavené odstavné plochy osobných áut a autobusov, najmä v lokalite Skalka (ÚPM Kremnica, 2012, s.149). V okolitých obciach je podobne problémom absencia kanalizačnej siete (Kremnické Bane, Stará Kremnička, Krahule, Horná a Dolná Ves, atď.).

Kvalita vody na území SO Žiar nad Hronom v mieste odberu Žiar nad Hronom je v rozmedzí II. -V. triedy. V skupinách kyslíkový režim (A), základné fyzikálno . chemické ukazovatele (B) a nutrienty (C) kvalita vyhovuje požiadavkám II. a III. triedy, čo je čistá až znečistená voda. V skupinách biologické ukazovatele (D), mikrobiologické ukazovatele (E) a mikropolutanty (F) kvalita vody je zaradená do IV. a V. triedy, čo je silne znečistená až veľmi silne znečistená voda. Najhoršia V. trieda je spôsobená množstvom koliformných baktérií, čo poukazuje predovšetkým na nedostatočné čistenie produkovaných komunálnych odpadových vôd. V D - skupine ukazovateľov je IV. trieda spôsobená zvýšenými hodnotami sapróbného indexu makrozoobentosu. V F - skupine ukazovateľov IV. triedu spôsobuje obsah nepolárne extrahovateľných látok. Kvalita vody pod mestom v mieste odberu Žarnovica sa výrazne nemení. Zlepšenie možno pozorovať v F - skupine ukazovateľov z V. na II. triedu. Kvalita vody na toku Hron na území SO Žiar nad Hronom je značne ovplyvnená privádzaným znečistením z hornej časti Hrona, ktorá je recipientom odpadových vôd zo strojárskych, drevárskych, potravinárskych podnikov a tiež rafinérského spracovania ropy, výroby vykurovacích olejov, ale aj vypúšťaním komunálnych odpadových vôd z miest a obcí (ÚPN SS, 2009, s.208).

Kvalita podzemných vôd

Pohronská časť SPR sa nachádza vo vodohospodársky významnej oblasti " Riečne náplavy Hrona od Žiaru nad Hronom po Želiezovce". Na území sa nachádza monitorovací objekt - vrt základnej siete SHMÚ v lokalite Šašovské Podhradie. V tomto objekte bol nameraný zvýšený obsah mangánu a železa, čo môže byť dôsledkom zlých kyslíkových pomerov. Zvýšený obsah bol zaznamenaný aj pri stoových prvkoch - arzén. V tejto oblasti sú všeobecne podzemné vody zaťažené zvýšenými obsahmi chloridov, síranov, dušičňanov, amónnych iónov ako dôsledok poľnohospodárskej činnosti v údolnej nive Hrona. Na kvalitu podzemných vôd však výrazne vplýva aj priemysel, čo sa prejavuje zvýšenými obsahmi všeobecne a špecifických organických látok a stopových prvkov. Vysoké hodnoty mineralizácie podzemných vôd môžu byť spôsobené prienikom znečistenia z odkaliska spracovaného bauxitu do podzemných vôd a ich prúdením alebo môžu dokumentovať znečistenie podzemných vôd v minulosti (ÚPN SS, 2009, s.208).

Chemické zloženie podzemných vôd je v banskoštiavnickej oblasti výrazne ovplyvnené rozpúšťaním rudnej a nerudnej žilnej výplne, ktorá vo svojich dôsledkoch vedie k vzniku Ca-SO₄ typu chemizmu (t.j. síranového typu) ako výsledok oxidačnej degradácie sulfidov. Pri tomto procese sa do vôd uvoľňujú hlavne síranové ióny a kationy prvkov (Zn²⁺, Cu²⁺, Pb²⁺, Fe²⁺, atď.). Rozpúšťaním karbonátov, ktoré sa popri kremeňi vyskytujú ako hojná žilná výplň, sa do roztoku uvoľňujú hlavne ióny Ca²⁺ a HCO₃⁻. Migračná schopnosť väčšiny ekologicky zaujímavých prvkov je nízka a ich akumulácia v riečnych sedimentoch je viazaná na blízke okolie konkrétnej lokality (ÚPM B. Štiavnica, 2006, s.107).

Ochrana ovzdušia

Na ochranu ovzdušia v SPR pred potenciálnymi a reálnymi zdrojmi znečistenia slúži zákon č. 478/2002 Z. z. o ochrane ovzdušia v znení neskorších predpisov ((v znení č. 245/2003 Z. z., 525/2003 Z. z., 541/2004 Z. z., 572/2004 Z. z., 572/2004 Z. z., 572/2004 Z. z., 587/2004 Z. z., 725/2004 Z. z., 230/2005 Z. z., 479/2005 Z. z., 532/2005 Z. z., 571/2005 Z. z., 203/2007 Z. z., 529/2007 Z. z., 515/2008 Z. z., 286/2009 Z. z., 137/2010 Z. z.). Upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred vnášaním znečisťujúcich látok ľudskou činnosťou a spôsobom obmedzenia následkov znečisťovania. V zákone sú definované znečisťujúce látky, zdroje znečisťovania, povinnosti právnických a fyzických osôb, ako aj prevádzkovateľov zdrojov znečistenia ovzdušia, poplatky a pokuty za znečisťovanie ovzdušia. Definované sú veľké zdroje znečistenia ovzdušia ako technologické celky so súhrnným tepelným výkonom 50 MW alebo vyšším. Nasledujúca tabuľka prezentuje emisie základných znečisťujúcich látok v tonách na 1 km v dotknutých okresoch SPR.

Produkcia v t na km2 podľa územie, chemická zlúčenina a rok												
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tuhé emisie	BŠ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oxid siričitý		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oxid dusíka		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oxid uhoľnatý		0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tuhé emisie	ŽH	0,4	0,4	0,4	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
Oxid siričitý		3,4	3,2	3,4	5,2	3,7	3,5	4,5	3,5	5,7	5,1	4,2
Oxid dusíka		1,5	1,4	1,4	1,8	1,7	1,6	1,4	1,3	1,4	1,6	1,4
Oxid uhoľnatý		27,3	26,9	26,6	26,8	26,6	26,5	28,3	28,3	35,6	32,9	32,7
Tuhé emisie	ŽA	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0
Oxid siričitý		0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0
Oxid dusíka		0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5
Oxid uhoľnatý		0,2	0,2	0,3	0,2	0,1	0,1	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
Tuhé emisie	SK	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Oxid siričitý		1,3	1,2	1,3	1,3	1,1	1,0	0,9	1,3	0,5	0,5	0,4
Oxid dusíka		0,8	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5
Oxid uhoľnatý		2,9	2,3	2,6	2,9	2,8	2,8	3,1	3,1	3,1	3,1	2,9

Zdroj: DataCubes, 2021

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj emisií základných znečisťujúcich látok na území SPR od roku 2008 do roku 2018.

Produkcia v t podľa územie, chemická zlúčenina a rok												
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tuhé emisie	BŠ	7	10	10	5	6	5	6	4	5	4	6
Oxid siričitý		9	8	6	6	6	5	3	3	3	0	0
Oxid dusíka		9	7	7	9	10	9	6	6	6	5	5
Oxid uhoľnatý		9	15	15	15	15	13	12	11	10	8	6
Tuhé emisie	ŽH	198	184	200	141	129	134	177	162	177	199	194
Oxid siričitý		1 759	1 663	1 752	2 710	1 908	1 831	2 349	1 830	2 974	2 642	2 177
Oxid dusíka		755	708	735	907	890	805	747	679	705	817	733
Oxid uhoľnatý		14 119	13 934	13 792	13 867	13 780	13 741	14 640	14 661	18 437	17 039	16 938
Tuhé emisie	ŽA	71	70	68	73	52	53	74	78	30	30	21
Oxid siričitý		275	265	260	269	304	289	287	334	404	410	425
Oxid dusíka		89	83	84	92	80	84	178	196	223	220	198
Oxid uhoľnatý		81	79	109	95	54	58	162	174	134	135	139
Oxid uhoľnatý		81	79	109	95	54	58	162	174	134	135	139
Zdroj: DataCubes, 2021												

Zdroj: DataCubes, 2021

Najväčší znečisťovatelia ovzdušia na území SPR sú intenzívna doprava na ceste R1 a priemyselná výroba alokovaná hlavne v stredohronskej kotline - Žiar nad Hronom, Žarnovica, Nová Baňa a Kremnica. Celkovo sa v okrese Banská Štiavnica nachádzalo 38 zdrojov znečistenia ovzdušia, okrese Žarnovica 57 zdrojov a okrese Žiar nad Hronom 156 zdrojov znečistenia.

Najvyššiu intenzitu dosahuje v okrese Banská Bystrica – na diaľnici R1 (denne ňou v priemere prechádza 40 011 vozidiel, 4 644 nákladných a 35 174 osobných áut) a na ceste č. 66 (34 559 vozidiel, 2 740 nákladných a 31 719 osobných áut). Významnou z hľadiska zaťaženia komunikácií je cesta č.50 v okrese Zvolen, Detva a **Žiar nad Hronom** – s úrovňou 29 988 vozidiel (19% nákladných), 16 707 vozidiel (23% nákladných áut) a 14 357 vozidiel (11 % nákladných áut).

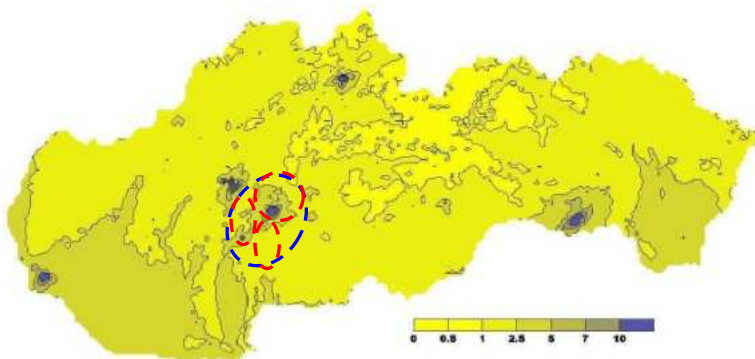
Priemyselné zdroje znečisťovania ovzdušia, ako je metalurgia neželezných kovov sú z hľadiska príspevku k lokálnemu znečisteniu ovzdušia základnými znečisťujúcimi látkami menej významné. V závislosti od meteorologických podmienok sa v tomto kraji môže prejavovať aj vplyv teplární.

Najväčšie zdroje emisie TZL v okrese **Banská Štiavnica** sú FABA, s.r.o. - 2,931 t/r., RD SITNO PRENČOV a.s., - 2,372 t/r., Slovenské parkety, s.r.o. - 0,635 t/r., FOUR TRADE, s.r.o. - 0,133 t/r. a Bytová správa, s.r.o. - 0,117 t/r.. Najväčšími producentmi tuhých znečisťujúcich látok v okrese **Žarnovica** (SP Žarnovica, SO Nová Baňa) sú Energy Edge ZC s.r.o. - 13,7 t/r, Knauf Insulation s.r.o. - Nová Baňa - 3 t/r, Žarnovická energetická, s.r.o. - 1,4 t/r., Illichmann Castalloy, s.r.o. - 0,664 t/r, a TUBEX Slovakia, s.r.o. - 0,42 t/r..

Z hľadiska produkcie znečisťujúcich látok je najproblematickejší okres **Žiar nad Hronom**. V oblasti tuhých znečisťujúcich látok patrí k najväčším znečisťovateľom Slovalco, a.s. - 131,9 t/r., Nemak Slovakia, s.r.o. - 14,8 t/r., STEFA ECB, s.r.o. - 7,2 t/r, LBK PERLIT, s.r.o. - 7,1 t/r. a VUM, a.s. - 6 t/r..

Oxid siričitý – SO₂

Tento zdroj patrí medzi päť dominantných zdrojov znečisťovania ovzdušia, ktorých emisie spolu predstavujú okolo ¾ všetkých emisií veľkých a stredných zdrojov. Významnejším zdrojom je **Slovalco, Žiar nad Hronom**. Komíny a výduchy sú v modeli reprezentované bodovými zdrojmi. Malé zdroje (najmä vykurovanie domácností), ako aj stredné a veľké zdroje s malými emisnými tokmi pri výpočtoch reprezentujú zdroje plošné (SKOaSJZ, 2019, s.29). Najväčší producent SO₂ v okrese **Banská Štiavnica** sú Bytová správa, s.r.o. v objeme t/r - 0,014, Stredná odborná škola služieb a lesníctva - 0,002 t/r, FOUR TRADE, s.r.o. - 0,001 t/r, Svet zdravia, a.s. a Stredná odborná škola lesnícka po 0,001 t/r.. Najväčšími zdrojmi znečistenia sú v okrese **Žarnovica** Knauf Insulation, s.r.o. - 422 t/r, TUBEX Slovakia, s.r.o. - 1,9 t/r, Základná škola s materskou školou - 0,23 t/r a Illichmann Castalloy, s.r.o. - 0,005 t/r.. K najväčším znečisťovateľom v okrese **Žiar nad Hronom** patria Slovalco, a.s. - 2060,54 t/r., Veolia Utilities Žiar nad Hronom, a.s. - 60,5 t/r., VUM, a.s. - 49 t/r., Nemak Slovakia, s.r.o. - 2,7 t/r. a Liečebné kúpele, a.s. 1,6 t/r..

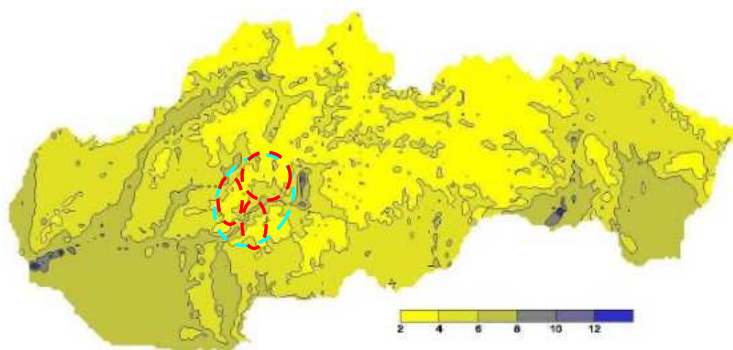

Obrázok: Priemerná ročná koncentrácia SO₂

Zdroj: Správa o kvalite ovzdušia a stave jeho znečistenia v BBKv 2018, s.29, 2019

Oxid dusičitý, oxidy dusíka – NO₂, NO_x

Pre plošné hodnotenie úrovne koncentrácií NO₂ sa používa model CEMOD. Emisie oxidov dusíka nie sú záležitosťou niekoľkých dominantných zdrojov do takej miery ako je to v prípade oxidu siričitého. Svedčí o tom aj vyšší počet komínov (výduchov) zaradených do modelových výpočtov v porovnaní s modelovaním CO alebo benzénu. Väčšiu časť zvyšného podielu emisií stredných a veľkých zdrojov znečisťovania ovzdušia predstavujú lokálne vykurovacie systémy – teplárne. Malé zdroje znečisťovania ovzdušia (hlavne domáce vykurovacie systémy) emitovali okolo 10% v porovnaní s emisiami zo stredných a veľkých zdrojov. Z uvedeného množstva je približne 30 % zo spaľovania palivového dreva. Najväčšími producentami emitujúcich látok v okrese **Banská Štiavnica** sú Bytová správa, s.r.o. - 2,285 t/r, RD SITNO PRENČOV, a.s. - 0,42 t/r, Stredná odborná škola služieb a lesníctva - 0,365 t/r., FABA, s.r.o. - 0,352 t/r, FOUR TRADE, s.r.o. - 0,227 t/r.. V okrese **Žarnovica** sú najväčšími znečisťovateľmi Energy Edge ZC s.r.o. - 102,7 t/r, Knauf Insulation, s.r.o. - 76,24 t/r., Žarnovická energetická s.r.o., - 8,96 t/r, TUBEX Slovakia, s.r.o. - 2,98 t/r a Cortizo Slovakia, a.s. - 2,79 t/r.. Najväčšími producentmi NO_x v okrese Žiar nad Hronom sú Slovalci, a.s. - 538,13 t/r., Veolia Utilities Žiar nad Hronom, a.s. - 135,2 t/r. STEFE ECB, s.r.o. - 8,4 t/r., Nemak Slovakia, s.r.o. - 8,4 t/r., a ROMIN SLOVAKIA, spol. s.r.o. - 5,9 t/r.. Uvedené hodnoty emisií sú za rok 2018.

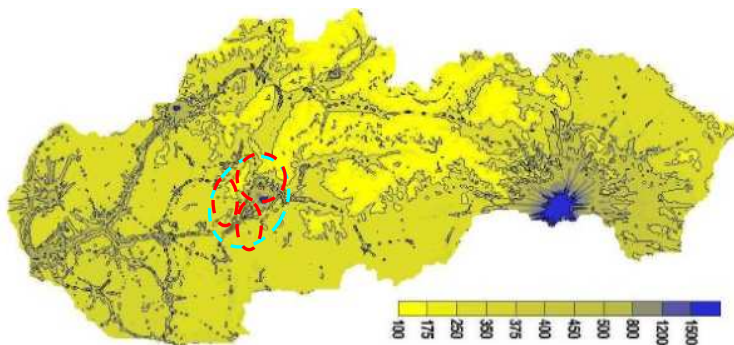

Obrázok: Priemerná ročná koncentrácia NO_x

Zdroj: Správa o kvalite ovzdušia a stave jeho znečistenia v BBKv 2018, s.30, 2019

Oxid uhoľnatý – CO

Najvýznamnejším zdrojom CO je automobilová doprava na ceste R1 a výroba v Slovalco, Žiar nad Hronom. Emisie oxidu uhoľnatého sú výraznejšie závislé na pracovnom režime motora, t.j. priemernej rýchlosti vozidla než emisie oxidu dusičitého, nehovoriac o studenom štarte, resp. jazde so studeným motorom na krátke vzdialenosti, ktoré zvyšujú výfukové emisie z cestnej dopravy najmä v tunajších mestách. Emisie oxidu uhoľnatého z veľkých a stredných stacionárnych zdrojov v porovnaní s predchádzajúcim rokom mierne poklesli. Zredukovaný objem reprezentuje produkciu Slovalco, Žiar nad Hronom pokles na 90 % hodnoty. Najväčšími producentmi CO v okrese **Banská Štiavnica** sú FABA, s.r.o - 2,671 t/r, RD SITNO PRENČOV, a.s. - 1,035 t/r., Slovenské parkety, s.r.o. - 0,96 t/r., Bytová správa, s.r.o. - 0,923 t/r a Stredná odborná škola služieb a lesníctva - 0,147 t/r..

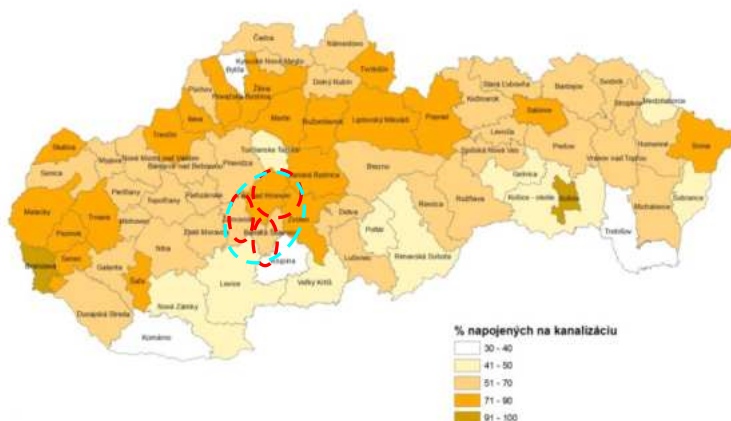
Obrázok: Priemerná ročná koncentrácia CO

Zdroj: Správa o kvalite ovzdušia a stave jeho znečistenia v BBKv 2018, s.30, 2019

V okrese **Žarnovica** sú najväčšími znečisťovateľmi Tubex Slovakia, s.r.o. - 62,7 t/r, Energy Edge ZC, s.r.o. - 54,2 t/r., Knauf Insulation, s.r.o. - 13,5 t/r., Illichmann Castalloy, s.r.o. - 2,2 t/r a Žarnovická energetická s.r.o. - 2,12 t/r.. Najväčšími producentami CO v okrese **Žiar nad Hronom** sú Slovalco, a.s. - 16458 t/r., VUM, a.s. - 360,6 t/r., Nemak Slovakia, s.r.o. - 28,3 t/r. - 28,3 t/r., Veolia Utilities Žiar nad Hronom, a.s. - 24,8 t/r. a SLOVAL, s.r.o. - 21,5 t/r..

Odkanalizovanie územia SPR

Absentujúca kanalizácia v obciach SPR je jedným z hlavných problémov (po priemyselnej výrobe a poľnohospodárstve) znečisťovania pôdy a podzemných a povrchových vôd. Ako prezentuje nasledujúci obrázok, najväčší podiel odkanalizovaných obcí sa nachádza v okresoch Žiar nad Hronom. Úroveň dosahuje od 70 - 90 %. Horšia situácia je v okresoch Banská Štiavnica a Žarnovica, kde úroveň odkanalizovania dosahuje len 50 - 70 %. Dôvodom je hlavne fragmentácia sídel v pomerne hornatom priestore a nízka hustota osídlenia. Jednotné kanalizačné siete sú v budovne hlavne v najdôležitejších spádových centrách jednotlivých SO a to Banskej Štiavnici, Kremnici, Žiari nad Hronom, Žarnovici a Novej Bani.

Obrázok: Odkanalizovanie územia SPR v roku 2019

Zdroj: 18.4.2021, <https://www.enviroportal.sk/indicator/detail?id=1276>,

Investície do verejných vodovodov a kanalizácií najmä v obciach pod 2000 ekvivalentných obyvateľov od roka 2020 získali ďalšie možnosti. V roku 2019 bol schválený materiál o možnostiach financovania ich rozvoja. Od roku 2020 do roku 2030 tak z rozpočtu Environmentálneho fondu bude každoročne vyčlenených minimálne 50 miliónov eur do budovania a dobudovania verejných kanalizácií či vodovodov. Pred rokom 2020 fond ročne investoval do tejto oblasti v priemere len 15 miliónov eur ročne. O ďalšie prostriedky na budovanie verejných kanalizácií a vodovodov sa SPR môže uchádzať z prostriedkov Európskej únie. Práve väčšina menších obcí, pod 2000 ekvivalentných obyvateľov, mala ťažšiu situáciu pri hľadaní verejných zdrojov na vybudovanie kanalizácie. Dôvodom boli záväzky Slovenskej republiky pri vstupe do Európskej únie odkanalizovať predovšetkým

aglomerácie s viac ako 2000 ekvivalentnými obyvateľmi. Práve preto sa fondy EÚ zameriavali najmä na väčšie sídla. Budovanie verejných kanalizácií je veľmi dôležitým krokom pri ochrane kvality podzemných vôd. Najmä nevhodné nakladanie s odpadovými vodami alebo netesniace žumpy predstavujú pre podzemné vody významné riziko. Tempo realizácie stavieb bude závisieť od projektovej pripravenosti obcí a úspešného verejného obstarávania (15.4.2021, <https://www.minzp.sk/spravy/2019/>).

Banská Štiavnica

Sídelný útvar Banská Štiavnica má v súčasnosti vybudovanú jednotnú kanalizačnú sieť bez väzieb na kanalizačné sústavy iných sídel. Realizovaná bola stavba hlavného zberača „A“ po odľahčovaciu komoru a čistiareň odpadových vôd. Funkciu hlavného zberača od odľahčovacej komory smerom do starého mesta zastáva Štiavnický potok, ktorý tečie najnižším miestom údolia. Odkanalizovanie, čiže odvádzanie všetkých vôd bolo riešené tak, že boli zaústené do Štiavnického potoka a ten bol daný banským spôsobom do podzemia. Štiavnický potok tečie cez historické jadro Banskej Štiavnice v štôlni a súčasne sú do neho zaústené aj vody splaškové a dažďové. Okrem toho odvádzajú aj potočné vody a to aj v bezdažďovom období. V dolnej časti intravilánu mesta tečie Štiavnický potok v otvorenom neupravenom koryte. V dôsledku toho v potoku Štiavnica v čase nízkych vodných stavov v bezdažďovom období tečú málo riedené splašky, čo je z hľadiska hygieny a ochrany životného prostredia nežiadúce. V čase vyšších vodných stavov tečú v potoku Štiavnica značne riedené splaškové vody, čo môže ohrozovať optimálnu činnosť aktivácie v ČOV. V minulosti boli snahy oddeliť splaškové odpadové vody od potočných vôd. Potočné vody sa mali odvádzajú samostatným potrubím v spodnej časti štôlni, pričom štôlnia mala ďalej slúžiť ako hlavný zberač jednotnej kanalizácie. Tento problém je riešený výstavbou rozdeľovacieho objektu vo forme odľahčovacej komory. Celé povodie kanalizácie B. Štiavnice sa rozdelí na dve rozdielne časti:

- Do prvej časti povodia patrí územie historického jadra Pod Paradajzom a Pod Kalváriou, kde kanalizácia bude zaústená do štôlni K1, K2 a zberača E, kde sú odvádzané spoločné vody potočné, splaškové aj dažďové. Táto časť končí rozdeľovacím objektom na štôlni K1.
- Do druhej časti povodia patrí zostávajúca časť povodia, teda oblasť, ktorá zaúštuje priamo do nového zberača „A“, oblasť jestvujúcej stoky A – 1 a navrhovaného zberača D (Bartkova dolina) a oblasť zberača C (sídliisko Drienová)

Kanalizačné zberače v starej časti mesta boli budované banským spôsobom a často majú podobu z kameňa klenutých chodieb. Po vybudovaní ČOV sa odpadové vody vedú od rozdeľovacieho objektu pri „Tabačke“, betónovým potrubím DN 600 až DN 1400 do odľahčovacej komory OK1A pred ČOV a do prítokového žlabu. Vedľajšie zberače sú do kmeňového zberača pripojené cez odľahčovacie komory v priestore sídliska Križovatka aj SAD. Okresný úrad životného prostredia v Banskej Štiavnici, ktorý je podľa zákona špeciálnym stavebným úradom, povolil v súlade s platnou legislatívou Stredoslovenskej vodárenskej prevádzkovej spoločnosti, a.s., Banská Bystrica, Partizánska cesta č.5 v zmysle vodného zákona vypúšťanie komunálnych odpadových vôd (splaškové odpadové vody s podielom priemyselných odpadových vôd a s podielom obsahu žump) z verejnej kanalizácie mesta Banská Štiavnica nasledovne: Vypúšťanie z mechanicko-biologickej ČOV cez výust' č.1 do prekrýtej časti vodného toku Štiavnica v r. km 51,3 ľavostranne.

Rozdeľovacieho objektu pri „Tabačke“

ČOV Banská Štiavnica má dva stupne čistenia, mechanický a biologický s celkovou účinnosťou čistenia 95 %. Biologicky vyčistené odpadové vody sú vypúšťané odtokovým potrubím cez merný objekt do odľahčovacej stoky vyústenej do Štiavnického potoka. Objekt a areál ČOV sa nachádza v južnej časti na konci mesta Banská Štiavnica v smere do obce Svätý Anton po ľavej strane cesty.

UO 20 - Banky

UO 19 - Počúvadlianske jazero (rekreačná oblasť)

V riešenom území v rámci ÚPN mesta Banská Štiavnica - Zmeny a doplnky č. 3 / Počúvadlianske jazero nie je vybudovaná verejná kanalizácia. V území sú prevádzkované neverejné komplexy splaškovej kanalizácie s ČOV: rekreačné zariadenie Svitáček (ČOV čistí splaškové vody aj z blízkych zariadení), hotel Topky (ČOV čistí aj splaškové vody z koliby Veronika), rekreačné zariadenie Lodiár (ČOV čistí aj splaškové vody z blízkych zariadení a Penziónu pri vodnej nádrži). V realizácii je ČOV pre rekreačné zariadenie Penzión Cosmopolitan pri Vindšachtskom jazere. Splaškové vody z ostatných existujúcich rekreačných zariadení a individuálnych chát sú akumulované v žumpách, resp. septikoch (ÚPN – M, B. Štiavnica z. a d. č.3, 2013, s.58).

Kremnica

Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd z intravilánu mesta je uličnými stokami vyústenými do miestnych potokov bez čistenia. Realizuje sa projekt na vybudovanie hlavnej kmeňovej stoky súbežne s Kremnickým

potokom až po Hornú Ves, kde ústi do tam už jestvujúcej čističky odpadových vôd. Horný úsek kmeňovej stoky bol už vybudovaný zároveň s výstavbou novej cesty cez mesto a vyústený je zatiaľ do Kremnického potoka bez čistenia. Začal sa realizovať aj zberač na zachytenie vyústení uličných stôk do Zvolenodolinského potoka a ich odvedenie cez stoku na Dolnej ulici do kmeňovej stoky pri Nemocnici s poliklinikou. Podobne budú zachytené vyústenia z Veterníka a zo závodu ELBA na dolnom úseku kmeňovej stoky po jej dobudovaní.

Stredisko športu a cestovného ruchu Skalka

Odvádzanie a zneškodňovanie splaškových vôd z objektov sa rieši dvojako. Na zneškodňovanie splaškových vôd sú hotely Minciari, Limba, Fortuna a Skalka vybavené vlastnými čističkami odpadových vôd. V individuálnych chatách sú splašky akumulované v žumpách, ktoré sa časom vyvážajú. Vyčistené vody z ČOV sú odvádzané kanalizačným zberačom DN 160 PVC do pravostranného prítoku potoka Skalka. Povoľenie vydal OÚŽP v Banskej Štiavnici rozhodnutím č. 2005/00016/ZH zo dňa 11.4.2005 na množstvo $Q_m = 2,3 \text{ l.s}^{-1}$ a limity 45 mg BSK₅ a 35 mg NL. Návrh ÚPN-Z rieši zneškodňovanie splaškových vôd z novobudovaných objektov taktiež v malých ČOV zaústených do kanalizačného zberača DN 160 PVC (ÚPD Kremnica, 2012, s.132).

Žiar nad Hronom

Odpadové vody mesta sú odvádzané jednotnou kanalizačnou sieťou do ČOV. Kanalizačná sieť je vybudovaná v rozsahu zástavby mesta s výnimkou mestskej časti Šášovské Podhradie. Do kanalizačnej siete mesta sú privádzané aj odpadové vody z jednotnej kanalizačnej siete obce Lutila. Priemyselné podniky ZSNO a.s. a SLOVALCO a.s. majú vlastné vodné hospodárstvo. Odpadové vody sa odvádzajú samostatnou kanalizáciou a likvidujú v ČOV. Vyčistené odpadové vody z obce Ladomerská veska sa provádzajú do kanalizačného systému priemyselného areálu ZSNP - Slovalco. Pripojenosť na kanalizačnú sieť je cca. 99 % a dĺžka kanalizačnej siete je cca. 29 km.

Nová Baňa

Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd v katastrálnom území mesta Nová Baňa zabezpečujú: - jednotná verejná kanalizácia s ČOV Nová Baňa v správe StVPS, a.s., kombinovaná (jednotná a splašková) kanalizácia v správe mesta, ktorá je súčasťou verejnej kanalizácie, splašková kanalizácia v m. č. Tajch v správe mesta, pôvodne ukončená v septiku SM 11 a realizovaná malá ČOV, neverejná splašková kanalizácia s ČOV v m. č. Hrabiny, individuálne súkromné domové ČOV a individuálne žumpy a septiky (PRM, 2014, s.61).

Žarnovica

Mesto Žarnovica má len čiastočne vybudovanú jednotnú kanalizačnú stokovú sieť. Kanalizačná sieť je sčasti ukončená v existujúcej čistiarni odpadových vôd (ČOV) a čiastočne je vyústená do potoka Kľak, resp. do Hrona bez čistenia. Časť mesta nie je odkanalizovaná vôbec. To sa týka nielen všetkých miestnych častí (Žarnovická Huta, Lukavica), ale aj časti zástavby v samotnom meste. V súčasnosti je v meste odkanalizovaných 5486 obyvateľov, z ktorých je do ČOV odkanalizovaných asi 3250 obyvateľov. Kanalizácia je riešená gravitačne, potrubiami rôznych dimenzií – od DN 300 až po DN 1200 (na Bystrickej ul.). Odpadové vody z tzv. Drevenej dediny (ulice F. Hečku, P. Jilemnického) a odpadové vody z areálu Strednej odbornej školy sú do ČOV Žarnovica odvádzané cez závodnú kanalizáciu bývalej Preglejky. Existujúca čistiareň odpadových vôd bola navrhnutá pre 29 000 EO a mala čistiť odpadové vody aj z priemyselného areálu Preglejky. Je lokalizovaná pri ústí Kľaku do Hrona. Bola vybudovaná v 80. rokoch 20. storočia. V súčasnosti ČOV čistí len komunálne odpadové vody. ČOV je morálne aj technicky zastaralá a vyžaduje celkovú rekonštrukciu. Odvodňovanie kalu sa vykonáva mobilnou odstredivkou. S ohľadom na kapacitu ČOV je mechanické predčistenie výrazne predimenzované, lapač piesku z areálovej kanalizácie bývalej Preglejky je nefunkčný a na biologické čistenie sa využíva len malá časť existujúcich nádrží. ČOV Žarnovica, ako aj väčšinu kanalizačnej siete, prevádzkuje Stredoslovenská vodárenská prevádzková spoločnosť, a. s. Časť Revištského Podzámčia je odkanalizovaná, kanalizácia je napojená na samostatnú malú čistiareň odpadových vôd. Miestne časti Lukavica a Žarnovická Huta ani zástavba na Sandrickej ul. nie sú odkanalizované. Odpadové vody z objektov bez napojenia na kanalizáciu sa zhromažďujú do žump a sú likvidované individuálne vlastními jednotlivých nehnuteľností (ÚPN, 2019, s.103).

Plánované projekty

V rámci SO Žarnovica sa plánuje realizácia projektu - Aglomerácia Žarnovica - kanalizácia a ČOV. Aglomerácia Nová Baňa, Brehy - kanalizácia a ČOV. Ďalším projektom plánovaným v oblasti odvádzania čistenia odpadových vôd je - Aglomerácia Hliník nad Hronom, Dolná Žďaňa - kanalizácia a výstavba ČOV. V SO Kremnica sa plánuje dostavba kanalizačnej siete s ČOV.

Realizované projekty

Kanalizácia v mestskej pamiatkovej rezervácii - cieľom projektu bolo vybudovanie kanalizačnej siete v historickom centre **mesta Banská Štiavnica**, ktoré je zapísané na Listine svetového prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO. Vzhľadom na členitý reliéf a roztrúsenosť pôvodných baníckych sídiel, mnohé ulice mesta nemali vybudovanú kanalizáciu a splaškové vody zo starých, netesniacich žúmp, ako aj z potrubí vyvedených priamo na ulicu znečisťovali životné prostredie. Realizáciou projektu došlo k vybudovaniu kanalizačnej siete na uliciach Lichardova, Vodárenská, Úvozná, Malá okružná, Staromestská, Botanická, Akademická, Katovná a Spojná. Celková projektovaná dĺžka bola 3094 m a splaškové vody boli odvedené na ČOV Banská Štiavnica čím sa zabezpečil súlad so Smernicou Rady č. 91/271/EHS, ktorá sa týka čistenia komunálnych odpadových vôd (15.4.2021, <http://stvs.sk>).

2 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Zásobovanie pitnou vodou

V okresoch Žiar nad Hronom, Žarnovica, Banská Štiavnica prevláda zásobovanie pitnou vodou z podzemných zdrojov, pričom niektoré sídla v týchto okresoch využívajú na zásobovanie povrchové toky resp. vodárenské nádrže. Zásobovanie pitnou vodou sa nachádza nad celoslovenským priemerom - Žiar nad Hronom 91,43 %, Banská Štiavnica 86,67 % a Žarnovica 83,33 %.

Prehľad obcí napojených na verejný vodovod a % obyvateľov zásobovaných z verejných vodovodov

Okres	celkom	Počet obcí			z toho bez verejného vodovodu	Počet obyvateľov		
		z toho s verejným vodovodom	podiel % obcí s verejným vodovodom	z toho bez verejného vodovodu		bývajúci zásobovaní z verejného vodovodu	podiel %	
Banská Štiavnica	15	13	86,67	2	16069	15 826	98,49	
Žarnovica	18	15	83,33	3	26112	24 553	94,03	
Žiar nad Hronom	35	32	91,43	3	46732	45 162	96,64	

Zdroj: Stredoslovenská vodárenská spoločnosť

Súčasný zásobovanie obcí pitnou vodou v regióne IÚS sa uskutočňuje zo zdrojov na vlastnom území, okrem časti okresu Žiar nad Hronom kde je dodávka pitnej vody z VN Turček zo Žilinského kraja, cez skupinový vodovod Turček - Kremnica - Žiar nad Hronom (TKŽ). Vzhľadom na skutočnosť, že nie každý okres je sebestačný v zásobovaní pitnou vodou z vlastných miestnych zdrojov v Banskobystrickom samosprávnom kraji vznikla Stredoslovenská vodárenská sústava (SVS) prepojením jednotlivých oblastných vodovodov (OV), ktorou sa zabezpečí dodávka pitnej vody do jednotlivých okresov. Jej rozsiahle prepojený vodárenský systém umožňuje vzájomnú výpomoc dodávky vody do jednotlivých spotrebísk, čím sa dosahuje zvýšená prevádzková bezpečnosť v zásobovaní obyvateľstva pitnou vodou. Na zásobovaní obyvateľstva pitnou vodou v Banskobystrickom kraji sa okrem oblastných vodovodov podieľajú aj skupinové vodovody (SKV) a miestne vodovody (MV).

Z vodárenskej nádrže Turček nachádzajúcej sa v Žilinskom kraji sú dotované deficitné vodovody v okrese Žiar nad Hronom. Zdrojmi vody sú vodárenská nádrž - ÚV Turček s kapacitou 450l.s-1, vrty KV-15, KV-17, Grobne (Turčekovský vodovod) a Krahulecký potok.

Rozhodujúce vodovody v území

Prevažnú časť územia zásobuje Stredoslovenská vodárenská sústava cez oblastné, skupinové a miestne vodovody. Stredoslovenská vodárenská sústava v Štiavnicko - Pohronskom regióne pozostáva z nasledujúcich oblastných vodovodov:

- *Pohronský skupinový vodovod (PSV)* zásobuje okresy Banskú Štiavnicu a Žiar nad Hronom. Napojené obce v okrese Banská Štiavnica: Banská Belá, Banská Štiavnica a Kozelník. V okrese Žiar nad Hronom: Stará Kremnička, Hronská Dúbrava (časť Hronská Breznica), Trnavá Hora (časť Jalná), Žiar nad Hronom (mesto a časť Šášovské Podhradie), Ladomerská Vieska a Trnavá Hora. Hlavnými zdrojmi PSV sú pramene v Harmaneckej doline (Tunel, Čierno, Zalámaná, Malé a Veľké Cenovo) a v Starohorskej doline (Jergaly, Štubne, gen. Čunderlík, Starý mlyn, Podzemný tok), ako aj vodné zdroje Podzámčok - Dobrá Niva.
- *Skupinový vodovod Turček - Kremnica - Žiar nad Hronom* zásobuje obce okresu Žiar nad Hronom: Bartošova Lehôtka, Dolná Ves, Hliník nad Hronom, Horná Ves, Kremnica, Kremnické Bane, Lehôtka pod Brehmi, Žiar nad Hronom a Ladomerská Vieska. Zdrojmi vody sú vodárenská nádrž Turček, vrty KV-15, KV-17, Grobne (Turčekovský vodovod) a Krahulecký potok.
- V meste Žarnovica je vybudovaný verejný vodovod na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou. Žarnovický skupinový vodovod sa začal budovať v roku 1963 ako vodovod pre mesto Žarnovica, Horné Hámre, Žarnovickú Hutu, Dolné Hámre a Hodrušu-Hámre. Neskôr bol vodovod rozšírený o ďalšie sídla - Hrabíčov, Župkov, Nová Baňa. Skupinový vodovod využíva vodné zdroje Veľké Pole (Pod Válovom, Pod Majerom, Pod cestou, Mlyn, Pod Horou, Zákruta) Pila (Pila, HŽB-1), Hrabíčov (Pod horárňou, Vyše skladu, Sklad Kollárová,

Pod Bucovkou, Pri ceste, Za potokom) a Revištské Podzámčie (HRP-1). Z uvedených vodných zdrojov sa v riešenom území nachádza len vodný zdroj (vrt) HRP-1, ktorý má aj najvyššiu doporučenú výdatnosť $Q = 30$ l/s (využíva sa v množstve $Q = 9$ l/s). Vodný zdroj má určené PHO I. stupňa, ktoré je oplotené, a PHO II. stupňa vnútorné a vonkajšie (v zmysle rozhodnutia C/97/01162 zo dňa 18.11.1997). Pri vodnom zdroji v Revištskom Podzámčí je úpravňa vody (ÚPN Žarnovica, 2019, s.98).

Kapacita zdrojov a potrieb pitnej vody

Bilancia zdrojov a potrieb vody bola spracovaná na základe Plánu rozvoja verejných vodovodov pre územie Banskobystrického samosprávneho kraja (KÚ ŽP Banská Bystrica). Výhľadové špecifické potreby boli stanovené s ohľadom na doterajší vývoj tohto ukazovateľa a očakávané trendy. Spotreba vody sa dlhodobo znižuje u všetkých odberateľov. Vzhľadom na pokračujúci trend každoročného zvyšovania ceny vody dodávanej aj odkanalizovanej pre domácnosti, neočakáva sa v blízkom časovom horizonte zmena v správaní spotrebiteľov smerom k zvyšovaniu spotreby vody. Vývoj celkovej potreby vody od roku 1990 je charakterizovaný poklesom odberov množstva pitnej vody o 2-7 %. Pokles odberov na pitné účely sa začal ako dôsledok transformácie hospodárstva, zníženia výroby, reorganizácie podnikov a zavádzania nových výrobných postupov, ale aj uplatňujúcich sa ekonomických opatrení v súvislosti so zvýšením poplatkov za vodu. Klesajúci trend odberov vody na pitné účely pretrváva, ale možno pozorovať jeho postupné zmierňovanie.

Kapacita vodných zdrojov									
Okres / Kraj	spolu v l/sec			Kapacita vodných zdrojov podzemných v l/sec			povrchových v l/sec		
	v správe VoS	v správe OÚ	spolu	v správe VoS	v správe OÚ	spolu	v správe VoS	v správe OÚ	spolu
Banská Štiavnica	43	2	45	29	2	31	14	0	14
Žarnovica	136	6	142	131	6	137	5	0	5
Žiar nad Hronom	103	17	120	79	17	96	24	0	24

Zdroj: VÚVH, 2015

Prehľad schválených žiadostí o NFP pre STVS, a.s. v programovacom období OP KŽP PO 2014 – 2020 a v operačnom programe IROP (Integrovaný regionálny operačný program).

Hlinické Pohronie - zásobovanie pitnou vodou obcí Horná Ždaňa, Dolná Ždaňa, Lovča - časť Lovča - predmetom projektu je vybudovanie verejného vodovodu v **obci Lovča** v okrese Žiar nad Hronom. Obyvatelia sú v súčasnosti zásobovaní hygienicky nevyhovujúcou pitnou vodou z miestnych studní, pričom kvalita vody nezodpovedá požiadavkám platných STN. V obci sa nenachádza vhodný zdroj pitnej vody pre verejný vodovod. Cieľom projektu je zabezpečenie bezproblémovej dodávky pitnej vody pre obyvateľov obce prostredníctvom vybudovania verejného vodovodu. Počet km vybudovanej vodovodnej siete je 6,977 km a zvýšený počet obyvateľov so zlepšenou dodávkou pitnej vody je 573.

Napojenie obce **Pitelová, časť Dolina - vodovod** - Stavba rieši napojenie časti obce Pitelová – časť Dolina na systém zásobovania obce **Trnavá Hora**. V obci Pitelová - časť Dolina sa nachádza 22 rodinných domov s 56 obyvateľmi, ktorí majú vodu z vlastných studní, ktorá je nevyhovujúca. Vzhľadom na to, že táto časť obce sa nachádza v tesnej blízkosti obce Trnavá Hora, ktorá má vybudované rozvodné vodovodné potrubie budú obyvatelia napojení na existujúce potrubie.

Hlinické Pohronie – zásobovanie pitnou vodou obcí Horná Ždaňa, Dolná Ždaňa, Lovča – časť Dolná Ždaňa - Predmetom projektu je vybudovanie verejného vodovodu v **obci Dolná Ždaňa** v okrese Žiar nad Hronom. Obyvatelia sú v súčasnosti zásobovaní hygienicky nevyhovujúcou pitnou vodou z miestnych studní, pričom kvalita vody nezodpovedá požiadavkám platných STN. V obci sa nenachádza vhodný zdroj pitnej vody pre verejný vodovod. Cieľom projektu je zabezpečenie bezproblémovej dodávky pitnej vody pre obyvateľov obce prostredníctvom vybudovania verejného vodovodu, ktorý bude napojený na spoločný existujúci vodojem v Hornej Ždani. Do neho je privádzaná voda z VN Turček cez prírodné potrubie pitnej vody „Žiar nad Hronom – Žarnovica - Hronský Beňadik“. Počet km vybudovanej vodovodnej siete bude 5,741 km a zvýšený počet obyvateľov so zlepšenou dodávkou pitnej vody bude 750 (15.4.2021, <http://stvs.sk>).

Realizované projekty

Hlinické Pohronie – Zásobovanie pitnou vodou obcí Horná, Dolná Ždaňa a Lovča – časť Horná Ždaňa - obec Horná Ždaňa nemala vybudovaný verejný vodovod a bola odkázaná len na individuálne miestne zdroje. Vybudovaním novej vodohospodárskej infraštruktúry sa zlepšia podmienky pre kvalitu života v obci. V rámci stavby bola vybudovaná nasledovná infraštruktúra: vodojem objemu 2 x 150 m³, prírodné vodovodné potrubie celkovej dĺžky 4 279 m, zásobné vodovodné potrubie celkovej dĺžky 588 m a rozvodné vodovodné potrubie celkovej dĺžky 3 707 m (15.4.2021, <http://stvs.sk>).

Zásobovanie elektrickou energiou

Problematika zásobovania elektrickou energiou riešeného územia sa člení na tieto základné okruhy problémov: výroba elektrickej energie, rozvod elektrickej energie, spotreba elektrickej energie a ekologické hľadisko výroby a spotreby elektrickej energie.

Zásobovanie elektrickou energiou Banskobystrického kraja je zabezpečované prostredníctvom dovozu elektrickej energie po nadradenej prenosovej sústave ZVN 400 kV, 220 kV, distribučnej sústave 110 kV a 22 kV a jednotlivými transformačnými uzlami s prevodom 400/220/110/22 kV.

Vodné elektrárne

Na území Banskobystrického kraja pracujú na vodných tokoch malé vodné elektrárne, ktoré sú buď v správe SSE a.s. š.p. Žilina alebo sú majetkom súkromných spoločností, fyzických osôb. MVE vlastní a prevádzkujú aj niektoré podniky a závody.

Vodné elektrárne na rieke Hron				
Povodie	Tok	Profil	rkm	výkon v MW
Hron	Hron	Žiar nad Hronom I.	130,100	1,938

Teplárne a výhrevne

Doplnkovým zdrojom elektrickej energie MVE sú teplárne a výhrevne. V území IÚS je to tepláreň ZSNP Žiar nad Hronom.

Zdroje elektrickej energie			
Kraj , okres	Typ elektrárne	Názov a miesto zdroja	Inštalovaný výkon
Banskobystrický	ID		MWe
Žiar nad Hronom	TP	Tepláreň ZSNP Žiar nad Hronom	28,00

Rozvod elektrickej energie

Odber elektrickej energie je zabezpečený dodávkou elektrickej energie po nadradenom prenosovom systéme ZVN 400 kV a VVN 220 kV a distribučnom rozvodnom systéme 110/22 kV, prostredníctvom energetických uzlov 400/220/110 kV rozvodní a transformovni. Prenosová sústava 400 kV rozvedená v južnej časti riešeného územia, s napojením na celoeurópsku 400 kV sústavu, prechádza v smere Levice - Rimavská Sobota - Moldava nad Bodvou. V energetickom uzle 400 kV rozvodne JE EMO je prepojená so severnou vetvou v smere JE EMO - **Horná Ždaňa** - Liptovská Mara. Región je na túto nadradenú prenosovú sústavu pripojený prostredníctvom dvoch 400 kV rozvodní a transformovni nachádzajúcich sa v riešenom území a to Rz **Horná Ždaňa**.

Distribučné vedenia 110 kV slúžia pre rozdelenie elektrickej energie z nadradenej prenosovej sústavy (uzol **Horná Ždaňa**) a energetické uzly mimo riešeného územia (Moldava nad Bodvou, Spišská Nová Ves, Bystričany, Levice). Plánuje sa vybudovať nové 400 kV vedenie v smere **Horná Ždaňa** – Medzibrod - PVE IPEL' - Rimavská Sobota. Z dôvodu zabezpečenia dvojcestného zásobovania závodu SLOVALCO Žiar nad Hronom SE, a.s. sa počíta s výstavbou ťažkého 110 kV dvojitého vedenia v smere Kozárovce - **Horná Ždaňa** - **SLOVALCO**. Týmto prepojením sa dosiahne v prípade potreby napájanie závodu **SLOVALCO Žiar nad Hronom** z rozvodne Rz Levice záložným samostatným 110 kV dvojitým vedením. V trase tohto vedenia sa výhľadovo plánuje vybudovať 110/22 kV transformovňu v Novej Bani.

Spotreba elektrickej energie

Najväčší podiel na spotrebe elektrickej energie a zaťažení majú priemyselní odberatelia, sústredení v ťažiskových mestách a priemyselných aglomeráciách. Medzi najväčších odberateľov elektrickej energie zo siete 110 kV patrí závod ZSNP, a.s. SLOVALCO Žiar nad Hronom so spotrebou 1 605 GWH, ktorý odoberá elektrickú energiu priamo od SE, a.s. Bratislava. Ďalšími väčšími veľkoodberateľmi s výkonom nad 1MW sú - ELBA Kremnica, KNAUF ISULATION s.r.o. Nová Baňa, Štátna mincovňa Kremnica, ZSNP, a.s. Žiar nad Hronom, pričom odber elektrickej energie je značne premenlivý v závislosti od výrobného programu a náplne.

Ekologické hľadisko výroby a spotreby elektrickej energie

V riešenom území je možné efektívne využiť náhradu jednoúčelových energetických výrobní kombinovanou výrobou elektriny a tepla (kogenerácia) v mestských a závodných teplárňach, výhrevniach a kotolniciach na zemný plyn v Žarnovici, Novej Bani, Žiari nad Hronom. Vhodné je využiť spaľovanie komunálneho a priemyselného odpadu na lokálne zásobovanie teplom resp. elektrickou energiou (Žiar nad Hronom).

Zásobovanie plynom

Dodávku plynu zabezpečujú nasledovné plynárenské zariadenia:

- Lučenec - Zvolen DN 300; PN 64 s prepúšťacou stanicou Zvolen - Lieskovec PS 25000 m³ /hod 6,4 / 2,5 MPa prepúšťa do Pohronskeho plynovodu
- Tlmače - Žiar Nad Hronom DN 500; PN 64 s prepúšťacou stanicou PS 40000 m³ /hod 6,4 / 2,5 MPa prepúšťa do Pohronskeho plynovodu
- Pohronský plynovod DN 300; PN 25 Brezno – Žiar nad Hronom - Tlmače – Žiar Nad Hronom DN 300; PN25
- Mesto Banská Štiavnica je od roku 1977 zásobované zemným plynom z VTL plynovodu Hronská Breznica-Banská Štiavnica DN 200; PN 25

Kapacitné možnosti a využitie realizovaných plynárenských zariadení pre zabezpečenie dodávky plynu v rámci slovenskeho plynárenského systému sú v plynovodoch VTL postačujúce. Pre navrhovaný rozvoj mesta bude potrebné prehodnotiť kapacity RS a rozvodných NTL, STL plynovodoch (ÚPN - B B. Štiavnica, 2006, s.28).

Dodávku plynu zabezpečujú nasledovné plynárenské zariadenia:

- Lučenec - Zvolen DN 300; PN 64 s prepúšťacou stanicou Zvolen - Lieskovec PS 25000 m³ /hod 6,4 / 2,5 MPa prepúšťa do Pohronskeho plynovodu
- Tlmače - Žiar Nad Hronom DN 500; PN 64 s prepúšťacou stanicou PS 40000 m³ /hod 6,4 / 2,5 MPa prepúšťa do Pohronskeho plynovodu
- Pohronský plynovod DN 300; PN 25 Brezno – Žiar nad Hronom - Tlmače – Žiar Nad Hronom DN 300; PN25
- Mesto Banská Štiavnica je od roku 1977 zásobované zemným plynom z VTL plynovodu Hronská Breznica-Banská Štiavnica DN 200; PN 25

Kapacitné možnosti a využitie realizovaných plynárenských zariadení pre zabezpečenie dodávky plynu v rámci slovenskeho plynárenského systému sú v plynovodoch VTL postačujúce. Pre navrhovaný rozvoj územia bude potrebné prehodnotiť kapacity RS a rozvodných NTL, STL plynovodoch (ÚPN - B B. Štiavnica, 2006, s.28).

Návrh rozvoja plynofikácie územia

V návrhu výrazne rozširujeme počet plynofikovaných sídiel vo všetkých okresoch, čo spolu so zvýšenou spotrebou plynu v domácnostiach (tzv. komplexná plynofikácia) a vyšším podielom plynofikovaných domácností vytvára nový fenomén v území. Rozvoj plynofikácie je otázkou technickou, ekonomickou a ekologickou a preto možnosti a podmienky plynofikácie sú rozdielne. Plynofikácia sídiel v blízkosti vysokotlakového plynovodu, s väčšou a koncentrovanejšou potrebou plynu, bude efektívnejšia a preto uprednostnená pred plošnou plynofikáciou obce, či skupinou obcí, pre ktoré je potrebné vybudovať dlhšiu odbočku plynovodu.

Plynofikácia sídiel				
Okres	Stav		do r. 2015, (po r. 2015)	
Banská Štiavnica	Banská Štiavnica	Banská Belá	Ilija (Prenčov) Štiavnické Bane Brehy Hrabičov	(Banský Studenec) Svätý Anton
Žarnovica	Žarnovica Hronský Beňadik Tekovská Breznica	Hodruša - Hámre Nová Baňa	(Malá Lehota) Ostrý Grúň (Veľká Lehota) Župkov	Horné Hámre Kľak Orovnica Rudno nad Hronom Voznica
Žiar nad Hronom	Žiar nad Hronom Hliník nad Hronom Kremnica	Dolná Ždaňa Horná Ždaňa Ladomerská Vieska	Bartošova Lehôtka Dolná Trnávka Janova Lehota	Bzenica Dolná Ves Kosorín

Plynofikácia sídiel				
Okres	Stav		do r. 2015, (po r. 2015)	
	Lehôtka pod Brehmi Lutila Vyhne	Lovča Stará Kremnička	Krahule (Kunešov) Pitelová Sklené Teplice Trnavá Hora	Kremnické Bane Lovčica - Trubín Prestavky Slaská

Telekomunikácie

Sídla sú súčasťou uzlového telefónneho obvodu UTO a mestského telefónneho obvodu MTO v primárnej oblasti PO Zvolen a v sekundárnej oblasti SO Banská Bystrica – patrí do tranzitného telefónneho obvodu TTO Banská Bystrica. Primárna oblasť je nižšou územnou jednotkou.

Mobilní operátori telekomunikačných systémov T-Mobile, Orange a O2 Telefonica Slovensko má stav pokrytia v danej oblasti pre služby siete GSM/GPRS prostredníctvom technológie generácie 3 a 4G s využívaním systémov AMPS, TACS.

Z hľadiska nadregionálnej telekomunikačnej infraštruktúry územím Banskobystrického samosprávneho kraja prechádzajú ako prenosové média diaľkové optické káble, spájajúce kraj s ostatnými regiónmi Slovenska a zabezpečujúce tranzitnú telekomunikačnú prevádzku v smere Východ - Západ a Sever - Juh. Prevažnú časť telekomunikačnej infraštruktúry vlastní a prevádzkuje Slovak Telekom, a.s. prostredníctvom regionálne príslušnej organizačnej zložky Centrum sieťovej infraštruktúry (CSI) JUH so sídlom v Banskej Bystrici. V diaľkovej optickej sieti využíva optické káble s monomódovými optickými vláknami, po ktorých je prevádzkovaná sieť vlnových multiplexorov WDM, SDH sieť, MEN sieť a v dátovej technológii a širokopásmových službách sieť IP/MPLS. Pre rozširovanie transportnej kapacity na existujúcich optických kábloch je využívaná sieť vlnových multiplexorov DWDM. Prevádzka v jednotlivých typoch sietí je chránená rôznymi druhmi ochrán prevažne v kruhovej štruktúre. Technológie sú centrálne riadené a dohliadané.

Z hľadiska telekomunikačnej technológie prebieha postupný prechod z klasickej PSTN siete na sieť novej generácie NGN, do ktorej sa priebežne integrujú nové multimediálne služby s novými funkcionalitami. V prístupovej sieti sa budovaním a zahusťovaním širokopásmových uzlov (DSLAM a MSAN) dosiahlo skrátenie klasických metalických účastníckych vedení s podstatným zväčšením šírky prenosového pásma a zvýšením prístupovej rýchlosti, čo podstatne rozšírilo sortiment ponúkaných služieb pre domácnosti, podnikateľov a veľké firmy. Ku klasickým telefónnym a ISDN službám sa pridali:

- širokopásmové služby vrátane Internetu, IP telefónie a Digitálnej televízie,
- Komplexné sieťové riešenia vrátane Koorporátnych sietí.

Ku všetkým službám je ponúkané množstvo rôznych programov a ďalších doplnkových služieb.

Do komplexnej bytovej zástavby, obytných súborov miest Banská Bystrica, Zvolen, Žiar nad Hronom a Lučenec sa buduje nová prístupová infraštruktúra na báze optickej siete FTTx, ktorá v súčasnosti predstavuje absolútny kvalitatívny vrchol v oblasti prístupu, čo do šírky pásma a spoľahlivosti.

Doprava

Dopravné koridory a dopravná obsluha regiónov

Územie leží, z dopravného hľadiska, mimo hlavných transeurópskych medzinárodných dopravných koridorov (nosná sieť TINA), ktoré prechádzajú územím Slovenska po jeho západnom a severnom okraji, územím Trenčianskeho a Žilinského kraja (dopravné koridory siete TINA číslo V.A a VI.). Prioritná výstavba diaľničných úsekov a modernizácia železnice na západnom a severom Slovensku a časové odsunutie riešenia adekvátnej dopravnej obsluhy v priestore južnej časti stredného Slovenska má vplyv na pokračovanie jeho relatívneho ekonomického úpadku s následným prehlbovaním regionálnych rozdielov medzi západnými a východnými časťami krajiny.

Hlavnými trasami cestnej dopravy, prechádzajúcimi územím je európsky ťah E 58 Bratislava – Nitra – Zvolen – Rimavská Sobota – Košice, ktorý spája najvýznamnejšie regionálne metropoly Slovenska logickým a najkratším smerom cez Zvolenskú kotlinu v ťažiskovom priestore Slovenska. Cez Zvolen prechádza tiež severo – južný medzinárodný ťah E77, ktorý je zaradený ako rýchlostná komunikácia do doplnkovej siete TINA, aj odklonový cestný ťah E572 Trenčín – Prievidza – Žiar nad Hronom, ktorý v smere západ – východ pokračuje ťahom E 58 do Košíc.

Najvýznamnejšie železničné prepojenie je tvorené traťou Nové Zámky – Zvolen a Zvolen – Košice. Trať je v sieti ŽSR traťou II. kategórie a plní tiež funkciu odklonového ťahu v polohe Bratislava – Zvolen – Košice („Južný ťah“). S hlavným severným ťahom ho spájajú trate Vrútky – Zvolen a Zvolen – Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany.

Možnosti využitia vodnej dopravy v riešenom území nie sú z dôvodu nedostatku prírodných vodných tokov vhodných pre túto dopravu.

Stredoeurópske dopravné koridory

Po vstupe Slovenska do EÚ boli multimodálne koridory a ich doplnkové dopravné siete, pôvodne stanovené v rámci projektu TINA, začlenené do dopravnej siete krajín Európskej únie TEN – T. Paneurópska dopravná sieť pokrýva celé územie Európskej únie. Ako hlavné dopravné siete TEN-T na území prístupujúcich štátov sú definované siete, ktoré sú súčasťou multimodálnych dopravných koridorov, ktoré boli schválené Paneurópskou konferenciou ministrov dopravy ECM/CEMT v Helsinkách v roku 1997. Výsledné riešenie trás siete TEN-T v zásade akceptuje špecifické dopravné podmienky a sídelnú štruktúru územia Slovenska.

Územím SPR neprechádza žiaden multimodálnych koridorov siete TEN-T. Z trás doplnkových sietí TEN-T prechádza územím SPR cestné prepojenie Martin – Kremnica – Zvolen – Šahy – Budapešť a železničné prepojenie Nové Zámky/Palárikovo – Levice – Zvolen – Lučenec – Košice.

Celkové hodnotenie dopravnej infraštruktúry celoštátneho až medzinárodného významu (II. hierarchickej úrovne podľa KURS 2001)

1. Cesta E 58 (Bratislava – Nitra – Zvolen – Lučenec – Košice) a železnica Južný ťah (Bratislava – Nové Zámky – Zvolen – Lučenec – Košice) - pre trate železničnej a kombinovanej dopravy Bratislava – Nové Zámky – Zvolen – Lučenec – Košice (Južný ťah) s terminálom intermodálnej prepravy a logistického centra nákladnej dopravy Zvolen- Budča, na hranici katastrov mesta Zvolen a obce Budča,

Súčasťou doplnkovej siete TEN-T na území SPR je cestné prepojenie v úseku Martin – Kremnica – Zvolen – Šahy – Budapešť, v trase navrhovanej cesty pre motorové vozidlá R3.

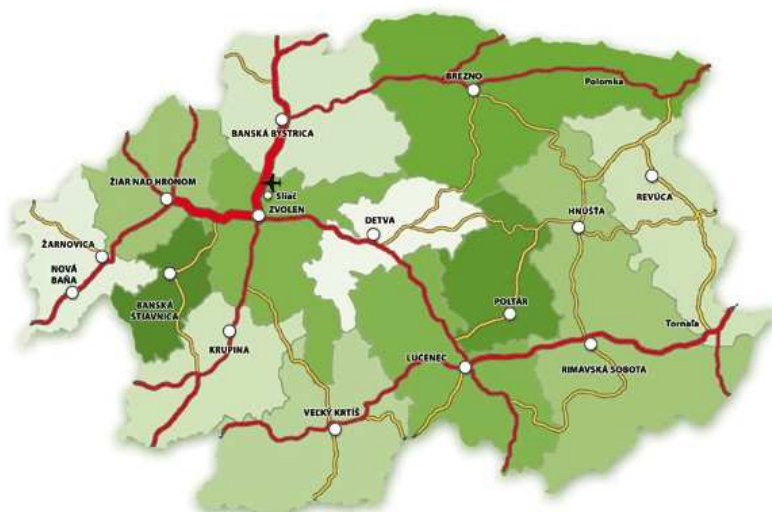
Cestná infraštruktúra a cestná doprava

Aktualizovaná sieť nadradenej cestnej infraštruktúry predstavuje v *sieti ciest pre motorové vozidlá – ďalej rýchlostné cesty “R”*:

R1: Tmava – Nitra – **Žarnovica – Žiar nad Hronom** – Zvolen – Banská Bystrica – Ružomberok

R2: Trenčín križovatka s D1 – Prievidza – **Žiar nad Hronom** – Zvolen – Lučenec – Rimavská Sobota – Rožňava – Košice

R3: št. hranica MR/SR – Šahy – Zvolen – **Žiar nad Hronom** – Turčianske Teplice – Martin – Kľačany – Dolný Kubín – Trstená – št. hranica SR/PR

Obrázok: Sieť diaľnic, rýchlostných ciest a ciest I. triedy v SPR

Zdroj: <http://pracuj-doma.sk>, 20.4.2021

Ťažiskom dopravného systému SPR je cestná a železničná doprava. Územím prechádzajú medzinárodné cestné trasy:

- E 58 (Bratislava - Košice): v dopravnej sieti SR na území Banskobystrického kraja cesty I. triedy č. 65 a 50,
- E 572 (Trenčín - Žiar nad Hronom): v dopravnej sieti SR cesta č. 50.

Sieť ciest I. triedy tvoria ďalej cesty č. 72, 75, 51, 71 a 76. Uvedenú cestnú sieť v hlavných dopravných smeroch dopĺňajú cesty II. triedy regionálneho významu.

Zo sledovaných okresov a ich sídiel má najhoršie pripojenie Banská Štiavnica, ktorá leží bokom od hlavných cestných trás. Jej napojenie na cesty I. triedy zabezpečujú cesty II. triedy 524 a 525 (okres Banská Štiavnica). Ich zaťaženie je malé a ich kvalitatívna úroveň je veľmi nízka.

Medzinárodná cesta E 58 – hlavná dopravná tepna Banskobystrického kraja spája dve najvýznamnejšie metropoly Slovenska, Bratislavu a Košice cez Stredoslovenské regionálne centrum v priestore jeho južného centra, mesta Zvolen. Trasa tejto rýchlostnej cesty v celom úseku je kratšia (o 40 – 50 km) ako diaľničná trasa vedená západným a severným okrajom Slovenskej republiky a dopravné spojenie v tomto smere integruje do ekonomického života najviac zaostávajúce regióny Slovenska, Hont, Malohont, Novohrad a Gemer, vrátane socioekonomicky podobných regiónov juhovýchodného Slovenska.

V zmysle čl. II. zákona č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na vyššie územné celky a obce prešla k 1. januáru 2004 zo štátu na samosprávne celky pôsobnosť majetkového správcu ciest II. a III. triedy a ich prejazdných úsekov cez obec. Uvedená kompetencia zahŕňa vlastníctvo ciest a ich súčastí spojené s majetkovou správou, ako aj zodpovednosť za plánovanie, prípravu a výstavbu týchto ciest.

Špecifikácia cestnej siete SPR				
Okres	I. triedy	cesty II. triedy	III. triedy	spolu
Banská Štiavnica	0,0	49,866	66,154	116,020
Žarnovica	30,664	27,173	95,178	153,015
Žiar nad Hronom	57,191	10,038	138,467	205,696

Zdroj: VÚC BB, 2015

Výstavba rýchlostnej cesty **R3** (štátna hranica MR/SR - Šahy – Zvolen – **Žiar nad Hronom** – Turčianske Teplice – Martin – Kral'ovany – Dolný Kubín – Trstená – št. hranica SR/PR) je v úseku od hranice s Nitrianskym krajom po Dolné Breziny z územného aj stavebno-technického hľadiska stanovená (nová trasa v súbehu s existujúcou cestou I/66) v kategórii R 24,5/120. Vybudovanie novej trasy rýchlostnej cesty R3 v potrebnej kategórii 4 pruhovej cesty v kategórii R 24,5/120 so súbežnou cestou pre vozidlá vylúčené z rýchlostnej cesty, je v úzkej Neresnickej doline nereálne a z pohľadu mesta Zvolen aj neprijateľné.

Železničná infraštruktúra a doprava

V Banskobystrickom kraji je 24 traťových úsekov (TÚ) železničnej siete SR v celkovej dĺžke tratí 529 km a dĺžke koľají 529 km (vystavané hlavne v období rokov 1871 – 1949):

Železničná sieť v SPR					
P.č.	TÚ	Názov TÚ	Dĺžka tratí (km)	Dĺžka koľají (km)	Rok výstavby
1.	2902	Filakovo – Vrútky (dĺžka po hranicu kraja medzi tarifnými bodmi Kremnické Bane a Turčok (ŽSK))	117,981	154,490	1871-1872
2.	3005	Kozárovce – Hr. Dúbrava (dĺžka po hranicu kraja medzi tarifnými bodmi Psiare a Kozárovce (NSK))	52,868	70,011	1886
3.	3091	H. Dúbrava – B. Štiavnica	19,936	19,936	1949

Zdroj: MDPT SR, ŽSR

Železničnú sieť v SPR tvoria trate (ŽSR Bratislava, GR, 2015):

- kategórie: Zvolen východ – Hronská Dúbrava – Vrútky; Zvolenská spojka, Zvolen osobná stanica – Banská Bystrica – Odb. Dolná Štubňa; Hronská Dúbrava – Palárikovo.
- kategórie: Banská Štiavnica – Hronská Dúbrava.
- Regionálne trate: Banská Štiavnica – Hronská Dúbrava.
- Dvojkoľajové traťové úseky: Zvolen osobná stanica – Hronská Dúbrava; Žiar nad Hronom – Žarnovica.
- Elektrifikované traťové úseky s trakčnou sústavou 25 kV, 50 Hz: Zvolen východ – Hronská Dúbrava; Hronská Dúbrava – Palárikovo.

Traťové úseky: Kozárovce – **Hronská Dúbrava**, a časť TÚ Filakovo – Zvolen – Hronská Dúbrava sú súčasťou tzv. "južného ťahu" Bratislava – Zvolen – Košice. Južný ťah má charakter doplnujúcej trate k hlavnému koridoru Bratislava – Žilina – Košice, je však súčasťou tzv. Sieť transeurópskych železníc TEN (Trans European Network), ktorej potreby sleduje projekt TINA s cieľom zabezpečiť financovanie tejto siete aj zo zdrojov PHARE. Je snahou zaradiť toto spojenie do siete tratí AGTC (Európska dohoda o najdôležitejších trasách medzinárodnej kombinovanej dopravy a súvisiacich objektoch), čo si vyžaduje upraviť parametre trate (elektrifikácia, zvyšovanie rýchlosti). Z faktu, že táto trať je hlavnou železničnou dopravnou tepnou kraja vyplýva nedostatočná železničná infraštruktúra pre požadovaný priemyselný rozvoj oblasti v rámci európskej štruktúry.

Ostatné trate majú regionálny charakter. Ide o trate: Hronská Dúbrava – Banská Štiavnica. Tieto trate sú vo veľmi zlom technickom stave.

Letecká doprava

Základnú leteckú dopravnú infraštruktúru Slovenska tvoria verejné letiská Bratislava, Košice, Poprad, Sliač a Piešťany. Tieto letiská tvoria sieť letísk medzinárodného významu, ktorá je na území Slovenska rovnomerne rozmiestnená.

Letecký úrad Slovenskej republiky, ako príslušný orgán štátnej správy na úseku civilného letectva v zmysle ustanovení § 28 ods. (3) zákona č. 143/1998 Z.z. o civilnom letectve (letecký zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, poskytol v rámci svojich kompetencií zoznam existujúcich letísk, heliportov a leteckých pozemných zabezpečovacích zariadení v Banskobystrickom kraji ktorých lokalizáciu je nevyhnutné rešpektovať s akceptovaním zákazov a obmedzení vyplývajúcich z rozhodnutí o stanovení ochranných pásiem.

V SPR sa nachádzajú nasledovné letiská, heliporty a letecké pozemné zabezpečovacie zariadenia, s rozhodnutiami o stanovení ochranných pásiem (ďalej OP):

Okres Žiar nad Hronom:

- *Janova Lehota* - letisko pre letecké práce (spevnená dráha), rozhodnutie o OP zn. 1-16/90 zo dňa 13.03.1990, vydané Štátnou leteckou inšpekciou

3 OBYVATEĽSTVO

OBYVATEĽSTVO - Okres Banská Štiavnica - SO BANSKÁ ŠTIAVNICA

Podrobná analýza demografickej štruktúry a jej predpokladaný vývoj do budúcnosti je základom plánovania verejnej infraštruktúry v SPR a jednotlivých SO.

Nasledujúca tabuľka prezentuje vekovú štruktúru obyvateľov okresu Banská Štiavnica podľa pohlavia v roku 2020. Najviac obyvateľov je vo vekovej skupine od 40 do 49 rokov. Relatívne vysoký počet obyvateľov je vo vekovej skupine do 4 rokov a od 10 do 14 rokov.

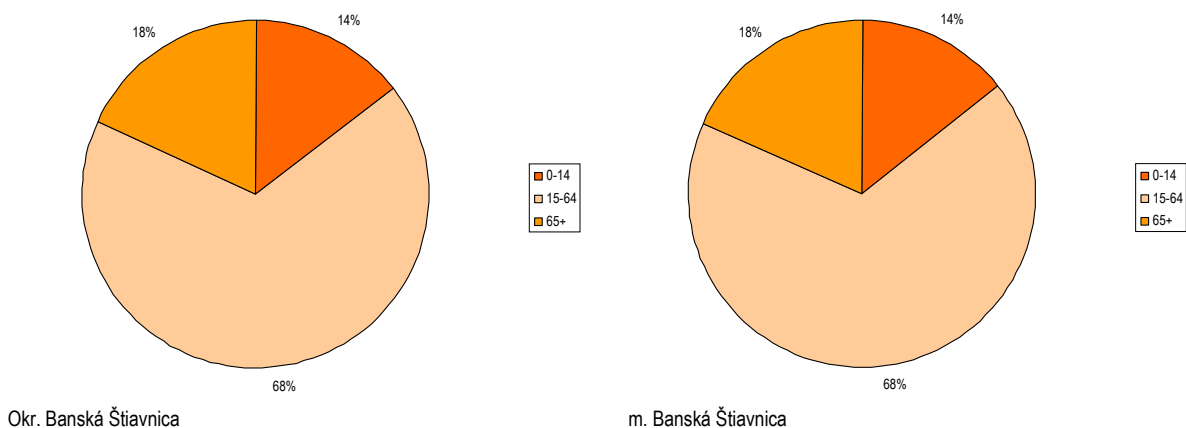
Stav trvale bývajúcего obyvateľstva k 31.12. (Osoba)					
2020					
	Muži	Ženy	Spolu	Rozdiel	
Spolu	7768	8235	16003	-467	Od 105 do 109 rokov
4 roky alebo menej	367	392	759	-25	Od 100 do 104 rokov
Od 5 do 9 rokov	369	340	709	29	100 rokov alebo viac
Od 10 do 14 rokov	404	435	839	-31	Od 95 do 99 rokov
Od 15 do 19 rokov	366	353	719	13	Od 90 do 94 rokov
Od 20 do 24 rokov	420	400	820	20	Od 85 do 89 rokov
Od 25 do 29 rokov	526	490	1016	36	Od 80 do 84 rokov
Od 30 do 34 rokov	623	565	1188	58	Od 75 do 79 rokov
Od 35 do 39 rokov	650	589	1239	61	Od 70 do 74 rokov
Od 40 do 44 rokov	688	647	1335	41	Od 65 do 69 rokov
Od 45 do 49 rokov	662	629	1291	33	Od 60 do 64 rokov
Od 50 do 54 rokov	510	515	1025	-5	Od 55 do 59 rokov
Od 55 do 59 rokov	516	579	1095	-63	Od 50 do 54 rokov
Od 60 do 64 rokov	527	540	1067	-13	Od 45 do 49 rokov
Od 65 do 69 rokov	474	563	1037	-89	Od 40 do 44 rokov
Od 70 do 74 rokov	316	478	794	-162	Od 35 do 39 rokov
Od 75 do 79 rokov	200	296	496	-96	Od 30 do 34 rokov
Od 80 do 84 rokov	82	236	318	-154	Od 25 do 29 rokov
Od 85 do 89 rokov	45	110	155	-65	Od 20 do 24 rokov
Od 90 do 94 rokov	18	51	69	-33	Od 15 do 19 rokov
Od 95 do 99 rokov	5	18	23	-13	Od 10 do 14 rokov
Od 100 do 104 rokov	0	0	0	0	Od 5 do 9 rokov
Od 105 do 109 rokov	0	5	5	-5	4 roky alebo menej

Zdroj: ŠÚ SR, 2021

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet obyvateľov bývajúcich v okrese a v meste Banská Štiavnica v roku 2020 z pohľadu hlavných vekových skupín - predproduktívny poproduktívny a produktívny vek. Najväčšiu skupinu obyvateľov tvoria obyvatelia vo vekovej skupine od 15 do 65 rokov. Percentuálne zastúpenie jednotlivých skupín je identické v prípade okresu aj mesta Banská Štiavnica. Identická demografická štruktúra vytvára dobré predpoklady plánovania v celej SO Banská Štiavnica, nakoľko možno predpokladať zhodu v preferenciách obyvateľov mesta ako aj príslušných obcí.

Bývajúce obyvateľstvo (rok 2020)					
	spolu	ženy	0-14	15-64	65+
Okres Banská Štiavnica	16003	8235	2307	10795	2901
mesto Banská Štiavnica	9922	5114	1404	1807	6711

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2021,

V roku 2020 žilo v okrese 16003 obyvateľov a meste Banská Štiavnica celkovo 9922 obyvateľov. V tomto roku žilo v okrese 8235 žien.

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj štruktúry obyvateľstva podľa vierovyznania v roku 2021. SO je podľa kritéria vierovyznania heterogénna s 1 dominantným vierovyznaním. Najväčšia časť obyvateľov sa hlásila k rímskokatolíckej cirkvi (49,69 %). Pri 4,19 % nebolo zistené vierovyznanie. Bez vyznania bolo 35,95 % obyvateľov. Sledovanie obyvateľov z hľadiska vierovyznania je dôležité kvôli skúmaniu preferencií jednotlivých skupín. Možno predpokladať, že náboženstvo ovplyvňuje štruktúru dopytu po verejných službách v zmysle preferencie komunitných, spoločenských foriem. Uvedené má samozrejme zmysel pri nižších vekových kohortách a obyvateľoch mladšieho produktívneho veku.

Bývajúce obyvateľstvo podľa náboženského vyznania (Banská Štiavnica)		
Ukazovateľ	SODB 2021	%
Rímskokatolícka cirkev	4784	49,69
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	627	6,51
Gréckokatolícka cirkev	62	0,64
Reformovaná kresťanská cirkev	10	0,1
Pravoslávna cirkev	5	0,05
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	24	0,25
iné	252	2,62
bez vyznania	3461	35,95
nezistené	403	4,19
Spolu	9628	

Zdroj: <http://www.sodbtn.sk/>

Z hľadiska národnostnej štruktúry sa väčšina obyvateľov hlási k slovenskej národnosti – 14451. Pri 1273 obyvateľoch nebola zistená národnosť. Počet obyvateľov slovenskej národnosti postupne klesá. Od roku 2010 do roku 2020 klesol počet obyvateľov slovenskej národnosti o 8,09 %.

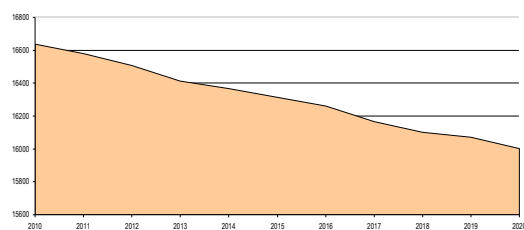
Obyvateľstvo podľa národnosti (k 31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Spolu	16638	16580	16509	16414	16367	16314	16260	16165	16103	16069	16003
Slovenská	15724	14702	14626	14664	14659	14638	14610	14551	14510	14499	14451
Maďarská	58	42	40	43	47	48	49	50	50	52	54
Rómska	308	111	112	112	109	103	99	97	97	94	96
Rusínska	4	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Ukrajinská	11	3	2	5	5	5	5	5	5	5	5
Česká	88	50	53	60	60	66	69	71	75	76	79
Nemecká	15	5	6	10	10	9	8	9	9	10	10
Poľská	6	3	3	7	7	7	7	7	8	8	10
Ruská	3	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3
Židovská	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Moravská	10	4	5	5	5	5	5	4	4	4	4
Sliezska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rumunská	9	1	1	5	5	5	7	7	7	8	9
Rakúska	7	0	0	4	4	4	4	4	5	5	5
Vietnamská	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Iná a nezistená	395	1653	1655	1493	1450	1417	1390	1353	1326	1301	1273

Demografia

Problémom a zároveň bariérou rozvoja SO je postupné znižovanie počtu obyvateľov. V prípade okresu Banská Štiavnica bol zaznamenaný pokles počtu obyvateľov. V roku 2020 dosiahol počet 16069.

Stav obyvateľstva ku koncu obdobia (k 31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
k 1.1.	16674	16640	16580	16509	16414	16367	16314	16260	16165	16103	16069
k 30.6.	16677	16610	16545	16462	16391	16341	16287	16213	16134	16086	16036
k 31.12.	16638	16580	16509	16414	16367	16314	16260	16165	16103	16069	16003
muži	8044	8047	8013	7981	7960	7939	7918	7872	7827	7797	7768
ženy	8594	8533	8496	8433	8407	8375	8342	8293	8276	8272	8235
Index	-	0,997	0,996	0,994	0,997	0,997	0,997	0,994	0,996	0,998	0,996
Priemer lx											0,996

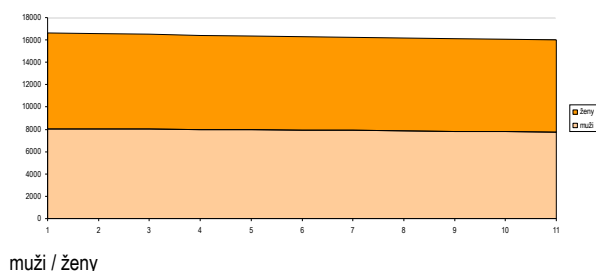
Zdroj: ŠÚSR, 2010-2020, DataCubes

k 31.12

Graf: Vývoj počtu obyvateľov od roku 2010 do 2020

Zdroj: ŠÚSR, 2010-2020, DataCubes

Počas sledovaného obdobia v priemere počet obyvateľov klesol o 605. Priemerný index dosiahol hodnotu 0,996, čo predstavuje priemerný ročný pokles o 0,35 %. K najvyššiemu poklesu došlo v roku 2013 a 2017, kedy klesol počet obyvateľov o 95 osôb. Tento vývoj nie je pozitívny z hľadiska rozvoja verejných služieb. Región však plní dôležitú úlohu v oblasti nadregionálneho cestovného ruchu (kultúra turistika UNESCO, aktívne trávenie voľného času - SALAMANDRA, cykloturistika, kúpanie, ...), preto je potrebné popri základnej infraštruktúre rozvíjať aj primárnu infraštruktúru cestovného ruchu.

Prirodzený prírastok obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka prezentuje prirodzený prírastok/úbytok obyvateľstva v okrese, kraji, SR, ako aj prirodzený prírastok v meste Banská Štiavnica ako hlavného sídla SO.

Prirodzený prírastok											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HMPP	1,28	1,65	0,57	0,51	0,68	0,33	0,96	0,75	0,61	0,7	-0,45
kraj B. Bystrica HMP	-0,73	-0,28	-1,5	-1,11	-0,96	-1,78	-0,92	-1,12	-1,43	-1,78	-2,36
okr. B. Štiavnica HMPP											
okr. prirodzený prírastok	-22	-40	-51	-64	-43	-45	-53	-28	-27	-36	-36
okr. hrubá miera pr. prír.	-1,32	-2,41	-3,08	-3,89	-2,62	-2,75	-3,25	-1,73	-1,67	-2,24	-2,24
Mesto Banská Štiavnica											
prirodzený prírastok	-8	-30	-22	-17	-22	-20	-21	-10	9	-7	-10
hrubá miera pr. prír.	-0,76	-2,88	-2,12	-1,65	-2,15	-1,96	-2,06	-0,99	0,89	-0,7	-1
hrubá miera pr. prír. obce											
Baďan	0	4,65	-19,05	4,83	-9,76	0	0	-5,39	5,6	-5,78	-11,66
Banská Belá	-1,58	4,83	-4,04	-11,43	-0,83	-7,52	-5,11	-3,43	-6,81	-5,11	0
Banský Studenec	0	0	-8,74	-13,23	-4,39	4,35	-8,61	0	-2,13	-8,56	-4,25
Beluj	-30,08	-15,38	-31,5	-16	-24,49	0	-17,02	-16,74	-8,16	-22,99	-7,35
Ilija	0	-5,92	-8,88	-14,9	0	20,32	-2,89	2,83	5,52	2,77	-8,49
Štiavnické Bane	1,27	-9,74	0	0	-1,21	1,19	0	-6	-8,45	-3,64	-6,13

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Vývoj ukazovateľa hrubej miery prirodzeného prírastku obyvateľstva v okrese v sledovanom období vykazuje relatívne negatívny trend. Hrubá miera prirodzeného prírastku v kraji vykazovala v sledovanom období len záporné hodnoty. V porovnaní s vývojom v SR je to nepriaznivý vývoj. Samotné mesto Banská Štiavnica vykazuje negatívne hodnoty hrubej miery prirodzeného prírastku (na 1000 obyvateľov).

Počet zomretých prekračuje v meste počet živonarodených obyvateľov takmer v každom roku sledovaného obdobia (s výnimkou roku 2018). Jediný prirodzený prírastok dosiahol hodnotu 9 osôb.

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet živonarodených (hrubá miera) v okrese, kraji a na porovnanie v SR a vývoj počtu narodených za mesto Banská Štiavnica (hrubá miera ako aj absolútna hodnota). Rastový trend v okrese bol evidovaný do roku 2018, kedy hrubá miera dosiahla 9,85. Do roku 2020 vzrástol tento počet na 10,29.

V súčasnosti je v meste Banská Štiavnica nevyrovnaný trend. Najvyšší počet živonarodených bol evidovaný v roku 2010, 2017 a 2018. V absolútnych hodnotách to bolo 120, 107 a 109 osôb.

Počet živonarodených											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	11,12	11,27	10,27	10,13	10,16	10,25	10,6	10,66	10,58	10,46	10,38
kraj B. Bystrica HM	10,31	10,14	9,13	9,25	9,24	9,03	9,57	9,66	9,38	9,21	9,28
okr. Banská Štiavnica HM	9,87	9,83	9,04	8,95	9,06	9,23	9,36	9,15	9,67	9,39	9,26
narodení	183	159	131	138	131	135	120	156	160	141	165
živonarodení	182	159	131	136	131	134	120	156	159	141	165
hrubá miera živorod.	10,91	9,57	7,92	8,26	7,99	8,2	7,37	9,62	9,85	8,77	10,29
Mesto Banská Štiavnica											
narodení	120	98	79	88	80	81	79	107	109	89	105
živonarodení	120	98	79	86	80	80	79	107	108	89	105
hrubá miera živorod.	11,46	9,4	7,63	8,35	7,82	7,84	7,74	10,55	10,73	8,88	10,54
hrubá miera živorod.											
Baďan	13,76	9,3	9,52	9,66	4,88	5,03	5,22	0	16,81	17,34	0

Banská Belá	6,32	10,47	5,66	6,53	7,43	6,68	7,67	6	5,11	6,81	10,99
Banský Studenec	8,68	13,14	10,93	6,62	6,58	8,7	6,46	6,36	12,77	4,28	6,37
Beluj	15,04	15,38	0	0	8,16	0	0	0	0	0	7,35
Ilija	15,38	11,83	5,92	8,94	11,83	26,12	5,78	11,33	8,28	11,08	5,66
Štiavnické Bane	11,39	4,87	8,56	7,37	12,11	13,13	7,15	7,2	6,04	12,13	9,81

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Štatistika počtu potratov v okrese a kraji vykazuje podobné tendencie, ako v prípade štatistiky mesta Banská Štiavnica. Aj keď z hľadiska trendu počet potratov v meste stúpa aj klesá. Najviac potratov bolo zaznamenaných v období rokov 2012 - 2013. Celkovo sa hodnoty nachádzajú mierne nad okresnými a krajskými štatistikami.

Počet potratov											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	3,17	3,13	3,03	3,02	2,88	2,88	2,81	2,67	2,56	2,52	2,33
kraj B. Bystrica HM	3,5	3,4	3,33	3,38	3,26	3,37	3,41	3,19	2,98	2,89	2,67
okr. Banská Štiavnica HM											
potratovosť	63	47	60	77	53	56	46	38	29	43	27
hrubá miera potratovosti	3,78	2,83	3,63	4,68	3,23	3,43	2,82	2,34	1,8	2,67	1,68
Mesto Banská Štiavnica											
potratovosť	40	31	43	52	33	30	25	30	20	19	18
hrubá miera potratovosti	3,82	2,97	4,15	5,05	3,23	2,94	2,45	2,96	1,99	1,9	1,81
index potratovosti	33,33	31,63	54,43	59,09	41,25	37,04	31,65	28,04	18,35	21,35	17,14
ukončené tehotenstvá	160	129	122	140	113	111	104	137	129	108	123
hrubá miera uk. tehot.	15,28	12,38	11,78	13,6	11,05	10,88	10,19	13,5	12,82	10,78	12,35
hrubá miera potratovosti											
Baďan	4,59	4,65	4,76	0	0	5,03	5,22	0	0	0	5,83
Banská Belá	4,74	0	4,04	7,35	6,6	4,18	4,26	0	2,55	5,11	0,85
Banský Studenec	10,85	0	2,19	2,21	2,19	2,17	2,15	0	0	6,42	0
Beluj	0	0	0	8	0	0	0	0	0	0	7,35
Ilija	9,23	2,96	0	2,98	2,96	2,9	0	0	0	0	2,83
Štiavnické Bane	2,53	4,87	1,22	3,68	1,21	7,16	3,57	2,4	1,21	4,85	0

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Počet zomretých v okrese vykazuje stabilný trend v posledných rokoch sledovaného obdobia. Počet kolíše okolo 11,45 osôb na 1000 obyvateľov. Najvyšší počet bol zaznamenaný v roku 2010.

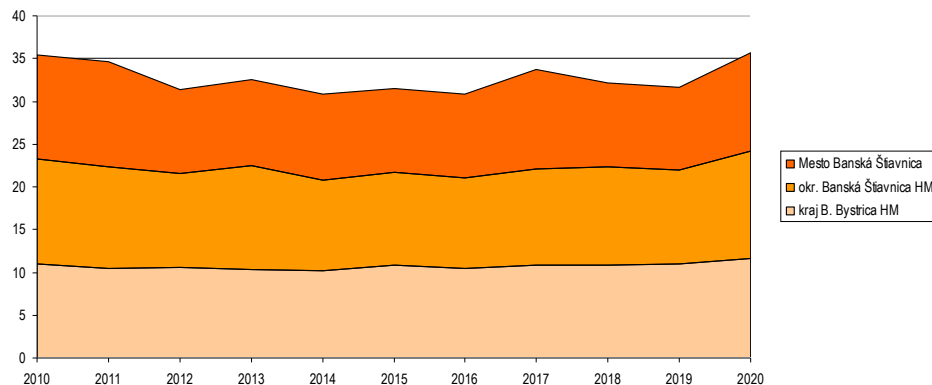
V meste Banská Štiavnica možno sledovať klesajúci trend od roku 2010. V roku 2010 bolo evidovaných 12,22 zomretých na 1000 obyvateľov, do roku 2020 to bolo 11,54.

:

Počet zomretých											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	9,84	9,61	9,7	9,62	9,48	9,92	9,64	9,91	9,97	9,76	10,82
kraj B. Bystrica HM	11,04	10,42	10,63	10,36	10,2	10,81	10,49	10,79	10,81	10,99	11,64
okr. Banská Štiavnica HM											
zomretí	204	199	182	200	174	179	173	184	186	177	201
hrubá miera úmrtnosti	12,23	11,98	11	12,15	10,62	10,95	10,62	11,35	11,53	11	12,53
Mesto Banská Štiavnica											
zomretí	128	128	101	103	102	100	100	117	99	96	115
hrubá miera úmrtnosti	12,22	12,28	9,75	10,01	9,98	9,8	9,8	11,53	9,84	9,58	11,54
hrubá miera úmrtnosti											
Baďan	13,76	4,65	28,57	4,83	14,63	5,03	5,22	5,39	11,2	23,12	11,66

Banská Belá	7,9	5,64	9,7	17,96	8,25	14,2	12,78	9,43	11,92	11,91	10,99
Banský Studenec	8,68	13,14	19,67	19,85	10,96	4,35	15,07	6,36	14,89	12,83	10,62
Beluj	45,11	30,77	31,5	16	32,65	0	17,02	16,74	8,16	22,99	14,71
Ilija	15,38	17,75	14,79	23,85	11,83	5,81	8,67	8,5	2,76	8,31	14,14
Štiavnické Bane	10,13	14,62	8,56	7,37	13,32	11,93	7,15	13,2	14,48	15,77	15,94

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obrázok: Vývoj hrubej miery úmrtnosti v meste B. Štiavnica, okrese B. Štiavnica a BB kraji.

Migrácia obyvateľstva

Migrácia obyvateľstva t.j. rozdiel medzi prisťahovanými a vysťahovanými obyvateľmi vykazuje negatívny vývoj. Rozhodujúci podiel na migrácii obyvateľstva v SO pripadá na občanov v produktívnom veku. V sledovanom období vykazoval migračný prírastok takmer každý rok negatívny trend. Najvyššia negatívna bilancia bola zaznamenaná v roku 2017. Veková štruktúra migrujúcich obyvateľov negatívne ovplyvňuje dopyt po infraštruktúre a službách.

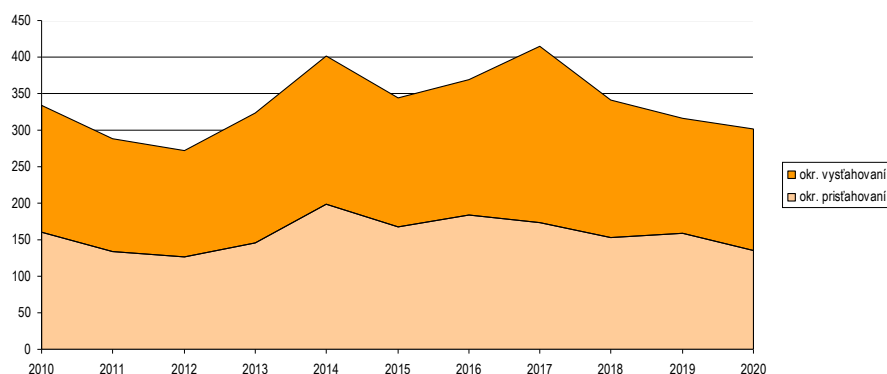
Saldo sťahovania											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	0,62	0,55	0,63	0,44	0,32	0,58	0,72	0,68	0,73	0,67	0,8
kraj B. Bystrica HM	-0,75	-1,02	-0,99	-1,44	-1,25	-1,79	-1,41	-1,52	-1,52	-2,24	-1,02
okr. Banská Štiavnica HM											
migračné saldo	-14	-20	-20	-31	-4	-8	-1	-67	-35	2	-30
hr. miera migr. salda	-0,84	-1,2	-1,21	-1,88	-0,24	-0,49	-0,06	-4,13	-2,17	0,12	-1,87
Mesto Banská Štiavnica											
migračné saldo	-1	-40	-35	-54	-46	39	4	-86	-71	-24	-72
hr. miera migr. salda	-0,1	-3,84	-3,38	-5,25	-4,5	3,82	0,39	-8,48	-7,05	-2,4	-7,23
Badan	32,11	-23,26	-9,52	-4,83	-9,76	-40,2	-36,55	-21,56	-56,02	-5,78	5,83
Banská Belá	-10,27	-7,25	-0,81	-3,27	-5,78	-10,86	-15,33	11,14	12,77	0	18,6
Banský Studenec	0	2,19	10,93	-6,62	35,09	-17,39	40,9	0	-6,38	6,42	21,23
Beluj	45,11	-15,38	15,75	0	0	-50,85	59,57	8,37	65,31	91,95	22,06
Ilija	3,08	11,83	2,96	5,96	23,67	-5,81	-2,89	42,49	2,76	-19,39	-16,97
Štiavnické Bane	8,86	12,18	-11,01	3,68	25,42	3,58	-1,19	-7,2	9,66	-7,28	-4,9

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Nasledujúca tabuľka prezentuje absolútne hodnoty migrujúcich za okres a mesto Banská Štiavnica. Najvyšší počet obyvateľov migruje mimo územia - hlavne pracovné trhy mimo Banskobystrický kraj. Malá časť obyvateľov sa vysťahovala mimo hraníc SR. Z hľadiska dopytu po verejných službách bude migrácia ovplyvňovať dopyt hlavne v čase víkendov, kedy sa obyvatelia využívajúci pracovné trhy mimo Banskú Štiavicu vracajú naspäť do regiónu.

Migrácia obyvateľstva											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. prísťahovaní	160	134	126	146	199	168	184	174	153	159	136
okr. vysťahovaní	174	154	146	177	203	176	185	241	188	157	166
mesto prísťahovaní	139	96	104	117	164	176	157	130	119	128	103
mesto vysťahovaní	140	136	139	171	210	137	153	216	190	152	175

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obrázok Migrácia obyvateľstva od roku 2010 do 2020

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Ako prezentuje predchádzajúci graf, v sledovanom období počet vysťahovaných v okrese kolíše. Stúpajúca tendencia bola zaznamenaná hlavne v roku 2014 - celkovo až 203 vysťahovaných a v roku 2017 - 241 vysťahovaných. V roku 2020 počet vysťahovaných dosiahol hodnotu 166. Najväčší počet prísťahovaných bol zaznamenaný v roku 2014, kedy sa do okresu prísťahovalo celkovo 199 obyvateľov. Od roku 2018 možno badať klesajúci trend pri oboch skupinách.

Celkový prírastok

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj celkového prírastku na 1000 obyvateľov v okrese, kraji a SR, ktorý je súčtom prirodzeného a migračného prírastku a absolútne hodnoty za mesto Banská Štiavnica. Celkový prírastok nevykázal v okrese v sledovanom období kladnú hodnotu v žiadnom roku.

Celkový prírastok (- úbytok)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	1,91	2,2	1,2	0,94	1	0,9	1,67	1,43	1,34	1,37	0,35
kraj B. Bystrica HM	-1,48	-1,31	-2,48	-2,55	-2,22	-3,57	-2,32	-2,65	-2,95	-4,02	-3,37
okr. Banská Štiavnica HM											
celkový prírastok	-36	-60	-71	-95	-47	-53	-54	-95	-62	-34	-66
hrubá miera celk. pr.	-2,16	-3,61	-4,29	-5,77	-2,87	-3,24	-3,32	-5,86	-3,84	-2,11	-4,12
Mesto Banská Štiavnica											
celkový prírastok	-9	-70	-57	-71	-68	19	-17	-96	-62	-31	-82
hrubá miera celk. pr.	-0,86	-6,72	-5,5	-6,9	-6,65	1,86	-1,67	-9,46	-6,16	-3,09	-8,23
hrubá miera celk. pr.											
Baďan	32,11	-18,6	-28,57	0	-19,51	-40,2	-36,55	-26,95	-50,42	-11,56	-5,83
Banská Belá	-11,85	-2,42	-4,85	-14,69	-6,6	-18,38	-20,44	7,72	5,96	-5,11	18,6
Banský Studenec	0	2,19	2,19	-19,85	30,7	-13,04	32,29	0	-8,51	-2,14	16,99
Beluj	15,04	-30,77	-15,75	-16	-24,49	-50,85	42,55	-8,37	57,14	68,97	14,71
Ilija	3,08	5,92	-5,92	-8,94	23,67	14,51	-5,78	45,33	8,28	-16,62	-25,46
Štiavnické Bane	10,13	2,44	-11,01	3,68	24,21	4,77	-1,19	-13,2	1,21	-10,92	-11,04

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Celkový prírastok v meste vykazuje nerovnomerný a väčšinou negatívny trend. K najvyššiemu úbytku došlo v roku 2017, kedy počet obyvateľov dosiahol hodnotu – 96. Opätovne bola vysoká záporná hodnota celkového prírastku dosiahnutá v roku 2020. Uvedené mohlo súvisieť so zlou ekonomickou situáciou spojenou s pandemickými opatreniami. Keďže je ekonomika regiónu primárne orientovaná na cestovný ruch a pridružené služby, bola negatívne ovplyvnená viac ako v iných regiónoch.

Počet sobášov a rozvodov

Nasledujúce tabuľky prezentujú vývoj počtu sobášov a rozvodov v okrese, kraji a SR a sobášnosť a rozvodovosť v meste Banská Štiavnica. Na 1000 obyvateľov v okrese roku 2010 pripadalo 4,69, v kraji 4,11 na 1000 obyvateľov. Do roku 2020 klesol počet na 4,11 a 3,85.

Počet sobášov											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	4,68	4,75	4,81	4,71	4,93	5,31	5,51	5,76	5,72	5,44	4,35
kraj B. Bystrica HM	4,11	4,05	4,01	4,17	4,23	4,54	4,9	5,01	5,16	5	3,85
okr. Banská Štiavnica HM											
sobášnosť	57	60	73	62	67	74	86	74	92	87	67
hrubá miera sobášnosti	3,42	3,61	4,41	3,77	4,09	4,53	5,28	4,56	5,7	5,41	4,18
Mesto Banská Štiavnica											
sobášnosť	35	41	51	34	31	44	59	44	62	50	37
hrubá miera sobášnosti	3,34	3,93	4,92	3,3	3,03	4,31	5,78	4,34	6,16	4,99	3,71

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

V porovnaní s regionálnou štatistikou je sobášnosť v meste nižšia ako, ako v prípade okresu a kraja. Najvyšší počet sobášov sa uskutočnil v rokoch 2016 a 2018. Ochota zakladať si rodinu je okrem iného spojená aj s vhodnými životnými podmienkami v regióne.

V prípade rozvodovosti boli hodnoty väčšinou pod úrovňou okresu a kraja. K vyšším počtom došlo v roku 2014. Nárast, prípadne pokles rozvodov odzrkadľuje spokojnosť obyvateľov, prípadne bezproblémovú, alebo problémovú saturáciu základných životných potrieb.

Počet rozvodov											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	2,21	2,06	2,02	2,02	1,94	1,8	1,71	1,77	1,76	1,74	1,52
kraj B. Bystrica HM	2,25	2,1	2,19	2,04	2,04	1,85	1,77	1,71	1,76	1,73	1,51
okr. Banská Štiavnica HM											
rozvodovosť	42	32	29	48	55	28	28	26	32	34	24
hrubá miera roz.	2,52	1,93	1,75	2,92	3,36	1,71	1,72	1,6	1,98	2,11	1,5
Mesto Banská Štiavnica											
rozvodovosť	26	17	18	29	34	13	19	17	26	21	17
hrubá miera roz.	2,48	1,63	1,74	2,82	3,33	1,27	1,86	1,68	2,58	2,1	1,71
index rozvodovosti	74,29	41,46	35,29	85,29	109,68	29,55	32,2	38,64	41,94	42	45,95

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Hustota obyvateľov

Nasledujúca tabuľka prezentuje hustotu obyvateľov na km². Hustota obyvateľstva v meste je vysoko nad úrovňou Slovenska, okresu a kraja. Obyvateľstvo je sústredené do centrálnej zóny a miestne sídliská. V blízkosti mesta sú akolované väčšie samosprávy ako Svätý Anton, Banská Belá, prípadne Štiavnické Bane.

Z dlhodobého hľadiska dochádza v okrese a meste k poklesu hustoty obyvateľstva. V roku 2010 dosiahla hustota hodnotu 57,05 a 224,06 a do roku 2020 klesla na hodnotu 54,86 a 213,18. S poklesom hustoty obyvateľstva v jednotlivých častiach SO klesajú aj nároky na obslužnosť základnou infraštruktúrou.

Hustota obyvateľov na km² k 31.12. podľa územie a rok

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR	110,75	110,09	110,28	110,4	110,51	110,61	110,75	110,93	111,08	111,23	111,33
kraj Banská Bystrica	69,05	69,87	69,74	69,56	69,4	69,2	68,99	68,82	68,63	68,39	68,14
okr. Banská Štiavnica	57,05	56,83	56,6	56,32	56,07	55,9	55,72	55,47	55,2	55,03	54,86
Mesto Banská Štiavnica	224,06	223	221,65	220,27	218,78	218,26	218,28	217,07	215,38	214,39	213,18
Baďan	14,45	14,25	13,92	13,72	13,58	13,19	12,69	12,29	11,83	11,46	11,36
Banská Belá	60,06	58,9	58,68	58,11	57,51	56,8	55,71	55,35	55,73	55,75	56,13
Banský Studenec	24,02	23,78	23,83	23,63	23,76	23,96	24,2	24,59	24,48	24,35	24,54
Beluj	5,83	5,7	5,57	5,48	5,37	5,17	5,15	5,24	5,37	5,72	5,96
Ilija	30,56	31,79	31,77	31,54	31,77	32,39	32,53	33,19	34,08	33,94	33,23
Štiavnické Bane	77,77	80,82	80,48	80,18	81,31	82,49	82,64	82,05	81,56	81,16	80,28

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Veková štruktúra obyvateľstva obce

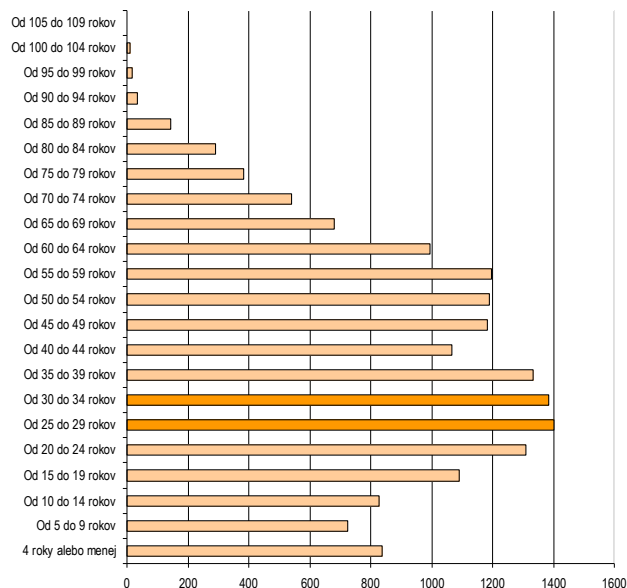
Nasledujúca tabuľka predstavuje vývoj počtu obyvateľov podľa 5 ročných vekových skupín v okrese Banská Štiavnica.

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Spolu	16638	16580	16509	16414	16367	16314	16260	16165	16103	16069	16003
0-4	839	843	800	779	740	692	665	687	722	744	759
5-9	726	772	791	782	812	835	834	810	771	743	709
10-14	826	769	761	746	726	731	772	779	779	805	839
15-19	1089	1011	949	874	838	827	769	748	743	719	719
20-24	1309	1259	1230	1202	1133	1055	1003	927	853	828	820
25-29	1403	1382	1328	1317	1303	1281	1214	1178	1154	1103	1016
30-34	1383	1346	1358	1310	1288	1291	1290	1264	1227	1211	1188
35-39	1332	1343	1363	1389	1361	1335	1323	1306	1275	1237	1239
40-44	1066	1106	1130	1164	1275	1334	1337	1353	1380	1352	1335
45-49	1184	1142	1149	1102	1088	1050	1102	1109	1150	1254	1291
50-54	1191	1209	1159	1202	1166	1144	1132	1144	1085	1067	1025
55-59	1195	1204	1188	1136	1151	1153	1149	1109	1142	1112	1095
60-64	995	1056	1102	1113	1110	1121	1119	1102	1070	1071	1067
65-69	680	692	716	785	828	900	949	1006	1034	1027	1037
70-74	541	583	596	599	619	612	618	642	685	717	794
75-79	382	342	364	395	411	426	458	466	487	519	496
80-84	292	310	299	291	285	281	253	267	283	302	318
85-89	145	162	174	170	165	170	187	173	163	160	155
90-94	34	32	37	47	58	65	73	80	77	69	69
95-99	17	11	8	9	8	6	7	9	16	21	23
100-104	9	6	7	2	2	5	5	5	5	6	5
105-109	0	0	0	0	0	0	1	1	2	2	4

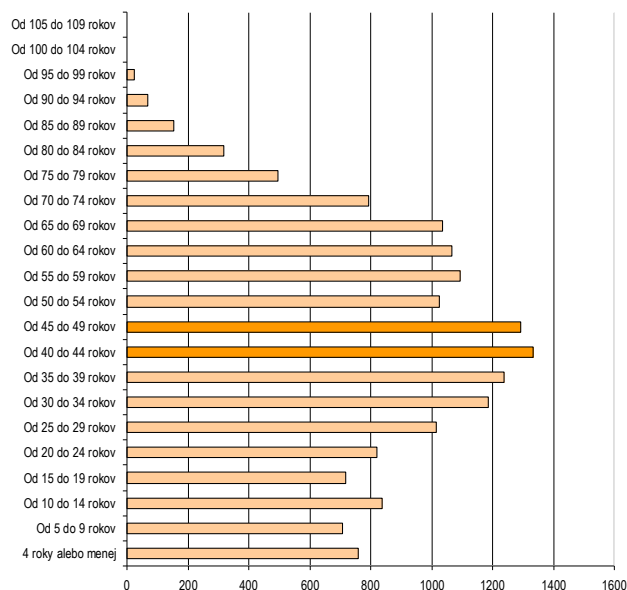
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

K najvyššiemu nárastu došlo vo vekových skupinách od 40 - 44 a od 65 - 74. Sledovanie jednotlivých vekových skupín je dôležité z hľadiska formovania ponuky služieb a formovania infraštruktúry v SO Banská Štiavnica.

Veková štruktúra obyvateľov okresu (SO) Banská Štiavnica 2010

2020

Prognózy

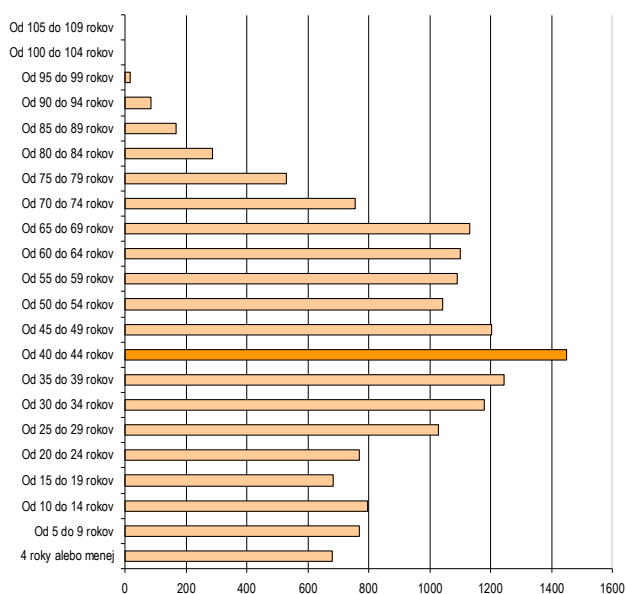
V prípade, že sa doterajší trend zachová, v nasledujúcich 11 rokoch by malo dôjsť k poklesu počtu obyvateľov. Z hľadiska vekových kohort by malo dôjsť k nárastu počtu obyvateľov hlavne v dôchodkovom veku. Do roku 2031 by mal celkový počet obyvateľov SO klesnúť na 15742. K najvyššiemu nárastu by malo dôjsť vo vekovej skupine 65 - 69. Ostatné vekové skupiny by mali mať rovnomerný vývoj. V prípade vybraných skupín sa predpokladá (v prípade, že sa doterajší trend zachová) pokles - 20 až 29. Uvedené súvisí jednak s odbornou prípravou tejto vekovej skupiny, ako aj hľadaním pracovných príležitostí mimo územie SO.

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)

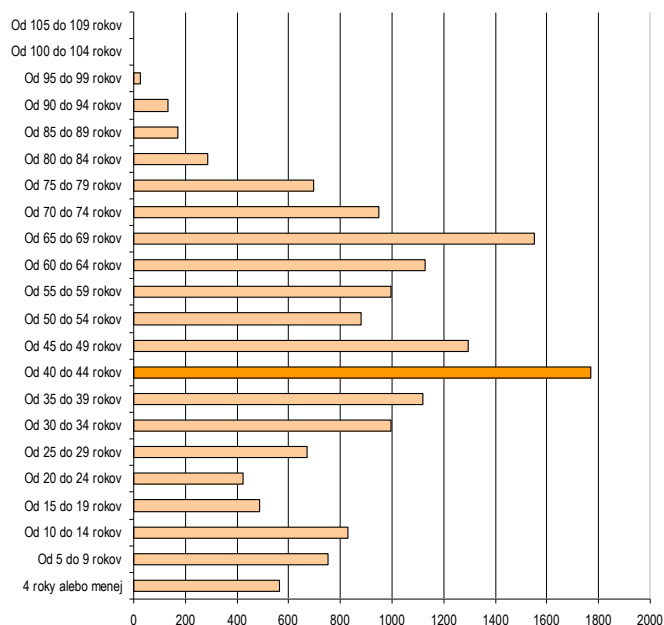
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Spolu	16024	15996	15967	15939	15911	15883	15855	15827	15799	15770	15742
0-4	682	670	658	646	635	623	611	599	588	576	564
5-9	770	769	767	765	764	762	760	759	757	756	754
10-14	796	800	803	806	810	813	817	820	823	827	830
15-19	685	665	645	625	605	585	566	546	526	506	486
20-24	771	736	701	667	632	598	563	528	494	459	425
25-29	1029	993	957	921	885	850	814	778	742	706	670
30-34	1178	1160	1142	1123	1105	1087	1069	1051	1033	1014	996
35-39	1244	1232	1220	1207	1195	1183	1170	1158	1146	1133	1121
40-44	1449	1481	1513	1545	1577	1609	1641	1673	1705	1737	1769
45-49	1203	1212	1221	1230	1240	1249	1258	1267	1276	1286	1295
50-54	1042	1026	1010	994	978	962	945	929	913	897	881
55-59	1091	1081	1071	1062	1052	1042	1033	1023	1013	1004	994
60-64	1101	1104	1107	1110	1112	1115	1118	1121	1124	1127	1129
65-69	1131	1173	1215	1257	1300	1342	1384	1426	1468	1511	1553
70-74	754	774	793	813	833	852	872	891	911	931	950
75-79	532	548	565	582	598	615	632	648	665	682	699
80-84	288	287	287	287	286	286	286	286	285	285	285
85-89	168	168	169	169	169	170	170	170	171	171	171
90-94	87	92	96	101	106	111	115	120	125	130	134
95-99	17	18	19	20	21	22	22	23	24	25	26
100-104	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3
105-109	3	3	4	4	4	5	5	5	6	6	6

Prognózaná veková štruktúra obyvateľstva

2021

2031

Prognózy - analýza cieľových skupín

Deti predškolského veku

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 0-4											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
0-4	682	670	658	646	635	623	611	599	588	576	564
priem. Index				0,981	% nárast						- 17,2
Abs. nárast											- 117
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											4,253
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											3,585

V prípade, že sa doterajší trend zachová, v najbližších 11 rokoch by mal klesnúť počet detí do 4 roka o 17,2 %. V priemere by mal stúpnuť podiel na celkovom počte obyvateľov. Kým v roku 2021 by mal podiel na celkovom počte činiť 4,253 %, do roku 2031 by mal tento podiel klesnúť na 3,585 %. V absolútnom vyjadrení dôjde k poklesu počtu detí o cca. 117. Pokles by mal byť relatívne významný a teda pravdepodobne bude vytvárať tlak na racionalizáciu infraštruktúry pre tieto vekové skupiny.

Veková skupina 5 – 14

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 5-14											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
5-9	770	769	767	765	764	762	760	759	757	756	754
10-14	796	800	803	806	810	813	817	820	823	827	830
5-9 – pr. Index				0,998	% nárast 5 - 9						- 2,159
10-14 pr. Index				1,004	% nárast 10 - 14						4,281
Abs. nárast											17
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											9,777
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											10,063

V skupine obyvateľov od 5 do 14 rokov sa predpokladá priemerný mierny nárast. V absolútnom vyjadrení by mal počet detí v tomto veku stúpnuť o 17. V skupine od 5 do 9 rokov by mal počet detí klesnúť o 2,159 %. V skupine od 10 do 14 rokov by mal počet detí stúpnuť o 4,281 %. Deti v tomto veku sú spotrebiteľmi služieb predškolského vzdelávania, základného vzdelávania, mimoškolskej záujmovej činnosti a s tým súvisiacou športovou infraštruktúrou.

Celkový podiel na štruktúre by mal narášťať na 10,063 %. Ak sa doterajší trend zachová, nebude v sledovanom období potrebné infraštruktúru pre túto cieľovú skupinu racionalizovať.

Veková skupina 15 – 19

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 15-19											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
15-19	685	665	645	625	605	585	566	546	526	506	486
15-19 – pr. Index				0,996	% nárast 15-19						- 29
Abs. nárast											- 199
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											4,273
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											3,088

Veková skupina je spotrebiteľom služieb vzdelávania – stredoškolský stupeň, ako aj záujmovej činnosti. V prípade, že sa doterajší trend vývoja zachová, predpokladá sa pokles počtu obyvateľov. Podiel na celkovom počte obyvateľov by mal ale do roku 2031 klesnúť na 3,088 %. V absolútnom vyjadrení by mal počet obyvateľov klesnúť o 199. Táto cieľová skupina sa primárne neviaže na infraštruktúru alokovanú v mieste jej bydliska. Významnou pre túto skupinu je aj organizovaná športová činnosť v športových kluboch, skupinové športy a iné racinálne trávenie voľného času.

Veková skupina 20 – 29

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 20-29											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
20-24	771	736	701	667	632	598	563	528	494	459	425
25-29	1029	993	957	921	885	850	814	778	742	706	670
20-24 - pr. Index				0,942	% nárast – 20-24						- 44,905
25-29 - pr. Index				0,958	% nárast 25 – 29						- 34,821
Abs. nárast											- 704
% z celkového počtu obyvateľov - 2015											11,228
% z celkového počtu obyvateľov - 2025											6,955

V rizikovej skupine od 20 do 29 sa predpokladá celkový pokles až o 704 obyvateľov. Celkovo 44,905 % pokles sa predpokladá v skupine od 20 do 24. V skupine od 25 do 29 rokov sa predpokladá % pokles o 34,821 % (uvedené poklesy sú stanovené na základe trendovej analýzy, aj keď sa reálne nedá predpokladať uvedený výrazný pokles, je potrebné sa touto hrozbou reálne zaoberať). Táto skupina je spotrebiteľom bežných verejných služieb, zároveň sa vyznačuje najintenzívnejšou migračnou aktivitou (odchod mimo pracovné trhy Banskej Štiavnice).

Veková skupina 30 – 44

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 30-44											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
30-34	1178	1160	1142	1123	1105	1087	1069	1051	1033	1014	996
35-39	1244	1232	1220	1207	1195	1183	1170	1158	1146	1133	1121
40-44	1449	1481	1513	1545	1577	1609	1641	1673	1705	1737	1769
30-34 - pr. Index				0,983	% nárast – 30-34						-15,420
35-39 - pr. Index				0,990	% nárast – 35-39						-9,913
40-44 - pr. Index				1,020	% nárast – 40-44						22,072
Abs. nárast											15
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											24,163
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											24,689

Vekové skupiny od 30 do 44 rokov predpokladajú heterogénny vývoj. V skupine od 30 – 34 sa predpokladá pokles o 15,420 %. Nárast sa predpokladá v skupine od 40 – 44 rokov. Nižšie vekové skupiny tiež preferujú možnosti aktívneho trávenia voľného času. V absolútnom vyjadrení by mal počet obyvateľov v tejto vekovej skupine narášťať o 15. Kým v roku 2021 sa predpokladá celkový podiel na 24,163 %, do roku 2031 by tento podiel mal mierne stúpnuť na 24,689 %. Z hľadiska verejných investícií je pre túto skupinu dôležité aj saturovanie potrieb svojich nepľnoletých detí - vzdelávanie, záujmová činnosť, kultúra a šport.

Veková skupina 45 – 59

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 45-59											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
45-49	1203	1212	1221	1230	1240	1249	1258	1267	1276	1286	1295
50-54	1042	1026	1010	994	978	962	945	929	913	897	881
55-59	1091	1081	1071	1062	1052	1042	1033	1023	1013	1004	994
45-49 – pr. Index				1,007	% nárast - 45-49						7,665
50-54 - pr. Index				0,983	% nárast - 50-54						-15,442
55-59 - pr. Index				0,991	% nárast - 55-59						-8,852
Abs. nárast											- 165
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											20,815
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											20,137

Vo vekových skupinách od 45 do 59 rokov sa predpokladá pokles. V skupine od 55 – 59 sa predpokladá pokles o 8,852 %. K najväčšiemu poklesu by malo dôjsť v prípade skupiny od 50 do 54 rokov. V absolútnom vyjadrení by mal klesnúť počet obyvateľov až o 165. Celkový podiel na počte obyvateľov by mal činiť v roku 2031 len 20,137 %. Tieto skupiny obyvateľov sú spotrebiteľmi verejných ako aj súkromných služieb. So zvyšujúcim sa vekom klesá dopyt po komerčných službách a narastá dopyt po infraštruktúre v rámci zdravého životného štýlu - cykloturistika, turistika, kolektívne športy, kultúra, vzdelávanie.

Veková skupina 60 –

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 60 +											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
60-64	1101	1104	1107	1110	1112	1115	1118	1121	1124	1127	1129
65-69	1131	1173	1215	1257	1300	1342	1384	1426	1468	1511	1553
70-74	754	774	793	813	833	852	872	891	911	931	950
75-79	532	548	565	582	598	615	632	648	665	682	699
80-84	288	287	287	287	286	286	286	286	285	285	285
85-89	168	168	169	169	169	170	170	170	171	171	171
90-94	87	92	96	101	106	111	115	120	125	130	134
95-99	17	18	19	20	21	22	22	23	24	25	26
100+	7	7	8	8	8	8	8	8	9	9	9
60+ – pr. Index				1,020	% nárast – 60+						21,340
Abs. nárast											872
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											20,313
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											23,945

Celkový nárast v seniorskej kategórii sa predpokladá až vo výške 21,340 %. Celkový podiel obyvateľstva po 60 roku by mal stúpnuť na 23,945 %. V absolútnom vyjadrení by malo ísť o 872 obyvateľov. Pre obyvateľov v dôchodkovom veku by malo SO zabezpečiť ponuku sociálnych služieb špecifických pre túto skupinu s ohľadom na dostupnosť pre všetkých obyvateľov.

Ďalšie demografické charakteristiky

Nasledujúce tabuľky prezentujú vývoj počtu obyvateľov a predpokladaný vývoj podľa hlavných vekových skupín. Najväčší podiel pripadá na obyvateľov v produktívnom veku, najmenší podiel na obyvateľov v predproduktívnom veku. V skupine v poproduktívnom veku bol zaznamenaný nárast. Za 11 ročné obdobie vzrástol počet obyvateľov o 801. V skupine v predproduktívnom veku bol zaznamenaný pokles o 84 obyvateľov. Počet obyvateľov v produktívnom veku zaznamenal pokles o 1351.

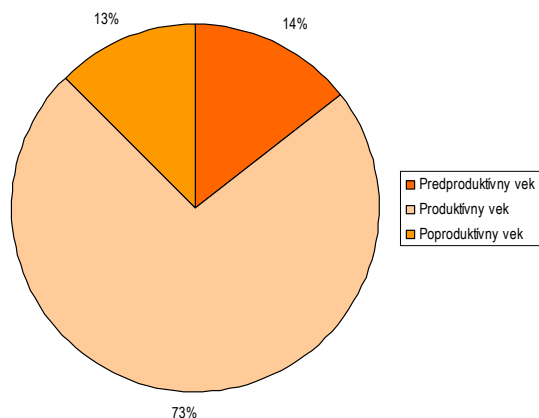
Obyvateľstvo podľa štruktúry základných vekových skupín											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Predproduktívny vek	2391	2384	2352	2307	2278	2258	2271	2276	2272	2292	2307

Produktívny vek	12147	12058	11956	11809	11713	11591	11438	11240	11079	10954	10795
Poproduktívny vek	2100	2138	2201	2298	2376	2465	2551	2649	2752	2823	2901

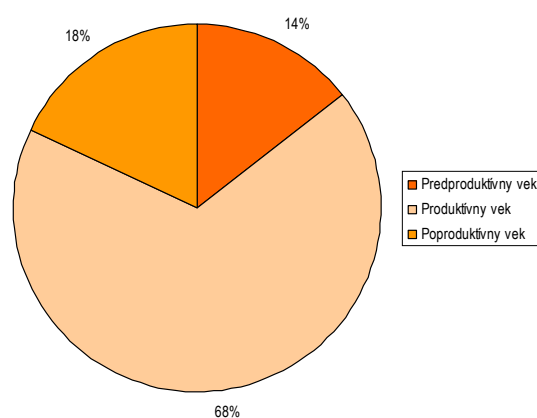
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva v sledovanom období

2010

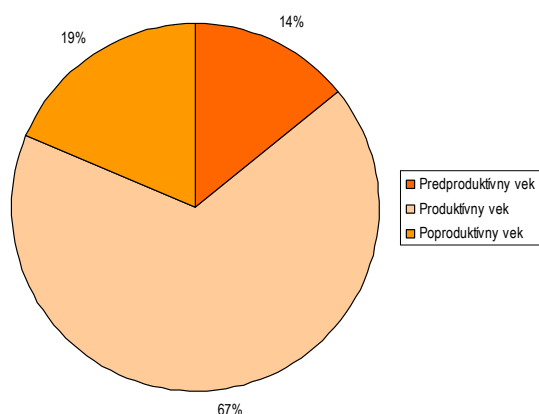
2020

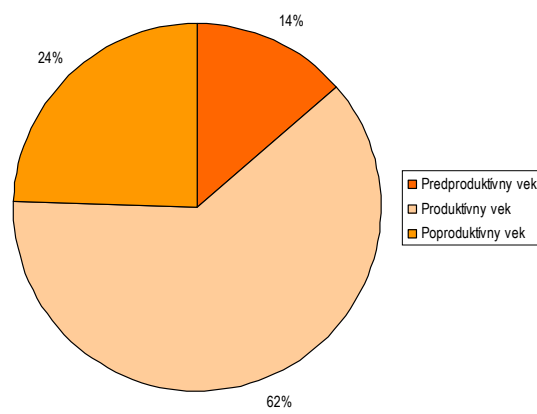
Ako prezentuje graf, za uvedených 11 rokov došlo k nárastu vo vekových skupinách poproduktívneho veku. Nasledujúca tabuľka prezentuje predpokladaný vývoj v hlavných vekových skupinách do roku 2031.

Predpokladaný vývoj počtu obyvateľstva do roku 2031

2025

2031

Do roku 2031 sa predpokladá nárast obyvateľov vo vekovej skupine poproduktívneho veku. Vo vekovej skupine poproduktívneho veku sa predpokladá nárast o 844 obyvateľov.

Predpokladaný vývoj počtu obyvateľstva do roku 2031

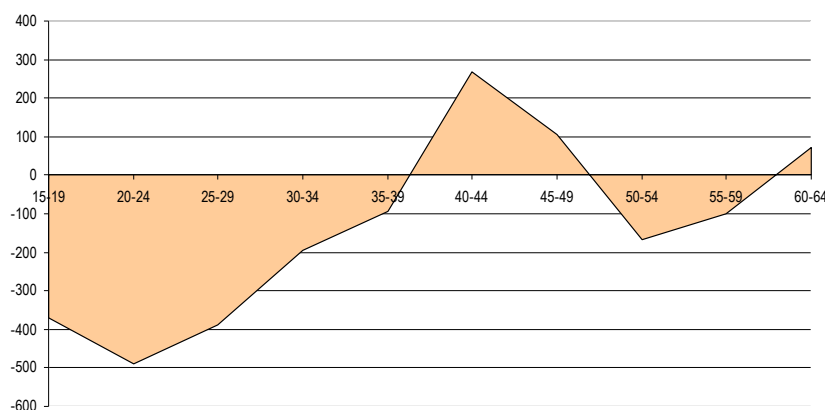
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Predproduktívny vek	2248	2238	2228	2218	2208	2198	2188	2178	2168	2158	2148
Produktívny vek	10792	10690	10587	10485	10382	10280	10177	10075	9972	9870	9767
Poproduktívny vek	2983	3068	3153	3237	3321	3405	3489	3573	3658	3743	3827

Pri skúmaní dopytu po verejných službách je potrebné skúmať aj súvislosti s ekonomickou aktivitou. Hlavne mladšie vekové ročníky pred založením rodiny trávia väčšiu časť voľného času v zmysle zdravého životného

štýlu. Sú zároveň ochotní investovať v súvislosti so športovými aktivitami väčšiu časť svojich disponibilných príjmov ako je to pri rodinách s deťmi. Najviac ekonomicky činného obyvateľstva pripadá na vekovú skupinu od 40 do 44 rokov. Naopak najmenšiu skupinu ekonomicky aktívneho obyvateľstva tvoria obyvatelia od 15 do 19 rokov. Pokles v medziročnom porovnaní 2010 až 2020 bol zaznamenaný v skupine 15 až 39 rokov, a od 50 do 59 rokov.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa štruktúry veku a pohlavia k 2010 a 2020				
Vek	2010	2020	rozdiel 2020 -2010	
15-19	1089	719	-370	
20-24	1309	820	-489	
25-29	1403	1016	-387	
30-34	1383	1188	-195	
35-39	1332	1239	-93	
40-44	1066	1335	269	
45-49	1184	1291	107	
50-54	1191	1025	-166	
55-59	1195	1095	-100	
60-64	995	1067	72	

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Z hľadiska plánovania verejných služieb nie je daná štruktúra vyhovujúca. Za posledných 10 rokov došlo k výraznému poklesu v kľúčových cieľových skupinách.

VZDELANIE A ZAMESTNANOSŤ

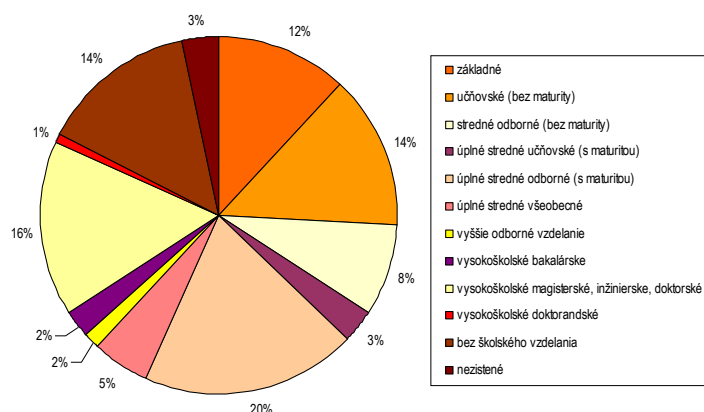
Dôležitým ukazovateľom ovplyvňujúcim preferencie spotreby verejných služieb je dosiahnuté vzdelanie. Možno predpokladať pozitívny vzťah medzi výškou dosiahnutého vzdelania a dĺžkou voľného času venovaného športovým a kultúrnym aktivitám, ďalšiemu vzdelávaniu atď..

V SO majú najvyšší podiel vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva občania s úplným stredným odborným vzdelaním – 19,51 %, vysokoškolským vzdelaním II. stupňa - 15,84 %. Obyvatelia bez vzdelania tvorili skupinu 14,2 %. Obyvatelia s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa boli zastúpení 0,7 %.

Podrobná vzdelanostná štruktúra obyvateľov obce v roku 2012			
dosiahnuté vzdelanie	počet	%	
základné	1236	11,87	
učňovské (bez maturity)	1466	14,8	
stredné odborné (bez maturity)	842	8,9	
úplné stredné učňovské (s maturitou)	319	3,6	

úplné stredné odborné (s maturitou)	2031	19,51
úplné stredné všeobecné	548	5,26
vyššie odborné vzdelanie	162	1,56
vysokoškolské bakalárske	257	2,47
vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	1649	15,84
vysokoškolské doktorandské	73	0,7
bez školského vzdelania	1478	14,2
nezistené	348	3,34

Zdroj: statistics.sk, 10.4.2021

Obrázok: Podrobná vzdelanostná štruktúra obyvateľov obce v roku 2012

Zdroj: statistics.sk, 10.2.2021

Štruktúra obyvateľstva SO Banská Štiavnica je vhodujúca.

ŠTRUKTÚRA ZAMESTNANOSTI V SO BANSKÁ ŠTIAVNICA

Reštrukturalizácia ekonomiky od konca osemdesiatych rokov mala významný dopad aj na zamestnanosť obyvateľstva v SO. Hlavný pracovný trhpre okres a SO Banská Štiavnica sa nachádza priamo v meste. Pracovný trh bol determinovaný priemyselnými podnikmi, prítomnosťou vzdelávacích a kultúrnych (múzeá) inštitúcií ako aj služieb v oblasti cestovného ruchu - ubytovacie, stravovacie služby, obchod.

Zmeny, ktoré sa udiali v predošlom období sa dotkli predovšetkým väčšiny priemyselných odvetví. Po prvotnom poklese pokračovalo mierne zvyšovanie aktivity v oblasti priemyselnej výroby. Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru pracujúcich podľa jednotlivých odvetví národného hospodárstva podľa klasifikácie NACE. Najväčšie zastúpenie majú v meste a regióne priemyselné odvetvia (16,56 %), informácie (10,30 %), doprava (7,98 %). Najvýraznejší pokles nastal v prípade sieťových odvetví a administratívy keď klesol podiel na zamestnanosti od 13,3 % do 6,86 %. Štatisticky významný pokles nastal aj v prípade stavebníctva.

Štruktúra zamestnaných podľa NACE - SK											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Priemysel spolu	17,76	17,40	20,25	20,31	21,50	20,79	19,98	17,06	16,83	18,47	21,65
Priemyselná výroba	14,28	8,69	10,40	11,96	14,15	13,77	12,69	11,56	12,07	12,48	16,56
Dodávka elektriny, plynu,	1,67	1,81	1,63	1,46	1,37	1,36	1,32	1,29	0,96	1,17	1,06
Dodávka vody; čistenie a	2,65	6,82	8,16	6,91	6,47	5,51	5,76	4,54	3,85	4,90	4,05
Stavebníctvo	17,74	15,61	11,74	10,82	10,34	10,64	10,18	6,69	4,70	5,63	4,90
Veľkoobchod a maloobch...	2,74	3,15	3,89	3,19	4,94	5,64	6,45	17,87	26,96	9,88	6,30
Doprava a skladovanie	1,72	3,75	5,11	5,66	5,65	5,92	6,68	1,52	5,38	6,34	7,98
Ubytovacie a stravovacie...	3,58	3,94	4,36	3,99	3,80	3,85	3,81	3,80	2,82	3,52	3,19
Informácie a komunikácia	11,54	12,70	14,06	12,87	12,27	12,41	12,29	12,27	9,10	11,36	10,30

Finančné a poisťovacie	0,62	0,63	0,52	0,51	0,43	0,44	0,46	0,48	0,38	0,28	0,36
Činnosti v oblasti nehnuteľností	0,60	0,66	0,73	0,66	0,63	0,64	0,63	0,63	0,49	0,63	0,36
Odborné, vedecké a techn...	0,33	0,37	0,38	0,35	0,33	0,33	0,33	0,33	0,28	0,42	0,45
Administratívne a podporné služby	0,31	0,34	0,38	0,35	0,33	0,33	0,36	0,33	0,24	1,22	0,89
Verejná správa a obrana...	13,30	14,20	8,98	10,56	8,09	7,77	8,50	7,78	5,53	8,33	6,86
Vzdelávanie	6,20	6,04	5,08	4,92	4,94	5,26	4,32	4,64	3,42	6,34	6,43
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	4,20	3,15	3,49	3,19	2,54	3,08	3,76	6,08	4,61	5,87	5,54
Umenie, zábava a rekreácia	0,52	0,50	0,55	2,02	1,90	1,97	2,18	2,84	2,12	2,77	2,75
Ostatné činnosti	0,24	0,26	0,29	0,27	0,30	0,31	0,30	0,30	0,26	0,40	0,36

Zdroj: 20.5.2021, DataCubes, 2021

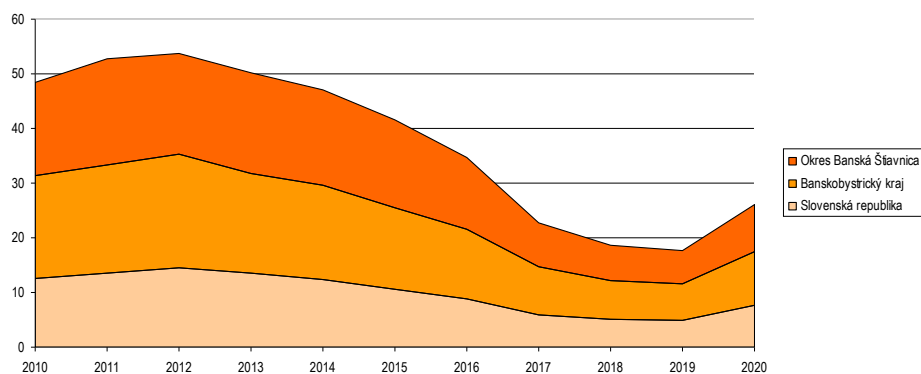
NEZAMESTNANOSŤ, PRÍČINY, DÔSLEDKY, PROGNÓZY

VÝVOJ NEZAMESTNANOSTI

Vývoj nezamestnanosti vo všeobecnosti zaznamenával až do roku 2019 klesajúci trend. Relatívny počet evidovaných nezamestnaných obyvateľov v SO, okrese, a meste prezentuje nasledujúca tabuľka.

Miera evidovanej nezamestnanosti podľa územie, pohlavie a rok v %											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Slovenská republika	12,46	13,59	14,44	13,5	12,29	10,63	8,76	5,94	5,04	4,92	7,57
Banskobystrický kraj	18,86	19,83	20,81	18,26	17,22	14,94	12,8	8,67	7,03	6,69	9,83
Okres B. Štiavnica	17,1	19,3	18,46	18,5	17,51	16	13,21	8,05	6,49	6,06	8,67
Muži	15,6	17,5	16,99	17,33	16,31	14,12	10,86	7,06	5,62	4,91	8,1
Ženy	18,75	21,21	19,99	19,79	18,84	18,1	15,82	9,18	7,48	7,36	9,3

Zdroj: ÚPSVAR, 2010-2020

Obrázok: vývoj miery nezamestnanosti v SO Banská Štiavnica

Zdroj: ÚPSVAR, 2010-2020

Vyššia miera evidovanej nezamestnanosti bola takmer počas celého obdobia v prípade ženskej populácie. V roku 2011 dosiahla úroveň 21,21 %. Najvyššia úroveň v prípade mužskej populácie sa dosiahla v roku 2011 (17,50 %).

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj nezamestnanosti znevýhodnených skupín. V prípade absolventov dochádza v rámci celého obdobia v priemere k poklesu počtu - v roku 2020 celkovo 40 osôb. Výrazný pokles bol zaznamenaný aj v prípade dlhodobo nezamestnaných. Od roku 2010 klesol počet obyvateľov o 63,973 %.

Znevýhodnení na trhu práce											
Okr. B. Štiavnica	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
P.uch. o zam. so ZP	97	132	117	87	110	114	113	85	79	67	76
P.uch. o zam. abs.	134	120	155	113	94	80	45	34	37	25	40

P.uch. o zam. - mladi.	7	4	2	4	4	5	4	2	1	1	0
P.dlh. ev. uch. o zam.	755	735	828	850	846	736	585	360	277	237	272

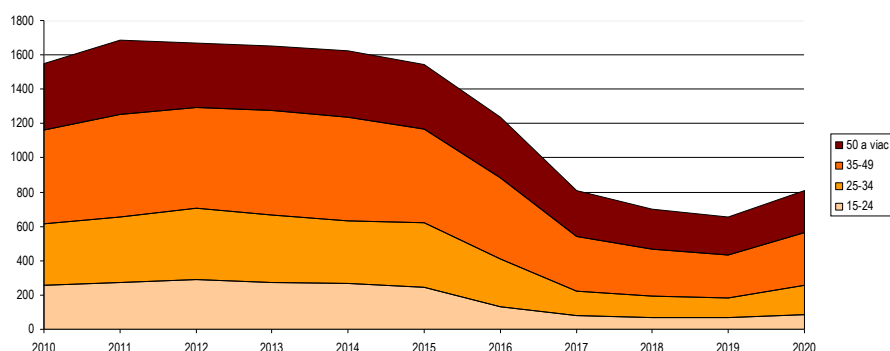
Zdroj: 20.5.2021, DataCubes, 2021

Veková štruktúra nezamestnaných

Najväčší počet nezamestnaných obyvateľov pripadal na skupinu vo veku od 35-49 a skupinu od 50 rokov. V tejto skupine podiel pomerne intenzívne klesá. K zníčovaniu podielu dochádza aj v prípade skupiny od 15 do 24 rokov, kedy do roku 2020 klesol počet na 83.

Počet uchádzačov o zamestnanie podľa veku											
Okr. B. Štiavica	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
15-24	256	271	288	272	267	245	129	79	69	67	83
25-34	362	385	421	394	366	375	283	143	127	114	173
35-49	543	595	583	609	602	547	470	317	270	251	307
50 a viac	387	433	375	378	387	376	354	271	232	222	248
Spolu	1 548	1 684	1 667	1 653	1 622	1 543	1 236	810	698	654	811
15-24	142	151	150	159	152	136	72	46	37	38	42
25-34	177	171	190	187	186	169	123	69	64	55	89
35-49	232	250	244	270	253	239	197	132	107	101	151
50 a viac	176	208	183	184	194	174	154	130	104	95	108
Spolu	727	780	767	800	785	718	546	377	312	289	390
15-24	114	120	138	113	115	109	57	33	32	29	41
25-34	185	214	231	207	180	206	160	74	63	59	84
35-49	311	345	339	339	349	308	273	185	163	150	156
50 a viac	211	225	192	194	193	202	200	141	128	127	140
Spolu	821	904	900	853	837	825	690	433	386	365	421

Zdroj: 20.5.2021, DataCubes, 2021

Obrázok: Počet uchádzačov o zamestnanie podľa veku

Zdroj: 20.5.2021, DataCubes, 2021

Vzdelanostná štruktúra nezamestnaných

Vychádzajúc z ponuky (voľných pracovných miest) VPM na trhu práce regiónu sú najrizikovejšou skupinou občania s nízkym stupňom vzdelania v kombinácii s dlhodobou evidenciou. Záujem nie je ani o vytváranie pracovných príležitostí pre občanov so zdravotným postihnutím, ponuky (voľných pracovných miest) VPM pre túto kategóriu sa v evidencii takmer nevyskytujú (Šedová, M., s.23-24, 2010).

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj nezamestnanosti podľa vzdelanostnej štruktúry uchádzačov. Najväčšou skupinou je skupina obyvateľov s úplným stredným odborným vzdelaním.

Nezamestnaní podľa vzdelania v %											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Spolu											
Základné a bez vzdelania	21,89	18,29	20,16	24,92	28,53	20,31	23,74	24,94	33,44	39,23	30,89
Nižšie stredné	35,82	41,20	42,95	36,49	35,01	36,40	34,02	30,02	26,56	21,15	23,55

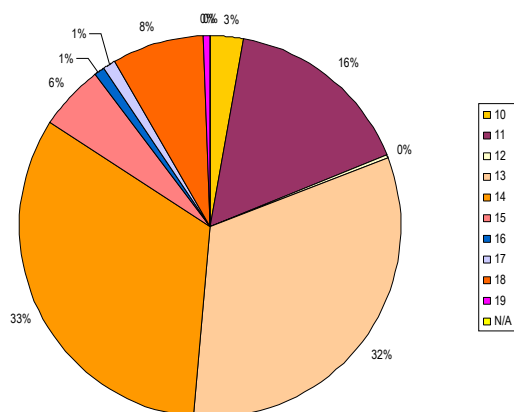
Úplné stredné	35,32	33,85	32,13	32,88	30,31	35,82	30,82	34,14	34,38	27,31	32,43
Vysokoškolské	6,97	6,67	4,75	5,71	6,48	7,66	11,64	10,90	5,94	12,31	13,51
Muži											
Základné a bez vzdelania	21,78	20,51	19,29	23,24	29,81	21,65	21,48	28,96	38,01	42,18	34,62
Nižšie stredné	36,50	43,02	46,74	40,21	38,16	40,89	36,72	33,03	33,92	23,81	28,85
Úplné stredné	35,89	34,19	29,35	32,38	26,74	31,27	29,69	29,86	27,49	23,81	26,92
Vysokoškolské	5,83	2,56	4,62	4,18	5,57	6,53	12,11	7,69	1,17	9,52	9,62
Ženy											
Základné a bez vzdelania	22,02	15,45	21,90	27,56	26,36	18,61	26,92	20,31	28,19	35,40	26,21
Nižšie stredné	34,66	38,20	37,19	31,80	31,01	31,17	30,22	26,56	18,12	17,70	15,53
Úplné stredné	34,66	33,48	35,95	33,57	35,27	41,99	32,42	39,06	42,28	30,97	40,78
Vysokoškolské	8,30	12,88	4,96	7,77	7,75	8,66	10,99	14,58	11,41	15,93	18,45

Zdroj: 20.5.2021, DataCubes, 2021

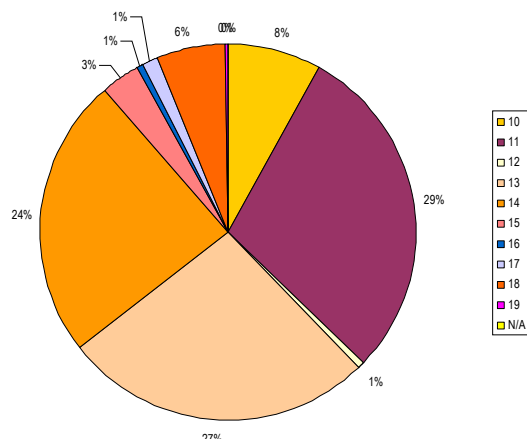
Obyvatelia so základným vzdelaním sa podieľali na nezamestnanosti 30,89 %. Pri súčasnej situácii na trhu práce regiónu je problematické vytvoriť pracovné miesta pre túto kategóriu, nakoľko zamestnávateľa zväčša požadujú kvalifikovanejšiu a vzdelanejšiu pracovnú silu. Medzi nižším vzdelaním, chýbajúcou kvalifikáciou a vylúčením z trhu práce je jednoznačná súvislosť, nakoľko vyššia úroveň vzdelania rozširuje možnosti na trhu práce. V tejto kategórii nemožno prehliadnuť rómske etnikum s vysokou nezamestnanosťou, nízkou vzdelanostnou úrovňou (Šedová, M., s.30, 2010). Za rizikovú skupinu (uchádzačov o zamestnanie) UoZ najťažšie umiestniteľnú na trhu práce regiónu možno označiť dlhodobo evidovaných (uchádzačov o zamestnanie) UoZ s nízkym stupňom vzdelania, pričom v rámci tejto skupiny sú zvlášť ohrozené ženy so základným resp. neukončeným základným vzdelaním.

Štruktúra nezamestnaných v okrese B. Štiavnica v roku 2020 - október (vzdelanie)

Okres Banská Štiavnica

Kraj Banská Bystrica

Zdroj: ÚPSVaR, 2020

Štruktúra nezamestnaných v okrese B. Štiavnica - apríl 2021

Územie	spolu	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	N/A
Banská Štiavnica	825	22	134	3	264	272	46	5	10	65	3	1
Banskobystrický kraj	37317	2983	10876	207	10016	8962	1298	218	515	2145	80	17

Zdroj: ÚPSVaR, 2021

Legenda: 10 neukončené základné, 11 základné vzdelanie, 12 nižšie stredné odborné, vzdelanie, 13 stredné odborné vzdelanie, 14 úplné stredné odborné vzdelanie, 15 úplné stredné všeobecné vzdelanie, 16 vyššie odborné vzdelanie, 17 vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa, 18 vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, 19 vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa, N/A neukončené

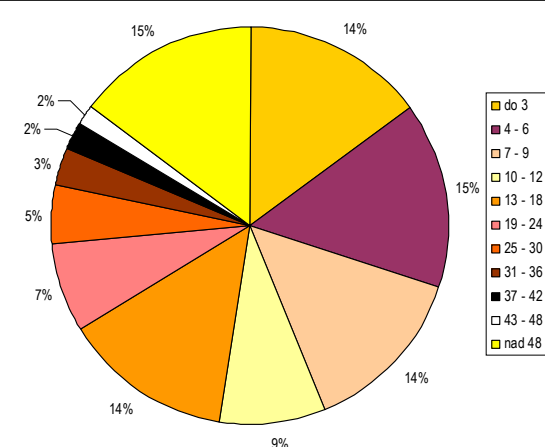
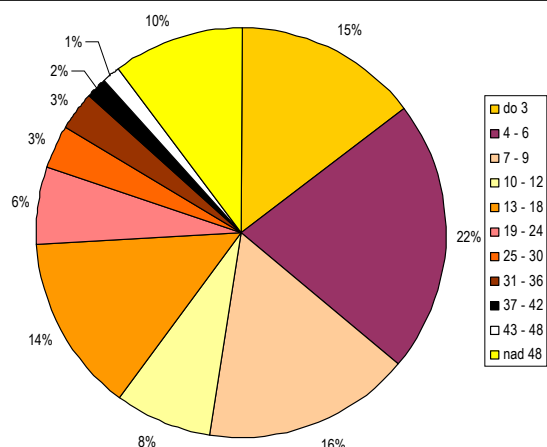
Dĺžka evidencie

Pre mesto okres Banská Štiavnica ako aj kraj Banská Bystrica ako celok najpočetnejšiu skupinu tvoria krátkodobo nezamestnaní evidovaní na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny po dobu od 4 do 6 mesiacov. Postupne dochádza k poklesu pri nezamestnaných viac ako 48 mesiacov.

Štruktúra nezamestnaných v okrese Banská Štiavnica v roku 2020 október (dĺžka evidencie)

Okres Banská štiavnica

Kraj Banská Bystrica

Zdroj: ÚPSVaR, 2021

		do 3	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 18	19 - 24	25 - 30	31 - 36	37 - 42	43 - 48	nad 48
Banská Štiavnica	825	120	179	135	64	113	52	27	25	14	12	84
Banskobystrický kraj	37317	5452	5784	5131	3211	5159	2753	1709	1160	856	600	5502
Zdroj: ÚPSVaR, 2021												

Zdroj: ÚPSVaR, 2021

Dlhodobá nezamestnanosť je vážnym problémom, pretože mnoho ľudí, ktorí sú bez práce dlhšie ako dva roky stratili napríklad pracovné návyky. Bariérou pri hľadaní zamestnania je aj nedostatočné vzdelanie nezamestnaných. Aj preto o nich zamestnávateľia nemajú záujem, hoci už pociťujú nedostatok pracovnej sily. Ďalšou početnou skupinou je skupina od 7 do 9 mesiacov. V týchto skupinách v sledovanom období trend značne kolíše. Okresné štatistiky sú odlišné od štatistík kraja. Rozdiely sú hlavne v skupine od 4 do 6 mesiacov.

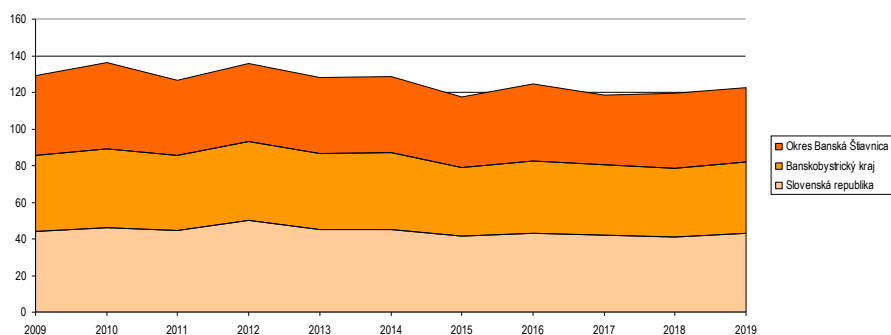
CHOROBNOSŤ

Nasledujúce tabuľky prezentujú stav chorobnosti obyvateľov okresu Banská Štiavnica.

Vo všeobecnosti možno povedať, že v priemere počas sledovaného obdobia (do roku 2019) priemerná doba trvania prípadu PN mierne klesala. Priemerná doba v prípade žien je vyššia ako v prípade mužov.

Priemerná doba trvania 1 prípadu PN spolu v dňoch - choroba	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Slovenská republika											
Spolu	43,92	46,05	44,57	49,90	45,00	45,27	41,31	43,01	42,15	41,16	43,20
Muži	42,69	44,92	44,57	47,04	42,86	42,96	39,18	40,53	39,86	39,04	41,69
Ženy	45,05	47,10	46,19	52,54	47,03	47,44	43,30	45,27	44,21	43,01	44,52
Banskobystrický kraj											
Spolu	41,85	43,03	41,05	43,43	41,71	41,71	37,53	39,64	38,49	37,47	38,76
Muži	42,10	42,69	41,05	42,47	41,42	40,88	36,85	38,39	36,86	36,08	37,94
Ženy	41,62	43,35	41,82	44,35	41,99	42,51	38,15	40,84	40,05	38,78	39,53
Okres Banská Štiavnica											
Spolu	43,19	47,07	40,8	42,25	41,24	41,78	38,45	41,68	37,75	40,93	40,57
Muži	37,95	45,56	40,8	40,34	40,55	39,29	35,59	39,41	35,45	38,09	38,62
Ženy	48,94	48,85	41,87	44,24	41,89	44,19	41,15	43,83	39,7	43,45	42,25

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, 18.5.2021

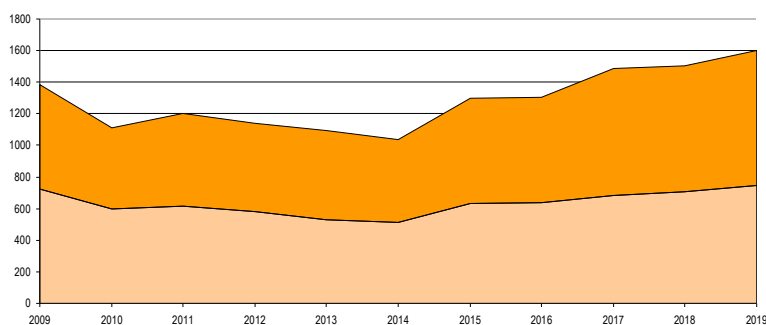

Obrázok Priemerná doba trvania 1 prípadu PN spolu v dňoch - choroba
Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, 18.5.2021

Čo sa týka novonahlásených prípadov PN, dochádza v okrese Banská Štiavnica v priemere k nárastu hodnoty.

Počet novonahlásených prípadov PN - okr. B. Štiavnica											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Spolu	1 382	1 109	1 201	1 137	1 092	1 035	1 301	1 307	1 487	1 503	1 599
Muži	723	599	618	580	531	510	633	636	682	706	744
Ženy	659	510	583	557	561	525	668	671	805	797	855

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, 18.5.2021

Obrázok: Počet novonahlásených prípadov PN - okr. B. Štiavnica
Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, 18.5.2021

Nerovnomerný vývoj bol zaznamenaný v prípade priemerného percenta pracovnej neschopnosti. Do roku 2014 bol zaznamenaný pokles a od tohto roku postupne hodnoty stúpajú až do hodnoty 2,351 % v roku 2019.

Priemerné percento pracovnej neschopnosti - okr. B. Štiavnica											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Spolu	2,927	2,413	2,258	2,22	1,864	1,7	1,843	1,902	1,897	2,325	2,351
Muži	2,601	2,422	2,187	2,079	1,766	1,579	1,65	1,743	1,644	2,06	2,103
Ženy	3,277	2,403	2,335	2,371	1,965	1,82	2,038	2,062	2,147	2,582	2,594

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, 18.5.2021

Priemerné percento pracovnej neschopnosti v okrese Banská Štiavnica vykazuje relatívne stabilný trend. V roku 2019 dosiahol hodnotu 2,351 %.

OBYVATEĽSTVO - Okres Žiar nad Hronom - SO Kremnica, SO Žiar nad Hronom

Nasledujúca tabuľka prezentuje vekovú štruktúru obyvateľov okresu Žiar nad Hronom podľa pohlavia v roku 2020. Najviac obyvateľov je vo vekovej skupine od 40 do 44 rokov. Relatívne vysoký počet obyvateľov je vo vekovej skupine do 19 rokov. Z hľadiska pracovnej aktivity sú rizikové skupiny od 55 do 65 rokov, ktoré majú vysoké zastúpenie a postupne opustia tunajší trh práce. Z hľadiska poskytovania verejných služieb budú predstavovať potenciálny zvýšený dopyty na zdravotnícke a sociálne služby.

Stav trvale bývajúceho obyvateľstva k 31.12. (Osoba)

2020					
	Muži	Ženy	Spolu	Rozdiel	
Spolu	22744	23733	46477	989	
4 roky alebo menej	1109	994	2103	-115	110 rokov alebo viac
Od 5 do 9 rokov	1075	976	2051	-99	Od 105 do 109 rokov
Od 10 do 14 rokov	1104	1048	2152	-56	Od 100 do 104 rokov
Od 15 do 19 rokov	1055	1062	2117	7	Od 95 do 99 rokov
Od 20 do 24 rokov	1222	1130	2352	-92	Od 90 do 94 rokov
Od 25 do 29 rokov	1443	1440	2883	-3	Od 85 do 89 rokov
Od 30 do 34 rokov	1664	1581	3245	-83	Od 80 do 84 rokov
Od 35 do 39 rokov	1836	1639	3475	-197	Od 75 do 79 rokov
Od 40 do 44 rokov	1999	1820	3819	-179	Od 70 do 74 rokov
Od 45 do 49 rokov	1771	1711	3482	-60	Od 65 do 69 rokov
Od 50 do 54 rokov	1593	1531	3124	-62	Od 60 do 64 rokov
Od 55 do 59 rokov	1678	1665	3343	-13	Od 55 do 59 rokov
Od 60 do 64 rokov	1600	1718	3318	118	Od 50 do 54 rokov
Od 65 do 69 rokov	1381	1680	3061	299	Od 45 do 49 rokov
Od 70 do 74 rokov	1045	1348	2393	303	Od 40 do 44 rokov
Od 75 do 79 rokov	594	971	1565	377	Od 35 do 39 rokov
Od 80 do 84 rokov	340	768	1108	428	Od 30 do 34 rokov
Od 85 do 89 rokov	170	419	589	249	Od 25 do 29 rokov
Od 90 do 94 rokov	49	181	230	132	Od 20 do 24 rokov
Od 95 do 99 rokov	11	36	47	25	Od 15 do 19 rokov
Od 100 do 104 rokov	4	11	15	7	Od 10 do 14 rokov
Od 105 do 109 rokov	1	2	3	1	Od 5 do 9 rokov
					4 roky alebo menej

Zdroj: ŠÚ SR, 2021

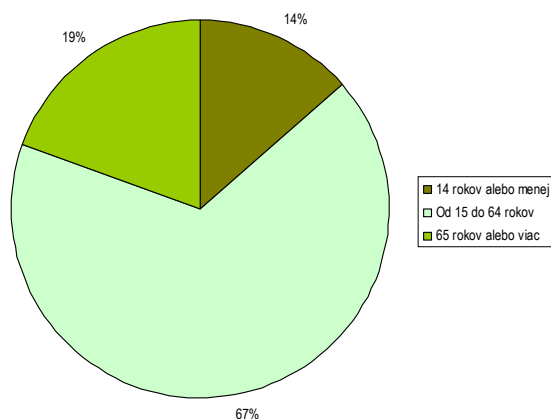
Nasledujúca tabuľka prezentuje počet obyvateľov bývajúcich v okrese a v meste Žiar nad Hronom a v meste Kremnica ako SO v roku 2020 z pohľadu hlavných vekových skupín - predproduktívny poproduktívny a produktívny vek. Najväčšiu skupinu obyvateľov vo všetkých prípadoch tvoria obyvatelia vo vekovej skupine od 15 do 65 rokov. Percentuálne zastúpenie jednotlivých skupín je podobné v prípade okresu aj mesta Žiar nad Hronom a mesta Kremnica.

Bývajúce obyvateľstvo (rok 2020)	spolu	ženy	0-14	15-64	65+
Okres Žiar nad Hronom	46477	23733	6306	31158	9013
Mesto Kremnica	5232	2744	650	3420	1162
Mesto Žiar nad Hronom	18669	9666	2520	12699	3450

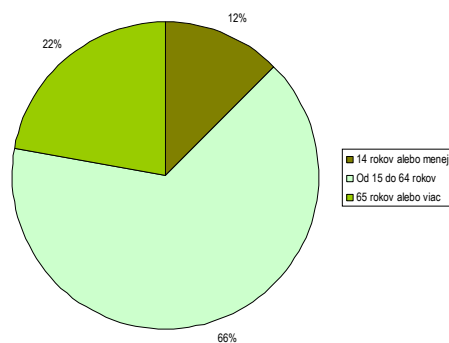
Zdroj: Štatistický úrad SR, 2021,

Štruktúra obyvateľstva podľa základných vekových skupín

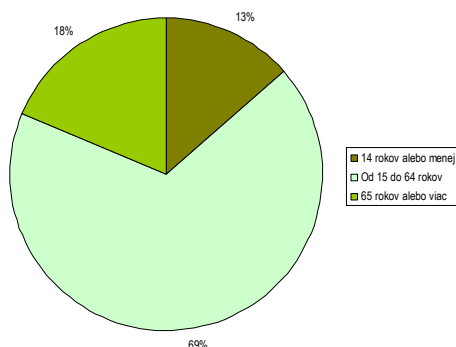
okr. Žiar nad Hronom

m. Kremnica

m. Žiar nad Hronom

V roku 2020 žilo v okrese 46477 obyvateľov a meste Žiar nad Hronom celkovo 18669 obyvateľov a v meste Kremnica celkovo 5232.

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj štruktúry obyvateľstva podľa vierovyznania v roku 2021. SO Kremnica je podľa kritéria vierovyznania heterogénna s 1 dominantným vierovyznaním. Najväčšia časť obyvateľov sa hlásila k rímskokatolíckej cirkvi (49,69 %), v prípade SO Žiar nad Hronom to je 46,05 %. Pri 4,19 % nebolo v Kremnici zistené vierovyznanie. Bez vyznania bolo v Kremnici 35,95 % obyvateľov, v Žiari nad Hronom 35,4 % obyvateľov.

Obyvateľstvo podľa vierovyznania v roku 2021

vierovyznanie	Kremnica		Žiar nad Hronom	
	počet	podiel (%)	počet	podiel (%)
Rímskokatolícka cirkev	4784	49,69	8094	46,05
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	627	6,51	368	2,9
Gréckokatolícka cirkev	62	0,64	113	0,64
Reformovaná kresťanská cirkev	10	0,1	25	0,14
Pravoslávna cirkev	5	0,05	22	0,13
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	24	0,25	4	0,02
iné	252	2,62	389	2,21
bez vyznania	3461	35,95	6222	35,4
nezistené	403	4,19	2341	13,32
Spolu	9628		17578	

Zdroj: <http://www.sodbtn.sk/>

Z hľadiska národnostnej štruktúry sa väčšina obyvateľov okresu Žiar nad Hronom hlási k slovenskej národnosti – 40886. Pri 4165 obyvateľoch nebola zistená národnosť. Počet obyvateľov slovenskej národnosti postupne klesá. Od roku 2010 do roku 2020 klesol počet obyvateľov slovenskej národnosti o 9,55 %. K nárastu došlo v prípade obyvateľov rómskeho pôvodu. Oficiálne štatistiky obyvateľov stúpili o 28,95 %.

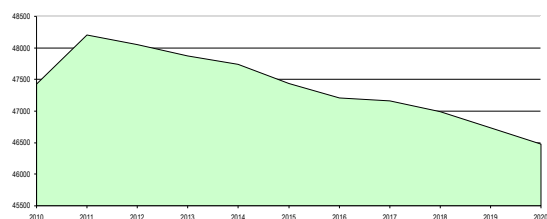
Obyvateľstvo podľa národnosti (k 31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Spolu	47424	48210	48054	47874	47736	47441	47211	47160	46991	46732	46477
Slovenská	45203	41519	41365	41593	41587	41436	41301	41347	41261	41087	40886
Maďarská	173	123	118	125	126	123	121	122	124	126	127
Rómska	563	746	746	739	739	733	735	735	732	729	726
Rusínska	17	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Ukrajinská	32	31	35	38	37	39	38	41	41	42	42
Česká	379	211	209	226	227	231	231	229	230	227	231
Nemecká	240	213	211	215	211	211	208	203	199	195	186
Poľská	32	18	18	25	25	25	25	26	27	28	30
Ruská	9	9	9	11	12	13	13	13	14	14	16
Židovská	0	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Moravská	16	23	22	23	23	22	21	20	19	19	17
Bulharská	1	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3
Sliezska	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grécka	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1
Rumunská	12	0	2	7	8	8	12	13	13	13	13
Rakúska	7	0	0	5	5	6	6	6	6	6	9
Vietnamská	19	4	5	8	8	8	8	8	8	8	8
Iná a nezistená	720	5295	5296	4838	4707	4565	4471	4376	4296	4217	4165

Demografia

Problémom a zároveň bariérou rozvoja SO Kremnica a Žiar nad Hronom je postupné znižovanie počtu obyvateľov. V prípade okresu Žiar nad Hronom bol zaznamenaný pokles počtu obyvateľov. V roku 2020 dosiahol počet 46477.

Stav obyvateľstva ku koncu obdobia (k 31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
k 1.1.	47526	48347	48210	48054	47874	47736	47441	47211	47160	46991	46732
k 30.6.	47477	48279	48132	47964	47805	47589	47326	47186	47076	46862	46605
k 31.12.	47424	48210	48054	47874	47736	47441	47211	47160	46991	46732	46477
muži	22914	23398	23351	23292	23252	23124	23039	23064	23015	22889	22744
ženy	24510	24812	24703	24582	24484	24317	24172	24096	23976	23843	23733
Index	-	1,017	0,997	0,996	0,997	0,994	0,995	0,999	0,996	0,994	0,995
Priemer Ix											0,998

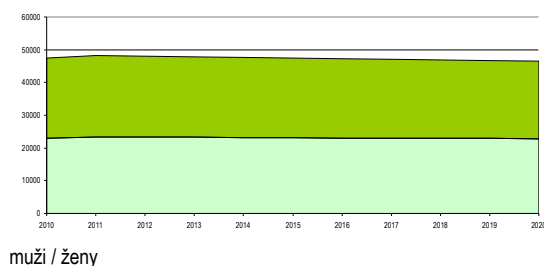
Zdroj: ŠÚSR, 2010-2020, DataCubes

k 31.12

Graf: Vývoj počtu obyvateľov od roku 2010 do 2020

Zdroj: ŠÚSR, 2010-2020, DataCubes

muži / ženy

Počas sledovaného obdobia v priemere počet obyvateľov klesol o 947. Priemerný index dosiahol hodnotu 0,998, čo predstavuje priemerný ročný pokles o 0,181 %. K najvyššiemu poklesu došlo v roku 2015 a 2019, kedy klesol počet obyvateľov o 295 a 259 osôb. Tento vývoj nie je pozitívny z hľadiska rozvoja verejných služieb. K jedinému nárastu došlo v prípade roku 2011, kedy stúpol počet obyvateľov o 786.

Prírodný prírastok obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka prezentuje prírodný prírastok/úbytok obyvateľstva v okrese, kraji, SR, ako aj prírodný prírastok v meste Žiar nad Hronom ako hlavného sídla SO a mesta Kremnica ako sídla SO Kremnica.

Prírodný prírastok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HMPP	1,28	1,65	0,57	0,51	0,68	0,33	0,96	0,75	0,61	0,7	-0,45
kraj B. Bystrica HMP	-0,73	-0,28	-1,5	-1,11	-0,96	-1,78	-0,92	-1,12	-1,43	-1,78	-2,36
okr. Ž. n. Hronom HMPP											
okr. prírodný prírastok	-51	-62	-72	-87	-44	-131	-108	-19	-83	-95	-64
okr. hrubá miera pr. prír.	-1,07	-1,28	-1,5	-1,81	-0,92	-2,75	-2,28	-0,4	-1,76	-2,03	-1,37
Mesto Kremnica											
prírodný prírastok	-14	-22	-14	2	-9	-29	-25	-10	-23	-14	-21
hrubá miera pr. prír.	-2,56	-3,93	-2,52	0,36	-1,63	-5,31	-4,64	-1,87	-4,31	-2,65	-4
Mesto Žiar nad Hronom											
prírodný prírastok	6	18	0	-25	-10	-29	-20	24	5	-35	-18
hrubá miera pr. prír.	0,31	0,9	0	-1,27	-0,51	-1,49	-1,03	1,25	0,26	-1,85	-0,96

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Vývoj ukazovateľa hrubej miery prírodného prírastku obyvateľstva v okrese v sledovanom období vykazuje negatívny trend. Hrubá miera prírodného prírastku v kraji vykazovala v sledovanom období len záporné hodnoty. V porovnaní s vývojom v SR je to nepriaznivý vývoj. Samotné mesto Žiar nad Hronom vykazuje negatívne hodnoty hrubej miery prírodného prírastku (na 1000 obyvateľov) v 6 rokoch sledovaného obdobia. V prípade mesta Kremnica to bolo počas 10 rokov. Uvedené súvisí s obmedzenými možnosťami trhu práce a relatívne komplikovanejším dochádzaním na okolité trhy práce (Žiar nad Hronom, Zvolen, Banská Bystrica).

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet živonarodených (hrubá miera) v okrese, kraji a na porovnanie v SR a vývoj počtu narodených za mesto Žiar nad Hronom a Kremnica (hrubá miera ako aj absolútna hodnota). Rastový trend v okrese bol evidovaný do roku 2017, kedy hrubá miera dosiahla 9,81. Do roku 2020 klesol tento počet na 9,12.

V súčasnosti je v meste Žiar nad Hronom ako aj Kremnica nevyrovnaný trend. Najvyšší počet živonarodených bol evidovaný v Žiari nad Hronom roku 2010 a 2017 a v meste Kremnica v roku 2011 a 2017. V absolútnych hodnotách to bolo 48 a 49 osôb.

Počet živonarodených	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	11,12	11,27	10,27	10,13	10,16	10,25	10,6	10,66	10,58	10,46	10,38
kraj B. Bystrica HM	10,31	10,14	9,13	9,25	9,24	9,03	9,57	9,66	9,38	9,21	9,28
okr. Ž. n. Hronom HM											
narodení	440	420	392	407	405	394	407	464	410	385	426
živonarodení	440	420	391	407	405	394	407	463	410	383	425
hrubá miera živorod.	9,27	8,7	8,12	8,49	8,47	8,28	8,6	9,81	8,71	8,17	9,12
Mesto Kremnica											
narodení	41	48	39	46	44	31	44	49	39	43	43
živonarodení	41	48	38	46	44	31	44	49	39	42	43
hrubá miera živorod.	7,5	8,58	6,84	8,31	7,97	5,67	8,17	9,15	7,31	7,95	8,2
Mesto Žiar nad Hronom											
narodení	200	173	168	167	168	166	168	197	182	143	157
živonarodení	200	173	168	167	168	166	168	197	182	143	157
hrubá miera živorod.	10,34	8,7	8,47	8,47	8,57	8,53	8,69	10,24	9,51	7,54	8,37

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Štatistika počtu potratov v okrese a kraji vykazuje podobné tendencie, ako v prípade štatistiky mesta Žiar nad Hronom a Kremnica. Aj keď z hľadiska trendu počet potratov v meste stúpa aj klesá. Najviac potratov bolo zaznamenaných v období rokov 2013 až 2015 v prípade mesta Žiar nad Hronom a 2015 až 2017 v prípade mesta Kremnica. Celkovo sa hodnoty nachádzajú mierne pod okresnými a krajskými štatistikami pri meste Kremnica ale nad týmito štatistikami v prípade mesta Žiar nad Hronom. Tento rozdiel možno vysvetliť vyhovujúcejším životným prostredím v meste Kremnica a okolí. Intenzívna priemyselná činnosť môže mať negatívny vplyv na túto oblasť v prípade mesta Žiar nad Hronom.

Počet potratov	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	3,17	3,13	3,03	3,02	2,88	2,88	2,81	2,67	2,56	2,52	2,33
kraj B. Bystrica HM	3,5	3,4	3,33	3,38	3,26	3,37	3,41	3,19	2,98	2,89	2,67
okr. Ž. n. Hronom HM											
potratovosť	160	162	158	196	177	200	160	170	122	134	117
hrubá miera potratovosti	3,37	3,36	3,28	4,09	3,7	4,2	3,38	3,6	2,59	2,86	2,51
Mesto Kremnica											
potratovosť	17	14	9	14	12	17	16	23	12	9	13
hrubá miera potratovosti	3,11	2,5	1,62	2,53	2,17	3,11	2,97	4,29	2,25	1,7	2,48
Mesto Žiar nad Hronom											
potratovosť	90	94	97	114	110	114	95	94	68	62	55
hrubá miera potratovosti	4,65	4,73	4,89	5,78	5,61	5,86	4,91	4,88	3,55	3,27	2,93

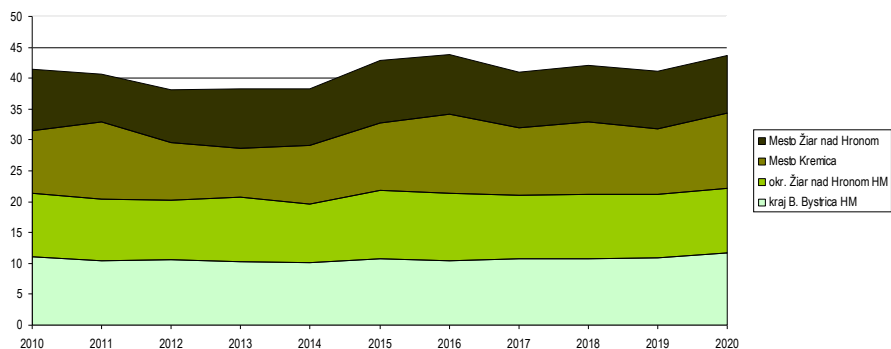
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Počet zomretých v okrese vykazuje stabilný trend v posledných rokoch sledovaného obdobia. Počet kolíše okolo 10,27 osôb na 1000 obyvateľov. Najvyšší počet bol zaznamenaný v roku 2015.

V meste Žiar nad Hronom možno sledovať relatívne stabilný trend od roku 2017. V roku 2010 bolo evidovaných 10,03 zomretých na 1000 obyvateľov, do roku 2020 to bolo 9,33. V prípade mesta Kremnica je situácia rovnako stabilná. Paradoxne v tomto prípade dosahuje Kremnica vyššie hodnoty hrubej miery ako mesto Žiar nad Hronom.

Počet zomretých	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	9,84	9,61	9,7	9,62	9,48	9,92	9,64	9,91	9,97	9,76	10,82
kraj B. Bystrica HM	11,04	10,42	10,63	10,36	10,2	10,81	10,49	10,79	10,81	10,99	11,64
okr. Žiar nad Hronom HM											
zomretí	491	482	463	494	449	525	515	482	493	478	489
hrubá miera úmrtnosti	10,34	9,98	9,62	10,3	9,39	11,03	10,88	10,22	10,47	10,2	10,49
Mesto Kremnica											
zomretí	55	70	52	44	53	60	69	59	62	56	64
hrubá miera úmrtnosti	10,06	12,51	9,36	7,95	9,6	10,98	12,81	11,01	11,63	10,6	12,2
Mesto Žiar nad Hronom											
zomretí	194	155	168	192	178	195	188	173	177	178	175
hrubá miera úmrtnosti	10,03	7,79	8,47	9,74	9,08	10,02	9,72	8,99	9,25	9,38	9,33

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obrázok: Vývoj hrubej miery úmrtnosti v okrese Žiar nad Hronom a BB kraji.

Migrácia obyvateľstva

Migrácia obyvateľstva t.j. rozdiel medzi prisťahovanými a vysťahovanými obyvateľmi vykazuje negatívny vývoj. Rozhodujúci podiel na migrácii obyvateľstva v okrese pripadá rovnako na občanov v produktívnom veku. V sledovanom období vykazoval migračný prírastok každý rok negatívny trend. Najvyššia negatívna bilancia bola zaznamenaná v roku 2020 a to - 191 (môže súvisieť s pandemickou situáciou a stratou čiastkových pracovných trhov). Veková štruktúra migrujúcich obyvateľov negatívne ovplyvňuje dopyt po infraštruktúre a službách. Pri porovnaní obidvoch hlavných sídiel SO je vyššie negatívne saldo v prípade mesta Žiar nad Hronom.

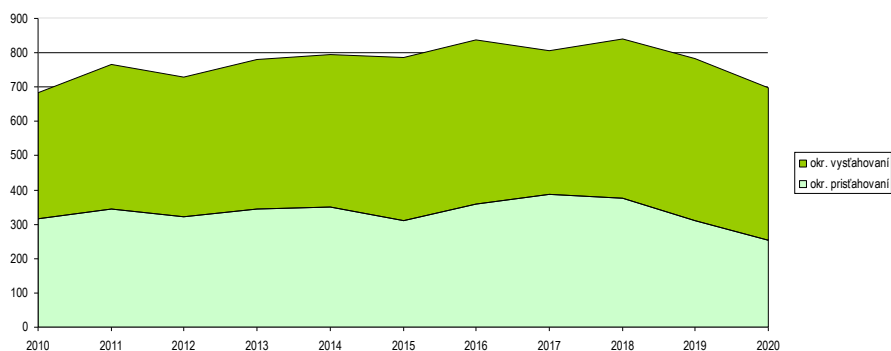
Saldo sťahovania											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	0,62	0,55	0,63	0,44	0,32	0,58	0,72	0,68	0,73	0,67	0,8
kraj B. Bystrica HM	-0,75	-1,02	-0,99	-1,44	-1,25	-1,79	-1,41	-1,52	-1,52	-2,24	-1,02
okr. Ž. n. Hronom HM											
migračné saldo	-51	-75	-84	-93	-94	-164	-122	-32	-86	-164	-191
hr. miera migr. salda	-1,07	-1,55	-1,75	-1,94	-1,97	-3,45	-2,58	-0,68	-1,83	-3,5	-4,1
Mesto Kremnica											
migračné saldo	-17	-24	-15	-16	-6	-65	-38	12	-29	-34	-5
hr. miera migr. salda	-3,11	-4,29	-2,7	-2,89	-1,09	-11,89	-7,05	2,24	-5,44	-6,44	-0,95
Mesto Žiar nad Hronom											
migračné saldo	-117	-78	-73	-117	-79	-159	-49	-137	-110	-196	-165
hr. miera migr. salda	-6,05	-3,92	-3,68	-5,93	-4,03	-8,17	-2,53	-7,12	-5,75	-10,33	-8,8

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Nasledujúca tabuľka prezentuje absolútne hodnoty migrujúcich za okres a mesto Žiar nad Hronom a mesto Kremnica. V poslednom období v obidvoch sídlach klesá počet vysťahovaných ako aj prisťahovaných.

Migrácia obyvateľstva											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. prisťahovaní	316	346	323	344	350	311	358	387	377	310	254
okr. vysťahovaní	367	421	407	437	444	475	480	419	463	474	445
Prisťahovaní Kremnica	57	64	59	80	80	53	62	96	73	53	71
Vysťahovaní Kremnica	74	88	74	96	86	118	100	84	102	87	76
Prisťahovaní Ž. nad Hronom	246	271	273	274	307	246	299	248	276	242	186
Vysťahovaní Ž. nad Hronom	363	349	346	391	386	405	348	385	386	438	351

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obrázok Migrácia obyvateľstva od roku 2010 do 2020

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Ako prezentuje predchádzajúci graf, v sledovanom období počet vystahovaných v okrese kolíše. Stúpajúca tendencia bola zaznamenaná hlavne v roku 2016 a 2018. V roku 2020 počet vystahovaných dosiahol hodnotu 445. Najväčší počet prisťahovaných bol zaznamenaný v roku 2017, kedy sa do okresu prisťahovalo celkovo 387 obyvateľov.

Celkový prírastok

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj celkového prírastku na 1000 obyvateľov v okrese, kraji a SR, a obidvoch mestách, ktorý je súčtom prirodzeného a migračného prírastku. Celkový prírastok nevykázal v okrese v sledovanom období kladnú hodnotu v žiadnom roku. Jediný pozitívny celkový prírastok bol zaznamenaný len v roku 2017 v meste Kremnica. Ostatné roky v obidvoch mestách bol vykázaný negatívny celkový prírastok.

Celkový prírastok (- úbytok)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	1,91	2,2	1,2	0,94	1	0,9	1,67	1,43	1,34	1,37	0,35
kraj B. Bystrica HM	-1,48	-1,31	-2,48	-2,55	-2,22	-3,57	-2,32	-2,65	-2,95	-4,02	-3,37
okr. Ž. n. Hronom HM											
celkový prírastok	-102	-137	-156	-180	-138	-295	-230	-51	-169	-259	-255
hrubá miera celk. pr.	-2,15	-2,84	-3,24	-3,75	-2,89	-6,2	-4,86	-1,08	-3,59	-5,53	-5,47
Mesto Kremnica											
celkový prírastok	-31	-46	-29	-14	-15	-94	-63	2	-52	-48	-26
hrubá miera celk. pr.	-5,67	-8,22	-5,22	-2,53	-2,72	-17,2	-11,69	0,37	-9,75	-9,09	-4,96
Mesto Žiar nad Hronom											
celkový prírastok	-111	-60	-73	-142	-89	-188	-69	-113	-105	-231	-183
hrubá miera celk. pr.	-5,74	-3,02	-3,68	-7,2	-4,54	-9,66	-3,57	-5,87	-5,49	-12,18	-9,75

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Celkový prírastok v meste Žiar nad Hronom vykazuje nerovnomerný negatívny trend. Hrubá miera celkového prírastku je vyššia ako v prípade kraja a mesta Kremnica. K najvyššiemu úbytku došlo v roku 2019, kedy počet obyvateľov dosiahol hodnotu – 231. Opäťovne bola vysoká záporná hodnota celkového prírastku dosiahnutá v roku 2020.

Počet sobášov a rozvodov

Nasledujúce tabuľky prezentujú vývoj počtu sobášov a rozvodov v okrese, kraji a SR a sobášnosť a rozvodovosť v meste Žiar nad Hronom a Kremnica. Na 1000 obyvateľov v okrese roku 2010 pripadalo 4,47, v kraji 4,11 na 1000 obyvateľov. Do roku 2020 klesol počet na 3,82 a 3,85. Zníženie hrubej miery bolo spôsobené neistotou a pandemickými opatreniami COVID - 19.

Počet sobášov											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	4,68	4,75	4,81	4,71	4,93	5,31	5,51	5,76	5,72	5,44	4,35

kraj B. Bystrica HM	4,11	4,05	4,01	4,17	4,23	4,54	4,9	5,01	5,16	5	3,85
okr. Ž. n. Hronom HM											
sobášnosť	212	186	207	197	167	215	226	227	256	263	178
hrubá miera sobášnosti	4,47	3,85	4,3	4,11	3,49	4,52	4,78	4,81	5,44	5,61	3,82
Mesto Kremnica											
sobášnosť	26	28	19	16	21	20	22	24	18	32	18
hrubá miera sobášnosti	4,76	5,01	3,42	2,89	3,8	3,66	4,08	4,48	3,38	6,06	3,43
Mesto Žiar nad Hronom											
sobášnosť	86	67	79	90	71	95	92	99	94	87	71
hrubá miera sobášnosti	4,45	3,37	3,98	4,56	3,62	4,88	4,76	5,14	4,91	4,59	3,78

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

V porovnaní s regionálnou štatistikou je sobášnosť v meste Žiar nad Hronom nižšia ako, ako v prípade okresu a kraja. V prípade Kremnice bola situácia podobná, väčšina hodnôt bola pod priemerom okresu. Najvyšší počet sobášov sa uskutočnil v rokoch 2019 a 2018. Po roku 2020 sa očakáva oživenie aktivity v tejto oblasti.

V prípade rozvodovosti boli hodnoty väčšinou pod úrovňou okresu a kraja v prípade Kremnice. Mesto Žiar nad Hronom mal väčšinu hodnôt nad okresnou štatistikou. K vyšším počtom v okrese došlo v roku 2010 a 2013. K opätovnému nárastu došlo v roku 2020. Zvýšený počet rozvodov súvisel s okolnosťami pandemickej situácie.

Počet rozvodov											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	2,21	2,06	2,02	2,02	1,94	1,8	1,71	1,77	1,76	1,74	1,52
kraj B. Bystrica HM	2,25	2,1	2,19	2,04	2,04	1,85	1,77	1,71	1,76	1,73	1,51
okr. Ž. nad Hronom HM											
rozvodovosť	118	84	82	103	85	92	56	74	88	76	91
hrubá miera roz.	2,49	1,74	1,7	2,15	1,78	1,93	1,18	1,57	1,87	1,62	1,95
Mesto Kremnica											
rozvodovosť	6	5	8	11	14	7	7	8	7	8	12
hrubá miera roz.	1,1	0,89	1,44	1,99	2,54	1,28	1,3	1,49	1,31	1,51	2,29
index rozvodovosti	23,08	17,86	42,11	68,75	66,67	35	31,82	33,33	38,89	25	66,67
Mesto Žiar nad Hronom											
rozvodovosť	49	44	39	44	41	47	23	31	41	31	38
hrubá miera roz.	2,53	2,21	1,97	2,23	2,09	2,41	1,19	1,61	2,14	1,63	2,03
index rozvodovosti	56,98	65,67	49,37	48,89	57,75	49,47	25	31,31	43,62	35,63	53,52

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Hustota obyvateľov

Nasledujúca tabuľka prezentuje hustotu obyvateľov na km². Hustota obyvateľstva v meste Kremnica je vysoko nad úrovňou Slovenska, okresu a kraja. Obyvateľstvo je sústredené do centrálnej zóny. V roku 2020 dosiahla hustota až 479,96 obyvateľov na km².

Z dlhodobého hľadiska dochádza v meste Žiar nad Hronom k poklesu hustoty obyvateľstva. V roku 2010 dosiahla hustota hodnotu 126,7 a do roku 2020 klesla na hodnotu 121,6. S poklesom hustoty obyvateľstva v jednotlivých častiach SO klesajú aj nároky na obslužnosť základnou infraštruktúrou. Vyššie hodnoty hustoty v SO Žiar nad Hronom dosahujú centrálné zóny v okolí mesta - samosprávy Lutilla, Lovčica - Trubín, Ladomerská Vieska, atď.. Zároveň predstavujú relatívne ucelený urbanistický komplex, do ktorého je potrebné sústrediť väčšiu časť integrovaných projektov.

Hustota obyvateľov na km2 k 31.12. podľa územie a rok											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020

SR	110,75	110,09	110,28	110,4	110,51	110,61	110,75	110,93	111,08	111,23	111,33
kraj Banská Bystrica	69,05	69,87	69,74	69,56	69,4	69,2	68,99	68,82	68,63	68,39	68,14
okr. Žiar nad Hronom	91,71	93,26	92,98	92,66	92,35	91,93	91,42	91,15	90,94	90,53	90,03
Mesto Kremnica	494,78	508,9	507,2	504,45	501,49	497,95	494,66	492,34	489,55	485,25	479,95
Mesto Žiar nad Hronom	126,7	129,69	128,82	128,32	127,98	126,72	124,9	124,19	123,61	122,46	121,6

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Veková štruktúra obyvateľstva obce

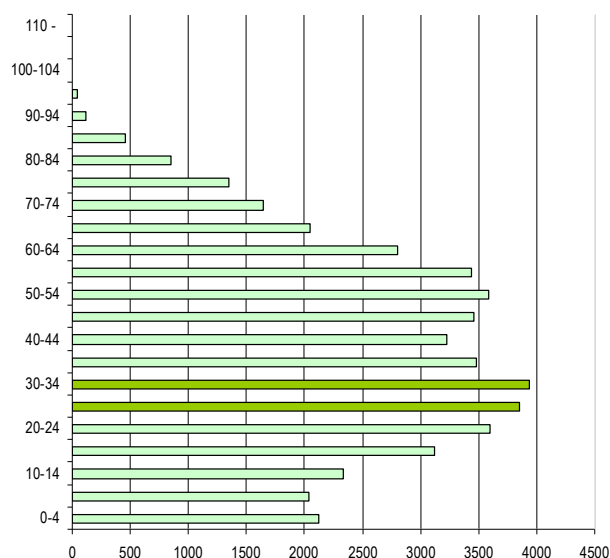
Nasledujúca tabuľka predstavuje vývoj počtu obyvateľov podľa 5 ročných vekových skupín v okrese Žiar nad Hronom.

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Spolu	47477	48279	48132	47964	47805	47589	47326	47186	47076	46862	46605
0-4	2120	2209	2184	2143	2103	2054	2020	2058	2110	2109	2101
5-9	2034	2129	2139	2163	2165	2173	2190	2176	2135	2112	2080
10-14	2334	2333	2230	2198	2189	2157	2126	2126	2137	2131	2139
15-19	3115	3023	2869	2670	2503	2408	2314	2222	2190	2177	2140
20-24	3594	3523	3428	3354	3279	3145	2991	2837	2654	2485	2385
25-29	3854	3831	3785	3708	3592	3487	3390	3292	3226	3138	2976
30-34	3935	3972	3909	3817	3740	3669	3605	3563	3491	3384	3287
35-39	3478	3674	3804	3873	3905	3900	3848	3769	3667	3570	3502
40-44	3225	3221	3223	3296	3394	3492	3616	3738	3796	3824	3833
45-49	3464	3510	3468	3390	3293	3216	3163	3170	3252	3347	3433
50-54	3582	3562	3452	3394	3417	3447	3433	3380	3304	3228	3161
55-59	3434	3531	3591	3631	3614	3532	3434	3343	3304	3305	3326
60-64	2803	3024	3147	3203	3234	3284	3352	3406	3445	3435	3361
65-69	2044	2094	2201	2340	2468	2607	2764	2894	2959	2994	3038
70-74	1642	1737	1776	1818	1849	1858	1874	1952	2076	2197	2322
75-79	1348	1385	1354	1342	1380	1425	1467	1518	1540	1559	1572
80-84	848	900	938	969	1002	1019	992	966	984	1037	1088
85-89	455	467	471	465	468	501	536	557	571	582	588
90-94	113	130	142	165	181	179	175	176	178	185	211
95-99	39	24	21	21	27	31	33	39	50	55	50
100-104	0	3	4	5	4	6	7	5	8	10	13
105-109	0	1	1	2	2	2	1	2	2	2	3
110 -	0	0	0	0	0	1	2	2	2	2	2

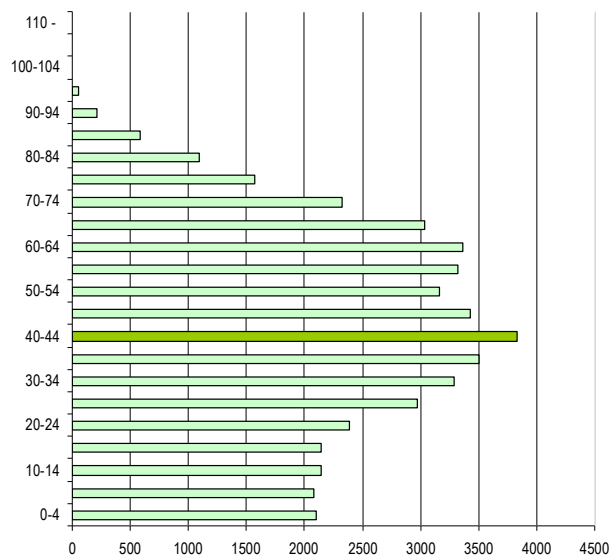
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

K najvyššiemu nárastu došlo vo vekových skupinách od 60 - 74. Sledovanie jednotlivých vekových skupín je dôležité z hľadiska formovania ponuky služieb a formovania infraštruktúry v SO Žiar nad Hronom a SO Kremnica.

Veková štruktúra obyvateľov okresu Žiar nad Hronom (SO) Kremnica a Žiar nad Hronom 2010

2020

Prognózy

V prípade, že sa doterajší trend zachová, v nasledujúcich 11 rokoch by malo dôjsť k poklesu počtu obyvateľov. Z hľadiska vekových kohort by malo dôjsť k nárastu počtu obyvateľov hlavne v dôchodkovom veku (rovnako ako v prípade SO Banská Štiavnica). Do roku 2031 by mal celkový počet obyvateľov okresu klesnúť na 46419 (pokles by mal byť relatívne nevýznamný). K najvyššiemu nárastu by malo dôjsť vo vekovej skupine 60 - 69. Ostatné vekové skupiny by mali mať rovnomerný vývoj. V prípade vybraných skupín sa predpokladá (v prípade, že sa doterajší trend zachová) výrazný pokles - 20 až 34. Uvedené súvisí jednak s odbornou prípravou tejto vekovej skupiny, ako aj hľadaním pracovných príležitostí mimo územie SO. Na tieto vekové skupiny by sa mali zamerať rozvojové aktivity, nakoľko tieto skupiny predstavujú najaktívnejšiu časť obyvateľstva. Sú zároveň predpokladom ďalšieho rozvoja regiónu.

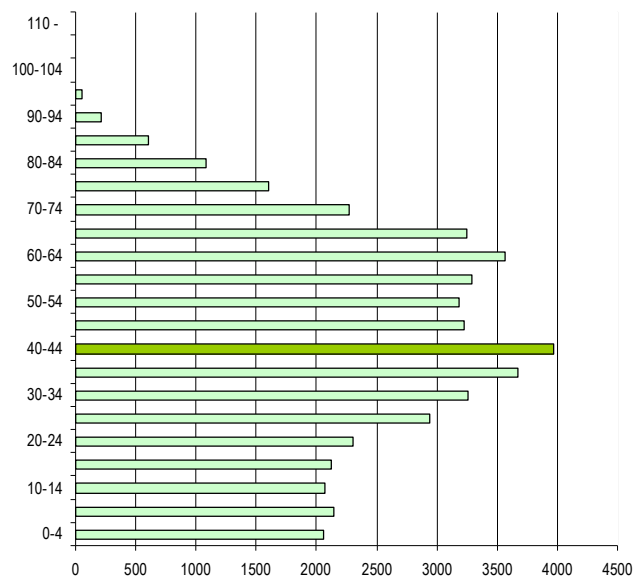
Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.) okresu Žiar nad Hronom (SO) Kremnica a Žiar nad Hronom

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Spolu	46888	46838	46794	46746	46699	46653	46606	46559	46512	46465	46419
0-4	2057	2048	2039	2030	2021	2013	2004	1995	1986	1977	1968
5-9	2147	2148	2150	2152	2154	2156	2158	2159	2161	2163	2165

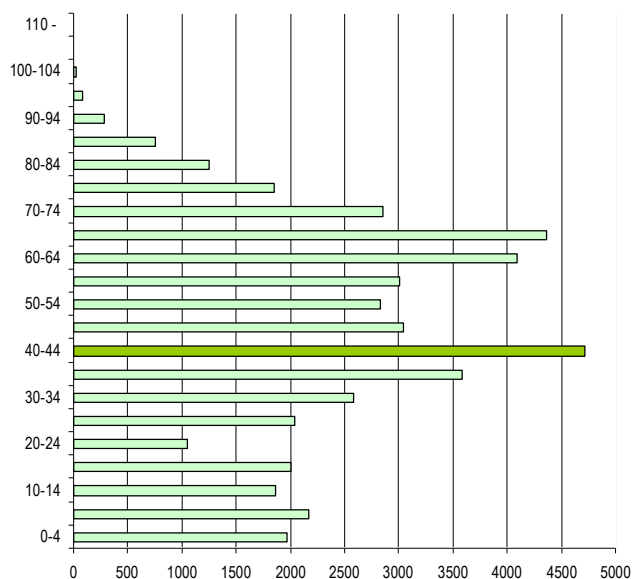
10-14	2067	2046	2025	2005	1984	1963	1943	1922	1901	1881	1860
15-19	2125	2110	2100	2087	2074	2062	2049	2037	2024	2012	1999
20-24	2306	2180	2054	1928	1803	1677	1551	1425	1299	1173	1047
25-29	2941	2851	2762	2672	2582	2492	2403	2313	2223	2133	2043
30-34	3261	3193	3125	3057	2989	2921	2853	2785	2717	2648	2580
35-39	3673	3664	3655	3646	3637	3628	3619	3610	3602	3593	3584
40-44	3966	4041	4116	4191	4267	4342	4417	4492	4568	4643	4718
45-49	3226	3208	3190	3171	3153	3134	3116	3098	3079	3061	3042
50-54	3183	3148	3113	3077	3042	3006	2971	2935	2900	2864	2829
55-59	3291	3263	3235	3208	3180	3152	3124	3096	3068	3040	3012
60-64	3564	3617	3670	3723	3776	3830	3883	3936	3989	4042	4095
65-69	3250	3361	3473	3584	3695	3807	3918	4029	4141	4252	4363
70-74	2269	2327	2386	2444	2503	2561	2620	2678	2737	2795	2854
75-79	1598	1623	1649	1675	1700	1726	1751	1777	1802	1828	1854
80-84	1078	1095	1112	1129	1146	1163	1180	1197	1214	1231	1248
85-89	606	621	636	652	667	682	697	713	728	743	758
90-94	212	219	227	234	242	249	257	265	272	280	287
95-99	52	55	58	60	63	66	69	71	74	77	80
100-104	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
105-109	2	2	3	3	3	3	3	3	3	4	4
110 -	3	3	3	3	4	4	4	4	5	5	5

Prognózoovaná veková štruktúra obyvateľstva

2021

2031

Prognózy - analýza cieľových skupín

Deti predškolského veku

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 0-4											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
0-4	2057	2048	2039	2030	2021	2013	2004	1995	1986	1977	1968
priem. Index				0,996	% nárast						- 4,296
Abs. nárast											- 88
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											4,386
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											4,241

V prípade, že sa doterajší trend zachová, v najbližších 11 rokoch by mal klesnúť počet detí do 4 roka o 4,296 %. V priemere by mal klesnúť podiel na celkovom počte obyvateľov. Kým v roku 2021 by mal podiel na celkovom počte činiť 4,386 %, do roku 2031 by mal tento podiel klesnúť na 4,241 %. V absolútnom vyjadrení dôjde k poklesu počtu detí o cca. 88. Pokles by mal byť relatívne nevýznamný a teda pravdepodobne nebude vytvárať tlak na racionalizáciu infraštruktúry pre tieto vekové skupiny.

Veková skupina 5 – 14

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 5-14											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
5-9	2147	2148	2150	2152	2154	2156	2158	2159	2161	2163	2165
10-14	2067	2046	2025	2005	1984	1963	1943	1922	1901	1881	1860
5-9 – pr. Index				1,001	% nárast 5 - 9						0,843
10-14 pr. Index				0,990	% nárast 10 - 14						-9,998
Abs. nárast											- 189
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											8,986
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											8,671

V skupine obyvateľov od 5 do 14 rokov sa predpokladá priemerný pokles. V absolútnom vyjadrení by mal počet detí v tomto veku klesnúť o 189. V skupine od 5 do 9 rokov by mal počet detí narásť o 0,843 %. V skupine od 10 do 14 rokov by mal počet detí klesnúť o 9,998 %. Deti v tomto veku sú spotrebiteľmi služieb predškolského vzdelávania, základného vzdelávania, mimoškolskej záujmovej činnosti a s tým súvisiacou športovou infraštruktúrou.

Celkový podiel na štruktúre by mal klesnúť na 8,671 %. Ak sa doterajší trend zachová, nebude v sledovanom období potrebné infraštruktúru pre túto cieľovú skupinu racionalizovať.

Veková skupina 15 – 19

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 15-19											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
15-19	2125	2110	2100	2087	2074	2062	2049	2037	2024	2012	1999
15-19 – pr. Index				0,994	% nárast 15-19						- 5,922
Abs. nárast											- 126
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											4,532
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											4,307

Veková skupina je spotrebiteľom služieb vzdelávania – stredoškolský stupeň, ako aj záujmovej činnosti. V prípade, že sa doterajší trend vývoja zachová, predpokladá sa pokles počtu obyvateľov. Podiel na celkovom počte obyvateľov by mal ale do roku 2031 klesnúť na 4,307 %. V absolútnom vyjadrení by mal počet obyvateľov klesnúť o 126. Táto cieľová skupina sa primárne neviaže na infraštruktúru alokovanú v mieste jej bydliska. Významnou pre túto skupinu je aj organizovaná športová činnosť v športových kluboch, skupinové športy a iné racinálne trávenie voľného času.

Veková skupina 20 – 29

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 20-29											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
20-24	2306	2180	2054	1928	1803	1677	1551	1425	1299	1173	1047
25-29	2941	2851	2762	2672	2582	2492	2403	2313	2223	2133	2043
20-24 - pr. Index				0,924	% nárast – 20-24						-54,581
25-29 - pr. Index				0,964	% nárast 25 – 29						-30,519
Abs. nárast											- 2156
% z celkového počtu obyvateľov - 2015											11,191
% z celkového počtu obyvateľov - 2025											6,659

V rizikovej skupine od 20 do 29 sa predpokladá celkový pokles až o 2156 obyvateľov. Celkovo 54,581 % pokles sa predpokladá v skupine od 20 do 24. V skupine od 25 do 29 rokov sa predpokladá % pokles o 30,519 %. Táto skupina je spotrebiteľom bežných verejných služieb, zároveň sa vyznačuje najintenzívnejšou migračnou aktivitou (odchod mimo pracovné trhy okresu Žiar nad Hronom). V rámci rozvojových stratégií sa bude potrebné zamerať na túto skupinu obyvateľov.

Veková skupina 30 – 44

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 30-44											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
30-34	3261	3193	3125	3057	2989	2921	2853	2785	2717	2648	2580
35-39	3673	3664	3655	3646	3637	3628	3619	3610	3602	3593	3584
40-44	3966	4041	4116	4191	4267	4342	4417	4492	4568	4643	4718
30-34 - pr. Index				0,977	% nárast – 30-34						-20,882
35-39 - pr. Index				0,998	% nárast – 35-39						-2,421
40-44 - pr. Index				1,018	% nárast – 40-44						18,976
Abs. nárast											- 17
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											23,247
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											23,443

Vekové skupiny od 30 do 44 rokov predpokladajú heterogénny vývoj. V skupine od 30 – 34 sa predpokladá pokles o 20,882 %. Nárast sa predpokladá v skupine od 40 – 44 rokov. Nižšie vekové skupiny tiež preferujú možnosti aktívneho trávenia voľného času. V absolútnom vyjadrení by mal počet obyvateľov v tejto vekovej skupine klesnúť o 17. Kým v roku 2021 sa predpokladá celkový podiel na 23,247 %, do roku 2031 by tento podiel mal mierne stúpnuť na 23,443 %. Z hľadiska verejných investícií je pre túto skupinu dôležité aj saturovanie potrieb svojich nepľnoletých detí - vzdelávanie, záujmová činnosť, kultúra a šport.

Veková skupina 45 – 59

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 45-59											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
45-49	3226	3208	3190	3171	3153	3134	3116	3098	3079	3061	3042
50-54	3183	3148	3113	3077	3042	3006	2971	2935	2900	2864	2829
55-59	3291	3263	3235	3208	3180	3152	3124	3096	3068	3040	3012
45-49 – pr. Index				0,994	% nárast - 45-49						-5,706
50-54 - pr. Index				0,988	% nárast - 50-54						-11,136
55-59 - pr. Index				0,991	% nárast - 55-59						-8,469
Abs. nárast											- 817
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											20,690
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											19,138

Vo vekových skupinách od 45 do 59 rokov sa predpokladá pokles. V skupine od 55 – 59 sa predpokladá pokles o 8,469 %. K najväčšiemu poklesu by malo dôjsť v prípade skupiny od 50 do 54 rokov. V absolútnom vyjadrení by mal klesnúť počet obyvateľov až o 817. Celkový podiel na počte obyvateľov by mal činiť v roku 2031 len 19,138 %. Tieto skupiny obyvateľov sú spotrebiteľmi verejných, ako aj súkromných služieb. So zvyšujúcim sa vekom klesá dopyt po komerčných službách a narastá dopyt po infraštruktúre v rámci zdravého životného štýlu - cykloturistika, turistika, kolektívne športy, kultúra, vzdelávanie.

Veková skupina 60 –

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 60 +											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
60-64	3564	3617	3670	3723	3776	3830	3883	3936	3989	4042	4095
65-69	3250	3361	3473	3584	3695	3807	3918	4029	4141	4252	4363
70-74	2269	2327	2386	2444	2503	2561	2620	2678	2737	2795	2854
75-79	1598	1623	1649	1675	1700	1726	1751	1777	1802	1828	1854
80-84	1078	1095	1112	1129	1146	1163	1180	1197	1214	1231	1248
85-89	606	621	636	652	667	682	697	713	728	743	758
90-94	212	219	227	234	242	249	257	265	272	280	287
95-99	52	55	58	60	63	66	69	71	74	77	80
100+	16	18	19	20	22	23	24	26	27	29	30
60+ – pr. Index				1,021	% nárast – 60+						23,130
Abs. nárast											2925
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											21,329
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											25,116

Celkový nárast v seniorskej kategórii sa predpokladá až vo výške 23,130 %. Celkový podiel obyvateľstva po 60 roku by mal stúpnuť na 25,116 %. V absolútnom vyjadrení by malo ísť o 2925 obyvateľov. Pre obyvateľov v dôchodkovom veku by mali SO zabezpečiť ponuku sociálnych služieb špecifických pre túto skupinu s ohľadom na dostupnosť pre všetkých obyvateľov. Rozvojové aktivity však nemajú byť na úkor aktívnej časti populácie, ktorá reálne vytvára podmienky na starostlivosť o bytovateľov v seniorskom veku.

Ďalšie demografické charakteristiky

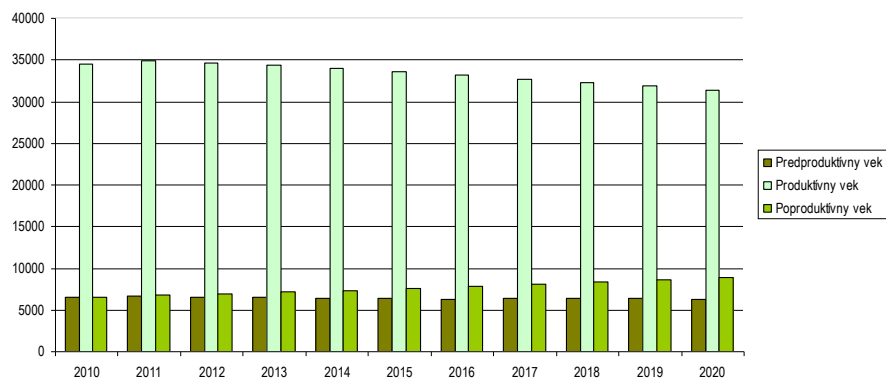
Nasledujúce tabuľky prezentujú vývoj počtu obyvateľov a predpokladaný vývoj podľa hlavných vekových skupín. Najväčší podiel pripadá na obyvateľov v produktívnom veku, najmenší podiel na obyvateľov v predproduktívnom veku. V skupine v poproduktívnom veku bol zaznamenaný nárast. Za 11 ročné obdobie vzrástol počet obyvateľov o 2380. V skupine v predproduktívnom veku bol zaznamenaný pokles o 169 obyvateľov. Počet obyvateľov v produktívnom veku zaznamenal pokles o 3083.

Obyvateľstvo podľa štruktúry základných vekových skupín											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Predproduktívny vek	6488	6671	6552	6504	6457	6383	6335	6360	6382	6351	6319

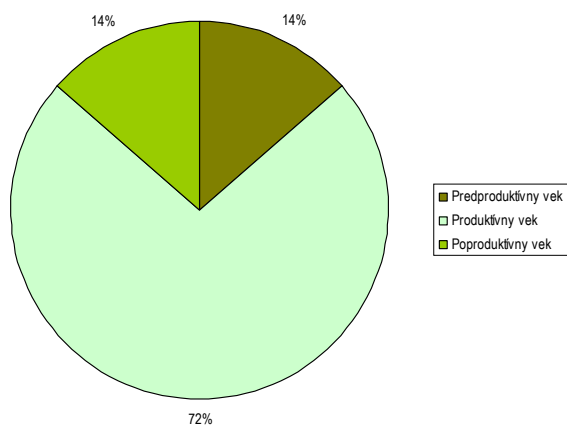
Produktívny vek	34484	34869	34674	34335	33969	33579	33143	32717	32327	31891	31401
Poproduktívny vek	6505	6739	6907	7126	7380	7627	7849	8109	8368	8620	8885

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

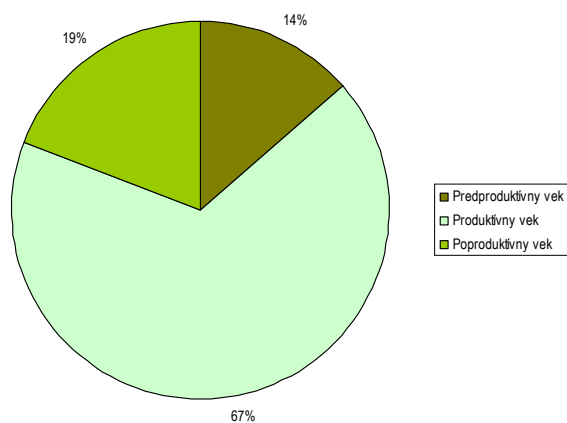
Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva v sledovanom období

2010

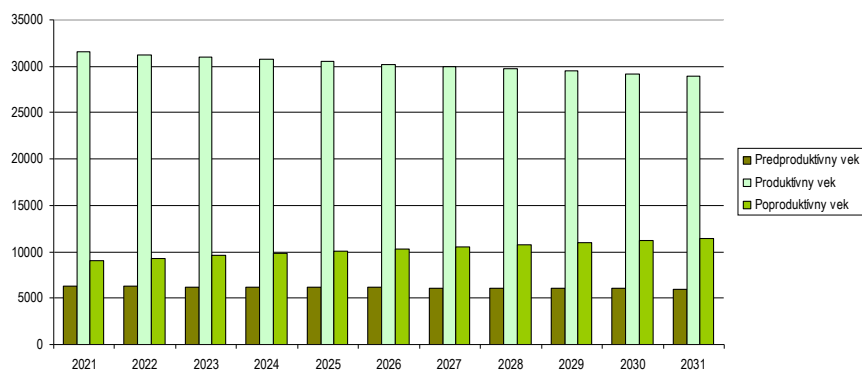

2020

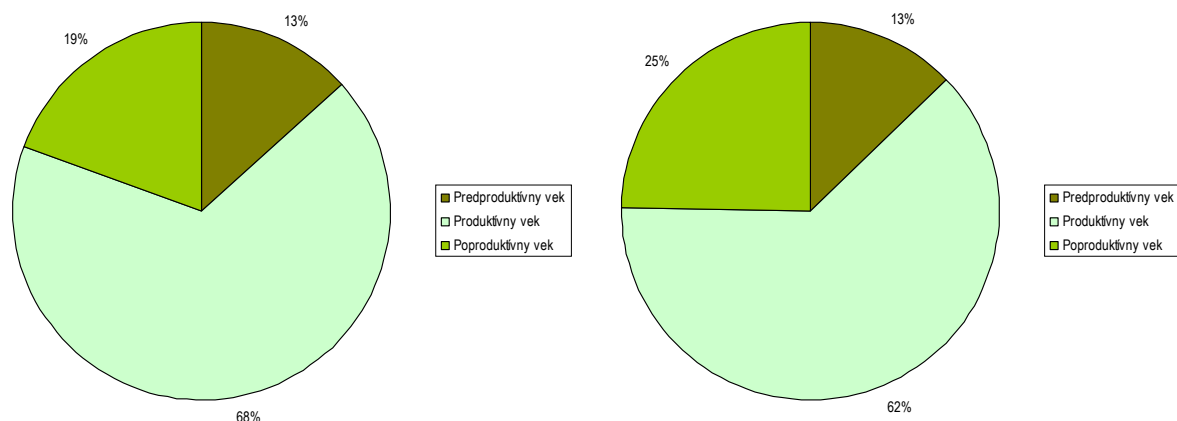
Ako prezentuje graf, za uvedených 11 rokov došlo k nárastu vo vekových skupinách poproduktívneho veku. Nasledujúca tabuľka prezentuje predpokladaný vývoj v hlavných vekových skupinách do roku 2031.

Predpokladaný vývoj počtu obyvateľstva do roku 2031

2025

2031

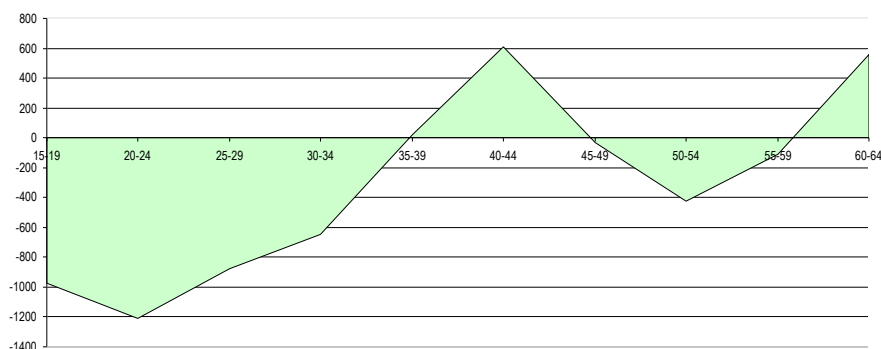
Do roku 2031 sa predpokladá nárast obyvateľov vo vekovej skupine poproduktívneho veku. Vo vekovej skupine produktívneho veku sa predpokladá pokles o 2586 obyvateľov.

Predpokladaný vývoj počtu obyvateľstva do roku 2031											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Predproduktívny vek	6270	6243	6215	6187	6159	6132	6104	6076	6049	6021	5993
Produktívny vek	31537	31276	31020	30760	30502	30244	29985	29727	29468	29210	28951
Poproduktívny vek	9081	9320	9559	9799	10038	10277	10517	10756	10995	11234	11474

Pri skúmaní dopytu po verejných službách je potrebné skúmať aj súvislosti s ekonomickou aktivitou. Hlavne mladšie vekové ročníky pred založením rodiny trávajú väčšiu časť voľného času v zmysle zdravého životného štýlu. Sú zároveň ochotní investovať v súvislosti so športovými aktivitami väčšiu časť svojich disponibilných príjmov ako je to pri rodinách s deťmi. Najviac ekonomicky činného obyvateľstva pripadá na vekovú skupinu od 40 do 44 rokov. Naopak najmenšiu skupinu ekonomicky aktívneho obyvateľstva tvoria obyvatelia od 15 do 19 rokov. Pokles v medzioročnom porovnaní 2010 až 2020 bol zaznamenaný v skupine 15 až 34 rokov, a od 45 do 59 rokov.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa štruktúry veku a pohlavia k 2010 a 2020				
Vek	2010	2020	rozdiel 2020 -2010	
15-19	3115	2140	-975	
20-24	3594	2385	-1210	
25-29	3854	2976	-879	
30-34	3935	3287	-648	
35-39	3478	3502	24	
40-44	3225	3833	608	
45-49	3464	3433	-31	
50-54	3582	3161	-422	
55-59	3434	3326	-109	
60-64	2803	3361	558	

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Z hľadiska plánovania verejných služieb nie je daná štruktúra vyhovujúca. Za posledných 10 rokov došlo k výraznému poklesu v kľúčových cieľových skupinách.

VZDELANIE A ZAMESTNANOSŤ

V SO Kremnica a Žiar nad Hronom majú najvyšší podiel vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva občania s úplným stredným odborným vzdelaním – 21,82 a 27,64 %, učňovským vzdelaním - 13,77 a 12,47 %. Obyvatelia s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa boli zastúpení 10,62 a 9,45 %. Obyvatelia bez vzdelania tvorili skupinu 13,55 a 14,3 %. Obyvatelia s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa boli zastúpení 0,55 a 0,37 %.

Podrobná vzdelanostná štruktúra obyvateľov SO Kremnica					
dosiahnuté vzdelanie	Kremnica		Žiar nad Hronom		
	počet	%	počet	%	
základné	726	12,96	2120	10,66	
učňovské (bez maturity)	771	13,77	2480	12,47	
stredné odborné (bez maturity)	457	8,16	1692	8,51	
úplné stredné učňovské (s maturitou)	153	2,73	565	2,84	
úplné stredné odborné (s maturitou)	1222	21,82	5495	27,64	
úplné stredné všeobecné	236	4,21	850	4,28	
vyššie odborné vzdelanie	128	2,29	406	2,4	
vysokoškolské bakalárske	116	2,7	364	1,83	
vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	595	10,62	1879	9,45	
vysokoškolské doktorandské	31	0,55	73	0,37	
bez školského vzdelania	759	13,55	2789	14,3	
nezistené	407	7,27	1170	5,88	

Zdroj: statistics.sk, 10.4.2021

Štruktúra obyvateľstva SO Žiar nad Hronom a Kremnica je vyhovujúca a odráža potreby priemyselne zameraného trhu práce v okresnom meste Žiar nad Hronom.

ŠTRUKTÚRA ZAMESTNANOSTI V OKRESE ŽIAR NAD HRONOM

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru pracujúcich podľa jednotlivých odvetví národného hospodárstva podľa klasifikácie NACE. Najväčšie zastúpenie majú v meste Žiar nad Hronom a regióne priemyselné odvetvia (47,56 %), doprava (10,72 %). Najvýraznejší pokles nastal v verejnej správe, keď klesol podiel na zamestnanosti od 11,72 % do 8,64 %. Štatisticky významný pokles nastal aj v prípade stavebníctva (oficiálne štatistiky).

Štruktúra zamestnaných podľa NACE - SK												
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Poľnohospodárstvo, lesníctvo...	0,66	0,59	0,71	0,73	0,82	0,62	0,72	1,00	1,67	1,34	2,05	
Priemysel spolu	41,66	41,32	44,07	39,77	40,94	41,79	41,77	41,11	41,15	43,53	47,56	

Ťažba a dobývanie	1,10	1,56	0,97	1,09	1,75	1,04	1,25	1,71	0,99	1,13	1,76
Priemyselná výroba	37,70	37,24	40,05	36,08	37,01	37,89	38,04	37,39	38,13	38,78	42,11
Dodávka elektriny, plynu, pary	1,48	1,67	1,92	1,53	1,64	1,69	1,59	1,56	1,40	1,57	1,69
Dodávka vody; čistenie a...	2,87	2,59	2,31	2,57	2,60	2,48	2,60	2,24	2,36	2,05	2,00
Stavebníctvo	4,41	4,31	5,01	6,61	4,90	5,23	4,86	3,53	3,00	1,82	1,70
Veľkoobchod a maloobchod	7,48	7,53	7,66	12,18	9,57	8,86	9,05	9,17	7,89	8,36	8,01
Doprava a skladovanie	11,25	12,97	12,89	11,16	11,23	10,52	9,52	8,75	12,92	9,07	10,72
Ubytovacie a stravovacie slu.	0,64	0,75	0,70	0,75	1,44	1,71	0,80	0,79	2,26	0,14	0,16
Informácie a komunikácia	0,51	0,33	0,37	0,47	0,66	0,69	0,75	0,78	0,74	0,43	0,35
Finančné a poisť. činnosti	3,03	3,95	0,98	0,97	1,02	1,46	1,99	1,82	0,75	0,97	1,11
Činnosti v oblasti nehnuteľností	0,09	0,11	0,24	0,32	0,42	0,32	0,11	0,12	0,24	0,10	0,42
Odborné, vedecké a technické	1,47	1,81	0,67	0,57	1,60	0,76	0,79	0,80	0,90	0,59	1,62
Administratívne a podpo...	2,21	2,90	1,80	1,25	0,78	1,44	1,64	3,81	1,90	1,28	1,65
Verejná správa a obrana...	11,72	10,99	9,92	10,35	10,10	9,47	10,05	11,23	13,47	14,77	8,64
Vzdelávanie	5,26	4,72	4,65	4,50	5,09	5,04	5,48	6,90	3,27	6,59	6,44
Zdravotníctvo a sociálna pom.	6,51	4,68	7,27	7,17	8,02	9,69	9,89	5,62	6,25	9,90	7,96
Umenie, zábava a rekreácia	0,86	0,76	1,19	1,19	0,71	0,60	1,00	2,55	1,10	0,84	1,30
Ostatné činnosti	0,76	0,53	0,68	0,51	0,65	0,49	0,86	0,23	0,76	0,28	0,31

Zdroj: 20.5.2021, DataCubes, 2021

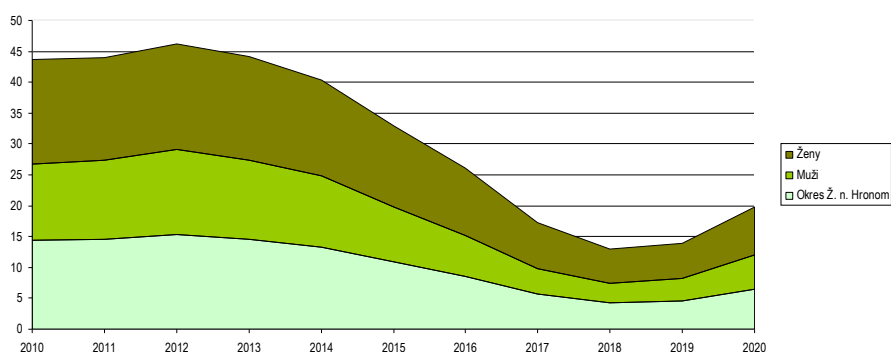
NEZAMESTNANOSŤ, PRÍČINY, DÔSLEDKY, PROGNÓZY

VÝVOJ NEZAMESTNANOSTI

Vývoj nezamestnanosti vo všeobecnosti zaznamenával až do roku 2019 klesajúci trend. Relatívny počet evidovaných nezamestnaných obyvateľov v SO, okrese, a meste prezentuje nasledujúca tabuľka.

Miera evidovanej nezamestnanosti podľa územie, pohlavie a rok v %	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Slovenská republika	12,46	13,59	14,44	13,5	12,29	10,63	8,76	5,94	5,04	4,92	7,57
Banskobystrický kraj	18,86	19,83	20,81	18,26	17,22	14,94	12,8	8,67	7,03	6,69	9,83
Okres Ž. n. Hronom	14,39	14,58	15,34	14,61	13,34	10,86	8,6	5,63	4,24	4,58	6,52
Muži	12,42	12,74	13,81	12,76	11,55	8,99	6,65	4,21	3,27	3,63	5,52
Ženy	16,79	16,71	17,07	16,76	15,4	13,04	10,86	7,33	5,4	5,7	7,68

Zdroj: ÚPSVAR, 2010-2020

Obrázok: vývoj miery nezamestnanosti v SO Žiar nad Hronom

Zdroj: ÚPSVAR, 2010-2020

Vyššia miera evidovanej nezamestnanosti bola takmer počas celého obdobia v prípade ženskej populácie. V roku 2012 dosiahla úroveň 17,07 %. Najvyššia úroveň v prípade mužskej populácie sa dosiahla v roku 2012 (13,81 %).

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj nezamestnanosti znevýhodnených skupín. V prípade absolventov dochádza v rámci celého obdobia v priemere k poklesu počtu - v roku 2020 celkovo 85 osôb. Výrazný pokles bol zaznamenaný aj v prípade dlhodobo nezamestnaných. Od roku 2010 klesol počet obyvateľov na 467 osôb.

Znevýhodnení na trhu práce											
Okr. Ž. n. Hronom	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
P.uch. o zam. so ZP	120	142	100	174	213	184	171	125	93	100	112
P.uch. o zam. abs.	308	274	307	223	253	163	113	79	63	77	85
P.uch. o zam. - mladi.	20	20	10	17	17	16	6	14	4	9	6
P.dlh. ev. uch. o zam.	1 707	1 671	1 898	2 047	1 908	1 455	1 055	566	418	322	467

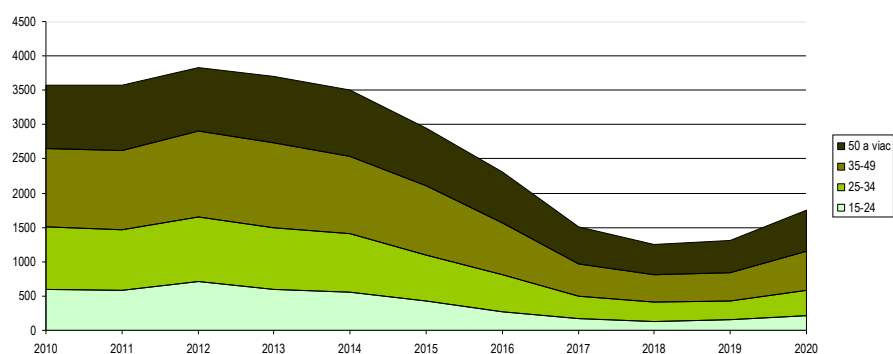
Zdroj: 20.5.2021, DataCubes, 2021

Veková štruktúra nezamestnaných

Najväčší počet nezamestnaných obyvateľov pripadal na skupinu vo veku od 35-49 a skupinu od 50 rokov. V tejto skupine podiel pomerne intenzívne klesá. K zníčovaniu podielu dochádza aj v prípade skupiny od 15 do 24 rokov, kedy do roku 2020 klesol počet na 210.

Počet uchádzačov o zamestnanie podľa veku											
Okr. Ž. n. Hronom	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Spolu											
15-24	597	588	706	594	559	424	273	174	134	150	210
25-34	918	874	946	895	849	671	534	321	277	274	372
35-49	1 128	1 156	1 255	1 239	1 132	1 013	761	479	402	421	578
50 a viac	931	952	918	978	958	843	743	536	437	468	595
Spolu	3 574	3 570	3 825	3 706	3 498	2 951	2 311	1 510	1 250	1 313	1 755
Muži											
15-24	314	283	339	306	278	209	112	77	56	71	103
25-34	419	396	457	432	413	303	222	114	115	116	161
35-49	474	491	543	546	488	425	278	196	160	174	257
50 a viac	487	490	465	462	450	365	336	226	182	202	259
Spolu	1 694	1 660	1 804	1 746	1 629	1 302	948	613	513	563	780
Ženy											
15-24	283	305	367	288	281	215	161	97	78	79	107
25-34	499	478	489	463	436	368	312	207	162	158	211
35-49	654	665	712	693	644	588	483	283	242	247	321
50 a viac	444	462	453	516	508	478	407	310	255	266	336
Spolu	1 880	1 910	2 021	1 960	1 869	1 649	1 363	897	737	750	975

Zdroj: 20.5.2021, DataCubes, 2021

Obrázok: Počet uchádzačov o zamestnanie podľa veku

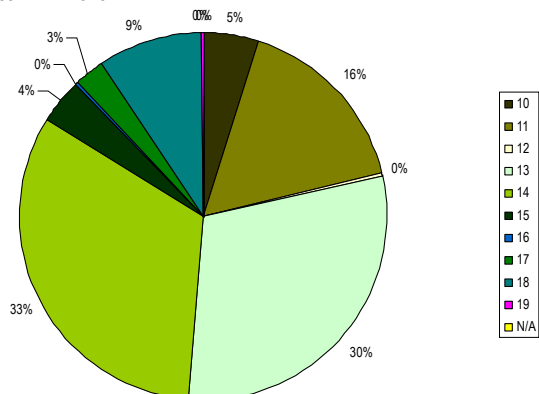
Zdroj: 20.5.2021, DataCubes, 2021

Vzdelanostná štruktúra nezamestnaných

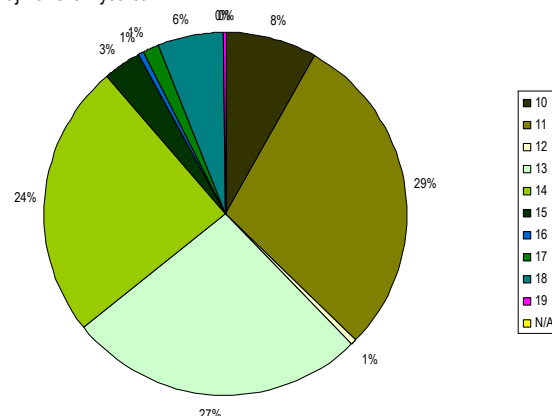
Obyvatelia so základným vzdelaním sa podieľali na nezamestnanosti počtom 278. Dve najväčšie skupiny predstavovali obyvateľia so stredným odborným vzdelaním. Pri súčasnej situácii na trhu práce regiónu je problematické vytvoriť pracovné miesta pre túto kategóriu, nakoľko zamestnávateľia zväčša požadujú kvalifikovanejšiu a vzdelanejšiu pracovnú silu. Medzi nižším vzdelaním, chýbajúcou kvalifikáciou a vylúčením z trhu práce je jednoznačná súvislosť, nakoľko vyššia úroveň vzdelania rozširuje možnosti na trhu práce. V tejto kategórii nemožno prehliadnuť rómske etnikum s vysokou nezamestnanosťou, nízkou vzdelanosťou úrovňou (Šedová, M., s.30, 2010). Za rizikovú skupinu (uchádzačov o zamestnanie) UoZ najťažšie umiestniteľnú na trhu práce regiónu možno označiť dlhodobo evidovaných (uchádzačov o zamestnanie) UoZ s nízkym stupňom vzdelania, pričom v rámci tejto skupiny sú zvlášť ohrozené ženy so základným resp. neukončeným základným vzdelaním.

Štruktúra nezamestnaných v okrese Žiar nad Hronom v roku 2021 - apríl (vzdelanie)

Okres Ž. n. Hronom

Kraj Banská Bystrica

Zdroj: ÚPSVaR, 2020

Štruktúra nezamestnaných v okrese Žiar nad Hronom - apríl 2021

Územie	spolu	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	N/A
okr. Žiar nad Hronom	1701	79	278	6	509	557	64	4	43	154	7	0
Banskobystrický kraj	37317	2983	10876	207	10016	8962	1298	218	515	2145	80	17

Zdroj: ÚPSVaR, 2021

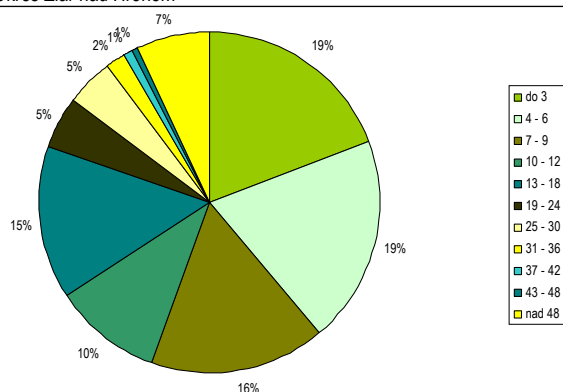
Legenda: 10 neukončené základné, 11 základné vzdelanie, 12 nižšie stredné odborné, vzdelanie, 13 stredné odborné vzdelanie, 14 úplné stredné odborné vzdelanie, 15 úplné stredné všeobecné vzdelanie, 16 vyššie odborné vzdelanie, 17 vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa, 18 vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, 19 vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa, N/A neukončené

Dĺžka evidencie

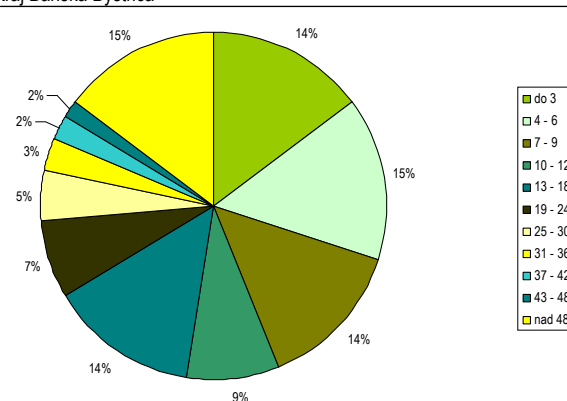
Pre okres Žiar nad Hronom ako aj kraj Banská Bystrica ako celok najpočetnejšiu skupinu tvoria krátkodobó nezamestnaní evidovaní na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny po dobu od 4 do 6 mesiacov a do 3 mesiacov. Postupne dochádza k poklesu pri nezamestnaných viac ako 48 mesiacov.

Štruktúra nezamestnaných v okrese Žiar nad Hronom v roku 2021 apríl (dĺžka evidencie)

Okres Žiar nad Hronom

Kraj Banská Bystrica

Zdroj: ÚPSVaR, 2021

	spolu	do 3	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 18	19 - 24	25 - 30	31 - 36	37 - 42	43 - 48	nad 48
okr. Žiar nad Hronom	1701	324	339	280	175	249	83	77	32	15	11	116
Banskobystrický kraj	37317	5452	5784	5131	3211	5159	2753	1709	1160	856	600	5502

Zdroj: ÚPSVaR, 2021

Dlhodobá nezamestnanosť je vážnym problémom, pretože mnoho ľudí, ktorí sú bez práce dlhšie ako dva roky stratili napríklad pracovné návyky. Bariérou pri hľadaní zamestnania je aj nedostatočné vzdelanie nezamestnaných. Aj preto o nich zamestnávateľia nemajú záujem, hoci už pociťujú nedostatok pracovnej sily. Ďalšou početnou skupinou je skupina od 7 do 9 mesiacov. V týchto skupinách v sledovanom období trend značne kolíše.

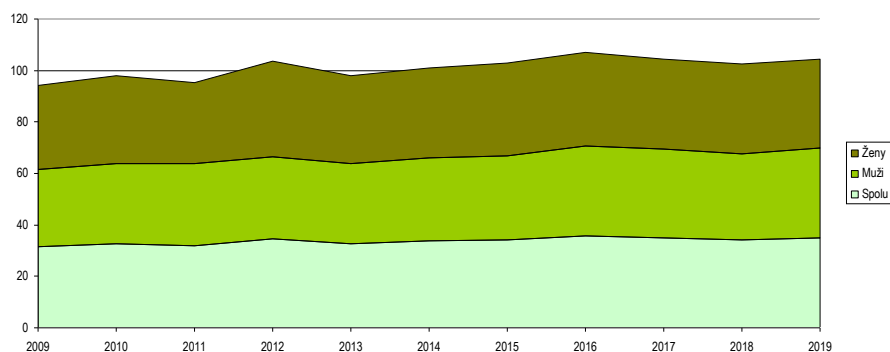
CHOROBNOSŤ

Nasledujúce tabuľky prezentujú stav chorobnosti obyvateľov okresu Žiar nad Hronom.

Vo všeobecnosť možno povedať, že v priemere počas sledovaného obdobia (do roku 2019) priemerná doba trvania prípadu PN mierne klesala. Priemerná doba v prípade žien je vyššia ako v prípade mužov.

Priemerná doba trvania 1 prípadu PN spolu v dňoch - choroba											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Slovenská republika											
Spolu	43,92	46,05	44,57	49,90	45,00	45,27	41,31	43,01	42,15	41,16	43,20
Muži	42,69	44,92	44,57	47,04	42,86	42,96	39,18	40,53	39,86	39,04	41,69
Ženy	45,05	47,10	46,19	52,54	47,03	47,44	43,30	45,27	44,21	43,01	44,52
Banskobystrický kraj											
Spolu	41,85	43,03	41,05	43,43	41,71	41,71	37,53	39,64	38,49	37,47	38,76
Muži	42,10	42,69	41,05	42,47	41,42	40,88	36,85	38,39	36,86	36,08	37,94
Ženy	41,62	43,35	41,82	44,35	41,99	42,51	38,15	40,84	40,05	38,78	39,53
Okres Žiar nad Hronom											
Spolu	31,4	32,58	31,88	34,44	32,58	33,68	34,21	35,71	34,75	34,12	34,78
Muži	30,13	31,27	31,88	32,16	31,31	32,36	32,5	35,07	34,72	33,34	34,93
Ženy	32,71	33,94	31,73	36,89	33,99	35,13	36,11	36,41	34,78	34,98	34,63

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, 18.5.2021

Obrázok Priemerná doba trvania 1 prípadu PN spolu v dňoch - choroba

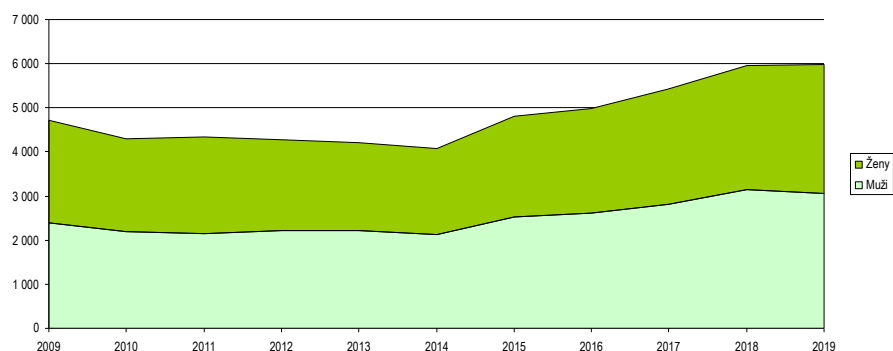
Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, 18.5.2021

Čo sa týka novonahlásených prípadov PN, dochádza v okrese Žiar nad Hronom v priemere k nárastu hodnoty.

Počet novonahlásených prípadov PN - okr. Žiar nad Hronom											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019

Spolu	4 713	4 304	4 346	4 279	4 208	4 074	4 808	4 985	5 435	5 954	5 973
Muži	2 390	2 196	2 144	2 214	2 214	2 132	2 532	2 609	2 823	3 137	3 055
Ženy	2 323	2 108	2 202	2 065	1 994	1 942	2 276	2 376	2 612	2 817	2 918

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, 18.5.2021

Obrázok: Počet novohlásených prípadov PN - okr. B. Štiavnica

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, 18.5.2021

Nerovnomerný vývoj bol zaznamenaný v prípade priemerného percenta pracovnej neschopnosti. Do roku 2014 bol zaznamenaný pokles a od tohto roku postupne hodnoty stúpajú až do hodnoty 2,485 % v roku 2019.

Priemerné percento pracovnej neschopnosti - okr. Žiar nad Hronom											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Spolu	2,104	1,959	1,925	2,054	1,754	1,686	1,941	2,008	2,06	2,499	2,485
Muži	1,913	1,794	1,777	1,844	1,671	1,594	1,823	1,933	1,999	2,408	2,395
Ženy	2,323	2,148	2,097	2,298	1,848	1,79	2,074	2,095	2,129	2,604	2,588

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, 18.5.2021

Priemerné percento pracovnej neschopnosti v okrese Žiar nad Hronom vykazuje relatívne stabilný trend.

OBYVATEĽSTVO - Okres Žarnovica - SO Nová Baňa, SO Žarnovica

Nasledujúca tabuľka prezentuje vekovú štruktúru obyvateľov okresu Žarnovica podľa pohlavia v roku 2020. Najviac obyvateľov je vo vekovej skupine od 35 do 44 rokov. Relatívne vysoký počet obyvateľov je vo vekovej skupine od 50 do 69 rokov.

Stav trvale bývajúceho obyvateľstva k 31.12. (Osoba)				
2020				
	Muži	Ženy	Spolu	Rozdiel
Spolu	12904	13150	26054	246
4 roky alebo menej	601	607	1208	6
Od 5 do 9 rokov	603	521	1124	-82
Od 10 do 14 rokov	608	587	1195	-21
Od 15 do 19 rokov	627	571	1198	-56
Od 20 do 24 rokov	763	669	1432	-94
Od 25 do 29 rokov	864	784	1648	-80
Od 30 do 34 rokov	1003	913	1916	-90

Od 35 do 39 rokov	1033	965	1998	-68
Od 40 do 44 rokov	1098	1002	2100	-96
Od 45 do 49 rokov	988	952	1940	-36
Od 50 do 54 rokov	888	820	1708	-68
Od 55 do 59 rokov	873	887	1760	14
Od 60 do 64 rokov	916	887	1803	-29
Od 65 do 69 rokov	829	918	1747	89
Od 70 do 74 rokov	584	783	1367	199
Od 75 do 79 rokov	325	499	824	174
Od 80 do 84 rokov	174	400	574	226
Od 85 do 89 rokov	74	222	296	148
Od 90 do 94 rokov	35	122	157	87
Od 95 do 99 rokov	16	31	47	15
Od 100 do 104 rokov	0	0	0	0
Od 105 do 109 rokov	1	9	10	8

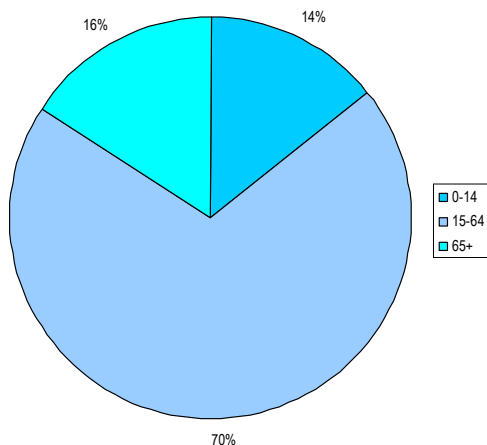
Zdroj: ŠÚ SR, 2021

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet obyvateľov bývajúcich v okrese a v meste Žarnovica v roku 2020 z pohľadu hlavných vekových skupín - predproduktívny poproduktívny a produktívny vek. Najväčšiu skupinu obyvateľov tvoria obyvatelia vo vekovej skupine od 15 do 65 rokov. Percentuálne zastúpenie jednotlivých skupín je podobné v prípade okresu aj mesta Žarnovica a mesta Nová Baňa.

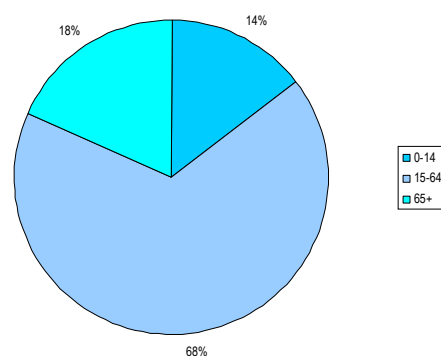
Bývajúce obyvateľstvo (rok 2020)					
	spolu	ženy	0-14	15-64	65+
Okres Žarnovica	26054	13150	1812	9053	2039
mesto Nová Baňa	7284	3767	1052	4893	1339
Mesto Žarnovica	6128	3142	808	4202	1118

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2021,

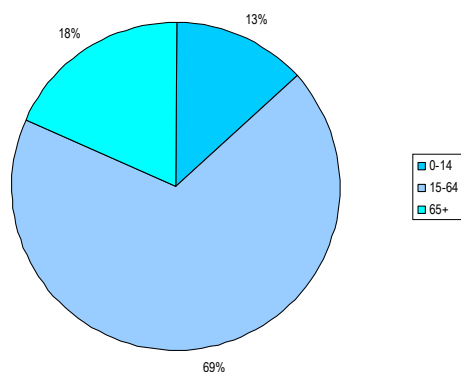
Okr. Žarnovica

m. Nová Baňa

m. Žarnovica

V roku 2020 žilo v okrese 26054 obyvateľov, v meste Žarnovica celkovo 6128 obyvateľov a v Novej Bani 7284 obyvateľov. V tomto roku žilo v okrese 13150 žien.

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj štruktúry obyvateľstva podľa vierovyznania v roku 2011. SO Nová Baňa je podľa kritéria vierovyznania heterogénna s 1 dominantným vierovyznaním. Najväčšia časť obyvateľov sa hlásila k rímskokatolíckej cirkvi (72,75 %). Pri 13,27 % nebolo zistené vierovyznanie. Bez vyznania bolo 11,35 % obyvateľov. Sledovanie obyvateľov z hľadiska vierovyznania je dôležité kvôli skúmaniu preferencií jednotlivých skupín. V prípade mesta Žarnovica sa hlásilo k rímskokatolíckej cirkvi 68,37 %. Bez vyznania bolo 14,5 %.

Obyvateľstvo podľa vierovyznania				
vierovyznanie	Žarnovica		Nová Baňa	
	počet	podiel (%)	počet	podiel (%)
Rímskokatolícka cirkev	4437	68,37	5493	72,75
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	80	1,23	63	0,83
Gréckokatolícka cirkev	8	0,12	13	0,17
Reformovaná kresťanská cirkev	2	0,03	1	0,01
Pravoslávna cirkev	14	0,22	88	1,17
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	6	0,09	2	0,03
Evanjelická cirkev metodistická	11	0,17	5	0,07
Kresťanské zbory	12	0,18	6	0,08
Apoštolská cirkev	1	0,02	1	0,01
Bratská jednota baptistov	0	0	0	0
Cirkev adventistov siedmeho dňa	3	0,05	0	0
Cirkev bratská	0	0	1	0,01
Ústredný zväz židovských náboženských obcí	3	0,05	1	0,01
Starokatolícka cirkev	1	0,02	0	0
Cirkev československá husitská	0	0	1	0,01
Novoapoštolská cirkev	0	0	0	0
Bahájske spoločenstvo	1	0,02	1	0,01
Cirkev Ježiša Krista svätých neskorších dní	2	0,03	2	0,03
iné	19	0,29	14	0,19
bez vyznania	912	14,5	857	11,35
nezistené	978	15,7	1002	13,27

Zdroj: <http://www.sodbtn.sk/>

Z hľadiska národnostnej štruktúry sa väčšina obyvateľov hlási k slovenskej národnosti – 23799. Pri 1781 obyvateľoch nebola zistená národnosť. Počet obyvateľov slovenskej národnosti postupne klesá. Od roku 2010 do roku 2020 klesol počet obyvateľov slovenskej národnosti o 7,76 %.

Obyvateľstvo podľa národnosti (k 31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Spolu	26712	27026	26915	26805	26732	26540	26452	26292	26193	26112	26054

Slovenská	25800	24394	24273	24340	24307	24154	24112	23981	23906	23847	23799
Maďarská	33	34	34	36	37	37	37	45	47	47	49
Rómska	261	122	122	121	120	120	120	118	116	116	116
Rusínska	9	7	7	7	7	7	7	6	6	6	6
Ukrajinská	112	56	59	66	66	67	69	68	70	71	69
Česká	133	77	77	87	87	91	91	90	95	102	108
Nemecká	14	9	10	17	17	17	17	17	20	20	22
Poľská	44	39	38	46	47	46	47	47	50	51	56
Ruská	5	9	9	9	9	8	8	9	9	9	8
Židovská	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Moravská	9	8	8	8	7	7	7	7	7	7	6
Bulharská	0	0	0	1	2	3	4	4	4	5	5
Sliezka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rumunská	4	1	1	5	5	5	5	5	5	5	5
Rakúska	6	1	1	5	5	5	5	6	7	7	7
Vietnamská	20	6	7	11	14	13	14	14	14	14	16
Iná a nezistená	262	2262	2268	2045	2001	1959	1908	1874	1836	1804	1781

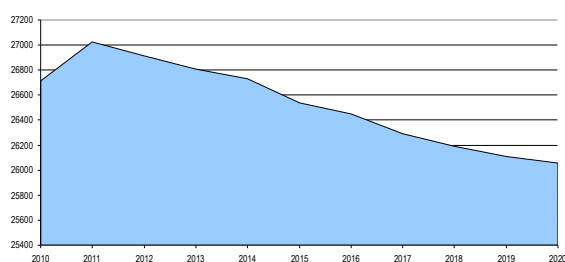
Demografia

Problémom a zároveň bariérou rozvoja okresu je postupné znižovanie počtu obyvateľov. V prípade okresu Žarnovica bol zaznamenaný pokles počtu obyvateľov. V roku 2020 dosiahl počet 26054.

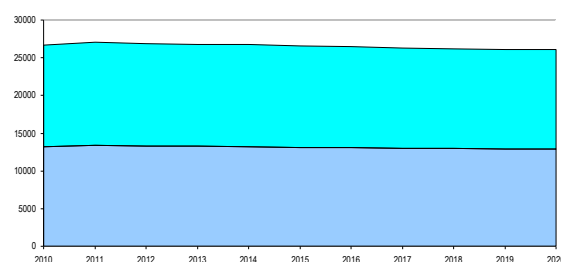
Stav obyvateľstva ku koncu obdobia (k 31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
k 1.1.	26794	27091	27026	26915	26805	26732	26540	26452	26292	26193	26112
k 30.6.	26771	27059	26971	26860	26769	26636	26496	26372	26243	26153	26083
k 31.12.	26712	27026	26915	26805	26732	26540	26452	26292	26193	26112	26054
muži	13157	13339	13294	13248	13219	13133	13099	13004	12969	12941	12904
ženy	13555	13687	13621	13557	13513	13407	13353	13288	13224	13171	13150
Index	-	1,012	0,996	0,996	0,997	0,993	0,997	0,994	0,996	0,997	0,998
Priemer Ix											0,998

Zdroj: ŠÚSR, 2010-2020, DataCubes

k 31.12

muži / ženy

Graf: Vývoj počtu obyvateľov od roku 2010 do 2020

Zdroj: ŠÚSR, 2010-2020, DataCubes

Počas sledovaného obdobia v priemere počet obyvateľov klesol o 658. Priemerný index dosiahol hodnotu 0,998, čo predstavuje priemerný ročný pokles o 0,71 %. K najvyššiemu poklesu došlo v roku 2017 a 2015, kedy klesol počet obyvateľov o 160 a 192 osôb. Tento vývoj nie je pozitívny z hľadiska rozvoja verejných služieb.

Prirodzený prírastok obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka prezentuje prirodzený prírastok/úbytok obyvateľstva v okrese, kraji, SR, ako aj prirodzený prírastok v meste Žarnovica, ako hlavného sídla SO a mesta Nová Baňa.

Prirodzený prírastok

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HMPP	1,28	1,65	0,57	0,51	0,68	0,33	0,96	0,75	0,61	0,7	-0,45
kraj B. Bystrica HMP	-0,73	-0,28	-1,5	-1,11	-0,96	-1,78	-0,92	-1,12	-1,43	-1,78	-2,36
okr. Žarnovica HMPP											
okr. prirodzený prírastok	-35	-40	-96	-84	-81	-135	-39	-85	-67	-10	-68
okr. hrubá miera pr. prír.	-1,31	-1,48	-3,56	-3,13	-3,03	-5,07	-1,47	-3,22	-2,55	-0,38	-2,61
Mesto Nová Baňa											
prirodzený prírastok	-19	16	-7	10	9	-30	-10	1	-1	6	-18
hrubá miera pr. prír.	-2,55	2,12	-0,93	1,32	1,19	-4	-1,34	0,14	-0,14	0,82	-2,47
Mesto Žarnovica											
prirodzený prírastok	20	-1	-7	0	-11	-14	14	-6	10	4	3
hrubá miera pr. prír.	3,15	-0,15	-1,08	0	-1,71	-2,19	2,2	-0,95	1,6	0,65	0,49

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Vývoj ukazovateľa hrubej miery prirodzeného prírastku obyvateľstva v okrese v sledovanom období vykazuje relatívne negatívny trend. Hrubá miera prirodzeného prírastku v kraji vykazovala v sledovanom období len záporné hodnoty. V porovnaní s vývojom v SR je to nepriaznivý vývoj. Samotné mesto Žarnovica vykazuje negatívne hodnoty hrubej miery prirodzeného prírastku (na 1000 obyvateľov) len v 5 rokoch sledovaného obdobia. V prípade mesta Nová Baňa bola negatívna situácia v 6 rokoch.

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet živonarodených (hrubá miera) v okrese, kraji a na porovnanie v SR a vývoj počtu narodených za mesto Žarnovica a Nová Baňa (hrubá miera ako aj absolútna hodnota). Rastový trend v okrese bol evidovaný do roku 2013, kedy hrubá miera dosiahla 8,49. Do roku 2020 vzrástol tento počet na 9,32.

V súčasnosti je v meste Žarnovica nevyrovnaný trend. Najvyšší počet živonarodených bol evidovaný v roku 2010, 2016 a 2017. V absolútnych hodnotách to bolo 67, 69 a 65 osôb. V meste Nová Baňa boli najvyššie hodnoty zaznamenané v roku 2017 a 2011 - 80 a 84 živonarodených.

Počet živonarodených	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	11,12	11,27	10,27	10,13	10,16	10,25	10,6	10,66	10,58	10,46	10,38
kraj B. Bystrica HM	10,31	10,14	9,13	9,25	9,24	9,03	9,57	9,66	9,38	9,21	9,28
okr. Žarnovica											
narodení	260	240	213	228	209	215	240	247	224	249	244
živonarodení	260	240	213	228	209	215	239	247	223	249	243
hrubá miera živorod.	9,71	8,87	7,9	8,49	7,81	8,07	9,02	9,37	8,5	9,52	9,32
Mesto Nová Baňa											
narodení	64	84	65	74	67	55	61	80	67	70	70
živonarodení	64	84	65	74	67	55	61	80	67	70	69
hrubá miera živorod.	8,6	11,13	8,61	9,8	8,88	7,33	8,19	10,83	9,13	9,57	9,45
Mesto Žarnovica											
narodení	67	62	48	55	52	50	69	65	51	50	57
živonarodení	67	62	48	55	52	50	69	65	51	50	57
hrubá miera živorod.	10,55	9,56	7,43	8,54	8,09	7,81	10,84	10,28	8,18	8,1	9,27

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Štatistika počtu potratov v okrese a kraji vykazuje podobné tendencie, ako v prípade štatistiky mesta Žarnovica a Nová Baňa. Najviac potratov bolo zaznamenaných v období rokov 2011 - 2013. V meste Žarnovica sa celkovo hodnoty nachádzajú nad okresnými a krajskými štatistikami. V meste Nová Baňa sa nachádzajú hodnoty zväčša pod okresnými štatistikami.

Počet potratov	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
----------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

SR HM	3,17	3,13	3,03	3,02	2,88	2,88	2,81	2,67	2,56	2,52	2,33
kraj B. Bystrica HM	3,5	3,4	3,33	3,38	3,26	3,37	3,41	3,19	2,98	2,89	2,67
okr. Ž. n . Hronom HM											
potratovosť	54	71	60	75	59	56	62	58	54	62	44
hrubá miera potratovosti	2,02	2,62	2,22	2,79	2,2	2,1	2,34	2,2	2,06	2,37	1,69
Mesto Nová Baňa											
potratovosť	15	16	10	19	13	13	16	13	12	16	13
hrubá miera potratovosti	2,02	2,12	1,32	2,52	1,72	1,73	2,15	1,76	1,63	2,19	1,78
Mesto Žarnovica											
potratovosť	11	31	24	21	22	18	17	17	18	15	15
hrubá miera potratovosti	1,73	4,78	3,71	3,26	3,42	2,81	2,67	2,69	2,89	2,43	2,44

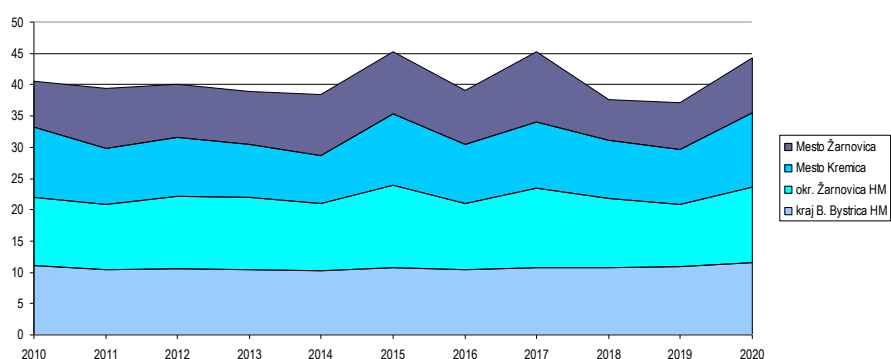
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Počet zomretých v okrese vykazuje stabilný trend v počiatočných rokoch sledovaného obdobia. Počet kolíše okolo 11,31 osôb na 1000 obyvateľov. Najvyšší počet bol zaznamenaný v roku 2015.

V meste Žarnovica možno sledovať klesajúci trend od roku 2017. V roku 2010 bolo evidovaných 7,4 zomretých na 1000 obyvateľov, v roku 2020 to bolo 8,78.

Počet zomretých											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	9,84	9,61	9,7	9,62	9,48	9,92	9,64	9,91	9,97	9,76	10,82
kraj B. Bystrica HM	11,04	10,42	10,63	10,36	10,2	10,81	10,49	10,79	10,81	10,99	11,64
okr. Žarnovica HM											
zomretí	295	280	309	312	290	350	278	332	290	259	311
hrubá miera úmrtnosti	11,02	10,35	11,46	11,62	10,83	13,14	10,49	12,59	11,05	9,9	11,92
Mesto Nová Baňa											
zomretí	83	68	72	64	58	85	71	79	68	64	87
hrubá miera úmrtnosti	11,15	9,01	9,54	8,47	7,68	11,33	9,53	10,69	9,26	8,75	11,92
Mesto Žarnovica											
zomretí	47	63	55	55	63	64	55	71	41	46	54
hrubá miera úmrtnosti	7,4	9,71	8,51	8,54	9,8	10	8,64	11,23	6,58	7,45	8,78

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obrázok: Vývoj hrubej miery úmrtnosti v meste B. Štiavnica, okrese B. Štiavnica a BB kraji.

Migrácia obyvateľstva

Migrácia obyvateľstva vykazuje negatívny vývoj. V sledovanom období vykazoval migračný prírastok takmer každý rok negatívny trend. Najvyššia negatívna bilancia v okrese bola zaznamenaná v roku 2017 a 2019. V meste Nová Baňa boli najvyššie negatívne saldá dosiahnuté v roku 2016 a 2017. V meste Žarnovica bola najvyššia hodnota dosiahnutá v roku 2018 a to až 114 obyvateľov.

Saldo sťahovania

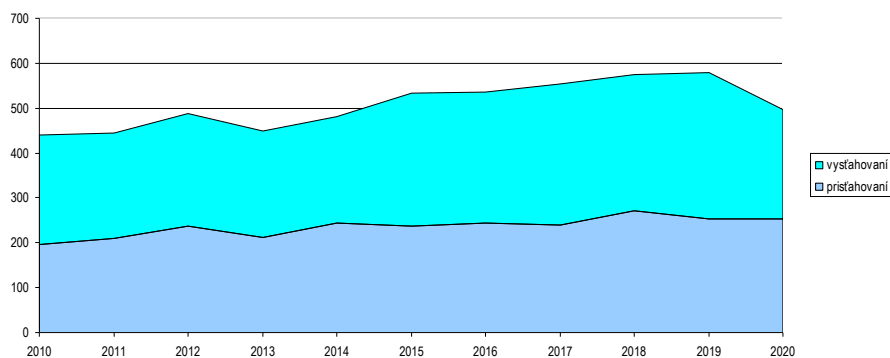
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	0,62	0,55	0,63	0,44	0,32	0,58	0,72	0,68	0,73	0,67	0,8
kraj B. Bystrica HM	-0,75	-1,02	-0,99	-1,44	-1,25	-1,79	-1,41	-1,52	-1,52	-2,24	-1,02
okr. Žarnovica HM											
migračné saldo	-47	-25	-15	-26	8	-57	-49	-75	-32	-71	10
hr. miera migr. salda	-1,76	-0,92	-0,56	-0,97	0,3	-2,14	-1,85	-2,84	-1,22	-2,71	0,38
Mesto Nová Baňa											
migračné saldo	-43	4	-7	15	-47	-19	-55	-52	-44	-11	-12
hr. miera migr. salda	-5,78	0,53	-0,93	1,99	-6,23	-2,53	-7,39	-7,04	-5,99	-1,5	-1,64
Mesto Žarnovica											
migračné saldo	-18	-21	-18	-20	10	-42	-28	-70	-114	-14	-45
hr. miera migr. salda	-2,83	-3,24	-2,78	-3,11	1,56	-6,56	-4,4	-11,07	-18,29	-2,27	-7,32

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Nasledujúca tabuľka prezentuje absolútne hodnoty migrujúcich za okres a mesto Žarnovica a mesto Nová Baňa. Z hľadiska dopytu po verejných službách možno očakávať postupne zmeny v štruktúre smerom od služieb vzdelávania, kultúry a športu k službám zdravotníckym a sociálnym službám.

Migrácia obyvateľstva											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. prísťahovaní	197	210	237	212	245	238	243	240	271	254	253
okr. vysťahovaní	244	235	252	238	237	295	292	315	303	325	243
Priťahovaní Nová Baňa	64	98	103	96	65	94	87	93	80	112	102
Vysťahovaní Nová Baňa	107	94	110	81	112	113	142	145	124	123	114
Priťahovaní Žarnovica	87	84	111	84	97	75	89	53	61	100	58
Vysťahovaní Žarnovica	105	105	129	104	87	117	117	123	175	114	103

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obrázok Migrácia obyvateľstva od roku 2010 do 2020

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Ako prezentuje predchádzajúci graf, v sledovanom období počet vysťahovaných v okrese kolíše. Stúpajúca tendencia bola zaznamenaná hlavne v roku 2019 - celkovo až 325 vysťahovaných a v roku 2017 - 315 vysťahovaných. V roku 2020 počet vysťahovaných dosiahol hodnotu 243. Najväčší počet prísťahovaných bol zaznamenaný v roku 2017, kedy sa do okresu prísťahovalo celkovo 315 obyvateľov. Od roku 2018 možno badať klesajúci trend.

Celkový prírastok

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj celkového prírastku na 1000 obyvateľov v okrese, kraji a SR, ktorý je súčtom prirodzeného a migračného prírastku a absolútne hodnoty za mesto Žarnovica a Nová Baňa. Celkový prírastok nevykázal v okrese v sledovanom období kladnú hodnotu v žiadnom roku.

Celkový prírastok (- úbytok)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	1,91	2,2	1,2	0,94	1	0,9	1,67	1,43	1,34	1,37	0,35
kraj B. Bystrica HM	-1,48	-1,31	-2,48	-2,55	-2,22	-3,57	-2,32	-2,65	-2,95	-4,02	-3,37
okr. Žarnovica HM											
celkový prírastok	-82	-65	-111	-110	-73	-192	-88	-160	-99	-81	-58
hrubá miera celk. pr.	-3,06	-2,4	-4,12	-4,1	-2,73	-7,21	-3,32	-6,07	-3,77	-3,1	-2,22
Mesto Nová Baňa											
celkový prírastok	-62	20	-14	25	-38	-49	-65	-51	-45	-5	-30
hrubá miera celk. pr.	-8,33	2,65	-1,85	3,31	-5,03	-6,53	-8,73	-6,9	-6,13	-0,68	-4,11
Mesto Žarnovica											
celkový prírastok	2	-22	-25	-20	-1	-56	-14	-76	-104	-10	-42
hrubá miera celk. pr.	0,31	-3,39	-3,87	-3,11	-0,16	-8,75	-2,2	-12,02	-16,69	-1,62	-6,83

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Celkový prírastok v meste vykazuje nerovnomerný negatívny trend. K najvyššiemu úbytku došlo v roku 2017, kedy počet obyvateľov dosiahol hodnotu – 160. Vysoká záporná hodnota celkového prírastku bola dosiahnutá aj v roku 2012 a 2013. Uvedené mohlo byť dôsledkom ekonomických následkov hospodárskej krízy a nedostatočné oživenie pracovných trhov.

Počet sobášov a rozvodov

Nasledujúce tabuľky prezentujú vývoj počtu sobášov a rozvodov v okrese, kraji a SR a sobášnosť a rozvodovosť v meste Žarnovica a Nová Baňa. Na 1000 obyvateľov v okrese roku 2010 pripadalo 3,92, v kraji 4,11 na 1000 obyvateľov. Do roku 2020 vzrástol počet v okrese na 4,33.

Počet sobášov	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	4,68	4,75	4,81	4,71	4,93	5,31	5,51	5,76	5,72	5,44	4,35
kraj B. Bystrica HM	4,11	4,05	4,01	4,17	4,23	4,54	4,9	5,01	5,16	5	3,85
okr. Žarnovica HM											
sobášnosť	105	100	103	114	108	128	161	169	163	133	113
hrubá miera sobášnosti	3,92	3,7	3,82	4,24	4,03	4,81	6,08	6,41	6,21	5,09	4,33
Mesto Nová Baňa											
sobášnosť	40	30	33	33	32	36	49	52	46	37	34
hrubá miera sobášnosti	5,37	3,98	4,37	4,37	4,24	4,8	6,58	7,04	6,27	5,06	4,66
Mesto Žarnovica											
sobášnosť	18	18	13	20	32	38	35	30	33	31	32
hrubá miera sobášnosti	2,83	2,77	2,01	3,11	4,98	5,94	5,5	4,75	5,3	5,02	5,2

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

V porovnaní s regionálnou štatistikou je sobášnosť v meste Žarnovica nižšia ako, ako v prípade okresu a kraja. Najvyšší počet sobášov sa uskutočnil v rokoch 2015. Ochota zakladať si rodinu je okrem iného spojená aj s vhodnými životnými podmienkami v regióne, čo primárne ovplyvňuje trh práce (dostupnosť nových pracovných miest pre obyvateľov vstupujúcich na trh práce, ako aj výška miezd potrebná pre uspokojenie základných životných potrieb, hlavne bývania...). V meste Nová Baňa sa nachádzal relatívny počet sobášov nad hodnotami okresu.

V prípade rozvodovosti boli hodnoty v meste Žarnovica väčšinou nad úrovňou okresu a kraja. K vyšším počtom došlo v roku 2010, 2016 a 2019. Nárast, prípadne pokles rozvodov odzrkadľuje spokojnosť obyvateľov, prípadne bezproblémovú, alebo problémovú saturáciu základných životných potrieb. Priemerné vyššie hodnoty boli zaznamenané aj v prípade mesta Nová Baňa.

Počet rozvodov

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR HM	2,21	2,06	2,02	2,02	1,94	1,8	1,71	1,77	1,76	1,74	1,52
kraj B. Bystrica HM	2,25	2,1	2,19	2,04	2,04	1,85	1,77	1,71	1,76	1,73	1,51
okr. Žarnovica HM											
rozvodovosť	53	35	44	53	40	48	52	36	41	53	31
hrubá miera roz.	1,98	1,29	1,63	1,97	1,49	1,8	1,96	1,37	1,56	2,03	1,19
Mesto Nová Baňa											
rozvodovosť	14	11	18	17	13	17	11	10	15	10	11
hrubá miera roz.	1,88	1,46	2,38	2,25	1,72	2,27	1,48	1,35	2,04	1,37	1,51
index rozvodovosti	35	36,67	54,55	51,52	40,63	47,22	22,45	19,23	32,61	27,03	32,35
Mesto Žarnovica											
rozvodovosť	17	9	13	13	10	11	15	12	7	16	6
hrubá miera roz.	2,68	1,39	2,01	2,02	1,56	1,72	2,36	1,9	1,12	2,59	0,98
index rozvodovosti	94,44	50	100	65	31,25	28,95	42,86	40	21,21	51,61	18,75

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Hustota obyvateľov

Nasledujúca tabuľka prezentuje hustotu obyvateľov na km². Hustota obyvateľstva v meste Žarnovica je vysoko nad úrovňou Slovenska, okresu a kraja. Obyvateľstvo je sústredené do centrálnej zóny. V prípade mesta Nová Baňa je hustota obyvateľov mierne vyššia ako v prípade priemeru SR. Okres Žarnovica má nízku priemernú hstoru obyvateľstva - 61,36 obyvateľov na km².

Z dlhodobého hľadiska dochádza v okrese a mestách k poklesu hustoty obyvateľstva. V roku 2010 dosiahla hustota obyvateľov v okrese hodnotu 62,94 do roku 2020 klesla na hodnotu 61,36. S poklesom hustoty obyvateľstva v jednotlivých častiach SO klesajú aj nároky na obslužnosť základnou infraštruktúrou. Zároveň sa znižujú tlaky na ďalšiu investičnú výstavu.

Hustota obyvateľov na km ² k 31.12. podľa územie a rok											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SR	110,75	110,09	110,28	110,4	110,51	110,61	110,75	110,93	111,08	111,23	111,33
kraj Banská Bystrica	69,05	69,87	69,74	69,56	69,4	69,2	68,99	68,82	68,63	68,39	68,14
okr. Žarnovica	62,94	63,62	63,41	63,19	62,97	62,66	62,33	62,04	61,73	61,52	61,36
Mesto Nová Baňa	121,49	123,19	123,24	123,33	123,22	122,51	121,58	120,63	119,85	119,44	119,16
Mesto Žarnovica	208,89	213,4	212,62	211,88	211,54	210,6	209,45	207,97	205,01	203,13	202,28

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Veková štruktúra obyvateľstva obce

Nasledujúca tabuľka predstavuje vývoj počtu obyvateľov podľa 5 ročných vekových skupín v okrese Žarnovica.

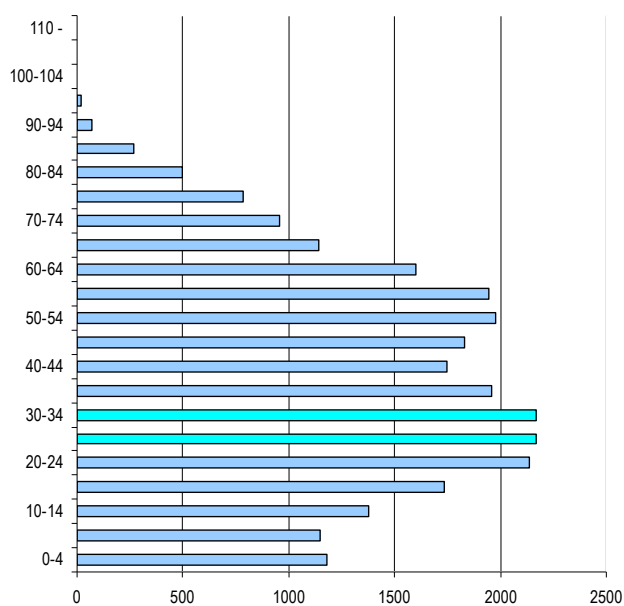
Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Spolu	26712	27026	26915	26805	26732	26540	26452	26292	26193	26112	26054
0-4	1179	1213	1200	1196	1162	1112	1126	1138	1137	1153	1208
5-9	1150	1171	1151	1163	1172	1188	1200	1189	1180	1155	1124
10-14	1375	1403	1355	1303	1254	1207	1165	1149	1172	1182	1195
15-19	1733	1640	1577	1513	1453	1428	1405	1349	1286	1243	1198
20-24	2134	2070	1982	1905	1842	1721	1638	1574	1498	1442	1432
25-29	2167	2207	2188	2164	2136	2061	1978	1899	1829	1743	1648
30-34	2167	2196	2185	2107	2057	2092	2101	2059	2028	1977	1916
35-39	1960	1995	2058	2166	2137	2121	2099	2096	2033	1985	1998
40-44	1748	1778	1774	1751	1881	1937	1976	2032	2146	2119	2100
45-49	1833	1831	1848	1827	1755	1751	1738	1740	1720	1880	1940

50-54	1978	1883	1831	1830	1865	1817	1813	1820	1795	1707	1708
55-59	1944	2030	2022	1952	1885	1904	1833	1781	1787	1809	1760
60-64	1603	1733	1797	1879	1950	1898	1932	1908	1843	1791	1803
65-69	1142	1180	1219	1313	1401	1518	1603	1659	1734	1787	1747
70-74	954	982	1016	993	993	1006	1026	1068	1161	1241	1367
75-79	786	792	753	761	785	784	781	819	804	813	824
80-84	497	547	567	570	559	528	548	537	548	597	574
85-89	270	284	291	307	322	332	335	308	302	285	296
90-94	68	77	84	94	107	112	127	135	155	156	157
95-99	22	12	11	7	14	20	25	28	31	40	47
100-104	0	2	6	4	1	2	1	2	2	5	10
105-109	0	0	0	0	1	1	2	2	2	1	1
110 -	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1

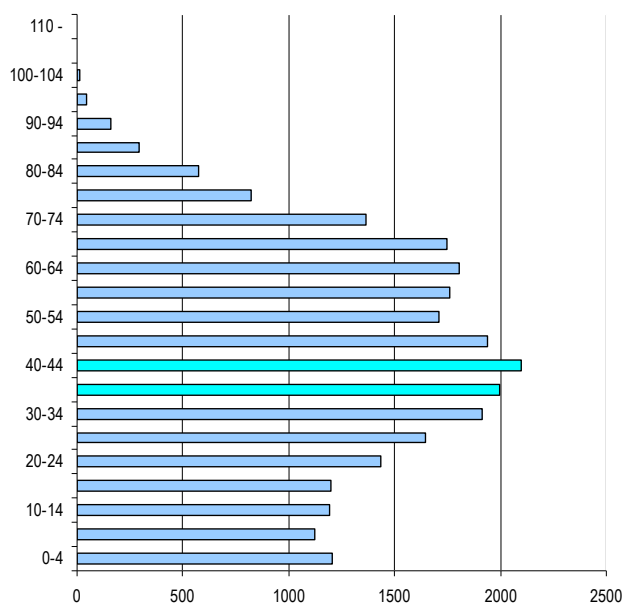
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

K najvyššiemu nárastu došlo vo vekových skupinách od 65 - 74. K najvyšším poklesom došlo v prípade skupín 15 až 29. Samosprávy by sa mali zamerať na tieto vekové skupiny z hľadiska ich držania v regióne.

Veková štruktúra obyvateľov okresu Žarnovica (SO) Nová Baňa a Žarnovica 2010

2020

Prognózy

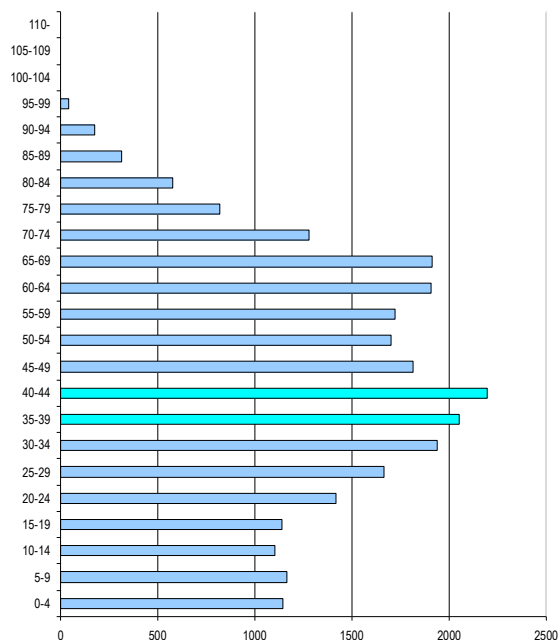
V prípade, že sa doterajší trend zachová, v nasledujúcich 11 rokoch by malo dôjsť k poklesu počtu obyvateľov. Z hľadiska vekových kohort by malo dôjsť k nárastu počtu obyvateľov hlavne v dôchodkovom veku. Do roku 2031 by mal celkový počet obyvateľov okresu klesnúť na 25770. K najvyššiemu nárastu by malo dôjsť vo vekovej skupine 65 - 69 (ako aj v skupine 90 - 94, aj keď nemožno predpokladať taký intenzívny nárast ako predpokladá lineárna extrapolácia). Ostatné vekové skupiny by mali mať rovnomerný vývoj. V prípade vybraných skupín sa predpokladá (v prípade, že sa doterajší trend zachová) pokles - 10 až 39. Primeraný nárast obyvateľov v týchto vekových skupinách zabezpečí udržateľný rozvoj do budúcnosti.

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.) okresu Žarnovica (SO) Nová Baňa a Žarnovica											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Spolu	26083	26051	26021	25989	25958	25926	25895	25864	25832	25801	25770
0-4	1142	1138	1134	1130	1126	1122	1118	1114	1110	1106	1102
5-9	1166	1166	1166	1165	1165	1165	1165	1164	1164	1164	1164
10-14	1102	1077	1052	1028	1003	978	953	928	903	879	854
15-19	1138	1088	1038	988	938	887	837	787	737	687	637
20-24	1415	1401	1390	1377	1365	1352	1340	1327	1315	1302	1290
25-29	1663	1606	1550	1493	1437	1380	1324	1267	1211	1154	1098
30-34	1936	1912	1887	1863	1839	1815	1791	1767	1743	1719	1694
35-39	2053	2052	2051	2050	2050	2049	2048	2047	2046	2045	2044
40-44	2198	2243	2287	2332	2376	2421	2465	2510	2554	2599	2643
45-49	1814	1816	1817	1818	1820	1821	1823	1824	1826	1827	1828
50-54	1701	1680	1660	1640	1619	1599	1579	1558	1538	1518	1498
55-59	1724	1698	1671	1645	1619	1592	1566	1539	1513	1487	1460
60-64	1908	1920	1933	1946	1959	1972	1984	1997	2010	2023	2036
65-69	1913	1984	2056	2128	2200	2271	2343	2415	2487	2558	2630
70-74	1276	1310	1344	1378	1411	1445	1479	1513	1547	1581	1614
75-79	820	825	830	835	840	845	850	855	860	865	869
80-84	577	581	585	589	593	597	601	605	609	614	618
85-89	313	314	316	318	319	321	323	324	326	328	329
90-94	174	184	194	204	213	223	233	243	253	262	272
95-99	42	46	49	52	55	58	62	65	68	71	74
100-104	6	6	7	7	7	8	8	9	9	9	10

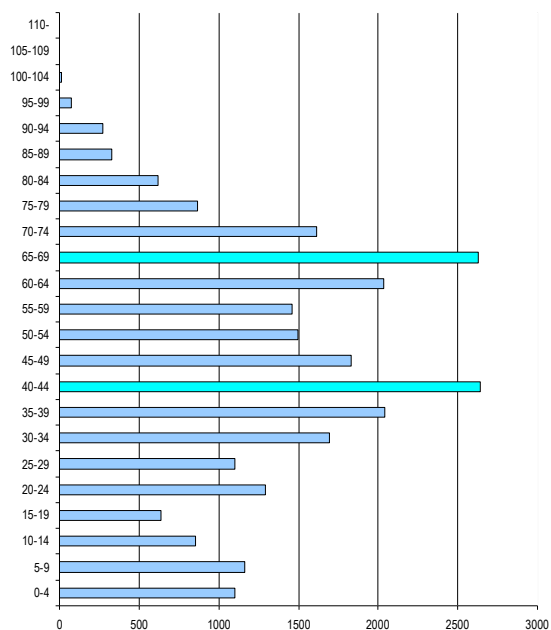
105-109	2	2	2	3	3	3	3	3	3	4	4
110-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Prognózovaná veková štruktúra obyvateľstva

2021

2031

Prognózy - analýza cieľových skupín

Deti predškolského veku

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 0-4

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
0-4	1142	1138	1134	1130	1126	1122	1118	1114	1110	1106	1102
priem. Index				0,996	% nárast						- 3,47

Abs. nárast	- 40
% z celkového počtu obyvateľov - 2021	4,378
% z celkového počtu obyvateľov - 2031	4,277

V prípade, že sa doterajší trend zachová, v najbližších 11 rokoch by mal klesnúť počet detí do 4 roka o 3,47 %. V priemere by mal klesnúť podiel na celkovom počte obyvateľov. Kým v roku 2021 by mal podiel na celkovom počte činiť 4,378 %, do roku 2031 by mal tento podiel klesnúť na 4,277 %. V absolútnom vyjadrení dôjde k poklesu počtu detí o cca. 40. Pokles by mal byť relatívne menej významný ako v ostatných krajoch SPR a teda pravdepodobne nebude vytvárať tlak na racionalizáciu infraštruktúry pre tieto vekové skupiny.

Veková skupina 5 – 14

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 5-14											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
5-9	1166	1166	1166	1165	1165	1165	1165	1164	1164	1164	1164
10-14	1102	1077	1052	1028	1003	978	953	928	903	879	854
5-9 – pr. Index				0,999	% nárast 5 - 9						-0,21
10-14 pr. Index				0,974	% nárast 10 - 14						-22,52
Abs. nárast											- 250
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											8,895
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											7,829

V skupine obyvateľov od 5 do 14 rokov sa predpokladá priemerný pokles. V absolútnom vyjadrení by mal počet detí v tomto veku klesnúť o 250. V skupine od 5 do 9 rokov by mal počet detí klesnúť o 0,21 %. V skupine od 10 do 14 rokov by mal počet detí klesnúť o 22,52 %. Deti v tomto veku sú spotrebiteľmi služieb predškolského vzdelávania, základného vzdelávania, mimoškolskej záujmovej činnosti a s tým súvisiacou športovou infraštruktúrou.

Celkový podiel na štruktúre by mal klesnúť na 7,829 %. Ak sa doterajší trend zachová, nebude v sledovanom období potrebné infraštruktúru pre túto cieľovú skupinu racionalizovať.

Veková skupina 15 – 19

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 15-19											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
15-19	1138	1088	1038	988	938	887	837	787	737	687	637
15-19 – pr. Index				0,943	% nárast 15-19						44,03
Abs. nárast											- 501
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											4,363
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											2,471

Veková skupina je spotrebiteľom služieb vzdelávania – stredoškolský stupeň, ako aj záujmovej činnosti. V prípade, že sa doterajší trend vývoja zachová, predpokladá sa pokles počtu obyvateľov. Podiel na celkovom počte obyvateľov by mal ale do roku 2031 klesnúť na 2,471 %. V absolútnom vyjadrení by mal počet obyvateľov klesnúť o 501. Táto cieľová skupina sa primárne neviaže na infraštruktúru alokovanú v mieste jej bydliska. Významnou pre túto skupinu je aj vzdelávanie, organizovaná športová činnosť v športových kluboch, skupinové športy a iné racinálne trávenie voľného času.

Veková skupina 20 – 29

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 20-29											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
20-24	1415	1401	1390	1377	1365	1352	1340	1327	1315	1302	1290
25-29	1663	1606	1550	1493	1437	1380	1324	1267	1211	1154	1098
20-24 - pr. Index				0,990	% nárast – 20-24						-8,87
25-29 - pr. Index				0,959	% nárast 25 – 29						-33,99
Abs. nárast											- 691
% z celkového počtu obyvateľov - 2015											11,800
% z celkového počtu obyvateľov - 2025											9,263

V rizikovej skupine od 20 do 29 sa predpokladá celkový pokles až o 691 obyvateľov. Celkovo 8,87 % pokles sa predpokladá v skupine od 20 do 24. V skupine od 25 do 29 rokov sa predpokladá % pokles o 33,99 %. Táto skupina je spotrebiteľom bežných verejných služieb, zároveň sa vyznačuje najintenzívnejšou migračnou aktivitou (odchod mimo pracovné trhy Žarnovica a Novej Bane).

Veková skupina 30 – 44

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 30-44											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
30-34	1936	1912	1887	1863	1839	1815	1791	1767	1743	1719	1694
35-39	2053	2052	2051	2050	2050	2049	2048	2047	2046	2045	2044
40-44	2198	2243	2287	2332	2376	2421	2465	2510	2554	2599	2643
30-34 - pr. Index				0,987	% nárast – 30-34						-12,46
35-39 - pr. Index				0,999	% nárast – 35-39						-0,46
40-44 - pr. Index				1,019	% nárast – 40-44						20,25
Abs. nárast											195
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											23,721
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											24,764

Vekové skupiny od 30 do 44 rokov predpokladajú heterogénny vývoj. V skupine od 30 – 34 sa predpokladá pokles o 12,46 %. Nárast sa predpokladá v skupine od 40 – 44 rokov. Nižšie vekové skupiny tiež preferujú možnosti aktívneho trávenia voľného času. V absolútnom vyjadrení by mal počet obyvateľov v tejto vekovej skupine narásť o 195. Kým v roku 2021 sa predpokladá celkový podiel na 23,721 %, do roku 2031 by tento podiel mal mierne stúpnúť na 24,764 %. Z hľadiska verejných investícií je pre túto skupinu dôležité aj saturovanie potrieb svojich nepľnoletých detí - vzdelávanie, záujmová činnosť, kultúra a šport.

Veková skupina 45 – 59

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 45-59											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
45-49	1814	1816	1817	1818	1820	1821	1823	1824	1826	1827	1828
50-54	1701	1680	1660	1640	1619	1599	1579	1558	1538	1518	1498
55-59	1724	1698	1671	1645	1619	1592	1566	1539	1513	1487	1460
45-49 – pr. Index				1,001	% nárast - 45-49						0,78
50-54 - pr. Index				0,987	% nárast - 50-54						-11,94
55-59 - pr. Index				0,984	% nárast - 55-59						-15,31
Abs. nárast											- 453
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											20,085
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											18,573

Vo vekových skupinách od 45 do 59 rokov sa predpokladá pokles. V skupine od 55 – 59 sa predpokladá pokles o 15,31 %. K ďalšiemu poklesu by malo dôjsť v prípade skupiny od 50 do 54 rokov. V absolútnom vyjadrení by mal klesnúť počet obyvateľov až o 453. Celkový podiel na počte obyvateľov by mal činiť v roku 2031 len 18,573 %. Tieto skupiny obyvateľov sú spotrebiteľmi verejných, ako aj súkromných služieb. So zvyšujúcim sa vekom klesá dopyt po komerčných službách a narastá dopyt po infraštruktúre v rámci zdravého životného štýlu.

Veková skupina 60 –

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 60 +											
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
60-64	1908	1920	1933	1946	1959	1972	1984	1997	2010	2023	2036
65-69	1913	1984	2056	2128	2200	2271	2343	2415	2487	2558	2630
70-74	1276	1310	1344	1378	1411	1445	1479	1513	1547	1581	1614
75-79	820	825	830	835	840	845	850	855	860	865	869
80-84	577	581	585	589	593	597	601	605	609	614	618
85-89	313	314	316	318	319	321	323	324	326	328	329

90-94	174	184	194	204	213	223	233	243	253	262	272
95-99	42	46	49	52	55	58	62	65	68	71	74
100+	9	9	10	11	11	12	12	12	12	14	15
60+ – pr. Index	1,019 % nárast – 60+										20,28
Abs. nárast											1426
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											21,235
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											24,711

Celkový nárast v seniorskej kategórii sa predpokladá až vo výške 20,28 %. Celkový podiel obyvateľstva po 60 roku by mal stúpnuť na 24,711 %. V absolútnom vyjadrení by malo ísť o 1426 obyvateľov. Pre obyvateľov v dôchodkovom veku by mali SO Žarnovica a SO Nová Baňa zabezpečiť ponuku sociálnych služieb špecifických pre túto skupinu s ohľadom na dostupnosť pre všetkých obyvateľov.

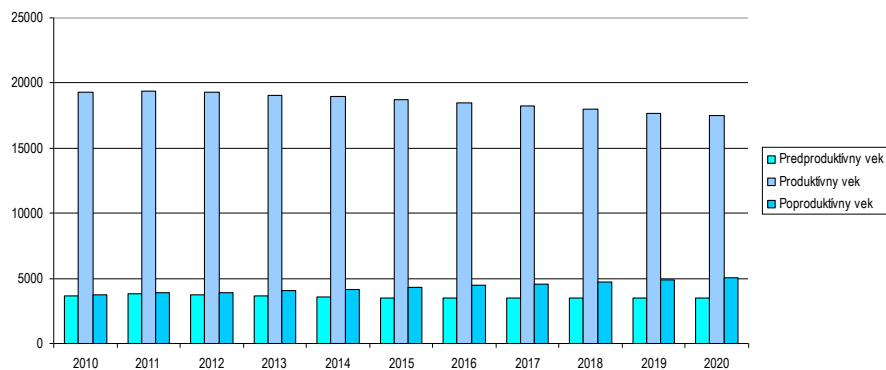
Ďalšie demografické charakteristiky

Nasledujúce tabuľky prezentujú vývoj počtu obyvateľov a predpokladaný vývoj podľa hlavných vekových skupín. Najväčší podiel pripadá na obyvateľov v produktívnom veku, najmenší podiel na obyvateľov v predproduktívnom veku. V skupine v poproduktívnom veku bol zaznamenaný nárast. Za 11 ročné obdobie vzrástol počet obyvateľov o 1283. V skupine v predproduktívnom veku bol zaznamenaný pokles o 177 obyvateľov. Počet obyvateľov v produktívnom veku zaznamenal pokles až o 1764.

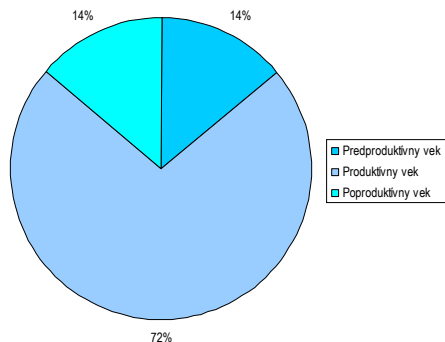
Obyvateľstvo podľa štruktúry základných vekových skupín											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Predproduktívny vek	3704	3787	3706	3662	3588	3507	3491	3476	3489	3490	3527
Produktívny vek	19267	19363	19262	19094	18961	18730	18513	18258	17965	17696	17503
Poproduktívny vek	3741	3876	3947	4049	4183	4303	4448	4558	4739	4926	5024

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

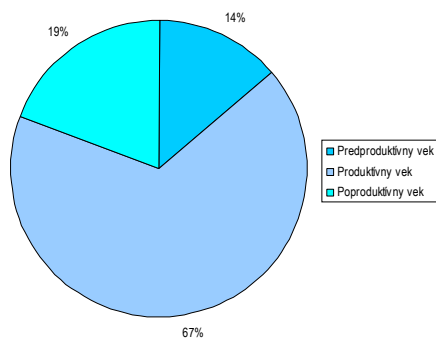
Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva v sledovanom období

2010

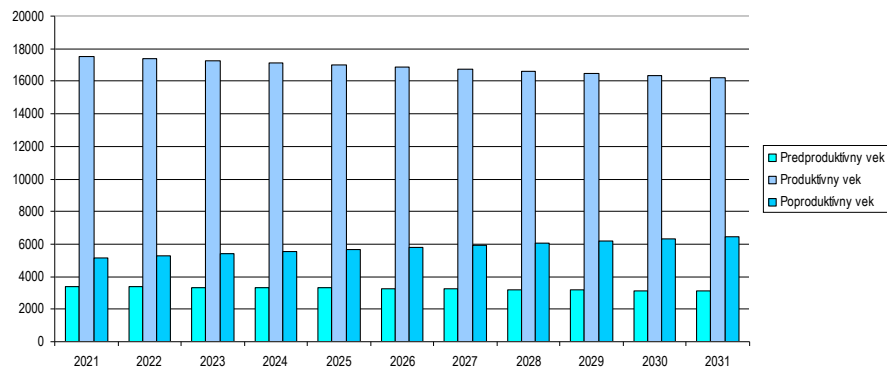

2020

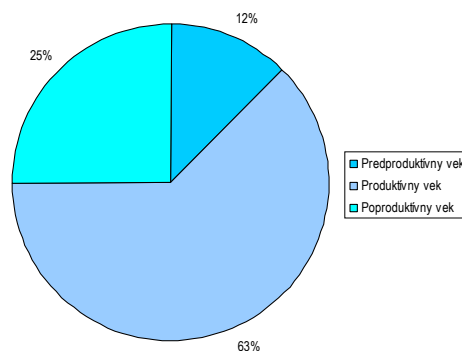
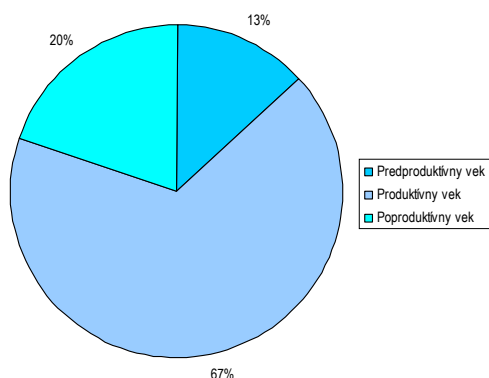
Ako prezentuje graf, za uvedených 11 rokov došlo k nárastu vo vekových skupinách poproduktívneho veku. Problémom, ktorý bude potrebné v blízkej budúcnosti riešiť je nadmerný úbytok (z dôvodu migračných tendencií) obyvateľov ekonomicky aktívnych vekových kohort. Nasledujúca tabuľka prezentuje predpokladaný vývoj v hlavných vekových skupinách do roku 2031.

Predpokladaný vývoj počtu obyvateľstva do roku 2031

2025

2031

Do roku 2031 sa predpokladá nárast obyvateľov vo vekovej skupine poproduktívneho veku. Vo vekovej skupine poproduktívneho veku sa predpokladá nárast o 1298 obyvateľov. V skupinách predproduktívneho a produktívneho veku sa predpokladá naďalej pokles. Negatívnu situáciu je možné riešiť v obidvoch SO buď podporou bývania mladých rodín resp. podporou projektov zamestnanosti, resp. podnikania. Okrem týchto možnosti sú v obidvoch hlavných sídlach k dispozícii rozvojové plochy, kde môžu vznikať nové priemyselné podniky.

Predpokladaný vývoj počtu obyvateľstva do roku 2031

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Predproduktívny vek	3410	3381	3352	3323	3294	3265	3236	3207	3178	3149	3120
Produktívny vek	17549	17416	17285	17153	17020	16888	16756	16624	16492	16360	16228
Poproduktívny vek	5124	5254	5384	5514	5643	5773	5903	6032	6161	6292	6422

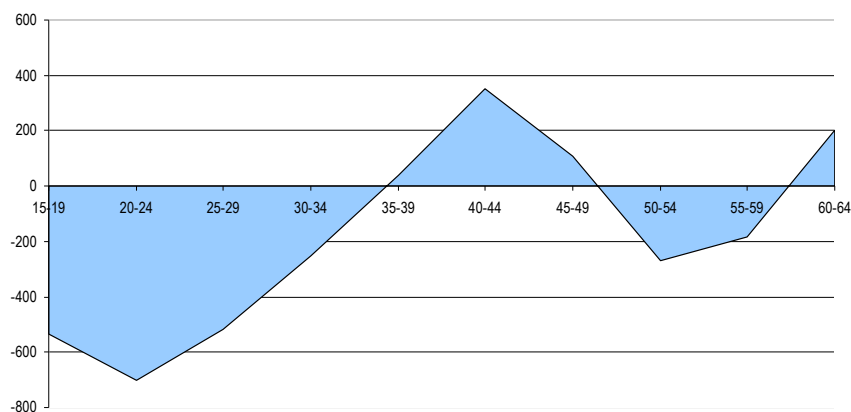
Najviac ekonomicky činného obyvateľstva pripadá na vekovú skupinu od 40 do 44 rokov. Naopak najmenšiu skupinu ekonomicky aktívneho obyvateľstva tvoria obyvatelia od 15 do 19 rokov. Pokles v medziročnom porovnaní 2010 až 2020 bol zaznamenaný v skupine 15 až 34 rokov, a od 50 do 59 rokov. Hlavne nižšie vekové kohorty sú problematické pri udržaní ďalšieho spoločensko - ekonomického rozvoja.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa štruktúry veku a pohlavia k 2010 a 2020

Vek	2010	2020	rozdiel 2020 -2010
15-19	1733	1198	-535

20-24	2134	1432	-702
25-29	2167	1648	-519
30-34	2167	1916	-251
35-39	1960	1998	38
40-44	1748	2100	352
45-49	1833	1940	107
50-54	1978	1708	-270
55-59	1944	1760	-184
60-64	1603	1803	200

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

V rámci riešenia ďalších rozvojových aktivít by sa mali obidve SO zamerať na podporu práce nižších vekových skupín od 15 do 40 rokov. Okrem obyvateľov ekonomicky aktívnych umožní cieľená podpora pozitívne ovplyvniť aj nižšie vekové kohorty (predproduktívny vek), ktoré sú súčasťou rodinných štruktúr.

VZDELANIE A ZAMESTNANOSŤ

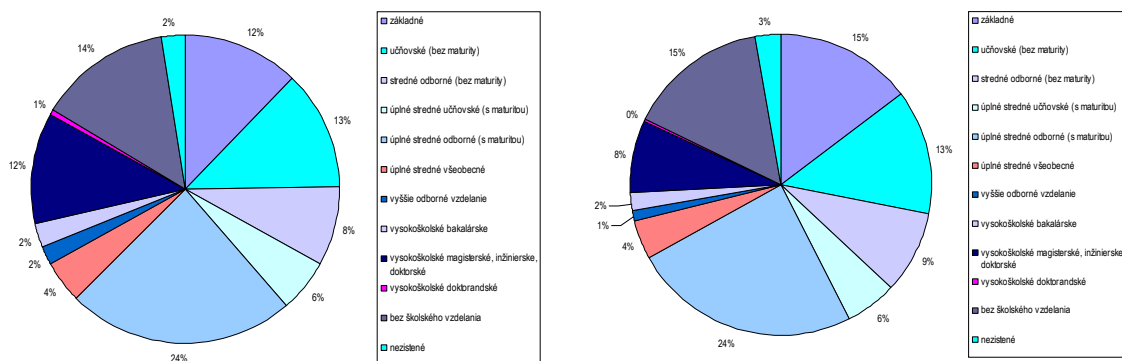
V meste Žarnovica majú najvyšší podiel vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva občania s úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou – 24,33 %, bez školského vzdelania - 14,92 % a so základným vzdelaním - 14,71 %. Obyvatelia s vysokoškolským vzdelaním I. stupňa boli zastúpení 1,91 % a II. stupňa 7,89 %.

Podrobná vzdelanostná štruktúra obyvateľov SO Kremnica				
dosiahnuté vzdelanie	Nová Baňa		Žarnovica	
	počet	%	počet	%
základné	925	12,25	955	14,71
učňovské (bez maturity)	951	12,59	870	13,41
stredné odborné (bez maturity)	612	8,1	575	8,86
úplné stredné učňovské (s maturitou)	424	5,62	363	5,59
úplné stredné odborné (s maturitou)	1815	24,4	1579	24,33
úplné stredné všeobecné	332	4,4	266	4,1
vyššie odborné vzdelanie	143	1,89	78	1,2
vysokoškolské bakalárske	187	2,48	124	1,91
vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	891	11,8	512	7,89
vysokoškolské doktorandské	40	0,53	20	0,31
bez školského vzdelania	1047	13,87	968	14,92
nezistené	184	2,44	180	2,77

Zdroj: statistics.sk, 10.4.2021

Nová Baňa

Žarnovica

Obrázok: Podrobná vzdelanostná štruktúra obyvateľov obce v roku 2012
Zdroj: statistics.sk, 10.2.2021

V prípade mesta Nová Baňa bola najväčšou skupinou skupina s úplným stredným vzdelaním s maturitou - 24,4 %, bez školského vzdelania - 13,87 % a so základným vzdelaním - 12,25 %. Z hľadiska % zastúpenia je štruktúra v obidvoch mestách veľmi podobná. Vzdelanie a jeho štruktúra je jeden z úspešných predpokladov realizácie integrovaných projektov, nakoľko v značnej miere predurčuje preferencie obyvateľov.

ŠTRUKTÚRA ZAMESTNANOSTI V OKRESE ŽARNOVICA

Z hľadiska zamestnanosti je situácia v SO Žarnovica a SO Nová Baňa veľmi podobná. Obidve lokality sú zamerané primárne na primárny a sekundárny sektor. Najväčší zamestnávatelia v priemysle sú alokovaní v nive rieky Hron pozdĺž hlavnej dopravnej tepny - rýchlostnej cesty R1.

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru pracujúcich podľa jednotlivých odvetví národného hospodárstva podľa klasifikácie NACE. Najväčšie zastúpenie majú v obidvoch SO priemyselné odvetvia (55,89 %), veľkoobchod (9,12 %), vzdelávanie (7,24 %). Najvýraznejší pokles nastal v prípade sieťových odvetví a administratívy, keď klesol podiel na zamestnanosti od 6,04 % do 3,62 %. Štatisticky významný pokles nastal aj v prípade stavebníctva, ubytovania a reštaurácií.

Štruktúra zamestnaných podľa NACE - SK	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Polnohospodárstv...	7,32	5,26	8,67	3,84	8,55	7,42	6,79	2,58	3,84	6,11	7,36
Priemysel spolu	52,89	50,10	66,75	67,65	60,74	64,75	60,77	75,49	54,88	48,56	55,89
Ťažba a dobývanie	4,13	4,45	3,75	3,40	4,12	3,74	3,55	2,38	3,42	2,87	3,38
Priemyselná výroba	46,50	40,36	56,46	58,84	51,54	55,92	53,80	72,09	49,98	44,04	49,64
Dodávka elektriny...	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Dodávka vody; či...	6,01	5,26	4,21	3,84	4,62	4,15	3,92	2,60	3,72	3,10	3,62
Stavebníctvo	1,11	1,19	1,00	0,90	1,08	0,97	0,91	0,61	0,87	0,72	0,84
Veľkoobchod a ma...	8,24	9,91	8,50	7,86	8,28	7,50	10,23	4,96	15,20	21,69	9,12
Doprava a skladovanie	7,86	7,88	6,77	5,89	7,26	6,45	6,16	4,02	6,05	6,09	6,44
Ubytovacie a stravo...	5,28	5,63	4,72	4,25	5,11	4,59	4,33	2,88	4,12	4,32	4,83
Informácie a komu...	0,10	0,10	0,09	0,08	0,09	0,08	0,08	0,05	0,10	0,08	0,10
Finančné a poisťov...	0,95	0,78	1,08	1,00	1,20	1,05	1,02	0,54	0,74	0,27	0,48
Činnosti v oblasti ...	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Odborné, vedecké ...	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Administratívne a ...	6,04	6,42	4,84	3,20	4,62	4,15	3,92	2,19	3,72	3,10	3,62
Verejná správa a ...	2,48	4,07	2,87	5,32	5,26	4,43	4,67	3,19	4,71	3,80	5,91
Vzdelávanie	7,86	10,42	2,76	2,56	3,08	2,77	2,61	1,73	3,42	4,13	7,24
Zdravotníctvo a soci...	2,48	2,44	2,05	2,05	2,77	3,32	3,92	2,13	3,00	5,08	3,98
Umenie, zábava a re...	0,22	0,24	0,20	0,18	0,22	0,19	0,23	0,19	0,35	0,19	0,19

Ostatné činnosti 0,73 0,85 0,71 0,64 0,77 0,69 0,65 0,43 0,62 0,52 0,60
Zdroj: 20.5.2021, DataCubes, 2021

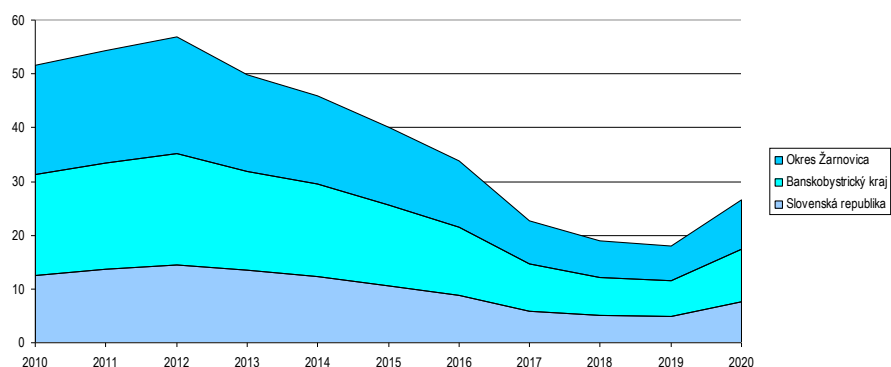
NEZAMESTNANOSŤ, PRÍČINY, DÔSLEDKY, PROGNOZY

VÝVOJ NEZAMESTNANOSTI

Vývoj nezamestnanosti vo všeobecnosti zaznamenával až do roku 2019 klesajúci trend. Relatívny počet evidovaných nezamestnaných obyvateľov v SO, okrese, a meste Žarnovica a Nová Baňa prezentuje nasledujúca tabuľka.

Miera evidovanej nezamestnanosti podľa územie, pohlavie a rok v %											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Slovenská republika	12,46	13,59	14,44	13,5	12,29	10,63	8,76	5,94	5,04	4,92	7,57
Banskobystrický kraj	18,86	19,83	20,81	18,26	17,22	14,94	12,8	8,67	7,03	6,69	9,83
Okres Žarnovica	20,23	20,9	21,6	18,1	16,46	14,46	12,22	7,98	6,83	6,45	9,11
Muži	17,45	18,1	20	16,2	14,48	12,52	10,23	6,54	5,46	5,18	7,62
Ženy	23,76	24,3	23,4	20,5	18,91	16,86	14,71	9,81	8,56	8,06	10,95

Zdroj: ÚPSVAR, 2010-2020

Obrázok: vývoj miery nezamestnanosti v SO Žarnovica

Zdroj: ÚPSVAR, 2010-2020

Vyššia miera evidovanej nezamestnanosti bola takmer počas celého obdobia v prípade ženskej populácie (rovnako ako v predchádzajúcich SO). V roku 2011 dosiahla úroveň 24,3 %. Najvyššia úroveň v prípade mužskej populácie sa dosiahla v roku 2011 (20 %).

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj nezamestnanosti znevýhodnených skupín. V prípade absolventov dochádza v rámci celého obdobia v priemere k poklesu počtu - v roku 2020 celkovo 169 osôb. Výrazný pokles bol zaznamenaný aj v prípade dlhodobo nezamestnaných. Od roku 2010 klesol počet obyvateľov o 62,3 %.

Znevýhodnení na trhu práce											
Okr. Žarnovica	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
P.uch. o zam. so ZP	57	72	40	69	87	83	98	62	62	52	90
P.uch. o zam. abs.	232	201	146	165	161	120	99	53	44	44	61
P.uch. o zam. - mladi.	10	16	9	9	12	14	6	6	7	8	10
P.dlh. ev. uch. o zam.	1 447	1 484	1 604	1 533	1 375	1 120	910	564	467	390	545

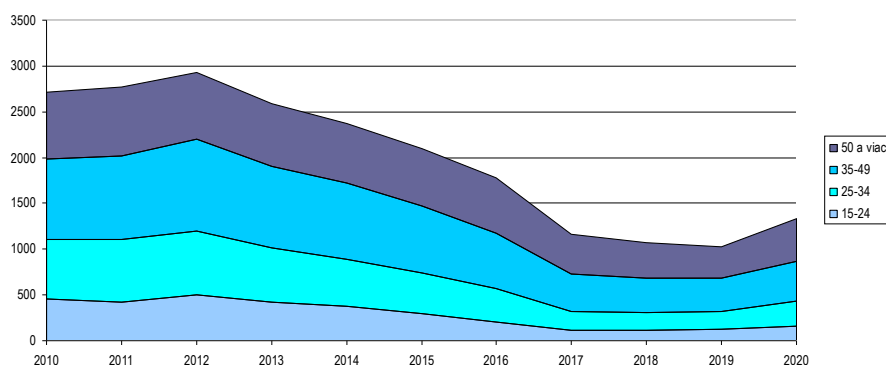
Zdroj: 20.5.2021, DataCubes, 2021

Veková štruktúra nezamestnaných

Najväčší počet nezamestnaných obyvateľov pripadal na skupinu od 50 rokov a na skupinu vo veku od 35-49. V tejto skupine podiel pomerne intenzívne klesá. K znižovaniu podielu dochádza aj v prípade skupiny od 15 do 24 rokov, kedy do roku 2020 klesol počet na 155.

Počet uchádzačov o zamestnanie podľa veku											
Okr. Žarnovica	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
15-24	460	426	505	424	373	296	205	113	115	120	155
25-34	645	676	697	592	511	443	363	206	195	203	273
35-49	874	913	1 002	892	832	731	608	408	371	359	437
50 a viac	731	756	722	681	657	631	605	432	386	345	467
Spolu	2 710	2 771	2 926	2 589	2 373	2 101	1 781	1 159	1 067	1 027	1 332
15-24	248	234	277	234	210	156	107	63	61	68	84
25-34	316	334	363	292	262	227	178	96	87	76	114
35-49	375	379	468	406	363	320	267	174	162	169	197
50 a viac	354	362	361	335	305	294	263	191	164	159	217
Spolu	1 293	1 309	1 469	1 267	1 140	997	815	524	474	472	612
15-24	212	192	228	190	163	140	98	50	54	52	71
25-34	329	342	334	300	249	216	185	110	108	127	159
35-49	499	534	534	486	469	411	341	234	209	190	240
50 a viac	377	394	361	346	352	337	342	241	222	186	250
Spolu	1 417	1 462	1 457	1 322	1 233	1 104	966	635	593	555	720

Zdroj: 20.5.2021, DataCubes, 2021

Obrázok: Počet uchádzačov o zamestnanie podľa veku

Zdroj: 20.5.2021, DataCubes, 2021

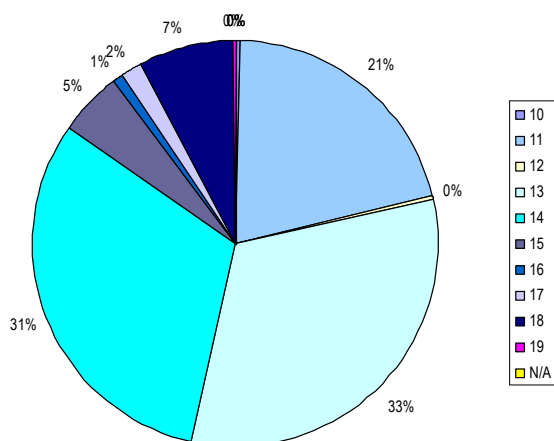
Vzdelanostná štruktúra nezamestnaných

Obyvatelia so základným vzdelaním sa podieľali na nezamestnanosti 21 %. Za rizikovú skupinu (uchádzačov o zamestnanie) UoZ najťažšie umiestniteľnú na trhu práce regiónu možno označiť dlhodobo evidovaných (uchádzačov o zamestnanie) UoZ s nízkym stupňom vzdelania, pričom v rámci tejto skupiny sú zvlášť ohrozené ženy so základným resp. neukončeným základným vzdelaním. Obyvatelia so stredným odborným vzdelaním boli zastúpení 32 %.

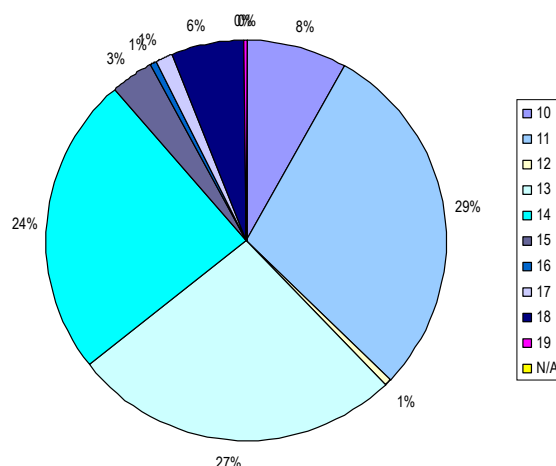
Štruktúra nezamestnaných v okrese Žarnovica v roku 2021 - apríl (vzdelanie)

Okres Žarnovica

Kraj Banská Bystrica

Zdroj: ÚPSVaR, 2020

Štruktúra nezamestnaných v okrese Žarnovica - apríl 2021

Územie	spolu	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	N/A
okr. Žarnovica	1285	4	267	4	413	400	65	10	23	96	3	0
Banskobystrický kraj	37317	2983	10876	207	10016	8962	1298	218	515	2145	80	17

Zdroj: ÚPSVaR, 2021

Legenda: 10 neukončené základné, 11 základné vzdelanie, 12 nižšie stredné odborné, 13 stredné odborné vzdelanie, 14 úplné stredné odborné vzdelanie, 15 úplné stredné všeobecné vzdelanie, 16 vyššie odborné vzdelanie, 17 vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa, 18 vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, 19 vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa, N/A neukončené

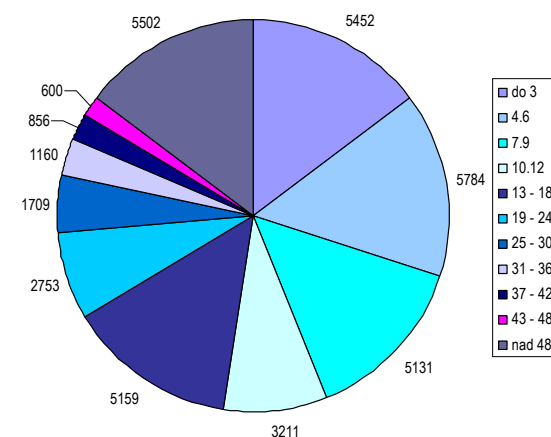
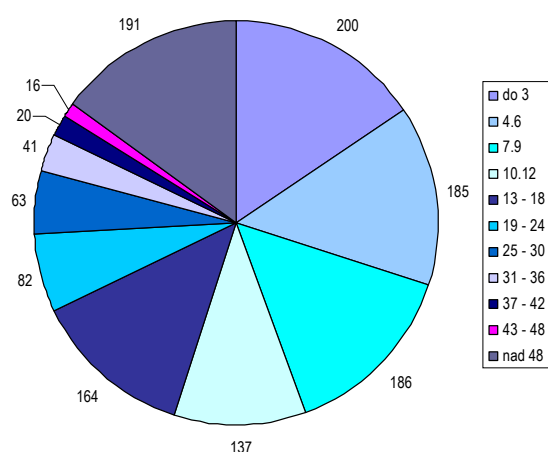
Dĺžka evidencie

Pre mesto okres Žarnovica ako aj kraj Banská Bystrica ako celok najpočetnejšiu skupinu tvoria krátkodobí nezamestnaní evidovaní na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny po dobu do 3 mesiacov a od 4 do 6 mesiacov. Postupne dochádza k poklesu pri nezamestnaných viac ako 48 mesiacov.

Štruktúra nezamestnaných v okrese Žarnovica v roku 2021 apríl (dĺžka evidencie)

Okres Žarnovica

Kraj Banská Bystrica

Zdroj: ÚPSVaR, 2021

		do 3	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 18	19 - 24	25 - 30	31 - 36	37 - 42	43 - 48	nad 48
okr. Žarnovica	1285	200	185	186	137	164	82	63	41	20	16	191
Banskobystrický kraj	37317	5452	5784	5131	3211	5159	2753	1709	1160	856	600	5502

Zdroj: ÚPSVaR, 2021

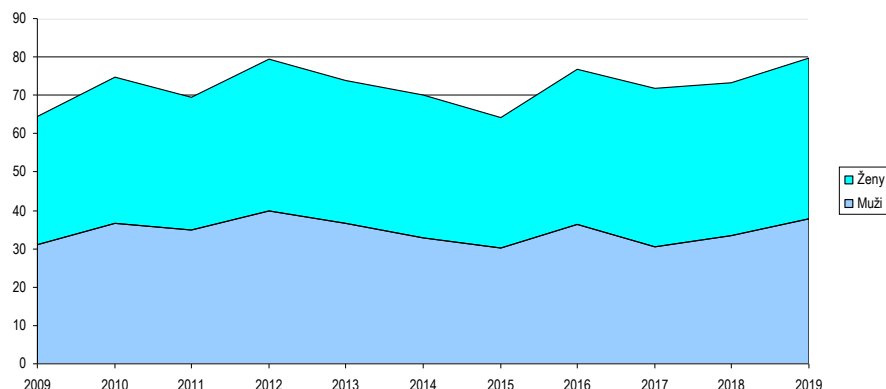
CHOROBNOŠŤ

Nasledujúce tabuľky prezentujú stav chorobnosti obyvateľov okresu Žarnovica.

Vo všeobecnosti možno povedať, že v priemere počas sledovaného obdobia (do roku 2019) priemerná doba trvania prípadu PN mierne klesala (43,20). Priemerná doba v prípade žien je vyššia, ako v prípade mužov (o 2,83 dňa).

Priemerná doba trvania 1 prípadu PN spolu v dňoch - choroba											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Slovenská republika											
Spolu	43,92	46,05	44,57	49,90	45,00	45,27	41,31	43,01	42,15	41,16	43,20
Muži	42,69	44,92	44,57	47,04	42,86	42,96	39,18	40,53	39,86	39,04	41,69
Ženy	45,05	47,10	46,19	52,54	47,03	47,44	43,30	45,27	44,21	43,01	44,52
Banskobystrický kraj											
Spolu	41,85	43,03	41,05	43,43	41,71	41,71	37,53	39,64	38,49	37,47	38,76
Muži	42,10	42,69	41,05	42,47	41,42	40,88	36,85	38,39	36,86	36,08	37,94
Ženy	41,62	43,35	41,82	44,35	41,99	42,51	38,15	40,84	40,05	38,78	39,53
Okres Žarnovica											
Spolu	32,15	37,33	34,89	39,80	37,00	35,08	32,08	38,53	36,14	36,75	39,97
Muži	31,15	36,70	34,89	39,99	36,63	32,85	30,25	36,24	30,44	33,39	37,91
Ženy	33,24	38,02	34,47	39,59	37,39	37,35	33,97	40,63	41,40	39,89	41,69

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, 18.5.2021

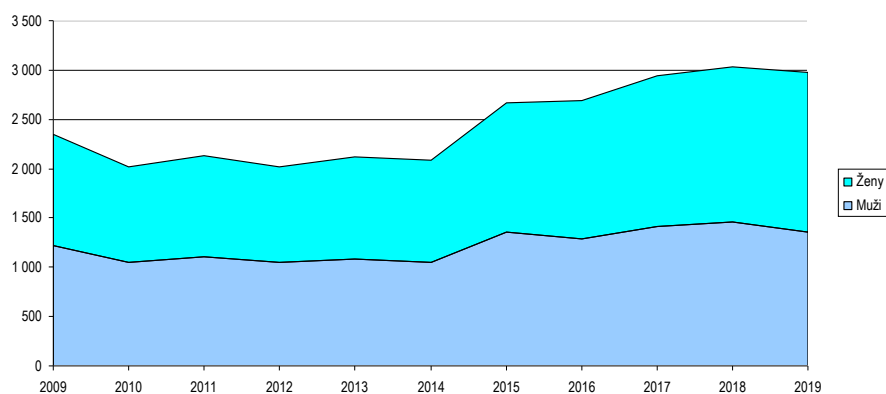
Obrázok Priemerná doba trvania 1 prípadu PN spolu v dňoch - choroba

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, 18.5.2021

Čo sa týka novonahlásených prípadov PN, dochádza v okrese Žarnovica v priemere k nárastu hodnoty. V roku 2019 to bol nárast na 2971 prípadov. Podobné tendencie boli aj v iných okresoch a SO SPR.

Počet novohlásených prípadov PN - okr. Žarnovica											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Spolu	2 347	2 021	2 129	2 014	2 126	2 091	2 670	2 693	2 939	3 029	2 971
Muži	1 217	1 049	1 109	1 049	1 088	1 053	1 358	1 292	1 410	1 460	1 355
Ženy	1 130	972	1 020	965	1 038	1 038	1 312	1 401	1 529	1 569	1 616

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, 18.5.2021

Obrázok: Počet novohlásených prípadov PN - okr. B. Štiavnica
Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, 18.5.2021

Nerovnomerný vývoj bol zaznamenaný v prípade priemerného percenta pracovnej neschopnosti. Do roku 2014 bol zaznamenaný pokles a od tohto roku postupne hodnoty stúpajú až do hodnoty 2,700 % v roku 2019. V prípade žien je % pracovnej neschopnosti vyššie, ako v prípade mužskej populácie.

Priemerné percento pracovnej neschopnosti - okr. Žarnovica											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Spolu	2,272	2,150	2,086	2,267	2,006	1,778	1,964	2,267	2,241	2,630	2,700
Muži	2,034	1,947	1,941	2,095	1,842	1,529	1,723	1,879	1,664	2,128	2,160
Ženy	2,576	2,413	2,275	2,490	2,208	2,079	2,254	2,730	2,929	3,222	3,336

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk>, 18.5.2021

Priemerný nárast pracovnej neschopnosti je u mužov nižší ako je to v prípade žien.

4 VEREJNÉ SLUŽBY

SO BANSKÁ ŠTIAVNICA

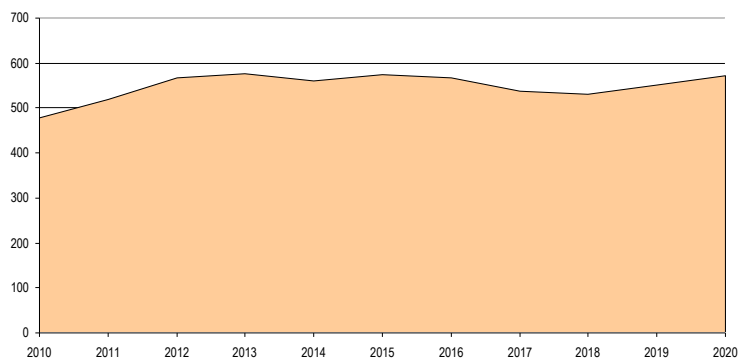
Školstvo

Materské školy

Počet materských škôl v SO Banská Štiavnica je relatívne stabilný. V roku 2020 bolo evidovaných v okrese 11 materských škôl. V samotnom meste Banská Štiavnica to bolo 6. Pozitívom je narastajúci počet detí v týchto zariadeniach. Ich počet narastá jednak z pohľadu celého okresu ako aj v samotnom meste.

Materské školy											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Počet	13	13	11	11	11	12	12	12	12	12	11
Deti	479	519	568	576	561	574	567	538	530	551	572
Triedy	27	29	29	29	29	30	33	32	32	33	31
Učítelia	52	55	53	55	59	62	67	64	66	66	71
cirkevné	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Súkromné	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2
Mesto Banská Štiavnica											
Počet	6	6	5	5	5	6	6	6	6	6	6
Deti	339	366	403	410	387	399	371	350	348	358	390
Triedy	18	19	20	20	19	21	22	21	21	21	21
Učítelia	36	39	38	39	40	45	46	43	45	44	50

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obrázok: Vývoj počtu detí v materských školách

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

V meste je v materských školách zamestnaných 50 učiteľov. Ich počet v priemere narastá. Pozitívny vývoj počtu detí sa prejaví aj v spotrebe nadväzujúcich verejných služieb v rámci povinnej školskej dochádzky a záujmového vzdelávania.

Vývoj cieľových skupín

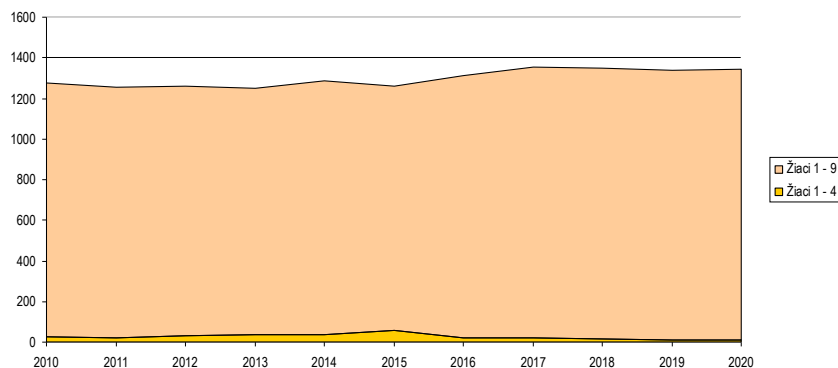
Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0-4	839	843	800	779	740	692	665	687	722	744	759
5-9	726	772	791	782	812	835	834	810	771	743	709

Základné školy

V okrese Banská Štiavnica je alokovaných celkovo 8 základných škôl, pričom jedna z nich bola malotriedna. V samotnom meste Banská Štiavnica je v súčasnosti 7 plnoorganizovaných základných škôl.

Základné školy											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Počet 1 - 4	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1
Žiaci 1 - 4	24	23	31	36	37	58	23	19	16	8	12
Triedy 1 - 4	2	2	3	4	4	5	2	2	1	1	1
Učitelia 1 - 4	5	4	5	6	5	7	4	4	2	2	2
Počet 1 - 9	6	6	6	6	6	6	7	7	7	7	7
Žiaci 1 - 9	1252	1232	1227	1 215	1 250	1 203	1 290	1 335	1335	1328	1334
Triedy 1 - 9	71	75	72	71	70	69	79	79	80	78	79
Učitelia 1 - 9	110	112	113	112	106	106	119	115	129	122	124
cirkevné	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
súkromné	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mesto Banská Štiavnica											
Počet 1 - 4	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0
Žiaci 1 - 4	0	0	8	12	18	35	0	0	0	0	0
Triedy 1 - 4	0	0	1	2	2	3	0	0	0	0	0
Učitelia 1 - 4	0	0	1	2	2	4	0	0	0	0	0
Počet 1 - 9	3	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4
Žiaci 1 - 9	925	905	906	889	908	873	936	972	962	944	933
Triedy 1 - 9	47	49	47	46	45	41	52	53	54	53	52
Učitelia 1 - 9	73	73	74	69	68	68	82	77	91	87	83
súkromné	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obrázok: Vývoj počtu žiakov základných škôl

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Od roku 2017 bol zaznamenaný pokles počtu žiakov v týchto školách. Na týchto školách vyučovalo 83 učiteľov. V meste je alokovaná jedna súkromná základná škola.

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
5-9	726	772	791	782	812	835	834	810	771	743	709
10-14	826	769	761	746	726	731	772	779	779	805	839

Špeciálne školy

Špeciálna základná škola je samostatnou rozpočtovou organizáciou s právnou subjektivitou. Zriaďovateľom školy je Okresný úrad v Banskej Bystrici. Predmetom činnosti školy je zabezpečovať výchovu a vzdelávanie detí a mládeže so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami – mentálnym postihnutím. Poskytuje vzdelávanie: deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vo variante A, výchovno-vzdelávací proces je zameraný na rozvíjanie kľúčových kompetencií osobnosti žiaka s mentálnym postihnutím ľahkého stupňa, na poskytovanie vedomostí, zručností a návykov potrebných k uplatneniu v praktickom živote, pripravuje žiakov na vzdelávanie v odborných učilištiach, kde sa pripravujú na výkon povolania, ktoré si vybrali deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vo variante B. Cieľom výchovno- vzdelávacieho procesu je rozvíjať psychické a fyzické schopnosti žiakov so stredným mentálnym postihnutím a vybaviť ich takými vedomosťami, zručnosťami a návykmi, ktoré im umožňujú, aby sa v najväčšej možnej miere mohli zapojiť do reálneho života, pripravuje žiakov na vzdelávanie v praktickej škole, kde sa učia jednoduchým pracovným činnostiam, deťom s viacnásobným a ťažkým mentálnym postihnutím poskytuje možnosť vzdelávania podľa individuálnych vzdelávacích programov, vypracovaných s ohľadom na ich možnosti. V prispôbených podmienkach a za odborného vedenia si osvojujú niektoré elementárne vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré im umožnia získať určitú formu sebestačnosti, nájsť vhodnú formu komunikácie s ich okolím a napomáhať rozvoju motoriky (20.8.2021, <https://szsbs.edupage.org/a/profil-a-historia-skoly>).

Špeciálne školy	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Počet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Žiaci	30	30	34	33	34	29	25	30	33	32	32
Učitelia	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

V špeciálnej škole bolo evidovaných v roku 2020 celkovo 32 žiakov. Počet žiakov je relatívne stabilný.

Gymnázia a stredné odborné školy

V súčasnosti sieť stredných škôl v meste tvorí 7 všeobecno-vzdelávacích a odborných škôl. SPŠ Samuela Mikovíniho, Súkromná hotelová akadémia, Gymnázium Andreja Kmeťa, Katolícke gymnázium sv. Františka Assiského - organizačná zložka Katolíckej spojenej školy, Stredná odborná škola lesnícka, Stredná odborná škola Ľudovíta Greinera ako organizačná zložka spojenej školy, Stredná odborná škola obchodu a služieb ako organizačná zložka spojenej školy.

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj počtu žiakov, tried a učiteľov v okrese Banská Štiavnica. V roku 2020 bolo evidované 1 gymnázium s 372 študentami. Počet učiteľov v gymnáziu narastá.

Gymnázia	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Počet	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1
Žiaci	334	326	302	318	370	373	375	357	349	365	372
Triedy	15	15	15	16	17	16	15	14	14	15	16
Učitelia	31	34	35	37	42	37	43	33	31	35	37

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Gymnázium A. Kmeťa

Gymnázium A. Kmeťa je stredná všeobecno-vzdelávacia škola, ktorá sa nachádza v historickom banskom meste Banská Štiavnica a má skôr vidiecky charakter. Približne polovicu jej študentov tvoria žiaci, dochádzajúci z okolitých obcí a miest, vzdialených od 10 až 50 km. Počet tried v oboch formách štúdia je v súčasnosti 11, v budúcnosti chce škola počet tried stabilizovať podľa záujmu na 13-14. V školskom roku 2012/2013 študovalo v 11 triedach celkovo 248 študentov. V tomto období školu nenavštevujú žiaci so špeciálnymi vzdelávacími

potrebami. Nadaným žiakom sa venuje dostatočná individuálna pozornosť a starostlivosť, o čom svedčia aj výsledky našich študentov v rôznych predmetových olympiádach, či súťažiach. V súčasnej dobe škola sídli v dvoch chodbou prepojených budovách, z ktorých jedna je majetkom VÚC Banská Bystrica a druhá je majetkom Rímsko-katolíckej cirkvi. Gymnázium Andreja Kmeťa v nej má prenajatú časť priestorov, ktoré predstavujú fyzikálne laboratórium a 8 učební. V budove samotného gymnázia sú umiestnené ďalšie učebne, kancelárske priestory, riaditeľstvo školy, zborovňa, kabinety, jazykové laboratórium, chemické laboratórium, 2 poloodborné učebne chémie a biológie, 2 učebne slúžiace na výučbu IKT, gymnastický telocvičný priestor a šatne. Počet učební je pre súčasný stav študentov dostačujúci. Vybavenie školy počítačovou technikou je na dostatočnej úrovni, študenti majú neobmedzený prístup k využívaniu internetu. Škola má k dispozícii 2 polyfunkčné učebne vybavené audiovizuálnou technikou, ktoré slúžia na zavádzanie nových foriem výučby vo všetkých predmetoch. V marci 2007 škola dostala ako dar od vlády Taiwanskej republiky 16 osobných počítačov, interaktívnu tabuľu a bezdrôtové pripojenie k sieti. Uvedená technika tvorí základ jazykového laboratória (3.9.2014, <http://gymbs.edupage.org/text11/?>).

Katolícke gymnázium sv. Františka Assiského

Katolícke gymnázium sv. Františka Assiského vzniklo v roku 2000. Prvé triedy Katolíckeho gymnázia boli zriadené v budove Cirkevnej základnej školy. V roku 2003 sa presťahovali do zrekonštruovanej budovy bývalého Katolíckeho spolku. Od 1. januára 2008 patrí škola pod správu Banskobystrickej diecézy. V roku 2009 prebehla zámena budov medzi mestom Banská Štiavnica a Farnosťou Banská Štiavnica a od 1. júla 2010 je Katolícka spojená škola presťahovaná do zrekonštruovaných priestorov bývalej Základnej školy Andreja Sládkoviča (3.9.2014, <http://www.katgymbs.sk>).

Bohatá história odborného vzdelávania je prezentovaná aj počtom stredných odborných škôl a ich zameraním. Školy sú zamerané prevažne na lesnícku a banícku tematiku. V roku 2020 v týchto školách študovalo 917 žiakov. Negatívom je neustále klesajúci počet žiakov.

Stredné odborné školy	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Počet	5	4	4	4	4	4	4	4	4	5	6
Žiaci	1244	1175	1108	990	1 014	1 033	1 047	1 032	1015	945	917
Žiaci denné štúdium	1204	1127	1075	982	988	998	1 016	1 032	1015	945	917
Triedy	60	61	55	54	52	49	49	46	45	43	45
Učiteľia	129	123	129	116	111	107	107	103	97	112	122
Cirkevné	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Súkromné	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

SPŠ Samuela Mikovíniho

SPŠ Samuela Mikovíniho je nositeľkou tradície chemického aj baníckeho školstva, ktorá má dlhú históriu. Od 1. septembra 2008 sa SPŠ Samuela Stankovianskeho (bývalá chemická škola) a SPŠ Samuela Mikovíniho (bývalá banícka škola) spojili pod názov SPŠ Samuela Mikovíniho. Sídlí v starej historickej budove, ktorá je národnou kultúrnou pamiatkou, v priestore Botanickej záhrady. V súčasnosti je to najväčšia stredná odborná škola v meste Banská Štiavnica. Škola ponúka záujemcom možnosti štúdia v 11 študijných odboroch (4 technických a 7 umeleckých). V školskom roku 2012/2013 navštevovalo školu 307 študentov v 14 triedach (3.9.2014, <http://www.mikovini.sk>).

Súkromná hotelová akadémia

Súkromná hotelová akadémia bola založená 1. septembra 1994 ako jedna z prvých súkromných škôl na Slovensku. Svoje sídlo mala v prenajatých priestoroch Stredného odborného lesníckeho učilišťa. Jej zriaďovateľom bola a.s. Joergesov dom a mesto Banská Štiavnica. Rozvoj školy spôsobil, že prenajaté priestory boli nedostačujúce a následne sa škola presťahovala do väčších priestorov budovy bývalého zahraničného gymnázia na Kutnohorskej ulici v historickom centre mesta. V roku 2004, v súlade so zámerom zriaďovateľa školy sa škola premenovala na Súkromnú hotelovú akadémiu Joergesov dom, n.o. V snahe skvalitniť pedagogický proces a poskytnúť študentom dôstojné podmienky pre praktickú aj teoretickú výučbu sa v roku 2004 škola sťahovala druhýkrát. Od 1. júla 2004 sa objektom školy stali podstatne väčšie priestory trojposchodovej budovy na Drieňovej ulici 12. Pre potreby vyučovacieho procesu a zabezpečenie osvojenia si nielen praktických zručností, ale aj manažérskych schopností študentov, bola popri štandardných učebniach vybudovaná reštaurácia Balans, ktorá ponúka svoje služby pre verejnosť nielen formou závodného stravovania, ale aj realizáciou spoločensko-gastronomických podujatí. Transformácia školy bola ukončená v roku 2010, kedy škola zmenila svojho zriaďovateľa. Od 1. júna 2010 pôsobí škola pod novým vedením s názvom Súkromná hotelová akadémia Banská Štiavnica. Novou zriaďovateľkou a riaditeľkou sa stala Ing. Jaroslava Marušková, CSc., ktorá vo vedení školy pôsobila od jej vzniku v roku 1994. V poslednom období prechádza škola modernizáciou vyučovacieho procesu, zlepšovaním materiálno-technickej vybavenosti s cieľom zatraktívniť výučbu a priblížiť študentom nové svetové trendy v gastronómii. Na Súkromnej hotelovej akadémii pôsobí 9 interných a 5 externých pedagógov. Zároveň škola spolupracuje so Zväzom hotelov a reštaurácií, Ekonomickou fakultou UMB v Banskej Bystrici a ďalšími odborníkmi pôsobiace v oblasti cestovného ruchu formou seminárov a prednášok. V súčasnosti študuje na škole 97 študentov denného štúdia. (Marušková, 14. 5. 2015)

Stredná odborná škola lesnícka Banská Štiavnica

Škola je situovaná v areáli Botanickej záhrady, ktorý leží v intraviláne mesta v pokojnej a tichej zóne. Centrum mesta je vzdialené asi 5-10 min. chôdze, podobne ako ďalšie zariadenie školy – Domov mládeže. Škola vznikla na pôde bývalej Vysoké baníckej a lesníckej školy v r. 1919. a stala sa dedičkou jej zariadení. Bola zriadená vtedajším Ministerstvom zemédelství v Prahe. Prvým riaditeľom sa stal Dr. Ing. PhDr. H.c. Rudolf Haša. Prví absolventi opustili brány školy v r. 1923. V súčasnosti je možné na škole študovať v študijnom odbore Lesníctvo dve odborné zamerania : Lesníctvo a Krajinná ekológia – stredoškolské štúdium. Od r. 1997 bolo otvorené aj Vyššie odborné štúdium v odbore Lesníctvo a lesnícky manažment. Teoretická časť vyučovania prebieha súbežne v dvoch budovách a to v pôvodnej budove (bývalej akadémie) – stredoškolské vzdelávanie, a v novo rekonštruovanej budove (bývalý dom akademického maliara Jozefa Kollára) – vyššie odborné štúdium. Interiéry budov boli upravené podľa súčasných psycho-hygienických požiadaviek na zariadenie a vybavenie učební. Je tu zriadených 18 učební z toho 11 odborných (zoológia, ochrana lesa, lesná ťažba, jazykové učebne, učebne výpočtovej techniky, strojov a zariadení, chemické laboratórium a podobne.). Praktické vyučovanie je organizované v Stredisku odbornej praxe – Školské lesy Kysihýbel (3.9.2014, <http://www.slsbs.edu.sk>).

Stredná odborná škola Ľudovíta Greinera

Vznik školy je datovaný 1.9.1961. V tom čase vznikla pri **Strednej lesníckej technickej škole** v Banskej Štiavnici, s dvojročným učebným odborom - lesiar. V roku 1963 sa škola osamostatnila. Do novej školskej reformy roku 2008 bola vedená pod názvom Stredné odborné učilište lesnícke Banská Štiavnica. V roku 1967 pribudol ďalší učebný odbor – lesný mechanizátor, zameraný na opravu lesných strojov a zariadení. V rámci prestavby školstva otvorilo učilište v školskom roku 1970/1971 aj trojročné učebné odbory – lesný mechanizátor a lesný mechanizátor opravár. Učilište postupne prevzalo zrušené lesnícke učilištia v Čadci, Kyslinkách, Veličnej a Pliešovciach. Pre podnikové riaditeľstvo Severoslovenských štátnych lesov zriadilo detašované pracovisko v Tvrdošíne. V školskom roku 1979/1980 bola škola premenovaná na Stredné odborné učilište lesnícke. V školskom roku 1981/1982 otvorilo Stredné odborné učilište lesnícke ako jediné na Slovensku štvorročný študijný odbor operátor lesnej techniky, pre prípravu na povolanie lesný mechanizátor. V roku 1993 bol otvorený nový trojročný učebný odbor rezbár, zameraný na tvorbu umeleckých predmetov z dreva, na výrobu drevených hračiek, sôch, reliéfov i okrasných predmetov. V roku 1995 bol otvorený štvorročný študijný odbor umelecko-remeselné spracovanie dreva, zameraný na rezbárske práce. Dodnes pretrvávajú záujem o nadstavbové štúdium zamerané na lesné hospodárstvo a mechanizáciu poľnohospodárstva a lesníctva. V rámci vyučovania telesnej výchovy majú žiaci k dispozícii veľkú telocvičňu, posilňovňu, stolnotenisové vybavenie (3.9.2014, <http://soulesnickebs.edupage.org>). Od 1.septembra 2014 bola zlúčená a má nový názov školy: STREDNÁ ODBORNÁ ŠKOLA SLUŽIEB A LESNÍCTVA.

Stredná odborná škola služieb a lesníctva

Od roku 1991 prestalo učilište patriť pod Rudné bane n.p. Banská Bystrica a stáva sa opäť **Stredným odborným učilištom** patriacim pod Ministerstvo hospodárstva SR. Pod SOU prešli delimitáciou Stredisko praktického vyučovania Pamiatkостavu Žilina, Stredisko praktického vyučovania š.p. Pleta Banská Štiavnica a Stredisko praktického vyučovania OSP Žiar nad Hronom. SOU naďalej vychováva žiakov učebných odborov: murár, maliar, tesár, inštalatér, stolár, mechanik opravár pre cestné motorové vozidlá, obrábač kovov, pletiar, krajčírka, mechanik opravár strojov a zariadení. V školskom roku 1992/1993 sa začali vyučovať nové učebné odbory: kuchár - čašník, dámska krajčírka, krajčírka pre univerzálne šitie odevov. Od roku 1999/2000 sme začali vyučovať žiakov v učebnom odbore cukrár. Od 1.9.2003 došlo k zmene názvu školy na Združenú strednú školu obchodu a služieb. Názov lepšie vystihuje zameranie odborov, ktoré sa v škole vyučujú. Od školského roku 2003/2004 došlo k základným zmenám v učebných osnovách študijného odboru obchodu a podnikanie, zmenila sa orientácia odboru z čisto dievčenského na odbor ekonomický. Škola začala prijímať do tohto odboru aj chlapcov. Od 1. septembra 2004 sa ZŠ obchodu a služieb zlúčila s Domovom mládeže stredných škôl na Povrazníku, Budovateľská 12. Vznikol veľký areál budov, ktoré poskytujú priestory na ubytovanie, stravovanie, vzdelávanie, odborný výcvik, odbornú prax a voľnočasové aktivity študentov. ZŠ obchodu a služieb ako správca tohto areálu dokáže ekonomicky zabezpečovať úlohy určené v zriaďovacej listine (3.9.2014, <http://www.sosbs.sk>).

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
15-19	1089	1011	949	874	838	827	769	748	743	719	719

Školské jedálne

V okrese Banská Štiavnica zabezpečuje hromadné stravovanie 11 školských jedální. Celková kapacita zariadení je 930 stoličiek. V roku 2020 bolo evidovaných 2598 stravníkov.

Školské jedálne	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Počet	11	10	9	9	9	9	10	10	10	10	11
Kapacita	1 010	923	810	807	805	809	840	856	856	866	930
Stravníci	2 358	2 326	2 000	1 979	2 065	2 175	2 319	2 362	2 408	2 509	2 598

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Záujmové vzdelávanie

ZUŠ poskytuje základné umelecké vzdelanie (primárne a nižšie sekundárne), pripravuje na štúdium umeleckého zamerania v stredných školách a konzervatóriách, pripravuje aj na štúdium na vysokých školách s pedagogickým alebo umeleckým zameraním. ZUŠ poskytuje aj záujmové vzdelávanie prostredníctvom vzdelávacích poukazov.

Základná umelecká škola v Banskej Štiavnici (ďalej len "ZUŠ") má viac ako 50-ročnú históriu, počas ktorej si vybudovala dobré meno v regióne. Dosahuje dobré výsledky v príprave žiakov na stredné a vysoké školy. Svojim umeleckým pôsobením zastrešuje škola žiakov z mesta, ale aj príľahlých obcí a tak sa nemalou mierou podieľa na mimoškolských aktivitách detí a mládeže nášho regiónu. ZUŠ pripravuje mnoho kultúrnych akcií, ako sú verejné koncerty, príležitostné vystúpenia, výchovné koncerty, súťaže, prehliadky a rôzne iné. V školskom roku 2012/2013 vyučujeme žiakov v 4 odboroch: hudobnom, literárno-dramatickom, výtvarnom a tanečnom. V hudobnom odbore pôsobí na pôde ZUŠ detský spevácky zbor "ZBORÍK", ORCHESTER ako aj ženský spevácky zbor tematicky zameraný na interpretáciu pôvodnej slovenskej ľudovej piesne. ZUŠ okrem vzdelávacích aktivít plní svojim výchovno-vzdelávacím programom aj preventívny charakter v drogovej oblasti, ale aj v oblasti kriminality detí a mládeže. Škola má polyestetický charakter, poskytuje vzdelanie pre veľmi širokú vzorku záujemcov, od detí predškolského veku až po dospelých (15.9.2014, <http://www.banskastiavnica.sk/obcan/skolstvo-1/zakladna-umelecka-skola/o-nas-1.html>). V školskom roku 2020 bolo v škole evidovaných 472 žiakov. počet žiakov v ZUŠ narastá.

Základné umelecké školy											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Počet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Žiaci	294	359	388	390	378	397	388	452	423	460	472
Učители	16	19	23	21	20	19	19	19	20	21	20

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

CVČ patrí medzi školské výchovno-vzdelávacie zariadenia, ktoré poskytuje a vytvára podmienky na neformálne vzdelávanie, organizuje a zabezpečuje výchovno-vzdelávaciu, športovú, záujmovú a rekreačnú činnosť pre deti a mládež v priebehu celého, nielen školského roka. CVČ je spoluorganizátorom pravidelných voľnočasových aktivít mesta pre deti a mládež „Drieňová mládež.“ (8.9.2014, www.banskastiavnica.sk/obcan/skolstvo-1/centrum-volneho-casu-1.html).

Vysoké školstvo

Čo sa týka vysokého školstva, v Banskej Štiavnici má sídlo odborná vysoká škola Hudobná a umelecká akadémia Jána Albrechta, Fakulta architektúry STU a v roku 2014 tu vznikla Katedra udržateľného rozvoja Fakulty sociálnych vied UCM v Trnave.

Sociálne služby

Mesto Banská Štiavnica v rámci sociálnej starostlivosti: poskytuje opatrovateľskú službu, poskytuje vecnú a finančnú pomoc pre činnosť dvoch denných centier navštevujúcich cca 100 dôchodcov, poskytuje pomoc občanom mesta, ktorí sa dostali v dôsledku mimoriadnych životných situácií do hmotnej núdze a to formou jednorazovej dávky sociálnej pomoci, jednorazových dávok pre deti a sociálnych pôžičiek, vykonáva osobitného príjemcu dávok a prídavkov na deti, zanedbávajúcich povinnú školskú dochádzku. Obce v rámci SO Banská Štiavnica väčšinou poskytujú podľa potreby opatrovateľskú službu. Intitucionalizované zariadenia sociálnych služieb sú sústredené hlavne v meste Banská Štiavnica.

Zariadenia sociálnych služieb											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
okr. Banská Štiavnica											
Počet zariadení	5	5	5	5	8	9	9	9	10	10	11
Počet miest k 31.12.	166	166	161	160	198	232	234	239	248	254	256

P.m. v zariaden. pre sen.	50	50	50	20	30	58	58	62	62	73	82
P.m. v DSS pre post. dosp.	42	42	42	10	142	148	139	151	152	153	146
P.m. v DSS pre post. deti	20	20	15	-	-	-	11	-	27	-	-

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Denné centrum

Na území mesta Banská Štiavnica sa nachádzajú 2 denné centrá (bývalé kluby dôchodcov), v ktorých sa v zmysle § 56 zákona o sociálnych službách poskytujú sociálne služby počas dňa fyzickým osobám, ktoré dovŕšili dôchodkový vek a je v nich zabezpečený priestor pre vykonávanie záujmovej a kultúrnej činnosti. Jedno denné centrum sa nachádza priamo v Banskej Štiavnici a druhé v meste Štefultov. Prevádzka denných centier je financovaná z rozpočtu mesta Banská Štiavnica. V súčasnosti je v dennom centre zapísaných 96 fyzických osôb, ktoré dovŕšili dôchodkový vek. Klienti sa v dennom centre stretávajú 2-krát týždenne, venujú sa rôznym činnostiam: ručným prácam, vareniu, pečeniu, spoločenským hrám, navštevujú kultúrne podujatia, organizujú výlety, slávnostné posedenia, využívajú relaxačné pobyty, žijú plnohodnotným životom. Zo strany mesta Banská Štiavnica je činnosť denných centier monitorovaná a je sledované efektívne vynakladanie finančných prostriedkov. Formou dohody mesto Banská Štiavnica v každom dennom centre zamestnáva vedúcu denného centra, ktorá je zodpovedná za jeho chod, otváranie, zatváranie, vykonávanie administratívnych prác a organizovanie činnosti denného centra.

Priestor na prenocovanie občanov bez prístrešia v nepriaznivých klimatických podmienkach

Mesto Banská Štiavnica poskytuje občanom bez prístrešia možnosť prenocovania v nepriaznivých klimatických podmienkach v určenom priestore, ktorý je zriadený v objekte mestskej plavárne a prvý krát bol otvorený v decembri 2011. Mesto Banská Štiavnica eviduje 157 obyvateľov bez uvedenia ulice a čísla domu, no skutočne bez prístrešia je zatiaľ zmapovaných sedem obyvateľov mesta. Prevádzka priestoru na prenocovanie je financovaná z rozpočtu mesta. V období od 02.12.2013 do 31.03.2014 bolo evidovaných 289 prenocovaní.

Domov Márie - Špitálska č. 3, 969 01 Banská Štiavnica

Rozpočtová organizácia Banskobystrického samosprávneho kraja. Kapacita Domova MÁRIE v pre rok 2013 bola 150 miest. Z toho zariadenie pre seniorov 20 miest, domov sociálnych služieb 75 miest, zariadenie podporovaného bývania 10 miest, špecializované zariadenie 45 miest. Domov Márie je lokalizovaný v troch objektoch, na uliciach: Špitálska č.3 (Povrazník) poskytovanie soc. služby druhu: Špecializované zariadenie, Strieborná č. 15, (historické centrum mesta) poskytovanie soc. služby druhu: Domov sociálnych služieb, L. Svobodu č. 38 (sidisko Drieňová) poskytovanie soc. služby druhu: ZpS, ZPB, DSS. O aktivizáciu prijímateľov sociálnej služby sa starali 3 sociálne pracovníčky, 3 inštruktorky sociálnej rehabilitácie a 1 pracovná terapeutka.

Územný spolok Slovenského červeného kríža - Bratská 9, 969 01 Banská Štiavnica

Druh sociálnej služby: Domov sociálnych služieb. Cieľová skupina je - fyzické osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby. Forma poskytovanej sociálnej služby je ambulantná. Zariadenie má kapacitu 15 miest. Domov sociálnych služieb pre mentálne postihnuté deti, mládež a dospelých s denným pobytom navštevujú klienti s rôznymi mentálnymi, telesnými, ale aj zrakovými a kombinovanými postihnutiami. DSS poskytuje službu klientom v pracovných dňoch v čase od 6.00 hod. do 15.30 hod. Výška úhrady za poskytovanú službu je podľa cenníka a je individuálna pre každého klienta podľa poskytovanej služby. V súčasnosti je v DDS 9 klientov a rozvoz obedov je pre 30 prijímateľov. Slovenský Červený kríž poskytuje sociálne služby v priestoroch vo vlastníctve mesta Banská Štiavnica.

Druh sociálnej služby: Domáca opatrovateľská služba. Forma poskytovanej sociálnej služby je terénna. Úkony starostlivosti o svoju domácnosť predstavujú: donáška jedla do domácnosti klienta ako jedna časť opatrovateľskej služby, ktorú vykonáva pre zdravotne postihnutých a seniorov mesta a obcí okresu. Donáška sa vykonáva denne / v pracovné dni v čase 9:30 – 14:30 hod., priamo do bytu klienta a výška úhrady za jeden donesený obed je 2, 70 € v meste a 2,76 € obce.

MARGARÉTKA, o. z. - L. Svobodu 14/41, 969 01 Banská Štiavnica

Margarétka je nepolitické občianske združenie pre zdravotne a telesne postihnutých a ich rodiny. Jej hlavným cieľom je zoskupovať postihnutých a ich rodiny, rozvíjať osobnosť týchto ľudí zaujímavými akciami a aktívne zlepšovať ich zdravotný stav rehabilitačnými cvičeniami. Margarétka bola na Ministerstve vnútra zaregistrovaná podľa zákona č. 83/1990Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov dňa 28.07.2003, číslo spisu VVS/1-900/90-2208, s celoslovenskou pôsobnosťou so sídlom v Banskej Štiavnici. Počet členov 125 rodín cca 410 osôb z toho 145 ŤZP. Cieľom je poskytnúť relevantné informácie rodinám, ktoré majú zdravotne postihnutého člena, nájsť tú správnu cestu ako sa vysporiadať s touto situáciou a stať sa aktívnym článkom pomoci týmto rodinám. V roku 2015 Margarétka plánuje rozšíriť svoje služby o denný stacionár pre seniorov (15 miest) a zariadenie podporovaného bývania (6 miest).

Slovenský zväz telesne postihnutých, okresné centrum, Banská Štiavnica

V Banskej Štiavnici vyvíja aktivity výbor Základnej organizácie a Okresného centra v zložení predsedu – p. Ivana Madaru, podpredsedníčky – p. Anny Petkovej a ďalších deviatich členov. Kontrolná komisia je v zložení troch členiek. Výbory sa schádzajú pravidelne 1 x mesačne, okrem mesiacov júl a august. Aktivity pre členov sa realizujú spravidla raz mesačne.

Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska – krajské stredisko v Banskej Bystrici s poradenskou službou v Banskej Štiavnici

Do konca roka 2013 má ÚNSS registrovaných v Banskobystrickom kraji 1778 klientov z toho v Banskej Štiavnici 46 klientov so zrakovým postihnutím. Poradenské dni v Banskej Štiavnici sú každú poslednú stredu v mesiaci v čase od 10:00 – 13:00 hod. Sociálna rehabilitácia je terénna služba, ktorá sa vykonáva podľa potreby klienta prevažne v jeho domácom prostredí (Návrh KPSS B. Štiavnica, 2013, s.15-23).

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
60-64	995	1056	1102	1113	1110	1121	1119	1102	1070	1071	1067
65-69	680	692	716	785	828	900	949	1006	1034	1027	1037
70-74	541	583	596	599	619	612	618	642	685	717	794
75-79	382	342	364	395	411	426	458	466	487	519	496
80-84	292	310	299	291	285	281	253	267	283	302	318
85-89	145	162	174	170	165	170	187	173	163	160	155
90-94	34	32	37	47	58	65	73	80	77	69	69
95-99	17	11	8	9	8	6	7	9	16	21	23
100-104	9	6	7	2	2	5	5	5	5	6	5
105-109	0	0	0	0	0	0	1	1	2	2	4
spolu	3095	3194	3303	3411	3486	3586	3670	3751	3822	3894	3968

Zdravotnícke služby

Zdravotná starostlivosť v SO Banská Štiavnica je pomerne vyhovujúco riešená. Nachádza sa tu **Všeobecná nemocnica Žiar nad Hronom** (v súčasnosti Nemocnica Banská Štiavnica, ktorá patrí do siete nemocníc Svet zdravia.), pracovisko Banská Štiavnica a MEDI-FARM Centrum.

Svet zdravia – Nemocnica Banská Štiavnica

Nemocnica v Banskej Štiavnici predstavuje základný - nemenný prvok v inštitucionálnej štruktúre mesta, zdravotnej a socio-ekonomickej situácii obyvateľstva, kde významnosť nemocnice výrazne zvyšuje geografické podmienky mesta a okresu, kde by mal byť uprednostnený podstatný princíp medicíny - pomáhať a zachraňovať ľudí a život pred prísne pragmatickým – ekonomickým prístupom. Dnes problémy v zdravotníctve však vychádzajú z ekonomickej situácie zariadenia, personálneho zabezpečenia tímu lekárov a rezervách, ktoré vyplývajú z rekonštrukcie objektu, energetického režimu a ďalších opatreniach režijného charakteru (PHSER, 2006, s.65).

Lôžkové oddelenia: gynekologicko – pôrodnické, novorodenecké, interné, oddelenie pre dlhodobo chorých, OAIM, operačné sály, oddelenie jednodňovej chirurgie a DOS.

Nelôžková časť: spoločné vyšetrovacie zložky, FRO, odborné ambulancie

Na území okresu sa nachádza **8 ambulancií všeobecných lekárov, 19 ambulancií odborných lekárov a 7 ambulancií stomatológov** (10.9.2014, http://www.ruvzzh.sk/publikacie/Vs2011_EPID.pdf).

Akupunktúra (1 lekár), Anestéziológia a resuscitácia (5 lekárov), gastroenterológ – gastroenterológia (1 lekár), Gynekológ – gynekológia (6 lekárov), chirurg – chirurgia (2 lekári), Interná ambulancia, internista (5 lekárov), Kožný lekár, dermatovenerológ, dermatológ (2 lekári), neurčená špecializácia (1 lekár), Neurológ – neurológia (1 lekár), Očný lekár – oftalmológia (1 lekár), ORL - ušné, nosné, krčné (1 lekár), Pľúcna ambulancia (1 lekár), Praktický lekár pre deti – Pediatr (1 lekár), Praktický lekár pre dospelých (8 lekárov), Psychológ (1 lekár), Rádiológ, RTG (1 lekár), Rehabilitácia, Fyzioterapia (2 lekári), Stomatológia - zubná ambulancia, zubár (1 lekár).

Ako jedna z prvých pôrodníc na Slovensku sa zapojila do globálneho programu Hnutia za nemocnice priateľské deťom (BFHI) koordinované UNICEF-om a WHO. Po dosiahnutí desiatich bodov starostlivosti o matku a dieťa získali titul Baby Friendly Hospital (15.9.2014, <http://bs.svetzdravia.com/oddelenia/P25705009102-gynekologicko-porodnicko-oddelenie>).

MEDI-FARM Centrum

V priestoroch MEDI - FARM Centrum sídli nasledovní lekári: všeobecný lekár, diabetológ a internista - dočasne prerušená činnosť, imunológ a alergológ, dermatovenerológ, zubný lekár, psychiater. Nachádza sa tu aj moderne vybavená Lekáreň MIMA. Ide o komplexne zrekonštruovaný objekt s bezbariérovým prístupom. Objekt prešiel komplexnou rekonštrukciou v roku 2012.

Poskytovanie zdravotníckej starostlivosti											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
A	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
B	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
C	4	3	5	5	4	4	4	5	4	5	4
D	0	0	1	2	1	2	1	1	2	1	1
E	4	4	3	6	7	6	6	6	5	4	6
F	1	1	2	0	0	1	0	2	2	2	2
G	6	6	5	4	6	4	4	5	4	5	5
H	1	1	2	4	4	4	4	4	3	3	3
I	9	9	19	24	21	22	22	22	22	22	24
J	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

A	Nemocnice všeobecné a špecializované
B	Liečebne, domy ošetrovateľstva, hospice, zar. biomed. výskumu
C	Lekárne a výdajne liekov
D	Výdajne zdravotníckych pomôcok spolu
E	Samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých
F	Samostatné ambulancie praktického lekára pre deti
G	Samostatné ambulancie praktického lekára stomatóloga
H	Samostatné ambulancie praktického lekára gynekológa
I	Samostatné ambulancie lekára špecialistu
J	Rýchla zdravotnícka pomoc

Potreba poskytovania zdravotníckej starostlivosti pre ťažko, alebo dlhodobo chorých sa navrhuje realizovať v rámci zariadení sídiel záujmového územia. Vo sfére základnej zdravotníckej starostlivosti sa hľadajú nové prístupy optimálnejšieho zabezpečenia služieb ošetrojúceho lekára a zdravotníckych zariadení, uvažuje sa i o možnosti zriadenia súkromných ordinácií, resp. rodinných lekárov. Vytvorenie kvalitnejšej zdravotníckej starostlivosti je podmienené zvýšením úrovne a kapacity zdravotníckych zariadení, všetkých druhov zdravotníckych služieb, kvality a úrovne zdravotníckej techniky a personálneho obsadenia obslužných činností.

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
60 -	3095	3194	3303	3411	3486	3586	3670	3751	3822	3894	3968

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0-4	839	843	800	779	740	692	665	687	722	744	759
5-9	726	772	791	782	812	835	834	810	771	743	709

Kultúra

Hlavné kulturné - historické centrum SPR je mesto Banská Štiavnica. Napriek dlhej divadelnej tradícii mesto dodnes nemá stálu divadelnú scénu. V meste funguje divadelný súbor Základnej umeleckej školy, občianske združenie Priatelia Thálie združujúce štiavnických ochotníkov a súbor Všetci musia. V meste pôsobí Slovenské banské múzeum, pod ktoré spadajú múzeá Banské múzeum v prírode, Starý zámok, Nový zámok, Bergergericht – mineralogická expozícia, Galéria Jozefa Kollára, Kammerhof – baníctvo na Slovensku, Štôľňa Glanzenberg a Fritzov dom, v ktorom sa nachádza mestský archív. Medzi známych amatérskych alebo profesionálnych

hudobníkov patria KVK 2, Tramontana, Hologram, Padlášový utorok, Ema Drgoňová, Michal Pigoš, Jozef Klimko, Pavol Kružlic, Zdenka Predná.

V Banskej Štiavnici sa koná niekoľko regionálne i celoslovensky významných podujatí. Banskoštiavnický Salamander bol pôvodne vážny a slávnostný sprievod poslucháčov banskoštiavnickej akadémie pri zvlášť významných príležitostiach. Po 2. svetovej vojne sa tradícia salamandrových sprievodov obnovila 10. septembra 1949 v podvečer Dňa baníkov a hutníkov. Od roku 1993 sa v tejto tradícii pokračuje každoročne v druhý týždeň mesiaca september. Okrem samotného večerného (po zotmení) Salamandrového sprievodu, ktorý zobrazuje život banského mesta (obyčajové a prejavy banskoštiavnickej tradície), sa podujatie Salamandrové dni rozšírilo na viac dní a ďalšie sprievodné akcie a stalo sa tak hlavnou turistickou atrakciou organizovanou v Štiavnici. Salamandrový sprievod predstavuje aj povest' o založení mesta a objavení banskoštiavnických zlatých a strieborných rúd, ktoré položili základ baníctva. Banskoštiavnický Salamander je zapísaný do zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska.

V súčasnosti (od roku 1998) sú súčasťou Salamanderu aj celoslovenské oslavy dňa baníkov, geológov, hutníkov a naftárov, ktoré pripravuje Slovenská banská komora v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky, Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky, Zväzom hutníctva, ťažobného priemyslu a geológie Slovenskej republiky, ako aj Odborovým zväzom pracovníkov baní, geológie a naftového priemyslu Slovenskej republiky. Ďalšími pravidelnými podujatiami sú: Živé šachy Animatus Lusus, Noc na Starom Zámku, Nezabudnuté remeslá, Festival remesla, kumštu a zábavy, Filmový festival Štyri živly, Hudobný festival Jazznica, Festival Cap á l'Est, Beh ústavy, Beh trate mládeže. Od roku 2000 sa v Banskej Štiavnici každoročne na prelome júla a augusta koná Festival peknej hudby, ktorý publiku v štiavnických historických priestoroch (kostoly, Starý zámok) a v okolí (Kaštieľ v Sv. Antone, Sklené Teplice) ponúka programy s prezentáciou slovenských a zahraničných koncertných umelcov, súborov a zoskupení. Súčasťou festivalu býva expozícia výtvarných prác slovenských umelcov.

Od roku 2009 pôsobí v objekte banskoštiavnickej železničnej stanice rezidenčné centrum Banská St a nica Contemporary, ktoré sa stáva prechodným domovom profesionálnych umelcov zo Slovenska a zahraničia v rámci programu Artists in residence. Iniciátorom centra je slovenský výtvarník, držiteľ ceny Oskára Čepana a ceny Strabag Art Award za rok 2011 Svätopluk Mikyta (15.8.2021, https://sk.wikipedia.org/wiki/Bansk%C3%A1_%C5%A0tiavnica).

Ďalšie kultúrne služby

V SO Banská Štiavnica je 12 verejných knižníc. Knižničný fond v týchto školách činí 73 891 knižných titulov.

Knižnice verejné											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Spolu	15	15	15	15	15	14	14	13	13	13	12
Knižné jednotky	77 440	78 030	78 664	79 403	80 245	72 512	73 085	72 121	73 740	75 339	73 891

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Ďalšie služby kultúry poskytujú kiná. V SO sa nachádzajú 2 kiná. S najdlhšou históriou je kino Akademik. Kino Akademik sídli v historickej budove Žemberovského domu na Námestí sv. Trojice, priamo v srdci Banskej Štiavnice. Budova, v ktorej sídli kino bola najprv farou a neskôr bola využívaná Baníckou a lesníckou akadémiou, od r. 1807 tu sídlila lesnícka katedra (odtiaľ aj názov kina). Je pozoruhodné, že v histórii Banskej Štiavnice boli dnešné priestory kina viackrát určené práve pre tento účel, aj keď dlhodobo v nich sídli len od roku 1993. Dnešné kino Akademik je útulné jednosálové kamenné kino s kapacitou 120 miest. Vo svojom profile má množstvo zaujímavých ponúk pre široké spektrum filmových fanúšikov - od komerčnej hollywoodskej produkcie, cez klubové filmy, filmy pre deti až po festivaly (4 živly, Snow Film Fest a iné). Vo svojom hracom profile ponúka produkciu pre všetky vekové kategórie. Podiel európskej produkcie pritom tvorí min. 20% z uvádzaných titulov (15.8.2021, <http://www.kino.banskastiavnica.sk/klient-241/kino-60/stranka-1129>).

Kiná

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Počet	1	1	1	2	1	1	1	1	2	2	2
Kapacita	130	130	130	530	130	132	132	132	140	140	140
Premietacie sály	1	1	1	2	1	1	1	1	2	2	2

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Bohatá banská história mesta sa premieta aj do podoby širokej ponuky muzejníckych služieb. Najdôležitejšie postavenie v SO Banská Štiavnica má Slovenské banské múzeum. Slovenské banské múzeum je špecializovanou organizáciou, ktorá cieľavedome zhromažďuje, vedecky a odborne spracováva, využíva a sprístupňuje hmotné dokumenty so vzťahom ku komplexnej dokumentácii vývoja baníctva, príbuzných banských odborov, geológie, ochrany nerastov, vývoja banských miest a oblastí na Slovensku osobitne Banskej Štiavnice ako svetového kultúrneho prírodného dedičstva a Chránenej krajinnnej oblasti Štiavnické vrchy. Múzeum je príspevkovou organizáciou v priamom riadení Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky. Múzeum bolo zriadené Rozhodnutím ministra životného prostredia Slovenskej republiky z 1.januára 1999 číslo 1/1999-5.3. Múzeum získava, zhromažďuje, vedecky a odborne spravuje, ochraňuje a kultúrno-výchovne využíva hmotné dokumenty o vývine baníctva, dokumenty z oblasti mineralógie, geológie s celoslovenskou pôsobnosťou, ako aj technické exponáty spojené s banskou činnosťou (15.8.2021, <https://www.muzeumbs.sk/sk/historia-a-sucasnost>).

Múzeá a galérie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Múzeá	3	2	2	9	9	8	10	8	8	3	3

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Dokumentuje históriu Banskej Štiavnice a jej okolia. Plní funkciu metodického centra v oblasti histórie, dokumentácie a prezentácie baníctva, mineralógie a geológie. Buduje a odborne spracováva zbierky hmotných dokladov, sprievodnú dokumentáciu a študijné materiály o vývine a súčasnom stave baníctva na Slovensku. Dokumentuje výskyt minerálov na území Slovenska a spracováva zbierky, sprievodnú dokumentáciu a študijné materiály o vývoji spoločnosti. Eviduje, vedecky spracováva a odborne ochraňuje získané zbierkové predmety a sprístupňuje verejnosti zbierkový fond v súlade so svojim odborným zameraním a špecializáciou. Uskutočňuje výskumy v oblasti vývoja baníctva a príbuzných odborov so zameraním na získavanie, vedecké spracovanie a využitie zbierok. Rieši teoretické a metodologické problémy banského múzejníctva (15.8.2021, <https://www.muzeumbs.sk/sk/historia-a-sucasnost>).

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
20-24	1309	1259	1230	1202	1133	1055	1003	927	853	828	820
25-29	1403	1382	1328	1317	1303	1281	1214	1178	1154	1103	1016
30-34	1383	1346	1358	1310	1288	1291	1290	1264	1227	1211	1188
35-39	1332	1343	1363	1389	1361	1335	1323	1306	1275	1237	1239
40-44	1066	1106	1130	1164	1275	1334	1337	1353	1380	1352	1335
45-49	1184	1142	1149	1102	1088	1050	1102	1109	1150	1254	1291
50-54	1191	1209	1159	1202	1166	1144	1132	1144	1085	1067	1025
spolu	8868	8787	8717	8686	8614	8490	8401	8281	8124	8052	7914

Šport

Telovýchovná a športová činnosť v SO Banská Štiavnica je úzko spojená s Baníckou a lesníckou akadémiou. Už v šesťdesiatych rokoch 19. storočia sa začali konať organizované telovýchovné cvičenia a podujatia. V roku 1865 bol úradne schválený Akademický telocvičný a šermiarsky spolok, v roku 1884 premenovaný na Akademický

atletický klub. Usporiadávali sa preteky v šerme a vzpieraní, neskoršie v plávaní, ľahkej atletike, cyklistike a v cvičení na náradí. Začínal aj strelecký šport, korčuľovanie a lyžovanie. V roku 1904 odohrali študenti prvé ukázkové futbalové stretnutie. Klub zanikol odsťahovaním vysokej školy z Banskej Štiavnice do Šopronu. Po vzniku ČSR bol založený Atletický klub, premenovaný v roku 1923 na Štiavnický atletický klub (ŠAC), ktorý bol spočiatku len futbalový a atletický odbor. V roku 1926 sa vybudovalo nové futbalové ihrisko s tribúnou. Postupne pribudli hokejový, lyžiarsky, ľahkoatletický, plavecký, pästiarsky, zápasnícky a ženský odbor. Najväčšie úspechy získal plavecký odbor. Družstvo plavcov a vodných pólistov v rokoch 1938 - 1942 patrilo medzi najlepšie na Slovensku. Mená ako M. Ballonová, M. Šereš, L. Bobiš, F. Hermann, F. Daninger sú trvalo zapísané v dejinách banskoštiavnického športu. Druhá veľká Telovýchovná jednota Sokol, založená v roku 1919, sa venovala cvičeniu na náradí a nacvičovaniu skladieb na verejné vystúpenia a akadémie. Telovýchovná jednota Orol, založená v roku 1922, si svojím jednostranným a náboženským zameraním u verejnosti nezískala obľubu a v roku 1935 zanikla. Kratšie trvanie mali aj Federácia robotníckej telovýchovnej jednoty (1921 - 1924) a Robotnícka telocvičná jednota (1934 - 1938). Po roku 1948 sa ústrednou športovou organizáciou v Banskej Štiavnici stal Športový atletický klub a bol obnovený aj Sokol ŠAC, ktoré v nových podmienkach pozdvihli na nebývalú úroveň futbal, hokej a stolný tenis. Pri reorganizáciách telovýchovy sa menil ich názov na Slovan NV, Spojené závody, Baník a nakoniec Slovan TJ. Obľúbeným športom zostal futbal, ale lepšie výsledky dosahovali plavci, lyžiari, ľahkí atléti, basketbalisti, hokejisti, moderní trojbojári. Pre rozvoj týchto športov malo veľký význam vybudovanie všesportového štadióna a krytého bazéna. Populárnymi je každoročne organizovaný Beh Trate mládeže a lyžiarske preteky O Bielu stuhu mesta Banskej Štiavnice (LICHNER, M. a kol., 2006, s.228).

Športová infraštruktúra

Samotné mesto má pomerne dobre vybudovanú športovú infraštruktúru. Tenisové kurty sú k dispozícii v Súkromnej hotelovej akadémii - Joergesov dom a.s., v areáli ZŠ J. Kollára, Ul. L. Svobodu č. 40, kde malú žiaci, študenti, SŠ,VŠ - vstup voľný v určených hodinách. ďalší tenisový kurt sa nachádza priamo pri penzióne Richňava. Stolný tenis je k dispozícii v ZŠ J. Kollára, Ul. L. Svobodu č. 40. V základnej škole je vybudované aj ihrisko s umelým trávnikom. Základná škola disponuje vlastnou telocvičňou. Futbalové ihriská sú v meste vybudované 2. Jedno mestské a druhé v areáli základnej školy J. Kollára.

V meste je vybudovaná krytá plaváreň nachádzajúca sa na Mládežníckej ulici. Ponúka svojim návštevníkom bazén aj saunu. K dispozícii sú 2 bazény, veľký plavecký 25x12,5m s hĺbkou od 0,8m do 4m a relaxačný (pri saune) 6x4m. Je možné tiež využiť suchú a parnú saunu. V meste je k dispozícii bowlingová hala (ako súčasť súkromného zariadenia), 2 fitnesscentrá, paintbalový areál a verejný motokrosový areál Geoclub Šobov. Vytvorením bezplatnej, verejnej možnosti použitia motoriek išlo najmä o snahu minimalizovať negatívny vplyv tejto športovej činnosti na prírodu a návštevnosť v CHKO Štiavnické vrchy. Trate navrhli členovia AMK Sitno (5.9.2014, <http://www.banskastiavnica.sk/obcan/sport-1/sportoviska-1.html>). Ďalšie možnosti na športovanie sú popísané v časti cestovný ruch.

Ďalšie športové ihriská sa nachádzajú v rámci areálov základných škôl okolitých obcí. Takmer v každej obci sa nachádza aj futbalový areál, resp. viacúčelové ihriská (Svät Anton, Štiavnické Bane, atď..).

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
10-14	826	769	761	746	726	731	772	779	779	805	839
15-19	1089	1011	949	874	838	827	769	748	743	719	719
20-24	1309	1259	1230	1202	1133	1055	1003	927	853	828	820
25-29	1403	1382	1328	1317	1303	1281	1214	1178	1154	1103	1016
30-34	1383	1346	1358	1310	1288	1291	1290	1264	1227	1211	1188
35-39	1332	1343	1363	1389	1361	1335	1323	1306	1275	1237	1239
40-44	1066	1106	1130	1164	1275	1334	1337	1353	1380	1352	1335
45-49	1184	1142	1149	1102	1088	1050	1102	1109	1150	1254	1291
spolu	9592	9358	9268	9104	9012	8904	8810	8664	8561	8509	8447

SO Kremnica, SO Žiar nad Hronom

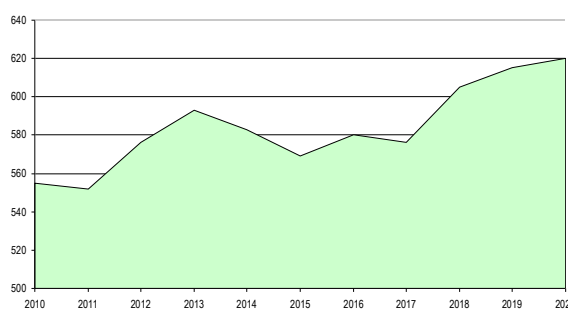
Školstvo

Materské školy

V okrese Žiar nad Hronom sa nachádza 28 materských škôl. Počet sa v priebehu 11 rokov nemenil. V jednotlivých mestách SO Kremnica a SO Žiar nad Hronom sú po 2 materské školy. Ostatné materské školy sú alokované v obciach okresu. Negatívny vývoj je zaznamenaný v meste Kremnica. Do roku 2020 klesol počet detí v zariadení na 154.

Materské školy											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žiar nad Hronom											
Počet	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28
Deti	1195	1240	1288	1 291	1 291	1 269	1 268	1 256	1304	1316	1313
Triedy	67	67	69	70	70	70	73	74	74	76	75
Učiteľia	129	131	133	137	137	137	143	149	150	152	152
cirkevné	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Súkromné	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mesto Žiar nad Hronom											
Počet	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Deti	555	552	576	593	583	569	580	576	605	615	620
Triedy	28	28	29	30	30	30	31	31	31	32	32
Učiteľia	58	58	60	62	62	62	63	64	64	66	66
Mesto Kremnica											
Počet	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Deti	179	188	187	170	180	175	173	176	177	168	154
Triedy	8	8	8	8	8	8	9	9	9	9	8
Učiteľia	16	16	15	15	15	15	19	19	19	19	19

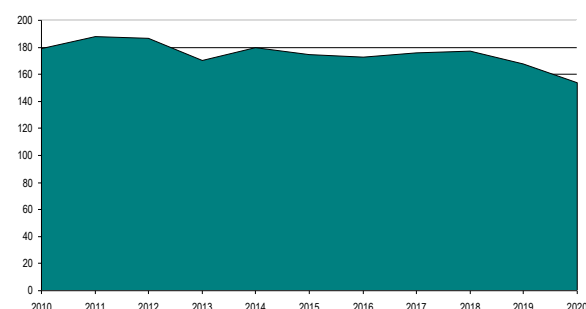
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Žiar nad Hronom

Obrázok: Vývoj počtu žiakov v MŠ

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Kremnica

V prípade mesta Žiar nad Hronom dochádza k nárastu počtu detí. V roku 2020 bolo v materských školách evidovaných 620 detí. Vývoj je pozitívny.

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020

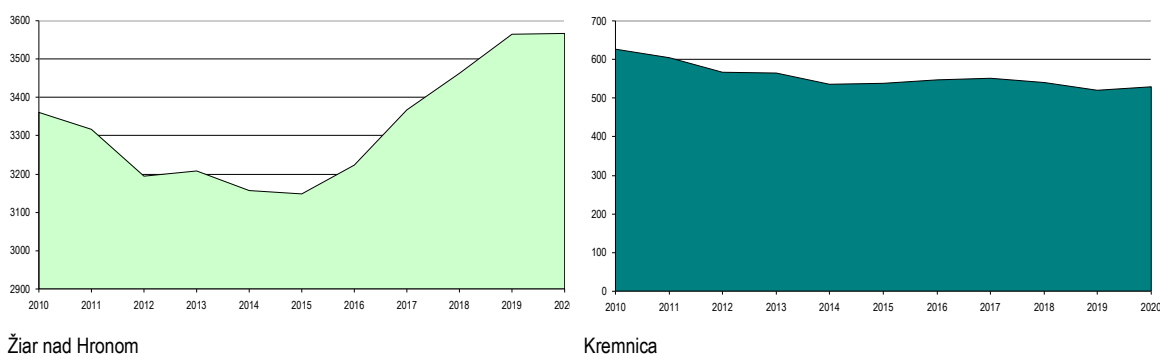
0-4	2120	2209	2184	2143	2103	2054	2020	2058	2110	2109	2101
5-9	2034	2129	2139	2163	2165	2173	2190	2176	2135	2112	2080

Základné školy

Celkový počet základných škôl v okrese Žiar nad Hronom je 18. V priebehu 11 rokov sledovaného obdobia sa počet škôl nemení. Samotné mesto Žiar nad Hronom má zriadené 4 základné školy, z toho 1 je cirkevná a 1 súkromná. Pozitívne možno hodnotiť narastajúci počet žiakov v základných školách okresu. V roku 2020 bolo evidovaných 3566 žiakov.

Základné školy											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žiar nad Hronom											
Počet	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
Žiaci	3361	3317	3195	3209	3158	3147	3224	3368	3462	3564	3566
Triedy	195	197	197	194	193	190	189	194	193	191	189
Učítelia	292	303	307	295	289	286	279	290	292	288	288
cirkevné	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
súkromné	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mesto Žiar nad Hronom											
Počet	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Žiaci	1701	1690	1636	1 659	1 652	1 642	1 676	1 696	1744	1744	1777
Triedy	87	90	89	90	91	85	84	86	87	87	86
Učítelia	121	126	127	132	130	123	117	124	130	131	130
Mesto Kremnica											
Počet	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Žiaci	626	604	568	565	536	539	548	551	541	520	530
Triedy	37	36	36	33	31	33	33	35	34	32	32
Učítelia	64	67	67	61	60	62	59	62	58	57	54

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obrázok: Vývoj počtu žiakov v ZŠ
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Čo sa týka vývoja počtu žiakov v základných školách jednotlivých miest SO bol vývoj podobný ako v prípade materských škôl. V prípade mesta Žiar nad Hronom bol zaznamenaný nárast počtu žiakov (1777). V prípade mesta Kremnica bol zaznamenaný pokles o 15 %.

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
5-9	2034	2129	2139	2163	2165	2173	2190	2176	2135	2112	2080

Špeciálne školy

SO Žiar nad Hronom

V meste Žiar nad Hronom sa nachádza jedna Špeciálna ZŠ na ul. Hutníkov č. 302. ZŠ spolupracuje s organizáciami ako Pohronske osvetové stredisko, Mestské kultúrne centrum, Mestská polícia, Centrum voľného času, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, MÚ Žiar nad Hronom, Zdravotná služba, Regionálny úrad verejného zdravotníctva, Obchodní zástupcovia PSS, Terénni sociálni pracovníci mesta, Okresné riaditeľstvo PZ SR, Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru, Obvodný úrad životného prostredia Banská Štiavnica - stále pracovisko Žiar n./Hronom. Ďalej škola spolupracuje s: Spojená škola internátna v Kremnici, ŠZŠ v Banskej Bystrici, ŠZŠ vo Zvolene, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Súkromné centrum špeciálno-pedagogického poradenstva - SCŠPP Kremnica, Centrum špeciálno-pedagogického poradenstva Nová Baňa, Špeciálne olympiády Slovensko, Ambulancia klinickej psychológie v ZH, Divadlo PORTÁL (prešovské profesionálne nešťátne divadlo), divadlo CLIPPERTON Banská Bystrica, Bábkové divadlo LIENKA, Zdravé regióny Banská Bystrica. V budove školy je 11 žiackych učební – tried, (2) učebne pre IKT, dielňu na drevo – kov, kuchynku pre ŠPPD, účelovú miestnosť pre TEV spolu s ďalšou miestnosťou kabinetu TEV náradia a náčinia. Dve učebne a jednu miestnosť pre relaxáciu má škola v elokovaných priestoroch Pohronskeho Osvetového strediska v Žiari nad Hronom. Triedy sú vybavené novým moderným školským nábytkom, ktorý je funkčný. Zariadenie je rozmiestnené účelovo, didaktickými pomôckami sú vybavené jednotlivé učebne a kabinet učebných pomôcok v primeranom množstve a zodpovedajúce súčasným trendom v oblasti pedagogiky na edukáciu a netradičné formy vzdelávania. Každá trieda má vlastnú žiacku knižnicu (triedne knižnice, ktoré sú súčasťou inventáru tried). Jednu väčšiu knižnicu detskej literatúry a odbornej literatúry má škola umiestnenú v jednej žiackej učebni. V priestoroch školy je primeraná a vynovená školská jedáleň, kuchyňa a výdajňa jedál (Správa VVČ, 2020, s.10 - 18).

SO Kremnica

Špeciálne základné školy – v kompetencii OU Banská Bystrica

V Kremnici je široká paleta špeciálnych škôl, ktoré zabezpečujú základné školské vzdelanie pre deti od 3 do 15 rokov. Základné školské vzdelanie pre sluchovo postihnuté deti zabezpečuje: Základná škola pre žiakov so sluchovým postihnutím internátna Viliama Gaňu v Kremnici a Špeciálna základná škola internátna pre sluchovo postihnutých – variant A, B, C - spolu cca 90 žiackych miest.

Základná škola pre žiakov so sluchovým postihnutím Viliama Gaňu internátna v Kremnici poskytuje základné vzdelanie sluchovo postihnutým žiakom, buduje a rozvíja orálnu reč, zabezpečuje rozumovú výchovu v zmysle vedeckého poznania a v súlade so zásadami vlastenectva, humanity a demokracie, poskytuje mravnú, estetickú, pracovnú, zdravotnú, telesnú, ekologickú a umožňuje aj náboženskú a etickú výchovu žiakom. Poskytuje žiakom II. stupňa výučbu cudzieho jazyka ako povinného predmetu, ktorý je predpokladom pokračovania štúdia na gymnáziu pre sluchovo postihnutú mládež, na strednej priemyselnej škole pre sluchovo postihnutú mládež a na strednom odbornom učilišti pre sluchovo postihnutú mládež končiacom maturitou. Základná škola internátna pre sluchovo postihnutých Viliama Gaňu v Kremnici pripravuje sluchovo postihnutých žiakov pre ďalšie vzdelávanie a prax. Učebne sú vybavené modernými pomôckami, počítačovou technikou, audiometrickými kompenzačnými pomôckami, interaktívnou tabuľou, jazykovým laboratóriom. Dominantou odborného vzdelávania je predmet ILC (individuálne logopedické cvičenia) a komunikačné zručnosti.

Špeciálna základná škola pre žiakov so sluchovým postihnutím internátna – v kompetencii OU Banská Bystrica

Variant A - poskytuje základné vzdelanie sluchovo a mentálne postihnutým žiakom, pripravuje ich pre ďalšie vzdelávanie na strednom odbornom učilišti pre sluchovo postihnutých. Pripravuje ich na praktický život tak, aby sa mohli primerane integrovať do spoločnosti.

Variant B - poskytuje žiakom, ktorí nemôžu zvládnuť obsah vzdelávania vo variante A základy vzdelania, ktoré by mohli byť spoločensky upotrebitelné. Pripravuje ich pre ďalšie vzdelávanie v praktickej škole.

Variant C - špeciálna základná škola internátna pre sluchovo postihnutých vo variante C poskytuje základné vzdelanie žiakom s viacnásobným postihnutím a autizmom pomocou individuálnych vzdelávacích programov. Vzdelávanie žiakov zabezpečuje učiteľka s asistentkou. Vzdeláva aj žiakov, ktorí sú oslobodení od povinnosti dochádzať do školy. Učebné osnovy sa plnia formou individuálnych vzdelávacích programov, ktoré sú vypracované na základe diagnózy dieťaťa, ako i jeho individuálnych potrieb.

POD ZŠ pre SP V. Gaňu patria aj:

Špeciálna materská škola pre deti so sluchovým postihnutím internátna – v kompetencii OU Banská Bystrica

Špeciálna materská škola pre deti so sluchovým postihnutím internátna pripravuje deti predškolského veku na vstup do školy. Zabezpečuje a vyhodnocuje špeciálno-pedagogickú diagnostiku, psychologickú a medicínsku diagnostiku ako súvahu pred vyšetrením školskej zrelosti. Zabezpečuje a využíva cvičenia na odstránenie čiastočných oslabení výkonov v ŠMŠI. Vytvára podmienky pre včasnú diagnostiku špeciálnych vývinových porúch učenia alebo správania detí predškolského veku. V materskej škole prebieha výchovno-vzdelávací proces formou opačnej integrácie, ktorá vyplýva z prebiehajúceho overovania projektu „Stimulácia rozvoja orálnej reči sluchovo postihnutých detí predškolského veku formou preventívnej integrácie“. Deti sú rozdelené do 2 skupín - skupina sluchovo postihnutých detí a skupina počujúcich detí. Učiteľky intenzívne pracujú na spoločných programoch s deťmi so zameraním na rozvoj orálnej reči. Aktivity, hry, cvičenia sa sústreďujú na verbálnu diferenciaciu a na podporu rozvoja pozornosti a pamäte. Kapacita zariadenia cca 25 detí.

Spojená škola internátna v Kremnici je vzdelávacia inštitúcia, ktorá zabezpečuje výchovu a vzdelávanie troch škôl a to:

Špeciálnej základnej školy internátnej v Kremnici
Základnej školy pri zdravotníckom zariadení v Kremnici
Základnej školy pri zdravotníckom zariadení Kremnické Bane

V špeciálnej škole internátnej je momentálne zaškoloovaných 72 detí s ľahkým, stredným aj ťažším stupňom mentálneho postihnutia. Internát má kapacitu 35 lôžok. V oboch základných školách pri zdravotníckych zariadeniach sú zaškoloované deti, ktoré vyžadujú zdravotnícku a liečebnú starostlivosť a kapacita oboch zariadení je 70 detí.

Praktická škola – v kompetencii OU Banská Bystrica

Poskytuje vzdelávanie a prípravu na jednoduché pracovné činnosti žiakom s mentálnym postihnutím, ktorí skončili špeciálnu základnú školu a neboli prijatí do OU. PŠ poskytuje žiakom možnosť fyzicky a psychicky dospieť tak, aby mohli samostatne žiť v domácom prostredí, alebo chránenom bývaní a pracovať v chránenom pracovisku. PŠ ponúka možnosť vzdelávania aj pre počujúcich žiakov, ktorí ukončili ŠZŠ a žiakom ZŠ, ktorí neukončili základné vzdelanie 9. ročníkom. V školskom roku 2007/2008 bola škola zaradená do siete škôl. Učebné osnovy boli v experimentálnom overovaní v trvaní 2 školských rokov, sú prevažne zamerané na pestovateľské práce. V škole bol vybudovaný skleník umiestnený v školskej záhrade, kde žiaci svoje teoretické vedomosti môžu prakticky využiť najmä pri pestovaní a starostlivosti o sukulenty, ktorými je skleník vybavený. Postup na prijatie žiaka do školy je totožný s postupom prijímania žiakov na stredné školy. Číslo školy (podľa číselníka stredných škôl) je: 565 317. Kapacita školy je cca 18 žiakov.

Celkovo sa v okrese Žiar nad Hronom nachádza 11 špeciálnych škôl z toho 10 v meste Kremnica. Počet škôl je relatívne stabilný. Počet žiakov do roku 2019 klesal.

Špeciálne školy											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žiar nad Hronom											
Počet	11	10	10	10	10	10	10	9	5	10	11
Žiaci - predškolský vek	28	27	19	10	12	14	12	13	12	13	18
Žiaci	521	500	484	461	455	441	429	360	346	342	351
Učitelia	93	100	91	82	83	80	77	73	91	76	73
Mesto Žiar nad Hronom											
Počet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Žiaci - predškolský vek	9	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Žiaci	169	141	127	122	108	118	113	106	108	104	110
Učitelia	24	24	21	16	16	17	16	16	15	16	17
Mesto Kremnica											
Počet	9	8	8	8	8	8	8	8	4	9	10
Žiaci - predškolský vek	19	19	19	10	12	14	12	13	12	13	18
Žiaci	307	318	321	295	303	279	272	254	238	238	241
Učitelia	65	72	67	62	63	59	57	57	76	60	56

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Gymnázia a stredné odborné školy

SO Žiar nad Hronom

Jestvujúci systém stredného školstva v meste Žiar nad Hronom zahŕňa nasledovné stredné školy: Gymnázium na ul. J. Kollára č. 2, Združenú strednú školu na ul. Dr. Jánskeho č. 10, Súkromnú obchodnú akadémiu na ul. SNP, Združenú strednú školu hotelových služieb a obchodu na Jilemnického ulici.

Počet stredných škôl, ktoré majú sídlo na území mesta Žiar nad Hronom, je päť z toho tri sú v súkromnej zriaďovateľskej pôsobnosti. Zriaďovateľom Gymnázia Milana Rúfusa je Banskobystrický samosprávny kraj. Zriaďovateľom Súkromnej strednej odbornej školy technickej sa 1.septembra 2008 stalo Združenie InTech Žiar nad Hronom z.p.o., ktoré vzniklo 13. februára 2008. Jeho členmi sú: Nemark Slovakia s.r.o., Slovalco a.s., Fagor Ederlan Slovensko a.s., Hydro Extrusion Slovakia a.s., Remeslo strojal s.r.o., Tubapack a.s., ŽHS a.s., Mesto Žiar nad Hronom, Banskobystrický samosprávny kraj a Technická univerzita Košice. Zriaďovateľom Súkromnej obchodnej akadémie DSA, Námestie Matice slovenskej 23, Žiar nad Hronom je od 01.09.2019 Deutsch –

Slowakische Akademien, a.s., školská 136/5 , 977 01 Brezno. Súkromná stredná odborná škola pedagogická EBG, elokované pracovisko Žiar nad Hronom so sídlom v Brezne je strednou odbornou školou, ktorá vznikla 01. septembra 2012. Vyučujú sa v nej študijné odbory ukončené maturitnou skúškou a pomaturitné kvalifikačné odbory ukončené absolventskou skúškou. Zriaďovateľom školy je Európske vzdelávacie stredisko pre povolanie a spoločnosť, ktoré má vytvorenú slovenskú pobočku v Závadke nad Hronom. Na území mesta sa nenachádza žiadna vysoká škola, resp. jej detašované pracovisko.

Duálny systém vzdelávania

Súkromnú strednú odbornú školu založilo združenie InTech, ktorého členmi sú strojárské a technologické firmy podnikajúce v regióne, mesto Žiar nad Hronom a Banskobystrický samosprávny kraj, ako aj Technická univerzita v Košiciach. Spoločnosti INTech: Slovalco a.s, Nema Slovakia s.r.o., Hydro Extrusion Slovakia a. s., Remeslo strojál, s.r.o., Tubapack, a.s. (dcérska spoločnosť ŽHS a.s., predchádzajúceho člena združenia InTech), Fagor Ederlan Slovensko, a.s... Žiaci tejto školy sa učia s využitím najmodernejších technológií. Jednou z nich je program firmy Siemens - Plant Simulation, ktorý škola zavádza do vyučovania v spolupráci s firmou Nema Slovakia, s.r.o. - členom združenia InTech Žiar nad Hronom, z.p.o., ktoré je jej zriaďovateľom.

Združenie školu zriaďuje od roku 2008, investuje do jej rozvoja a spoločne s vedením i pedagógmi školy zavádza neustále inovácie do procesu výučby i praktického výcviku. "Po desiatich rokoch intenzívnej činnosti a rozvoja sme dnes jednotkou medzi strednými školami v spolupráci so zamestnávateľským sektorom. Škola reaguje na nové trendy a požiadavky trhu práce. Zamestnanosť absolventov je takmer 100 percentná a už počas štúdia sú študentom ponúkané najmodernejšie technológie a možnosti pre získavanie vedomostí i zručností. Škola v úzkej spolupráci so zamestnávateľmi vytvára vlastný príklad reálnej reformy vzdelávania "zdola", v rámci ktorej ide o vytváranie súladu medzi ponukou a možnosťami školy s požiadavkami zamestnávateľov a aktuálnou demografiou regiónu. SSOŠT získala za školský rok 2016/2017 cenu Ministerstva hospodárstva SR za najlepšiu spoluprácu strednej odbornej školy so zamestnávateľskou sférou, ktorú si prebrala na výstave Mladý tvorca 2018. Združenie InTech, ktoré je zriaďovateľom školy, v roku 2018 získalo viac než 1,3-miliónovú dotáciu z eurofondov, určenú na rekonštrukciu budovy školy, vybavenie dielni modernými prístrojmi a zvýšenie počtu žiakov zapojených do duálneho vzdelávania (PHRSR, 2021 - 2027, s.53).

SO Kremnica

Stredoškolské vzdelávanie v SO Kremnica zabezpečuje gymnázium a škola úžitkového výtvarníctva. Gymnázium bolo založené v roku 1527. Reálne gymnázium obnovili v roku 1856 a účelovú budovu preň postavili v roku 1874. V rokoch 1985 – 1990 bolo vyučovanie na gymnáziu prerušené, znovu ho otvorili 1. septembra 1990. Bolo osobitne zamerané na ekonomiku a na výpočtovú techniku. V roku 1966 bola v Kremnici založená Škola úžitkového výtvarníctva. Škola mala 8 tried a 4 výtvarné odbory : výtvarné spracovanie kovov a kameňa - odd. umeleckého kováčstva a zámočníctva, odd. umeleckého odlievania kovov, odd. zlatníctva a strieborníctva, odd. plošného a plastického rytia kovov, tvarovanie priemyselných výrobkov, tvorba hračiek a dekoratívnych predmetov, konzervátorstvo a reštaurátorstvo (dvojročné pomaturitné štúdium).

Škola je umiestnená v objekte Súkromného gymnázia na ul. P. Križku. Žiaci sú ubytovaní na internáte, so zabezpečeným celodenným stravovaním. Od 1.septembra 2011 je zriaďovateľom oboch stredných škôl Swedish Education Group-SE group, s.r.o. a názov školy je Súkromné gymnázium a Súkromná škola úžitkového výtvarníctva. Cieľom Swedish Education Group je vytvoriť z Gymnázia v Kremnici miesto, kde budú študenti rozvíjať nielen svoje vedomosti, ale aj osobnosť. Nové Gymnázium ponúka: vzdelávanie založené na riešení konkrétnych problémov, spoluprácu so školami v SR a školami vo Švédsku, Nórsku a pobaltských krajinách, vzdelávanie v úzkej spolupráci s akademickým aj obchodným svetom, vedomosti a zručnosti nutné pre štúdium na vysokej škole, medzinárodné skúsenosti, medzinárodné certifikáty z cudzích jazykov, komplexný poradenský systém a notebook pre každého nového študenta.

Súkromná škola úžitkového výtvarníctva v Kremnici je stredná odborná škola, na ktorej sa štúdium končí maturitnou skúškou zo slovenského jazyka, cudzieho jazyka, teoretických odborných predmetov a praktických odborných predmetov. Výsledkom štúdia je o.i. praktická maturitná práca, ktorá pozostáva z ideového zadania, prípravnej štúdie po konečný artefakt a jej obhajobu. V súčasnosti školu navštevuje 154 žiakov. SŠÚV je škola s celoslovenskou pôsobnosťou, ktorá má 2 budovy školského internátu. Štúdium na tejto škole je 4-ročné, v

štruktúre škôl na Slovensku je škola zaradená medzi stredné odborné školy. ŠÚV Kremnica sa skladá z dvoch budov a budovy internátu. Je situovaná do krásneho prírodného prostredia Kremnických vrchov. (http://www.suv.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=57&Itemid=73, 14.1. 2012).

Pre sluchovo postihnutú mládež je v meste zriadené špeciálne školstvo na úrovni stredoškolskej odbornej výchovy. Stredná priemyselná škola odevná pre sluchovo postihnutú mládež do 50 žiakov v 5 - ročnom ucelenom štúdiu. Absolventi Strednej priemyselnej školy odevnej pre sluchovo postihnutú mládež majú možnosť rekvalifikácie formou nadstavbového štúdia, ukončeného záverečnými učňovskými skúškami. Stredné odborné učilište pre sluchovo postihnutých má cca 135 žiakov v 4 - ročnom ucelenom štúdiu, v štyroch učebných odboroch (stolári, maliari, kuchári, krajčírky). Odborné učilište pre sluchovo postihnutých má do 10 žiakov, pripravuje žiakov z osobitnej školy a je ukončené vydaním učňovského listu. V meste je taktiež zriadené Gymnázium pre žiakov so sluchovým postihnutím internátne a Stredná odborná škola pre žiakov so sluchovým postihnutím internátne. Škola je umiestnená v účelových a účelovo adaptovaných objektoch na Kutnohorskej ulici, žiaci majú zabezpečené ubytovanie na internáte, patriacom ku škole. Územným plánom mesta sa žiadne zmeny v jej umiestnení alebo jej rozširovanie nenavrhujú. Od 1.9.2008 je v Kremnici zriadené súkromné osemročné gymnázium (ÚPD Kremnica, 2011, s.91 - 92).

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj počtu gymnázií a počtu študentov na týchto školách. V priemere v okrese počet študentov na týchto rokoch výrazne klesol. Pokles nastal v prípade oboch miest.

Gymnázia	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žiar nad Hronom											
Počet	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Žiaci	720	709	689	659	637	629	570	582	534	489	486
Triedy	26	26	27	27	28	28	26	27	26	23	24
Učiteľia	65	65	64	67	64	61	61	65	53	56	51
súkromné	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Mesto Žiar nad Hronom											
Počet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Žiaci	575	561	553	544	525	526	488	495	471	423	420
Triedy	19	19	19	19	19	19	18	18	18	17	17
Učiteľia	39	37	36	36	36	37	36	37	34	32	31
Mesto Kremnica											
Počet	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Žiaci	145	148	136	115	112	103	82	87	63	66	66
Triedy	7	7	8	8	9	9	8	9	8	6	7
Učiteľia	26	28	28	31	28	24	25	28	19	24	20

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

V prípade stredných odborných škôl nastal rovnako výrazný pokles. Vzhľadom na priemyselné zameranie hospodárstva mesta je vývoj negatívny. V prípade mesta Žiar nad Hronom nasat počas 11 ročného obdobia pokles o 48,18 %.

Stredné školy	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žiar nad Hronom											
Počet	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Žiaci	1168	1094	1046	969	849	795	722	663	621	602	594
Triedy	58	57	55	51	47	47	44	43	41	38	37
Učiteľia	114	102	93	96	91	83	76	75	76	76	76
súkromné	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

Mesto Žiar nad Hronom											
Počet	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Žiaci	936	875	842	737	672	645	583	550	492	475	485
Tryedy	45	45	44	38	35	36	33	32	30	27	27
Učítelia	79	74	68	64	62	56	53	50	50	50	50
Mesto Kremnica											
Počet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Žiaci	127	110	99	96	72	67	71	61	73	74	64
Tryedy	6	5	4	6	6	6	6	6	6	6	5
Učítelia	24	17	15	20	19	20	16	18	18	17	17

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

V meste Kremnica bol zaznamenaný pokles o 49,61 %. Výrazný pokles študentov by v budúcnosti mohol znamenať problém v ponuke kvalifikovanej pracovnej sily na lokálnom trhu práce.

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
15-19	3115	3023	2869	2670	2503	2408	2314	2222	2190	2177	2140

Školské jedálne

V okrese Žiar nad Hronom zabezpečuje hromadné stravovanie 22 školských jedální. Celková kapacita zariadení je 1892 stoličiek. V roku 2020 bolo evidovaných 4190 stravníkov.

Školské jedálne											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žiar nad Hronom											
Počet	21	21	21	22	22	22	22	22	22	23	20
Kapacita	1 867	1 870	1 814	1 871	1 892	1 873	1 884	1 909	1 936	2 180	1 892
Stravníci	4 644	4 511	4 436	4 292	4 441	4 234	4 188	4 181	4 192	4 848	4 190
Mesto Žiar nad Hronom											
Počet	8	8	8	8	8	8	8	8	8	9	7
Kapacita	885	889	866	883	898	883	894	894	916	1 110	862
Stravníci	2 871	2 695	2 546	2 623	2 696	2 445	2 417	2 389	2 420	2 885	2 414
Mesto Kremnica											
Počet	6	6	6	7	7	7	7	7	7	7	7
Kapacita	540	539	530	570	570	570	570	570	570	602	562
Stravníci	1 061	1 130	1 172	951	972	1 013	1 068	1 049	1 028	1 069	1 005

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

V meste Kremnica bolo v roku 2020 celkovo 7 stravovacích zariadení s kapacitou 562 stoličiek. Počet stravníkov ostáva v sledovanom období relatívne stabilný. V prípade mesta Žiar nad Hronom bol zaznamenaný pokles stravníkov, ako aj kapacít.

Záujmové vzdelávanie

V okrese Žiar nad Hronom pôsobia 2 štátne základné umelecké školy a 2 súkromné. Počet žiakov v umeleckých školách kolíše. Pandemická situácia ovplyvnila počet žiakov v roku 2020, kedy klesol počet žiakov na 1294. Ani v meste Kremnica, ani v okresnom meste nie je možné určiť trend.

Základné umelecké školy											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žiar nad Hronom											
Počet	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Žiaci	1377	1349	1336	1381	1304	1438	1458	1450	1318	1404	1294
Učítelia	72	75	79	75	81	79	77	72	69	77	77
Mesto Žiar nad Hronom											
Počet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Žiaci	469	491	459	454	461	578	548	564	550	566	491
Učítelia	25	28	28	27	29	31	33	30	31	33	34
Mesto Kremnica											
Počet	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Žiaci	580	554	611	647	596	605	609	580	524	544	515
Učítelia	28	33	31	29	36	36	29	29	26	29	27

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

SO Kremnica

Od roku 1950 pôsobí v Kremnici **Základná umelecká škola** Jána Levoslava Bellu s pôsobnosťou v štyroch základných odboroch: hudobný, tanečný, výtvarný a dramatický a 1 experimentálny odbor – hudobná dramatika. V roku 2014 bolo zriadené elokované pracovisko hudobného odboru v Jastrabej. ZUŠ J. L. Bellu navštevuje do 360 detí. **Centrum voľného času** (pôv. Dom detí a mládeže) organizuje aktivity detí a mládeže v rôznych záujmových krúžkoch (návštevnosť cca 350 – 400 detí) a letné detské tábory. Poskytuje priestorové možnosti aj pre záujmovú činnosť hluchonemých detí a pre rómske deti. O využitie voľného času detí a mládeže sa stará aj knižnica, eMKLub. Základné školy sú vybavené telocvičňami a menšími vonkajšími športoviskami pre atletiku, gymnastiku a pre loptové hry. ZŠ na Angyalovej ulici má školský športový areál s menším ihriskom (v zime ľadová plocha). Pre telovýchovu sa využíva aj areál mestského ľahkoatletického ihriska, vrátane pedagogiky voľného času (mimoškolské športové aktivity), čo v prípade jeho výhľadového zrušenia nebude možné a bude ich potrebné nahradiť rozšírením školských športovísk (ZŠ P. Krížku, Gymnázium -SŠÚV) (ÚPD Kremnica, 2011, s.89).

Od roku 2008 v meste pôsobí občianske **združenie TYMIÁN**, ekologické, vzdelávacie a mládežnícke centrum, ktorého prioritou je podpora neformálneho vzdelávania mládeže a dospelých so zameraním na osobnostný rozvoj. Koordinuje činnosť Mestského mládežníckeho parlamentu. Akrívni mladí ľudia organizujú celomestské podujatia pre svojich rovesníkov, vzdelávanie členov žiackych školských rád, ponúka a organizuje neformálne vzdelávanie mládežníckych lídrov zamerané na participáciu, projektový manažment, tímovú spoluprácu, komunikačné zručnosti a pod. MMP Kremnica organizuje vlastné podujatia Gulky v Zechenterke, Festival spoločenských hier a hlavolamov, prezentácie tvorby mladých, realizuje projekty mobility mládeže s dôrazom na výmenu skúsenosti mladých ľudí z partnerských miest.

SO Žiar nad Hronom

Mesto Žiar nad Hronom je zriaďovateľom ZUŠ Zity Strnadovej - Parákovej a CVČ. ZUŠ Zity Strnadovej - Parákovej poskytuje základy umeleckého vzdelania v hudobnom, výtvarnom, tanečnom a literárnodramatickom odbore. CVČ je inštitúciou zaoberajúcou sa mimoškolskou činnosťou a ponúka širokú škálu záujmovej činnosti v jednotlivých záujmových útvaroch pre deti, Žiakov a mládež (PHRSR, 2021 - 2027, s.53).

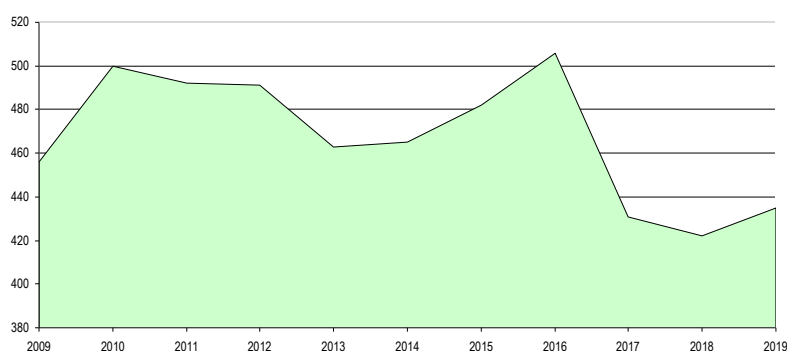
Sociálne služby

Sociálne služby sa poskytujú v zariadeniach sociálnych služieb, ktorých zriaďovateľmi je mesto, obec, fyzické a právnické osoby a ostatné orgány miestnej štátnej správy a samosprávy. Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov vymedzuje paletu poskytovaných sociálnych služieb obyvateľom mesta Žiar nad Hronom, Kremnica a obyvateľom jednotlivých obcí SO Kremnica a SO Žiar nad Hronom. Nasledujúca tabuľka prezentuje

počet poskytovateľov a kapacity zariadení v okrese Žiar nad Hronom. V roku 2019 bolo v okrese 13 poskytovateľov. Celkové kapacity v zariadeniach boli v počte 435. Počet miest v zariadeniach pre seniorov stúpol do roku 2019 na 188.

Zariadenia sociálnych služieb											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
okr. Žiar nad Hronom											
Počet zariadení	17	17	18	18	16	11	12	12	13	13	13
Počet miest k 31.12.	456	500	492	491	463	465	482	506	431	422	435
P.m. v zariaden. pre sen.	90	105	81	85	85	84	97	107	207	115	188
P.m. v DSS pre post. dosp.	242	226	258	253	241	242	233	233	145	235	164
P.m. v DSS pre post. deti	6	17	1	1							
P.m. v detských domovoch		68	68	68	68	67	68	63			

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obrázok: Vývoj počtu miest v zariadeniach sociálnych služieb

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

SO Žiar nad Hronom

Mesto Žiar nad Hronom poskytuje viacero sociálnych služieb – opatrovateľská služba, odľahčovacia služba; sprostredkovateľským spôsobom zabezpečuje prepravnú službu, komunitné služby v komunitnom centre. Opatrovateľská služba sa poskytuje v domácnosti fyzickej osoby v pracovných dňoch, v čase od 7,30 do 15,30 hod. Táto služba je vykonávaná prostredníctvom opatrovateľov, s ktorými má mesto Žiar nad Hronom uzavretú pracovnú zmluvu. Ďalej mesto poskytuje terénne služby prostredníctvom sociálnych terénnych pracovníkov. V posledných piatich rokoch sa mesto rozhodlo poskytovať aj služby pre svojich obyvateľov, ktoré sa riadia inými právnymi normami: - mesto poskytuje úľavu na dani z nehnuteľnosti pre občanov vo veku nad 62 rokov (v roku 2017 táto úľava predstavovala sumu cca 14.000,00 €). Mesto umožňuje seniorom odoberať stravu v školských jedálňach (mesačne túto možnosť využíva približne 120 seniorov, pričom cena stravného lístka v ŠJ sa pohybuje v intervale 1,26 € – 2,37 €), podporuje tzv. sociálny taxík pre vybrané skupiny obyvateľov (mesačne túto službu v minulom roku využívalo približne 500 seniorov a ŤZP s podporou mesta 1,00 € / jazda, max. 10 jázd / mesiac),. Mesto poskytuje priestory pre subjekty pôsobiace v sociálnej oblasti, ktoré majú svoju činnosť zameranú na občanov v seniorskom veku, pre ŤZP občanov – KD, na občanov so zdravotnými problémami – **SZZP, ANEPS, Diabetici**, atď. Na území mesta pôsobí **ADOS – agentúra domácej ošetrovateľskej služby**, ktorá poskytuje oprávneným obyvateľom ošetrovateľské úkony. Činnosť tohto subjektu je neoceniteľnou a neodmysliteľnou súčasťou terénnych služieb, ktoré spolu s opatrovateľskou službou umožňujú odkázaných občanov udržať čo najdlhšie v ich rodinnom prostredí. Podpora a rozvoj tohto typu sociálnych služieb (s prienikom do zdravotných služieb) je aj výsledkom a cieľom, ktorý zadefinovala pracovná skupina Seniori a obyvatelia so spoločenskými problémami pri tvorbe tohto dokumentu. Odsledovaný vývoj predchádzajúcich rokov – demografický vývoj obyvateľstva, index starnutia obyvateľstva a prognóza vývoja indexu starnutia obyvateľov v okrese Žiar nad Hronom do roku 2035 a zároveň i počet prijatých žiadostí o posúdenie na odkázanosť (rok 2017 – 80 ks), potvrdzujú potrebu rozširovania sociálnych služieb na území mesta. Sieť sociálnych služieb v meste Žiar nad Hronom je i napriek vyššie uvedeným faktom – existujúce služby v zmysle zákona o sociálnych službách

ne postačujúca. Je nevyhnutné ju rozšíriť podľa potrieb obyvateľstva a prognózy demografického vývoja obyvateľstva (KPSS, 2018, s. 40).

Služba	kapacita	zriaďovateľ
Domov dôchodcov a DSS	150	BBSK
Sociálny taxik	280	mesto ZH
DSS pre zdravotne postihnuté deti a mladých dospelých	16	BBSK
Útulok pre mužov	21	BBSK
Domáca ošetrovateľská služba	1	Nešt. neziskový poskytovateľ
Opatrovateľská služba	60 klientov/ 21 opatrovateľiek + ostatní poskytovatelia	Územný spolok SČK
Stredisko osobnej hygieny (vrátane práčovne)	1	Mestský úrad ZH
Spoločné stravovanie	6320 obedov + 12517 rozvoz do domácností/rok	Územný spolok SČK
Prepravná služba	107	Územný spolok SČK
Mestské detské jasle	20	Mestský úrad ZH
Denný stacionár pre matky s deťmi aj postihnutých	0	

Zdroj: PHRSR, 2021 - 2027, s. 50

Kapacita zariadenia DD a DSS je 150 klientov, z toho Zariadenie pre seniorov /nad 62 rokov/ 115, domov sociálnych služieb /pod 62 rokov/ 35. Aktuálny fyzický počet spolu je 142 klientov, pretože bolo potrebné vytvoriť karanténne miesta vzhľadom na súčasný vývoj v súvislosti s ochorením COVID-19 (PHRSR, 2021 - 2027, s. 51).

SO Kremnica

Služby sociálnej starostlivosti (pre seniorov) poskytuje mesto Kremnica (Mestský úrad), obce spadajúce pod SO Kremnica, neštátni poskytovatelia a zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávneho kraja. Sociálne služby poskytujú aj nasledovné dobrovoľné (neštátne) subjekty: Občianske združenie – eMklub (služby pre rodiny s deťmi), Združenie cez deti k rodine, Nadácia na pomoc sluchovo postihnutým deťom, Nadácia priaznivcov SOU a SPŠO pre sluchovo postihnutú mládež. ÚPD Kremnica, 2011, s. 90). Sociálna starostlivosť je občanom poskytovaná poskytovaním rôznych štátnych sociálnych dávok, ktoré vypláca Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Banskej Štiavnici – pracovisko v Kremnici, opatrovateľskú službu občanom na to odkázaným zabezpečuje mesto.

Opatrovateľská služba

Poskytovanie služby upravuje Všeobecne záväzné nariadenie mesta Kremnica č. 4/2012 o podmienkach poskytovania opatrovateľskej služby, o spôsobe a výške úhrady za opatrovateľskú službu. Mesto Kremnica poskytuje opatrovateľskú službu terénnou formou v byte občana. Stravovanie sa zabezpečuje donáškou obeda zo stravovacích zariadení prostredníctvom opatrovateľky (Mincovňa, reštaurácia Jeleň, KD, Zariadenie pre seniorov). Úhrada a výška úhrady za opatrovateľskú službu v kalendárnom mesiaci sa určuje podľa rozsahu poskytovaných úkonov v domácnosti v prepočte na príslušný počet pracovných dní.

Domov dôchodcov a domov sociálnych služieb Kremnica

Domov dôchodcov a domov sociálnych služieb (ďalej len DD a DSS) Kremnica je zriadený Banskobystrickým samosprávnym krajom (ďalej BBSK) ako rozpočtová organizácia s vlastnou právnou subjektivitou (<http://dsskremnica.sk/>, 15.1.2012) a poskytuje sociálne služby. DD a DSS sa nachádza v peknej podhorskej časti Kremnice v staršej zrekonštruovanej jednoposchodovej budove so záhradou, kde sa môžu zdržiavať aj imobilní obyvatelia. Kapacita zariadenia je 34 miest. Obyvatelia sú ubytovaní v 15 izbách na prízemí na prvom poschodí v bunkách, každá s vlastným sociálnym zariadením. Izby sú dvoj a trojposteľové, jedna izba je jednoposteľová. Pre obyvateľov na vozíkoch, barlách slúži výťahová plošina.

Vo všetkých izbách je nainštalované dorozumievacie signalizačné zariadenie na privolanie personálu. Imobilní obyvatelia majú k dispozícii relaxačné, rehabilitačné kreslá a zdvíhacie zariadenie. Špeciálna starostlivosť v domove je zameraná na rozvoj bazálnych schopností obyvateľov, a to mentálne postihnutých, dementných a prevažne imobilných.

Odborné činnosti

Ošetrovateľská starostlivosť - Vykonávajú ju zamestnanci zdravotného úseku nepretržite 24 hodín denne. Na základe odporúčania lekára zabezpečujú základné zdravotné úkony (prevazy, výdaj, podávanie, objednávanie liekov a pomôcok pre inkontinentných obyvateľov a iné). Odborné zdravotné úkony a vyšetrenia sa vykonávajú v odborných ambulanciách alebo pri návšteve odborného lekára v zariadení. Obyvatelia sú zaradení do stupňa odkázanosti podľa svojich schopností, možností a samostatnosti a spôsobu vykonávať: stravovanie, obliekanie, kúpanie, osobnú hygienu, chôdzu, používanie WC, presun z lôžka a na lôžko, mobilitu, kontrolu udržiavania telesných tekutín. V rámci sociálnej rehabilitácie obyvateľ absolvuje nácvik potrebných zručností, ktoré smerujú k dosiahnutiu čo najväčšej sebestačnosti s

ohľadom na jeho zdravotné postihnutie. Ďalej poskytuje sociálne poradenstvo a sociálnu starostlivosť, sprostredkovanie tlmočenia a asistencie (http://dsskremnica.sk/?page_id=12,10.1.2012).

Klub dôchodcov Kremnica

Činnosť klubu riadi 7 – členná klubová rada, ktorá na základe schválených polročných plánov práce zabezpečuje chod klubu. Rada klubu zasadá pravidelne raz do mesiaca, podľa potreby aj viackrát. KD má družbu s 12 klubmi: Liptovský Mikuláš, Ružomberok, Rajec, Turčianske Teplice, Nováky, Martin, Rajecké Teplice, Biely Potok, Dolný Kubín, Žilina 1, Žilina 2, Rajecký Potok.

Skupina "Aktívni seniori"

Realizuje vzdelávaco - pohybový program „Meníme pohyb na zdravie.“ Je to spojenie teórie s cvičením. Tento odporúčaný model sa praktizuje v zahraničí, na Slovensku sa realizuje len v dvoch mestách a Kremnica je jedným z nich. Cieľom programu bolo a je priblíženie modelu biopsychosociálneho zdravia a pohody i návody, ako túto ideu previesť do reálneho života. V súčasnosti pracuje 5 skupín, z toho jednu tvoria už desiaty rok muži. Skupinu – aktívni seniori: tvorí 100 seniorov nad 50 rokov.

Združenie SPOLU Kremnica

Združenie SPOLU je občianskym združením, je mimovládnu neziskovou organizáciou, je servisnou sieťovou organizáciou, ktorej poslaním je zlepšenie vzťahov medzi Rómami a nerómami v Slovenskej republike. Združenie SPOLU je rómsko-nerómska organizácia, ktorá pôsobí v rámci medzinárodnej siete ERGO.

eMKlub Kremnica, Združenie Cez deti k rodine

Riešenie problémov sociálnej ochrany a sociálnej inklúzie. Po úvodnej podpore z UNESCO projekt získal podporu aj RE, Holandských fondov, MATRA z iných domácich a zahraničných sponzorov. Cieľová skupina: deti, mládež, rodiny ohrozené sociálnym vylúčením z rómskych komún, sociálne odkázaných komún, zdravotne postihnutí (nepočujúci...), deti a mládež bez rodičov v detských domovoch a po odchode z detského domova, v integrácii s ostatnými deťmi, mládežou a rodinami mesta a okolia.

Zabezpečuje: **sociálne byty** pre rómske a nerómske rodiny – 9 bytov, útulky pre dievčatá z detských domovov po odchode – 5 domov (50 dievčat) eMKlub a DŽIVIPEN, útulky pre chlapcov z detských domovov po odchode – 3 domy (28 chlapcov), malé rodinné bývanie – 3 rodiny bývalých chovancov detských domovov – 3 byty, vzdelávanie s cieľom integrovanej výchovy a vzdelanie detí a žiakov a mládeže z rómskych a nerómskych rodín, prevádzka Súkromnej spojenej školy, materskej školy, základnej školy, školskej jedálne pri SSŠ, súkromného centra voľného času. Organizuje kurzy pre dokončenie základného vzdelania pre mladých dospelých. V rámci kultúry a osvetu realizuje adaptačné programy na rodinný a spoločenský život, kultúrne programy. Zabezpečuje sociálne poradenstvo pre prácu s mládežou a rodinami a sociálnu prevenciu.

Slovenský zväz telesne postihnutých

Denne poskytuje služby ako meranie tlaku, jedenkrát týždenne meranie cukru. Každoročne organizuje spoločenské stretnutia spojené s posedením pri guláš, rekreáciu v rehabilitačnom zariadení relax v Štúrove, organizovanie zájazdov pre členov na Slovensku i do zahraničia, účasť na rekondičných pobytoch podľa poskytnutých poukazov, organizáciu brigád v záhrade v spolupráci s Klubom dôchodcov. Základná organizácia SZTP mala k roku 2007 – 174 členov vo vekovej štruktúre od 18 do 87 rokov.

Detský domov Maurícius Kremnica – zriaďovateľ: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny

Detský domov Maurícius bol zriadený s účinnosťou od 1. mája 2005 Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Banskej Bystrici. Prevádzka bola zahájená 1. septembra 2005. Účelom detského domova Maurícius, zriadeného v zmysle zákona 305/2005 v.z.n. predpisov o sociálno-právnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, je zabezpečovanie vykonávania najmä sociálnej práce, odbornej diagnostiky, pomoci na zvládnutie krízy, výchovy, pomoci pri príprave na školské vyučovanie, liečebno-výchovnej starostlivosti, psychologické starostlivosti, špeciálno-pedagogickej starostlivosti, resocializácie a resocializačných programov, rekreačnej činnosti. Ďalej utváraním podmienok najmä na záujmovú činnosť, kultúrnu činnosť a úschovu cenných vecí, zabezpečovaním najmä stravovania, zdravotnej starostlivosti, vzdelávania a prípravy na povolanie.

Kapacita domova je 68 detí. Vek dieťaťa od 0 roka do 25 rokov. Priemerná dĺžka pobytu 5,4 roka. Pobytová forma pre deti od 0- 18 rokov veku, pri predĺžení ústavnej starostlivosti od 19 rokov veku a ak mladý dospelý požiada detský domov o poskytnutie starostlivosti, až do jeho osamostatnenia sa, najdlhšie však do 25 rokov veku. Budova bývalej nemocnice na Dolnej ulici je jednoposchodová. Na prízemí sa nachádza hlavný vstup s vestibulom, vedľajší vchod, kancelárie, sociálne zariadenie a viacero nezrekonštruovaných priestorov. Na prvom poschodí sú zrekonštruované prevádzkové bytové priestory pre 6 samostatných výchovných skupín. Dve špecializované samostatné výchovné skupiny sú umiestnené v internáte pre sluchovo postihnutých na ulici Sama Chalúpku 286/21 v Kremnici. Tiež má dve profesionálne rodiny, kde je umiestnených päť detí. Ubytovanie je poskytované v štyroch budovách v zrekonštruovaných ubytovacích priestoroch, prispôbených potrebám skupiny s rodinným charakterom výchovy. Vybavenie priestorov potrebných zariadením je dostatočné a úplné. V budove detského domova Maurícius na Dolnej ulici 49/21 v Kremnici tvoria bytové jednotky dve izby(zvlášť pre chlapcov a pre dievčatá), spoločenská miestnosť spojená s kuchyňou, sociálne zariadenie a kúpeľňa s jedným sprchovacím kútom a dvoma umývadlami. V súčasnosti okrem centrálnej budovy zapožičanej od mesta Kremnica (bývalá nemocnica), kde sú k dnešnému dňu umiestnené 3 samostatné skupiny, manažment detského domova a odborný tím, spravuje DeD ako správca majetku štátu, ďalších päť rodinných domov, z ktorých štyri sú obývané a v plnej prevádzke a piaty je neobývaný, čakajúci na komplexnú rekonštrukciu.

Centrum nepočujúcich Kremnica

Základná organizácia nepočujúcich vznikla na jar 2002. Združuje občanov z ťažkým sluchovým postihnutím a ich priateľov. Má 31 členov. Kremnica je hlavným mestom nepočujúcich v SR. Mesto Kremnica združuje nepočujúcich na ZŠI pre nepočujúcich, SOU pre SPM. Poslaním je iniciovať a vytvárať optimálne podmienky starostlivosti a činnosti nepočujúcich občanov a ich priateľov v našom meste. Poskytovanie tlmočenia do posunkovej reči prostredníctvom kvalifikovaných tlmočníkov v prípade potreby nepočujúcim žiakom,

študentom, mládeži a seniorom. Pomáha odstrániť komunikačné bariéry pri vybavovaní úradných záležitostí, návšteve u odborných lekárov.

Požičiavanie zdravotných a kompenzačných pomôcok

Poskytovanie služby upravuje Všeobecne záväzné nariadenie mesta Kremnica o podmienkach a výške úhrady za požičiavanie zdravotných a kompenzačných pomôcok č. 5/2012.

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
60-64	2803	3024	3147	3203	3234	3284	3352	3406	3445	3435	3361
65-69	2044	2094	2201	2340	2468	2607	2764	2894	2959	2994	3038
70-74	1642	1737	1776	1818	1849	1858	1874	1952	2076	2197	2322
75-79	1348	1385	1354	1342	1380	1425	1467	1518	1540	1559	1572
80-84	848	900	938	969	1002	1019	992	966	984	1037	1088
85-89	455	467	471	465	468	501	536	557	571	582	588
90-94	113	130	142	165	181	179	175	176	178	185	211
95-99	39	24	21	21	27	31	33	39	50	55	50
100-104	0	3	4	5	4	6	7	5	8	10	13
105-109	0	1	1	2	2	2	1	2	2	2	3
110 -	0	0	0	0	0	1	2	2	2	2	2
spolu	9292	9765	10055	10330	10615	10913	11203	11517	11815	12058	12248

Zdravotnícke služby

V okrese sa nachádza 1 poliklinika a 2 všeobecné nemocnice. V celom okrese zabezpečuje distribúciu liečiv 11 lekární. Počet špecializovaných ambulancií je v okrese 73. Ich počet sa od roku 2009 výrazne zredukoval.

Poskytovanie zdravotníckej starostlivosti											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
okr. Žiar nad Hronom											
A	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
B	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
C	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
D	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
E	9	11	15	13	12	13	14	13	12	12	11
F	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	0
G	21	20	19	18	20	19	18	18	18	19	18
H	7	8	8	8	8	9	7	8	8	8	6
I	18	19	18	20	18	20	19	18	19	19	18
J	7	5	10	6	8	8	8	8	8	8	8
K	101	63	86	80	88	83	82	84	79	79	73
L	2	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

A	Polikliniky samostatné (úz. a záv.)
B	Nemocnice všeobecné a špecializované
C	Transfúziologické a hematologické oddelenia
D	Liečebne, domy ošet.starost., hospice, zar.biomed.výskumu
E	Lekárne a výtajne liekov
F	Výdajne zdravotníckych pomôcok spolu
G	Samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých
H	Samostatné ambulancie praktického lekára pre deti
I	Samostatné ambulancie praktického lekára stomatóloga
J	Samostatné ambulancie praktického lekára gynekológa
K	Samostatné ambulancie lekára špecialistu

SO Žiar nad Hronom

V Žiari nad Hronom sa nachádza **Všeobecná nemocnica**, ktorá zabezpečuje zdravotnú starostlivosť nielen pre viac než 48 tis. obyvateľov okresu, ale aj pre spádové okresy Žarnovica a Banská Štiavnica, približne pre 100 000 obyvateľov. Všeobecná nemocnica Žiar nad Hronom patrí do siete regionálnych nemocníc Svet zdravia a.s.. V Žiari nad Hronom sa nachádzajú všeobecný obvodný lekár: 12 pre dospelých a 7 pre deti a dorast, 15 Stomatologických ordinácií, 10 lekární, 67 neštatných zdravotníckych zariadení. Pre obyvateľov mesta ako aj spádových obcí je počet odborných ambulancií nedostatočný, čo sa prejavuje v dlhej čakacej dobe na vyšetrenie. Mnohí obyvatelia riešia lekárske vyšetrenie v iných mestách ako Zvolen alebo Banská Bystrica. Tento systém riešenia je aj finančne aj časovo náročný, a preto nie je vhodným z dlhodobého hľadiska. Keďže Žiar nad Hronom predstavuje spádovú oblasť aj pre okolité mestá a obce, uvedený problém má dopad na širšie územie. Pre mnohých sa zdravotná starostlivosť stáva ťažko dostupnou. Súčasnú problematickú situáciu je preto potrebné riešiť v súčinnosti s BBSK (PHRSR, 2021 - 2027, s.48 - 49).

Poskytovanie zdravotníckej starostlivosti											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mesto Žiar nad Hronom											
A	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
B	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
C	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
D	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E	6	8	11	10	9	10	11	10	10	9	9
F	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	0
G	12	11	12	11	15	13	13	12	13	13	12
H	4	5	5	6	6	7	5	7	6	7	5
I	9	10	10	12	10	12	11	12	12	12	11
J	5	3	8	5	7	7	7	7	7	7	7
K	59	48	63	58	68	64	66	70	64	63	58
L	0	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

SO Kremnica

Obvodné zdravotné strediská s lekáorskymi pracoviskami I. kontaktu pre dospelých a sú umiestnené v priestoroch **polikliniky**. Zriadené sú **3 obvodné ambulance, 3 stomatologické ambulance, 1 neurologická ambulancia, 1 rehabilitačné pracovisko**.

Sortiment a kapacita všetkých týchto zariadení postačuje aj pre výhľadový rozvoj mesta (ÚPD Kremnica, 2011, s.89-90). Až do roku 2003 bola v Kremnici nemocnica s poliklinikou I. stupňa. Nemocnica, ktorá mala kapacitu 140 lôžok a mala 9 lekáorských pracovísk, bola najmä pre finančné problémy zrušená. **Poliklinika** ktorá sa zachovala a je umiestnená v novom účelovom objekte, má päť špecializovaných ambulancií – internú, neurologickú, chirurgickú, gynekologickú a ORL ambulanciu, s piatimi lekáorskymi pracoviskami (ÚPD Kremnica, 2011, s.93).

Poskytovanie zdravotníckej starostlivosti											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mesto Kremnica											
A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
C	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

E	0	0	2	2	2	3	1	2	1	2	1
F	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
G	5	5	4	4	2	3	2	3	3	3	3
H	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
I	5	5	4	4	4	4	4	3	4	4	4
J	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
K	16	13	18	17	16	16	14	12	12	14	13
L	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Psychiatrická nemocnica prof. Matulaya

V meste Kremnica má sídlo Psychiatrická nemocnica, ktorá je nadregionálnym zdravotníckym zariadením, podliehajúcim Ministerstvu zdravotníctva SR. Liečebňa bola zriadená v r. 1959 v neúčelových, prispôsobených objektoch bývalých kasární. V návrhu územného plánu mesta sa nemocnica považuje za stabilizované zariadenie, bez jeho ďalšieho územného rozvoja. Nemocnica zabezpečuje psychiatrickú zdravotnú starostlivosť pre 310 pacientov. Liečia sa tu pacienti od detského veku až po vek starecký, so všetkými psychiatrickými diagnózami, vrátane liečby protialkoholickéj, protitoxikomanickej a gamblerstva. Liečebno – preventívny úsek tvoria štyri lôžkové oddelenia, oddelenie pracovnej terapie a sociálnej readaptácie a úsek klinickej psychológie. Detské psychiatrické oddelenie má 50 lôžok, akútne a chronické oddelenia majú po cca 100 lôžok, gerontopsychiatrické oddelenie má 60 lôžok, a je koedukované. Okrem liečebnej časti má nemocnica v areáli aj hospodársko – technický úsek a administratívnu časť. Má dvanásť lekárskech a štyri psychiatrické pracoviská a celkovo cca 215 zamestnancov.

V záujmovom území mesta sa v obci Kremnické Bane, časť Staré Piargy, nachádza detská ozdravovňa Slniečko, ktorá zabezpečuje zdravotný pobyt a klimatoterapiu, doplnenú individuálnou a skupinovú liečbu pre deti od 6 do 15 rokov. Kapacita ozdravovne je 60 lôžok, súčasťou ozdravovne je základná škola (ÚPD Kremnica, 2011, s.94).

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0-4	2120	2209	2184	2143	2103	2054	2020	2058	2110	2109	2101
5-9	2034	2129	2139	2163	2165	2173	2190	2176	2135	2112	2080

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
spolu	9292	9765	10055	10330	10615	10913	11203	11517	11815	12058	12248

Kultúra

SO Žiar nad Hronom

Plochy a zariadenia kultúry a osvetu sú v meste zastúpené: Domom smútku na hlavnom verejnom cintoríne a na cintoríne v miestnej časti Šášovské Podhradie, **Mestským kultúrnym centrom** na ul. SNP o kapacite : zasadačka 100 stol., **divadelná sála** 297 stol., **kinosála** 160 stol., a **estrádna sála** 600 stol, **Domom kultúry** vo veľkej sále o kapacite 650 stoličiek s **Mestskou knižnicou Chrásťka** na Námestí Matice Slovenskej. Mestské kultúrne zariadenia zabezpečujú aktivity mestskej knižnice, výstavy, prevádzku múzea a kina a pod. Pohronské osvetové stredisko na ul. Dukelských hrdinov, pri **Hvezdárni a planetáriu** M. Hella poskytuje kapacitu 200 stoličiek a 70 sedadiel. Na zastavanom území mesta sa nachádzajú nasledovné cirkevné kultúrne areály: Rímskokatolícky kostol Sedembolestnej Panny Márie na ul. M. Chrásťka a Rímskokatolícky kostol Svätého Vavrinca (národná kultúrna pamiatka) na Svätokrížskom námestí. Jestvujúce kultúrne zariadenia na

území mesta vyhovujú súčasným a výhľadovým potrebám mesta a ich územná lokalizácia najmä na území CMZ je vyhovujúca. Časť kultúrnych zariadení si vyžaduje rekonštrukciu a modernizáciu.

SO Kremnica

Aktívnu činnosť vyvíja **Mestské kultúrne stredisko**. Kultúru a osvetu šíri na území mesta aj **Miestny odbor Matice Slovenskej** (ÚPM Kremnica, 2012, s. 97). Významné postavenie v rámci kultúry a tradícií má Kremnický banícky spolok.

V účelovom objekte v mestskom centre (na Štefánikovom námestí) je umiestnená **Knižnica Jána Kollára**, ktorá poskytuje základné a špeciálne knižnícke služby s doplnkovou komerčnou činnosťou. V účelovom objekte na ul. P. Križku je umiestnené **kino Akropola**, ktoré sa využíva aj na poriadanie väčších kultúrnych podujatí v rámci mesta. **Amfiteáter v Novej doline** je nevyužitý a chátra. Územným plánom mesta sa v priestoroch Novej doliny navrhuje zriadenie tematického parku s historicko - poznávacími, náučnými, kultúro - spoločenskými a rekreačnými funkciami, úzko previazanými na pamiatky banskej ťažobnej a spracovateľskej činnosti v kremnických zlatých baniach. V jeho rámci sa navrhuje aj revalorizácia areálu amfiteátra a účelová prestavba vhodných historických objektov na náučné, muzeálne a iné kultúro - spoločenské funkcie verejného charakteru. Úpravy by mali byť zamerané najmä na obnovu a prezentáciu technických pamiatok, evidovaných a chránených v rámci **Pamiatkovej zóny územia banských diel v okolí Kremnice**, a na revalorizáciu krajinného prostredia, s cieľom zachovať v tomto území aj vybrané charakteristické prvky banskou činnosťou premenenej krajiny. Ako súčasť tematického parku sa navrhujú aj na tomto území sa nachádzajúce priestory prímestských, rekreačne využívaných lesov. Tematický park by zároveň mal byť aj východiskovým (a cieľovým) miestom väčšiny náučných chodníkov po stopách banskej činnosti v Kremnici a v Kremnických Baniach, s ich previazaním na priestory pamiatkovej rezervácie a na výhľadové rekreačné trasy, navrhované nad mestom, na jeho západnom okraji, a východnom aj do navrhovaných a výhľadových priestorov so športovými a športovo – rekreačnými aktivitami (Jarabica, Golfový areál). Pre kultúrne a kultúro - spoločenské účely (podľa skutočných potrieb a možností mesta) možno polyfunkčne využiť aj tzv. rezervné plochy pre novú výstavbu v rámci pamiatkovej rezervácie Kremnica - plochu po býv. Pizetárovom dome na Štefánikovom námestí, alebo územie terajšieho parkoviska, uvoľnené po asanácii býv. hotela Jeleň (ÚPM Kremnica, 2012, s.99).

V účelovo rekonštruovaných objektoch historickej zástavby na Štefánikovom námestí je lokalizované **Múzeum mincí a medailí**, ktoré plní aj funkciu regionálneho a mestského múzea. Má špecializované expozície baníctva, mincovníctva, medailérstva a galérijné priestory so stálou expozíciou a priestormi pre príležitostnú výstavnú činnosť. Oddelenou súčasťou múzeálnej expozície je areál Mestského hradu a interiér kostola sv. Kataríny s výhľadovou vežou kostola. V meste má sídlo okresné **pracovisko Štátneho archívu**, ktoré je umiestnené v účelovej novostavbe na vrchole Rembizu, pri železničnej trati (ÚPM Kremnica, 2012, s.101)

pamiatkovými územiami v k.ú. Kremnice:

- pamiatková rezervácia "Pamiatková rezervácia Kremnica" (ďalej PR Kremnica) vyhlásená r. 1950, rozšírená hranica r. 1990 a predmet ochrany r. 2004; (PR Kremnica - aktualizácia vyhlásenia z.z. Č. 108/2004 - Nariadenie vlády SR z 10. februára 2004 "O pamiatkových rezerváciách Banská Bystrica a Kremnica" hranica a popis - detto i v Zásadách ochrany)
- pamiatková zóna krajinného charakteru "Územie banských diel v okolí Kremnice" (ďalej PZ v okolí Kremnice) vyhlásená r. 1998 (PZ v okolí Kremnice - vyhlásená Všeobecne záväznou vyhláškou Krajského úradu v Banskej Bystrici č. 13/1999 z 26. marca 1999; hranice a popis - detto i v Zásadách ochrany) (ÚPM Kremnica, 2012, s.188).

Medzi najvýznamnejšie kultúrne a športové podujatia v meste patria: **Hudba pod diamantovou klenbou**, **Kremnický hradný organ**, **Kremnické gagy**, **Kremnické laso**, v roku 2021 už 14. stretnutie baníckych miest a obcí Slovenska, **Big Air v meste**, **Cechové hody**, Celoročná prevádzka a premietanie v kine Akropola, **Kremnická bašta**, **Veľkonočné vajce**, **Run and walk**, **Bike and roll**, **Biela stopa**, **Bezroukov memoriál**, **Beh do vrchu Kalvária**.

Ďalšie kultúrne služby

V okrese Žiar nad Hronom sa nachádza 19 verejných knižníc. Samotné mestá majú zriadené po jednej knižnici. Ostatné knižnice sú zriadené v rámci jednotlivých obcí SO Kremnica a SO Žiar nad Hronom. Knižničný fond

mestských knižníc tvorí viac ako polovicu fondu obidvoch SO. V roku 2020 bolo evidovaných v knižniciach 176173 knižných publikácií.

Knižnice verejné	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žiar nad Hronom											
Spolu	26	23	24	27	23	23	23	21	21	20	19
Knižné jednotky	214 849	200 119	200 547	209 729	195 563	195 319	196 295	184 745	187 300	187 817	176 173
Mesto Žiar nad Hronom											
Spolu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Knižné jednotky	30 559	30 714	30 997	31 172	31 355	31 344	30 380	30 848	29 565	30 067	30 259
Mesto Kremnica											
Spolu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Knižné jednotky	60 151	60 256	60 876	62 002	62 462	62 179	62 710	62 544	61 795	59 203	59 472

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

V SO Žiar nad Hronom a SO Kremnica v súčasnosti nie je zriadené žiadne divadlo. V meste Kremnica bolo činné divadlo v období od roku 2014 do 2016. Divadelná sála sa nachádza v Mestskom kultúrnom dome s kapacitou cca. 300 sedadiel.

Divadlá	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žiar nad Hronom											
Počet	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0
Kapacita	0	0	0	0	100	100	100	0	0	0	0
Mesto Kremnica											
Počet	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0
Kapacita	0	0	0	0	100	100	100	0	0	0	0

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Kiná, ako kultúrna infraštruktúra je zastúpená len v meste Kremnica a meste Žiar nad Hronom. V účelovom objekte na ul. P. Križku je umiestnené **kino Akropola**, ktoré sa využíva aj na poriadanie väčších kultúrnych podujatí v rámci mesta.

Kiná	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žiar nad Hronom											
Počet	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kapacita	331	492	496	496	492	492	492	476	474	474	474
Premietacie sály	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Mesto Žiar nad Hronom											
Počet	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kapacita	0	161	165	165	161	161	161	161	159	159	159
Premietacie sály	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mesto Kremnica											
Počet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kapacita	331	331	331	331	331	331	331	315	315	315	315
Premietacie sály	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Múzeá a galérie sú zastúpené v okrese Žiar nad Hronom v počte 2. V účelovo rekonštruovaných objektoch historickej zástavby na Štefánikovom námestí je lokalizované **Múzeum mincí a medailí**, ktoré plní aj funkciu

regionálneho a mestského múzea. Má špecializované expozície baníctva, mincovníctva, medailérstva a galérijné priestory so stálou expozíciou a priestormi pre príležitostnú výstavnú činnosť.

Múzeá a galérie											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žiar nad Hronom											
Počet	2	1	1	2	5	6	6	1	1	2	2
Mesto Kremnica											
Počet	1	1	1	2	5	6	6	1	1	2	2

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
20-24	3594	3523	3428	3354	3279	3145	2991	2837	2654	2485	2385
25-29	3854	3831	3785	3708	3592	3487	3390	3292	3226	3138	2976
30-34	3935	3972	3909	3817	3740	3669	3605	3563	3491	3384	3287
35-39	3478	3674	3804	3873	3905	3900	3848	3769	3667	3570	3502
40-44	3225	3221	3223	3296	3394	3492	3616	3738	3796	3824	3833
45-49	3464	3510	3468	3390	3293	3216	3163	3170	3252	3347	3433
50-54	3582	3562	3452	3394	3417	3447	3433	3380	3304	3228	3161
spolu	25132	25293	25069	24832	24620	24356	24046	23749	23390	22976	22577

Šport

SO Žiar nad Hronom

Šport v meste Žiar nad Hronom zohráva veľmi významnú úlohu. Mesto každoročne vyčleňuje zo svojho rozpočtu čiastku na financovanie prevádzky športových zariadení a na priamu podporu rekreačných a športových aktivít. Mesto Žiar nad Hronom má pre jednotlivé športové aktivity vybudované:

futbalový štadión (3 ihriská, z toho 1 s umelou trávou s osvetlením),

plážové kúpalisko,

krytú plaváreň (v súčasnosti prebieha rekonštrukcia).

Mestský futbalový štadión prešiel v roku 2017 kompletnou rekonštrukciou. V súčasnosti má kapacitu na sedenie približne 2300 miest.

Slovalco aréna – nový zimný štadión je v prevádzke od roku 2019, jeho kapacita je 2025 miest.

ZUS aréna – športová hala bola zrekonštruovaná v roku 2015. Poskytuje priestor na halové športy ako je basketbal či volejbal.

Športové zariadenia využívajú žiaci škôl, široká verejnosť a športové kluby na organizovanie športových turnajov, majstrovských pretekov a zápasov od mestskej až po medzinárodnú úroveň. Mesto Žiar nad Hronom ponúka ďalej pre širokú verejnosť na relaxáciu a oddych historický mestský park vybavený okrem iného prírodným fitness areálom, rozprávkovým lesom a **lanovým parkom**. V medziblokových priestoroch na sídliskách má mesto 5 športových ihrísk pre deti MŠ, 4 viacúčelové športové ihriská a 3 športové ihriská s umelým povrchom vybudované v areáloch základných škôl. Pre školské športy je novovybudovaný **300m atletický štadión** pre všetky disciplíny (v areáli IV. ZŠ, Jilemnického ul. č.2), Taktiež na II. ZŠ, Ul. M.R. Štefánika č. 17, je obnovené basketbalové ihrisko a tartanová dráha 66m. Všetky športové areály v rámci školských zariadení sú súčasne

prístupné aj pre širokú verejnosť. V posledných rokoch sa čoraz populárnejším stáva splav Hrona. V okolí mesta je v ponuke viacero požičovní raftov a tiež vybudovaných prístavov. Vodný tok Hrona a jeho mŕtve rameno poskytuje možnosti športového lovu rýb. Príroda v okolí mesta ponúka návštevníkom možnosť spoznávať jej krásy aj prostredníctvom náučného chodníka Šibeničný vrch. V okolí mesta sú dobré podmienky pre rozvoj cyklistiky. Na vybraných úsekoch má potenciál **cestná cyklistika** a na iných úsekoch sa zas môže jednať o horskú cykloturistiku. Navrhované je prepojenie Trnavej Hory, časť Jalná so Šášovským Podhradím a ďalej so Sklenými Teplicami s možnou odbočkou na Hrad Žakýl horskou cyklotrasou. Mesto je úspešným žiadateľom pre organizovanie medzinárodných pretekov či etáp cestných cyklopretekov. Tento segment športových podujatí tiež generuje prenocovania a láka verejnosť k návšteve mesta. V letnom období má plážové kúpalisko regionálny význam, využívajú ho aj obyvatelia susedným miest a obcí, keďže je jediné v žiarskom aj žarnovickom okrese. Podobne plaváreň a zimný štadión, ktorý poskytuje športové vyžitie aj ľuďom z okolia. Počas mrazivých zím sa obľube teší mŕtve rameno Hrona, ktoré slúži ako voľná ľadová plocha (PHRSR, 2021 - 2027, s. 66 - 67).

SO Kremnica

SO Kremnica má dlhodobú tradíciu budovania a využívania športových, telovýchovných a športovo – rekreačných zariadení v mestskom prostredí. Za všetky dávnejšie (už aj zaniknuté) treba spomenúť napríklad tradíciu bežeckého lyžovania v blízkom okolí mesta, mostíky pre skoky na lyžiach, alebo prímestský lyžiarsky areál na svahoch Jarabice. Základy terajšieho športového a športovo – rekreačného areálu v meste pochádzajú z 30-tych rokov minulého storočia.

Ucelený **športový areál** sa nachádza na južnom okraji mesta, v údolí Kremnického potoka, na rekultivovaných priestoroch pôvodných banských hald a na časti plôch zaniknutých hutníckych prevádzok. Mestský športový areál pozostáva z **futbalového ihriska s tribúnou, športovej haly (telocvične), tenisových kurtov a areálu pre ľahkú atletiku**. Okrem výkonnostného športu sa areál využíva aj pre školskú a záujmovú telovýchovu. Z južnej strany naň bezprostredne nadväzuje areál **termálneho kúpaliska** s neštandardným, 2x50m dlhým otvoreným bazénom (pôvodne bol budovaný ako akumulačná nádrž podzemnej hydroelektrárne). Okrem tohto komplexu sa v meste nachádza kolkáreň.

Pre rozvoj športových a športovo - rekreačných aktivít podľa riešenia pôvodného ÚPN - SÚ (z r. 1980) má mesto Kremnica vypracovaný ÚPN-Z športovo - rekreačnej zóny, s rozvojovými plochami, nadväzujúcimi na terajšie športové a športovo - rekreačné plochy. V jeho intenciách sa aj v tomto územnom pláne mesta ako pokračovanie areálu jestvujúcich zariadení pod pôvodným námestím navrhuje rozšírenie a kompletácia mestskej športovo - rekreačnej zóny, so široko koncipovanými priestormi pre športové, športovo - rekreačné a rekreačné využívanie, vrátane rekreačného ubytovania. V ťažiskovom území, nachádzajúcom sa v údolí Kremnického potoka, sa navrhujú verejné športové a športovo - rekreačné aktivity v intenzívnych i extenzívnych formách, s určenými priestormi pre umiestnenie športových objektov a športovo - rekreačných a rekreačných plôch. Územie je ukončené navrhovaným priestorom pre nenáročné (rekreačné) **zjazdové lyžovanie v lokalite pod Galandovým majerom**.

Skalka Relax Centrum – Kremnica

Relax Centrum Skalka pri Kremnici poskytuje svojim návštevníkom možnosť športového vyžitia a aktívneho oddychu v nádhernej prírode 1200 metrov nad morom. **Telocvična - viacúčelová hala** je určená pre záujemcov zahrať si akékoľvek kolektívne halové športy ako **volejbal, basketbal, hádzaná, futbal, badminton, či tenis**. Rozmery 41,6 m x 19,6 m, výška 9,5 m. Povrch je umelý – podlaha mondo šport je vyrobená na báze prírodného a syntetického kaučuku. K dispozícii sú zdvíhacie basketbalové koše. V objekte sa nachádza **Wellness - bazén** s protiprúdom s dĺžkou 24 m a hĺbkou 1,2m, s atrakciami ako ležadlá, sedadlá, vodný hrič, vodné trysky, teplota vody 26 – 28°C, detský bazén s objemom 3,5 m³ a teplotou vody 30°C, sedací bazén objem 5,7 m³, teplota vody 36° C, Sauny – suchá, parná, infra, eukalyptová, bylinková s odpočívateľňou, ochladzovací bazén. K dispozícii je **viacúčelová trávnatá plocha** (rozmery futbalového ihriska), **ihriská na volejbal, basketbal, hádzanú, tenis** a pod. **In-line dráha** má rozmery 3 x 1800 m. V zime slúži ako **osvetlená bežecká dráha s umelým zasnežovaním**. Dráha je vedená v lesnom prostredí a usporiadaná do alternatívnych okruhov podľa obtiažnosti. Trať je v zákrutách klopená, osvetlená a má tri miesta nástupu a výstupu z dráhy (<http://www.sportoveaktivty.sk/>, 10.4.2012).

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
10-14	2334	2333	2230	2198	2189	2157	2126	2126	2137	2131	2139
15-19	3115	3023	2869	2670	2503	2408	2314	2222	2190	2177	2140
20-24	3594	3523	3428	3354	3279	3145	2991	2837	2654	2485	2385
25-29	3854	3831	3785	3708	3592	3487	3390	3292	3226	3138	2976
30-34	3935	3972	3909	3817	3740	3669	3605	3563	3491	3384	3287
35-39	3478	3674	3804	3873	3905	3900	3848	3769	3667	3570	3502
40-44	3225	3221	3223	3296	3394	3492	3616	3738	3796	3824	3833
45-49	3464	3510	3468	3390	3293	3216	3163	3170	3252	3347	3433
spolu	26999	27087	26716	26306	25895	25474	25053	24717	24413	24056	23695

SO Nová Baňa, SO Žarnovica

Školstvo

Materské školy

V okrese Žarnovica je v súčasnosti zriadených 15 materských škôl. V meste Žarnovica a meste Nová Baňa je jedna materská škola, ktorá má svoje elokované pracoviská. V jednotlivých obciach SO je alokovaných 13 ďalších materských škôl.

Materské školy											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žarnovica											
Počet	19	19	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Deti	594	615	637	645	640	652	661	658	661	690	702
Triedy	32	32	32	33	34	34	36	35	35	37	37
Učítelia	61	62	60	64	66	68	70	70	71	77	77
Mesto Nová Baňa											
Počet	4	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Deti	199	204	201	212	205	211	213	216	202	193	196
Triedy	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Učítelia	21	21	17	21	21	21	21	21	21	21	21
Mesto Žarnovica											
Počet	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Deti	143	141	136	144	143	140	137	136	135	155	164
Triedy	7	7	7	7	7	7	7	7	7	8	8
Učítelia	13	14	15	14	14	14	14	14	14	17	17

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0-4	1179	1213	1200	1196	1162	1112	1126	1138	1137	1153	1208
5-9	1150	1171	1151	1163	1172	1188	1200	1189	1180	1155	1124

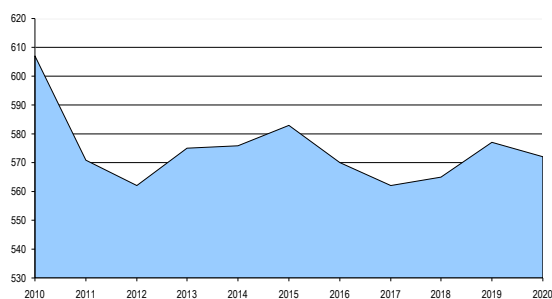
Základné školy

V roku 2020 bolo v okrese Žarnovica zriadených 11 základných škôl. V samotných mestách boli zriadené 2 základné školy, ktoré postačovali z hľadiska existujúcich potrieb. Ostatné školy boli zriadené v rámci jednotlivých obcí. V priemer počet detí mierne klesá. K nárastu došlo opätovne v roku 2019. K nárastu počtu žiakov dochádza v meste Nová Baňa.

Základné školy											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Okres Žarnovica											
Počet	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Deti	2041	1966	1953	1 907	1 884	1 874	1 868	1 836	1854	1950	1982
Triedy	127	128	127	125	127	126	125	124	120	121	121
Učítelia	180	182	185	179	177	175	174	173	166	169	174

cirkevné	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Mesto Nová Baňa											
Počet	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Deti	607	571	562	575	576	583	570	562	565	577	572
Triedy	30	30	31	32	33	33	32	31	30	30	32
Učítelia	48	46	47	48	47	46	43	46	45	44	47
cirkevné	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mesto Žarnovica											
Počet	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Deti	719	696	679	640	609	592	594	585	568	562	556
Triedy	39	40	38	37	36	36	36	36	33	33	32
Učítelia	54	55	55	52	49	49	48	47	46	45	43
cirkevné	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

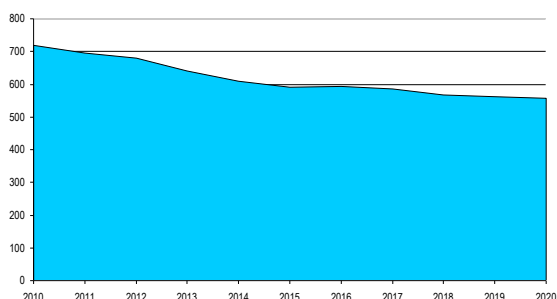
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Nová Baňa

Obrázok: Vývoj počtu žiakov v ZŠ

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Žarnovica

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
5-9	1150	1171	1151	1163	1172	1188	1200	1189	1180	1155	1124
10-14	1375	1403	1355	1303	1254	1207	1165	1149	1172	1182	1195

Špeciálne školy

V okrese Žarnovica je aloovaných celkovo 5 špeciálnych škôl. 4 špeciálne školy sa nachádzajú v meste Nová Baňa. V priemere počet detí v týchto školách klesá.

Špeciálne školy											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Okres Žarnovica											
Počet	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5
Deti	188	178	168	161	174	177	164	162	157	155	149
Učítelia	34	31	29	29	31	31	31	31	34	32	34
Mesto Nová Baňa											
Počet	4	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4
Deti	127	117	109	102	110	121	111	100	105	106	107
Učítelia	25	23	20	20	21	21	21	20	24	22	25
Mesto Žarnovica											

Počet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Deti	61	61	59	59	64	56	53	62	52	49	42
Učítelia	9	8	9	9	10	10	10	11	10	10	9

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

SO Nová Baňa

V meste Nová Baňa sa nachádzajú 4 špeciálne školy. V roku 2019 bolo v školách 106 žiakov a 22 učiteľov. Spojená škola, Školská 5, 968 01 Nová Baňa má nasledujúce organizačné zložky: Špeciálna materská škola pre deti s telesným postihnutím, Školská 5, Nová Baňa, Špeciálna základná škola pre žiakov s telesným postihnutím, Školská 5, Nová Baňa, Odborné učilište pre žiakov s telesným postihnutím, Školská 5, Nová Baňa, Praktická škola, Školská 5, Nová Baňa. Súčasťou školy: Školský klub detí, Školská 5, Nová Baňa ako súčasť Spojenej školy, Výdajná školská jedáleň, Školská 5, Nová Baňa ako súčasť Spojenej školy, Centrum špeciálno-pedagogického poradenstva, Školská 5, Nová Baňa. Ako súčasť Spojenej školy je aj Elokované pracovisko, Bernolákova 3, Nová Baňa ako súčasť Spojenej školy a Elokované pracovisko, Rekreačná cesta 393, Nová Baňa ako súčasť Spojenej školy.

Škola realizuje výchovu a vzdelávanie žiakov na dvoch pracoviskách a to v sídle školy na ulici Školská 5, Nová Baňa a na Elokovanom pracovisku, Rekreačná cesta 393, Nová Baňa ako súčasť Spojenej školy v priestoroch DSS Hrabiny, 4. poschodie – A blok., v ktorých vzdeláva žiakov ubytovaných v DSS Hrabiny. Využíva priestory DSS na základe novej „Zmluvy o prenájme nebytových priestorov a odmene za služby spojené s užívaním nebytových priestorov“, ktorá je uzatvorená na obdobie od 1.5.2016 do 31.1.2021 /5 rokov/. Prenajaté priestory škola prispôsobuje podmienkam edukácie žiakov s viacnásobným postihnutím. Pre výchovnovzdelávací proces v priestoroch DSS má škola účelne zariadené triedy, odborné učebne, audiovizuálnu učebňu, počítačovú učebňu, stimulačnú miestnosť pre žiakov, Snoezelen, miestnosť pre muzikoterapiu a dramaterapiu. V súvislosti s výchovnovzdelávacím procesom má škola prenajaté priestory telocvične, komplex školských dielní, skleník a časť pozemku v areáli DSS. V sídle školy, na ulici Školská 5, Nová Baňa, škola realizuje výchovu a vzdelávanie vo všetkých zložkách školy pre deti a žiakov, ktorí denne dochádzajú do školy z miesta bydliska a to z regiónov Nová Baňa, Žarnovica, Žiar nad Hronom. Budova školy je trojpodlažná – dve nadzemné podlažia a suterén, z veľkej časti je stavebne bezbariérová upravená a vhodne dispozične riešená. Výchovno-vzdelávací proces sa realizuje v účelne zariadených a vybavených priestoroch, ktorými sú triedy, odborné učebne, audiovizuálna učebňa, počítačová učebňa, stimulačná miestnosť pre žiakov, relaxačná miestnosť, terapeuticko-rehabilitačná miestnosť, telocvičňa – posilňovňa, školská dielňa, školský dvor. Za účelom stravovania žiakov a zamestnancov školy je v priestoroch budovy školy zriadená a moderne vybavená výdajná školská jedáleň. ČŠPP, ktoré je súčasťou školy, za účelom poskytovania kvalitnejších a komplexnejších služieb pre klientov, ktorí sa vzdelávajú formou školskej integrácie a sú žiakmi bežných základných a stredných škôl využíva priestory elokované pracovisko ČŠPP, ktoré sú situované v prenajatých priestoroch od mesta Nová Baňa v centre mesta na ulici Bernolákova 3. V ČŠPP pracujú odborní zamestnanci – psychológ, špeciálni pedagógovia, logopéd a liečebný pedagóg. Pracovisko je účelne zariadené, má tri miestnosti, ktoré sú vybavené diagnostickými nástrojmi, testami, špeciálnymi učebnými a kompenzačnými pomôckami, vhodným výukovými programami a iným účelným zariadením pre deti od raného veku a žiakov so zdravotným znevýhodnením, ktorí sa vzdelávajú v základných a stredných školách (SoVČ Spojená škola, 2019).

Gymnázia a stredné odborné školy

V okrese sa nachádza jedno gymnázium. Jeho sídlom je mesto Nová Baňa. Poskytuje stredoškolské všeobecné vzdelanie pre žiakov SO Nová Baňa ako aj SO Žarnovica. Počet tried na Gymnáziu sa v dôsledku vysokého úbytku žiakov výrazne redukoval. Do roku 2020 klesol počet žiakov o 74 %. Vysoký úbytok žiakov sa negatívne prejavuje aj na finančnej stabilite školy, ktorá je rovnako ako všetky ostatné regionálne školy financovaná prostredníctvom normatífov.

Gymnázia	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Okres Žarnovica											
Počet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Žiaci	304	297	277	234	213	190	152	126	89	84	80
Triedy	12	12	12	11	10	9	8	7	5	5	4
Učítelia	25	25	27	22	21	18	14	12	13	12	12

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

V okrese Žarnovica sú zriadené 2 stredné odborné školy. Každé SO disponuje jednou odbornou školou, ktorá aspoň z časti pokrýva potreby regionálneho trhu práce. Podobne ako v prípade gymnázia, aj na tunajších

stredných odborných školách dochádza k poklesu počtu žiakov. Pokles žiakov je v obidvoch SO porovnateľný, pričom výraznejší je v meste Žarnovica (51,59 %).

Stredné odborné školy											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Okres Žarnovica											
Počet	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Žiaci	507	483	449	424	365	333	308	329	322	269	259
Triedy	25	24	23	21	19	17	16	18	17	17	16
Učiteľia	41	36	36	35	31	25	25	28	27	25	24
Mesto Nová Baňa											
Počet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Žiaci	224	191	183	183	155	152	142	145	155	138	122
Triedy	13	10	11	10	10	9	9	9	9	9	8
Učiteľia	19	17	16	16	16	13	13	14	13	13	11
Mesto Žarnovica											
Počet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Žiaci	283	292	266	241	210	181	166	184	167	131	137
Triedy	12	14	12	11	9	8	7	9	8	8	8
Učiteľia	22	19	20	19	15	12	12	14	14	12	13

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
15-19	1733	1640	1577	1513	1453	1428	1405	1349	1286	1243	1198

SO Žarnovica

V rámci stredoškolského vzdelávania v meste pôsobí **Stredná odborná škola**, Bystrická 4 v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK. SOŠ poskytuje moderné vyučovanie v študijných programoch – grafik digitálnych médií; pracovník marketingu; mechanik číslovo-riadených strojov. Vyučovanie prebieha formou duálneho systému, je nadviazaná spolupráca s potenciálnymi zamestnávateľmi ako je Neuman Fließpresswerk, Neuman Services, Neuman PWG, Tubex, Cortizo, KnaufInsulation, Tomac, s cestovnými kanceláriami a inými firmami, ktoré žiakom poskytujú priestor pre vykonávanie odborného výcviku. Počet žiakov SOŠ k 15. 9. 2020 bol 137. Maximálna kapacita SOŠ je 350 žiakov (naplnenie 39 % kapacity). Pre žiakov je vybudovaný športový areál, ktorý zahŕňa tenisové, asfaltové a futbalové ihrisko s bežeckou dráhou, pieskové doskočisko a sektor na vrh guľou a hod diskom. K výbave školy patrí aj telocvičňa, posilňovňa a bazén s príslušenstvom (PHRSR, 2020, s. 104).

SO Nová Baňa

História odborného školstva sa v meste začína v roku 1948 zriadením dvojročnej záhradnícko-ovocinárskej školy. K 1.9.1953 vznikla dvojročná poľnohospodársko-účtovnícka škola. Od 1.9.1960 bolo zriadené poľnohospodárske odborné učilište pod spoločným riadením SPTŠ a PMŠ. V školskom roku 1961/62 sa POU osamostatnilo. V roku 1971 zaniká v Novej Bani SPTŠ. Dňom 1. 9. 1981 je zriadené Stredné odborné učilište poľnohospodárske v Novej Bani. K 1. 9. 1990 bola otvorená Dievčenská odborná škola so štvorročným študijným odborom obchod a podnikanie, končiaci maturitnou skúškou. V školskom roku 1995/96 sa začínajú na škole rozvíjať vidiecke remeslá. O rok neskôr sa začína vyučovať na DOŠ nový voliteľný predmet aplikovaná ekonómia v spolupráci s neziskovou mimovládou organizáciou Junior Achievement - mládež pre budúcnosť. Od 1. 9. 2000 sa začína vyučovať učebný odbor kuchár – čašník. **Združená stredná škola** vznikla transformáciou Stredného odborného učilišťa poľnohospodárskeho a Dievčenskej odbornej školy v Novej Bani v roku 2004. Postupnou transformáciou sa vyprofilovala na školu, ktorá je svojím vzdelávacím obsahom orientovaná na rozvoj služieb. Stredná odborná

škola obchodu a služieb vo svojom názve nesie obsah vzdelávania, je zameraná na rôzne profesie trojročných odborov a maturitných odborov, ktoré sú zamerané na rozvoj obchodu, podnikania, gastronomických služieb, poľnohospodárstva (<https://www.sosnb.sk/a/historia>, 15.9.2020). Teoretické vyučovanie je realizované v budove školy na ulici Osvety 17, v Novej Bani. Normatív vybavenosti dielní, odborných učební, tried a pracovísk praktického vyučovania je v súlade s normatívom MŠ SR. Makrointeriéry zahŕňa školské budovy, školský dvor a školské ihrisko. Pracoviská praktického vyučovania predstavujú školské dielne. Vyučovacie interiéry zahŕňajú klasické triedy, odborné učebne informatiky a účtovníctva, odborné učebne jazykov, multimediálne učebne, interaktívna učebňa, učebňa techniky administratívy, učebňa stolovania a telocvičňa (<https://cloud1f.edupage.org/cloud?z%3AYi00uFDefdU0ccrfcuT1hXbAl4jgAoeFNyGTIMB9nbsT37HOMTLCvWGjDzYK1woN>, 15.9.2020).

Gymnázium bolo založené v Novej Bani v roku 1957 ako Jedenástročná stredná škola, z ktorej sa v roku 1969 stalo gymnázium. K pôvodnému štvorročnému gymnáziu pribudlo v roku 1995 osemročné gymnázium so zameraním na cudzie jazyky. V roku 1998 bol škole Ministerstvom školstva Slovenskej republiky prepožičaný čestný názov Gymnázium Františka Švantnera. Obidva odbory štúdia poskytujú úplné stredoškolské vzdelanie. Škola sa nachádza na Bernolákovej ulici v centre mesta, tvorí ju hlavná budova a prístavba, patrí k nej školský dvor, z ktorého sa po terasovitých kaskádach schádza na univerzálne ihrisko s umelým trávnatým povrchom. Priestorovo má škola k dispozícii **12 tried (8 tried osemročného a 4 triedy štvorročného štúdia)**. Vyučovanie sa realizuje tiež v odborných učebniach, ktoré sú vybavené modernou technikou. Dopravná dostupnosť školy je veľmi dobrá, nachádza sa len niekoľko minút od autobusovej zastávky (ŠVP SS, 2019). Škola má k dispozícii 6 kmeňových tried, 2 učebne cudzích jazykov a jazykové laboratórium, odborné učebne fyziky, chémie a biológie, učebne na vyučovanie slovenského jazyka a literatúry, matematiky a geografie, 1 počítačovú učebňu, multimediálnu učebňu a **aulu s kapacitou 60 miest** na sedenie. Aulu využívame okrem vyučovania aj na besedy a prednášky, či spoločenské podujatia pre deti a rodičov. V škole sa nachádza **školská knižnica, odborná knižnica** prírodných vied, sklad učebníc a 9 kabinetov pre vyučujúcich. Vybavenie kabinetov sa neustále dopĺňa a zlepšuje v rámci rozpočtu, resp. v spolupráci s rodičovským združením. Priebežne dopĺňame nové učebné pomôcky a učebnice. Škola nemá vlastnú telocvičňu ani jedáleň. Vyučovanie telesnej výchovy sa realizuje na **školskom ihrisku s umelým trávnatým povrchom**, v učebni športu a v herni stolného tenisu, v spolupráci so Strednou odbornou školou Nová Baňa v jej telocvični, v priestore posilňovne TABO, ako aj na priľahlých športových ihriskách patriacich mestu Nová Baňa. Stravovanie žiakov a zamestnancov školy je zabezpečené v školskom bufete a v jedálni Strednej odbornej školy Nová Baňa. Škola nemá bezbariérový prístup. V rámci zlepšenia podmienok priebežne realizujeme úpravy interiéru a exteriéru školy (ŠVP SS, 2019).

Školské jedálne

V okrese Žarnovica sa nachádza 10 školských stravovacích zariadení. Celková kapacita zariadení predstavuje v roku 2020 celkovo 915 miest. počet stravníkov až do roku 2020 narastal. Kapacita stravovacích zariadení v jednotlivých SO je vyrovnaná. Vývoj využitia kapacít je rozdielny v meste Nová Baňa a Žarnovica. V Žarnovici dochádza k poklesu počtu stravníkov od roku 2015.

Školské jedálne	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Okres Žarnovica											
Počet	9	9	9	9	9	9	10	10	10	10	10
Kapacita	765	765	801	801	831	832	852	880	900	923	915
Stravníci	1 845	1 739	1 689	1 650	1 669	1 813	1 778	1 803	1 866	2 157	2 085
Mesto Nová Baňa											
Počet	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3
Kapacita	200	200	200	200	200	200	220	248	244	247	247
Stravníci	714	633	613	633	591	649	622	638	665	707	780
Mesto Žarnovica											
Počet	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kapacita	224	224	260	260	260	260	260	260	260	260	240
Stravníci	523	530	527	459	477	506	500	499	482	546	447

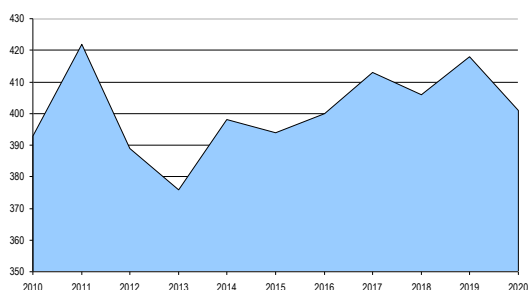
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Záujmové vzdelávanie

V okrese Žarnovica boli v roku 2020 zriadené 2 základné umelecké školy. V každom meste je alokovaná jedna škola. Počet žiakov v týchto zariadeniach klesá. K poklesu došlo hlavne z dôvodu pandemických opatrení COVID - 19.

Základné umelecké školy											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Okres Žarnovica											
Počet	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Žiaci	694	718	662	671	672	677	684	727	743	758	649
Učelia	35	39	43	40	44	41	40	42	45	43	41
Mesto Nová Baňa											
Počet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Žiaci	393	422	389	376	398	394	400	413	406	418	401
Učelia	19	21	24	24	28	26	25	24	25	25	25
Mesto Žarnovica											
Počet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Žiaci	301	296	273	295	274	283	284	314	337	340	248
Učelia	16	18	19	16	16	15	15	18	20	18	16

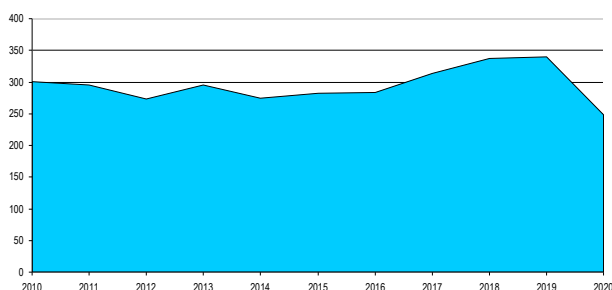
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Nová Baňa

Obrázok: Vývoj počtu žiakov v ZUŠ

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Žarnovica

SO Žarnovica

Centrum voľného času (CVČ) je zriadenou rozpočtovou organizáciou mesta, ktoré zabezpečuje výchovno-vzdelávaciu, záujmovú, klubovú a rekreačnú činnosť detí, mládeže a dospelých vo veku predškolskom až do 30 rokov veku. CVČ poskytuje svoje aktivity v rôznych voľnočasových oblastiach. V školskom roku 2020/2021 išlo o **ľudové tance a spev** „Prvosienka“ (10 žiakov); - herňa Klub; **moderný tanec** –HIP HOP (10 žiakov); kolký (15 žiakov); **spolok extrémnych športov** (12 žiakov); **futbal** – predprípravka, prípravka, mladší žiaci, starší žiaci, dorast (60 žiakov); **karate** – začiatčníci, pokročilí (12 žiakov); zumba, step aerobic, fit klub, mažoretky (10 žiakov); pohybové hry MŠ (12 žiakov) a detská atletika ZŠ (10 žiakov). Celkový počet žiakov k 15. 9. 2020 bol 151 (predpokladaný záujem bol 278 členov - 54,31 %). Centrum voľného času dostatočne pokrýva ponuku voľnočasových aktivít v mesta Žarnovica a má potenciál ďalej napredovať.

ZUŠ Žarnovica svojim hudobným, výtvarným, literárno-dramatickým a tanečným odborom poskytuje umelecké vzdelávanie žiakom so zvýšeným záujmom a predpokladmi o umeleckú tvorbu. ZUŠ sídli v kultúrnom dome, ktorý prešiel rozsiahlou rekonštrukciou v rokoch 2012-2013. Škole pribudli nové priestory, ako tanečná sála, výtvarný ateliér a niekoľko nových tried. K 15. 9. 2020 školu navštevovalo 232 žiakov (pokles oproti roku 2019 o 63 žiakov) (niektorí žiaci navštevujú viac predmetov preto oficiálne ide o 248 žiakov). **Maximálna kapacita ZUŠ je 430 žiakov**, súčasná miera naplnenia kapacity je 53,95 %. Záujemcom je k dispozícii 12 tried v rámci hudobného

odboru (134 žiakov/kapacita 170 žiakov), 2 triedy výtvarného odboru (83 žiakov/kapacita 160 žiakov), 1 trieda tanečného odboru (31 žiakov/kapacita 70 žiakov). (Správa_ZUŠ Žarnovica o_výchovno-vzdelávacej_činnosti 2019-2020). Od septembra 2020 nie je otvorený literárno-dramatický odbor z dôvodu zlej finančnej situácie a z dôvodu nízkeho úväzku učiteľa (PHRSR, 2020, s. 103).

SO Nová Baňa

Základnú umeleckú školu v Novej Bani navštevuje 152 žiakov od materskej školy až po ukončenie strednej školy. Zameranie školy: Základná umelecká škola v Novej Bani poskytuje mladšej generácii možnosť rozvíjať svoj talent a nadanie v oblasti **hudobného, výtvarného a dramatického umenia**. Škola sídli v budove mesta. Škola je umiestnená v užšom centre mesta, pri nákupných strediskách a Centre voľného času. Pri škole sa nachádzajú autobusové zástavky, čo je výhodné pre dochádzajúcich žiakov. Dostupnosť školy je pre žiakov mesta a z rôznych častí spádových oblastí mesta aj okolitých obcí dobrá. Vyučovanie na škole je sústredené v jednej budove na Kollárovej ulici č. 5, kde je **18 vyučovacích tried** na individuálne i skupinové vyučovanie a koncertná sála. V priestoroch bývalých bytov je od školského roku 2009/2010 na prízemí presťahované dychové oddelenie a na poschodí sa presťahoval výtvarný odbor. **Kapacita žiakov je cca 420**. Školu navštevujú žiaci hlavne z mesta Nová Baňa a z rôznych častí spádových oblastí mesta ako aj okolitých obcí. Škola okrem žiakov s požadovanými umeleckými schopnosťami vychováva mnoho nadaných aj výrazne talentovaných žiakov, o čom svedčia dlhodobé vynikajúce výsledky školy. Takýmto žiakom môže byť pridelená forma rozšíreného vyučovania. Dobré výsledky škola dosahuje hlavne vďaka vysokej odbornosti a pedagogickej spôsobilosti pedagogického zboru. Počet učiteľov sa upravuje podľa potreby školy a hlavne počtu prijatých žiakov. Všetci pedagogickí zamestnanci majú požadovanú pedagogickú a odbornú spôsobilosť. V prípade ne kvalifikovanosti škola bude motivovať a dávať priestor zamestnancovi pre dosiahnutie požadovaného vzdelania. Každý vyučujúci je osobnosťou, ktorá odovzdáva žiakom svoje skúsenosti z vlastnej hudobnej výtvarnej tvorby a literárno-dramatickej tvorby. V práci využívajú nové poznatky, formy a metódy vyučovania získané ďalším vzdelávaním učiteľov (<https://zusnovabana.edupage.org/a/6731>, 12.9.2020).

CVČ Nová Baňa patrí do siete školských zariadení mesta. Jeho poslaním je ponúkať zmysluplné aktivity pre deti a mládež v ich voľnom čase. Centrum voľného času organizuje **výchovno-vzdelávaciu, záujmovú, rekreačnú, športovú činnosť pre deti a mládež**, prípadne ich rodičov. Rozvíja záujmy, vytvára podmienky na zdokonalovanie praktických zručností, podieľa sa na formovaní návykov užitočného využívania voľného času detí a mládeže, na rozvíjanie talentu, špecifických vlastností a tvorivosti detí a mládeže. CVČ funguje počas celého roka s množstvom krúžkov, akcií a podujatí, ktoré organizujeme. Pravidelná záujmová činnosť: v období školského roka u nás funguje množstvo záujmových útvarov, súborov, kurzov a klubov. Príležitostná činnosť: formou jednorázových alebo pravidelne sa opakujúcich podujatí a súťaží (mestského, okresného, regionálneho). Naše školské zariadenie v spolupráci s Krajským školským úradom v Banskej Bystrici je organizátorom okresných súťaží a olympiády vyhlásené Ministerstvom školstva Slovenskej republiky. Letná činnosť: ani v lete neoddychujeme, pripravujeme pre Vás letné pobytové, prímestské tábory, letné jednorázové podujatia, výlety, alebo odborné sústreďenia. Individuálny prístup – najmä vo vzťahu k zdravotne a telesne postihnutým a talentovaným deťom a mládeži a pre deti a mládež zo sociálne znevýhodneného a rodinne zanedbaného prostredia. Konzultačnú činnosť s praktickými ukážkami – formou tvorivých dielní, búrz nápadov a otvorených dverí pre deti, mládež, verejnosť a pedagogickú obec (https://www.cvcnovabana.sk/find_us/, 12.9.2020).

Vysoké školstvo

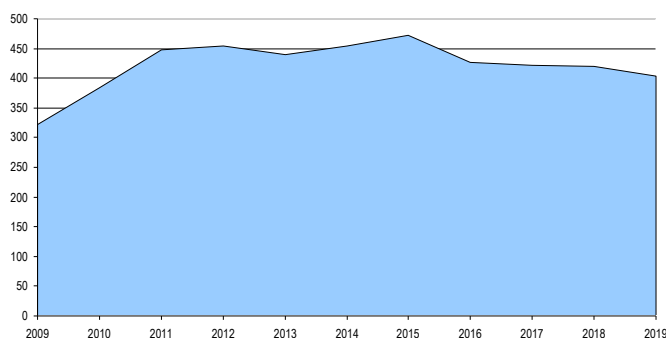
V meste Žarnovica má svoje zastúpenie Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave prostredníctvom Informačno-konzultačného strediska. V školskom roku 2020/2021 študuje externou formou na pobočke na bakalárskom stupni štúdia 85 študentov a na magisterskom stupni štúdia 35 študentov (PHRSR, 2020, s. 104).

Sociálne služby

V okrese Žarnovica bolo zriadených v roku 2019 13 zariadení poskytujúcich sociálne služby. Počet miest v týchto zariadeniach v tom istom roku činil 403. Od roku 2015 dochádza v priemere k poklesu kapacít.

Zariadenia sociálnych služieb											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Okres Žarnovica											
Počet zariadení	11	15	19	22	22	24	22	17	15	15	13
Počet miest k 31.12.	322	384	447	454	439	454	473	427	421	420	403
P.m. v zariaden. pre sen.	15	30	39	69	64	100	151	151	147	148	150
P.m. v DSS pre post. dosp.	93	131	179	199	149	183	169	170	187	194	194
P.m. v DSS pre post. deti	128	128	126	58	98	53	50	43	31	22	18
P.m. v detských domovoch	44	47	45	41	47	45	46	46	-	-	-

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obrázok: Vývoj počtu miest v zariadeniach sociálnych služieb

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

SO Žarnovica

Mesto zabezpečuje opatrovateľskú službu externe s podporou národného projektu „Podpora opatrovateľskej služby“ cez Operačný program Ľudské zdroje. Mesto dostatočne pokrýva požiadavky na túto službu. Mesto v súčasnosti nemá vlastné opatrovateľky. Stravovanie pre dôchodcov sa zabezpečuje zmluvne v spolupráci so školskou jedálňou pri ŠOŠ, Bystrická 4, Žarnovica a na jej základe funguje predaj stravných lístkov prostredníctvom KC, ktorý sa realizuje dva krát mesačne v priestoroch MsÚ Žarnovica zamestnancom úradu. Stravovanie pre dôchodcov sa zabezpečuje aj prostredníctvom školskej jedálne pri ZŠ a poskytuje sa príspevok odkázaným klientom zariadenia sociálnych služieb Samaritánka n. o.. Mesto je schopné dostatočne zabezpečiť uspokojovanie požiadaviek na zapožičanie kompenzačných pomôcok. V prípade pomôcky, ktorú by mesto nemalo, je zabezpečené v spolupráci so zariadením Samaritánka n. o. naplnenie požiadavky na zapožičanie kompenzačnej pomôcky a zariadenie bude mať požadovanú kompenzačnú pomôcku k dispozícii, zapožičia ju žiadateľovi bezplatne. Mesto je zriaďovateľom Denného centra seniorov Žarnov. Centrum je bez právnej subjektivity a je organizačnou jednotkou mesta ako súčasť Mestského úradu, ktorý ho riadi prostredníctvom svojho klientskeho centra, úseku sociálnych vecí. Centrum sa orientuje na služby sociálneho poradenstva a záujmovú činnosť seniorov (PHRSR, 2020, s. 105).

SO Nová Baňa

V meste sa nachádzajú nasledujúci poskytovatelia sociálnych služieb.

Domov sociálnych služieb Hrabiny, Rekreačná cesta I/393, Nová Baňa

Zriaďovateľom je Banskobystrický samosprávny kraj ako rozpočtová organizácia. Poskytuje sociálne služby svojim klientom, t. j. deťom a dospelým s telesným postihnutím a duševnými poruchami od narodenia do skončenia povinnej školskej dochádzky alebo do skončenia vzdelania a v prípade ďalšej prípravy na povolanie do skončenia tejto prípravy formou ambulantnej a pobytovej sociálnej služby. **Komplexná starostlivosť** zahŕňa

výchovný, vzdelávací, rehabilitačný, zdravotný a sociálny aspekt. **Kapacita zariadenia je 128 miest**, z toho DSS – 100 miest, SZ – 13 miest, ZPB – 4 miesta a RhS – 11 miest. Svoje miesto tu našli aj deti s nariadenou ústavnou starostlivosťou, ktorých je v súčasnosti 7, takže zariadenie plní funkciu aj „detského domova“. Klientmi DSS sú deti a mládež s mentálnym postihnutím a duševnými poruchami, telesným postihnutím a s kombinovaným postihnutím, ktorým sú poskytované sociálne služby formou: ambulantného, týždenného a celoročného pobytu. Počet zamestnancov: 73,7 (PRM, 2014, s52 - 55).

Stredisko: Domov dôchodcov a domov sociálnych služieb pri DSS Hrabiny Nová Baňa, Moyzesova 10, Nová Baňa

Poskytuje služby pre seniorov a dospelých zdravotne postihnutých s duševnými poruchami, telesným postihnutím s poruchami pohybového a podporného aparátu a s kombinovaným postihnutím. **Kapacita: 21 miest**, z toho DSS – 17 miest, ZPS – 4 miesta. Forma pobytu: celoročná pobytová forma. Počet zamestnancov: 10,8.

Detský domov

Detský domov v Novej Bani poskytuje dočasne náhradné prostredie pre výchovu **46 deťom** a mladým dospelým vo veku od 0 do 25 rokov. Dieťa s nariadenou ústavnou starostlivosťou musí dostať možnosť žiť v prostredí, ktoré sa svojim charakterom čo najviac podobá rodinnému prostrediu. V súčasnej dobe má 11 deťom možnosť žiť v reálnych rodinách. Jedná sa o 5 profesionálnych rodín, ktoré sú organizačnou súčasťou detského domova. Profesionálni rodičia sú zamestnanci, ktorí sa o deti starajú v ich vlastnom domácom prostredí. Tridsaťšesť deťom žije v štyroch samostatných skupinách. Samostatné skupiny možno charakterizovať ako domácnosti, situované v dvoch samostatných bytových jednotkách v budove na ulici Moyzesova č. 39 a v dvoch rodinných domoch v Novej Bani. O deti sa v každej samostatnej skupine stará päť zamestnancov. Detský domov v Novej Bani v súčasnej dobe zamestnáva 33 zamestnancov. Zriaďovateľom je ÚPSVaR Banská Bystrica (PRM, 2014, s52 - 55).

Materské centrum Gašparko

Podporné neziskové zariadenie pre rodiny s deťmi, ktoré vytvára priestor pre mamičky s deťmi a dopomáha k rozvoju osobnosti každého dieťaťa. Materské centrum je významnou súčasťou tretieho sektora na Slovensku, poskytuje priestor na sebarealizáciu každého, kto prejaví záujem o takúto činnosť, je to organizácia postavená na dobrovoľníckej práci a rozvoji svojpomoci v komunite rodín. Ide o prostredia bezpečné a priateľské k deťom, otvorené pre všetkých, poskytujúce návštevníkom možnosť individuálnych aktivít ako aj organizovaný program. Mesto aktívne spolupracuje a podporuje činnosť Materského centra Gašparko (PRM, 2014, s.48).

Zariadenia sociálnych služieb zriadené neverejnými poskytovateľmi:

Bonitas, n.o., Májová 15, Nová Baňa: ZSS:

Domov sociálnych služieb a domov dôchodcov OÁZA, Tekovská Breznica 730, cieľová skupina: seniori a občania so zdravotným postihnutím. **Kapacita: 50 miest**, z toho ZPS: 34 miest a DSS – 16 miest. Forma pobytu: celoročná pobytová forma.

DSS Zdravie, n.o., Cintorínska 20, Nová Baňa: ZSS: Denný stacionár pre seniorov

Cintorínska 20, Nová Baňa, cieľová skupina: seniori a občania so zdravotným postihnutím. **Kapacita: 20 miest**. Forma pobytu: **ambulantná forma**. V súčasnej dobe neprevádzkovaný. Mesto aktívne spolupracuje s miestnymi seniormi a zdravotne postihnutými a podporuje ich činnosti: Jednota dôchodcov Slovenska, Zväz protifašistických bojovníkov, Zväz zdravotne postihnutých, organizované pravidelné stretnutia v Dennom centre seniorov Lipa. V sociálnej oblasti **Denné centrum seniorov LIPA** organizuje veľa zaujímavých aktivít pre seniorov, ktorých cieľom je poskytnúť pomoc pre seniorov a zdravotne postihnutých, aktívne zapájať seniorov do diania života v meste, v sebarealizácii, nadväzovaní kontaktov a podobne. Mesto hradí Dennému centru seniorov LIPA výdavky na energie, vodné a stočné, poštovné a telekomunikačné poplatky + internet, prepravné na poznávací zájazd, mzdy a odvody pre predsedníčku a upratovačku DSC LIPA. Jednote dôchodcov Slovenska bola poskytnutá dotácia na zájazd. Pomoc zdravotne postihnutým mesto realizuje prostredníctvom dotácií ZO Slovenskému zväzu zdravotne postihnutých na dopravu na zájazdy spojené s poznávaním histórie a krás Slovenska (PRM, 2014, s52 - 55).

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
60-64	1603	1733	1797	1879	1950	1898	1932	1908	1843	1791	1803
65-69	1142	1180	1219	1313	1401	1518	1603	1659	1734	1787	1747
70-74	954	982	1016	993	993	1006	1026	1068	1161	1241	1367
75-79	786	792	753	761	785	784	781	819	804	813	824
80-84	497	547	567	570	559	528	548	537	548	597	574
85-89	270	284	291	307	322	332	335	308	302	285	296
90-94	68	77	84	94	107	112	127	135	155	156	157
95-99	22	12	11	7	14	20	25	28	31	40	47
100-104	0	2	6	4	1	2	1	2	2	5	10
105-109	0	0	0	0	1	1	2	2	2	2	2
spolu	5342	5609	5744	5928	6133	6201	6380	6466	6582	6717	6827

Zdravotnícke služby

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj počtu zariadení zdravotníckych služieb. Okres je z hľadiska týchto služieb značne poddimenzovaný. Zdravotnícke služby nie sú centralizované ani v jednom meste. Poskytovanie základnej zdravotnej starostlivosti v jednotlivých obciach je obmedzené poväčšinou na ambulancie praktických lekárov.

Poskytovanie zdravotníckej starostlivosti											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Okres Žarnovica											
A	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E	5	7	6	6	6	4	9	8	9	9	9
F	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
G	11	14	12	12	11	13	13	12	15	11	10
H	6	7	6	6	5	5	5	6	5	4	4
I	10	10	9	10	10	10	10	10	10	10	9
J	4	5	5	5	5	6	4	2	2	2	3
K	33	31	34	25	29	25	28	26	26	25	29
L	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

A	Polikliniky samostatné (úz. a z. z.)
B	Nemocnice všeobecné a špecializované
C	Transfúziologické a hematologické oddelenia
D	Liečebne, domy ošetrovateľstva, hospice, zar. biomed. výskumu
E	Lekárne a výdajne liekov
F	Výdajne zdravotníckych pomôcok spolu
G	Samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých
H	Samostatné ambulancie praktického lekára pre deti
I	Samostatné ambulancie praktického lekára stomatóloga
J	Samostatné ambulancie praktického lekára gynekológa
K	Samostatné ambulancie lekára špecialistu
L	Rýchla zdravotnícka pomoc

SO Žarnovica

V súčasnosti pôsobí na území mesta Žarnovica niekoľko zdravotníckych ambulancií. Mesto nemá vlastnú polikliniku či nemocnicu. Najrozsiahlejšiu ponuku zdravotníckych služieb zabezpečuje Zdravotné stredisko (Poliklinika Žarnovica), kde pôsobí 11 odborných ambulancií (praktický všeobecný lekár – 2, detský lekár – 1, gynekologická ambulancia, stomatologická ambulancia – 3, internista, chirurg, rehabilitácia, diabetológia) a ambulantná pohotovosť pre dospelých, čo je pokles oproti roku 2014 o 2 ambulancie.

Poskytovanie zdravotníckej starostlivosti											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mesto Žarnovica											
A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E	3	3	3	3	2	2	3	3	3	2	3
F	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
G	3	3	2	1	2	2	3	4	4	3	3
H	2	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2
I	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3
J	1	1	2	2	2	3	2	1	1	1	1
K	4	3	6	6	8	6	7	9	8	7	12
L	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Avšak, v rokoch 2020/2021 zdravotnícke stredisko prebieha rekonštrukciou v rámci projektu Centra integrovanej zdravotníckej starostlivosti. Budova je vo vlastníctve Mestského podniku služieb. V rámci projektu je v stredisku plánovaná prevádzka 15 ambulancií. Terajšie pokrytie zdravotníckych služieb je rozšírené o 1 ambulanciu rádiológie a presťahovanú ambulanciu urológie. V objekte Lekárne Althea pôsobí 9 ambulantných pracovísk – praktický všeobecný lekár (2), kožná ambulancia, gynekologická ambulancia, očná ambulancia, psychiatrická ambulancia (2), logopéd. Na území mesta existuje jedna súkromná neurologická ambulancia, 3 lekárne a svoju stanicu tu má Záchranná a dopravná zdravotná služba. Väčšina ambulancií však v meste nefunguje celotýždne, ale len stanovený počet dní v týždni. Najbližšia dostupná nemocnica sa nachádza v Žiari nad Hronom. Vybrané odborné ambulancie využívajú obyvatelia v Žarnovici aj v Novej Bani (PHRSR, 2020, s. 101).

SO Nová Baňa

V roku 2008 bola zrušená nemocnica v Novej Bani, čo skomplikovalo pacientom dostupnosť zdravotnej starostlivosti, pretože musia cestovať do nemocníc v Žiari nad Hronom, vo Zvolene a v Banskej Bystrici. Akútnu a neodkladnú zdravotnú starostlivosť poskytujú **Rýchla lekárska pomoc** v Novej Bani a Rýchla zdravotná pomoc v Žarnovici. Zdravotnú starostlivosť v meste zabezpečuje viacero všeobecných a odborných súkromných lekárov, ktorí poskytujú základné zdravotné ošetrovanie (PRM, 2014, s.52):

Poskytovanie zdravotníckej starostlivosti											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mesto Nová Baňa											
A	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E	2	3	3	3	4	2	4	4	4	4	4
F	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
G	5	8	7	7	6	8	8	7	7	7	6
H	4	4	3	3	3	3	3	4	3	2	2
I	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4

J	3	4	3	3	3	3	2	1	1	1	2
K	29	28	28	19	21	19	21	17	18	18	17
L	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Ambulancie lekárov nie sú sústredené na jednom mieste, ale vo viacerých objektoch, napr. v areáli bývalej nemocnice, v budove spoločnosti **Mediform, Poliklinika, Nová Baňa**, Cintorínska 20, prípadne sú ambulancie umiestnené v súkromných rodinnom dome poskytovateľa. Okrem toho je v meste Nová Baňa v prevádzke jedno **súkromné laboratórium, röntgenové a sonografické pracovisko, jedno rehabilitačné oddelenie vrátane ambulancie a jedna Agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti** ADOS-BONA FIDE, s.r.o.. V meste sa nachádzajú 3 lekárne: Lekáreň Medea, Lekáreň Horná, Lekáreň Dr. Max (PRM, 2014, s.52 - 53).

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0-4	1179	1213	1200	1196	1162	1112	1126	1138	1137	1153	1208
5-9	1150	1171	1151	1163	1172	1188	1200	1189	1180	1155	1124

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
spolu	5342	5609	5744	5928	6133	6201	6380	6466	6582	6717	6827

Kultúra

SO Žarnovica

Mesto má zriadenú mestskú knižnicu s knižničným fondom 10 228 knižničných jednotiek k 31.12.2018. Snahou knižnice je v najbližších rokoch obohatiť knižný fond, organizovať pravidelné kultúrne podujatia pre všetky vekové kategórie, zabezpečiť technické vybavenie pracoviska (kvalitná tlačiareň, príp. ploter) a tiež presťahovať sa do rekonštruovaných priestorov gotického kaštieľa. Pre realizáciu kultúrnych podujatí je k dispozícii kultúrny dom s kapacitou 220 miest, ktorý sa prenajíma a jeho súčasťou je aj Základná umelecká škola. Kultúrny dom nedisponuje dostatočným technickým vybavením a ozvučením. Pre kultúrne akcie väčšieho rozsahu sa využíva športový štadión. V meste pôsobia rôzne kultúrne organizácie a spolky (napr. spevácky zbor Žarnov, Miestny odbor Matice Slovenskej, Mestský mládežnícky parlament, ochotnícke Divadlo Pri pekárni). Počas celého roka sa na území mesta Žarnovica koná množstvo kultúrnych podujatí rôznorodého spektra. Tradične prvým býva Novoročný koncert dychovej hudby Hodrušanka, nasleduje fašiangový sprievod, posledný marcový týždeň sa koná Týždeň slovenských knižníc (Mestská knižnica), posledný apríl je tradične spojený so stavaním mája. Tradičný Žarnovický jarmok býva od roku 2008 na konci mesiaca jún. Za najväčšie podujatie kultúrnospoločenského charakteru možno považovať podujatie „DNI MESTA“, ktoré sa pravidelne v septembri organizuje od roku 2014. Od roku 2010 sa v meste na mestskom trhovisku pravidelne konajú Vianočné trhy a spoločne s Farským úradom sa v Kostole Sv. Petra a Pavla konajú vianočné koncerty. Mesto pre podporu aktívnych združení v oblasti kultúry a športu so zameraním na verejnoprospešný účel poskytuje dotácie na základe VZN č. 7/2020 o poskytovaní dotácií z rozpočtu mesta Žarnovica. Na území okresu Žarnovica sa nachádza podľa Štatistického úradu SR iba jedno múzeum, a to Pohronské múzeum v Novej Bani, ktorého zriaďovateľom je Banskobystrický samosprávny kraj. V meste Žarnovica, ako aj v celom okrese sa nenachádza žiadne múzeum, kino, divadlo ani galéria. Z hľadiska počtu kultúrnych inštitúcií sa okres Žarnovica nachádza na chvoste v porovnaní s inými okresmi kraja (PHRSR, 2020, s. 106).

SO Nová Baňa

V súčasnosti sú v meste vybudované a v prevádzke nasledovné zariadenia:

Kino VATRA

K 30.11.2012 bola ukončená prevádzka kina z dôvodu nízkeho záujmu občanov a finančnej náročnosti **digitalizácie kina**. V súčasnosti sa tu organizujú videoprojekcie, koncerty a iné kultúrne podunatia. V budove sa nachádza pracovisko Oddelenia kultúry a informácií MsÚ v Novej Bani (PRM, 2014, s. 55 - 56).

Mestská knižnica

Sídlo knižnice sa nachádza na ul. Andreja Kmeťa, pozostáva z troch oddelení: oddelenie pre deti a mládež tvorí jedna veľká miestnosť, ktorú si mladí čitatelia vymaľovali sami, oddelenie pre dospelých – jeho služby sú určené čitateľom nad 15 rokov, v tomto oddelení je pre čitateľov k dispozícii aj čítareň s ponukou novín a časopisov a oddelenie náučnej literatúry - nachádza sa v ňom odborná literatúra uložená tematicky, podľa vedných odborov. V roku 2019 bol celkový fond knižnice je **23795 knižných titulov**. Neustále sa zvyšujúce finančné nároky na obstaranie kníh majú za následok tiež zvyšujúce sa nároky na ochranu knižničného fondu. Mestská knižnica, tak ako každá iná inštitúcia, je povinná vytvoriť podmienky na účinnú ochranu majetku zverného do jej správy, ktorého neoddeliteľnú súčasť tvoria knižničné dokumenty. Počas rokov 2013-2014 boli realizované projekty s cieľom zabezpečiť ochranu knižného fondu prostredníctvom zaobstarania elektromagnetického systému. Ochrana knižného fondu nie je luxusom, ale nevyhnutnou náležitosťou kultúrneho života (PRM, 2014, s. 55 - 56).

Pohronské múzeum

Vzniklo v roku 1952 z iniciatívy zberateľa starožitností – Antona Solčianskeho, jeho prvého správcu. V súčasnej dobe múzeum dokumentuje historický vývoj stredného Pohronia, predovšetkým bývalého slobodného kráľovského a banského mesta Nová Baňa. Zriaďovateľom múzea je Banskobystrický samosprávny kraj. **Pohronské múzeum** sídli v budove niekdajšej radnice, pôvodne štvorpodlažnej gotickej stavbe z 2. polovice 14. storočia, zbarokizovanej v polovici 18. storočia, ktorá je národnou kultúrnou pamiatkou (PRM, 2014, s. 55 - 56).

Denné centrum seniorov LIPA

Zabezpečuje priestory pre stálu klubovú činnosť seniorov, **členov Speváckej skupiny JESIENKY**, dychovky, Jednoty dôchodcov Slovenska a členov Zväzu invalidov, členov Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov.

Informačné centrum mesta Nová Baňa

So sídlom na Námestí slobody poskytuje svojim návštevníkom všeobecné informácie o regióne, kontakty na firmy a inštitúcie nachádzajúce sa v meste Nová Baňa a jej okolí, informácie o možnostiach turistiky a športu, ubytovacích a stravovacích zariadeniach, príchody a odchody autobusov a vlakov na celkom území Slovenska. Ďalej ponúka služby ako napríklad: kopírovanie, faxovanie, viazanie dokumentov, služby spojené s plošnou a občianskou inzerciou predaj suvenírov, informačného a propagačného materiálu, pohľadnice, turistické mapy, Novobanské noviny, ponúka ubytovanie v súkromí (PRM, 2014, s. 55 - 56).

Podpora folklóru a tradícií prostredníctvom kultúrnych zoskupení

Na kultúrno-spoločenskom dianí sa okrem samotného mesta Nová Baňa, kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií, intenzívne podieľajú aj občianske združenia, spolky a záujmové zoskupenia. Vystupujú a reprezentujú mesto nielen v rámci Slovenska, ale ho propagujú aj v cudzine. V meste Nová Baňa sú organizované každoročne rôzne kultúrne podujatia, programy profesionálnych umelcov, poskytuje priestor pre rozvíjanie záujmovo-umeleckej činnosti, ktorá je významným prostriedkom rozvíjania tvorivých schopností obyvateľov mesta. V meste sa postupne vytvorila tradícia organizovania nasledovných populárnych podujatí, ktoré každoročne priťahnu záujemcov z celého Slovenska a okolitých krajín: **Novobanskí heligonkári, Melekova divadelná Nová Baňa, Víťanie leta, Tradičné ľudové remeslá – mesto od roku 1994 pravidelne organizuje tradičné podujatia ľudových remesiel v čase vianočných, veľkonočných, Výstava AMFO, Fakľový sprievod a Annabál.**

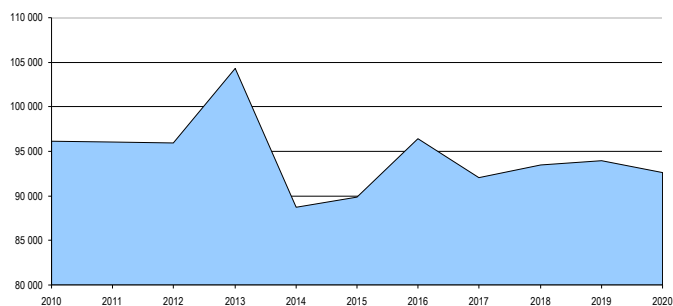
Ďalšie kultúrne služby

V okrese Žarnovica sa nachádza 11 verejných knižníc. Samotné mestá majú zriadené po jednej knižnici. Ostatné knižnice sú zriadené v rámci jednotlivých obcí SO Žarnovica a SO Nová Baňa. Knižničný fond mestských knižníc tvorí cca. tretinu fondu obidvoch SO. V roku 2020 bolo evidovaných v knižniciach 92636 knižných publikácií.

Knižnice verejné	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Okres Žarnovica											

Spolu	14	14	14	15	13	12	13	12	12	12	11
Knižné jednotky	96 116	96 069	95 976	104 350	88747	89 830	96 458	92 049	93 488	93 923	92 636
Mesto Nová Baňa											
Spolu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Knižné jednotky	25 965	26 623	26 438	25 809	20787	20 910	21 578	22 468	23 066	23 795	23 898
Mesto Žarnovica											
Spolu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Knižné jednotky	11 222	11 451	11 613	11 775	9412	9 772	10 109	10 242	10 510	10 623	9 317

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obrázok: Vývoj počtu knižných jednotiek

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

V súčasnosti sa v okrese Žarnovica nenachádza ani jedna prevádzka komerčného kina. V obidvoch mestách bola činnosť ukončená v roku 2012.

Kiná											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Okres Žarnovica											
Počet	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Kapacita	550	550	550	0	0	0	0	0	0	0	0
Premietacie sály	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Mesto Nová Baňa											
Počet	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Kapacita	302	302	302	0	0	0	0	0	0	0	0
Premietacie sály	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Mesto Žarnovica											
Počet	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Kapacita	248	248	248	0	0	0	0	0	0	0	0
Premietacie sály	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
20-24	2134	2070	1982	1905	1842	1721	1638	1574	1498	1442	1432
25-29	2167	2207	2188	2164	2136	2061	1978	1899	1829	1743	1648
30-34	2167	2196	2185	2107	2057	2092	2101	2059	2028	1977	1916
35-39	1960	1995	2058	2166	2137	2121	2099	2096	2033	1985	1998
40-44	1748	1778	1774	1751	1881	1937	1976	2032	2146	2119	2100
45-49	1833	1831	1848	1827	1755	1751	1738	1740	1720	1880	1940
50-54	1978	1883	1831	1830	1865	1817	1813	1820	1795	1707	1708

spolu	13987	13960	13866	13750	13673	13500	13343	13220	13049	12853	12742
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Šport

SO Žarnovica

Dominantnou súčasťou športovej infraštruktúry mesta je Mestský športový areál spájaný so známou súčasťou plochou dráhou. S ňou sa spája tradícia usporadúvania rôznych plochodrážnych podujatí zastrešených domácim klubom Speedway Club Žarnovica. Mesto má už 6 rokov pripravený projekt revitalizácie celého mestského športového areálu. Hlavným zámerom revitalizácie je zatraktívniť priestory areálu ako aj rozšíriť a skvalitniť služby pre športové a voľno časové aktivity. Hlavnou funkciou areálu bude poskytnutie viacúčelovej sály s kapacitou 300 miest na sedenie, doplnkové služby, kaviareň, ubytovanie a administratíva. Tiež je plánovaná úprava budovy depa /sociálne zariadenie/ a tribúny pri tenisových kurtoch, úprava multifunkčnej športovej plochy, skladov náradia a techniky, prístrešku pre služobné vozidlá, vrátnice, komunikácie a spevnených plôch, sadové úpravy, oplstenie a osvetlenie areálu, inžinierske siete - prípojky. Projekt je realizovaný postupne prevažne z vlastných zdrojov mesta (PHRSR, 2020, s. 107).

SO Nová Baňa

O rozvoj športu v meste sa starajú viaceré športové kluby a občianske združenia na báze dobrovoľnosti. V meste sa nachádzajú nasledovné športoviská a rekreačné zariadenia: **ihrisko „Na Hline“**, Hokejový klub Nová Baňa, **mestské futbalové ihrisko**, Mestský futbalový klub Nová Baňa, **biliardová hala Nad Hrádzou**, Športový klub POOLO Nová Baňa, zatiaľ súkromný. Objekt určený pre členov klubu, neskôr by mala byť prístupná aj pre verejnosť. V meste sa nachádza **stolnotenisová hala** pri Zlatom Bažante, Stolnotenisový klub Nová Baňa, tenisový kurt (antuka), Tenisový klub Sedmička Nová Baňa, tenisový kurt (antuka), súkromné tenisové ihrisko, plážové volejbalové ihrisko na Tajchu, Penzión Tajch, Nová Baňa, Banský dvor. **Športoviská v kempe** poskytujú dostatočný priestor pre každého. Nachádzajú sa tu volejbalové ihrisko, badmintonové ihrisko, v tesnej blízkosti areálu sa nachádzajú **tenisové kurty**. Je tu **multifunkčné ihrisko** na ul. Štúrova s možnosťou prenájmu Gymnázium F. Švantnera, Nová Baňa. K dispozícii je **telocvičňa SOŠ** s možnosťou prenájmu, Stredná odborná škola obchodu a služieb, Nová Baňa, ďalej telocvičňa v areáli ZŠ J. Zemana s možnosťou prenájmu. **Multifunkčné ihrisko** sa nachádza aj v areáli ZŠ J. Zemana s možnosťou prenájmu. Voľne prístupné ako pre verejnosť, tak aj pre návštevníkov mesta, sú mestské verejné športoviská na ulici Štúrova a na ulici Školská s umelým povrchom pre **basketbal a futbal**. Na ulici Pod sekvojou je **vybudovaný športový areál**. Pozostáva z multifunkčného ihriska s umelým povrchom, detského ihriska s možnosťou zábavy pre deti vo veku do 12 rokov a z freerun parku. V letnom období je možnosť rekreácie v rekreačnej oblasti **Tajch pri vodnej nádrži**. Na vodnú turistiku sa využíva rieka Hron, okolitá príroda ponúka možnosti na turistiku s množstvom turistických chodníkov, pričom jedným z nich je náučný chodník Vojšin, ktorého trasa vedie od obce Malá Lehota po miestnu časť Stará Huta - Starohutiansky vodopád a novovybudovaný náučný chodník Zvonička, ktorého trasa vedie z rekreačného areálu Zvonička cez Červenú skalú, Havraníu skalú a Háj až po pútnické miesto Kohútovo. ďalej sa tu nachádza NCH Zbojnícke studničky a Banícky NCH. V zimnej sezóne na využívajú **dve lyžiarske strediská** s vlekmí na Drozdove a na Hubačove, ktoré sú v zime navzájom pospájané **bežeckými traťami** (PRM, 2014, s.24).

Vývoj cieľových skupín

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
10-14	1375	1403	1355	1303	1254	1207	1165	1149	1172	1182	1195
15-19	1733	1640	1577	1513	1453	1428	1405	1349	1286	1243	1198
20-24	2134	2070	1982	1905	1842	1721	1638	1574	1498	1442	1432
25-29	2167	2207	2188	2164	2136	2061	1978	1899	1829	1743	1648
30-34	2167	2196	2185	2107	2057	2092	2101	2059	2028	1977	1916
35-39	1960	1995	2058	2166	2137	2121	2099	2096	2033	1985	1998
40-44	1748	1778	1774	1751	1881	1937	1976	2032	2146	2119	2100
45-49	1833	1831	1848	1827	1755	1751	1738	1740	1720	1880	1940

spolu	15117	15120	14967	14736	14515	14318	14100	13898	13712	13571	13427
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

5 HOSPODÁRSTVO

SO BANSKÁ ŠTIAVNICA

Súkromný sektor v meste Banská Štiavnica tvoria právnické osoby - ziskové a fyzické osoby podnikatelia. Celkový počet fyzických osôb v okrese Banská Štiavnica dlhodobo klesá. Kým v roku 2010 bolo v okrese evidovaných 1615 fyzických osôb podnikateľov, v roku 2020 ich počet klesol na 1207.

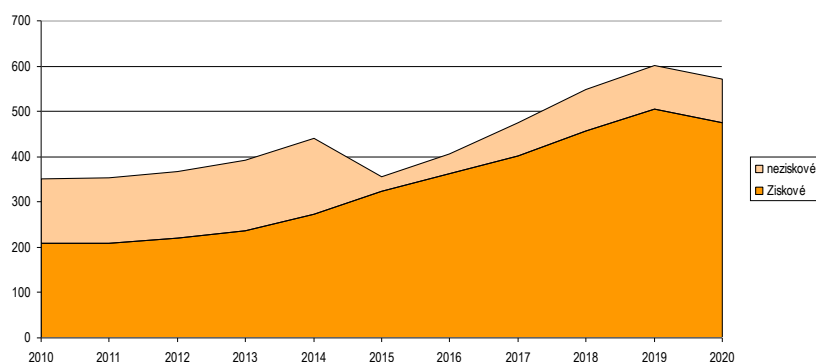
Fyzické osoby podnikatelia											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Fyzické osoby podnikatelia	1615	1607	1576	1518	1408	1327	1294	1293	1221	1253	1207
m. Banská Štiavnica											
Fyzické osoby podnikatelia	1 129	1 139	1 126	1 078	1 009	935	918	924	853	867	857
Živnostníci	1 073	1 083	1 071	1 011	940	891	873	881	810	834	829

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Vývoj počtu právnických osôb v okrese zaznamenal stúpajúcu tendenciu. Do roku 2020 stúpol ich počet na 743. Z tohto počtu bolo 571 obchodných spoločností. Celkový nárast za sledované obdobie predstavoval 138 %.

Právnické osoby											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Právnické osoby spolu	492	500	520	559	615	466	525	615	706	774	743
Obchodné spoločnosti	239	242	254	283	320	388	429	479	536	600	571
Družstvá	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Štátne podniky	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Rozpočtové organizácie	35	35	35	35	35	34	34	34	34	34	35
Príspevkové organizácie	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3
Ostatné organizácie	213	218	226	237	256	40	58	98	132	136	133
m. Banská Štiavnica											
PO spolu	352	354	367	392	440	355	406	474	549	601	572
Ziskové	210	209	220	236	274	323	362	402	457	506	474
neziskové	142	145	147	156	166	32	44	72	92	95	98

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obrázok: Vývoj počtu právnických osôb v meste Banská Štiavnica

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

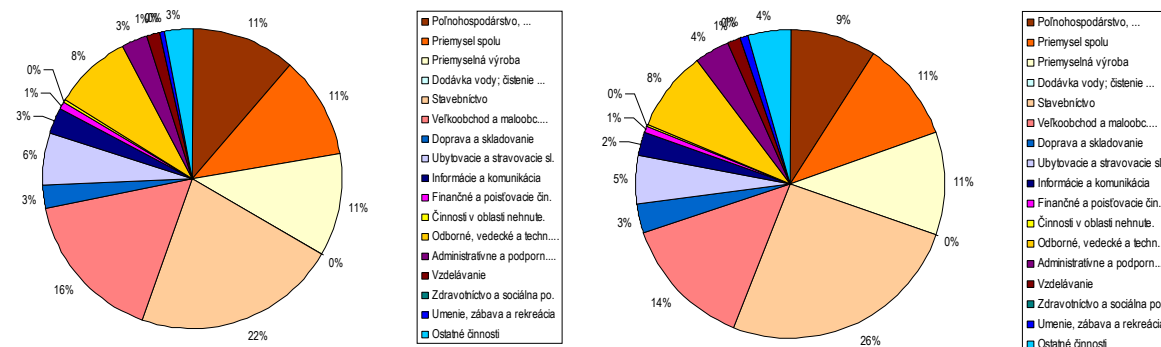
V samotnom meste Banská Štiavnica bol zaznamenaný podobný prudký nárast právnických osôb - podnikateľov. Počet neziskových subjektov naopak klesal.

Štruktúra subjektov podľa hlavnej ekonomickej činnosti

Podľa ekonomickej klasifikácie NACE bolo najviac živnostníkov činných v stavebníctve, veľko a maloobchode, priemyselnej výrobe a odborných činnostiach. Výraznejší pokles nastal v prípade živnostníkov v poľnohospodárstve a priemyselnej výrobe. K poklesu došlo aj v prípade ostatných nosných odvetví.

Živnostníci podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Spolu	1615	1607	1576	1518	1408	1327	1294	1293	1221	1253	1207
Poľnohospodárstvo, ...	201	191	197	197	182	164	161	141	140	135	119
Priemysel spolu	202	206	200	189	174	174	168	159	143	146	145
Priemyselná výroba	202	206	200	189	174	174	168	158	142	146	144
Dodávka vody; čistenie ...	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1
Stavebníctvo	406	403	383	378	365	354	339	340	334	351	349
Veľkoobchod a maloobc....	297	297	290	272	253	217	216	217	198	209	190
Doprava a skladovanie	47	43	51	47	35	37	33	40	37	37	41
Ubytovacie a stravovacie sl.	101	101	99	95	84	78	77	77	69	70	66
Informácie a komunikácia	46	45	47	43	37	33	33	38	41	37	33
Finančné a poisťovacie čin.	19	18	18	16	13	12	12	18	14	14	9
Činnosti v oblasti nehnute.	3	3	2	2	3	3	3	3	5	5	5
Odborné, vedecké a techn....	152	147	130	127	117	115	112	116	112	111	110
Administratívne a podporn....	51	59	62	56	53	46	50	50	46	46	49
Vzdelávanie	23	22	20	21	21	19	18	20	15	18	18
Zdravotníctvo a sociálna po.	0	4	5	3	1	5	5	4	4	5	3
Umenie, zábava a rekreácia	9	10	10	10	9	10	9	8	6	9	11
Ostatné činnosti	58	58	62	62	61	60	58	62	57	60	59

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

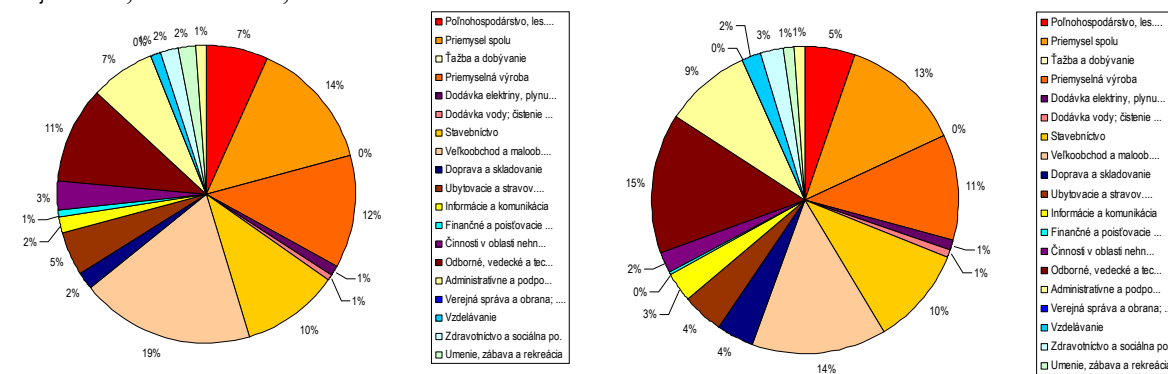
2010 2021
Obrázok: Živnostníci podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2 v %
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Štruktúra právnických osôb v okrese je nasledovná: najväčší počet právnických osôb bolo evidovaných v odvetví odborné činnosti (100), veľkoobchod a maloobchod (96), priemysel (88), stavebníctvo (71).

Právnické osoby podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Spolu	257	259	274	303	346	407	450	501	559	626	595
Poľnohospodárstvo, les....	20	22	22	24	30	29	28	29	30	35	36
Priemysel spolu	42	38	37	44	45	50	56	71	82	88	88
Ťažba a dobývanie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Priemyselná výroba	37	34	33	34	36	39	45	58	71	77	76
Dodávka elektriny, plynu...	3	3	3	8	8	8	8	8	7	7	7
Dodávka vody; čistenie ...	2	1	1	2	1	3	3	5	4	4	5
Stavebníctvo	31	30	31	33	41	53	59	65	74	81	71
Veľkoobchod a maloob....	57	59	62	67	76	91	115	101	95	102	96
Doprava a skladovanie	6	6	8	8	12	18	18	26	25	26	27
Ubytovacie a stravov....	14	16	20	22	24	19	20	24	27	30	30
Informácie a komunikácia	5	4	4	5	6	11	14	14	19	21	22
Finančné a poisťovacie ...	2	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1
Činnosti v oblasti nehn...	9	9	10	11	13	13	14	16	19	17	16
Odborné, vedecké a tec...	32	35	36	42	50	62	64	73	100	111	100
Administratívne a podpo...	21	22	23	22	25	31	30	43	48	63	63
Verejná správa a obrana;	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vzdelávanie	3	3	2	3	3	3	3	7	9	16	12
Zdravotníctvo a sociálna po.	6	5	10	12	12	16	17	19	19	20	18
Umenie, zábava a rekreácia	6	6	4	5	5	7	7	6	5	7	7
Ostatné činnosti	3	3	4	4	4	4	4	6	6	8	8

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obrázok: Právnické osoby podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2 v %
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Podnikateľské subjekty podľa počtu zamestnancov

Najviac podnikateľských subjektov podľa veľkostnej skupiny je od 0 - 49 zamestnancov. Od roku 2010 stúpol počet týchto subjektov na 306. Stredne veľké subjekty boli v okrese Banská Štiavnica evidované 4. Len jeden podnik bol vo veľkostnej skupine nad 250.

Podnikateľské subjekty podľa počtu zamestnancov											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
nezistené	13	17	23	26	50	185	231	243	288	334	284
0 - 49	229	227	237	265	284	216	213	253	266	287	306
50 - 249	14	14	13	11	11	5	5	4	4	4	4
250 a viac	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Podnikateľské subjekty podľa vlastníctva

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet a vývoj podnikov podľa vlastníctva. V roku 2020 bolo evidovaných 54 podnikov so zahraničnou účasťou. S medzinárodnou účasťou bolo evidovaných 10 podnikov.

Podnikateľské subjekty podľa vlastníctva											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Podniky spolu	257	259	274	303	346	407	450	501	559	626	595
Súkromný sektor	252	254	269	298	341	403	446	496	554	622	591
z toho zahraničné	20	22	20	21	20	19	34	47	54	56	54
z toho medzinárodné	11	12	12	12	12	12	13	13	12	11	10

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Výroba

Mesto Banská Štiavnica možno z hľadiska dosiahnutého stupňa industrializácie zaradiť k priemyselne slabšie rozvinutým mestám. V meste sú zastúpené prevažne malé a stredné podniky s počtom zamestnancov do 500. Nosnými odvetviami priemyslu na našom území sú stavebný, textilný, drevospracujúci, nábytkársky, hutnícky a potravinársky, ktoré reprezentujú najmä nižšie uvedené obchodné spoločnosti.

Stavebníctvo:

COMBIN BANSKÁ ŠTIAVNICA, s. r. o., Kysihýbelská 29, 969 01 Banská Štiavnica. Spoločnosť realizuje: vykonávanie bytových a občianskych stavieb, vykonávanie dopravných stavieb, vykonávanie inžinierskych stavieb, vykonávanie trhacích prác, činnosť vykonávaná bankým spôsobom, zriaďovanie, zabezpečovanie a likvidácia bankých diel a lomov, úprava a zušľachtovanie nerastov vykonávané v súvislosti s ich dobývaním, zriaďovanie a prevádzka odvalov a odkalísk pri uvedených činnostiach, osobitné zásahy do zemskej kôry, zabezpečovanie a likvidácia starých bankých diel, zabezpečenie a likvidácia lomov, podnikanie v oblasti nakladania s nebezpečným odpadom, podnikanie v oblasti nakladania s odpadmi, nákladná cestná doprava, nepravidelná autobusová doprava, rekonštrukcia vodovodných potrubí, monitoring potrubí kamerovým systémom, stolárstvo – služby stavebného stolárstva a tesárstva, prenájom stavebných a demolačných strojov a zariadení, odstraňovanie nánosov a štrkopieskov z vodných tokov a priehrad, geologický výskum, ložiskový geologický prieskum, terénne meračské práce, technické práce (vrtné práce, podzemné a zemné práce, odborný geologický dohľad pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej bankým spôsobom, vypracovanie geologickej štúdie a odborného geologického posudku. Do predmetu činnosti tejto spoločnosti patria aj ďalšie činnosti, ktoré sú uvedené v obchodnom registri.

SimKor, s. r. o., Trate mládeže 9/A, 969 01 Banská Štiavnica. Hlavným predmetom stavebnej činnosti je výstavba bytových domov a občianskych stavieb, výstavba priemyselných stavieb, zatepfovanie a rekonštrukcie stavieb a takisto aj rekonštrukcie historických objektov. Stavebná firma SimKor, s. r. o., poskytuje komplexné služby od zabezpečenia projektovej dokumentácie, cez poskytnutie inžinierskych činností až po realizáciu stavby na kľúč. Komplexnosť služieb dopĺňujú služby v oblasti predaja stavebného materiálu, autodopravy a prenájmu stavebných strojov. Do predmetu činnosti tejto spoločnosti patria aj ďalšie činnosti, ktoré sú uvedené v obchodnom registri (2020 SoSM, 2021, s. 62 - 68).

Textilný a kožiarsky priemysel:

SVETRO, spol. s r. o., Antolská 16, 969 01 Banská Štiavnica. Firma sa zaoberá výrobou dámskeho, pánskeho a detského vrchného pleteného ošatenia. Do predmetu činnosti tejto spoločnosti patria aj ďalšie činnosti, ktoré sú uvedené v obchodnom registri.

Stanislav Kuka – WINER, Drevená 9, 969 01 Banská Štiavnica – výroba pleteného tovaru, maloobchod a veľkoobchod, predaj dámskych ponožiek, detských ponožiek, funkčných podkolenok a ponožiek vyrobených z Coolmaxu, lyžiarskych ponožiek a podkolenok, podkolenok, poľovníckych ponožiek a podkolenok, rybárskych ponožiek a podkolenok, športových ponožiek, thermo ponožiek a podkolenok, turistických ponožiek a podkolenok, zdravotných ponožiek. V ponuke firmy je vyše 30 druhov ponožiek a podkolenok.

FALCO SK, s. r. o., Špitálska 1325/4, 969 01 Banská Štiavnica – spoločnosť založená v roku 1990 ako výrobca sokoliarskych rukavíc a tašiek sa venuje výrobe brašnárskemu a sedlárskeho tovaru a iných výrobkov z usní a podobných hmôt. Postupne sa hlavným výrobným artiklom spoločnosti stali kožené puzdrá na zbrane a doplnky pre poľovníkov. V súčasnosti je táto spoločnosť jedným z najväčších výrobcov puzdiel na zbrane na Slovensku. Do predmetu činnosti tejto spoločnosti patria aj ďalšie činnosti uvedené v obchodnom registri.

Drevospracujúci a nábytkársky priemysel:

Slovenské parkety, s. r. o., Kolpašská 1, 969 27 Banská Štiavnica. Firma sa zaoberá drevárskou výrobou, výrobou a predajom drevených mozaikových parkiet (dubové, bukové, jaseňové, javorové), priemyselných, tzv. kantových parkiet, parketových vlysov s perom a drážkou, lamiel. Do predmetu činnosti tejto spoločnosti patrí aj výroba tepla, rozvod tepla, sprostredkovateľská činnosť, maloobchodný a veľkoobchodný predaj.

FABA, s. r. o., Trate mládeže 11, 969 01 Banská Štiavnica. Spoločnosť sa zaoberá výrobou a predajom drevených briek, spracovaním dreva a drevených zvyškov bezodpadovou technológiou. Drevené briky sú vyrábané na modernej technologickej linke riadenej programovateľným automatom SIMATIC od firmy SIEMENS.

SEDALUX, a. s., Tabaková č. 1, 969 01 Banská Štiavnica. Firma sa zaoberá výrobou a predajom kožených sedacích súprav, výrobou a predajom čalúneného nábytku na mieru, servisom pre sedacie súpravy a čalúnený nábytok a pod. Do predmetu činnosti tejto spoločnosti patria aj ďalšie činnosti, ktoré sú uvedené v obchodnom registri.

Potravinársky priemysel:

ANTON ANTOL, s. r. o., Družstevná 26/4, 962 61 Dobrá Niva – prevádzka pekárne v Banskej Štiavnici, Kolpašská č. 1. Predmetom činnosti spoločnosti je pekárnska výroba, sprostredkovanie obchodu a služieb v rozsahu voľných živností, kúpa tovaru za účelom jeho predaja konečnému spotrebiteľovi (maloobchod) v rozsahu voľných živností ako aj kúpa tovaru za účelom jeho predaja iným prevádzkovateľom živnosti (veľkoobchod) v rozsahu voľných živností. Do predmetu činnosti tejto spoločnosti patria aj ďalšie činnosti, ktoré sú uvedené v obchodnom registri.

Hutnícky priemysel:

AKUTRADE, s. r. o., Antolská č. 55, 969 00 Banská Štiavnica. Predmetom činnosti spoločnosti je výroba všetkých druhov autobaterií do osobných a úžitkových automobilov, stavebnej, poľnohospodárskej, špeciálnej a úžitkovej techniky. Autoelektronika. Do predmetu činnosti tejto spoločnosti patria aj ďalšie činnosti, ktoré sú uvedené v obchodnom registri.

FOUR TRADE, s. r. o., Priemyselná 37, 965 01 Žiar nad Hronom, prevádzkareň: Antolská č. 27, 969 01 Banská Štiavnica. Hlavným predmetom činnosti je výroba odliatkov z hliníkových zliatin, ďalej sa venuje výkupu a triedeniu hliníkových odpadov, obchodná činnosť s druhotnými surovinami, nabíjanie akumulátorov, nakladanie so zvláštnymi a nebezpečnými odpadmi: trosky z výroby neželezných kovov, stery ľahkých kovov s obsahom hliníka – zinková troska – solné trosky s obsahom hliníka. Produkcia firmy je určená pre strojársky, automobilový, elektrotechnický, ale i nábytkársky priemysel.

ROTOBALANCE, s. r. o., Antolská 2, 969 01 Banská Štiavnica. Predmetom činnosti tejto spoločnosti je výroba vyvažovacích závaží a závaží pre spotrebný priemysel, spracovanie a povrchová úprava kovov. Do predmetu činnosti tejto spoločnosti patria aj ďalšie činnosti, ktoré sú uvedené v obchodnom registri. Výroba svetelnej a nesvetelnej reklamy:

RAVAFOL, s. r. o., Školská 5, 963 01 Krupina, prevádzkareň: Antolská 31, 969 01 Banská Štiavnica. Do predmetu činnosti spoločnosti patrí: reklamná a propagačná činnosť, výroba výrobkov z plastov, výroba elektronických svetelných tabúl, montáž protisľnečných fólií a clón, výroba jednoduchých výrobkov z dreva, ale aj kúpa tovaru na účely jeho predaja konečnému spotrebiteľovi (maloobchod) v rozsahu voľnej živnosti a kúpa tovaru na účely jeho predaja iným prevádzkovateľom živnosti (veľkoobchod) v rozsahu voľnej živnosti (2020 SoSM, 2021, s. 65 - 70).

Poľnohospodárstvo

AGROCOM, s. r. o. Banská Štiavnica ako podnik poľnohospodárskej prvovýroby hospodáril v roku 2020 na výmere 1076 ha poľnohospodárskej pôdy, z ktorej výmera ornej pôdy predstavovala 182,2 ha. Vysokému podielu trvalých trávnych porastov v užívaní spoločnosti zodpovedá hlavné zameranie hospodárskej činnosti - chov hovädzieho dobytku s produkciou surového kravského mlieka. Trvalé trávne porasty sú využívané na produkciu objemových krmovín, čo je seno a trávne senáže a výrazná časť z nich je využívaná na pastevný odchov HD a to na pastvu dojníc a pastevný odchov jalovic na horských pasienkoch. Na ornej pôde sú pestované hlavne krmoviny, kukurica na siláž a tiež obiloviny. Spoločnosť sa zaoberá aj chovom hovädzieho dobytku s účelom produkcie kravského mlieka a hovädzieho mäsa. Dôležitým tržným produktom je predaj chovných zvierat na ďalší chov a výkrm. Spoločnosť zodpovedne obhospodaruje i značne svahovité trvalé trávne porasty a prispieva tak ku krajínostvorbe nášho mesta a okolia. Na poľnohospodárskej pôde hospodária aj samostatne hospodáriaci roľníci (SHR). V roku 2020 vykonávalo podnikateľskú činnosť 24 SHR. SHR vykonávajú podnikateľskú činnosť v oblasti poľnohospodárskej výroby: rastlinná výroba – pestovanie obilnín, tráv a ovocinárstvo, pestovanie, množenie a vrúbľovanie okrasných drevín, tráv a kvetov živočíšna výroba - chov hovädzieho dobytku, ošipáných, kôz, oviec, králikov, hydiny, rýb a včiel iné - agroturistika v oblasti lesnej výroby - pilčícke práce, povozníctvo, prvotné obrábanie dreva, výrez nežiaducich drevín. V miestnej časti Štefultov sa nachádza záhradkárska osada. Menšie voľnočasové záhradky na základe nájomných zmlúv s Mestom Banská Štiavnica užívali záhradkári aj v lokalitách Ul. Vajanského a Hviezdoslava, Pletárska a L. Exnára (2020 SoSM, 2021, s. 65 - 70).

Okres Banská Štiavnica sa zameriava na pestovanie zemiakov a viacročných krmovín. V roku 2020 dosiahli hektárové výnosy 7,86 ton a 5,91 ton. V obidvoch prípadoch dochádza k nárastu hektárovej úrody. Hektárová úroda obilnín dosiahla cca. 4 tony.

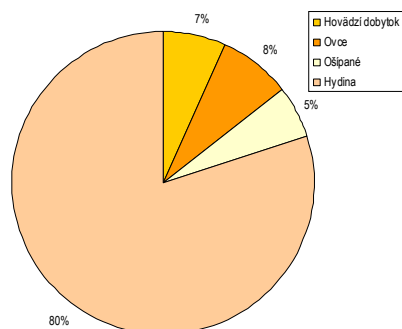
Hektárová úroda (t)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Zrniny spolu	1,51	1,74	2,69	2,1	3,44	1,57	4,11	2,26	3,71	4,01	4,14
Obilniny	1,51	1,74	2,69	2,1	3,44	1,57	4,11	2,26	3,71	4,01	4,14
Zemiaky	1,09	4,63	8,33	5,87	4,15	3,49	3,65	6,28	2,39	3,06	7,86
Viacročné krmovín...	4,16	4,47	5,13	4,98	7,51	3,69	6,69	4,38	4,88	5,81	5,91

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

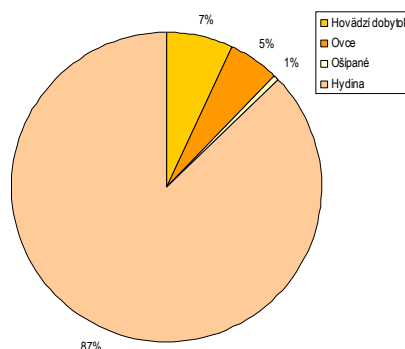
Z hľadiska živočíšnej výroby sa okres zameriava hlavne na chov hydiny, oviec a hovädzieho dobytku. Intenzita chovu oviec v sledovanom období postupne klesá. K nárastu došlo v prípade chovu hydiny a hovädzieho dobytku.

Intenzita chovu	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Hovädzí dobytok	33	29	30,7	29,8	33,1	35,5	36,1	34,4	37,6	37	35,6
Kravy	15,9	14,8	16,6	16,9	17,9	18,1	18	18,1	19,6	19,5	17,9
Ovce	38,2	34,7	35,8	33,7	35,7	38	37,9	38,1	38,9	40,9	26,8
Ošipané	26,7	13	13,1	13,8	15,7	15,7	15,1	15,3	15,9	17,7	3,2
Hydina	395	342,4	365,5	353,5	392	407,5	399,3	414,3	420,2	447,5	448,0
Sliepky	395	342,4	365,4	353,5	390,6	407,4	399,0	414,2	420,1	447,4	448,0

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

2010
Obrázok: Intenzita chovu
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

2020

Lesníctvo

Najväčším obhospodarovateľom lesných pozemkov vo vlastníctve Mesta Banská Štiavnica boli v roku 2020 Mestské lesy Banská Štiavnica, spol. s r. o. a Školské lesy pri SLTŠ Banská Štiavnica a poľnohospodárskej pôdy Agrocom, s.r.o., na základe nájomného vzťahu. Nájomné zmluvy má Mesto Banská Štiavnica uzatvorené aj s fyzickými osobami.

Na majetku vo vlastníctve mesta Banská Štiavnica sú vytvorené dva lesné celky (LC), a to: v k. ú. Banky, Banská Štiavnica, Štiavnické Bane a Vyhne je vytvorený LC Mestské lesy Banská Štiavnica – Banky, v k. ú. Banská Hodruša je vytvorený LC Mestské lesy Banská Štiavnica – Hodruša. Rozhodujúcim užívateľom lesov v

regiónu sú Mestské lesy, s. r. o., Banská Štiavnica. Ich činnosť je podrobne rozpísaná v príslušnej časti. Ďalšími užívateľmi lesov v záujmovom území sú Lesy SR a Stredisko odbornej praxe Strednej odbornej školy lesníckej v Banskej Štiavnici – Školské lesy Kysihýbel, Lesy SR, š. p., ktoré spravujú aj lesné pozemky neznámych vlastníkov. Školské lesy sú súčasťou SOŠL v Banskej Štiavnici, s ktorou tvoria jednotný pedagogický a organizačný celok. Ich účelovým poslaním je zameranie na pestovnú a ťažbovú činnosť a tréningové pracovisko, poľovný revír a strelnica pre praktickú výučbu predmetu poľovníctvo v réžii ŠL. Výnosy a zisk sčasti kryjú výdavky rozpočtu zriaďovateľa v spolupráci s lesníckymi organizáciami, odbornými a výskumnými inštitúciami domácimi a zahraničnými pri zavádzaní a šírení nových poznatkov vedy a techniky do praxe. Pre potreby praxe a výuky slúži vlastný chov koní a rybníčné hospodárstvo. Školské lesy na základe nájomného vzťahu obhospodarujú 224 ha lesných pozemkov vo vlastníctve mesta Banská Štiavnica. V Banskej Štiavnici má sídlo stredisko Lesníckej ochrany služby, ktoré patrí pod odbor ochrany lesa a manažmentu zveri Národného lesníckeho centra Zvolen. Lesnícka ochranná služba zabezpečuje rastlinnolekársku starostlivosť v lesoch Slovenska. LOS každoročne spracováva správy o stave škodcov. Získané informácie sa poskytujú zriaďovateľovi, štátnej správe, veľkým vlastníkom a obhospodarovateľom a všetkým záujemcom. LOS zabezpečuje ďalej kontrolnú, prognostickú a expertíznu činnosť z problematiky ochrany lesa, navrhuje prijatie a vykonanie opatrení na zlepšenie zdravotného stavu v lesoch a zvládnutie kalamitných situácií, kontroluje zdravotný stav lesov a navrhuje opatrenia na jeho nápravu. LOS taktiež spravuje Lesnícke arborétum v Kysihýbli, založené na výskum introdukcie a pestovania cudzokrajných lesných drevín, v r. 1900-1913. Lesnícke arborétum má výmeru 7,78 hektára, nachádza sa v ňom 260 druhov drevín. Súčasťou arboréta je Medzinárodná fenologická záhrada, v ktorej je ďalších 30 druhov drevín. Arborétum plní dôležitú výchovno-osvetovú funkciu pre širokú verejnosť, študentov škôl lesníckeho a prírodovedného zamerania a pracovníkov lesnej prevádzky (2020 SoSM, 2021, s. 70 - 72).

Zhrnutie problémov a pozitív

pozitíva	problémy
narastajúci počet podnikateľských subjektov - právnických osôb - od 2009 - 176 % (600 - 2019)	klesajúci počet podnikateľov - fyzických osôb
existencia 1 podniku nad 250 zam a 4 stredne veľkých podnikov	nízky podiel podnikateľských subjektov v oblasti stravovania a ubytovania (okr. 30)
vysoký podiel podnikov v službách - obchod, odborné, vedecké a technické činnosti	nízky podiel pobytovej turistiky v meste, vysoký podiel jednodňovej,
narastajúci počet podnikov v oblasti priemyselnej výroby (od 2009 - 109 % nárast)	vysoká závoslosť zamestnanosti na niektorých zamestnávateľoch
narastajúci počet podnikateľských subjektov v oblasti poľnohospodárstva a lesníctva (od 2009 - 114 % nárast)	nezrekonštruovaná cesta prvej triedy „I / 51 Hontianske Nemce – Banská Štiavnica – Hronská Breznica
svetovo významná kultúrna - historická hodnota mesta v zozname UNESCO	vysoká závislosť regiónu z príjmov cestovného ruchu
vysoká návratnosť turistov do mesta a regiónu	nedostatočne uplatnený integrovaný prístup k ponuke služieb cestovného ruchu - vysoká miera podnikateľského individualizmu
sústredenosť výrobných aktivít, prevádzkových a skladových areálov v jednej lokalite, v južnej časti mesta	
Banská Štiavnica je napojená na sieť železničných tratí SR jednokolejovou žel. traťou č. 154 Hronská Dúbrava – Banská Štiavnica,	
cesta III / 06518 prepájajúca mesto B.Štiavnica s mestom Žarnovica (k ceste I/65)	
narastajúci počet podnikateľských subjektov - právnických osôb - od 2009 - 176 % (600 - 2019)	
existencia 1 podniku nad 250 zam a 4 stredne veľkých podnikov	
vysoký podiel podnikov v službách - obchod, odborné, vedecké a technické činnosti	

SO Banská Štiavnica možno z hľadiska dosiahnutého stupňa industrializácie zaradiť k priemyselne slabšie rozvinutým mestám. V meste sú zastúpené prevažne malé a stredné podniky s počtom zamestnancov do 500. Nosnými odvetviami priemyslu na našom území sú stavebný, textilný, drevospracujúci, nábytkársky, hutnícky a potravinársky, ktoré reprezentujú najmä nižšie uvedené obchodné spoločnosti.

Trend ekonomických a socio-ekonomických ukazovateľov u podstatnej časti firiem a živnostníkov sa zhoršuje. Kúpna sila domáceho obyvateľstva je veľmi nízka, keď podiel na tržbách v obchodoch je odhadovaný na 35%, chalupári tvoria 25%, cudzí a návštevníci mesta 40% z objemu tržieb. Väčšina obchodov je na úrovni prežívania, časť obchodov nezvláda platby odvodov, nájomného a konkurenciu obchodných reťazcov a stoja pred

konkurzom. Podnikateľská výrobná sféra je nerozvinutá a existujúce subjekty sa udržujú s veľkým úsilím. Toto je prezentované nízkymi ziskami a následne veľmi nízkym daňovým odvodom a aj tvorbou HDP. U väčšiny firiem nie je stabilizačným faktorom dostatočný zisk, ale vlastný areál a zahraničný odbyť, ktorý je v podstatnej miere znížený o maržu pre sprostredkovateľov, alebo zahraničných vlastníkov. Takže štiavnickí zamestnaní obyvatelia majú čistý príjem tesne nad hranicou minimálnej mzdy. Firmy drevárskeho komplexu prinášajú prevažne len zamestnanosť bez odvodov daní (sú registrované mimo BŠ). Stavebné firmy vážne pociťujú stagnáciu stavebných prác a teda nedostatok investorov. Ich prosperita sa pohybuje tesne nad úrovňou úpadku, ktorá im umožňuje minimálnu reprodukciu, zisk a priemerné platy.

Lesy vo vlastníctve mesta (Mestské lesy s.r.o.) predstavujú obnoviteľný prírodný zdroj, ktorý umožňuje rozvoj naväzujúcich odvetví. Medzi tieto patrí drevársky priemysel, cestovný ruch, poľovníctvo, chovy zvery, škôlky,... Veková štruktúra lesných porastov má priaznivé rozloženie, ktoré podľa LHP má v budúcich rokoch gradujúce prírastky drevnej hmoty - etáž. Zvyšujúci sa prírastok zabezpečuje trvalú produkciu dreva ako obchodného artiklu. Avšak predaj guľatiny predstavuje najjednoduchší odpredaj tovaru bez pridanej hodnoty. Takýto odpredaj by mal byť realizovaný len v ekonomickej núdzi a pre región znamená relatívne malý prínos. Výmera lesov a drevná hmota predstavujú faktory pre výnosnú kapitalizáciu, nielen ekonomickú, ale aj socio-ekonomickú, ktorá pomôže súčasnému depresnému rozvojovému trendu v regióne a meste.

Využitie územia je hodnotené z hľadiska štruktúry krajiny, kde je viditeľné zastúpenie hlavných prvkov (lesy, PPF, vody), ktoré predstavujú zdroje zlepšujúce kvalitu života obyvateľstva. Zároveň však štruktúra krajiny obsahuje aj výskyt negatívne pôsobiacich prvkov (skládky, depónia, neúžitky, ...), ktoré pri zhodnotení celého územia poukazujú na priebeh devastácie procesu v území (ruderalizácia - zaburiňovanie, synantropizácia vegetácie, zmeny diverzity,). Druhé hľadisko je zamerané na spôsob a druh ekonomického využitia, ako aj intenzitu využívania. Toto hľadisko sa vzťahuje na hlavné prvky súčasného využívania, ktoré prinášajú socio-ekonomický efekt (lesy, poľnohospodárske pôdy, vody). Potom lesy majú perspektívu, lebo majú zvýšenú produkciu drevnej hmoty. Drevná hmota z NSKV bude predstavovať druhý zdroj biomasy, ktorá s biomasou z lesov tvorí významný a efektívny zdroj tepla. Poľnohospodársky pôdny fond predstavuje zdroj produktov, ale tiež dôvod na poskytovanie dotácií z fondov EÚ. Pravidlá pre poskytovanie dotácií môžu byť dôvodom pre zmeny v spôsobe a intenzite využívania PPF, aj keď to bude v rozpore s hygienickými a ekologickými požiadavkami. Evidencia parciel a vlastníkov (ROEP) je pozitívnu pre operatívnu zmenu vlastníkov - užívateľov a tým aj pre investičný rozvoj mesta, regiónu (PHRSR, 2006, s.46).

Hospodársku základňu je potrebné budovať vzhľadom na dlhoročnú tradíciu ale ja s ohľadom na charakter regiónu - kultúrno - historický. Z hľadiska sektorov je možné rozvíjať hlavne ekologicky nezávadné výrobné prevádzky v rámci sekundárneho sektora, ktoré nebudú narušovať jedinečný kolorit mesta a okolitých obcí, ako aj prevádzky služieb v rámci terciárneho sektora s rozumnými väzbami na cestovný ruch. Hlavným cieľom budovanie hospodárskej základne regiónu musí byť ekológia a dostatočná diverzifikácia s rozumnou väzbou na oblasť cestovného ruchu. Nevyhnutnou súčasťou rozvoja udržateľného cestovného ruchu je rekonštrukcia národných kultúrnych pamiatok a technických pamiatok, ktoré predstavujú významný prvok kultúrno-historického dedičstva lokality svetového dedičstva Historické mesto Banská Štiavnica a technické pamiatky v okolí. Z hľadiska regionálneho dosahu majú význam na úrovni celého SPR. Primárny sektor je potrebné smerovať hlavne do oblasti lesníctva, k čomu sú vytvorené aj podmienky z hľadiska odbornej prípravy. Sekundárny sektor prioritne smerovať do menších, ekologicky nezávadných prevádzok s počtom zamestnancov do 250 (malé a stredné podniky). V oblasti cestovného ruchu bude jednou zo základných priorít dostavba GEOPARKU ako významného prvku (UNESCO) s nadregionálnym dosahom na celé SPR.

SO Kremnica, SO Žiar nad Hronom

Celkový počet fyzických osôb v okrese Žiar nad Hronom podobne ako v prípade Banskej Štiavnice dlhodobo klesá. Kým v roku 2010 bolo v okrese evidovaných 3356 fyzických osôb podnikateľov, v roku 2020 ich počet klesol na 2359.

Fyzické osoby podnikatelia											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žiar nad Hronom											

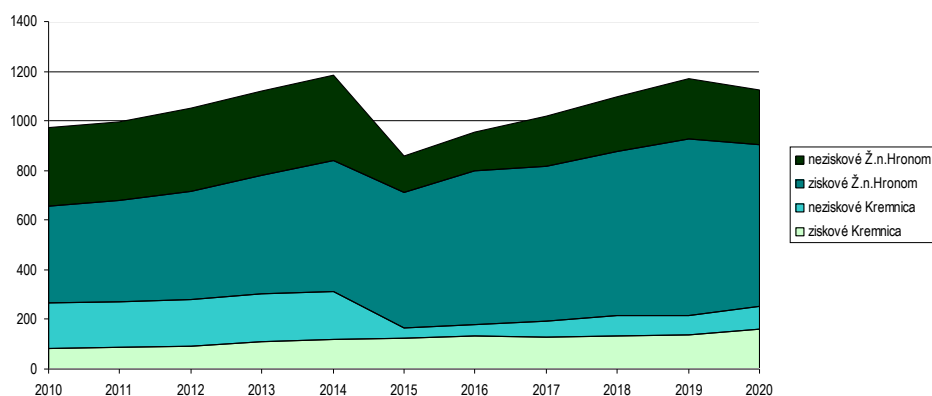
Fyzické osoby podnikatelia	3356	3257	3175	3093	2866	2757	2710	2681	2455	2579	2359
m. Kremnica											
Fyzické osoby podnikatelia	406	390	398	386	352	319	310	314	280	285	262
Živnostníci	382	364	370	355	320	290	281	288	256	266	239
m. Žiar nad Hronom											
Fyzické osoby podnikatelia	1 542	1 512	1 472	1 448	1 337	1 226	1 195	1188	1 091	1 109	1046
Živnostníci	1 418	1 393	1 348	1 312	1 192	1 143	1 109	1091	990	1 022	931

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Vývoj počtu právnických osôb v okrese zaznamenal stúpajúcu tendenciu. Do roku 2020 stúpol ich počet na 1882. Z tohto počtu bolo 1337 obchodných spoločností. Celkový nárast za sledované obdobie predstavoval 86,73 %.

Právnické osoby podľa právnych foriem											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žiar nad Hronom											
Právnické osoby spolu	1 525	1 564	1 657	1 784	1 902	1 360	1 501	1 641	1 789	1 887	1882
Obchodné spoločnosti	716	745	802	891	983	1 049	1 169	1 201	1 268	1 354	1337
Družstvá	5	5	5	7	7	6	6	8	8	5	5
Štátne podniky	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Rozpočtové organizácie	71	67	67	66	66	66	66	66	67	67	67
Príspevkové organizácie	8	8	8	8	8	10	10	10	9	9	9
Ostatné organizácie	724	738	774	811	837	228	249	355	436	451	463
m. Kremnica											
PO spolu	268	272	280	302	314	165	178	191	217	215	252
Ziskové	84	87	92	110	119	126	135	127	133	137	160
neziskové	184	185	188	192	195	39	43	64	84	78	92
m. Žiar nad Hronom											
PO spolu	706	722	770	819	869	694	777	828	878	954	873
Ziskové	390	407	437	480	524	548	619	628	660	712	652
neziskové	316	315	333	339	345	146	158	200	218	242	221

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obrázok: Vývoj počtu právnických osôb

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

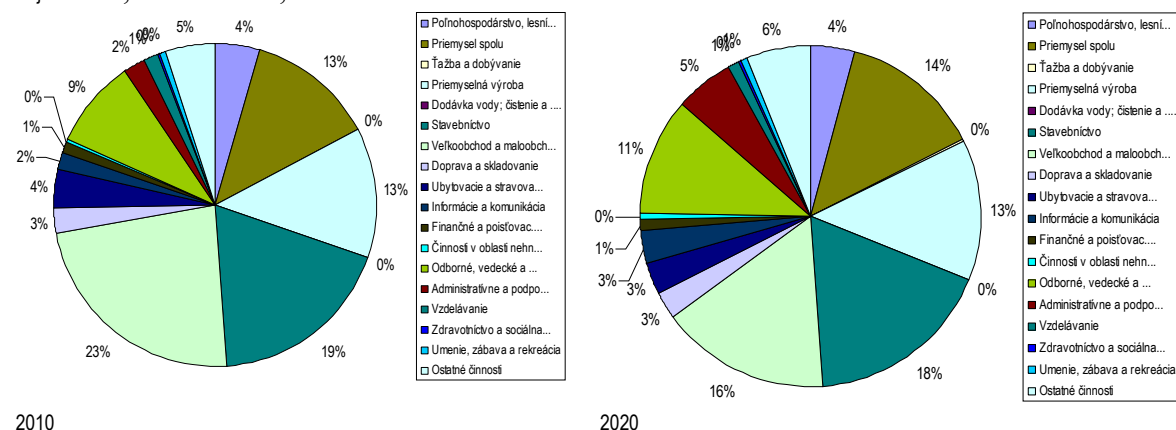
Vývoj počtu právnických osôb je podobný v meste Žiar nad Hronom aj Kremnica. V meste Kremnica bol vývoj ziskových subjektov stabilný.

Štruktúra subjektov podľa hlavnej ekonomickej činnosti

Podľa ekonomickej klasifikácie NACE bolo najviac živnostníkov činných v stavebníctve, veľko a maloobchode, priemyselnej výrobe a odborných činnostiach. Výraznejší pokles nastal v prípade živnostníkov v poľnohospodárstve a priemyselnej výrobe.

Živnostníci podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žiar nad Hronom											
Spolu	3356	3257	3175	3093	2866	2757	2710	2681	2455	2579	2359
Poľnohospodárstvo, lesní...	167	160	153	159	144	130	125	122	123	126	112
Priemysel spolu	500	489	479	478	420	428	439	425	377	392	369
Ťažba a dobývanie	0	0	1	2	2	1	1	1	1	1	1
Priemyselná výroba	496	485	474	473	414	423	435	421	374	387	363
Dodávka vody; čistenie a	4	4	4	3	4	4	3	3	2	4	5
Stavebníctvo	723	692	658	644	592	565	549	563	489	542	481
Veľkoobchod a maloobch...	891	861	815	754	718	641	619	578	506	503	440
Doprava a skladovanie	103	100	103	93	84	87	78	82	79	73	74
Ubytovacie a stravova...	145	146	147	135	132	121	115	106	87	88	77
Informácie a komunikácia	68	80	81	72	68	69	66	73	80	89	88
Finančné a poisťovac....	41	36	40	44	41	42	43	57	40	43	28
Činnosti v oblasti nehn...	15	23	23	21	20	19	20	20	19	14	13
Odborné, vedecké a ...	344	341	339	339	313	311	307	300	300	322	307
Administratívne a podpo...	85	73	75	83	84	95	102	116	125	141	147
Vzdelávanie	54	54	48	50	46	45	45	44	41	44	33
Zdravotníctvo a sociálna...	8	9	12	16	18	20	13	7	8	7	6
Umenie, zábava a rekreácia	18	16	20	20	20	22	19	22	19	23	21
Ostatné činnosti	194	177	182	185	166	162	170	166	162	172	163

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

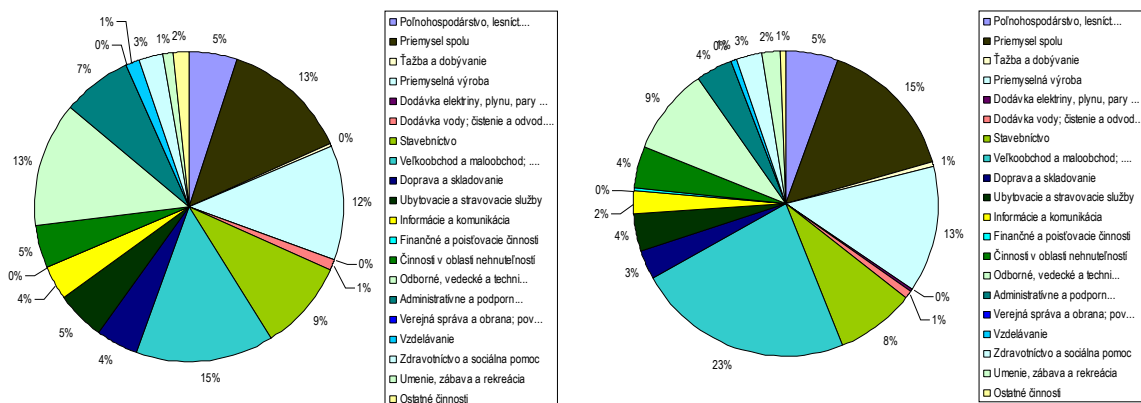
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Štruktúra právnických osôb v okrese je nasledovná: najväčší počet právnických osôb bolo evidovaných v odvetví veľkoobchod a maloobchod (207), priemysel (119), odborné činnosti (83).

Právnické osoby podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žiar nad Hronom											
Spolu	1402	1 412	1 331	1 261	1 229	1 111	1 056	960	854	794	764
Poľnohospodárstvo, lesn....	80	76	79	75	66	61	60	59	49	48	49
Priemysel spolu	215	199	186	171	163	155	155	151	145	138	135
Ťažba a dobývanie	6	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7

Priemyselná výroba	191	175	163	149	142	134	134	131	126	121	119
Dodávka el., plynu, pary ...	3	3	3	3	3	3	4	4	4	3	3
D. vody; čistenie a odvod....	15	14	13	12	11	11	10	9	8	7	6
Stavebníctvo	153	186	159	149	121	92	83	79	73	76	75
Veľko. a maloobchod;	237	241	245	247	291	254	281	250	222	209	207
Doprava a skladovanie	68	63	62	69	67	67	61	51	36	32	29
Ubyt. a stravovacie služby	82	79	71	63	61	61	52	46	39	40	34
Informácie a komunikácia	58	55	50	50	46	41	40	31	27	21	22
Finančné a poisť. činnosti	1	2	2	5	6	4	3	3	2	3	3
Činnosti v oblasti nehnute.	73	74	71	61	60	52	37	39	41	40	39
Odborné, vedecké a techni...	212	205	192	181	181	171	149	135	119	97	83
Administratívne a podporm...	117	120	101	93	73	68	57	45	37	33	35
Verejná sp. a obrana; pov...	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Vzdelávanie	19	21	20	15	9	9	8	7	7	6	5
Zdrav. a sociálna pomoc	41	42	44	42	41	39	36	30	28	26	25
Umenie, zábava a rekreácia	19	21	21	15	16	16	19	20	20	17	17
Ostatné činnosti	27	28	28	25	28	21	15	13	9	8	6

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obrázok: Právnické osoby podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2 v %
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Podnikateľské subjekty podľa počtu zamestnancov

Najviac podnikateľských subjektov podľa veľkostnej skupiny je od 0 - 49 zamestnancov - 751. Od roku 2010 stúpol počet týchto subjektov o 94. Stredne veľké subjekty boli v okrese evidované 25. 5 podnikov bolo vo veľkostnej skupine nad 250.

Podnikateľské subjekty podľa počtu zamestnancov											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Ž. nad Hronom											
nezistené	45	51	81	94	139	454	582	577	587	638	621
0 - 49	655	675	710	800	851	625	615	651	711	741	751
50 - 249	31	33	34	32	31	27	27	28	28	28	25
250 a viac	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Podnikateľské subjekty podľa vlastníctva

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet a vývoj podnikov podľa vlastníctva. V roku 2020 bolo evidovaných 55 podnikov so zahraničnou účasťou. S medzinárodnou účasťou bolo evidovaných 36 podnikov.

Podnikateľské subjekty podľa vlastníctva											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žiar nad Hronom											
Podniky spolu	764	794	854	960	1 056	1 111	1 229	1 261	1 331	1 412	1402
Súkromný sektor	749	780	841	946	1 043	1 098	1 217	1 248	1 319	1 401	1391
z toho zahraničné	36	37	45	51	54	45	49	52	52	46	55
z toho medzinárodné	37	35	34	36	37	32	39	38	32	38	36

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

SO Kremnica

Výroba

Všetky zariadenia výrobných aktivít sú t.č. v Kremnici zastúpené len menšími súkromnými firmami, ktoré sú prevažujúco umiestnené v starších výrobných objektoch alebo vo funkčne premenených areáloch. Ťažiskovo sú lokalizované najmä v území pri železničnej stanici a nad železničnou traťou, ale ojedinele aj v rámci iných funkčných zón v staršej mestskej zástavbe. Prevažne ich možno v súčasnej funkcii naďalej využívať, pokiaľ to neodporuje hygienickým nárokom alebo požiadavkám pamiatkovej ochrany. Kremnica nemá územné predpoklady pre rozsiahlejší výhľadový rozvoj výrobných zariadení. Územným plánom sa preto navrhuje iba lokálne rozšírenie plôch pre výrobu a výrobné služby, alebo pre distribúciu a skladovanie na území nad železničnou traťou a v menšom rozsahu pri Včelíne. Menšie živnostenské aktivity charakteru výrobných služieb alebo distribúcie a opravárenských činností, pokiaľ nie sú hygienicky závažné, je v zmysle navrhovanej regulácie funkčného využitia plôch možné umiestňovať aj v rámci plôch pre zmiešanú (polyfunkčnú) mestskú zástavbu, alebo pre nízkopodlažnú obytnú zástavbu, vždy však len ako doplnkovú funkciu. Na plochách pôvodnej banskej opravárenskej a ťažobnej činnosti, predovšetkým v Novej doline, kde sa zamýšľa zriadenie tematického parku, odporúčame ich využitie na kreatívne výrobné aktivity, ktoré by boli miestnou špecifikou, profitujúcou z cestovného ruchu a poznávacieho turizmu (ÚPD Kremnica, 2012, s.103).

V súčasnosti v meste v priemyselnej výrobe pôsobí predovšetkým Mincovňa. š.p.. Jej nosným programom je výroba mincí (60 – 65 % výrobnéj kapacity), medailí, odznakov a plakiet. Podnik má vďaka svojej výrazne špecifickej výrobe v rámci Slovenska monopolné postavenie, veľkou konkurenciou sú mu však zahraniční výrobcovia mincí. Expozícia starej a novej raziarne, ktorá bola sprístupnená verejnosti, sa výrazným spôsobom podieľa na návštevnosti mesta a zvyšuje atraktivitu mesta pre návštevníkov. Areál mincovne je historicky etablovaný na Štefánikovom námestí a na Kutnohorskej ulici. Nový areál mincovne je vybudovaný na Ulici Československej armády, za železničnou traťou, jeho rozširovanie sa nenavrhuje. Pôvodný závod Rudné bane Kremnica bol po privatizácii nahradený Kremnickou banskou spoločnosťou (KBS), s.r.o. Závod sa orientuje na ťažbu a spracovanie nerudných surovín (bentonit) a na výrobu elektrickej energie (podzemná hydroelektrárň vo IV. šachte). Nosným výrobným programom firmy ELBA Kremnica je výroba elektroarmatúr pre rôzne napäťové hladiny a armatúr pre železničnú a mestskú hromadnú dopravu. Doplnkovým sortimentom je výroba a montáž priemyselných brán. Areál ELBA je účelový. Bol vybudovaný na rovinatom území na Ulici Československej armády, pod železničnou traťou. Nie sú známe žiadne nároky na jeho územný rozvoj. V areáli firmy Elba sídli spoločnosť ABILITY s.r.o., ktorá sa zaoberá zlievárenskou výrobou. BRIK, spol. s r.o. Kremnica, sa zaoberá výrobou nábytku. Výrobný areál je umiestnený v pôvodnom areáli DZ ČSAD pri Dolnej ulici. ZAL, spol. s r.o. Kremnica má výrobný program viazaný na odlievanie Al-produkcie. Sídli v starom areáli zlievárne na Továrenskej ulici. S výnimkou tejto výroby sa riešením konceptu územného plánu mesta všetky jestvujúce výrobné zariadenia na území mesta zachovávajú v jestvujúcich areáloch a v ich súčasnom rozsahu (ÚPM Kremnica, 2012, s.103-103).

Poľnohospodárstvo

Po zaniknutých Štátnych majetkoch poľnohospodársky pôdny fond v záujmovom území mesta čiastočne využíva a poľnohospodárskou komerčnou činnosťou sa na základe nájomných zmlúv s vlastníkmi pôdy sa zaoberá súkromná spoločnosť, ktorá v katastrálnom území mesta obhospodaruje 245,4 ha poľnohospodárskej pôdy, čo predstavuje 23,5 % z celkovej evidovanej rozlohy poľnohospodárskych pôd v katastrálnom území mesta. V najbližšom zázemí mesta sa orné pôdy prakticky nevyskytujú a trvalé trávne porasty sú značne zasiahnuté prirodzenou sukcesiou nelesnej drevinnej a krovinnej vegetácie. Pre ekologicky prijateľné obhospodarovanie pôdneho fondu sa územným plánom navrhujú okrem ekostabilizačných opatrení aj areály, s predpokladmi pre také využitie pôdneho fondu, ktorý by zabezpečil udržanie kultúrnej krajiny v najbližšom okolí mesta (napr. areál na Revolte, ale aj v území za železničnou traťou či medzi Kalváriou a Šibeničným vrchom), a slúžili by ako základne ekologicky zameranej turistiky a agroturizmu.

Lesníctvo

Súvislé lesné porasty sa nachádzajú vo východnej časti katastrálneho územia mesta, v Kremnických vrchoch. V západnej časti katastra sa striedajú lesné porasty s plochami trvalých trávnych porastov (lúky a pasienky), čím vytvárajú mozaikovitú krajinnú štruktúru územia. Výmera lesov na celkovej rozlohe katastrálneho územia mesta má 3.112,0 ha, čo je 66,48 % z jeho celkového rozsahu. Lesný pôdny fond na katastrálnom území mesta spravujú a hospodársky využívajú Lesy SR prostredníctvom svojho odštepného závodu v Žarnovici, pričom priame obhospodarovanie vykonáva Lesná správa Ihráč, a Mestské lesy Kremnica s.r.o., s lesnými správami v Kremnici, v Turčeku a v Hornej Štubni (územie mestských lesov presahuje hranice katastrálneho územia mesta v okrese Žiar nad Hronom a zasahuje aj do okresu Turčianske Teplice) (PHRSR, 2015, s.53).

Obchod

Je prevádzkovaná na komerčnej báze. Jej základ tvoria obchody s potravinárskym sortimentom, prípadne i s rozšíreným sortimentom drogistického tovaru, domácich potrieb a drobného tovaru. Sieť predajní je viazaná na obytné zóny mesta, najmä na sídliská, ale aj na centrum mesta (Dolná ulica), kde sú umiestnené aj špecializované predajne a obchodný dom Jednota. V súvislosti s novonavrhovanou koncentrovanou obytňou zástavbou sa predpokladá rozšírenie siete maloobchodných predajní (najmä so základným potravinárskym alebo rozšíreným sortimentom) v lokalite Veterník - nad Veterníkom a v južnej časti mesta. Obchody môžu byť podľa navrhovanej funkčnej regulácie súčasťou obytných zón, alebo zón s navrhovanou zmiešanou (polyfunkčnou) mestskou zástavbou. Širší sortiment maloobchodných zariadení možno výhľadovo predpokladať aj v navrhovaných transformačných zónach (Ulica Jula Horvátha) (ÚPM Kremnica, 2012, s.97). V meste je expozitúra Všeobecnej úverovej banky a expozitúra Slovenskej sporiteľne, Poštová banka a špeciálna predajňa výrobkov Štátnej mincovne. Všetky tieto zariadenia sú umiestnené v centrálnej mestskej zóne (ÚPM Kremnica, 2012, s.101).

SO Žiar nad Hronom

Výroba

Žiar nad Hronom je spojený s výrobou hliníka ako najznámejším a aj najdôležitejším produktom tohto regiónu už viac ako 75 rokov. Začiatkom 60-tych rokov minulého storočia tu bola postavená veľká fabrika na spracovanie bauxitu, čo najvýraznejšie ovplyvnilo rozvoj celej Žiarskej kotliny. Spolu s fabrikou rástla aj dovtedy poľnohospodárska obec Svätý Kríž nad Hronom, ktorá sa zmenila na okresné mesto. Postupne sa tu budovala infraštruktúra a ďalšie podniky, ktoré nadväzovali na činnosť Závodov Slovenského národného povstania a zabezpečovali fungovanie a výstavbu mesta. Rozvoju tohto okresu pomohlo aj vybudovanie rýchlostnej cesty R1, ktorá spojila región tak s krajským mestom ako aj s hlavným mestom SR. Objem tržieb z výroby a spracovania hliníka predstavuje viac ako 3/4 z celkových tržieb priemyslu okresu ZH. Veľká previazanosť „hliníkárskeho“ firiem s materskými zahraničnými firmami a najmä závislosť od zahraničných odberateľov (až 3/4 produkcie ide na export), má aj negatívnu stránku, ktorá sa už prejavila najmä v dobe nástupu poslednej hospodárskej a finančnej krízy. Firmy spracovávajúce hliník patrili medzi prvé na Slovensku, ktoré pocítili dôsledky krízy. Ich produkcia sa výrazne znížila v dôsledku zníženia zahraničných objednávok. Mnohé z týchto firiem museli riešiť až existenčné problémy, ktoré sa nakoniec podarilo prekonať a firmy opäť získali svoje predchádzajúce postavenie na svetovom trhu. Firma Nemak Slovakia, s.r.o. Ladomerská Vieska podľa vyhlásenia rezortu hospodárstva plánuje rozšíriť

výrobu o výrobu hláv valcov pre benzínové a dieselové motory, čím sa vytvorí viac ako 100 nových pracovných miest.

Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody

Na území okresu sa nenachádzajú významnejšie energetické zdroje. Naopak najväčším odberateľom elektrickej energie na Slovensku je SLOVALCO a.s. Žiar nad Hronom. V rámci regionálnej energetickej politiky sa na území okresu uvažuje s výrobou elektrickej energie na báze kogeneračných a paroplynových cyklov so strategickým zámerom dosiahnuť rovnovážny stav medzi spotrebou a výrobou energie. Regionálna energetická politika má hlavný cieľ výrobu energie pri súčasnom udržaní kvality životného prostredia.

Výroba a rozvod tepla

Na území mesta Žiar nad Hronom pôsobia dve spoločnosti:

1. Mesto Žiar nad Hronom je zásobované teplom pomocou diaľkového teplovodu z teplárne Veolia Utilities Žiar nad Hronom, a.s., ktorá je situovaná na periférii mesta, v priemyselnom parku areálu bývalého ZSNP, pre svojich odberateľov zabezpečuje výrobu a dodávku tepla a pary, dodávku a distribúciu elektrickej energie a zemného plynu, výrobu a dodávku stlačeného vzduchu, dodávku pitnej vody a priemyselnej vody a odvádzanie odpadových vôd.
2. Distribútorom a zároveň dodávateľom tepelnej energie vo forme tepla pre ústredné vykurovanie a prípravu teplej vody v zastavanej časti mesta Žiar nad Hronom je spoločnosť Veolia Energia Žiar nad Hronom, s.r.o.

Výroba strojov, prístrojov a dopravných prostriedkov

Remeslo STROJAL, s.r.o. je špecializovaný na výrobu kovových výrobkov, strojov a prístrojov, na generálne opravy strojov. Vykonáva výrobu, montáž, opravy a servis ako aj obchodnú a poradenskú činnosť v oblasti strojárstva.

Profika SK, s.r.o. - konštrukcia a výroba náradia pre lisovne, formy a kokily pre zlievarne a ostatná strojárská výroba, zákazková výroba

Výroba kovov a kovových výrobkov

Pri meste sa nachádza priemyselný park - areál bývalého Závodu SNP. Dnes v ňom sídli viac ako 150 podnikateľských subjektov. Obrat, ktorý dohromady tvoria patrí medzi najväčšie medzi priemyselnými zónami na Slovensku. Medzi najvýznamnejšie spoločnosti so zahraničnými vlastníkmi, ktoré tu sídli patria : Slovalco, a.s. (Nórsko), Nemak Slovakia, s.r.o. (Mexiko), Hydro Extrusion Slovakia, a.s. (Nórsko), Fagor Ederlan Slovensko, a.s. (Španielsko). Väčšina spoločností v bývalom areáli ZSNP sa zameriava na druhotné spracovanie hliníka, Slovalco a.s. na výrobu primárneho hliníka. V spoločnostiach Nemak Slovakia, s.r.o. a Fagor Ederlan Slovensko, a.s. sa vyrábajú hliníkové odliatky pre automobilový priemysel. Tiež sú tu bohato zastúpené firmy strojárkeho priemyslu.

SLOVALCO, a.s. Žiar nad Hronom sa orientuje na výrobu primárneho hliníka, vopred vypálených anód a polotovarov z hliníka. Disponuje technológiou na vysokej ekonomickej a ekologickej úrovni a je v regióne strednej a východnej Európy jedinou modernou elektrolýzou. Podnikateľské subjekty naviazané na hliník, vyrobený v SLOVALCO, a.s.

- Nemak Slovakia, s.r.o. – výroba a predaj hliníkových odliatkov do motorov
- Fagor Ederlan Slovensko, a.s. Vstrekovanie hliníka pod vysokým tlakom na odlievanie vnútorných komponentov spaľovacích komôr a elektrických komponentov Powertrain, obrábanie
- Alusteel, spol. s.r.o – je zameraný na výrobu konečných výrobkov z Al pre použitie najmä v odvetviach stavebníctva
- Thermosolar, spol. s.r.o – zaoberá sa výrobou solárnych kolektorov
- FINALCAST, s.r.o. (bývalá Zlieváreň ZSNP) má základné technológie liatia, t.j., do kokíl, pod nízkym a vysokým tlakom
- SlovAL, s.r.o. - spracovanie nakupovaného Al odpadu - jeho úprava, analyzovanie a tavenie do zliatin II. tavenia, prípadne aj vyšších kvalít. Vyrába hutné polotovary z hliníka.
- Hydro Extrusion Slovakia, a.s. – výroba hliníka, výroba kovových konštrukcií a ich častí

- TUBAPACK, a.s. – výroba hliníkových túb. Vzhľadom na rastúci dopyt a vývoj nových materiálov bola výroba obalových produktov v roku 1997 rozšírená o laminátové tuby. V súčasnosti sa spoločnosť TUBAPACK, a.s. radí medzi najväčších výrobcov túb v regióne Strednej Európy a poskytuje služby zákazníkom kozmetického, chemického, potravinárskeho a farmaceutického priemyslu.
- VUM, a.s. - Výrobný program spoločnosti tvoria uhlíkové materiály – elektródová hmota používaná pri výrobe ferozliatin a karbidu vápnika, kalcinované materiály rôznych frakcií používané najmä pri výrobe ocele, sivej liatiny ako nauhličovadla, priemyselnej keramiky, vysokoteplotného redukovadla, abrazívnych materiálov a v ďalších aplikáciách.

V roku 2010 bolo zriadené detašované pracovisko Ústavu materiálov a mechaniky strojov Slovenskej akadémie vied - INOVAL Ladomerská Vieska pri Žiari nad Hronom za účelom zlepšenia transferu najnovších výsledkov výskumu Slovenskej akadémie vied do firiem zaoberajúcich sa najmä spracovaním hliníka. V súčasnosti toto pracovisko, ktoré má vlastné laboratórne vybavenie na špičkovej úrovni, predstavuje najväčší inovačný potenciál v kraji aj pre strojársku firmu (PROM, 2021 - 2027, 2020, s. 55 - 61).

Výrobný okrsk Farské lúky

Výrobný okrsk „Farské lúky“ sa nachádza na pravom brehu rieky Hron s priamym napojením na cestu I/50 (ul. SNP). Konceptia výrobného okrsku Farské lúky je riešená v doplnku ÚPN HSA Žiar nad Hronom „B – Farské lúky“. V súčasnosti sú vo výrobnom okrsku lokalizované nasledovné výrobné firmy: URSTA import, export s.r.o. Žiar nad Hronom, General Trucking a.s., International transport a Forwarding Žiar nad Hronom, Linder, stavebno-obchodná spoločnosť, Žiar nad Hronom, Elza, elektrické zariadenia L. Meszaros, Žiar nad Hronom, Prvá Slovenská propanbutanová spoločnosť a. s., LPG, Žiar nad Hronom. Stručná charakteristika najvýznamnejších výrobných firiem je nasledovná: URSTA, import-export s. r. o., Žiar nad Hronom - predmetom výrobných činností je prevádzka pily, spracovanie dreva, drevovýroba so zameraním na nábytkové a podlahové výlisy.

General Trucking a. s. Žiar nad Hronom Predmetom výrobných činností je medzinárodná automobilová preprava. Areál na ul. SNP pozostáva z administratívnej budovy a parkoviska osobných áut a kamiónov (10 staní). Plánuje sa dostavba skladov a autoumyvárky. V súčasnosti žiadna výrobná firma nevzniesla požiadavky na svoj ďalší územný rozvoj vo výrobnom okrsku (ÚPM, 2009, 87 - 89).

Výrobný okrsk Horné Opatovce

Výrobný okrsk sa nachádza na k. ú. obce Horné Opatovce južne od cesty I/65. Jedná sa o výrobnú-obchodnú zónu s prevahou malých a stredných firiem. Jestvujúce výrobné firmy a obchodno-administratívne prevádzky sú dopravné sprístupnené z cesty I/65. Vo výrobnom okrsku sa nachádzajú nasledovné priemyselné, skladové, dopravné a obchodné prevádzky a firmy: Porotherm, skladový areál Four Trade s. r. o., Bandog Security s. r. o., Scholer Nestlé, skladový areál, Ekola, autobaterie, výroba a predaj, Agrostav IPO (nefunkčný), Drevo a nábytok p. Koran, (nefunkčný), Daker s. r. o., píla, sklad dreva, drevovýroby, Tatran Wood s. r. o. Žiar nad Hronom, Cora s. r. o., pražiareň kávy a arašidov, Tento a. s., výkup oceľového šrotu, farebné kovy, textil, Zberné suroviny a. s. Žilina, Solar, solárne zariadenia, montáž a predaj. Súčasťou výrobného okrsku sú aj plochy dopravných služieb. Žiaden výrobný podnik (firma) v etape prieskumov a rozborov nezaslala východiskové údaje o svojom podniku ani svoje plánované zámery (ÚPM, 2009, 87 - 89).

Výrobný okrsk Šášovské Podhradie

Výrobný okrsk Šášovské Podhradie sa nachádza na k. ú. miestnej časti Šášovské Podhradie s dopravným napojením na rýchlostnú komunikáciu R1 a cestu I/50. Výrobný okrsk je dopravné sprístupnený z mimoúrovňovej križovatky cesty I/65, I/50 a R1 a zavlečkovaný zo železničnej zastávky Šášovské Podhradie. Hlavným priemyselným odvetvím je drevospracujúci priemysel a areál Lesov SR š. p. Vo výrobnom okrsku sa nachádzajú výrobné prevádzky: Lauroba, Drevo a Dyha s. r. o. Banská Bystrica (rozostavaný areál), IKA s. r. o. Žiar nad Hronom, Reimex s. r. o. Žiar nad Hronom.

Vo výrobnom okrsku v súčasnosti firmy Lauroba, Drevo a Dyha s. r. o. zrealizovala samostatný výrobný areál. Hlavným výrobným programom je výroba dýh a sklad dreva. Doprava dreva, guľatiny je zabezpečovaná kamiónovou dopravou. Výrobný okrsk vzhľadom na územno - dopravné obmedzenia nemá žiadne potenciálne rozvojové plochy (ÚPM, 2009, 87 - 89).

Poľnohospodárstvo

Poľnohospodárska výroba je na území mesta zastúpená Poľnohospodárskym družstvom (ďalej len PD) Žiar nad Hronom. PD hospodári na celkovej výmere poľnohospodárskej pôdy viac ako 1200 ha, z toho tvorí orná pôda 880 ha, trvalo trávnaté porasty 335 ha. Hospodársky dvor PD sa nachádza vo východnej časti mesta na Partizánskej ulici východne od Lutiského potoka. Rastlinná výroba je zameraná na pestovanie obilnín, olejní, strukovín a krmoviny. PD sa orientuje na výrobu a predaj kravského mlieka, predaj mladého dobytká a predaj ostatného HD. Chov ošipáných s pôvodnou kapacitou 1200 kusov/rok je zrušený. Ochranné pásmo hospodárskeho dvora je v súčasnosti stanovené na 200 m od objektov živočíšnej výroby. Výhľadovým zámerom PD je ďalej rozvíjať chov HD (ÚPM, 2009, s. 94).

Lesníctvo

Lesné hospodárstvo je na riešenom území zastúpené Lesmi SR š. p. Banská Bystrica, Urbárskym spoločenstvom Žiar nad Hronom, časť lesov je vo vlastníctve rímsko-katolíckej cirkvi. Lesy SR š. p. Banská Bystrica majú hospodársky areál vo výrobnom okrsku Šášovské Podhradie. Jedná sa o Lesy SR š. p., OZ Žarnovica, manipulačno-expedičný sklad a dopravno-hospodársku správu Žiar nad Hronom. Jestvujúci areál je dopravné napojený na mimoúrovňovú križovatku cesty I/65 a R 1 a je zavlečkovaný. Z dôvodov negatívnych vplyvov prevádzky hutníckeho kombinátu na spracovanie hliníka na ŽP sú lesy v južnej časti riešeného územia (k. ú. Horné Opatovce) zaradené medzi poškodené lesy kategórie C a D (ÚPM, 2009, s. 95).

Lesné hospodárstvo sa nachádza v troch katastrálnych územiach: kataster Žiar nad Hronom – vlastníci – Urbárske spoločenstvo Žiar nad Hronom (plocha 28 ha, plocha je v nájme Lesov SR š.p. Banská Bystrica)

Kataster Šášovské Podhradie – vlastníci – Lesy SR š. p. Banská Bystrica (plocha 669 ha, celá plocha je v nájme Lesov SR š.p. Banská Bystrica).

Kataster Horné Opatovce – vlastníci – na parcelách vlastnícke vzťahy nie sú evidované na liste vlastníctva (plocha 891 ha, celá plocha je v nájme Lesov SR š.p. Banská Bystrica) (PROM, 2021 - 2027, 2020, s. 61).

Zhrnutie problémov a pozitív

pozitíva	problémy
prevládajúce malé podniky s počtom zamestnancov do 20 – 83,14 % v SO Kremnica,	klesajúci počet fyzických osôb podnikateľov (od roku 2009 pokles do 2019 o 29 %)
existencia obmedzených plôch pre rozvoj výroby nad železničnou traťou a pri Včelíne,	klesajúci počet právnických osôb (od 2009 pokles o 16,6 %)
existencia Mincovne Kremnica, š.p.,	nedostatok plôch pre rozvoj priemyslu,
Kremnická banská spoločnosť, s.r.o.,	nedostatok drobných prevádzok – textil, opravárenské služby, zlatníctvo, notár,
Existencia vhodných priestorov na rozvoj služieb v lokalitách Veterník, Nová Dolina, Stará Dolina, Nad Včelínom,	nedostatočne rozvinutá obchodná sieť v hornej časti mesta,...
nárast počtu podnikateľských subjektov - právnické osoby o 97,2 % od roku 2009) 712 subjektov v SO Žiar nad Hronom	len 13,7 % živnostníkov a podnikateľských subjektov právnických osôb zameraných na výrobu,
prítomnosť 5 veľkých zamestnávateľov nad 250 zamestnancov v SO Žiar nad Hronom	zlá dostupnosť bývania pre zamestnancov z iných regiónov
existencia 28 zamestnávateľov vo veľkostnej skupine 50 - 249 zamestnancov v SO Žiar nad Hronom	nedostatočná komunikácia (nezosúladenie ponuky a dopytu)
narastajúci počet podnikov so zahraničnou účasťou	neefektívne programy a projekty pre zvýšenie zamestnanosti
stabilný počet podnikov s medzinárodnou účasťou	vplyv globalizácie – LIDL, BILLA – hrozba pre malých a stredných obchodníkov
narastajúci počet podnikov v priemyselných odvetviach (narastajúci počet podnikov činných v odvetviach obchodu a stavebníctva	nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily
narastajúci počet podnikov v oblasti odborných, vedeckých a technických činností	neefektívne programy a projekty pre zvýšenie zamestnanosti
narastajúci počet subjektov činných v oblasti stravovacích a ubytovacích služieb	nevysporiadané vlastnícke vzťahy pozemkov pre priemyselný park
tradícia primárnej výroby a spracovania hliníka	absencia „podnikateľských inkubátorov“
existencia podnikov – čiastočne spracovaná surovina → spracovanie → výrobok → trh	znižuje sa zamestnanosť v ZSNP
nižšie náklady na vstupy do finálnej výroby pre domácich	pracovná sila viazaná na ZSNP (kvalifikačne) – problém zamestnať sa v inom sektore
existencia rozvojových plôch pre ďalší rozvoj podnikania	vyššia nezamestnanosť (nedostatok možností)
ochota vytvoriť podporné štruktúry pre MaS	existencia veľkých inenvironmentálnych záťaží - nevyužitý odpad z výroby hliníka
poľnohospodárska výroba orientovaná na pestovanie zemiakov, obilnín a viacročných krmovín	

Okres Žiar nad Hronom je jeden z okresov Slovenska, kde postupne sami začali prichádzať investori, v dôsledku čoho je v tomto okrese tretia najnižšia nezamestnanosť v kraji (po okrese Banská Bystrica a Zvolen). Zahraniční investori priniesli aj nové technológie, čo pomohlo zvýšiť výkonnosť výroby a produktivitu práce a najmä konkurencieschopnosť vyrábanej produkcie. Pozitívne je, že v posledných rokoch začínajú v okrese aj firmy so zahraničnou majetkovou účasťou realizovať vlastný vývoj a podieľajú sa na výskume v spolupráci so slovenskými univerzitami a s Ústavom materiálov a mechaniky strojov Slovenskej akadémie vied, ktorá zriadila v Ladomerskej Vieske aj svoje detašované pracovisko INOVAL. Toto umožňuje nielen zastabilizovať výrobu, ale zároveň sa vytvárajú aj pracovné miesta pre osoby s vyššou kvalifikáciou. Okrem toho bude môcť toto pracovisko po dobudovaní slúžiť aj ďalším strojárskym firmám, pretože v Banskobystrickom kraji sa doteraz nenachádzalo žiadne pracovisko podobného zamerania. Hliníkarenský priemysel je hnacou silou rozvoja nielen mesta Žiar nad Hronom ale aj celého regiónu. Vyplýva to aj z výsledkov dotazníkového prieskumu, kde až 44,1% považuje podniky v meste za veľmi dôležité a 47,1% za celkom dôležité pre prínos pre mesto, kvalitu života a ďalší rozvoj. Napriek tomu je v meste slabá podpora malého, stredného a mikropodnikania. Chýba podporná organizácia,

podnikateľské centrum, prípadne inkubátor. Z hľadiska súčasnej orientácie priemyslu, výroby a služieb vo veľkej väčšine na výrobu, spracovanie a využitie hliníka ako základnej suroviny v podnikaní je nevyhnutné v meste dlhodobu a postupne pripravovať podmienky aj pre iný alternatívny spôsob podnikania predovšetkým v službách. V dlhodobom časovom horizonte je súčasný druh orientácie priemyslu a výroby garantovaný minimálne na ďalších 20 rokov.

Prioritou oblasťou riešenia v SO Kremnica je skvalitnenie dopravnej dostupnosti mesta, obcí, ako aj stredísk cestovného ruchu. Významným problémom predstavuje obmedzenie v podobe nedostatku priestorov na výstavbu výrobných kapacít. Keďže je tento problém daný geomorfologickými danosťami Kremnice, nie je ho možné riešiť iným spôsobom ako intenzifikáciou (racionálnou s ohľadom na životné prostredie a obyvateľov mesta) ako aj orientáciou na odvetvia hospodárstva, ktoré sa zameriavajú prevažne na poskytovanie služieb nielen v oblasti cestovného ruchu. Do budúcnosti je potrebné riešiť aj integrovaný prístup k budovaniu atraktivít cestovného ruchu a pridruženej obslužnej infraštruktúry. Ďalšími prioritami bude podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energií, znižovanie energetickej náročnosti budov, dostavba kľúčovej dopravnej infraštruktúry významnej z hľadiska SPR a SO.

SO Nová Baňa, SO Žarnovica

Celkový počet fyzických osôb v meste Žarnovica a meste Nová Baňa narastá. V celom okrese bol zaznamenaný pokles. Kým v roku 2010 bolo v okrese evidovaných 2306 fyzických osôb podnikateľov, v roku 2020 ich počet klesol na 1950.

Fyzické osoby podnikatelia											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žarnovica	2306	2283	2147	2195	2080	2031	2025	1962	1918	2044	1950
Fyzické osoby podnikatelia											
m. Nová Baňa	213	221	231	259	279	224	252	273	279	290	316
Fyzické osoby podnikatelia	138	149	156	181	201	207	226	233	234	242	261
Živnostníci	75	72	75	78	78	17	26	40	45	48	55
m. Žarnovica	155	161	166	178	199	166	190	204	230	243	245
Fyzické osoby podnikatelia	100	103	102	112	129	144	166	169	188	200	197
Živnostníci	55	58	64	66	70	22	24	35	42	43	48

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Vývoj počtu právnických osôb v okrese zaznamenal stúpajúcu tendenciu. Do roku 2020 stúpol ich počet na 853. Z tohto počtu bolo 629 obchodných spoločností. Celkový nárast za sledované obdobie predstavoval 102,9 %.

Právnické osoby podľa právnych foriem											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žarnovica											
Právnické osoby spolu	572	590	621	674	742	578	642	703	764	811	853
Obchodné spoločnosti	310	324	340	381	422	468	521	536	563	602	629
Družstvá	5	5	5	5	5	5	5	6	6	6	6
Štátne podniky	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rozpočtové organizácie	43	41	41	41	41	40	40	40	40	40	40
Príspevkové organizácie	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Ostatné organizácie	210	216	231	243	270	61	72	117	151	159	174
m. Nová Baňa											
PO spoliu	213	221	231	259	279	224	252	273	279	290	316
Ziskové	138	149	156	181	201	207	226	233	234	242	261
neziskové	75	72	75	78	78	17	26	40	45	48	55
m. Žarnovica											

PO spoliu	155	161	166	178	199	166	190	204	230	243	245
Ziskové	100	103	102	112	129	144	166	169	188	200	197
neziskové	55	58	64	66	70	22	24	35	42	43	48

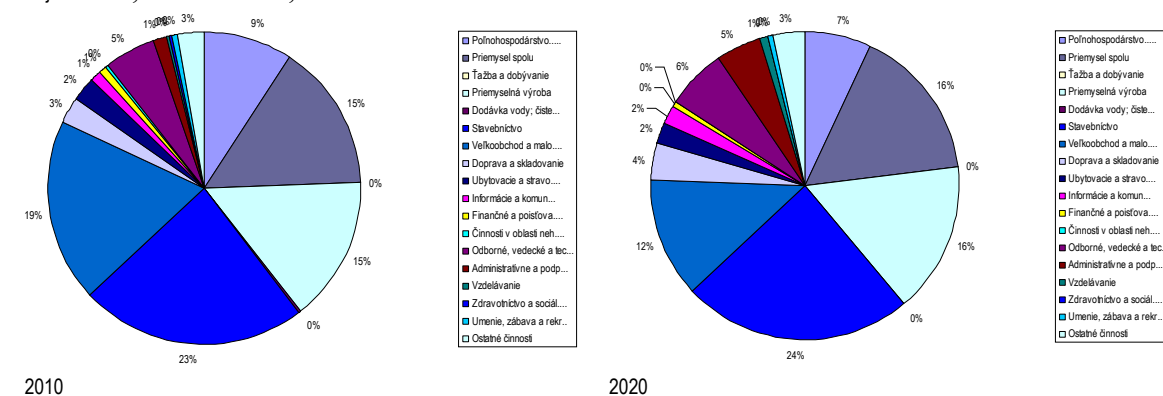
Vývoj počtu právnických osôb je podobný v meste Žiar nad Hronom aj Kremnica. V SO Žarnovica ako aj v SO Nová Baňa bol zaznamenaný pokles neziskových subjektov. V Novej Bani klesol počet týchto subjektov na 55 a v prípade Žarnovica na 48.

Štruktúra subjektov podľa hlavnej ekonomickej činnosti

Podľa ekonomickej klasifikácie NACE bolo najviac živnostníkov činných v stavebníctve, priemysle, veľko a maloobchode. Výraznejší pokles nastal v prípade živnostníkov v poľnohospodárstve a priemyselnej výrobe. K najväčšiemu poklesu došlo v prípade maloobchodných a veľkoobchodných služieb, kde klesol počet subjektov o 11,5 %.

Fyzické osoby podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žarnovica											
Spolu	2306	2283	2147	2195	2080	2031	2025	1962	1918	2044	1950
Poľnohospodárstvo.....	251	237	204	218	213	189	180	164	154	165	159
Priemysel spolu	414	403	415	425	415	411	396	375	372	397	374
Ťažba a dobývanie	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2
Priemyselná výroba	407	397	410	420	409	404	390	371	367	391	368
Dodávka vody; čiste...	4	3	2	2	3	4	4	2	3	4	4
Stavebníctvo	634	625	582	603	558	566	557	538	547	596	561
Veľkoobchod a malo....	515	484	438	417	398	356	354	326	298	302	286
Doprava a skladovanie	76	88	80	75	48	69	78	67	62	82	93
Ubytovacie a stravov....	66	65	63	64	64	61	63	57	53	57	53
Informácie a komun...	31	38	41	41	37	38	36	40	40	46	45
Finančné a poisťova....	26	26	21	19	18	14	13	18	15	14	9
Činnosti v oblasti neh....	5	4	4	5	5	5	5	7	6	6	4
Odborné, vedecké a tec...	145	155	150	153	149	158	160	158	154	153	147
Administratívne a podp...	36	46	32	53	64	60	72	93	100	104	107
Vzdelávanie	12	16	15	19	20	21	21	25	24	22	20
Zdravotníctvo a sociál....	4	4	5	3	5	4	5	5	4	3	3
Umenie, zábava a rekr..	13	13	15	16	15	13	13	14	12	13	10
Ostatné činnosti	78	79	82	84	71	66	72	75	77	84	79

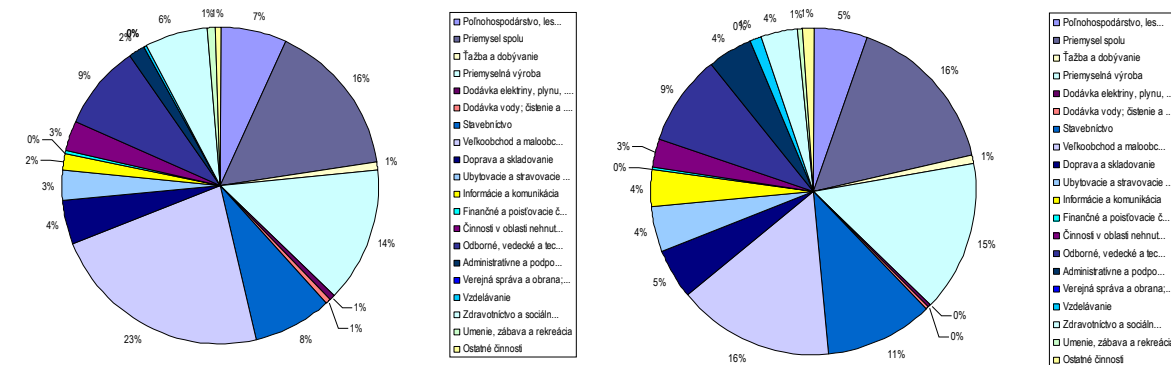
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Štruktúra právnických osôb v okrese je nasledovná: najväčší počet právnických osôb bolo evidovaných v odvetvi priemysel (131), veľkoobchod a maloobchod (126), stavebníctvo (87).

Právnické osoby podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žarnovica											
Spolu	328	342	358	402	464	505	557	574	602	642	673
Poľnohospodárstvo, les...	26	27	28	32	40	35	37	38	36	37	42
Priemysel spolu	62	62	61	58	64	82	95	98	109	120	131
Ťažba a dobývanie	3	3	3	3	3	4	4	4	4	5	6
Priemyselná výroba	54	54	53	51	58	74	87	90	101	111	121
Dodávka elektriny, plynu, ...	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1
Dodávka vody; čistenie a ...	3	3	3	2	2	3	3	3	3	3	3
Stavebníctvo	31	30	31	36	43	45	52	65	61	80	87
Veľkoobchod a maloobc...	89	98	105	120	126	122	140	131	134	133	126
Doprava a skladovanie	17	15	16	20	37	44	42	40	41	41	39
Ubytovacie a stravovacie ...	12	14	16	18	20	21	21	24	26	31	35
Informácie a komunikácia	7	7	10	11	13	17	21	26	33	32	30
Finančné a poisťovacie č...	1	1	1	2	2	2	2	3	3	2	3
Činnosti v oblasti nehnut...	11	13	13	13	14	19	20	17	20	21	21
Odborné, vedecké a tec...	34	34	34	43	51	53	57	58	63	67	73
Administratívne a podpo...	7	7	7	10	13	20	22	26	26	25	34
Verejná správa a obrana;...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vzdelávanie	1	1	2	2	2	3	6	7	7	8	9
Zdravotníctvo a sociáln...	25	27	27	28	30	29	29	28	29	29	29
Umenie, zábava a rekreácia	3	3	4	4	4	7	7	6	7	8	6
Ostatné činnosti	2	3	3	5	5	6	6	7	7	8	8

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obrázok: Právnické osoby podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2 v %
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Podnikateľské subjekty podľa počtu zamestnancov

Najviac podnikateľských subjektov podľa veľkostnej skupiny je od 0 - 49 zamestnancov - 376. Od roku 2010 stúpol počet týchto subjektov o 84. Stredne veľké subjekty boli v okrese evidované v počte 9. 5 podnikov bolo vo veľkostnej skupine nad 250.

Podnikateľské subjekty podľa počtu zamestnancov											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žarnovica											

nezistené	17	17	20	42	63	173	232	222	232	254	283
0 - 49	292	302	318	341	380	320	313	335	355	373	376
50 - 249	8	9	8	7	6	8	8	13	10	10	9
250 a viac	2	2	2	2	4	4	4	4	5	5	5

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

SO Žarnovica

Výroba

Tradičné odvetvie priemyslu predstavoval drevospracujúci priemysel, ktorý je však po zániku dominantného podniku Preglejka zastúpený len drobnými prevádzkami. Hospodárska základňa mesta prešla v minulých rokoch transformáciou a v súčasnosti sa väčšina priemyselných podnikov orientuje na hutnícku výrobu. Značný podiel zastavaných plôch pripadá na areály priemyselnej výroby. Plochy priemyselnej výroby sa nachádzajú vo viacerých lokalitách. Sústreďujú sa hlavne pozdĺž cesty II/428 (Bystrickej ul.). Tu sa nachádza aj areál bývalého podniku Preglejka, ktorý bol sčasti využitý pre výrobnú prevádzku spoločnosti Neuman Aluminium Services Slovakia. Reprezentuje hlavnú priemyselnú časť mesta a v tomto zmysle je definovaná ako priestorový celok V1. Na Bystrickej ul. sú tiež areály stavebníctva, logistiky a skladov - RBR beton, a. s. (betonáreň), PharmaComp s.r.o. (distribúcia liekov a zdravotníckych pomôcok), Berndorf Sandrik s.r.o. a Berndorf Bäderbau SK s.r.o. (veľkoobchod), STK Pakavoz. Na Železničnej ul. (oproti areálu Preglejky) sú extenzívne využívané skladové areály Jednoty, výroba nábytku. Tieto výrobné areály sa navrhujú buď na revitalizáciu alebo na funkčnú transformáciu s vylúčením priemyselnej výroby, ako je uvedené nižšie. Výrobné podniky boli neskôr lokalizované medzi zastavané územia mesta Žarnovica a miestnej časti Žarnovická Huta, pri ceste II/512. Tu boli vybudované výrobné areály kovospracujúcich a hutníckych podnikov Tubex Slovakia, s.r.o., Neuman Aluminium Fließpresswerk Slovakia, s.r.o., Illichmann Castalloy, s.r.o. Nachádza sa tu aj areál Mestského podniku služieb. Tieto výrobné areály rešpektujeme, ale nenavrhujeme ich ďalšie rozširovanie ani intenzifikáciu, vzhľadom k ich nevhodnej polohe voči obytnému územiu a dopravnému koridoru prechádzajúcemu centrom mesta. Ďalšia enkláva výrobného územia sa nachádza na ľavom brehu Hrona, na Sandrickej ul. Tu sídli spoločnosť CMK, s.r.o., zameraná na výrobu neželezných kovov a DREVSTAV SLOVAKIA, spol. s r.o., zaoberajúca sa drevovýrobou (ÚPM, 2018, s. 75).

Poľnohospodárstvo

Z hľadiska poľnohospodárskej výroby riešené územie patrí do ďateľinovo-jačmennopšeničnej oblasti. Rastlinná výroba sa zameriava na pestovanie obilnín, pasienkárstvo, lúčne hospodárstvo. Ostatná špeciálna rastlinná výroba (ovocinárstvo, zeleninárstvo) je málo rozvinutá. Chovy hospodárskych zvierat sa v riešenom území nachádzajú. V hospodárskych usadlostiach rozptýleného osídlenia je však žiaduce podporovať zachovanie extenzívnej poľnohospodárskej malovýroby a umožniť jej prepojenie s rekreačnými funkciami formou agroturistiky. Regulačné podmienky pripúšťajú drobnochov aj v obytnom území, ale len v limitovanom rozsahu, danom počtom veľkých dobytčích jednotiek. Veľká dobytčia jednotka (500 kg živej hmotnosti) je spoločný menovateľ, na ktorý sa prepočítavajú rôzne druhy a kategórie hospodárskych zvierat pomocou prepočítavacích koeficientov (ÚPM, 2018, s.76).

Obchod

Nákupné možnosti poskytujú predajne potravinárskeho tovaru a špecializované predajne, ktoré sú situované v centre mesta - prevažne na uliciach Dolná, A. Sládkoviča, Partizánska i na sídlisku. Najväčšiu predajnú plochu vykazujú predajne potravinárskeho tovaru Tesco, COOP Jednota. Špecializované predajne nepotravinárskeho tovaru sú rozptýlené v podobe malých prevádzok v jednotlivých objektoch, podobne ako prevádzky komerčných služieb pre obyvateľstvo (3 lekáreň, kaderníctvo, oprava domácich zariadení a počítačov atď.). Finančné služby poskytujú viaceré pobočky bánk (Slovenská sporiteľňa, Prima banka). onuka zariadení obchodu a služieb je primeraná počtu obyvateľov mesta. Trhový potenciál vzniku nových prevádzok limituje skutočnosť, že časť obyvateľov využíva komerčnú vybavenosť v Žiari nad Hronom, Zvolene a Banskej Bystrici, kde je širšie spektrum prevádzok rôzneho druhu a štandardu poskytovaných služieb, vrátane veľkokapacitných zariadení maloobchodu. V meste bolo vybudované nové obchodné centrum Hexagon (ÚPM, 2018, s.72 - 73).

SO Nová Baňa

Výroba

Ekonomický život v Novej Bani sa v posledných rokoch spája s najväčším priemyselným zamestnávateľom nielen v meste, ale aj v okrese Žarnovica, a to s podnikom Knauf Insulation, s. r. o. (v minulosti Slovenské závody technického skla), ktorý sa v predmete svojej činnosti zaoberá výrobou a distribúciou tepelno – izolačných materiálov. Od roku 2006 je súčasťou medzinárodného koncernu Knauf. Významným zamestnávateľom v meste sa od roku 2005 stala aj spoločnosť Cortizo Slovakia, a.s., ktorá sa zaradila k významným spracovateľom hliníka v regióne. V období od roku 2000 nositeľmi zamestnanosti v meste sú hospodársky stabilizujúce sa spoločnosti menšieho charakteru podnikajúce v rôznych oblastiach, a to TRISTONE FLOWTECH SLOVAKIA, s.r.o., výrobca plastových dielov pre automobilový priemysel, K – PLAST, výrobné družstvo, producent plastikárskych výrobkov, SC ZAMKON, s.r.o., spoločnosť, ktorá sa zaoberá zámočnickými a zväračskými prácami, výrobou a montážou železných konštrukcií, opravou technologických zariadení, ELMONT, s.r.o., výrobca elektroinštalacieho materiálu, Viliam Holý ELBA-H, spoločnosť vykonávajúca elektromontážne práce a zároveň zaoberajúca sa predajom elektroinštalacieho materiálu a svietidiel, UNISTAV NB s.r.o., spoločnosť, ktorá sa zaoberá stavebníctvom, vykonávaním stavebných prác a inžinierskych stavieb a Národná diaľničná spoločnosť, Bratislava (PRM, 2014, s.30).

Poľnohospodárstvo

Areál živočíšnej výroby je v rámci zastavaného územia miesta situovaný na západnom okraji (ide o budovu bývalého štátneho majetku) s obmedzenou kapacitou pre ustajnenie hospodárskych zvierat, z dôvodu blízkosti obytných objektov. Medzi najvýznamnejšie podnikateľské subjekty zaoberajúce sa poľnohospodárskou výrobou patria: SHR, Ing. Vladimír Boroš, ROLAN spol. s r.o. a Poľan, s.r.o. Hlavným predmetom ich podnikateľskej činnosti je výroba rastlinných a živočíšnych produktov (PRM, 2014, s.30).

Lesníctvo

Lesný pôdny fond v k.ú. Nová Baňa 3 607,04 ha obhospodarujú Mestské lesy, spol. s r.o., Nová Baňa a štátne lesy. Mestské lesy obhospodarujú hospodárske lesy 2 069,03 ha a ochranné lesy 507,6 ha. Štátne lesy obhospodarujú cca 8 ha hospodárskych lesov. Lesné porasty sa nachádzajú na strmých a vyššie položených pozemkoch nevhodných pre poľnohospodársku výrobu. Časť lesných porastov patrí do kategórie hospodárskych lesov s prvoradou funkciou produkcie drevnej hmoty. Ostatné funkcie ako vodohospodárska a funkcia protierózna majú iba podružnú funkciu. Ťažba drevnej hmoty je limitovaná zakmenením porastov (PRM, 2014, s.30).

Obchod

V tejto skupine občianskeho vybavenia prebehli po roku 1990 významné zmeny v dôsledku zmien majetkovo-právnych vzťahov a nástupu trhového hospodárstva. Najvýznamnejšie zariadenia a objekty obchodnej vybavenosti zostali však v meste zachované. Celkovo možno charakterizovať jestvujúcu obchodnú vybavenosť v meste nasledovne: prevažná väčšina jestvujúcej obchodnej vybavenosti je sústredená na ul. Štúrova, Kollárova a Školská. Jedná sa o obchodnú vybavenosť umiestnenú v rekonštruovaných alebo adaptovaných starých obytných domoch ako aj v nových vybudovaných objektoch.

V meste Nová Baňa sa nachádzajú tri obchodné reťazce: COOP JEDNOTA Žarnovica, spotrebné družstvo, Lidl Slovenská republika, v.o.s., predajňa Nová Baňa, CBA Slovakia, a.s., Nová Baňa. V meste Nová Baňa pôsobia aj menší zamestnávateľia predstavujúci predovšetkým malé a stredné podnikanie (PRM, 2014, s.31).

Zhrnutie problémov a pozitív

pozitíva	problémy
dobrá poloha SO Nová Baňa a SO Žarnovica vzhľadom na dostupnosť krajského mesta Banská Bystrica (cesta R1),	nedostatočne rozvinutý pracovný trh v okrese Žarnovica,
rýchla dostupnosť mesta Nitra a Bratislava,	relatívne vysoká miera nezamestnanosti v produktívnom veku,
rozšírená lesohospodárska výroba - Mestské lesy, spol. s r.o., Nová Baňa,	nedostatočné ubytovacie služby,

výrazne zvyšujúci sa podiel právnických osôb podnikateľov v SO,	nedobudovaná sieť maloobchodných predajní,
existencia priemyselných zón ozdĺž cesty R1,	nízke priemerné mzdy v regióne,
dobrá dopravná a železničná dostupnosť priemyselných zón.	vysoký podiel obyvateľov bez vzdelania a pracovných návykov,
existencia poľnohospodárskych podnikov - západný okraj SO Nová Baňa,	stagnácia - okles podnikateľskej sféry - fyzické osoby podnikatelia,
existencia priemyselného podniku Knauf, a.s.,	nezáujem mladých ľudí o podnikanie,
podniky na spracovanie hlinníka, plastov, kovovýroby, elektroinštalčných materiálov,	neodstatočná ponuka osobných služieb,
dobry potenciál rozvoja cestovného ruchu,	nevyhovujúca štruktúra a kvalita služieb pre obyvateľov a návštevníkov mesta,
možnosti rozvoja obchodných služieb v centrálnej časti mesta Nová Baňa a Žarnovica,	nedostatočná spolupráca mesta s podnikateľmi,

Rozvoj regiónu sa bude vyvíjať v smere dvoch hlavných potenciálov územia a historického vývoja. Na jednej strane stojí banícka história mesta a jeho okolia a na druhej strane významná orientácia na priemyselnú výrobu alokovanú pozdĺž rýchlostnej cesty R1. Rekreačný potenciál je orientovaný hlavne na poskytovanie oddychových možností úzkeho okolia v blízkosti mesta Nová Baňa a Žarnovica.

Ekonomický život v Novej Bani sa v posledných rokoch spája s najväčším priemyselným zamestnávateľom nielen v meste, ale aj v okrese Žarnovica, a to s podnikom Knauf Insulation, s. r. o. (v minulosti Slovenské závody technického skla), ktorý sa v predmete svojej činnosti zaoberá výrobou a distribúciou tepelno – izolačných materiálov. Od roku 2006 je súčasťou medzinárodného koncernu Knauf. Významným zamestnávateľom v meste sa od roku 2005 stala aj spoločnosť Cortizo Slovakia, a.s., ktorá sa zaradila k významným spracovateľom hliníka v regióne (PRM, 2014, s.30).

Tradičné odvetvie priemyslu predstavoval drevospracujúci priemysel, ktorý je však po zániku dominantného podniku Preglejka zastúpený len drobnými prevádzkami. Hospodárska základňa mesta prešla v minulých rokoch transformáciou a v súčasnosti sa väčšina priemyselných podnikov orientuje na hutnícku výrobu. Značný podiel zastavaných plôch pripadá na areály priemyselnej výroby. Plochy priemyselnej výroby sa nachádzajú vo viacerých lokalitách. Sústreďujú sa hlavne pozdĺž cesty II/428 (Bystrickej ul.). Tu sa nachádza aj areál bývalého podniku Preglejka, ktorý bol sčasti využitý pre výrobnú prevádzku spoločnosti Neuman Aluminium Services Slovakia. Priemyselnú výrobu je v SO Žarnovica potrebné sústrediť do dobre dostupných polôh na južnom okraji mesta, v lokalitách Za mostom a Pod hrbom - v priamej väzbe na cestu II/428 a cestu III/2511. Postupne bude potrebné transformovať časti výrobného územia obklopené obytným územím, resp. v blízkosti centra mesta na iné funkcie. Ďalšie časti výrobného územia sa nechajú na dožitie a v následnej etape sa využijú na nevýrobné funkcie, prípadne podnikateľské prevádzky výrobných služieb. Pre zvyšok výrobného územia, ktorý je v kontakte s obytným územím, sú stanovené regulatívy, ktoré prispievajú k eliminácii negatívnych vplyvov na kvalitu obytného prostredia (ÚPM, 2018, s.74).

6 CESTOVNÝ RUCH

Územie má veľký a rôznorodý prírodný a civilizačný potenciál, umožňujúci všetky hlavné druhy rekreačných činností a turistických záujmov. Jeho hodnotu zvyšuje aj to, že má vlastné aktívne zdroje rekreačnej návštevnosti z miest Banská Štiavnica, Kremnica, Žiar nad Hronom a je dobre dopravne prístupný aj z väčších mestských centier mimo kraja, hlavne z Martina, Žiliny, Nitry a Bratislavy. Cez územie prechádzajú významné celoštátne a medzinárodné turistické trasy, predovšetkým cesta E - 77 spájajúca Krakov, Banskú Bystricu a Budapešť.

V severnej časti kraja pokrytej prevažne horstvami bude možné rozvíjať horský turizmus, vrcholové lyžiarske športy, horskú turistiku a s tým spojený horský vidiecky turizmus (Kremnické vrchy). V južnej časti územia charakteristickej kotlinami bude možné rozvíjať turizmus pri vode a termálnych kúpaliskách (Vyhne, Sklené Teplice, Banská Štiavnica - tajchy), vodné športy, cestnú mototuristiku a cykloturistiku a s tým spojený podhorský vidiecky turizmus. V celom území môže byť významne zastúpený kúpeľný, liečebný a relaxačný turizmus, poznávací, kultúrny (Banská Štiavnica, Kremnica) a zábavný turizmus. Rekreačné a turistické danosti umožňujú predpokladať, že aj v dlhodobom výhľade bude možné pokryť celý rozsah nárokov na oddych a zotavenie domácich obyvateľov a že podstatná jeho časť bude ponuková pre domáci a zahraničný cestovný ruch. Využitelnosť prírodných a civilizačných daností bude regionálne dosť rozdielna. Rozvoj budú limitovať predovšetkým faktory ochrany prírody, vodných a iných prírodných zdrojov, úroveň vybavenosti a technickej pripravenosti územia.

Potenciál významných horstiev (Kremnické vrchy) je už do značnej miery vyčerpaný. Len v pomerne husto osídlenej horskej krajine v podhorí Štiavnických vrchov sú ešte dosť veľké priestorové rezervy. Podstatne lepšie možnosti pre rozvoj majú okrajové časti týchto horstiev, mimo hraníc chránených území s mimoriadne veľkým a pomerne kvalitným potenciálom vidieckych sídiel a všetky mestá v území jednotlivých SPR s ich rekreačným zázemím.

Dosiahnutý stupeň rozvoja rekreácie a turizmu je celkove dosť výrazný, ale územne je veľmi nevyvážený. Najvyššiu mieru využitia rekreačného potenciálu dosahujú okresy Banská Štiavnica a Žiar nad Hronom (Kremnica, Krahule, Skalka). Návštevnosť domácich a zahraničných turistov, ktorá má výrazne sezónny charakter, sa sústreďuje v horských strediskách Kremnických vrchov, pri Štiavnických jazerách a pri všetkých termálnych kúpaliskách. Rastúci záujem turistov hlavne zo vzdialenejších krajín a zámoria zaznamenáva mesto Banská Štiavnica. (ÚPN VÚC Banskobystrický kraj – Zmeny a doplnky 2009, 2010, s.27-28).

Za rozhodujúce aktivity cestovného ruchu podľa jeho ťažiskových foriem je v území SPR treba považovať hlavne:

Rozhodujúce aktivity cestovného ruchu podľa jeho ťažiskových foriem			
Ťažisková forma cestovného ruchu	Aktivity cestovného ruchu viazané prevažne na		
	Prírodný potenciál	Kultúrne-historický potenciál	Spoločenský potenciál
horský cestovný ruch	zimné lyžiarske športy, pešia a lyžiarska turistika, pobyt v horskom prostredí, návšteva prírodných výtvorov, extrémne športy, špecifické záľuby	geo-turistika, montánna turistika, envioturistika	športové podujatia, divácke atrakcie, zábavné aktivity, kongresové podujatia
cestovný ruch spojený pobytom pri vode	letné kúpanie, pobyty a kúpanie s využitím termálnych zdrojov, pobyt pri vode, vodná turistika, splavovanie, rybolov	návšteva krytých plavární, návšteva aquaparkov, vodné športy, splavovanie, agroturistika	športové podujatia, divácke atrakcie, zábavné aktivity, spoločenské akcie, regionálne špeciality
vidiecky cestovný ruch	pobyt v agrárnej krajine, cykloturistika, letná a zimná turistika, bežecké lyžovanie, zjazdové lyžovanie, poľovníctvo	poznávanie historických pamiatok, poznávanie folklóru, ekoturistika, jazdecko	zábavné aktivity, spoločenské akcie, remeselná výroba, miestne trhy
kúpeľný a zdravotný cestovný ruch	klimatoterapia, speleoterapia	pobyt v kúpeľoch, balneoterapia, hipoterapia, fyzioterapia, rekondičné športy, poznávanie historických rezervácií	kultúrne podujatia, spoločenské akcie, športové podujatia, zábavné aktivity, kongresové podujatia
mestský a kultúrny cestovný ruch	návštevy historických parkov, arborét a botanických záhrad	poznávanie stavebných pamiatok, poznávanie súdobej architektúry, poznávanie miestnych špecifik, aktívne a relaxačné športy	kultúrne podujatia, spoločenské podujatia, športové podujatia, zábavné aktivity, výstavy a veľtrhy, kongresové podujatia, nákupná turistika, obchodné aktivity

Zdroj: Odbor cestovného ruchu BBSK, december 2006

Prírodný potenciál cestovného ruchu SPR

Prírodný potenciál pre cestovný ruch tvoria využiteľné krajinné-ekologické danosti, ktoré umožňujú uskutočňovať na ne viazané aktivity a ponúkať pre ne potrebné služby a produkty cestovného ruchu. Územie má prevažne horský a podhorský charakter krajiny.

Územie má kvalitné a vysoko atraktívne prírodné prostredie a krajinu, kde sa vedľa seba nachádzajú a pôsobia vzájomne súvisiace a dopĺňajúce sa danosti a aktivity. To umožňuje využiť synergický efekt na vytváranie komplexných a celoročných produktov cestovného ruchu na celom území jednotlivých SPR (obmedzene Žarnovica, Žiad nad Hronom). Takmer všade je možné popri nosných produktoch ponúkať aj široký sortiment dopĺňujúcich aktivít a činností pre široké spektrum domácich aj zahraničných návštevníkov. Ak pri vidieckom, kúpeľnom a zdravotnom a tiež mestskom a kultúrnom cestovnom ruchu nie je problém postupovať podľa zadefinovaných ťažiskových foriem, pri letnom a zimnom cestovnom ruchu je analýza prírodného potenciálu komplikovanejšia, vzhľadom na fakt, že prírodný potenciál predstavuje v mnohých prípadoch základňu ako pre zimný, tak aj letný cestovný ruch. Preto prírodný potenciál pre zimný a letný cestovný ruch analyzujeme z pohľadu horského cestovného ruchu a cestovného ruchu spojeného s pobytom pri vode. Aproximatívna analýza stavu a využitia prírodného potenciálu podľa jednotlivých druhov cestovného ruchu v kraji je nasledovná (Konceptia rozvoja CR, 2007):

Horský cestovný ruch tvoria hlavne tieto činnosti a aktivity:
zimné športy

horská turistika

pobyt v horskom prostredí

návšteva prírodných výtvorov

extrémne horské športy
špecifické záľuby a záujmy

šport, relax a zábava na snehu, zjazdové a bežecké lyžovanie, snowbording, skialpinizmus, korčuľovanie a iné
športová a poznávacia, pešia, lyžiarska, na horských bicykloch, hipoturistika a iné
víkendové, prázdninové a rekreačné pobyty, chalupárenie, chatárenie a iné
vodopádov, tiesňav, brálnych a iných prírodných výtvorov, pralesov a iné
horolezectvo, skalolezenie, závesné liatanie, behy do vrchu, rafting a iné
poľovníctvo, rybárstvo, zber húb a lesných plodín, hľadanie minerálov, rastlín, samorastov a iné

Ťažisko horského cestovného ruchu je v severnej časti územia. Prírodnú bázu preň tvoria Kremnické vrchy a Štiavnické vrchy. Zimné lyžiarske športy a iné aktivity a podujatia spojené so zimou a snehom sa sústreďujú prevažne v strediskách s už vybudovanými alebo založenými lyžiarskymi areálmi. Pre cestovný ruch jednotlivých SPR významnejšie areály sa nachádzajú v okrese Banská Štiavnica - Salamandra resort, ako aj Kremnických vrchoch - Ski Krahule a SKALKA SKI RESORT.

Horská turistika, pešia, lyžiarska, na horských bicykloch a pod. patrí medzi doteraz najrozšírenejšie pohybové aktivity cestovného ruchu v Banskobystrickom kraji. Letná aj zimná turistika má ťažisko v severnej hornej časti kraja. Využíva značené turistické a náučné chodníky a tiež iné pohybové terénne trasy. Ich sieť pokrýva všetky návštevnícky atraktívne prírodné, krajinné, stavebné a iné danosti, ktoré sa nachádzajú v národných parkoch a iných veľkoplošných chránených územiach alebo aj v ostatnej, návštevnícky atraktívnej krajine. Značené trasy sa v zásade členia na diaľkové (európske, národné), miestne a na náučné chodníky.

Turistické trasy na riešenom území spravidla prekračujú hranice viacerých obcí a tvoria pomerne hustú sieť, ktorá dostatočne sprístupňuje všetky pozoruhodné krajinné celky a lokality. Miestne trasy majú skôr charakter okruhov alebo prepojení na území jednej, prípadne viacerých susedných obcí. Zimné lyžiarske trasy, ktoré majú diaľkový alebo regionálny rozmer zväčša sledujú pešie trasy. Vyhľadávané sú hlavne tie, ktoré prechádzajú chrbátmi pohorí a umožňujú dobrý výhľad, napr. po chrbáte Kremnických vrchov, Štiavnických vrchov a ďalších (Konceptia rozvoja CR, 2007).

Turistické značkové trasy pre lyžiarsku turistiku v riešenom území

Región	Východisko turistickej značkovej trasy	Cieľ turistickej značkovej trasy	Dĺžka Turistickej značkovej trasy
Žiar nad Hronom	Červená studňa	Sedlo pleso	5,8 km
	Sedlo Peciny	Červená Studňa	7,6 km
	Horná Roveň	Červená Studňa	4,3 km
Spolu			17,7 km

Sústava náučných chodníkov patrí do výbavy všetkých národných parkov a väčšiny CHKO. Systémový prístup k ich budovaniu a obsahovo širšiemu záberu vytvárajú už budované geoparky, doteraz v Cerovej vrchovine (spoločný maďarsko-slovenský) a v Štiavnických vrchoch. Pripravuje sa aj Banskobystrický geomontánny park. Popri cestnej cykloturistike sa rozvíja naďalej trend – horská cykloturistika a s ňou spojené rôzne športové podujatia.

Pobyt v horskom prostredí v najrôznejších formách od chatárenia a chalupárenia až po ubytovanie v komerčných a účelových zariadeniach, ale aj v domácnostiach má v riešenom dlhodobú tradíciu. Je prevažne individuálneho rodinného charakteru. Jeho základňu tvorí množstvo chatových a chatovo-záhradkárskych osád, rekreačných chalúp a rekreačno-obytných domov. V minulosti rozšírené a preferované tzv. podnikové rekreačné zariadenia s hromadným ubytovaním, ktoré tvorili základ vybavenosti stredísk cestovného ruchu sa postupne zmenili sčasti na komerčné penzióny a hotely, sčasti na menšie objekty ako súkromné či firemné chaty. Súčasná, príjmovovo diferencovaná klientela má k dispozícii aj kvalitatívne odlišné možnosti rekreačného pobytu v atraktivitou značne rozdielných rekreačných útvaroch. Aktivity a vybavenosť pre tzv. individuálnu rekreáciu, t.j. pre víkendový alebo dovolenkový pobyt mimo stáleho bydliska sa nachádzajú v celom kraji. Sú vo všetkých horských lyžiarskych strediskách, v horských alebo podhorských obciach, na okrajoch miest a väčších sídel, pri liečebných kúpeľoch, termálnych kúpaliskách (Vyhne, Sklené Teplice), ale aj v strediskách pri vode a v iných atraktívnych miestach (Banská Štiavnica). Ich najvyššia koncentrácia je v zázemí pri jazerách v Štiavnických vrchoch. Značný priestorový aj kapacitný potenciál pre individuálnu rodinnú rekreáciu pobytového charakteru predstavuje rozľahlá destinácia vidieckeho agro a ekoturizmu. Tvorí ju podstatná časť podhorskej a údolnej krajiny kraja. Osobitne vyhľadávané môžu byť sídla a tzv. lazničné osídlenie na južnom okraji Štiavnických vrchov. Tu nie je problém ani tak dopravná prístupnosť ako udržanie kultúrnej agrárnej krajiny a etnického prostredia a tiež ústretového postoja a pripravenosti miestneho obyvateľstva (Konceptia rozvoja CR, 2007).

Návšteva prírodných atraktivít. Z jaskýň je zaujímavá kúpeľná jaskyňa v Sklených Tepliciach. Iné sprístupnené jaskyne tu nie sú. Zážitok z podzemia môžu nahradiť sprístupnené banské štôlne, napr. Glanzenberg v Banskej Štiavnici a baňa v Hodruši-Hámroch, ale aj ešte nesprístupnený technický unikát európskeho formátu – podzemná vodná elektráreň v Kremnici spojená 17 km dlhou štôľňou so Šášovským Podhradím. Z bralných prírodných výtvorov je najpozoruhodnejšie legendárne bralové Sitno, ale aj Szabóova skala pri Žiari nad Hronom, kamenné more pri Vyhniach, Jastrabská skala pri Kremnici, kamenné more pri Malej Lehote. Z prírodno-antropogénnych výtvorov na povrchu terénu nesporne najoriginálnejšia je sústava banskoštiavnických tajchov, ktoré sú ozdobou podstatnej časti Štiavnických vrchov a sú zahrnuté do svetového kultúrneho dedičstva UNESCO, kde je Banská Štiavnica zapísaná. Celé územie je zároveň chránenou krajinnou oblasťou. Rovnako pozoruhodné sú aj ďalšie oblasti s rozptýleným alebo historicky špecifickým, hlavne baníckym osídlením. Medzi ne patrí celé Javorie, okolie Žarnovice a Novej Bane a okolie Kremnice (Konceptia rozvoja CR, 2007).

Extrémne horské športy hlavne horolezectvo, skalolezectvo, padákové lietanie, lietanie na rogate, rafting a iné tzv. adrenalínové športy či záľuby majú v kraji dostatočne veľké možnosti. V riešenom území sa využíva dopravné tiež sprístupnená výšina Skalka, v Kremnici, k podobným cieľom slúži vrch Štós. V iných regiónoch kraja je padákové lietanie zatiaľ málo rozšírené.

Špecifické záujmy a záľuby ako poľovníctvo, rybolov, zber plodín a minerálov, prípadne iné aktivity využívajúce prírodné zdroje sú už prepojením hospodárskych potrieb, osobných záľub a rekreačných aktivít. V majetkovo štruktúrovanej spoločnosti rastie skupina záujemcov, ktorí ich využívajú ako atraktívnu formu trávenia voľného času. Špecifické záujmy spojené so zberom minerálov a nerastov musia byť v súlade so Zákom č. 44/1988 Z.z. O ochrane a využití nerastného bohatstva a Zákom č. 287/1994 Z.z. o ochrane prírody a krajiny – vyhláška MŽP z mája 2000 O chránených nerastoch a chránených skamenelinách a o ich spoločenskom ohodnocovaní. Prírodné podmienky územia vytvárajú vhodné podmienky pre výskyt pestrej škály poľovnej zveri. **Poľovnícke** revíry rôzneho typu sú na celom území. Líšia sa veľkosťou, druhom lovej zveri ale aj hospodárskym výnosom a kvalitou trofejí. Patria medzi špecifickú turistickú destináciu kraja.

Rybárske revíry. Základňu pre športový a rekreačný rybolov v Pohronskom regióne ponúkajú horské prítoky Hrona a postupne aj Hron a Slatina, ktoré v minulosti už boli skoro bez rýb. Dopĺňajú ju vodné nádrže a viaceré rybníky, napr. pri Revišti. V Pohronskom regióne sú zarybnené Banskštiavnické jazerá, Tajch pri Novej Bani a rybníky pri Žiari nad Hronom a pri Žarnovici (Konceptia rozvoja CR, 2007).

Cestovný ruch spojený s pobytom pri vode

Do tejto kategórie cestovného ruchu patria hlavne aktivity:

letné kúpanie	relax a zábava pri vode, plávanie, člnkovanie, plážový volejbal a iné plážové	hry
pobyt a kúpanie s využitím termálnych zdrojov	balneoterapia, relax a rehabilitácia na termálnych kúpaliskách, vodné atrakcie	
pobyt pri vode	kempovanie a rekreačné pobyty (víkendové, prázdninové, dovolenkové)	
vodná turistika	splavovanie vodných tokov spojené s kempovaním, poznávaním pamätihodností, rybolovom	
vodné športy	jazda na kajakoch, jachting, windsurfing, vodné lyžovanie a iné športové atrakcie	
rybolov	rybolov na jazerách a iných vodných plochách spojený s prípadným kempovaním.	

Aktivity sú rozložené po celom riešenom území v závislosti na vhodných danostiach, ako sú jazerá, väčšie vodné plochy, rieky, zdroje termálnych vôd.

Letné kúpanie, relax a zábava pri jazerách, väčších vodných plochách, prípadne otvorených bazénoch je viazaná na letnú sezónu. Sústreďujú sa v miestach s letnými kúpaliskami a v rekreačných strediskách s väčšími využiteľnými vodnými plochami. Letné kúpaliská s nekrytými bazénmi a inými vodnými atrakciami sú vo všetkých mestách a aj v mnohých, hlavne väčších obciach. Prírodné letné kúpaliská pri väčších vodných plochách sa zväčša nachádzajú aj v prítlačivom prostredí. Z hľadiska cestovného ruchu sú významné tým, že pri nich vznikli známe, navštevované turistické strediská. V Pohronskom regióne sú to predovšetkým strediská pri umelých jazerách – tajchoch v Štiavnických vrchoch. Z nich na území okresu Banská Štiavnica je stredisko pri jazere Počúvadlo a mestské kúpalisko na jazere Klinger. V Štiavnických Baniach sú rekreačne využívané jazerá: Vindšachtové, Evičino a Rychňavské. Strediská cestovného ruchu vznikajú aj pri Hodrušských jazerách, v Banskom Studenci a v priestore Kopanice – Banište. Známe letné stredisko pobytu pri vode vzniklo aj pri jazere Tajch v Novej Bani (Konceptia rozvoja CR, 2007).

Celoročné kúpanie a pobyty s využitím termálnych zdrojov (prírodných a minerálnych liečivých prameňov a geotermálnych vôd) - vodoliečba, rehabilitácia, balneoterapia ale aj rôzne zábavné atrakcie sú viazané na miesta s termálnou vodou, kde sú vybudované termálne kúpaliská so službami a prevádzkou. Tieto sú buď súčasťou liečebných kúpeľov alebo samostatnými špecifickými rekreačnými útvarmi. V Pohronskom regióne sú možnosti pre termálne kúpanie dobré. Termálne bazény alebo kúpaliská majú Sklené Teplice. Významné termálne kúpaliská sú aj vo Vyhniach a v Kremnici (v súčasnosti mimoprevádzky).

Pobyt pri vode, oddych, relax, víkend, dovolenka či prázdniny pri vode sú možné vo všetkých strediskách cestovného ruchu s termálnymi a prírodnými kúpaliskami a tiež v niektorých rekreačných lokalitách s vodnými plochami, ktoré pre kúpanie nie sú využiteľné. Umožňuje to množstvo ubytovacích a obslužných zariadení, od komerčných kúpeľných hotelov až po kempy a individuálne rekreačné domy, chaty, chalupy, ale aj ubytovanie v domácnostiach. Najväčší potenciál pre takýto letný oddych a pobyt pri vode predstavujú priestory termálnych kúpalísk Vyhne, okolie Štiavnických jazier.

Vodná turistika, splavovanie vodných tokov, kempovanie, poznávanie krajiny patrí medzi populárne formy športu a relaxu, hlavne u mladých ľudí (ÚBBSK, ORR, CR, ŽP a ÚP, 2005). **Hlavnou danosťou pre aktivity vodnej turistiky v riešenom území je rieka Hron.** Celosezónne splavný úsek Hrona je v Pohronskom regióne. Na trase sú viaceré improvizované táboriská, napr. pod zrúcaninami hradov Šášov a Revište, v Hronskej Dúbrave, v Hliníku nad Hronom a inde.

Rybolov, rekreačný a športový lov rýb na rybníkoch, jazerách a riekach má svoje miesto skoro pri všetkých zarybnených vodných plochách, nádržiach a nížinných tokoch riek v kraji. Je neodmysliteľne spojený s pobytom pri vode, avšak jeho analýza je bližšie špecifikovaná v časti horský cestovný ruch – špecifické záujmy a záľuby.

Vidiecky cestovný ruch a pobyt vo vidieckej krajine

Vidiecky cestovný ruch je na Slovensku stále relatívne novou formou cestovného ruchu hlavne v horských a podhorských oblastiach. Je zatiaľ najmenej vyprofilovanou kategóriou cestovného ruchu. Jeho nosné aktivity viazané na prírodný potenciál územia sú značne odlišné podľa toho, či sa odohráva:

- v horskej, prevažne lesnej krajine,
- v horskej a podhorskej zmiešanej poľnohospodársko-lesnej krajine,
- v podhorskej a nížinnej, výrazne agrokultúrnej krajine.

Ak sa vylúčia aktivity už zahrnuté do horského cestovného ruchu a cestovného ruchu spojeného s pobytom pri vode ako aktivity vidieckeho cestovného ruchu priamo viazané na prírodné prostredie, zostane len pobyt vo vidieckej krajine. Pobyt vo vidieckej krajine, prevažne dovolenka alebo prázdniny spojené s poznávaním života a spoluúčasťou na hospodárskom a spoločenskom dianí sú v prvej polovici 20. storočia pomerne rozšírenými formami letnej dovolenky mestských rodín. V gazdovských usadlostiach na dedine, ako komerčná forma cestovného ruchu úplne zanikla. Príčinou bol hlavne zánik gazdovského (farmárskeho) hospodárenia, ale aj množstvo nových, napr. hygienických noriem vylučujúcich túto formu služieb. Potenciál pre pobyt vo vidieckej krajine je veľmi vysoký. Rozmanitosť a veľká príťažlivosť prostredia, široké spektrum kultúrno-historických daností a spoločenských podujatí môže postupne z vidieckeho turizmu vytvoriť špecifickú národnú destináciu cestovného ruchu. Za potenciálne najperspektívnejšie regióny vidieckeho turizmu je možné považovať: Štiavnické vrchy, oblasť Novej Bane a Žarnovice (Konceptia rozvoja CR, 2007).

Kúpeľný a zdravotný cestovný ruch

Slovensko svojím kúpeľníctvom patrí k tradične vyspelým krajinám Európy, najmä pre kvalitu liečivých vôd a klímy a vysoký štandard zdravotníckych služieb v kúpeľoch. Na území vybraných SPR sú výborné podmienky pre rozvoj **kúpeľného, kúpeľno-relaxačného a zdravotného cestovného ruchu**.

Liečebné kúpele v riešenom území a ich stručná identifikácia					
KÚPELE	STRUČNÁ IDENTIFIKÁCIA	PRÍRODNÉ LIEČIVÉ PRAMENE	PRÍRODNÉ LIEČIVÉ ZDROJE	INDIKÁCIE	
LIEČEBNÉ TERMÁLNE KÚPELE SKLENÉ TEPLICE, A.S.	poloha	síranové, vápenato – horečnaté hypotonické minerálne vody	Jozef	51,0 C	choroby pohybového aparátu a nervového ústrojenstva
	Úpätie Štiavnických vrchov v malebnej doline obklopenej ihličnatými a listnatými lesmi		Zipser	52,5 C	
	nadmorská výška		Born	51,5 C	
			Ludový	49,5 C	
			Vojtech	38,5 C	
			Gejza	24,0 C	
			Irena	-	
			Viera	-	
			Rudolf	48,0 C	
			Janka	29,5 C	
			Vilma	48,0 C	
			Banský	43,5 C	
			Ludovít	31,5 C	
			Mária	-	
	400 m. n. m.				

Zdroj: Odbor cestovného ruchu BBSK

Kúpeľné aktivity viazané na prírodný liečivý fenomén sú podmienené rozsiahlou a náročnou funkčnou, obslužnou a inou vybavenosťou s komplexnou infraštruktúrou v kultúrnom prírodnom prostredí. Len niektoré, ako klimatoterapia a speleoterapia sa môžu realizovať aj vo vhodnom prírodnom prostredí s využitím vybavenosti blízkeho sídla alebo strediska cestovného ruchu.

Klimatoterapia využívajúca zdraviu prospešný účinok horskej klímy a ovzdušia v súčasnosti v riešenom území nemá významnejšie zastúpenie. Napriek tomu je skrytou súčasťou všetkých aktivít cestovného ruchu v horskom prostredí. Niektoré horské strediská a obce majú predpoklady toto využiť a postupne získať štatút klimatických kúpeľov. Potenciálnu možnosť stať sa horskými klimatickými kúpeľami má B. Štiavnica – Počúvadlo (Konceptia rozvoja CR, 2007).

SO BANSKÁ ŠTIAVNICA

SO Banská Štiavnica má mimoriadne predpoklady pre úspešný rozvoj cestovného ruchu, resp. prímestskej rekreácie. Rozvoj pobytovej turistiky je obmedzený ponukou základných služieb.

Banská Štiavnica patrí podľa dokumentu Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej Republike vydanéj odborom cestovného ruchu Ministerstva hospodárstva SR, do Pohronskeho regiónu. Zo strednodobého hľadiska má Pohronský región nadregionálny význam, z dlhodobého hľadiska zastáva národný význam. Nasledujúca tabuľka zobrazuje potenciál regiónu Banská Štiavnica v členení podľa rôznych foriem CR.

Banská Štiavnica a celá spádová oblasť zahŕňajúca okrem iného obce Svätý Anton, Banská Belá, Banský Studenec, či Štiavnické Bane, patrí medzi jedny z najkrajších miest na Slovensku vďaka svojej bohatej histórii či pestrým prírodným a kultúrnym bohatstvom. Nachádza sa v južnej časti Stredného Slovenska v Chránenej krajinskej oblasti Štiavnické vrchy. Prvé písomné zmienky o meste pochádzajú z roku 1217, kedy bolo spomínané ešte pod názvom „Baňa“. Okrem baníckej tradície pochádza z mesta i veľa nových vynálezov, napríklad pumpa hnaná vodou, či zložitý systém vodných nádrží a kanálov. Prvá vysoká škola technického charakteru na svete známa ako Banícka akadémia patrí taktiež medzi charakteristické znaky Banskej Štiavnice. Bola založená v roku 1735 a vo svojom čase predstavovala centrum banskej vedy, techniky a výučby v Európe, v ktorom pôsobili vážení a uznávaní profesori. Banícka akadémia sa neskôr v roku 1846 zlúčila s Lesníckou akadémiou.

Vychádzajúc z potenciálu regiónu podľa rôznych foriem CR sú uvedené atrakcie, ktoré ponúka prírodný a kultúrno-historický potenciál, ale aj antropogénne prostredie týchto regiónov. Hlavné nosné formy CR sú :

Poznávací turizmus – historické dedičstvo

Do časti poznávací turizmus- historické dedičstvo sú zaradené hlavné pamiatky, ktoré sa nachádzajú v historickom centre mesta Banská Štiavnica a sú súčasťou mestskej pamiatkovej rezervácie, v rámci ktorej sa nachádza 360 pamiatkových objektov. Banská Štiavnica má z kultúrno-historického hľadiska veľký význam, ktorý umocnil aj samotný zápis mesta spolu s okolitými technickými pamiatkami do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO. Tieto pamiatky sú určené pre návštevníkov všetkých vekových kategórií, ktorí majú záujem o históriu a spoznávanie kultúrneho dedičstva (Podpora infraštruktúry cestovného ruchu v štiavnickom regióne. Príloha 5, 2013, s.10). V roku 2013 bol Banskštiavnický Salamander zapísaný do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska.

Pobyt/rekreácia pri vode, vrátane termálnej

Do tejto časti sú zaradené príklady atrakcií, ktoré sú zamerané na pobyt alebo rekreáciu pri vode. Patria tu najmä Štiavnické tajchy, umelé vodné nádrže vybudované v 18. storočí slúžiace ako zdroj energie na čerpanie banských vôd a úpravu rudy. Cieľová skupina sú jednodňoví i viacdňoví rekreační všetkých vekových skupín. Návštevnosť tajchov na účely rekreácie pri vode je najmä v letných mesiacoch, návšteva termálnych parkov je možná celoročne.

Tajchy – patria medzi ďalšie pozoruhodnosti spadajúce do okolia Banskej Štiavnice. Sú to sústavy vodných nádrží, ktoré boli v minulosti vybudované za účelom vytvorenia alternatívneho energetického pohonu banských a úpravárenských zariadení. Momentálne slúžia tajchy ako zdroje úžitkovej vody či atraktivity pre turistické a rekreačné účely.

Letný pobyt/rekreácia v lesnom/horskom prostredí

V okolí mesta Banská Štiavnica, v štiavnických vrchoch sú vytvorené ideálne podmienky pre rozvoj rekreačného a aktívneho pobytu v lesnom/ horskom prostredí – ide najmä o pešiu turistiku a cykloturistiku. Cyklotrasy sú vhodným spôsobom situované do prírody a využívajú existujúcu sieť lesných ciest, zväznic a chodníkov.

Vrch Sitno sa so svojou výškou 1009 m. n. m. radí ako najvyšší vrch regiónu, ktorý je obľúbenou turistickou atrakciou spolu s jazerom Počúvadlom ležiacim na jeho úpätí. Na samotnom vrchole Sitna sa nachádza rozhľadňa, ktorá zároveň funguje ako informačné stredisko a je v prevádzke od mája až do septembra.

Geopark – Jedná sa o dlhodobý projekt pozostávajúci z 2 častí – geologickej a negeologickej. Odborná - geologická časť projektu sa realizovala od roku 2000 do roku 2005 a bola zameraná na 3 oblasti : geológiu, ekológiu a montanistiku.

Cykloturistika – región Banskej Štiavnice poskytuje veľmi dobré podmienky na cykloturistiku. Nachádza sa tu množstvo cyklotrás s rôznym stupňom náročnosti, pričom sú navzájom pospájané a dajú sa rôzne kombinovať. Vďaka iniciatíve členov miestnych cykloklubov bol vytvorený projekt **Bajkom k tajchom**, ktorý predstavuje systém cyklotrás rôznych náročností.

V súčasnosti je v štiavnických vrchoch v teréne vyznačených viac ako 200 km trás pre horských cyklistov. Väčšina z týchto trás je súčasťou projektu Bajkom k tajchom. K tomuto množstvu treba pripočítať zhruba 37 km pripravovaných trás okolo obce Banská Belá, ktorých vyznačenie a spojzdrnenie je viac než z polovice

dokončené. Okrem týchto trás je v teréne vyznačený tzv. Maratónsky okruh, po ktorom viedla trasa Banskštiavnického maratónu (maratón mal dlhoročnú tradíciu, posledný ročník bol v roku 2010). Okruh je dlhý 30 km a vedie zväčša po lesných cestách a v členitom horskom teréne. Na okruhu je viacero atraktívnych úsekov, sú z neho zaujímavé výhľady na Banskú Štiavnicu. Okruh je bez pravidelnej a systematickej údržby. Vyznačených je tiež niekoľko trás pre cykloturistov, ktoré vedú po asfaltových cestách. Tieto trasy môžu plniť dôležitú logistickú funkciu pri presune bajkerov medzi horskými cyklotrasami. Jedná sa o nasledujúce trasy:

- okruh „Okolo Sitna“ Banská Štiavnica – Prenčov – Baďan – Banská Štiavnica (červená),
- Trasa Banská Štiavnica – Podhorie – Močiar (červená) s pohodlným prepojením k Hronu,
- okruh Banská Štiavnica - Banská Belá – Kysihýbel - Banský Studenec - Banská Štiavnica (žltá),
- Sv. Anton – Žibritov (žltá),
- Ladzany – Hontianske Nemce – Kráľovce-Krnišov (modrá),
- okruh Krupina – Žibritov (zelená) (Podpora infraštruktúry cestovného ruchu v štiavnickom regióne. Príloha 5, 2013, s. 13).

Zimný pobyt/rekreácia v horách

Do časti zimný pobyt / rekreácie v horách sme zaradili zimnú turistiku a športové možnosti okresu – lyžovanie v lyžiarskom stredisku Salamandra resort a bežecké lyžovanie v prekrásnom prostredí prevažne ihličnatých lesov, striedaných horskými lúkami na novovznikajúcich trasách najčastejšie v podobe okruhov v Štiavnických vrchoch. Cieľovou skupinou sú rekreační lyžiari a bežkári všetkých vekových skupín, vrátane rodín s deťmi.

Lyžiarske stredisko Salamandra Resort – je najjužnejšie položené lyžiarske stredisko na Slovensku, čím je ľahko dostupné aj pre lyžiarov zo západného a južného Slovenska. K dispozícii je stredne náročná zjazdovka, ktorá je vhodná pre skúsených i menej zdatných lyžiarov. Tí sa na vrchol 1450 metrovej zjazdovky vyvezú modernou štvorsedačkovou lanovkou.

Vidiecky turizmus

Návrat k prírode, s možnosťou ubytovania sa vo vidieckych domoch a zariadeniach, kde je súčasťou ponuky aj možnosť stravovania alebo vykonávania rozličných aktivít spojených s pobytom na vidieku.

Inštitucionálna podpora cestovného ruchu

Mesto Banská Štiavnica - v rámci mesta Banská Štiavnica sa problematika cestovného ruchu zaradila do dvoch oddelení – oddelenie kultúry, športu a mediálnej komunikácie a oddelenie regionálneho rozvoja a medzinárodných vzťahov, kde je zaradený konkrétne cestovný ruch. Mesto prevádzkuje Informačné centrum na Námestí Sv. Trojice. Počet zamestnancov na oddelení kultúry, športu a mediálnej komunikácie je 7 a na oddelení regionálneho rozvoja a medzinárodných vzťahov je 6. Mesto má vypracovaných viacero strategických dokumentov a analýz z oblasti regionálneho rozvoja ako aj špecifické dokumenty pre oblasť cestovného ruchu.

Oblasťná organizácia cestovného ruchu – Región Banská Štiavnica (OOCR) - OOCR bola založená dňa 15.12.2011 Zakladajúcimi členmi sú mesto Banská Štiavnica, 12 obcí a 45 podnikateľských subjektov cestovného ruchu na území regiónu Banská Štiavnica . Organizácia zamestnáva dvoch zamestnancov na plný pracovný úväzok. Zamestnanci majú k dispozícii vlastnú kanceláriu. Väčšina z rozpočtových peňazí ide na podporu podujatí v regióne. Iné aktivity sú marketingové činnosti (brožúry, atd.), podpora a budovanie infraštruktúry (orientačné systém a informačné tabule), ako aj rozvoj a údržba cykloturistických a bežkárskeho tratí. Z inovatívnych činností OOCR môžeme spomenúť projekt regionálnych kariet, ktoré poskytujú zľavy vo vybraných pohostinstvách a službách CR v regióne Banská Štiavnica.

Združenie turizmu Banská Štiavnica - Združenie turizmu Banská Štiavnica funguje od roku 2006 a má za cieľ zastupovať záujmy svojich členov. Počet členov je okolo 30 a sú to prevažne podnikatelia v CR. ZCR nemá zamestnancov a financuje svoje aktivity iba z vyzbieraných členských poplatkov od svojich členovia alebo z predaja turistických sprievodcov - brožúr.

Ďalšie inštitucionálne formy podpory rozvoja cestovného ruchu - Okrem vyššie uvedených subjektov sa na rozvoji cestovného ruchu v okrese Banská Štiavnica podieľajú aj nasledovné inštitúcie, občianske združenie i odborné školy: Občianske združenie Bajkom k tajchom, Banskštiavnicko-hodrušský banický spolok, Geoclub – občianske združenie, Občianske združenie Sitnianski rytieri, Občianske združenie – Jantárová cesta, Odborné

školsťvo: Súkromná hotelová škola a Stredná odborná škola obchodu a služieb (Podpora infraštruktúry cestovného ruchu v štiavnickom regióne. Príloha 5, 2013, s.14-20).

Pamiatky

Banská Štiavnica má z kultúrno-historického hľadiska veľký význam, ktorý umocnil aj samotný zápis mesta spolu s okolitými technickými pamiatkami do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO. Lokalita, ktorá spadá pod svetové dedičstvo zapísané na listine UNESCO zahŕňa širšie okolie mesta ležiaceho uprostred Štiavnických vrchov, ktoré sú najväčším sopečným pohorím s výskytom hornín všetkých fáz neovulkanizmu. Spomedzi archeologických lokalít sa do zoznamu UNESCO dostali nasledovné (Príloha č. 1 Analýza situácie v CR regióne, 2013, s.21-24):

- **Mestská pamiatková rezervácia**
- **Ochranné pásmo MPR – Glanzenberg – Staré Mesto**
- **Štiavnické Bane – Horná Roveň**
- **Sitno – archeologická lokalita**
- **Fortifikačný systém**
- **Účelové budovy**
- **Meštianska architektúra**
- **Výtvarné dotvorenie interiéru mesta a prvky malej architektúry**

Historické dedičstvo tvoria pamiatky, ktoré sa nachádzajú v historickom centre mesta Banská Štiavnica a sú súčasťou mestskej pamiatkovej rezervácie, v rámci ktorej sa nachádza 360 pamiatkových objektov. Banská Štiavnica má z kultúrno-historického hľadiska veľký význam, ktorý umocnil aj samotný zápis mesta spolu s okolitými technickými pamiatkami do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO. Tieto pamiatky sú určené pre návštevníkov všetkých vekových kategórií, ktorí majú záujem o históriu a spoznávanie kultúrneho dedičstva.

Starý zámok je hlavnou dominantou centra mesta, ktorý leží západne od Trojičného námestia. Pochádza z polovice 16. storočia, neskôr bol prebudovaný z pôvodne prvého farského kostola, románskej baziliky na protitureckú pevnosť – hrad. V komplexe Starého zámku sa nachádza aj **kaplnka sv. Michala** - románska rotundová budova.

Nový Zámok - fortifikačná stavba zo 16. storočia, ktorá stojí na kopci hneď oproti Starému Zámku. V minulosti bola súčasťou signalizačného systému podávajúceho správy o pohybe nepriateľov

Kostol Sv. Kataríny známy aj ako Slovenský kostol je neskorogotická stavba pochádzajúca z prelomu 15. a 16. storočia. V jeho interieri sa nachádza socha Panny Márie, kamenná krstiteľnica či reštaurovaná nástenná maľba s výjavom posledného súdu.

Kalvária – sústava 23 barokových stavieb na kopci Scharfenberg stojí spomedzi kultúrno-historických pamiatok Banskej Štiavnice taktiež za zmienku. Celý komplex tvoria 4 časti – 3 úvodné kaplnky, 5 väčších stavieb a kríž zdobených reliéfmi, plastikami a nástennými maľbami.

Trojičné námestie ako ďalšia historická pamiatka mesta tvorí práve jeho centrum už od 16. storočia. Námestie je lemované honosnými meštianskymi domami a uprostred stojí dominanta – morový stĺp so súsoším sv. Trojice postavený z vďačnosti za ústup morovej epidémie v 18. storočí.

Komorský dvor – Kammerhof je najväčším stavebným komplexom, ktorý vznikol pospájaním niekoľkých meštianskych domov z najstaršieho obdobia mesta. Dnes v ňom sídli Slovenské banské múzeum s expozíciou Baníctvo na Slovensku.

Banická a lesnícka akadémia – bola zriadená v roku 1762 a stala sa prvou vysokou školou technického charakteru vo svete. Zároveň sa z mesta Banská Štiavnica stalo centrum banskej vedy a techniky v Európe.

Banské múzeum v prírode patrí medzi technické pamiatky Banskej Štiavnice. Spomedzi ťažných zariadení sa tu nachádza napríklad vodnostĺpcový stroj, ktorý je posledným existujúcim strojom v strednej Európe skonštruovaným na princípe vodnostĺpcových zariadení. V múzeu, konkrétne v jeho podzemnej časti, je sprístupnená šachta Ondrej, ktorá pochádza z konca 17. storočia. Má hĺbku 433 m a je známa v súvislosti s uvedením prvého vodnostĺpcového stroja v Uhorsku do prevádzky.

Banskoštiavnický betlehem patrí medzi najväčšie drevené pohyblivé betlehemy na Slovensku. Je na ňom zobrazený vývoj, história a tradície mesta Banská Štiavnica.

Štôľňa Michal – bola založená na žile Špitale a jej ústie sa nachádza na úpätí svahu na vrchu **Glanzenberg**.

Štôľňa Glanzenberg – jedna z najstarších štôľní v štiavnickom regióne, ktorá je dedičnou odvodňovacou štôľňou.

Botanická záhrada – bola vysadená v rokoch 1838 – 1861 a pozostáva z dvoch častí – hornej a dolnej záhrady. Verejnosti je v súčasnosti sprístupnená len horná časť. Spolu je v botanickej záhrade vysadených približne 250 domácich aj cudzokrajných drevín na ploche 3,5 ha.

Vyhodnotenie územia z hľadiska pamiatkových hodnôt

Územie Banskej Štiavnice obsahuje obrovský potenciál pamiatkových hodnôt, ktoré boli hlbšie analyzované, špecifikované v rámci Urbanisticko-historického výskumu, ktorý je súčasťou Zásad ochrany pamiatkových území PR Banská Štiavnica – historické jadro a Kalvária. Zachovaná urbanisticko-architektonická a prírodno-krajinárska štruktúra, spolu so zachovaným hmotným kultúrnym a technickým potenciálom pod terénom chránených území je nositeľom hodnôt ako hmotnej tak nehmotnej povahy. Hodnoty nehmotnej povahy spočívajú v ideovom význame sídla, vývojovom význame sídla, historickej tradícii sídla, kultúrnej tradícii sídla, náboženskej tradícii sídla, vedeckej, správnej tradícii sídla, v *genius loci* sídla, v topografii miestnych historických názvov. Hodnoty hmotnej povahy vyplývajú v prvom rade z prírodných daností prostredia sídla a výskytu nerastných surovín, ktoré boli impulzom založenia a formovania historického sídla Banská Štiavnica a ovplyvnili jeho urbanistickú štruktúru, architektúru a vonkajší aj vnútorný obraz mesta. Z funkcie banskej ťažby sa odvíja význam historického mesta, jeho sociálna štruktúra, právna, kultúrna, technická, intelektuálna a pedagogická tradícia. Pôsobivé prostredie členitého terénu, panoramatické vnímanie sídla, malebnosť krajinného prírodného rámca charakterizujú kultúrnu krajinu, ktorú vytvára mesto, predmestia, komplex technických pamiatok na teréne a pod terénom spolu s prírodnou zložkou. Prelína sa krajina kultivovaná človekom s prírodnou. Krajina poznačená intenzívnou antropodénnou (baníckou) činnosťou. Na území PR však prevažuje územie so znakmi kultúrneho, nie prirodzeného prírodného prostredia. Špecifikum kultúrohistorických a pamiatkových hodnôt spočíva v tom, že v rámci prírodných zložiek prostredia je časť z nich fixovaná v rámci vegetačných štruktúr prostredia. Abiotické a biotické prvky krajiny, na ktorých vzniku sa podieľal človek, tu predstavujú pozoruhodné doklady kultúrneho historického vývoja územia a sú predmetom verejného záujmu a ochrany. „Prírodné (biotické) a stavebné (abiotické) prvky sa tu snúbia v jednu kultúrno-historickú jednotku. Zánikom či prestavbou jedného z nich je poškodzovaný a zoslabovaný aj druhý komponent tohto záväzku.“ Ďalšie hodnoty hmotnej povahy vyplývajú zo zachovanej historickej parcelácie, urbanistickej a architektonickej objektivej skladby, zo zachovaného fondu objektov banskej a uprávárskej činnosti, zachovanej hodnotnej architektúry, jej typologickej, slohovej resp. štýlovej rôznorodosti, zo zachovaných diel výtvarného umenia, zachovaných umelých štruktúr historickej zelene, atď. Symbióza duchovného dedičstva viacerých národov s hmotnou kultúrou a mimoriadne bezprostredným teritórium využívaním prírody vo vnútri aj na povrchu, vtlačila celému územiu mimoriadne silný *genius loci* a to na pomerne rozsiahlom území. Územie historického sídla Banskej Štiavnice v súčasnosti prekrývajú 3 schválené chránené územia s rôznym stupom ochrany: Svetové prírodné a kultúrne dedičstvo UNESCO, CHKO Štiavnické vrchy, Pamiatková rezervácia Banská Štiavnica a Kalvária. Hodnoty historického sídla Banskej Štiavnice sú definované najmä vysokou mierou autenticky zachovanej prírodno-urbanistickej konglomerácie chráneného územia svetového dedičstva UNESCO, umiestnenej v údolnej polohe v strede CHKO Štiavnické vrchy. Sídlo si zachovalo svoju ustálenú historickú urbanisticko-architektonickú štruktúru, jedinečný prírodný charakter, ktorý spočíva v harmonickom zastúpení zelene v intraviláne mesta, s pozvoľným kombinovaním prirodzeného a kultúrneho prírodného prostredia, kumulujúcim v kompaktnej štruktúre historického jadra. Krajinný rámec tvorí kultúrna krajina. Ide o samotné mesto, jeho predmestia i s celým komplexom technických pamiatok na teréne aj pod terénom s prírodnou zložkou stáročia formovanou človekom (Zásady ochrany územia pamiatkovej rezervácie Banská Štiavnica a Kalvária, s.45).

Stravovacie a ubytovacie zariadenia

Ubytovacie zariadenia sú v regióne rozložené nerovnomerne, z hlavným ťažiskom v Banskej Štiavnici, na Počúvadle, v Štiavnických Baniach, Sv. Antone, Vyhníach a Sklených Tepliciach. Rozľahlé časti najmä na juhu územia sú takmer bez ubytovacích možností. Počet ubytovacích zariadení v regióne v sledovanom období narastal (do roku 2020). V okrese je evidovaných 67 oficiálnych ubytovacích zariadení. Z hľadiska štruktúry sú v najväčšom počte zastúpené penzióny a hotely. Podiel hotelov na celkovom počte klesá, hlavne v dôsledku zvyšujúceho sa počtu penziónov.

Ubytovacie zariadenia	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Banská Štiavnica											
Počet zariadení	34	35	49	47	44	47	34	50	54	68	67
Počet lôžok	1 006	1 064	1 316	1 314	1 282	1 404	988	1 182	1 258	1 573	1 502
Počet návštevníkov	17 304	19 041	21 960	20 845	17 056	23 968	28 797	37 786	37 202	44 974	29 957

Zhrnutie problémov a pozitív

pozitíva	problémy
vysoký potenciál súčasný aj historický pre rozvoj cestovného ruchu a rekreácie,	klesajúci počet podnikateľov - fyzických osôb
mestská pamiatková zóna,	nízky podiel podnikateľských subjektov v oblasti stravovania a ubytovania (okr. 30)
potenciál pre rozvoj rôznych druhov cestovného ruchu (rekreačný a športový, kultúrno-poznávaci, vidiecky turizmus a agroturistika, kongresový)	nízky podiel pobytovej turistiky v meste, vysoký podiel jednodňovej,
existencia Informačného centra mesta Banská Bystrica,	vysoká závislosť zamestnanosti na niektorých zamestnávateľoch
bohatá banícka história mesta a prítomné múzeá nielen v oblasti baníctva,	problémom je úprava verejných komunikačných priestorov, nevyužívané, opustené objekty, areály a zariadenia, chýbajúce pešie väzby na mesto, ³
prítomnosť unikátnych technických pamiatok	nedostatok informačných tabulí o atrakciách v meste ako aj historickom kontexte, ¹
množstvo kultúrno-spoločenských podujatí,	strata statusu študentského mesta
zimné aktivity viazané na zjazdové lyžovanie,	nezrekonštruovaná cesta prvej triedy „I / 51 Hontianske Nemce – Banská Štiavnica – Hronská Breznica
bežkárské trate,	vysoká závislosť regiónu z príjmov cestovného ruchu
Letné aktivity viazané na vodné plochy tajchov, kúpanie, slnenie a pohybové aktivity v športovom prírodnom centre,	nedostatočne uplatnený integrovaný prístup k ponuke služieb cestovného ruchu - vysoká miera podnikateľského individualizmu
chránená krajinná oblasť Štiavnické vrchy,	
kúpeľnícke tradície - existujúce kúpele v Sklených Tepliciach, Vyhniciach,	
svetovo významná kultúrno - historická hodnota mesta v zozname UNESCO	
vysoká návratnosť turistov do mesta a regiónu	
sústredenosť výrobných aktivít, prevádzkových a skladových areálov v jednej lokalite, v južnej časti mesta	
Banská Štiavnica je napojená na sieť železničných tratí SR jednokolažnou železničnou traťou č. 154 Hronská Dúbrava – Banská Štiavnica, cesta III / 06518 prepájajúca mesto B.Štiavnica s mestom Žarnovica (k ceste I/65)	
veľký počet atrakcií cestovného ruchu na pomerne malom území - historické pamiatky, technické pamiatky, tajchy, bežkárské a cyklistické trasy, zjazdové lyžovanie, agroturistika	

Veľký potenciál krajiny, ktorý obsahuje legislatívne chránené prvky v krajine obsahuje zaujímavé atrakcie, ktoré sú sprístupniteľné pre návštevníkov regiónu v rámci cestovného ruchu. V rámci týchto atrakcií je v súčasnosti ponuka a záujem o takmer všetky kultúrne atrakcie, časť technických pamiatok, ktoré sú upravené na sprístupnenie pre verejnosť, čo predstavuje určitý stupeň pri tvorbe produktu CR. Z hľadiska CR je významnou atrakciou príroda, ktorá obsahuje vodné nádrže, ktoré predstavujú najnavštevovanejšiu atrakciu, pričom sú len čiastočne prispôbené pre zvýšenú letnú návštevnosť. Chránené prírodné prvky v CHKO majú síce legislatívnu ochranu, avšak ešte nie sú pripravené na prezentovanie na úrovni produktov CR. Krajina v regióne svojou rozmanitou štruktúrou a rozvinutou cestnou sieťou poskytuje možnosti pre letné a zimné športové aktivity. Z hľadiska využiteľnosti krajiny pre CR je možné konštatovať, že región svojim veľkým, i keď nerozvinutým potenciálom atrakcií, je oprávnené zaradiť z hľadiska regionalizácie CR do najvyššej kategórie regiónov s medzinárodným významom. Úprava atrakcií na produkty CR je prvoradou aktivitou, keď poradie by malo vychádzať z požiadaviek návštevníkov, ktorých počty sú už dnes známe a umožnia operatívnu tvorbu produktov CR. Anomáliou pre rozvoj mesta je, že aj intravilán mesta je v CHKO a teda sa vzťahuje na každú výstavbu zariadení CR aj proces EIA. Reálnu súčasnú slabú situáciu reprezentuje štruktúra ubytovacích zariadení z ktorých väčšina bola postavená za posledných 30 rokov a sú cielene pre návštevníkov s nižšou solventnosťou. Úroveň komfortu týchto zariadení zodpovedá záujmu návštevníkov, ale aj ponuke ubytovania a ponuke služieb, ktoré zodpovedajú nižšiemu slovenskému priemeru. Dominantnú návštevnosť tvoria jednodňový príp. víkendový - dochádzajúci návštevníci. Pobytová viac dňová návštevnosť je viazaná na návštevníkov na služobných cestách a v chalupách. V priebehu roka sa dominantne návštevnosť sústreďuje do letných mesiacov, keď hlavným dôvodom návštevy je príroda - jazerá, kultúrne akcie, ktoré priťahujú 90 % návštevníkov. Kultúrne pamiatky, UNESCO sú dôvodom z pobytovej návštevy len u 8 % návštevníkov. Zo zimných aktivít má dominantnú návštevnosť bežkárské lyžovanie, ktoré prevyšuje návštevnosť všetkých 3 lokalít zjazdového lyžovania. Maximálna denná víkendová návštevnosť u bežkárov dosiahla úroveň 800 návštevníkov. Z ekonomického hľadiska by malo byť však dominantné zjazdové lyžovanie, už aj preto, lebo má komerčný efekt a zamestná väčší

počet pracovníkov. Stav cestovného ruchu odzrkadľuje bezradnosť, nekoncepčnosť pri usmerňovaní vývoja tohto najperspektívnejšieho odvetvia v meste a regióne. Negatívne pôsobí individualizmus väčšiny podnikateľov a snaha len o prežitie bez záujmu o veci verejné, z ktorých plynie zisk pre podnikateľov (PHRSR, 2015, s.131).

SO Kremnica, SO Žiar nad Hronom

SO Kremnica

SO Kremnica sa v zmysle územnej rajonizácie cestovného ruchu so svojim katastrálnym a záujmovým územím nachádza v oblasti CR č. 11 (štiavnicko - kremnickej), podoblasti č. 11b (kremnickej). Z hľadiska sezónnosti je táto oblasť hodnotená ako celoročne využívateľná, najmä pre krátkodobý, ale aj dlhodobější rekreačný pobyt. Všeobecne má predpoklady pre aktivity pešej turistiky, vodnej turistiky (rieka Hron), vodných športov, zimných športov, športového rybolovu a kúpeľnej liečby. Špecificky kremnické rekreačné predpoklady vyplývajú z fenoménu historického mesta so súborom jeho pamiatkových hodnôt (architektúra, umenie, technické pamiatky), kvalitného prírodného prostredia, turistických možností, dobrých snehových podmienok, výskytu termálnej vody, územnej polohy a vzájomných priestorových väzieb s inými rekreačnými celkami (najmä Banská Štiavnica a Štiavnické vrchy, ale aj Banská Bystrica - Zvolen a horný Turiec), a jestvujúcej rekreačnej infraštruktúry. Mesto má prirodzené predpoklady pre rozvoj rôznorodých letných a zimných rekreačných a športovo - rekreačných aktivít, pre poznávaciu turistiku a pešiu turistiku, ale aj pre rekreačný pobyt rehabilitačného a klimaticko - liečebného charakteru. Nadradenou územnoplánovacou dokumentáciou je Kremnica koncipovaná ako cieľové mesto cestovného ruchu osobitného významu a ako východiskový priestor rekreačného krajinného celku Kremnické vrchy. V týchto súvislostiach sa riešenie územného plánu mesta zameriava najmä na naplnenie jednej z najdôležitejších úloh strategickej vízie rozvoja mesta - etablovanie Kremnice ako kultúrno - historického, športovo - rekreačného a rekreačno - rehabilitačného centra. Pre primerané využitie jej kultúrno - historického potenciálu je potrebné zachovanie a zveľadenie jestvujúcich hodnôt a ich účinná prezentácia pre poznávaciu turistiku. K jestvujúcim a všeobecne uznávaným hodnotám, reprezentovaným najmä historickým jadrom mesta (pamiatkovou rezerváciou) je potrebné priradiť využitie historických technických hodnôt, ktoré predstavuje pamiatková zóna banských diel v Kremnici a v Kremnických Baniach a na jej okolí. Územným plánom mesta sa preto navrhuje v území s najväčšou koncentráciou technických pamiatok a s historickou tradíciou banskej, ťažobnej, úpravárenskej a spracovateľskej činnosti, v Novej doline, postupné vytvorenie tzv. tematického parku ako priestorového komplexu s prezentačnými, poznávacími, kultúrno - spoločenskými a rekreačnými funkciami v typickom prostredí montánnou činnosťou premenenej krajiny. Tematický park sa navrhuje previazať s historickými urbanistickými, architektonickými, umeleckými a kultúrno - spoločenskými hodnotami mesta v jeho historickom jadre (pamiatkovej rezervácie) a so sústavou náučných trás v širšom krajinnom prostredí mesta a v jeho zázemí (Kremnické Bane).

Pre športovo - rekreačné, najmä však výhľadovo možné rekreačno - rehabilitačné využívanie sa ako najvhodnejšie navrhuje využitie priestoru na juhozápade mesta v údolí a nad údolím Kremnického potoka, od areálu mestských športovísk a termálneho kúpaliska až k lokalitám Maškovo - Galandov majer. Navrhované funkčné využitie tohoto priestoru má rekreačno - ubytovací a oddychový, relaxačný a rekondičný charakter, kombinovaný s priestormi nenáročných športových aktivít, s rovnocenným zameraním na v meste ubytovanú klientelu a na pasantských návštevníkov. V priestoroch nad Kalváriou, s väzbami na mesto, krajinu a tematický park v Novej doline sa výhľadovo navrhuje golfový areál (9, neskôr 18 jamkový, s jeho prechodom do katastra Lúčok). Pre rekreačno - ubytovacie a oddychovo - relaxačné využívanie v intímnom a tichom prostredí so svojráznym historickým charakterom sa navrhuje využitie priestorov Zvolenodolinských letohrádok (dnešný Toliar). Rekreačné ubytovacie kapacity sa predpokladajú v historickom prostredí mesta, v špecializovaných rekreačných zónach (Maškovo - Galandov majer, Zvolenodolinské letohrádky (dnešný Toliar)), ale aj v rozptyle – v individuálnych rekreačných zariadeniach a ubytovaním v súkromí. Všetky jestvujúce lokality a zariadenia rekreačného ubytovania sa v meste a jeho najbližšom okolí riešením územného plánu zachovávajú a navrhovanými územnými možnosťami (vrátane regulácie výstavby) sa vytvárajú podmienky pre zriaďovanie ďalších ubytovacích kapacít, prepojených na jestvujúcu a navrhovanú rekreačnú infraštruktúru, na pamätihodnosti mesta a na jeho prírodné prostredie. Komplexné stredisko rekreácie a cestovného ruchu na Skalke sa postupne vyprofilováva na aktivity letnej pobytovej rekreácie, pešej turistiky a cykloturistiky, najmä však na zimné aktivity rekreačno – športového a športového bežeckého lyžovania a rekreačného zjazdového lyžovania. Stredisko je priestorovo prepojené s areálmi rekreačného zjazdového lyžovania na Krahuliach a bežeckého a zjazdového lyžovania Králiky, Kordíky, Tajov a Brestová. Je vybavené štyrmi lyžiarskymi vlekmí a

detským lyžiarskych vlekom, v stredu je prevádzkovaná štvorsedačková lanovka. Stredisko má kapacitu 4 650 prepravených osôb za hodinu. Pre zjazdové lyžovanie je k dispozícii osem zjazdových tratí, ktoré sú aj umelo zasnežované s celkovou dĺžkou vyše 50 km. Jestvujúce rekreačné ubytovacie zariadenia disponujú kapacitou cca 400 lôžok (ÚPM Kremnica, 2012, s.105).

Kostoly

Kostol sv. Kataríny, dvojloďová neskorogotická stavba s polygonálne ukončeným presbytériom a predstavanou vežou z prelomu 14. a 15. storočia. Nachádza sa v areáli mestského hradu, vo vyvýšenej polohe. Areál hradu ďalej zahŕňa torzo bývalej mestskej radnice, románsky kámer sv. Ondreja z prvej polovice 13. storočia s gotickou výmalbou a súbor obranných bášť. Presbytérium kostola je zaklenuté gotickou sieťovou klenbou s vročením 1488, lode sú zaklenuté obkročnou klenbou. V období reformácie bol kostol evanjelický. V roku 1709 bol rekatolizovaný a barokovo upravený. Od 80. rokov 19. storočia prešiel puristickou neogotickou prestavbou pod vedením Ferencu Storna. V tomto období bolo inštalovaných päť neogotických oltárov. Súčasťou zariadenia kostola sú tri neskorogotické sochy, sv. Helena, sv. Alžbeta a pravdepodobne Panna Mária. Ďalej sa tu nachádza baroková socha Immaculaty z druhej polovice 18. storočia. Organ kremnického kostola patrí medzi najkvalitnejšie nástroje na Slovensku, pochádza z dielne Rieger-Kloss z Krnova z roku 1992.

Kostol sv. Alžbety Uhorskej, špitálsky kostol, jednolodňová gotická stavba s polygonálne ukončeným presbytériom a predstavanou vežou z rokov 1382-1383. Stavba prešla barokovou úpravou v rokoch 1712- 1713.[15]
Františkánsky kostol sv. Františka z Assisi, jednolodňová baroková stavba s vežou tvoriacou súčasť jej hmoty z rokov 1653 - 1660. Kostol prešiel stavebnými úpravami v rokoch 1711, 1780 a v roku 1893 v duchu neogotiky.

Evanjelický kostol, jednolodňová stavba bez veže na centrálnom pôdoryse v duchu klasicizmu z rokov 1824 - 1826.[17] Hlavnej fasáde dominuje trojosový rizalit lemovaný pilastrami, ukončený trojuholníkovým štítom s tympanónom. Nad portálom sa nachádza termálne okno. (15.8.2021, <https://sk.wikipedia.org/wiki/Kremnica>).

Pamätníky

Pamätná tabuľa SNP, Dolná 14

Pomník Obetiam SNP, P. Križku, pred hradbami mesta, vpravo od barbakánu

Pamätná tabuľa M. Štarke a E. Otto, P. Križku 390/4, vľavo od vchodu do Školy úžitkového výtvarníctva

Pamätná tabuľa Obetiam SNP, P. Križku 390/4, vpravo od vchodu do Školy úžitkového výtvarníctva

Pamätná tabuľa Obetiam SNP, Štefánikovo námestie 25/24, na budove mincovne

Socha Karola Róberta z Anjou na Štefánikovom námestí 26

Školstvo

Materská škola, dve základné školy, Základná umelecká škola J.L.Bellu, Škola úžitkového výtvarníctva (ŠÚV), gymnázium, súkromné gymnázium, školy pre sluchovo postihnutú mládež: internátne gymnázium pre žiakov so sluchovým postihnutím, stredná odborná škola pre žiakov so sluchovým postihnutím a iné. (15.8.2021, <https://sk.wikipedia.org/wiki/Kremnica>)

Múzeá

Múzeum mincí a medailí v Kremnici založil v roku 1890 založil Pavol Križko, pôvodne ako vlastivedné múzeum. Patrí medzi najstaršie múzeá na Slovensku (Mestské múzeum v Bratislave bolo založené v roku 1868). Od roku 1994 je súčasťou Národnej banky Slovenska.

Múzeum lyžovania (Stála expozícia histórie lyžovania na Slovensku) . V roku 2001 bol prevedený fond lyžovania z majetku Múzea mincí a medailí do vlastníctva Múzea telesnej kultúry (MTK) v SR. V roku 2003 bola sprístupnená MTK – Stála expozícia histórie lyžovania na Slovensku v priestoroch Informačného centra mesta Kremnica. Od roku 2010 však bola expozícia v zimných mesiacoch neprístupná, pretože Mesto Kremnica, správca a majiteľ budovy v rámci šetrenia finančných zdrojov za energiu priestor cez zimu uzatváralo. Od 6. decembra 2013 bola expozícia sprístupnená verejnosti v Bellovom dome (historická budova v susedstve Mestského úradu v Kremnici na Štefánikovom nám. č. 14) celoročne. Od 1. januára 2015 je novým zriaďovateľom múzea Slovenský olympijský výbor.[19]

Múzeum Gýča

Expozície

Múzea mincí a medailí

Mestský hrad

Lice a rub peňazí – Peniaze a medailérstvo v dejinách Slovenska

Cesty zberateľstva v umení 15. – 18. storočia – Verejné a súkromné zberateľstvo v Kremnici

Galéria – Príležitostné výstavy (15.8.2021, <https://sk.wikipedia.org/wiki/Kremnica>)

SO Žiar nad Hronom

Žiar nad Hronom je východiskovým sídlom do rekreačných krajinných celkov Kremnických a Štiavnických vrchov a do historických banských miest Kremnica a Banská Štiavnica hlavných cieľov poznávacieho turizmu.

V oblasti rekreácie a voľného času mesto zaznamenalo v poslednom období výrazný pozitívny rozvoj. Množstvo športových objektov prešlo rekonštrukciou. Väčšina školských športových areálov je voľne prístupná verejnosti. Mesto buduje sieť cyklotrás. Tieto všetky aktivity prispievajú k posilneniu funkcie mesta ako spádového centra rekreácie a voľného času s regionálnym významom. Mesto je členom Oblastnej organizácie cestovného ruchu Región GRON. Ďalšími členmi sú Združenie na záchranu hradu Šášov a Krajská hvezdáreň a planetárium M. Hella v Žiari nad Hronom. Šášovský hrad, ktorý patrí do katastra mesta, je od roku 2019 súčasťou projektu Pohronská hradná cesta. Jej cieľom je prepojenie, zatraktívnenie a zvyšovanie návštevnosti 16 hradných lokalít nachádzajúcich sa popri rieke Hron. Združenie na záchranu hradu Šášov realizuje aktivity na záchranu a obnovu hradu. Pred výstupom na hrad zriadili dom s pamätnou izbou (etnografická výstava, menšie nálezy z hradu...) (PHRSR, 2021 - 2027, s. 69).

V posledných rokoch sa čoraz populárnejším stáva splav Hrona. V okolí mesta je v ponuke viacero požičovni raftov a tiež vybudovaných prístavov. Vodný tok Hrona a jeho mŕtve rameno poskytuje možnosti športového lovu rýb. Príroda v okolí mesta ponúka návštevníkom možnosť spoznávať jej krásy aj prostredníctvom náučného chodníka Šibeničný vrch. V okolí mesta sú dobré podmienky pre rozvoj cyklistiky. Na vybraných úsekoch má potenciál cestná cyklistika a na iných úsekoch sa zas môže jednať o horskú cykloturistiku. Navrhované je prepojenie Trnavej Hory, časť Jalná so Šášovským Podhradím a ďalej so Sklenými Teplicami s možnou odbočkou na Hrad Žakýl horskou cyklotrasou. Mesto je úspešným žiadateľom pre organizovanie medzinárodných pretekov či etáp cestných cyklopretekov. Tento segment športových podujatí tiež generuje prenocovania a láka verejnosť k návšteve mesta. V letnom období má plážové kúpalisko regionálny význam, využívajú ho aj obyvatelia susedných miest a obcí, keďže je jediné v žiarskom aj žarnovickom okrese. Podobne plaváreň a zimný štadión, ktorý poskytuje športové vyžitie aj ľuďom z okolia. Počas mrazivých zím sa obľube teší mŕtve rameno Hrona, ktoré slúži ako voľná ľadová plocha. Športová hala Zimný štadión Futbalový štadión Cykloturistické trasy Mestom prechádza oficiálna okružná cyklotrasa: Žiar nad Hronom, Lutila, Kopernica, Lúčky, Kremnica, Horná Ves, Dolná Ves, Stará Kremnička, Žiar nad Hronom (celková dĺžka trasy 48 km, číslo trasy 2556). Časťou Šášovské Podhradie prechádza cyklotrasa Barborská cesta. Turistické trasy Náučný chodník Šibeničný vrch Na ôsmich zastávkach oboznámi s prírodnými zaujímavosťami južnej časti Kremnických vrchov, začína pri Lutilskom potoku, pokračuje cez Šibeničný vrch, Žiarska kotlina, lesy, geológia krajiny, skalka, dedičná štôľňa a končí lomom pod Skalickou. Je značený miestnou štvorcovou značkou bielej farby z ľavého rohu do pravého zeleným pásikom (PHRSR, 2021 - 2027, s.67 - 68).

Miestne turistické trasy:

Lidl, podháj, Biskupská studnička, Dubník, Hora, Košiarsky jarok, Šibeničný vrch, Lutilský potok. Je označená miestnou štvorcovou značkou prepoleňou na dva trojuholníky, zelený a biely.

Železničná stanica Žiar nad Hronom, Ladomerská Vieska, Bukovinka, Šášovské Podhradie do Banskej Štiavnice. Označená modrou turistickou značkou.

Šášovské Podhradie, Šášovský hrad, Suť. Označená zelenou turistickou značkou.

Železničná stanica Žiar nad Hronom, Horné Opatovce, Maselno, Sklené Teplice do Banskej Štiavnice. Označená červenou turistickou značkou (PHRSR, 2021 - 2027, s.67 - 68).

Pamiatky

Šášovský hrad, zrúcanina gotického hradu pôvodne z prvej polovice 13. storočia, strážiaceho tiesňavu Hrona. Dnes sa nachádza na území mestskej časti Šášovské Podhradie. Prvá písomná zmienka o hrade pochádza z roku 1253. Od 14. storočia sa hrad stáva kráľovským. Hrad striedal majiteľov v nepokojnom 17. storočí, v období stavovských povstaní bol obsadený Tököliho vojskami, neskôr dobytý cisárskymi vojskami. Málo významná pevnosť bola opustená v 18. storočí.[14]

Rímskokatolícky kostol Povýšenia svätého Kríža, jednolodová klasicistická stavba s pravouhlo ukončeným presbytériom a vežami tvoriacimi súčasť jej hmoty z rokov 1806 – 1813.[15] Stojí na mieste staršej stavby, vznikol z iniciatívy banskobystrického biskupa Gabriela Zerdahelyho. Hlavnej fasáde dominuje šesťosový portikus z toskánskych stĺpov, ukončený trojuholníkovým štítom s tympanónom, v ktorom sa nachádza reliéf s erbom biskupa Zerdahelyho. Fasáda je ukončená segmentovou atikou s nápisom „Fugite partes adversae“. Veže sú lemované pilastrami a ukončené korunnými rímsami s terčíkom s hodinami a zvonovými helmami. Pod kostolom sa nachádza krypta, kde sú okrem iných pochovaní František Berchtold, Štefan Moyzes, Marián Blaha a Michal Chrátsek.[16]

Rímskokatolícky kostol sv. Vavrinca v Horných Opatovciach, pôvodne gotická stavba s polygonálnym ukončením presbytéria a predstavanou vežou. Kostol prešiel stavebnými úpravami v rokoch 1710 – 1711, 1777 a poslednou neorománskou v roku 1911.[17]

Fasády kostola sú dekorované oblúčkovým vlysom, opornými piliermi a neorománskymi šambránami. Veža kostola je ukončená ihlancovou helmicou.

Biskupský kaštieľ, renesančno-baroková štvorkrídlová trojpodlažná stavba s párom nárožných veží z roku 1631. Stojí na staršom stredovekom základe. Posledná výrazná prestavba kaštieľa sa uskutočnila v rokoch 1850–1869, keď bol nadstavaný. Fasády kaštieľa sú dekorované oknami so šambránami a nadokennými rímsami, v rizalite poschodia polkruhovo ukončenými. Veže sú členené lizénovými rámami a ukončené vlysom a dekoratívnym cimburím. Portál je riešený ako ostie s polkruhovým ukončením a klenákom, nad ktorým je segmentová supraporta nesená pilastrami. Pri kaštieli sa nachádza park, ktorý bol vybudovaný v druhej polovici 18. storočia.[18]

Pomníky

Pomník Štefana Moysesu.
Pomník Michala Chrásteka.
Pomník Ladislava Exnára.
Pomník Karola Dúbravského.

Múzeá

Archeologická expozícia a galéria AÚ SAV, Námestie Matice slovenskej č. 23, 965 01 Žiar nad Hronom.

Hvezdárne a planetária

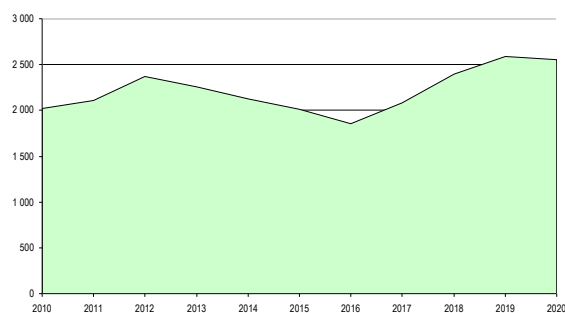
Krajská hvezdáreň a planetárium Maximiliána Hella v Žiari nad Hronom (17.8.2021, https://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%BDiar_nad_Hronom).

Stravovacie a ubytovacie zariadenia

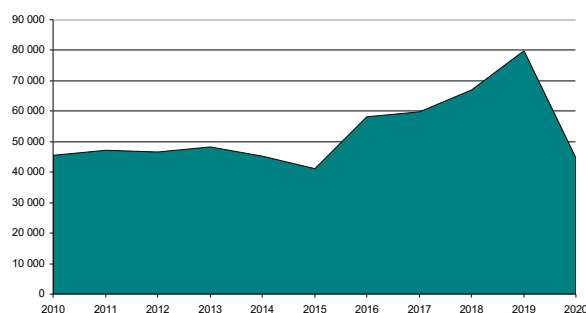
Od roku 2010 počet ubytovacích zariadení vzrástol. V roku 2020 bolo v okrese evidovaných 58 ubytovacích zariadení. Počet lôžok v týchto zariadeniach stúpol na 2552 (od roku 2010 o 26 %). Paradoxne počet návštevníkov ubytovaných v týchto zariadeniach mierne klesol. Rovnako klesla aj hodnota počtu prenocovaní.

Ubytovacie zariadenia v okrese Žiar nad Hronom											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
okr. Žiar nad Hronom											
Počet zariadení	40	40	51	47	45	49	45	46	54	60	58
Počet lôžok	2 023	2 105	2 373	2 257	2 122	2 016	1 853	2 078	2 398	2 589	2 552
Počet návštevníkov	45 470	47 108	46 705	48 182	45 290	41 147	58 176	59 706	67 051	79 774	44 725
Počet prenocovaní	146 062	144 032	144 590	144 266	144 393	137 212	172 152	175 395	200 058	238 546	145 029

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Počet lôžok

Počet návštevníkov

V meste sú v súčasnosti k dispozícii nasledovné ubytovacie zariadenia: hotel Luna s kapacitou 72 miest, jeden penzión s kapacitou 23 miest a dve turistické ubytovne s kapacitou 300 miest (PHRSR, 2021 - 2027, s. 68).

Stravovacie zariadenia všetkých druhov sú rozmiestnené na celom území mesta predovšetkým v CMZ a na hlavnej mestskej triede na ul. SNP. V meste poskytuje pohostinské a reštauračné služby cca 50 zariadení. Jedná sa o 8 reštaurácií s kapacitou cca 250 stolíčiek, 3 pohostinstiev, 3 kaviarne, 2 vinárne, espressá a čajovne.